Találkoztunk az Utazás '94-en

Gyorsít a Provincia?

A Provincia TMT Turizmus Marketing és Tanácsadó Kft. sokat hallat magáról. Ügyvezető igazgatója Wiesner György. A Magyar Turisztikai Egyesület (rövidebb nevén a MATUR) Tolna megyei tagozatának is ő az elnöke. Így aztán két oldalról is szemlélhette, de egy standon belül, az utazás '94 kiállítást.

— A Provincia TMT–vel egy országos programmal voltunk az Utazás '94 kiállításon – kezdi Wiesner György. A családi üdülés falun és tanyán olyan marketing-rendszerünk, amit mi fejlesztettünk ki. Utazási irodákon keresztül komputeres nyilvántartásban szervezzük a vendéglátókkal. Az idén sikerült már egy színes borítóval ellátott kiadvánnyal megjelennünk. A MATUR oldaláról szemlélve azt tudom mondani, hogy jelentős állomás volt ez, hiszen decemberben alakult a Tolna megyei tagozat. Azt tapasztaltam, az itthoni és külföldi vásárokon az a kelendő, ahol komplex módon tudnak bemutatni tájat, programot együtt. Nem elég ma már, hogy vannak kempingjeim és mutatok róluk szép, színes képeket. Ott kell lenni, vagy legalább ízelítőnek adni valamit egy-egy kismesterségből, hagyományos népi szokásokból és olyan specialitásokból, amit egy-egy tájegység kínál. Ezzel indultunk itt Tolna megyében, amikor a sárközi lakodalmasból hoztunk táncot, dalt, és téfölös kerekkalácsot, bort.

— *Mi volt az első lépés a szervező munkában?*

— Megkerestünk levélben minden önkormányzatot, vállalkozót, akiről gondoltuk, tudtuk, hogy érdekelt lehet az idegenforgalomban és a vásáron való bemutatkozásban. Vallom, hogy sok kicsi sokra megy, és az apróbb forintok is egybegyűjtve hasznosabban értékesíthetők. 20-25-en jelezték vissza, ennyien kértek valamilyen helyet a standon. Többen voltunk az újságban. Találkozunk Tolnában címmel jelentettünk meg egy kiadványt erre az alkalomra. A legolcsóbb formája ez annak, hogy egy megyét sikerült bemutatni. Az ügynek megnyertük a megyei önkormányzat elnökét is. A városok, községek polgármesteri közül többen is csatlakoztak hozzánk. Nem egyforma aktivitással, de úgy érzem, első lépésnek egyszerre léptünk.

— *Nyilván ez a vásár nem fial azonnal, de érzése, számítása szerint megérte-e a megjelenés?*

— Ha nem fizetünk rá, akkor már igen. Azt mondhatom, hogy nullával zárunk és már nem volt hiábavaló a fáradozás, és ez sokunknak erőt adhat. A visszajelzésekből érezhető a jövő évi forgalom alakulása. Az újdonságokat keresik leginkább. Szeretnénk egy kicsit gyorsabban venni a tempót. A MATUR révén egy turisztikai alapot hozunk létre, hogy az ország egészét be tudjuk mutatni külföldön is. Sietnünk kell, hogy az 1995. év alapozását már idén ősszel be tudjuk fejezni. Ha az Expora gondolunk, akkor nagyon nagyon nincs idő a lazításra.

— *Van-e valami különös jelentősége, hogy a Provincia éppen a sárközi községeket jelenítette meg ezen a kiállításon?*

— A Provincia vállalta a sárközi lakodalmas marketing és reklámmunkáját, ennek fejében kizárólagosságot szerzett a vendégfogadás megszervezésére. Közel 200 ágy áll készen ezekben a községekben a vendégfogadásra. Ez indokolta, hogy az Utazás '94-en központi programunk a sárközi lakodalom volt.

— *Összegezésként fogalmazva mit bizonyított ez a kiállítás?*

— Csak egységesen léphet föl egy régió, vagy mondjuk így egy megye. Voltak megyénkből, akik már korábban elkötelezték magukat külön standdal. Sajnálom, mert ismétlen meggyőződésem, hogy együtt könnyebb. Természetesen nincs köztünk harag, hiszen cseréltünk prospektusokat, és kínáltuk egymását, de a megjelenés szempontjából egy egységes kép vonzóbb a vásári közönség számára. Utazással foglalkozó kollégák többen is voltak a megyéből, de ők nem a belföldi kínálatal jelentkeztek, hanem külföldi utakat ajánlottak. Mi Tolna megyét akartuk népszerűsíteni, kicsit gyorsítva a korábban megszokott tempón.

Decsi Kiss János

Szerencsés baleset

(Folytatás az 1. oldalról.)

sítása megszűnik, a régi tulajdonos visszaigényelheti az időarányos részt, az új gazdának pedig biztosítást kell kötnie. Olyannyira, hogy enélkül a rendőrség át sem írhatja a járművet. Mint a rendőrség illetékesétől megtudtuk ez – az ügyintéző hibás eljárása miatt – mégis megtörtént. Sümegi Imréné kérdésünkre elmondta, hogy ilyen esetben – tudniillik, hogy valakinek nincs kötelező felelősségbiztosítása – a Magyar Biztosítók Szövetsége fizeti az okozott kárt, és az a biztosító intézi a kárfelmérést, ahol a károsultnak van biztosítása. Ez azonban több időt vesz igénybe, mint amelyik esetben a károkozó biztosítási fedezettel rendelkezik. Addig tehát meg kellene előlegezni a költségeket. Amennyiben bebizonyosodik, hogy a károkozó valóban az autósiskola busza volt, a MABISZ kamatostul kéri vissza a megelőlegezett pénzt. Kérdés persze, hogy **most** ki fizet?

Az autósiskola vezetője az érintett iskolától elnézést kért a történtek miatt, és tegnap rendezte a sérült autóbusz hazaszállításának költségét. Hajlandónak mutatkozott arra – de erről még kollégáival tárgyalnia kell –, hogy a javítási munkák árát is kifizeti.

Az érintett felek bizonyára még sokáig vitatják, hogy „ki miben bűnös". „Csak" anyagi dolgokon kell vitázniuk, merthogy személyi sérülés nem történt. Szerencsére.

Hangyál

Tisztelt Szerkesztőség!

A téma az árokban hever

Mielőtt belevágnék mondanivalómba, először illő lenne bemutatkoznom. Lutz Gábor a becses nevem, s jó 20 éve élek Kölesden, a Kossuth tér 5. szám alatt.

Levelemnek a legmegfelelőbb címe ez lehetne: A téma az árokban hever. Azért nem „az utcán" kifejezést használom, mert nem közvetlenül két faluról, hanem azok határvidékéről fog szó esni.

Most, hogy a hóolvadás megtörtént és kitavaszodott, mindenki szeme elé tárul a civilizáció jól ismert átka: a szemét. Megtalálható az udvaron, utcákon, tereken, de jócskán jutott belőle az országutakat szegélyező területekre is. Ezért tűnik dicséretes dolognak a Kölesd és Harc községek közti ároktisztogatási akció. Az elburjánzott bozótosok kiírásra kerülnek, de az ezek alatt megbúvó hulladék – félreértés ne essék, nem akarok senkit bántani – megmarad, nem égetik el a faágakkal együtt.

Mégsem ez szúrt nekem szemet, hanem az a néhány nylonzsák, ami nagyon meglepő dolgokat rejt. Konkrétan a két település közötti 3-as és 4-es kilométerkő környéke az igazi téma. Két zsákba bújtatott kutyatetemről van szó.

Azt mondják, a kutya az ember leghűségesebb társa. Nekem volt és van is kutyám. Szegény öreg, több mint 14 évet (!) húzott le mellettem. Amikor kimúlt, nem az volt az első dolgom, hogy kidobjam valahol a határban. A saját házunk kertjében temettem el. Bármilyen furcsa, erre a terület nagyon kicsi, mégis találtam benne olyan zugot, ahova elföldelhettem. Azért egy eb is megérdemel egy kapanyélnyit, nem igaz? Ebből adódóan bárhol bárki kiteheti a tetemet, de legalább földelje el. Tudomásom szerint nem is olyan messze Harctól van egy dögkút. Ez is egy kézenfekvő javaslat.

De inkább az egyszerűbb megoldást választották azok, akik még a zsák száját sem kötötték be. Már van egy hónapja, hogy így szaglik a két tetem. Gondolom, a Zöld Párt nem tud erről, mert biztos megkereste volna az illetékeseket ezügyben.

Korunkban, amikor mindenki az egészséges életről és természetről papol, ez a probléma fel sem tűnik. A hullák fertőző vírus- és baktériumtenyészetükkel nemcsak az emberre, hanem főleg a környező vidék vadállományára is jelentős veszélyt rejtenek.

Ha valakiben nincs egy szemernyi aggodalom sem eziránt, az így cselekszik. Szolgáljon mementóul e levél a velem azonos állásponton lévőknek szintúgy, mint azoknak, akiknek semmi felelősségérzetük nincs még egy ősrégi barát, a Canis familiaris iránt sem . . .

Ülésezett a tűzoltószövetség

Bátaszéken tartotta soros ülését a megyei tűzoltó-szövetség elnöksége. Megtárgyalták a helyi tűzoltóegyesület elmúlt években végzett munkáját. Az elnökség tájékoztatót hallgatott meg a két ülés közötti eseményekről. Úgy döntöttek, hogy az ez évi küldöttértekezletet szeptember közepén tartják az akkor rendezendő tűzoltóverseny színhelyén, a sárpilisi egységet pedig felvették tagjaik sorába.

„Titkos" tárgyalások Somoggyal

Dombóvár válna Tolnától?

(Folytatás az 1. oldalról.)

közlünk, amelyikhez a meginterjúvolt nevét adta.

Két fiatal nő – rokonok – , kisgyereket sétáltat Dombóváron. A kérdésre, hallottak-e arról, hogy Dombóvár megyét szeretne változtatni, a fejüket rázzák.

— Itt lakom, de eddig nem hallottam senkitől, hogy a város Somogyhoz akar csatlakozni – mondja ***Horváth Ildikó***. Unokatestvére, ***Horváth Péterné*** hasonló véleményen van.

— Nem hallottam róla, hogy Dombóváron ilyen igény lenne, igaz, mi négy éve kiköltöztünk Attalára. Ott volt egy ilyen kezdeményezés, de leszavazták.

A városközpontban nemrég nyílt autó-motor üzlet tulajdonosa szerint valami új kezdeményezésről lehet szó, mert eddig ez a kérdés nem merült fel a városban. — Ha 10 éve kérdezte volna valaki, hogy mi a véleményem a Tolna megyétől való elszakadásról, tapsoltam volna, hurrá, máris menjünk, mert annyira mostohák voltunk a régi felállásban, mindent a megyeközpont kapott, – jelenti ki ***Zombori Sándor***. – Most, hogy kicsit függetlenebbek vagyunk, semmi értelme nincs másik megyéhez kötődni, nem hiszem, hogy Somogytól több pénzt kapnánk. Ott is biztosan az idegenforgalmi szempontból fontosabb Balatont támogatnák és nem a 13. várost. Ha megfelelő vezetésünk lenne, nem kellene segítséget várni a megyétől. De ha egy gázprogramot nem tud egyedül megvalósítani az önkormányzat vagy olyan „piti" kérdésben dönteni, hogy parkosíthatom-e az üzletem előtti sáros területet vagy nem, akkor nem csodálom, hogy ilyen kérdésekkel foglalkoznak. Egyébként pedig, ha már megye változtatásról lenne szó, akkor én inkább Baranyát választanám.

Németh Attila Dombóváron, a Viola utcában lakik, a megyeváltoztatásról ő is most hall először.

— Nem hallottam a dologról, de lehet, hogy jobb lenne Kaposvár megyeszékhelynek, mert közelebb van, mint Szekszárd és az út is jobb –, mondja a jelenleg munkanélküli fiatalember.

Nem tárgyalt

— Semmiféle elindítója nem vagyok a Tolnától való elszakadásnak, nem jártam tárgyalni ez ügyben Kaposvárra. Tudtommal ennek az egésznek az elindítója a volt polgármester, Fazekas István és a Kaposvárról jött vállalkozási szaktanácsadó, Gyöngyössi Tibor volt –, állítja Spengler Ferenc dombóvári alpolgármester. – A pár hete Dombóváron megrendezett fürdőtalálkozón kérdezték meg tőlem, hogy mi lenne a véleményem egy esetleges Somogy megyéhez történő csatlakozásról. Akkor is azt mondtam amit most, eddig hivatalosan ez a kérdés nem került szóba sehol. A magánvéleményem az, amit nyilatkoztam is, hogy bizonyos szempontból praktikusabb lenne megyeszékhelynek Kaposvár a közelsége miatt, mivel bizonyos dolgokat csak a megyeszékhelyen lehet elintézni. A véleményeket összegezve a helyzet a következő. Valamikor, valakik, valamilyen céllal a „nép nevében" felvetették: mi is lenne egy esetleges megye változtatás. Hogy kinek előnyösebb Szekszárd, kinek Kaposvár, az magánügy. Az viszont már közügy, hogy senki ne emlegessen népi kezdeményezést, a nép helyett, a nép nevében, míg arról népszavazás útján meg nem győződött.

F. Kováts Éva

HÍREK A MEGYÉBŐL

Locsolóbál társtalanoknak

A Tolna Megyei Társtalanok Baráti Egyesülete locsolóbált rendez március 26-án, szombaton 19 órai kezdettel a szekszárdi gyakorló általános iskolában.

Vigyázó tornyok

Mözsi Szabó István műveiből nyílik kiállítás a tolnai művelődési házban március 29-én, kedden, 17 órai kezdettel. A „Vigyázó tornyok" elnevezésű kiállítás április 15-ig tekinthető meg.

Energia-show

A Dédász Rt. 1994-ben ünnepli Dél-Dunántúl villamosenergia-ellátásának 100 éves évfordulóját. Az ünnepségsorozathoz kapcsolódóan a szekszárdi üzemigazgatóság Energia-show-t rendez március 26-án, szombaton 9 órai kezdettel Szekszárdon, a Bezerédj u. 7-9. szám alatti épületében. A programban többek között energiatakarékossági tanácsadás, háztartási gépek bemutatója és filmvetítés szerepel, szó lesz a napenergia hasznosítási lehetőségeiről is. A gyerekek számítógépes játékokkal játszhatnak a szervezők jóvoltából. Ezen az eseményen sorsolják ki a keresztrejtvény helyes megfejtői között a nyereményeket, a telefonos játék nyertesei is itt kapják majd meg díjaikat. A helyszínen vetélkedőt is rendeznek, ami 11 órakor kezdődik. A program nyilvános, belépődíjat nem kell fizetni.

A téma: a katasztrófavédelem

A nemzetközi polgári védelmi év rendezvénysorozat részeként katasztrófavédelmi bemutató és kiállítás nyílik április 5-én, kedden,14 órai kezdettel a szekszárdi Illyés Gyula Pedagógiai Főiskolán. A kiállítás április 8-án déli 12 óráig tart nyitva, megtekinthető naponta 10-17 óráig.

Aki vért ad, életet ment

Véradó napot tartanak csütörtökön, vagyis ma Kölesden, a művelődési házban, a Tolna megyei vértranszfúziós állomás szervezésében. Az embertársaikon segíteni szándékozókat 10-től 16 óráig várják a szervezők.

Húsvéti vásár Dombóváron

A szocialista párt dombóvári szervezete húsvéti vásárt szervez március 26-án, szombaton 8-16 óráig a volt pártházban, valamint Újdombóváron a József Attila általános iskolában, vegyi- és papíráruból, zöldség-gyümölcsből és ajándéktárgyakból.

Közönségtalálkozó Bátaszéken

Szeri Árpád újságíró kollégánk, a Mindent vagy semmit! vetélkedő győztese találkozik az érdeklődőkkel március 26-án, 19 órakor a bátaszéki művelődési házban. Az est házigazdája a Holló együttes.

Countryzenét kedvelőknek

Március 25-én, pénteken 21 órakor a szegedi Buffalo Express együttes countryzenét játszik az érdeklődőknek a szekszárdi Dreher Sörözőben. Ezzel az esttel, amennyiben sikeresnek bizonyul, hagyományt kívánnak teremteni.

Korszerű lakások a városközpontban,

az Árpád u. 10. sz. telken

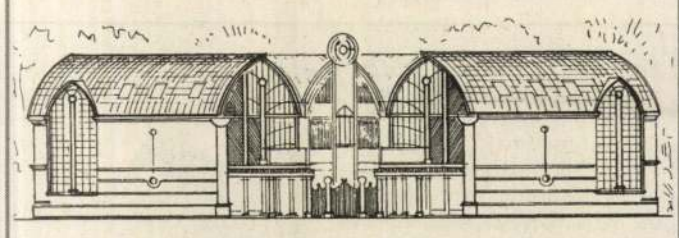

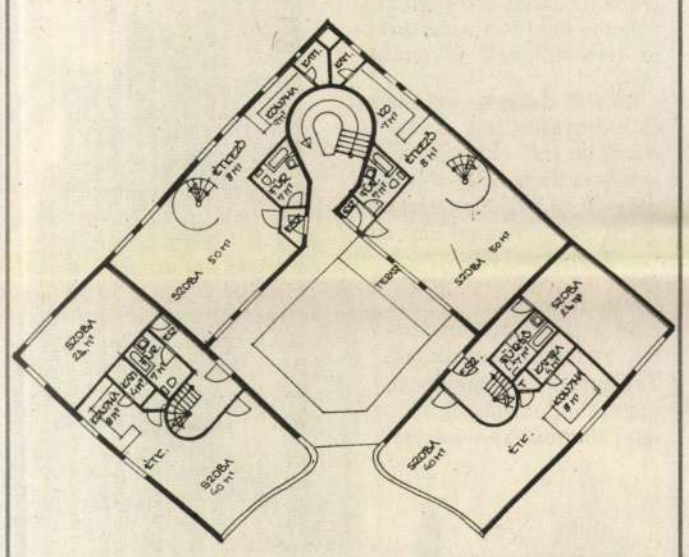

Korábban, már részben értékesített földszinti üzlethelyiségek felett, korszerű 75-85 m²-es lakások készülnek. Belső kialakítás igény szerint változtatható.

Részletes tájékoztatás március 25-től, a 74/316-657, 319-431 telefonon vagy személyesen a NOVUM Kft. Szekszárd, Mikes u. 24.
(GELKA alkatrészbolt mellett)

(47448)

A paksi múzeum igazgatója

Mint azt dr. Széchenyi Attilától, Paks alpolgármesterétől megtudtuk, a város múzeumának igazgatójává dr. Rosner Gyulát, a szekszárdi Wosinsky Mór múzeum főtanácsosát nevezték ki, április 1-hatállyal. A paksi képviselő-testület 4 pályázatot kapott a meghirdetett állásra, ebből kettő szakmailag nem volt megfelelő. A másik kettőt országos hírű, neves szakértőkből álló független zsűri bírálta el, s dr. Rosner Gyuláét minősítették legjobbnak. A paksi képviselőtestület egyhangú szavazással döntött a jövendő múzeum igazgatójának személyéről. Dr. Rosner Gyulával jövendő munkájáról beszélgettünk.

— Hosszú-hosszú évek óta a megyei múzeum munkatársa. Mi késztette arra, hogy megpályázza a paksi igazgatói állást, s milyen érzés lesz elszakadni régi munkahelyétől?

— Szívem és eszem szerint soha nem válok meg a megyei múzeumtól, ez azonban nem akadályoz meg abban, hogy egy csodaszép feladatot elvállaljak. Soha nem gondoltam arra, hogy elmenjek a Wosinsky Mór múzeumból, ám amikor elolvastam, hogy egy kvázi-nemlétező múzeumba keresnek igazgatót, elkezdtem álmodozni, és rádöbbentem, ez egy fantasztikus lehetőség. Azt tehetem, amit Wosinsky Mór tett 100 éve, múzeumot hozhatok lére, s lehet, ilyen lehetőség csak újabb 100 év múlva adódik újra. Kicsit szomorú vagyok, hogy el kell hagynom 28 év után a múzeumot, ám a szakmai kapocs természetesen megmarad.

— Milyen koncepció alapján kezdi majd a munkát?

— Miután megfelelő munkatársakat találtam, a pályázatban leírt koncepcióm alapján dolgozunk majd. Az elképzelésem négy részből áll. Első a római kor, Lussonium. Villák, temetők romjai várnak még ránk ebből az időszakból. A második Pax, a kora középkori város, a civitas kora. Ebből az időszakból is rengeteg a feltáratlan anyag. A harmadik fontos időszak a XVIII.-XIX. század ideje, a polgári Paks kialakulása, fejlődése, a céhes ipar, a kereskedelem kora, ami igen komoly kutatási téma. S végül negyedszer, a mai Paks, az atomerőmű városa. Mert vitázni lehet, érvelni pro és kontra, ám akkor is Paks az első atomváros Magyarországon, s ezt egy valamirevaló múzeum szervezésénél nem lehet figyelmen kívül hagyni.

venter

Dunaföldvár

A művelődési ház programjaiból

Március 25-én, 21 órai kezdettel a „One Time Band" blues együttes lesz a ház vendége. Az együttes dunaföldvári lakosú, de a budapesti orvosi egyetemen tanuló diákokból áll, s a zenekar olyan fiatalokat vár a rendezvényre, akik egy jó blue-estre vágynak és a zene hallgatásával szeretnének kikapcsolódni. A blues kocsma jellegű buli hajnalig tart majd.

Március 26-án, szombaton rendezik a városi sakkversenyt. A helyi sakk-klub szervezésében zajló rendezvényre a verseny előtt lehet jelentkezni a művelődési házban. A nevezéseket háromnegyed kilencig fogadják el, kétszáz forint ellenében. A sakkozók erőpróbája kilenc órakor veszi kezdetét. Az eredményhirdetés délután lesz, a legjobban szereplőket jutalomban részesítik.

Március 28-án, hétfőn egy lakossági fórumra invitálják a helybelieket. A téma nagyon is érdekfeszítő: a közeljövőben építendő kábeltévéről lesz szó. A tervek szerint a meghívott vendégek között lesz az a vállalkozó is, aki a kivitelezést végzi majd.

Az érdeklődő dunaföldváriakat este 6 órára várják a művelődési házba.

Március 29-én véradás lesz a házban. A 18 és 60 év közötti egészséges állampolgárokat reggel kilenc órától délután négyig várják a véradóállomás szakemberei. Kérik, hogy jelenjenek meg minél többen.

Közhírré tétetik

Szolgáltató házak a hatos út mellett

A dunaföldvári rendezési terv szerint az önkormányzat távolabbi terve az, hogy a hatos út két oldalán lévő – jelenleg parlagon álló – városi szakaszt beépíti.

Az elképzelés szerint a hatos főút Kéri utcai kereszteződéstől egészen a Shell kútig terjedő részen üzletek, valamint szolgáltatóház egészítené ki a dunaföldváriak szolgáltatási és vásárlási igényeit. A tervek még nagyon gyerekcipőben járnak, de az elképzelés már kezd körvonalazódni.

Az önkormányzat vállalkozókedvű polgárokat keres arra, akik az említett szakaszon telke(ket)t vásároljanak a területrendezés helyszínén.

Kábeltévé

Dunaföldváron a lakók között jóideje felmerült annak igénye, hogy központi kábeltelevíziós rendszer épüljön ki. A lehetőségeket kutatva, az önkormányzat rátalált egy dunaújvárosi illetőségű kft.-re, amely elvállalná a központi antennarendszer kiépítését.

Most folyik az előzetes lakossági igényfelmérés, melynek eredményeként a dunaföldváriak a magyar egyes és kettes, valamint a Duna televízió adásán kívül még nyolc műholdas programot is nézhetnének majd a jövőben. Az előzetes tervek szerint egy helyi adót is működtet majd a dunaföldvári önkormányzat, ez egy képújság-rendszer lenne.

A központi antennarendszer kiépítésével a város nagy részét sújtó gyenge vételi viszonyok talán megszűnnének. Az új rendszer kiépülésével kiváló minőségben lenne látható a magyar televízió adása is, ami jelenleg nagyon gyenge minőségben fogható Dunaföldváron.

-garay-

Munkanélküliek Sárszentlőrincen

Helyben nincs perspektíva

Sárszentlőrincen a munkanélküliek száma stagnál. A munka nélkül maradt emberek száma 260 fő körül mozog. A polgármester, Hetesi Károly szerint ezzel a számmal közel harminc százalékos a munkanélküliség Sárszentlőrincen.

Szomorú tény , hogy a munkanélküliek népes táborát egyre gyakrabban növelik szakképzett, esetleg felsőfokú végzettséggel rendelkező emberek. A nagyrészük a helyi téesz megszűnésével vesztette el munkahelyét.

A munkalehetőségek tekintetében nagyon rossz a helyzet Sárszentlőrincen, hiszen nincs semmilyen elhelyezkedési kilátás a munka nélkül maradtak számára. — A jövedelempótló támogatásban részesülők száma viszont egyre nő. Számuk az év végére elérheti a 80 főt. Köztudott, hogy a jövedelempótló támogatás összegének felét a helyi önkormányzatoknak kell fedezniük, így ez nagy terhet ró az amúgy is csekély 1994. évi költségvetésünkre – mondta Hetesi Károly.

-ge-

Kutyabarátok, figyelem!

Azok a kutyabarátok, akik a paksi MÉH-telep mellett létesítendő kutyamenhely alapozási munkáiban szívesen segítenének a hét végén, jelentkezzenek március 25-ig, péntek déli 12 óráig dr. Fehér Tibor állatorvosnál.

A következő telefonszámon várják a hívást: 75/310-187.

Mikor telefonálhatnak Kajdacsról?

Ismét egy határidő

A Matáv Pécsi Igazgatóságának szakemberei azt ígérték, hogy március 31-ig bekötik a településen lévő új telefonvonalakat. Ez már a sokadik határidő módosítás, de a kajdacsiak várnak türelmesen. Igaz ugyan, hogy vannak olyanok, akik békétlenkednek a csúszás miatt, de a többség azon az állásponton van, hogy ha negyven évet vártak a vonalra, akkor ezt a néhány napot már kibírják.

A kajdacsi polgármester, Lengyel János elmondta, hogy ha a most beígért határidőt nem tartja be a Matáv, akkor március 31-e után az önkormányzat érvényesíti jogát, és kötbért fognak követelni a vonalakat kiépítő cégtől.

Mint azt a polgármester elmondta, az előzetes jelentkezésen alkalmával 179 fő adta be igényét a telefonra. A pótjelentkezők száma is elérte a harmincat. A kivitelezést a Qvintel Kft. végzi, az ő munkájukkal meg van elégedve az önkormányzat és a település lakossága. A vonalkiépítések nem mentek könnyen, hiszen a gerinchálózatot Paksról vitték Kajdacsra. Egy teljesen új épületet is fel kellett húzni a digitális rendszerű telefonközpontnak, mely a gondozási központban kapott helyet. A Matáv dolgozói már kiosztották a készülékeket a kajdacsiaknak, azonban még mindig bizonytalan, mikor telefonálhatnak Kajdacsról.

Ezidáig közel húsz telefon működött Kajdacson és a lakók nagy örömére, megelégedésére két utcai fülke is volt, melyet néhány évvel korábban telepítettek.

-Garay E.-

Dunaföldváron

Bővül a kerékpárút

Örülhetnek a Dunaföldváron élő kerékpárosok, mert a településen ismét bővül a kerékpárút. A közel 200 méter hosszúságú szilárd burkolattal ellátott szakasz a Kéri utca és a Béke tér között épül meg, melynek munkálatait az elmúlt évben kezdték meg, és nemsokára befejezik.

A képviselő-testület azért határozott úgy, hogy növelik a kerékpárút hosszát, mert a városban sokan közlekednek a kétkerekű járművel, így a biztonságos közlekedés szükségessé tette a korábban elkészült útszakasz bővítését. A helyi önkormányzat a 1993 végén a kerékpárutak építésére kiírt pályázaton pénzt nyert. A most épülő szakasszal megközelítőleg hatszáz méter hosszú lesz a kerékpárút Dunaföldváron. Az ötvenkettes és a hatos számú főút városi szakaszán és a település központi részén a lakók előszeretettel használják a kerékpárt, de ezzel a járművel a hatalmas átmenőforgalom miatt enyhén szólva is veszélyes a közlekedés.

-ge-

Ó, a Város

Nem is olyan rég, úgy százötven évvel ezelőtt, még más képet mutatott a város. Az igen forgalmas Budapest–Eszék kereskedelmi útvonal jó lehetőségeket biztosított az ott élő kereskedőknek. A Duna a halászoknak jelentett megélhetést, és a parasztok is jó termőföldnek örvendhettek.

Ez volt Paks, kereskedelmi és mezőváros. Sok ember ismerhette már akkor is az országban, mint észak–dél közti pihenőt, jó halételek városát s parti sétány romantikája is vendégmarasztalóul szolgált. Az emberek reggelente lesöpörték házaik előtt a járdát, odaköszöntek a szomszédaiknak. Téglagyár, vegyiüzem, szatócsbolt, halászcsónak, napi földmunka – nagyjából ebből állt elfoglaltságuk.

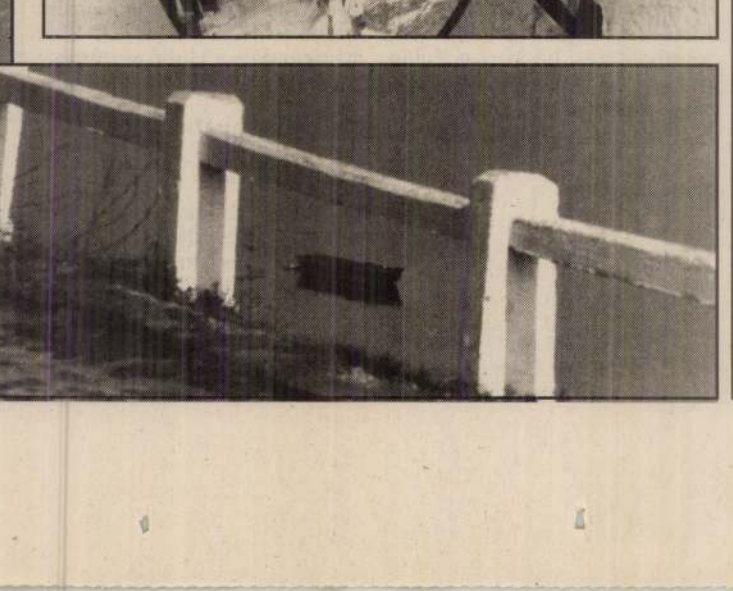

Teltek–múltak a napok, és Paks nagyvárossá cseperedett. Elérkezett a kilencvenes évek sok változással járó korszaka, mikor a vállalkozó kedvű emberek, végre–valahára megtalálták számításaikat. Az élet romantikája és érdekessége egy kicsit megváltozott. Vannak emberek, akik reggelente egyáltalán nem söpörnek járdát a házaik előtt, nem köszönnek senkinek és dolgozni is egyre kevesebben járnak. Bár sokminden megmaradt a régi dolgokból, de ezeket már csak kft.–nek, rt.-nek, bt.-nek, egyéni vállalkozásnak hívja mindenki. A halételek városáról mára annyit tud Magyarország: ott van a „villanygyár". *éG–*

A gerjeni munkanélküliségről

Egyezség született

A településen egy híján száz ember van munka nélkül. A helyi önkormányzat pontosan harminchét főnek fizet jövedelempótló támogatást, melynek finanszírozása is komoly terhet jelent a település költségvetésének, bár az 1994. évi költségvetést úgy alakították ki, hogy munkanélküliek miatti többletköltségeket már beleszámították. A munka nélkül lévő lakosok száma eddig nem volt jelentős, de az 1994-es esztendőben – az előzetes számítások szerint – számuk jelentősen megszaporodik majd.

A munkaügyi hivatal regisztrálásából, látómezejéből kikerült emberek számának pontos meghatározására egy megoldás kínálkozott. Nemrégen született egy egyezség a gerjeni önkormányzati hivatal és a Tolna megyei Munkaügyi Központ között. A munkanélküliek pontos számának ismerete nagyon fontos visszajelzés lehet az önkormányzatnak, így a számokat a munkaügyi központ rendszeresen megküldi a gerjeni önkormányzati hivatalnak. Ennek „fejében" az önkormányzat folyamatos tájékoztatást ad arról, hogy a településen milyen munkalehetőségek vannak és ezt mennyire használják ki az ott élő munkanélküli lakosok. *-g-*

Mélyen tisztelt

Tisztelettel küzüljük

tásunk sajtóbemutatójának időpo

1944. junius 9-en pénteken d

Amennyiben ez az idő

többi napokon is a nyilvános

Budapest. 1944, junius 6.-án.

Rosner Ármin

Nobrás

Rosner Ármin: Modern síremlékek.
Kő és műkő. 1932 (60) 15.—

-Decs a Sárköz fővárosa,ma már idegenforgalmi nevezetesség is,hiszen itt áll a népművészeti ház,ahol igen gyakran Csonka Sándorné kalauzolja a látogatókat.

-Ez a helyiség ahol állunk,ez a tiszta szoba,amit régen nem használtak az emberek,csak vendégeket fogadtak benne. Jellemző rá elsősorban a szunyoghálós ágy,amire azért volt szükség,mert a Sió és a Duna közében terül el a Sárköz,valamikor egy nagyon mocsaras terület volt.Az ágyon nagyon sok párnát látunk ez mindig a gazdagságnak a fényjelzése,nagyon sok steferunget kaptak,meghatározott számu volt a steferung,és hát egy olyan szokás volt, hogy az első szobába kirakták és azt mindenki megnézhette attól függetlenül,hogy a lakodalomba hivatalos volt-e.

-Öltözködésükről?

-Azt kell elmondani,hogy nagyon sokat költöttek a ruhájukra,olyan volt hogy Franciaországból hozatták a bortvált selymet.Amikor állattartással foglalkoztak,ugy fejezték ki,hogy egy szarvasmarha ára van rajta,amit ha a mult pénzben nézünk akkor is elég nagy összeg,hát ezek a ruhák amit akkor viseltek pótolhatatlanok.

-Móricz Zsigmondtól Féja Gézáig elég sokan irtak,s óltak már Sárköz gazdagságáról.Legujabban a régészek is vállalcra fogták a föld mélyét,hogy megtudják milyen gazdasági élet,

1979. V. 24. Petőfi 12.55 /MI mé/.
Kapcsolás a pécsi stúdióba
Sárköz újra.

kultúra volt. Mielőtt a termelőszövetkezet, a jelen munkáját megismernénk, hallgassuk meg dr. Rósner Gyulát a szekszárdi muzeum tudományos főmunkatársát, mit deritettek ki eddig a réghultról.

-A meggazdagodás a XVII. század a XIX. századra esik. Akkor amikor ezt a vizivilágot megszüntetik. Átállnak a gabona termelésre, és óriási pénzek halmozódnak fel, így. Ebből adódik a Sárköz gazdagodása, illetve hát aztán még hozzájön az egyke kérdés, a birtokok koncentrálódása.

-Ez a gazdagság örökődik-e a rétegek alatt. A régész számára milyen gazdag anyaggal gyarapodott ez a gyüjtemény?

-Amiről én szeretnék beszélni ezt ever korszaknak nevezi a tudomány, egy olyan nép önmagát avarnak nevezte. Alapvetően azonban többféle népből tevődött össze. Úgy menekültek Ázsiából Európába, és aztán elfoglalták a Kárpát-medencét. A Sárköz, illetve Tolna megye eléggé speciális helyet foglal el ebben a korszakban. Tudniillik nagyon érdekesen pont a vizivilágból adódóan rendkivül sürün lakott területté vált. A középkorban a Sárközben nem 4-5 falu volt hanem 35-40. Kénytelenek voltak iparral kezdeni. Ez kiderithető az ásatásokból, egy 800 siros avartemetőt tártunk fel ennek megtaláltuk a falujat, a házait, sőt megtaláltuk az edényégető kemencéiket, amelyekben nagy számban, tehát nagy mennyiségben szinte termelték a kerámiát és innen látták el délkelet pannónia területét kerámiával.

Rosner Ármin

ROSNER ÁRMIN: A betűrajzolás. III. kiadás. Budapest, 1935, Kő és Műkő kiadása. 86 old., 330 szövegábrával és 100 mintalap.

A betűrajzolás hozzátartozik az építész mesterségéhez, nemcsak hogy tervének utolsó kiegészítése a szép felirat, hanem nem egyszer az építész művére is alkalmaz dekorativ jellegű felírást. A szép betű vetése nem egyszerű dolog. Évezredes tapasztalatok, rengeteg ötlet él a szép betűben. Rosner testes kötete belevilágít ebbe a kérdésbe s rengeteg hasznos tanáccsal szolgál, — ezért úgy véljük, hogy a jól felszerelt építészi iroda tartozéka ez a kötet, amely a betűk legkülönbözőbb typusairól ad kimerítő mintákat. A könyv kiállítása, nyomdatechnikai munkája, megjelenésének ízléses mivolta egyaránt dícséri a szerzőt, mint rajzoló munkatársait és a nyomdát (Löbl D.) és a könyvkötőt (Rudas Sándor). rl.

Tér és Forma
1937. 22. l.

kon belül is egymással hadilábon álló érdekcsoportokba tömörülnek, szinte időszerűtlennek tűnik fel az az országhatáron túli összetartás, amely a keleteurópai „c. i. r. p. a. c."-csoportokat e hó végén budapestre hozza. ha csak egy olyan kongresszusról van szó, amelyen a tréfa szerint, csak azért jönnek össze, hogy a legközelebbi összejövetel időpontját elhatározzák, vagy ha ez is a bankettező és táncoló kongresszusok kategóriájába tartozna, akkor bizony nagyon is bele illene a mai idegenforgalmas világunkba. de a modern építészek velünk szomszédos képviselőit, érdekes, hogy éppen egy fiatal cseh építész kezdeményezésére, a közös felada-

SZAKIRODALOM

A KOLOZSVÁRI „GRAFIKA"

harmadik számát megkaptuk. A második szám — ugylátszik — a Romániával ma fennálló bizonytalan és megbizhatatlan postai forgalom áldozataként — valahol elkallódott. Az előttünk fekvő 3. szám — akár az első — tartalmilag teljesen megüti a mértéket, mert hiszen cikkirói sorában Erdély legjobb szakembereinek nevét olvashatjuk. A szöveget négy oldal szedéspélda és hat darab kisebb nyomtatvány tarkitja. A mellékletek szedéstechnikai kivitele egyrészt a kolozsvári nyomdák betüfelszerelésének leromlottságát illusztrálják, másrészt tanubizonyságai annak, hogy erdélyi kollegáink is keresnek, kutatnak egy uj szedésirányt, akáresak mi kerestük másfél évvel ezelőtt. Ez magyarázza meg azt, hogy a szedéspéldák legtöbbjénél még a tömbszedésre való törekvés az uralkodó motivum, s ezt eresztik fel hajlitott és ritkitott sorokkal. Ismerve Lengyel Sándor kollegánknak, a Grafika szerkesztőjének nagy ambicióját és tudását, annak

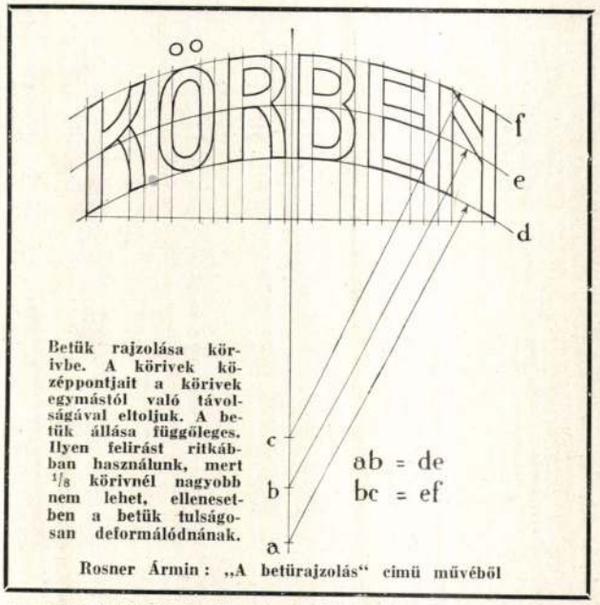

Betük rajzolása körivbe. A körivek középpontjait a körivek egymástól való távolságával eltoljuk. A betük állása függőleges. Ilyen felirást ritkábban használunk, mert 1/8 körivnél nagyobb nem lehet, ellenesetben a betük tulságosan deformálódnának.

Rosner Ármin: „A betürajzolás" cimü müvéből

a meggyőződésünknek adunk kifejezést, hogy a lap szedéstechnikai iránya rövidesen a helyes utra terelődik, mert enélkül a lap oktató és felfrissitő hatása a szedéstechnika irányitására nem lehet olyan intenziv, amilyent Románia egyedüli szaklapjától el kell várni. Lengyel kollegánknak nagy sulyt kell helyeznie arra, hogy ez a helyes mederbe terelés mielőbb végrehajtassék. Ez jó tanácsunk és nem gánesoskodás, fogadja jó lélekkel olyanoktól, akik a tapogatódzás és iránykeresés keserves időszakán már keresztülvergődtek. W. V.

A

„SZABADSÁG"

POZSONYI

ÁLTALÁNOS MUNKÁSKÉPZŐ-EGYESÜLET

ÁLTAL

AZ ARANY SAS-SZÁLLÓ

NAGYTERMÉBEN RENDEZENDŐ

KABARÉMŰSORA

KEZDETE ESTE 9 ÓRAKOR

E MŰSOR ÁRA 5 KORONA

NYITÁNY

*

KÉT EREDETI MAGYAR NÉPDAL

Énekli a pozsonyi „Acélhang"-dalárda dalkara

*

JAJ, MEGJÖTT AZ ANYÓSOM

Bohókás jelenet, irta Szekeres Béla, a dalbetét zenéjét szerzé Bodroghy Dezső, előadják Hermann István és Roboz Sárika

*

NAGY BERCSÉNYI MIKLÓS

Kuruc nóta, tárogatón játssza Molnár Béla

*

A NÉP NEVÉBEN

Költemény Petőfi Sándortól. Szavalja Szondi Boldizsár

*

A JEGYZŐ UR

Népszinmű-paródia, irta Seregély Sándor

Bősz Balambér, jegyző . . . . . Bárdos Elemér
Bátor Fekete János . . . . . Mihályfy Henrik
Sára, a felesége . . . . . Horn Sarolta
Erzsike, a leányuk . . . . . Feledy Boriska
Juhász István, béreslegény . . . . Csiki Béla
Arató munkások, falusi nép

16. példa — Egyoldalas műsor

ROSNER ÁRMIN: A BETÜRAJZOLÁS

ÉPITÉSZEK, IPARMŰVÉSZEK, CIMFESTŐK, SZOBRÁSZOK, KŐFARAGÓK, GRAFIKUSOK ÉS SZAKISKOLÁK RÉSZÉRE

Egy testes, albumalaku mű fekszik előttem. A betürajzolásról szól, s tudomásom szerint huszéves munka eredményeinek az összefoglalását adja. Mintegy 20 oldalnyi szöveget 32 ábra és 101 mintalap teszi teljessé. A mű célja — olvasom a bevezetésben —, hogy a betürajzolás alaptételeit ismertesse és egyuttal régi és ujabb betüfajtákból mintákkal szolgáljon olyanoknak, akik betürajzolással iparszerüleg foglalkoznak. Ennek a célnak a mű kiválóan megfelel, nem kevesebb, mint 38 antikva-tipust, 5 fraktur és gótikus, 2 cirill és 2 héber abc-t mutat be és ezeken kivül egész sereg monogrammot és iniciálét, melyek közül néhányat lapunkban elszórtan be is mutatunk. — A mű szövege a betürajzolás ismertetését az egyenes vonalból és körből alkotott betükkel kezdi (kőirás) s bemutatja ennek több tipusrokonát, majd folytatja a Dürer-féle betüszerkesztés ismertetésével. A térbetöltés, sortávolság, betü- és szóközök, valamint a szimmetrikus sorbeosztásról szóló közlemények főként cimfestők, kőfaragók érdeklődésére tarthatnak számot. Befejezésül ir a szerző a körives felirások betüinek rajzolásáról. A mű maga — mint előbb is emlitettem — főként cimfestők és kőfaragók érdeklődésére számithat, mert a leirásban és a mintalapokon adott utmutatások inkább ezeknek iparszerüleg folytatott betürajzolásával van szoros nexusban. Grafikusok, iparművészek betüiket ma már nem rajzolják s inkább a betüvetés könnyebb eszközeihez fordulnak. A betüvetés — csináljuk azt parafával, tollal vagy ecsettel — sokkal alkalmasabb az egyéniség kidomboritására és önálló, sajátszerü alkotásokra. Ennek dacára a könyv igen hasznos volna például a betüjellegeknek a tanoncokkal való megismertetésére. A mintalapokon képviselve látjuk az antikva, groteszk, egyptienne,

italienne stb. betüjellegeket. Sok közöttük az oly betü, amely divatját multa, de tekintve, hogy a mű anyagát 20 évvel ezelőtt kezdte gyüjteni, ezen nem is csodálkozunk. A nyomdászokat és grafikusokat főként a diszbetük és monogramok érdekelhetik. Ez a része a műnek egymaga megéri az érte hozott áldozatot, mert ezen a néhány lapon igen gazdag eszme- és ötlettár van feldolgozva. A művet a May nyomda rt. cég állitotta elő dicséretes precizitással és gondossággal. Az ára 300 korona.

JASCHIK ÁLMOS: A KÖNYVMŰVÉSZETRŐL

Jaschik Álmos tanár — amint arról annak idején megemlékeztünk — május havában a Grafikai Főnökök Társasköre felkérésére előadást tartott a Bibliofil-kiállitás anyagáról. Ez az előadás teljes egészében megjelent a Nyomda- és Rokonipar-ban, amelynek kiadója most különlenyomatban is megjelentette az érdekes előadást. A különlenyomat 20 oldalas 0-ás nyolcad alakban látott napvilágot.

PÁLYÁZATOK

2250 KORONÁS PÁLYÁZAT
LEVÉLFEJ SZEDÉSÉRE ÉS NYOMÁSÁRA

Goldstein József budapesti könyvnyomdai műintézet cég attól a nemes céltól vezérelteve, hogy egyrészt a magyar nyomdai munkásokat a szakmai képzés terén buzditsa, másrészt pedig, hogy alkalmat adjon mesterszedőinknek és gépmestereinknek szakmai haladásuk és képességeik bemutatására, elhatározta, miszerint 2250 koronát bocsát a Magyar Grafika szerkesztőségének rendelkezésére azzal, hogy hirdessen pályázatot egy levélfej szedésére és nyomására. A cég ezen áldozatkészsége örömmel tölt el bennünket, akik a szakma fejlesztéséért küzdünk. Hisszük, hogy azok, akiknek ez a pályázat teret nyit a közremunkálkodásra, azzal a lelkes törekvéssel fognak ebben résztvenni, amely mindenféleképen biztositani fogja a pályázat sikerét. A pályázat feltételei: Szedendő és nyomandó egy levélfej, melynek szövege a következő: „Goldstein József könyvnyomdája Budapest, IV, Magyar-utca 52. Telefon:... Budapest, 19..." A papiros alakja 23×29. — A levélfej kizárólag betüöntödei anyagból szedendő és nyomásához legfeljebb két szin alkalmazható. Alapnyomatok (linoleum, Mäser stb.) alkalmazása meg van engedve. A pályamunka teljesen kész nyomat legyen, vázlatokkal pályázni nem lehet. Pályadij: I. dij 1000 korona; II. dij 750 korona; III. dij 500 korona; amely összegből a szedő ¾-edrészt, a nyomó ¼-edrészt kap. A pályamunkák jeligével látandók el és a pályamunka szedőjének és nyomójának nevét tartalmazó jeligés levéllel együttesen küldendők be a „Magyar Grafika" szerkesztőségéhez (Budapest, VI, Aradi-utca 8.) A pályamunkák beküldési határideje 1921. évi november hó 15-én déli 12 órakor jár le. A dijat nyert munkák a „Magyar Grafika" 1921 december havi számában közöltetnek.

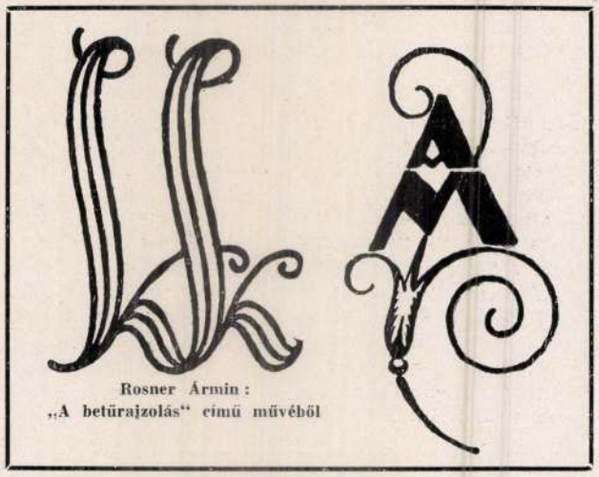

Rosner Ármin:
„A betürajzolás" cimü müvéből

HANS WUNDER

G. m. b. H., Berlin-Wilhelmsberg

KŐ- ÉS KÖNYVNYOMDAI FESTÉKGYÁR

Fekete és szines festékek. Könyvkötőfestékek
Legjobb minőségü „Germania" hengeranyag
Különlegességek:
„Gloria" festékoldóanyag,
meggátolja a festék lehuzódását.
Fénykék „Perga".
„Seccol" gyorsszáritóanyag.
Wunder-fekete, fénylik és gyorsan szárad.

Vezérképviselőség és egyedüli raktár:

GOLDSTEIN ADOLF UTÓDA

Budapest VII, Kazinczy-utca 32. Telefon József 123-95

IRODALOM

ROVATVEZETŐ: BENEDEK MARCELL

DOSZTOJEVSZKIJ: A SIHEDER
(HÁROM KÖTET. TRÓCSÁNYI ZOLTÁN FORDITÁSA. GENIUS-KIADÁS)

Dosztojevszkij születésének százéves fordulója nálunk is meghozta a Dosztojevszkij-kultuszt. Hozzátartozik az emberi gyöngeségek sorozatához, hogy ez a kultusz külsőségeiben erősen hasonlit a — divathoz. Minden iróról sokkal többen beszélnek, mint ahányan olvassák és különösen Dosztojevszkijt nem olyan könnyü dolog olvasni, mint beszélni róla. Nem mintha nem tudna érdekes, sőt hátborzongatóan és vérfagyasztóan érdekes lenni. Tanuság erre egyik legmélyebb és mégis legtöbbet olvasott könyve: a Bün és bünhődés. De nehéz olvasni, mert olyan módját választja az emberi lélek feltárásának, amelyhez a világnak egyetlen más irója sem szoktatott hozzá. A regénytől nem várjuk ugyan, hogy olyan egyszerüen és világosan állitsa elénk alakjait, mint a dráma; nem várjuk azt, hogy első fellépése után tisztában legyünk mindenkinek jellemével és elskatulyázhassuk a „jók" vagy a „rosszak" közé, mint a vigyázó az iskolásgyerekeket — de azért, szó ami szó, szeretjük, ha ez a munka végül mégsem kerül tulságos fáradságunkba s az eredményét össze tudjuk foglalni néhány határozott szóban. És ez az, amit Dosztojevszkij sohasem enged meg nekünk. Emberei sokat, betegesen sokat foglalkoznak önmagukkal, de ők is csak lassan, szemünk láttára ismerik meg magukat. Mi, olvasók, végigcsinájuk velük ezt az egész tapogatódzást. És végigcsinájuk azt a küzdelmet (ez az, ami a szó legmagasabb értelmében „izgató" és „érdekes" Dosztojevszkij regényeiben), amelyet valóságos énjük folytat azzal, akik szeretnének lenni. Mindvégig nem skatulyázhatjuk el ezeket az embereket, akik a legkülönbözőbb módokon küzdenek a legkülönbözőbb — de az ő szempontjukból véve helyes, sőt szent ideálokért és közben rá kell jönniök, hogy nem azok, akiknek tartják magukat; hogy idegzetük mást parancsol, karjuk mást cselekszik, mint amit a lelkük szeretne. Egytől-

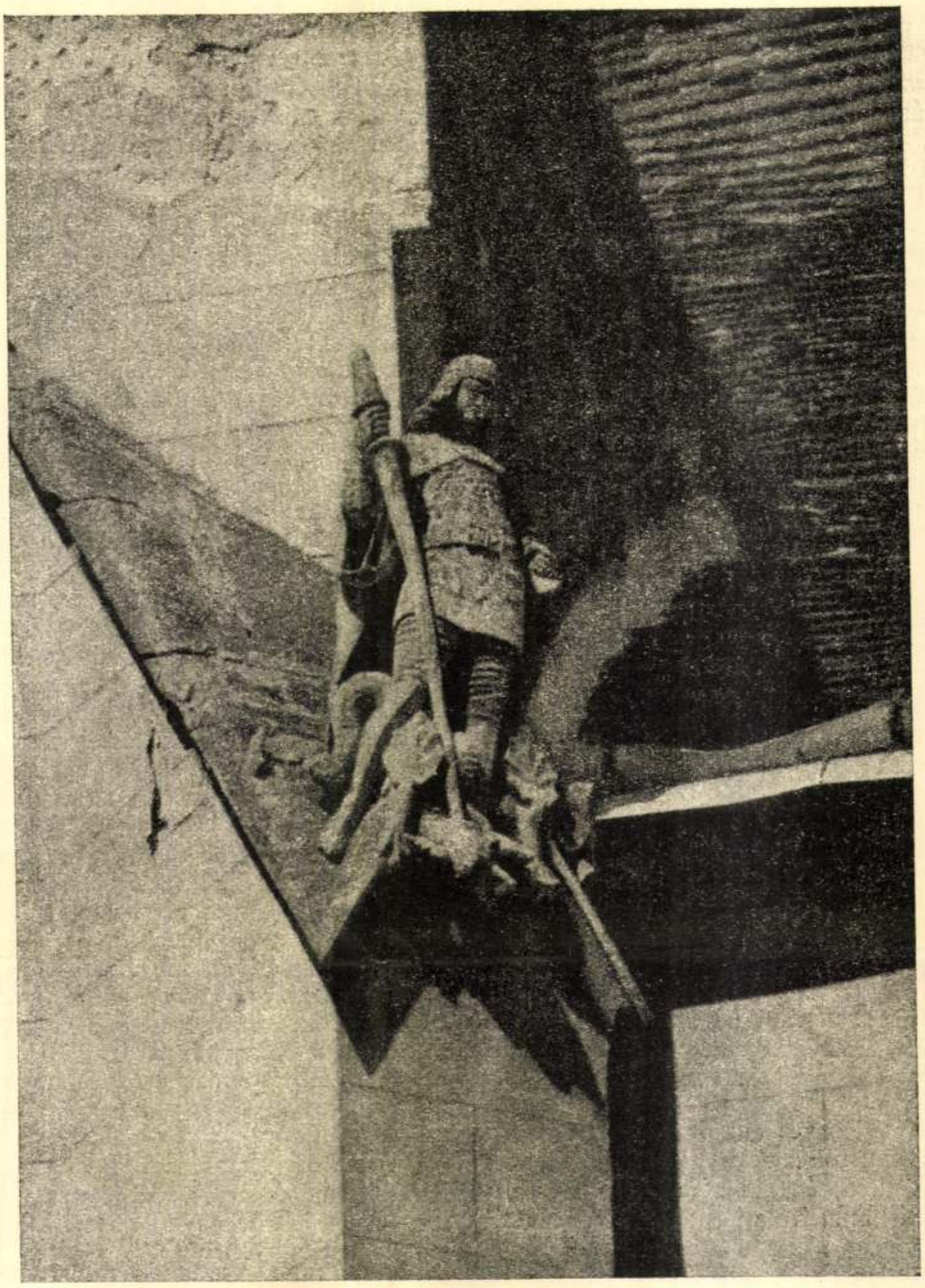

SOPRONI KÖNYVEK. Az a mostoha elbánás, amelyben a műemléktopografia kérdése nálunk máig részesült, fokozza értékét mindama kiadványnak, amely bármilyen szerény mértékben is, de ezen a nagy hiányon akar segíteni. Kevés a remény arra, hogy összefoglaló, magasabb szempontokat is kielégítő sorozattal rendelkezzünk belátható időn belül és így meg kell elégednünk azokkal a töredékekkel, melyek ernyedetlen szorgalmú helyi kutatók áldozatkész lelkesedéséből látnak napvilágot. Különösen a nyugati határvidék dolgozik erősen azon, hogy legalább részben pótolja a mult mulasztásait. Sopron vidékének legalaposabb művészettörténeti ismerői közé tartozik *Csatkai,* akinek legújabb munkája — a sopronkörnyéki falvak műemléktopografiája — ráirányítja a figyelmet egy jelentős kultúrcentrum kisugárzási területére. (Dr. Csatkai Endre: Sopron környékének műemlékei. Sopron, 1932. 16 ív. 112 o. Képekkel.) A tizenkét tárgyalt falu közül műemléki szempontból Nagycenk és Széplak a legjelentősebbek, melyek a Széchenyiek művészetpártolásának köszönhetik emlékeiknek legnagyobb részét. A mesterek jórésze soproni, csak ritkán találkozunk egy-egy messzebbről hívott nagyobb kaliberű művész szereplésével s eredményül provincializmus helyett kvalitásos művek létesülésével. Igy a festők közül Dorfmeister a balfi kápolnában dol-

máiban gazdagabb olasz barokkból „copf"-stílba való átöltöztetése a később megjelenő *Hillebrandt* műve". Itt kapcsolódik a székesegyház építésébe másodszor is az osztrák művész, már mint ismert nevű mester. 1760—1 körül már Váradon dolgozik, ahova magával vitte Johann Michael *Neumann* szintén osztrák építési felügyelőt. *Patachich* Ádám püspöksége idején már ők az összes váradi püspöki építkezések irányítói, illetve *Neumann* mint *Hillebrandt* váradi helyettese. Sok huzavona, baj, nézeteltérés, interregnum stb. után e két mester fejezte be a maga stílusában a székesegyházat, amelyet 1780-ban szenteltek föl ünnepélyesen. *Biró* finom elemzések során mutat rá, mennyire kárára vált e nagy épületnek a stílusegység hiánya.

A katedrális belsejét a „pazar aranyozás és márványozás, valamint a dekoratív és figurális freskódíszítés ragyogóvá varázsolja". Kik voltak e művek mesterei? *Biró* itt is kemény probléma elé került, mert az irodalom ugyan megnevezi a freskók mestereit, de nem helytállóan. *Schöpf* Ádám-e avagy *Schöpf* József? A festő magát Joan Adamnak írja alá egyes okiratokon, ami a straubingi mesterre vonatkoznék. De ez a legújabb kutatások szerint 1772-ben meghalt, a váradi nagy kupola kifestése pedig négy évvel utóbb történt. Ekkor már 76 éves lett volna. Más okok sem engedik meg Johann Adam *Schöpf* szerzőségét. *Biró* nagyon valószínűvé teszi, hogy az igazi mester ennek a fia, Johann Nep. *Schöpf* volt, aki Prágában született s a freskók keletkezésének idejében mintegy negyvenéves lehetett. *Birónak* ezt a véleményét, amelyet más okokkal is támogat, nyugodtan elfogadhatjuk. Stílusát *Pozzora* vezeti vissza.

Még egy új nevet állapít meg a szerző a székesegyház fölszentelésével kapcsolatban: *Eberhardt* Ferencét, aki a templom figurális szobrászati műveit végezte, egyébként a XVIII. század közepén Aradon élt s ott a minorita-templom szobrait készítette. „Neve a hazai barokkszobrászat kisszámú művészcsoportját gazdagítja". A többi iparművészeti munkát végig bécsi mesterekre bízták, more patrio. A főoltárkép és két nagy mellékoltárkép szintén bécsi művész munkája: Joseph Vincenz *Fischeré*. A nyolc oldalkápolna egyforma nagyságú oltárképei közül négy Johann Ignaz *Cimbal* bécsi festő műve, a többinek szerzője ismeretlen, kivéve a Feszületkép, amelyet *Ilics* Tivadar szőregi születésű temesvári festő festett.

Ha a székesegyház értékét csökkenti a stílusegység hiánya, — a váradi püspöki palotában ez teljes mértékben megvan. *Patacich* püspök akaratából, fényűző hajlamából jött az létre. 1761-ben kezdték meg az alapok ásását. *Biró* kétségtelenné teszi, hogy ez a valóban nagyúri palota végig *Hillebrandt* műve, akinek itt is a már említett *Neumann* segédkezett. A palota, mint *Biró* finom elemzéséből kiviláglik, *Hillebrandt* átmeneti korszakának minden sajátosságát visszatükrözi; ebben „képességeinek legjavát adta", „stílusegysége és arányai a barokk monumentalitás emlékét hirdetik, a terézianus kornak a rokokótól eltávolodó, hűvösebb szellemében". A kápolna oltárképét, a nagy összefoglaló freskót Johann *Schöpf* festette. E festő váradi működésének csúcspontja a kápolna mennyezetfreskója.

Várad egyik legérdekesebb XVIII. századbeli műemlékének minősíti a szerző az Irgalmasok kórházának kápolnáját (fölszentelték 1765-ben). „E későbarokk stílű, kecses tagozású kápolnának külön jelentőséget ad az elliptikus kupolabolt . . ., mely Magyarországon igen ritka." Legközelebbi analógiája Salzburgban található.

Még egy-két templomra szeretnénk rámutatni, amelyek építéstörténetét itt kapjuk. Az egyik a ref. templom, amelynek szerzője *Éder* Jakab, ugyancsak ő építette a görög keletiek templomát is. Az utóbbi nagyobbszabású az előbbinél. Klasszicizáló későbarokk mű, amelynek belsejét négy művész díszítette képekkel: a két bánsági *Theodorovics*, a temesvári *Murgu* és *Gölsz* Jakab. A görög katolikusok seminariumi templomának építője (esetleg tervezője is) Ch. Alexander *Oedtl*, székesegyházuké ismeretlen. Nem jelentékeny épületek.

Kevésbbé élénk művészeti tevékenység színhelye Nagyvárad a XIX. században. A napoleoni kor siralmas gazdasági helyzetét megsínylette Nagyvárad is. Két új épület érdemel említést, már azért is, mert váradi mester, *Barthel* György művei: a kapucinusok új kolostora és temploma, továbbá a Kálvária-hegy kápolnája (1838 és 1839). Klasszicizáló épületek, „képzett, de művészileg nem jelentékeny" mester művei. A templom néhány képét *Göltz* József festette, aki talán rokona volt a már említett *Gölsz* Jakabnak. Ez utóbbi festette a stációképeket. A hat kőszobrot *Dittmann* Kelemen faragta Pesten. Ennél hasonlíthatatlanul jelentékenyebb *Ferenczy* István rövid váradi szereplése (Rhédey-síremlék), amely az irodalomból már ismeretes.

Csak egy részére mutattunk rá annak a gazdag anyagnak, amely — számos új és fontos megállapításával — *Biró* szép monografiájában található. 23 kép illusztrálja a szöveget, részben a szerző magarajzolta alaprajz-felvételei. Tudományos érdekű eredményein kívül, amelyek sok tekintetben ismeretlen anyagot, sok tekintetben tévedésekkel átszőtt adatokat tisztáznak, különösen szép stilisztikai fejtegetései érdemlik meg elismerésünket, amelyeknek világos, egyszerű előadása nem utolsó érdeme. *(Lk.)*

gozik, Danecker és Canova neve Nagycenkkel kapcsolatban szerepel s ugyanitt működik, valószínűleg irányítói minőségben Pollack Mihály, aki Ringer József XVIII. századbeli építkezését módosítja, továbbá Ybl Miklós, a nagycenki templom építője. A középkori emlékek közül legérdekesebb a balfi templom sajátos alaprajzú szentélye. Természetesen ez a terület nem tudott egyik stíluskorszakban sem sajátos helyistílust produkálni, földrajzi és személyi tényezők többnyire Sopron provinciájává teszik. Csatkai alapos munkája nemcsak az eddig szétszórtan megjelent dolgozatokon alapul, hanem egyéni kutatásain is, ami a kis kötet forrásértékét növeli. A feldolgozás módja és módszere inkább a nagyközönség, mint a szakbeli érdeklődők igényeit tartja szem előtt s ilyen irányú használhatóságát néhány érdekes felvétel és rövid német kivonat csatolása is fokozza.

Amíg Csatkai a fősúlyt a szövegre veti, addig a *Soproni Képeskönyv*, a Magyar Tájak, Magyar Városok címen indult sorozat első kötete, 123 képben igyekszik bemutatni ennek a művészi emlékekben oly gazdag városnak művészi egészét. Az előszó — Heimler Károly dr. tollából — igen helyesen látja az évszázados város művészi egységének fontosságát és ezt a mindent átható, egybefűző atmoszférát hangsúlyozza, annak visszaadására törekszik. Ebben a városban valóban egyaránt művészeti emlék és használati objektum egy-egy ház, itt műgyüjtővé fejlődhetett a kispolgár, kinek ezirányú hajlamait gazdag és kvalitásos termelésükkel a helybeli kőfaragó, ötvös, órás, könyvkötő stb. céhek voltak hivatva ellátni. A képeskönyv művészeti emlékanyaga lényegében megegyezik azzal a gazdag sorozattal, mely a *Magyar Művészet* soproni számában — 1928. (IV.) évf. 7. sz. — került *először* publikálásra. Talán csak a Szent Mihály-templom támaszpillérén álló Szent György-szobor az, amelynek kimaradása ott, a Soproni Képeskönyv szerkesztőségének szívességéből most pótolt hiányt jelentett. A mostani Képeskönyv rendeltetésének megfelelően több benne a hangulati elem, az interieur, a képszerűségben vonzó felvétel, mint a szorosabban művészettörténeti szempontú kiadványoknál. Nem tudjuk helyeselni azonban a képek gyakori egymásbanyulását, mely nemcsak e képek, hanem az egész oldal tipografiai és művészi hatását csökkenti.

A függelékül több nyelven közölt magyarázatos képjegyzék igen hasznos segítség és remélhetőleg hozzájárul ahhoz, hogy e szép város művészi és történelmi emlékeinek szeretete minél nagyobb közönséget hasson át. A Nyilas Jenő szerkesztésében megindult szép és hasznos sorozat remélhetően mielőbb újabb kötetekkel gazdagodik. *Zádor Anna*

MODERN SÍREMLÉKEK. Összegyüjtötte Rosner Armin. Érdekes és hézagpótló könyv a magyar esztetikai irodalomban Rosner Armin könyve, amely a temetők művészetének ízlésben való emelését célozza. Külföldön már körülbelül 30 éve erősen az érdeklődés előterébe jutott a temetők művészete s az esztéták és a síremlékeket készítő művészek és mesteremberek komoly tanulmány tárgyává tették a holtak birodalmának művészi, a sírkövekből és síremlékekből kicsendülő esztetikai igényeit. Az industrizálódó modern élet sivár sablonjaival megfertőzte a holtak emlékét őrző sírkövek és síremlékek művészetét. A gép készítette mechanikus formák lelketlen ürességé torzították a halállal kapcsolatos gondolatok és érzések hangulatértékét. Rosner Armin könyvének célja, hogy az eddigieknél ízlésesebb síremlékek beszerzésére serkentse a nagyközönséget. Meglepően széles horizontú tanulmányt iktatott könyvének elejére a síremlékekről, amelynek gondolataiból mindenkinek okulására megjegyzem a következőket:

Minden egészséges ízlésű kornak megvan a kifejező formája a síremlékek területén is és ez a forma a halálról, világról, vallásról és technikáról adott világképnek felel meg. A halállal kapcsolatos gondolatok által keltett hangulatérték kifejezése a síremlék. Minden nép ebből a hangulatértékből és a temetkezési hely alapanyagából és hitéből merítette és fejlesztette a síremlék formáit. Az ókori népek kősziklákba vájt masztaba sírformája, az egyptomiak piramisai, a görög és római sarkofágok, a keresztény népek obeliszkes és figurális, sokszor páthoszos síremlékei ennek a halállal szemben elfoglalt alapérzésnek kifejezői. A síremlékek készítőire különösen álljon Horatius mondata: „Ha meg akarsz ríkatni, előbb magadnak kell átélned a fájdalmat." A halállal szemben elfoglalt érzelmi alaphangnak etikai parancsai vannak. Ezek közül a legelső, hogy a síremlékek helye, a temető sacralis jellegű, amelyet minden profán hellyel, parkkal, kerttel szemben megszentel a kegyelet. A modern sírkőművészet renaissance-ához a régi kor etikai tisztasága kell. A modern sírkövek az egyszerűsödés vonalán keressék a halál keltette formai szépségeket. Jelszavuk ne iparművészet, de anyagot és szerszámot ismerő iparos kultúra legyen. Nem egyénieskedő szeszély, de a típusos megoldásban is a kvalitás, a műipari termelésben is az érték-differencia legyen törekvéseinek komoly igénye. Díszítőtörekvéseiben az anyagból eredő igény legyen vezetője. A vas, fa, kő, műkő, üveg alapigénye szerint a síremlék megmunkálása a sík-díszítés és térképzés alapföltételét respektálja.

Az értékes tanulmány után több, mint 200 sírkő- és síremléktervezet, vagy kivitelezett síremléket mutat be a szerző, amelyek-

Magyar Művészet 1933.

hez közli a tervező és kivitelező művészek és műhelyek címtárát. Mindazonáltal nem művészi reklám csupán a könyv, bár az is. Minket komoly és értékes tanulmányával, amely a síremlékek és temetők művészetét ismerteti, valóban megörvendeztetett, mert a magyar művészet egyik mostohán kezelt művészi ágára, a temetők művészetére hívja fel figyelmünket. Tehát dícsérve ajánljuk mindenkinek, aki a halállal megsujtott ember örök pihenőjét is a szépség életes értékeivel kívánja díszíteni. *Dr. Décsei Géza*

GENTHON ISTVÁN: BERNÁTH AURÉL (33 képpel) — ÁRTINGER IMRE: EGRY JÓZSEF (33 képpel). Budapest, 1932: Bisztrai Farkas Ferenc kiadása, Ars Hungarica I. és II. kötet.

Bisztrai Farkas Ferenc Ars Hungarica címmel monografiasorozatot indított meg. Fel akarja dolgozni a nagyközönség számára mindazon értékeket — mondja a prospektus —, melyeket művészeink az Árpádoktól napjainkig alkottak. És minthogy véleménye szerint a közönséghez a ma élő művészek állnak legközelebb, a sorozatot a mai festés két jelentékeny alakjával: Bernáth Auréllal és Egry Józseffel nyitja meg, folytatásként Szőnyi Istvánt és mint halljuk, Pátzay Pált, stb. igérve.

A Ferenc József-díjas Genthon István nem egyszer bizonyította, milyen alapos készséggel kezeli a művészettudomány történeti és kritikai apparátusát. Uj könyvében Bernáth Aurélt állítva a közönség elé, tudatosan lemond erről az apparátusról. Inkább lírai vallomást tesz a festő mellett, mintsem módszeres beszámolót ad e rendkívül értékes és nem kevéssé bonyolult piktura eszközeiről, lényegéről és irányvonaláról. Könyve, hogy Zolát variáljuk, darab Bernáth (tudniillik a mai!) Genthon temperamentumán át tekintve. Bár az író szerint Bernáth sarkalatos erényeit nem lehet szóban kifejezni, másrészt a színtelen reprodukció nem adhat fogalmat Bernáth magasrendű kolorizmusáról, a lendületesen megírt kis mű sok érdekes új vonást tár fel az olvasó előtt és megérdemelt szimpatiát kelt Bernáth iránt. Egyetlen kifogásunk az, hogy Genthon teljesen mellőzi Bernáth korábbi stádiumait. Az expresszionista Bernáth ma már a történelemé; annál inkább kívánatos, hogy ezt a megnyilatkozását is ismerje az olvasó.

A művészettörténeti íróval szemben, aki az ezerfelé nyugtalan Bernáth Aurélról lírai vallomást ír, az amatőr Ártinger Imre (új név az irodalomban, régi a műgyüjtésben, lelkes műpártolásban) Egry „egyhúrú" művészetét tárgyilagosan próbálja elemezni. Eredmény: lényegbevágó megállapítások Egry festőmódszeréről, fényproblémáiról, lírai lélekalkatáról, magyarságának gyökereiről. Különösen sikerült a bevezetés, mely Egry testi-lelki megjelenését jelképes erejű, szemléltető képbe rögzíti. Egry alkalmasabb a fekete-fehér sokszorosításra, mint Bernáth, mert nála a színes atmoszféra elvonása után szilárd szerkezet marad fenn, mely önmagáért beszél. Ártinger tanulmányából meggyőzően bontakozik ki Egry őserejűen magyar és mégis minden idegével modern pikturája, melynek tízévi termését analizálja végig a szerző. *Nyilas Jenő*

BEER JÓZSEF KONSTANTIN. A Szépművészeti Múzeum jeles képrestaurátora, *Beer* József Konstantin február 27-ikén meghalt Budapesten, hetvenegyéves korában. Csak nemrégiben vonult nyugalomba majdnem negyvenéves szorgalmas és lelkiismeretes munkálkodás után. Gondos keze alatt nemcsak a régi Országos Képtár, a Történelmi Képcsarnok és a Szépművészeti Múzeum, hanem számos gyüjtő régi képe is visszakapta eredeti arculatát; a restaurálás kockázatos műveletét az eredetinek legnagyobb kímélésével végezte s rendszere a régi módtól eltérően inkább a megtartás, semmint az átfestés elvén alapult. Nemcsak ezért becsülték nagyra, hanem derekas emberi tulajdonságaiért is, amelyek révén művészek és gyüjtők körében általános kedveltségnek örvendett. *Beer* József Konstantin a csehországi Brüxben született 1862 március 11-ikén, művészeti tanulmányait Bécsben és Karlsruheben végezte s több éven át a müncheni Pinakothekában működött *Hauser* vezetése mellett. 1893-ban hívták meg az Országos Képtárhoz restaurátornak s ennek az intézménynek átszervezésekor átkerült a Szépművészeti Múzeum tisztikarába. Itt nagyon kiadós munkát folytatott, amely annyira igénybe vette, hogy nem is gondolt többé festésre. Pedig eredetileg festőnek készült, néhány műve szülővárosának múzeumába, más darabjai magyar és német magántulajdonba kerültek. Nálunk nevét a Történelmi Képcsarnokban is föntartja két másolata.

CÍMLAPUNKON *Kisfaludi Strobl Zsigmond* szobrászművészünknek Sir Ian Hamilton angol tábornokot ábrázoló alkotását mutatjuk be. Eredetije a londoni Tate Gallerybe (The National Gallery of British Art) került.

Főmunkatárs: Dr. Lázár Béla

Segédszerkesztő: Dr. Péter András

Felelős szerkesztő: Dr. Majovszky Pál

Kiadó: Ormos György

Magyar Művészet. 1933. 3. szám

Szerkesztőség: VII., Erzsébet-körút 7. I.

Nyomatott a Lorilleux Ch. és Tsa gyár festékével. Az Athenaeum r.-t. mély- és könyvnyomása.

Filmhírek

„Carmela" a Rádius-filmszínházban

Edmondo de *Anucis*, a „Szív" szerzőjének világhírű ifjúsági regényén kívül egyik legmarkánsabb és legnépszerűbb szerelmi regénye, a „Carmela", egy forróvérű női szerelmi ámokfutó szicíliai leány története, amely most az olasz Esperia-filmvállalat gyártásában filmre került. Az olasz filmújdonságnak külön érdekessége, hogy férfifőszerepét *Jávor* Pál, a Nemzeti Színház művésze játssza, akinek ez az első olasznyelvű filmszerepléše. A „Carmela"-film témában és stílusban feltűnő hasonlatosságot mutat a „Halálos tavasz" nagysikerű filmváltozatával, amit a férfihős közös alakítójának személye még inkább aláhúz. Jávor Pál otthonosan mozog az érdekes és megkapó szerelmi történet idegenszerű, sziklás útvesztői között, a szép film lelke és gerince azonban a címszereplő hősnő, Dorian *Durantl*, mély átérzésű, pontosan kidolgozott és meglepően finom árnyalatokkal teli, izgalmasan nagyszerű játéka. Ismét bebizonyosodik, hogy a jó film egyetlen nagy szerep és ha ezt izmos tehetség fűti, minden egyéb eltörpül és mellékessé válik mellette. Még az sem baj, ha cselekménye kissé vontatott és forgatókönyve helyenként naiv utakra téved, mint ez a *Carmela* esetében történik. A rendezés Flavio *Calzavara* munkája, a francia iskola nyomán vérbeli művész oroszlánkörmeit villantja fel néhány jelenetben. Igen szépek a felvételek, ami szintén magyar ember, *Pogány* Gábor tehetségét dicséri. Az olasz—magyar film átütő, szép sikert aratott a bemutatón a Rádius filmszínházban.

(v. l.)

* **Film: műterem nélkül.** Karl *Ritter*, a népszerű katonafilmek rendezője, új repülőfilmet fejezett be a minap, aminek az a szakmai érdekessége, hogy első jelenetétől az utolsóig külső felvételekből áll, egyetlen kockája sem készült műteremben. Az érdekes filmnek a „Hódító Dóra" az ideiglenes címe.

* **„Komédiások"** címen érdekes, 18. századbeli tárgyú német Lesig-film kerül bemutatásra rövidesen Budapesten, amely a régi vándorkomédiás-élet színes és mozgalmas világát jeleníti meg, izgalmas szerelmi történet keretében. A filmnek, amely a velencei *Biennale* aranykupás díjnyertese volt az elmult évben, Hilde *Krahl*, Hennie *Porten*, Käthe *Dorreh* és Gustav *Diessl* a főszereplői.

Színházi hírek

Charlie Rivels-bemutató a Fényes-cirkuszban

A nyári Budapest közönsége mindig el volt kényeztetve cirkuszműsor szempontjából, hiszen egyetlen nyugateurópai világvárosnak sincsen ilyen gazdag és ötletes manézskultúrája, mint a magyar fővárosnak. Amit azonban *Fényes* György igazgató júliusi új műsorában összehalmozott, az nemcsak áldozatkészségről és szellemességről tanúskodik, de vérbeli szakmai hozzáértést, de legfőképpen szeretetet mutat. A pazar műsor középpontjában Charlie *Rivels*, az úttörő, őshumorral telített clown-dinasztia feje és revűtársulata áll. Fergeteges, perceken át zúgó taps köszöntötte az *„Akrobat ő-ő-óh!..."* már-már jelképévé magasztosodott varázsigét és a nagyszerű mulattató, minden apró chaplini mozdulatát és újszerű ötlethalmozásait. A sokoldalú családfő mellett időközben felcseperedett gyermekei: a 19 éves, gyönyörű Pauline, a táncosnő és három izmos fiatalember, Juanito, Valentino és a kis Charlie a legkitűnőbb erősségei a társulatnak. Nagy szám a hét óriáselefánt lélekzetállítóan izgalmas és groteszk módon dekoratív egyensúlyozó produkciója, három lábon, két lábon, sőt egy lábon is, egy pöttömnyi, ötesztendős szőke fiucska vezénylete alatt. Ezenkívül azonban se szeri-száma a mesteri artistaszámoknak, köztük *Gould* kómikus táncprodukciója, a légies könnyedség csodája, *Christian* nagyszerű és mulatságos kutyacirkusza, a szép *Maravilles*-lányok sportmutatványa, Mlle *Cosemy* csodálatos kordés lovasmutatványa és az utolérhetetlen *Unus* meghosszabbított vendégjátéka. A júliusi rekordműsor forró sikert aratott a bemutatóesten. *(—)*

* **Két kőszínház,** a *Vígszínház* és a *Fővárosi Operettszínház* előreláthatóan nem zárja kapuit az idei nyáron. A „Fekete Péter" és az „Egy boldog pesti nyár" olyan sikerkörvonalakat mutat, hogy hadat kell üzenni a kánikulának. Az *Uj Magyar Színház* a július hónapot feltétlenül végigjátssza a „Tábornokné" sorozatos előadásaival, úgyhogy a még játszó téli színházak közül csupán az *Andrássy Színház* zárja évadját a jövő hét keddjén.

* **Miklóssy Irén az Operaház új tagja.** A most folyó szerződtetések során a dalszínház magánénekesnői közé szerződtette *Miklóssy* Irént, a rádió műsorából jól ismert kitűnő drámai koloratúr szopránt. A művésznő ezt a szerződést megelőzően, már több éven át volt az Operaház tagja, azonban férjhezmenvén Unger Ernő professzorhoz, otthagyta a színházat, de kapcsolatait vendégszereplései révén állandóan ébrentartotta s így tulajdonképpen visszaszerződésről van szó.

* **A „Tábornokné" 100-as jubileuma.** Az Uj Magyar Színház tavaszi újdonsága, *Tóth* Miklós, *Vándor* Kálmán és *Bullay* Dénes „Tábornokné" című operettje pénteken este érkezett el a 100. előadás ünnepi állomásához és a szorongásig tömött nézőtér vastapsos, virágos meleg ünneplésben részesítette a szerzőket és a főszereplőket, elsősorban a címszereplő *Fedák* Sárit.

* **Romantikus zeneszerzők** szólalnak meg a jövő hét keddjén a Margitszigeti Színpadon, ahol *Unger* Ernő vezényletével, a budapesti Hangverseny Zenekar előadásában *Liszt, Dohnányi, Erkel* és *Csajkovszkij* művei szerepelnek műsoron, *Miklóssy* Irén szólójával. Ugyanezen a héten a „Bohémélet" és az „Álarcosbál" előadására is sor kerül a szigeten, elsőrendű operaházi énekesek közreműködésével, *Failoni* Sergio vezénylete mellett.

Művészeti hírek

* **Műteremlátogatás.** *Rosner* Károly, az ismertnevű festőművész, július 7-én, 8-án és 9-én, a jövő hét szerda, csütörtök és pentekjén műteremlátogatást rendez Juhász Andor-utca 20. alatti műtermében, ahol magyaros, újszerű képkompozíciói, zsánerképei és finom aktfestményei kerülnek aukció-eladásra.

Zenei hírek

Szevillai borbély: Failoni

Rossini vígoperája. **Július 9.**, péntek Főv. Képtárban. Közr.: **Szabó Ilonka, Hámory,** Angyal Nagy, **Littasy,** Komáromi, Solymosy. Jegyek elővételben **Harmóniánál.**

Színházak műsora

Vígszínház. Minden este, szombat és vasárnap d. u.: Fekete Péter. (3, ½7.)

Uj Magyar Színház. Minden este, szombat és vasárnap d. u.: Tábornokné. (3, ½7.)

Andrássy Színház. Vasárnap d. u. és este, hétfő: Egy nap a világ. — Keddtől: Nyári szünet. (3, ½7.)

Fővárosi Operettszínház. Minden este, szombat és vasárnap d. u.: Egy boldog pesti nyár. (½3, 6.)

Margitszigeti Színpad. Vasárnap: Muzsikáló Margitsziget. — Hétfő: Nincs előadás. — Kedd: Romantikus est. — Szerda: Bohémélet. — Csütörtök, péntek: Nincs előadás. — Szombat: Álarcosbál. (7.)

Erzsébetvárosi Színház. Minden este és vasárnap d. u.: A két Kapitány. (¼4, ½7.)

Márkus-park Színház. Minden este és vasárnap d. u.: Legszebb éjszaka. (¼4, 7.)

Komédia Orfeum. Minden este és szerda, szombat és vasárnap d. u.: Lopótök (¼4, ½7)

Nemzeti Bébszinjáték. Minden csütörtök szombat és vasárnap d. u.: Mátyás király rendet csinál. — Minden hétfő, péntek este: Az ügyvéd és férje. — Kedd: Toldi. — Szerda, csütörtök szombat vasárnap este: Panoptikum. (¼4, ½7.)

Fényes Cirkusz. Minden nap: Charlie Rivels, Üve óriás elefántjai (júliusi új műsor) (¼4, ½7.)

Magyar Műszínkör. Minden nap: Mária főhadnagy. (¾5, 7. vasárnap 3, 5, 7.)

A többi színház: Nyári szünet.

Konzervgyárat pulp-üzemet

tervez, üzembe állít, munkásokat betanít, műszaki vezetést vállal, nagyobb konzervgyár létesítéséhez közreműködő tőkés társat keres: „Őskeresztény műszaki szakember" jeligére a kiadóhivatalba.

Visszamaradt modellek

nemes anyagokból leszállított árban **Zsubery Nelly** nál, IV., Bécsi-u. 5

Július 4 Vasárnap

— **A politikában okos emberek követtek már el ostobaságot, de ostoba emberek okosat soha.**

Beöthy Algernon

Egy ruhát, — de Ferda Manyitól

Sporthírek

MI LESZ VASÁRNAP? A magyar bolgár nemzetek közötti válogatott kosárlabdamérkőzéseket vasárnap délután a BLKE Horthy Miklós-út 63. szám alatti díszpályáján bonyolítják le a következő sorrendben: Délután 5 órakor: GYOSZ—Bangliga, férfiválogatott. Délután 6 órakor: Bolgár Testnevelési Főiskola—M. kir. Testnevelési Főiskola válogatott női mérkőzés. Este 7-kor: Bulgária—Magyarország, válogatott férficsapatok mérkőzése.

BAJNOKI VÍZIPÓLÓMÉRKŐZÉS a margitszigeti versenyuszodában, délután 6 órakor: *FTC—MAC.*

BUDAPEST-KERÜLET ATLETIKAI BAJNOKSÁGAI a *MAC* margitszigeti pályáján délután 4 órakor.

AZ OSZTÁLYOZÓ MÉRKŐZÉSEK jelenlegi táblázata a következő:

1. ETO	6	4	—	2	16: 9 8
2. SZVSE	7	3	2	2	13:11 8
3. DVSC	6	4	—	2	17:17 8
4. BSZKRT	6	3	1	2	15:11 7
5. BVSC	7	—	1	6	7:20 1

A mai mérkőzések:

BSZKRT—BUDAPESTI VSC.

Győri ETO—Debreceni VSC.

A MUE ORSZÁGOS ÚSZÓVERSENYE délután 4 órakor a *Margitszigeten.*

Lósport

VASÁRNAP: LÓVERSENY KÁPOSZTÁSMEGYEREN. A program főszáma a kétévesek és idősebb lovak részére kiírt 1000 méteres *Jubileumi-díj*, amelynek indulói a következők:

4é	Adu	62½	Pfendler
4é	Nemere II.	59	Rózsa
4é	Vesszős	59	Stygia
5é	Brigi	58	Csuta
4é	Sütvény	58	Szentgyörgyi
3é	Róma	57½	Weissbach
4é	Borka	57½	Alt
3é	Ipse	57½	Nagy S.
3é	Balancer	56½	Klimscha
3é	Mignon	54	Kolonics
3é	Presto	53½	Horváth
2é	Berezina	49	Keszthelyi
2é	Czuki	45½	Csömöri

Nehéz verseny; az eddigi kísérleti versenyek során az idősebb lovak egyelőre jobbnak bizonyultak a kétéveseknél. *Brigi* mindenesetre papíron nagy esélyt jelent, de *Borka* is megérett már a győzelemre. *Adu* a megyeri pályán mindig jól futott. Jelöltjeink a versenyre a következők:

I. Pityke — Dobsina — Legényfogó.
II. Párom — Furulya.
III. Balancer — Gencsy-lovaglás — Gábor.
IV. Brigi — Hesp-id. — Adu.
V. Pillangó II. — Dolmány — Artenus.
VI. Issekutz-ist. — Arabus — Komárom.
VII. Bokrétás — Hordár — Uccu.

A verseny délután fél 4 órakor kezdődik.

DUDÁS NYERTE AZ ÜGETŐDERBYT. Óriási közönség nézte végig a Magyar Ügetőderbyt, amelyben nyolc ló indult. A nagy díj rendkívül izgalmas lefolyású volt. A részletes eredmény a következő:

I. 1. **Dankó** 35.7 (Wiltshire, 1½). 2. Cantate. 3. Erda. Im.: Hiúr. Tot.: 10:36, befutó 53. — II. 1. **Selyp** 31.2 (Raymer, 5:10). 2. Honfi. 3. Cipra. Im.: Pozsony, Meridian, Harsona, Huba, Urhölgy, Gavallér, Humor. Tot.: 10:16, 12, 16, 19, befutó 40, 52. — III. 1. **Torpedo** 30 (Istók, 6). 2. Csudabogár. 3. Dolly, Im.: Pamuki Lógós, **Tündérbánya III.**, Esetleg, Ördög, Késmárk, Formás, Csebogár, Tamara II. Tot.: 10:192, 33, 22, 38, befutó 597, 2369. — IV. 1. **Harcos N. 31.6** (gróf Festetics, 6). 2. Fátyol. 3. Figura. Im.: Gyöngyös, Fuss, Muki, Fraknó, Ráró (verseny közben diszkvalifikálták), Orao. Tot.: 10:66, 22, 22, 65, befutó 359, 1434. — V. 1. **Dudás** 27.8 (Jónás, 2). 2. Hádli (Marschall, 4). 3. Ivadék (Raymer, 4). Im.: Cilley, Harcos, Cecil, Dévány II, Ciráda. Tot.: 10:38, 11, 12, 11, befutó 91, 111. — VI. 1. **Erény 29.5** (Istók). 2. Ciano. 3. Négus II. Im.: Pasa, Lepsi, Kelevéz, Adam the Harvester, Zarándok, Csakugyan, Ulica, Félénk, Bob, Magnézium, Fekete Barát, Áprópénz, Csongor, Csalafinta.

Hozza el anyagát

készíttek méret szerint

'nget, blúzt, pyjamát

„ICA" fehérnemű Erzsébet-körút Royal Színház mellett. 29

Ez már így van...

Jókai Mór érdekes mondását foglaltuk alábbi rejtvényünk két legfelső sorába. Tanuljanak belőle a „bölcs" férfiak.

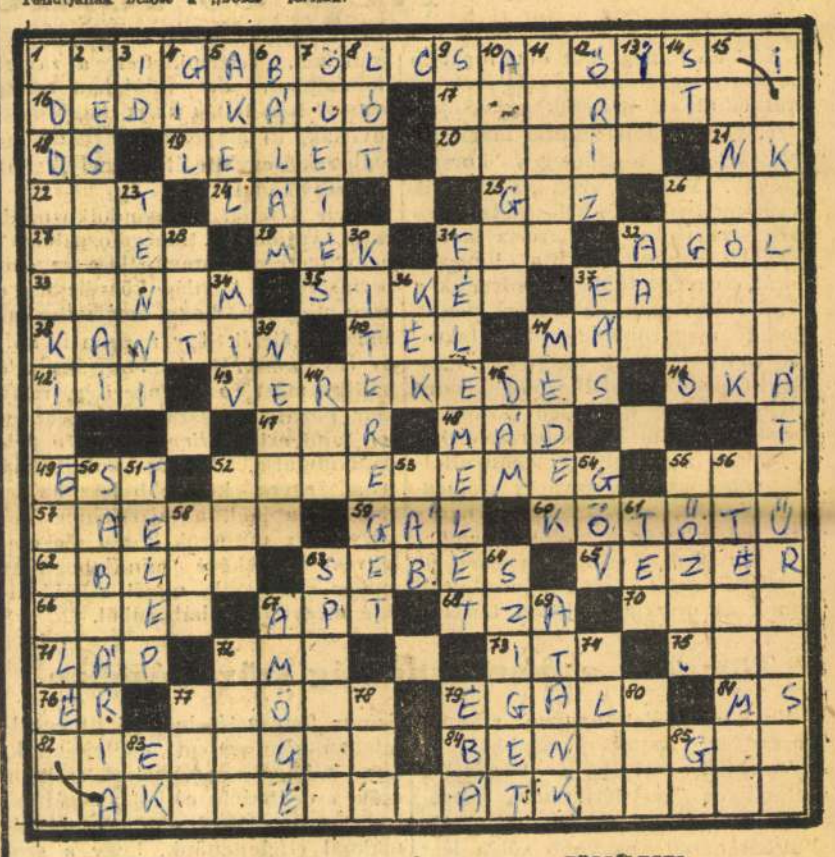

VÍZSZINTES:

1. **A mondás első sora** (zárt betűk: C, I, T)
16. Ajánló (könyvet vagy színművet valakinek)
17. Orosz kormányzóság és annak székvárosa
18. Dávid Sándor névjele
19. Az ásatások eredménye lehet
20. Három török szultán neve volt
21. Nagy Károly névjele
22. Van — németül
24. Van szeme, nem vak
25. Légnemű halmazállapotban lévő anyag
26. Út . . . korona
27. Mobó vágy — németül (GIER)
29. Megyek — ahogyan a gazduram mondja
31. Többek között a vas is az
32. Öröm és bánat egyaránt a futballban (névelővel)
33. Hátsóindiai királyság, francia védnökség alatt
35. A búzalisztben van
37. Ábrázat, melyet semilyen indulat nem változtat meg
38. Katonai, gyári ivó és étkezőhely
40. Az egyik évszak
41. A turista munkája
42. Azonos magánhangzók
43. Pofozkodás
46. O K Á
47. Megtette kötelességét, — mehet
48. Híres az ide való zsidó
49. Naplemente után van
52. Egész testében megvonaglik
55. Az angol légierő rövidítése
57. . . . . — Gömöri Érchegység
59. Gyakori magyar családnév
60. A nagymama kedvenc „szerszámja"
62. Bolgár fejedelem, a honfoglalás idején
63. Igen gyors
65. Magasabb parancsnok
66. Át, keresztül — németül
67. Alkalmas — angolul (APT)
68. T Z A
70. Az eső teszi néha
71. Mocsár
72. Két névelőnk
73. . . . . missa est
75. Ennek a tulajdona
76. Kis folyócska
77. Belgrád melletti hegy
79. Figyelem — franciául
81. M. S.
82. Téli — közhasz. id. szóval
84. A magyar krónikák szerint Attila apja volt

FÜGGŐLEGES:

1. **A mondás második sora** (zárt betűk: S, A, T)
2. Tengerszoros Szicília és az olasz félsziget között
3. Idősebb — rövidítése
4. . . . . Blas
5. Főzelékféle (névelővel)
6. Próféta volt, híres a szamara
7. Gyilkoltatás
8. Becses neje sólett (nem sólet)
9. Azonos mássalhangzók
10. Rágcsáló állat (névelővel)
11. Na látod — rövidebben
12. Vigyáz
13. Én vagyok — angolul
14. Szent — idegen rövidítése
15. Hangszerek
23. Cainálni
26. Ágszerű növésű
28. Tanács — németül
30. A mosónő teszi a fehérneművel, ámbár valamely ügyet nyilvánosan tárgyaló újságíró sem tesz mást
31. Némely helyen a földszint után következik
32. Dög — németül
34. Római szám: 1.004
36. Az ég színe
37. Némely kalarábé ilyen
39. . . . . nemzetes és vitézlő
41. Ókori nép, Média lakói
44. Rag — -ról párja
45. Szarvasfajta
50. Szombathely régi neve
51. Gyári vagy üzemi terü'
52. Idegen férfinév
53. Mulató (fordítva)
54. G. Ö. V.
55. Száraz fagally
56. Istentelenség
58. Két darab
61. Tea — idegen neve
63. Gyümölcsfa és szőlő felkötésére szolgáló rács
64. Egy darab föld a tengerben
67. Helyhatározó szó (ez elé, ellentéte)
69. Hernyótalpas szőrnyeteg (névelővel)
72. Több, a baj, mint . . . .
74. Föld — németül
77. Vonatkozónévmás
78. . . . foetida (gyógyszernövény)
79. É. B. Á.
80. Német névelő
83. E. E. E. E.
85. Germanium — vegyjele

A mult vasárnapi számunkban közölt keresztrejtvény megfejtése: Az emberiség olyan, mint egy hatalmas fa. A legtöbben csak levelek vagyunk rajta, akad közöttünk néhány virág is.

Tömegszerencsétlenséget okozott egy megvadult ügető-versenyló

Szombaton délután három óra tájban *Hajnal* János lovász a Kerepesiúti ügető versenypálya előtt vezette a Winkler-istálló *Ohio* nevű versenylovát. Amikor az első hely pénztárának a közelébe értek, ahol ebben az időpontban egész sereg ember ácsorgott, a versenyló ágaskodni kezdett, majd *kitépte magát kísérője kezéből.* A következő pillanatban a ló vágtatni kezdett, *felrohant a járdára és összetaposta azokat a járókelőket, akik útjába kerültek.* A megvadult, vad iramban száguldó versenylovat az ügető versenypálya előtt *lovasrendőrök vették üldözőbe és hosszas hajsza után sikerült a lovat a Juranics-utcában utolérni és bekeríteni.*

A mentők két kocsival vonultak ki a helyszínre. Legsúlyosabban megsérült *Máté* Zoltánné 50 éves asszony, akit agyrázkódással szállítottak a Parkszanatóriumba. *Nagy* József 46 éves munkás bordatörést szenvedett, a Magdolna-kórházba vitték, ifj. *Bernát* István MÁV főtisztet a MÁV-kórházba szállították. *Korda* Imre 35 éves festőmunkást és még öt járókelőt a mentők a helyszínen részesítették első segélyben.

— **A „Jelenkor"** legújabb száma megjelent. A vezércikket a lap főszerkesztője, *Katona* Jenő írta s ebben Tormay Cecile-ről emlékezik meg. *Julier* Ferenc a háború várható fejleményeit taglalja. *Weninger* Antal a háborús idők lélektanáról írt tanulmányt. A tartalomból kiemelkedik *Szávai* Nándor Balzac-tanulmánya, Pierre *Moortgat* „Mauriac és a természet" című cikke, *Simándi* Béla írása Németh László Móricz-könyvéről, továbbá *Horváth* Béla és *Juhász* Gyula versei s *Kelemen* János irodalmi beszámolója. A gazdag szám tartalmát a *Zord idők* és a *Könyvek* rovata teszik teljessé.

BRILIANS EZÜST

vétele és eladása **VARJAS** Károly-körút 22 **udvarban** Tel.: 189-236.

Gogolák Lajos:

Nép és tömeg

Nép és tömeg: két oly fogalom ez, mely misztikus bűvöletével ott uralkodott az emberek agyvelején, érzelmein. Holott mintha már vége felé járnánk a „tömegek korszakának". Maguk azok az államok is, Németország és Olaszország, — melyek heroikus és harcias moráljukkal megnyitották a tömegek korát, egyre többet emlegetik a háború közepette az emberi sorsot, annak megpróbáltatásait, a lakosság szenvedéseit. S világszerte mindenütt azon gondolkoznak, mint lehetne reális, közvetlen eszközökkel megjavítani az emberek életét.

Nálunk is, mintha lehanyatlottak volna azok a zavaros „tömegmozgalmak", melyek ugyan nagyban fejlesztették a ködöt az emberek agyában, valami mesterkélt miszticizmussal elhomályosították ennek az országnak józan közéleti szellemét, felzendítették a zavart indulatokat, de valójában szinte semmit sem tettek azért, hogy megjavítsák, új alapokra helyezzék az emberek együttesét, emeljék az életszínvonalat.

Ideje tehát elgondolkoznunk rajta, vajjon a „tömegmozgalmak" nagy igéretei előrevihetik-e az emberi sorsot? A világ közvéleménye azon dolgozik, hogy megjavítsa az emberek életét. Egy nagyon is *reális és konkrét humanizmus felé* hajlik most az emberiség, mely már pozitív rendszabályokat követel, mint ezt a *Beveridge-terv* példája mutatja. Az új politikában tehát egyre kevesebb lesz az irreálitás, a köd, a misztérium. Túl vagyunk a mítoszok korán s a cselekvés mértékévé mindjobban az ember emelkedik, minél inkább kifelé megyünk a háborúból.

Tömegek a maradandóság szövetségében

Ez a szemlélet nagyon szkeptikusan áll szemben azokkal az igéretekkel, melyek a tömegeket valamilyen misztériummal, jelszavakkal, propagandával táplálták. Viszont annál nagyobb súlya lesz az olyan mozgalomnak, az olyan tömegerőnek — egyelőre messzi kívánság ez, túl az elérhető valóság határain —, mely majd konkrét és valószerű célokat ád a csalódott emberek elé, oly célokat, melyek mindennapi életükre vonatkoznak. Ez a realista humanizmus azonban szigorú és következetes. Tehát megnézi, ki áll, miért áll a tömegek mögött. A tömegmozgalmakról ugyanis már régóta nyilvánvaló, hogy nem önmaguktól születnek, a tömegmozgalmaknak és a tömegek hangulatának nagyon is kitapintható háttere van, amint hogy régi pszichológiai igazság: az ember elvész a tömegben, a tömeg pedig tudatalatti ösztönök nyomán irányítható.

Vegyük csak a külföldi példákat, még hozzá nem a legközelebbieket. Ne nézzük most azt, mint játszottak közre a polgárság, a hagyományos és történeti rétegek érdekei a modern dinamizmusok diadalmas felemelkedésénél. Itt a jogcím és az indok a nemzeti és történeti érdekek, érzelmek, valóságok védelme volt. Tehát a modern nacionalizmusok éppen a tömegekre támaszkodva üzentek hadat a szocializmus fenyegetéseinek. S itt egyáltalában nem szabad elfelejtenünk, hogy a hagyományos elvek sokszor csak a dekoráció céljait szolgálták.

Azt sem szabad a tömegmozgalmaknál elfelejtenünk, hogy a szocializmus követelményeivel szemben már régebben is az a gyakorlat uralkodott, hogy felvonultatták ellene a „demokráciát". A régi és új birtokosok gazdasági és társadalmi érdeke hovatovább azonossá változik. A tömegek pedig egyedeikben korántsem öntudatosak. A tömegek örökösen ingadoznak az egyéneket megragadó öntudatlanság kiszolgáltatott állapota és a vak és értelmen túli hevület között. Midőn az 1850-es évektől kezdve a látóhatáron megjelenik a szocializmus fenyegetése, a birtokos rétegek maguk beengedik az „alkotmány sáncai" közé a tömegeket, hogy azokat felvonultassák a szocializmus követelményei ellen. *Disraeli* például a mult század 70-es éveiben nem ok nélkül tágította ki a választói cenzust: az alkotmányban beeresztett tömegek nem a liberalizmus, nem a még kezdődő munkáspárt oldalára álltak, hanem a konzervatívokat erősítették. Angliában így állott elő az a helyzet, hogy roppant tömegek szavaztak ennek az ideológiai függésnek révén a konzervatívokra, miközben a világ minden konzervatív politikája mögött igenis ott van a szűk és saját gazdasági érdek.

A társadalmi fikció uralma

E távoli összefüggések rezgései mire hozzánk érnek, természetesen megváltoznak és módosulnak a mi viszonyaink szerint. Nézzük csak a legutóbbi évek itthoni misztikus, fellengő „tömegmozgalmait." Ha tömegmozgalomról hallunk, bizonyos optimizmussal mindig reménykedünk abban, hogy ez az emberek megélhetését, gazdasági és szellemi előrejutását, egyszóval egyenlőségi törekvéseit szolgálja. A mi tömegmozgalmainknál azonban még világosabban látható az összefüggés, mint egyebütt Európában, hogy azok mire szolgálnak, miért születtek. A mi tömegmozgalmaink ugyanis kiváltképpen *reakciós természetűek* voltak s reakciós voltukat még fokozza egy sajátos körülmény, mely gazdasági viszonyaink félszegségéből és fejletlenségéből következik. *Nálunk nem uralkodott összhang a gazdasági élet és a társadalmi és politikai lét vezető rétegei között.* A mi politikai és társadalmi rétegeink 1867 óta irtóztak a gazdasági tevékenységtől, azt kiengedték köreikből, következésképpen korántsem tudták anyagi eszközök híjján, vagy egyáltalában az itthoni naturálgazdasági szisztéma hanyatlása, illetve az iparosítás tőlük idegen szellemének korszakos betörés miatt kiváltságos helyzetüket megtartani. Ugyanekkor azonban igen vegyes és különféle eredetű rétegek elsajátították a hagyományos rétegek társadalmi fikcióit, mivel nálunk az előremenetelnek csak ez az egyetlen módja kínálkozott. Így oly csoport, réteg alakult ki, mely magát tegnapi eredetében igenis „történetinek" érzi, de korántsincs neki köze a történetiséghez. Még különlegesebb gazdasági pozíciói sincsenek, egész lényét az a *társadalmi fikció* tölti be, hogy folytatója, jogutódja az ország ősi, régi történeti elemeinek.

A fikció fenntartását azonban veszélyezteti a társadalmi realitás betörése. A fikciót veszélyezteti az olv tömegmozgalom és emberi magatartás, mely a konkrét társadalmi-gazdasági szükségletekre emlékeztet Tehát *a realitás ellen egyeduralkodóvá kell tenni a fikció ideológiáját.* azt szét kell sugározni az öntudatlan tömegek közé, melyek süllyedtségükben és tompaságukban esetleg nem is vettek tudomást a társadalmi változtatás igényeiről. A fikció feltételezi a történeti és hagyományos misztériumot illetve a tömegek odaadását saját érdekeik ellenségeinek Tehát a tömegeket el kell hódítani a realitásoktól, — ez a mi tömegmozgalmaink utóbbi történetének lényege, reájuk kell erőltetni olv misztikus és babonás, logikátlan és tagolatlan, zavart nézeteket, melyek egyfelől elveszik a tömegek lendületét, másfelől pedig tetszetős külsőségeikkel útját állják az emberek széles rétegei felvilágosodásának és művelődésének. Az ily fejlődés eleme a *félhomály;* a világosság és szabadság régióiban az ilyen befolyásolás nem is virágozhat; ennek az alakulásnak szükségszerű légköre az az egyoldalúság, melyet csakis a kivételes állapotok tesznek lehetővé, midőn más nézetnek nincsen terjeszkedési és meggyőzési lehetősége az emberek között.

A nép viszont hallgat a mélyben. A tömeg artikulátlan hangon szólal meg, de a nép hangját senki sem érti. A tömeg elneveli a népet, a tömeg kivételes révületet jelent, mely idegen az értelemtől és az értelmes igényektől. A *nép* viszont oly öntudatlan állapotban él, már természetétől fogva, mely egyedül az *álomhoz* hasonlítható. A tömegmozgalom kétségtelenül felébreszti a népet, csakhogy nem feltétlenül vezeti *az értelem és világosság felé. A tömegmozgalom csakis akkor állhat az emberek fejlődésének, az emberi közjónak szolgálatában, ha melléje társul az az értelem és okosság, az a konkrét célok logikája,* mely a világosság felé vezeti az embereket. Már pedig a világosság és az öntudat az a legfőbb jó, mely nélkül az emberi élet semmit se jelent, mely nélkül élni sem érdemes.

Magyar Nemzet
PETŐFI SÁNDOR
Nagyjelentőségű diplomáciai eseményeket várnak e hétre a világpolitikában

A Szovjet és Japán

A jelen pillanatban, amikor az egész világ a nagy katonai akciókra vár, a szovjet—japán kapcsolatoknak meglehetősen csekély figyelmet szentelnek. Legutóbb a nemzetközi sajtó, amikor a Moszkva és Tokió közötti viszonyt a *Roosevelt* és *Sztalin* közötti levélváltás nyomán tárgyalta, különösen kiemelte: az amerikai elnök mégegyszer megkísérelte, *hogy a Szovjet adja fel Japánnal szembeni fiktiv semlegességét és vegyen részt a Japánnal való végleges leszámolásban.* Sztalin és Roosevelt közötti levélváltás tartalmát nem ismerjük és *Davies,* aki ebben az ügyben a postás szerepét vállalta, egyelőre úgylátszik még nem hajlandó a Szovjet és Amerika közötti levélváltás tartalmát elárulni. Az utóbbi időben számos híresztelést hallani japán—szovjet titkos megegyezésről, amelynek az volna a célja, hogy később a *Szovjet, Japán és Kína* között *megegyezés jöjjön létre* az angolszászok ázsiai befolyásának a letörésére, mert úgylátszik, hogy se Japán, se pedig a Szovjet nem akarnak egymásnak háborút üzenni, annak elenére, hogy a két állam bizalmatlanul viselkedik egymással szemben. Mind a két állam kölcsönösen jelentős katonai erőt köt le, de mindennek ellenére a két állam közötti semlegességi paktum mindkettőjük részére a jövő szempontjából jelentős előnyöket tartalmaz. Azok a jelentős előnyöket tartalmaz. Azok a jelentések, amelyek arról szóltak, hogy Japán és a Szovjet között a viszony megromlott volna, a japán—szovjet sajtóban minden különösebb izgalom nélkül került megbeszélésre.

Vajjon azok a jelentések, amelyek most a *szovjet—japán viszony megromlásáról szólnak,* csak politikai manőverek eredményei-e vagy pedig a közelgő viharnak az előfutárai, azt nem lehet tudni. A japán sajtó nem foglalt állást a *Komintern felosztása ügyében, sőt bizonyos mértékben megnyugvást idézett elő Japánban.* A japán—orosz határon lejátszódott határincidensek, a halászati egyezményből folyó nézeteltérések nem oly nagyjelentőségűek, hogy ezért Japán a Szovjettel való háború rizikóját vállalná és mivel a Szovjet ma Japán felé amúgysem folytathat politikai propagandát, *ezért többen úgy látták, hogy egy japán—szovjet* megegyezésnek a lehetőségei rajzolódnak a távoli égboltra. Az elmúlt napokban ugyan *a tokiói rádió nagyon hevesen támadta a Szovjetet* és rámutatott arra, *hogy a Szovjet agresszivitása esetleg egy szibériai háború kirobbanásához vezethet.* Japán különösen a Szovjetnek Amerikához való jelentős közeledését kifogásolja. Azt kérdezte a japán sajtó, vajjon *Attu*-szigetének a megszállása, amely a Japán elleni légitámadásoknak a bevezetését jelentheti, nem ösztökéli-e a Szovjetet arra, hogy a *vladivosztoki* repülőgépbázisokat az angolszász repülőrajok rendelkezésére bocsássa. Az utóbbi napokban Szovjet részről is erős kritikában részesítették Japán magatartását azért, mert a télen a Szovjet részéről nyugatra szállított szovjet csapatokat ismét visszaszállították a keleti harctérre. Mivel senki nem tudja ellenőrizni azt, vajjon a mandzsu határon valójában egy japán milliós hadsereg vonult-e fel, ezért nem lehet megállapítani, hogy a két ázsiai ellenfél ezekben a kérdésekben milyen célokat akar elérni a különféle elhelyezett hírekkel.

Azok a jelentések, amelyek a Szovjet és Japán közötti újabb feszültségre mutatnak rá, mindenesetre kevésbbé nyugtalanítóan hatnának akkor, *ha Európában nem alakulna ki a második front,* amely miatt Németország kényszerítve érezné magát arra, hogy minden rendelkezésre álló erejét a háborúba dobja. Azt sem látni tisztán, hogy Japán a saját érdekeinek biztosításán kívül mit tart még célirányosnak, hogy a tengelyhatalmak tehermentesítése érdekében a háborúba beavatkozzék. Abban az esetben, ha a második front megvalósulna, vannak olyan felfogások, hogy Japán nem fog csak a fenyegetések és a katonai demonstrációk politikájánál megmardani, *bár számos körülmény ennek az ellenkezőjéről győz meg bennünket.* Nem szabad szem elől téveszteni azt sem, hogy Japán és a Szovjet között fennálló semlegességi megegyezés további fenntartása mind nehezebbé válik. Nemcsak azért, mert a Szovjet kijelentette, hogy hajlandó a világ új elrendezésében aktive résztvenni, *hanem a Szovjetnek a nemzetközi élelmezési konferencián tanusitott magatartása miatt is,* ahol úgylátszik csatlakozott az amerikai és angol javaslatokhoz. Mindaddig, amíg a Szovjet politikai, gazdasági és világnézeti szempontból nem volt hajlandó messzebbmenő kötelezettségeket vállalni az angolszászokkal szemben, *addig a szovjet—japán semlegességet el lehetett képzelni,* most azonban, hogy a Szovjet egy olyan világrend megvalósításáért harcol, amelyet Japán magára nézve sértőnek tart és ezért háborút visel, *gyanús szemmel kell néznünk a Kreml további japán politikáját.* Se Japán, se a Szovjet nem szeretnék a mostani békeállapotot a Távol-Keleten feladni, azonban az új világpolitikai átorientálódás, amely Moszkvát is magával ragadta, lehetővé teszi azt, hogy egy időpontban a távolkeleti határon a japán és a szovjet fegyverek is szót kérjenek.

g—i

Nemzetiségi élet

Az északerdélyi románság kulturális megnyilatkozásairól a pécsi egyetemi kisebbségi intézet nemrég számolt be egy kiadványában, mely az északerdélyi román nemzetiség kulturális megnyilatkozásait tükrözi vissza a második bécsi döntéstől egészen 1943 május 31-éig bezárólag A könyvet *Pusztai-Popovits* József állította össze *Román kultúrünnepélyek Észak-Erdélyben* címmel. A könyv rámutat mindazokra az egyházi és világi hangversenyekre, román előadásokra, konferenciabeszédekre, társadalmi és kulturális egyesületi gyülésekre. mulatságokra. festőművész-, szobrász- és iskolai kiállításokra, amelyeket a magyar anyaországhoz visszatért románság közel három év alatt a magyar Erdély területén rendezett. Az első pillanatban talán jelentéktelennek látszanak ezek a kulturális események, azonban az, aki ezeknek az előadásoknak célját és szellemét is kutatja, hamarosan rájöhet arra, hogy nemzetiségi szempontból ezeknek *a kulturális megnyilatkozásoknak igenis nagy jelentőségük van.* Szükségesnek tartjuk, hogy a magyar közönség is megismerje őket. E kulturális események mérlege azt mutatja, hogy a román nemzetiség Észak-Erdélyben az elmúlt három esztendő alatt összesen *158 kulturális ünnepélyt rendezett.* Mennyiség szempontjából nagy teljesítményről van szó, bár a bírálók arra a megállapításra jutnak, hogy a román nemzetiség néhány egyházi hangversenytől, előadástól és kiállítástól eltekintve, magasabb szellemi megnyilvánulásokkal nem jelentkezett.

A román kultúrmunka lehetősége

Ennek okát abban kell keresni. hogy a második bécsi döntés elhangása után az erdélyi románok eddigi szellemi vezetői önként elhagyták Észak-Erdélyt és a Magyarországhoz visszatért román nemzetiség *ennek következtében elvesztette szellemi elitgárdáját.* Az ittmaradt románok pedig a multban alig, vagy egyáltalán nem játszottak szerepet a román szellemi életben. Bizonyos időnek kell tehát eltelnie, amíg az ittmaradt románok egymásra találnak és *megkezdhetik szerénvebb keretek között az új kulturális szervezkedést.* Erre a munkára Észak-Erdélyben mindenekelőtt a két román egyház: a *görögkeleti* és a *görögkatolikus* egyház vállalkozott. Ők azok, akik a román ifjúságot kulturális munka kifejtésére serkentik.

Ez a mai román ifjúság a régi Nagy-Romániában született, nem is volt alkalma a magyar kultúra értékeinek megismerésére. Ez lehet viszont a magyarázata annak is, hogy az elmúlt három esztendő alatt Észak-Erdélyben a románok kulturális ünnepélyeinek műsorán *Liszt* Ferenc kivételével *magyar szerzők művei egyáltalán nem szerepeltek.*

A magyar érdeklődés

Ugyanakkor azt látjuk, hogy magyar gyermekek román színdarabokban szerepelnek. Magyar falusi tanítók román színdarabokat és kultúrünnepélyeket rendeznek, magyar karmesterek román kórusokat vezényelnek. Magyar látogatók jelennek meg a román festők és szobrászok kiállításain, a magyar kultuszminiszter által fenntartott román tanítási nyelvű iskolák ünnepélyein pedig a legnagyobb román költőnek, *Eminescu* Mihálynak és Peter *Carp*nak és más lírikusoknak verseit szavalják. Ez bizonyítéka annak, hogy a magyarság sohasem zárkózott el a más nemzetek kultúrája elől, mindig megbecsülte és megbecsüli az északerdélyi román kultúra értékeit. Pusztai-Popovits kimutatása szerint Észak-Erdélyben a 158 román kulturális manifesztáció a következőképpen oszlott meg: tartottak 29 hangversenyt, 39 románnyelvű előadást, 34 műkedvelő színházi előadást, 52 műsoros ünnepélyt és 4 szépművészeti kiállítást rendeztek. A legtöbb román kulturális manifesztáció *Kolozsvárott, Nagyváradon, Szamosújvárt* és *Besztercén* zajlott le. Bízunk abban, hogy ezek az előadások, amelyek a megértő magyar szellemnek a közreműködésével jöttek létre, az északerdélyi románságnál olyan visszhangot váltanak ki, amelyek hozzájárulnak a magyar és a román szellemi termékek nagyobbfokú felkarolásához és kölcsönös értékeléséhez.

Mi van a hivatalos lapban

A hivatalos lap szombati számában a következőket találjuk. Rendeletek: a visszacsatolt délvidéki területen működő egyes hitelintézetekre vonatkozó rendelkezések kiegészítéséről — a visszacsatolt keleti és erdélyi országrészen házhelyekkel kapcsolatos kérdések szabályozásáról — az erdélyi földbirtokpolitikai főosztály működési körének kiterjesztéséről — a különleges fűszerpaprika feldolgozásának, minősítésének és forgalombahozatalának szabályozásáról — a szeszegyedárusságról szóló egyes rendeletek módosításáról. — Pályázatok: Győr két I. oszt. városi mérnöki állásra — Békéscsaba egy I. osztályú s aljegyző és egy I. osztályú közigazgatási fogalmazói állásra — a kultuszminisztérium segédhivatala egy irodasegédtiszti állásra — Abaújszántó, Bácsalmás, Derecske, Sajószentpéter és Vámosmikola kir. közjegyzői állásokra — a földmívelésügyi miniszter állatorvostanhallgatók részére ösztöndíjakra hirdet pályázatot.

Azonnal is szállít duplafalu Weekendházat: HERKULES
Mérnöki inspekció d. u. 3—6-ig Wesselényi-u. 2, IV/1. T. 220-852

Kárpitozott butorok tökéletes vegytisztitása helyszinen felelősséggel SCHAMBACH PÁL kelmefestő és vegytisztítógyár. VIII., BAROSS-UTCA 59. Tel. 143-106

Szemorvosi előírásra kancsalságot javító szemelzárót vidékre is küld
Optifot látszer- és fotószaküzlet BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRÚT 48 Kérjen ismertetőt!

Gascoigne, az angol misszió vezetője Londonba utazott

Cascoigne angol követ és meghatalmazott miniszter, a budapesti angol misszió vezetője hétfőn Londonba utazott, hogy jelentést tegyen a *magyarországi politikai helyzetről.*

A magyar ujságirók belgrádi látogatása

Belgrádból jelenti — a Tanjug hiradása alapján — az MTI, hogy a magyar ujságírók a választások napján több választókerületben tettek látogatást, majd megtekintették a Névtelen Hős sírját. Hétfőn a tájékoztatásügyi miniszter, majd az ideiglenes nemzetgyülés elnöke fogadta a magyar sajtó képviselőit, *Kállai* Gyula államtitkár üdvözölte Ribart, az ideiglenes nemzetgyülés elnökét, aki előtt kifejtette, hogy a magyar ujságírók a két ország közötti kapcsolatok elmélyítése céljából jöttek látogatást tenni. *Ribar* az üdvözlésre adott válaszában hangoztatta, hogy amikor 1927-ben a tulnyomórészt magyar lakosságú Temerin községben képviselővé választották, megkezdte munkásságát a vajdasági magyar kisebbség szabad fejlődésének előmozdításáért. A magyar ujságíróküldöttséget Piade nemzetgyülési alelnök is fogadta.

A budapesti telkek után is búzában vetik ki a földadót

Néhány hete megkezdték Budapesten a *földadó* kivetését. A fizetési meghagyások úgy szólnak, hogy az adó összegét *búzában* állapították meg és azt ugyanúgy *búzában kell befizetni.* A fizetési meghagyás szerint az, akinek nincsen búzája, *más gabonában, tengeriben vagy hüvelyesekben is leróhatja az újmódon kivetett adóját.* Az adóhatóságok a 4300/1945. M. E. számú rendeletre és a pénzügyminisztérium 150.500/1945. számú végrehajtási utasítására hivatkoznak.

A főváros közönsége érthetetlenül áll az adóhatóságok adóbúza követelésével szemben, mert Budapesten az üres telkeken, házhelyeken, kis családi parcellákon, köztudomás szerint, senki sem termel búzát vagy másféle gabonát és legtöbb helyen hüvelyest sem, mert a talaj nem is alkalmas erre. A főváros legkülsőbb részein, ahol ilyen termelvények előfordulnak, azokat úgyis, mint mezőgazdasági ingatlanokat tartják nyilván. De a Belváros például nem mezőgazdasági ingatlan.

Ennek a rendelkezésnek a végrehajtási rendszere is olyan, hogy *keresztülvihetetlen.* A fővárosi adózónak a búzás zsákkal a hátán el kell menni az *adószámviteli osztályhoz,* ott kap öt példányban kiállított írást, azzal és a zsákkal elmegy a *legközelebb eső malomba,* ott leadja a búzát, erről is írást kap, azzal *visszamegy a számvitelre* és ott kapja meg a végleges nyugtát.

A főváros közönsége a már kikézbesített fizetési meghagyások ellen *tömegesen adja be a fellebbezéseket.* Tudniillik a kirótt búzamennyiség beszolgáltatásának elmulasztása esetén *végrehajtják az adózót,* a fellebbezés azonban halasztó hatályú, tehát aki fellebbez, az a végrehajtás alól mentesül egyelőre, de *remélhetőleg végtelegesen, mert ilyen rendelkezést Budapesten fenntartani teljes képtelenség, azt tehát mielőbb meg kell változtatni.*

REKA ELEKTROMOS ÖNGYUJTÓ

napi költség 7 fillér. Vezérképviselet:

REJTŐ és **KAS**

Budapest, V., Nádor-utca 20.

Rádió, gramofon, kerékpár.

Viszonteladóknak is.

KI TUD RÓLA?

Kaposvárról deportált ZUCKER ÁRMIN és családjáról és Pécsről deportált ENGEL IZIDOR és családjáról. Értesítést kér ZÁDOR, Budapest. Király-utca negyvennégy.

Legelőnyösebb áron **aranyat, ezüstöt, briliánst veszünk, eladunk**

BREITNER ÉS TAUBER

ékszerészek, Budapest, VI., Nagymező-utca 8. Teréz-templommal szemben.

A független ifjúság nyilatkozata

A független ifjuság vezetősége rendkívüli ülésen foglalkozott a Londonban szereplő magyar ifjusági küldöttség ügyével. Megállapította azt, hogy a küldöttség összetételénél fogva *távolról sem képviseli a magyar ifjuságot.* A Független Ifjuság 23—25-én tartandó országos nagyválasztmánya e kérdést tárgysorozatába felveszi és tiltakozását ez ügyben az illetékesekhez eljuttatja.

Újabb angol könyvek Magyarországról

Angliában állandó az érdeklődés Magyarország iránt. A második világháború folyamán is számtalan könyv, folyóirat és ujságcikk foglalkozott az országgal. Magyar írók munkái is gyakran láttak napvilágot angol nyelven. Az Angliából a háború alatt hozzánk is elérkezett, rólunk szóló könyvek közül *Macartney* „Problems of the Danube Basin" vált szélesebb körökben ismeretessé. Angol vállalatok hirdetései nyomán most több magyar szerzőjü vagy magyar témájú könyv angliai megjelenéséről veszünk tudomást. A Cross Roads Series cimü országismertető könyvsorozatban *Mende* Tibor nevével jelent meg egy könyv Hungary címmel. *Tábori* Pál új könyvének „They came to London" a címe, középeurópai emigránsok Angliába érkezését és összetalálkozását mondja el. *Földes* Jolán új könyve „Ladies don't suffer" címmel jelent meg Hutchinsonnál. *Rosner* Károly, az ismert grafikus, „The writing on the wall" cimü könyvét Nicholson & Watson adta ki, ez dokumentumokat, rajzokat, röpiratokat mutat be az 1813-i Napoleon elleni és az 1943-i Hitler elleni angol ellenállásból. Több magyar vonatkozása van *R. Seton-Watson* nagy munkájának, a Csehek és szlovákok történetének, valamint Eunice *Buckley* „Blue Danube" cimü regényének.

Ezt írja az olvasó:

Békessy Imrének a *Magyar Nemzet*-ben megjelent levelében kifejezett az az óhajtása, hogy az USA-ból küldött dollárokat a valóságos helyzetnek megfelelő árfolyamon fizessék ki itthon, úgy látszik egyelőre nem valósulhat meg. Ezzel kapcsolatban rámutatok arra, hogy kívánatos lenne, hogy az amerikai magyarok legalább táviratban érintkezésbe léphetnének az óhazaiakkal, hogy mire van leginkább szükségük. Sajnos, azonban a föld többi részén élő magyarok számára még az üzenetváltás lehetősége nem nyilt meg, pedig a külföld igyekszik azt előmozditani. Legutóbb például az angol dominiumokból London közvetítésével érkezett táviratokra, melyek jelezték, hogy „a válasz fizetve", a magyar távirón központ tilalma miatt nem válaszolhattunk. Külföldi véreink segíteni szeretnének rajtunk, éppen ezért minden követ meg kell mozgatni, hogy támogatásuk útjából az akadályok elhárüljanak. *(Fischer Géza.)*

Az április óta esedékes nyugdíjainknak — minden biztató híresztelés ellenére — eddig alig egynegyedét kaptuk meg. A vasutasok, postások, bírósági és pénzügyi tisztviselők, meg a városi hivatalnokok is most már rendesen kapják fizetésüket, csak a nyugdíjas tanügyi személyzet nem kap semmit. Elviselhetetlen helyzetünkben a legsürgősebb intézkedést kérjük. *(A mezőtúri állami nyugdíjas tanszemélyzet.)*

Nagykereskedő vagyok. Irodám a lakásomon van. Egy vidéki vevőm táviratilag pénzt utalt át. A kézbesítő november 11-én, vasárnap kihozta lakásomra, illetve irodámba a pénzt. Annak ellenére, hogy cégtáblám ki van függesztve és nevem az ajtóra szerelt táblán is olvasható, igazolást követelt. Sem polgári személylapomat, sem útlevelemet, sem katonia zsoldkönyvemet igazolásul el nem fogadta. Még aznap bementem a főpostára és panaszomra a főpénztáros kijelentette, hogy ő sem adhatja ki a pénzt igazolványaim hiányossága miatt. Kérdem: Milyen igazolvány kell ahhoz, hogy lakásomon a táviratilag átutalt pénzt megkapjam? *Losonczi László* (Budapest, Lovag-u. 14.)

BUDAIAK! PESTIEK!

LUMEN ablaküvegpótlót

AZONNAL szerelünk és eladunk. Budán: Erőd-u. 7. Pesten: Kazár-u. 4. Telefon: 427—561.

Kedden a pártok tisztázzák a kormányátalakítás kérdését

A *Magyar Nemzet* jelentette, hogy hétfőn este *Tildy* Zoltánnak, a Kisgazdapárt elnökének lakásán pártközi értekezlet lesz, amelyen résztvesznek a pártok vezetői. A pártközi értekezleten, amely a késő esti órákig tartott, *nem sikerült a pártvezéreknek megegyezniök.* A tárgyalások valószinüleg *még néhány napig el fognak tartani.* Bármilyen kimenetelüek is legyenek a tanácskozások, az egészen biztos, hogy az új kormány továbbra is koalíciós kormány lesz, amelyben ugyanazok a pártok vesznek részt, amelyek az eddigi koalíciós kormányban résztvettek. A tanácskozások során a kormány összetételére vonatkozó elvi és személyi kérdések kerültek megvitatásra, valamint az egyes pártok számarányának megfelelő részvételét a kormányban tárgyalták meg. Mivel nem sikerült a hétfő esti tanácskozásokon megegyezésre jutni és *különösen a belügyminisztérium kérdésében vannak a pártok között a legnagyobb véleményeltérések,* ezért a pártok a keddi napot arra használták fel, hogy saját kebelükben *újra megvitatták az egész politikai helyzetet.* Ha pártok saját kebelükben tisztázták a helyzetet, a pártok vezetői ismét tanácskozásra gyülnek össze. Mivel a *pártok között a jóakarat megvan a helyzet tisztázására,* éppen ezért biztosan számítani lehet arra, hogy a válságos helyzetből meg fogják találni az ország *érdekeinek legmegfelelőbb kibontakozás útját.*

Lemondott gróf Teleki Géza vallás- és közoktatásügyi miniszter

A *Magyar Távirati Iroda* jelenti:

Gróf *Teleki* Géza vallás- és közoktatásügyi miniszter levelet intézett *dálnoki Miklós* Béla miniszterelnökhöz és az újabb 100 százalékos munkabéremelési rendelettel kapcsolatban közölt alkotmányjogi aggodalma miatt bejelentette tárcájáról való lemondását.

Szerdán reggel kezdődik az Imrédy-per

Imrédy Béla bűnügyének főtárgyalását szerdán reggel nyolc órakor kezdi meg a Népbíróság a Zeneművészeti Főiskola nagytermében. Imrédy ügyét *Nagy* Károly-tanácsa tárgyalja, a vádat dr *Sulyok* Dezső, a népvádat pedig *Horváth* Zoltán képviseli.

A védő személyében nem történt változás, Imrédyt dr *Kády* István védi. A bíróság az egyik elsőszámú hazaárulói ügyében kihallgatja tanuként a reakciós évek vezetőit, a többi között *Sztójayt, Rátz* Jenőt, *Szálasit, Rajnisst* és *Veesenmeyert.* Imrédy Béla bűnügyének tárgyalása iránt — érthetően — nagy érdeklődés nyilvánul meg.

Benes elnök és a revizionizmus

Benes köztársasági elnök legutóbbi beszédében Magyarországot ismét azzal vádolja meg, hogy *nálunk újra a revizionizmus ütötte fel a fejét.* A magunk részéről nem értjük Benes elnök vádjait és fel kell vetnünk a kérdést, tulajdonképpen *mit értünk a revizionizmus alatt?* Szerintünk a revizionizmus vádja azt jelenti, hogy valaki a *status quo megváltoztatására indit politikai akciót.* A revizionizmus vádja Magyarországgal szemben *azt jelenti,* hogy Magyarország *a középeurópai határok megváltoztatására* törekszik. Súlyosnak találjuk ezt a vádat már azért is, mert az ideiglenes magyar kormány egyetlen felelős tényezőjének nyilatkozatában vagy *a magyar sajtó írásaiban a revizionizmusra a legcsekélyebb utalás sem található.* Véleményünk szerint a jelen pillanatban Benes köztársasági elnök az, aki *revizionista hangokat ütött meg,* mert ő és az ő sajtója mondotta, de kormánypártiai is hangsúlyozzák, hogy a csehszlovák határokon belül élő magyar kisebbséget, *amennyiben ezek Csehszlovákiában maradhatnak,* semmiféle politikai jogok, sőt emberi jogok sem illetik meg. Benesnek ez az álláspontja teljesen ellentétben áll az eddigi csehszlovák belpolitikai államszemlélettel. *Ezzel egy újfajta revizionizmus mellett szögezte le magát.* 1938-ban, amikor a müncheni egyezmény Magyarország javára bizonyos területi változtatásokat engedélyezett, a szlovák politika volt az, amely Magyarországgal szemben a revizionizmust hirdette, amelyre azonban a magyar közvélemény nem reagált. Abban az esetben, ha a csehszlovák politika továbbra is fenntartja a belső, vagyis a *népi status quo* megváltoztatására irányuló törekvéseket, akkor nem lehet csodálni, hogy a magyar közvélemény egy részében olyan álláspont alakult ki, amely egyenlő az etnikai igények kiegyensúlyozásával Nem *az új Magyarország volt az,* amely a revizionizmus gondolatát beledobta a politikai harcok csatazajába, hanem éppen a prágai politika hozott Közép-Európa politikai életébe egy új revizionista törekvést.

SZÉKELY EMIL ékszerész **Rákóczi-út 26**

Brilliánst, aranyat, ezüstöt, órát legdrágábban vesz.

Mielőtt **ARANY,** ezüst, **BRILIÁNS, ÉKSZERÉT** eladja, **MUTASSA MEG** SZELECSÉNYINEK. Legmagasabb áron megveszi. Telefon: 187—665. Petőfi Sándor-utca 12. (Udvarban)

VENNÉK

ZENESZEKRÉNYT

beépített rádióval és gramofonnal. „Magas ár" jeligére Tarján hirdetőbe, IV., Váci-u'ca 9.

ÜZEMVEZETŐ

autó és tömegcikk gyártásban jártas, állást keres. „Szerszámspecialista" jel. Blocknerhez, Bajcsy-Zsilinszky-út 38.

A bécsi élelmiszeradagok

A bécsi lapok közlik, hogy Bécsben az élelmiszer fejadagok a következők: Napi 40 deka kenyér, heti 10 darab szemlye, 1¼ kiló fehérliszt, 28 deka zsír. Havonta 95 dekagram cukor, ½ kiló só, főzeléknemüekből hetente a következők a fejadagok: 3 kiló hüvelyes, 3 kiló burgonya, 1 kiló kel és 3 kiló zöldfőzelék.

A hercegprimás körlevele a szlovákiai magyarokról

Mindszenty József, Magyarország hercegprimása a szlovákiai magyarok helyzetéről megrázó hangú körlevelet bocsátott ki. Vázolja azokat a leirhatatlan szenvedéseket, amelyeket olyan eszközökkel okoznak a szerencsétlen szlovákiai magyarokon, amelyeket a szerencsétlen zsidókon próbáltak ki és rajtuk még az internálótáborból való visszatérésük után is egyre alkalmaznak. Ugyanezekkel az eszközökkel nagyrészt ugyanazok az emberek, csak más keretek közt és más színekkel, a nemzetiszocializmus szellemétől hajtva, már hetek óta üldözik a magyarságot. Beteg asszonyokat csendőrök visznek el ágyukból. Az öregeken az orvosi bizonyítványok sem segítenek. Még a pólyások számára sincs kímélet. A hercegprimás körlevele végül rámutat, hogy Szlovákiában a templomok istentiszteleteibe is belenyúl a politika, a szülőktől elveszik a katolikus és magyar iskolákat és idegen iskolákba erőszakolják a gyermekeket. „A szabadságjogok kezelésének — irja a hercegprimás —, a gyengébbekkel való hánásmódnak kiáltó, vádoló és elrettentő példája ez, amely sorsát magában hordja."

Keresem öcsémet,

Öhlmacher Lajost,

kit december 6-án vittek az Állatorvosi Főiskoláról az Andrássy-út 60-ba és sógornőmet, ÖHLMACHER FERENCNÉT, kit 9 éves gyermekével Ujpestről deportáltak, Öhlmacher Géza, Bajcsy-Zsilinszky-út 48.

ARANYAT, briliánst, ezüstöt veszek, eladok. Jegygyürü, ékszerészités. Javitások megvárhatók. Schwarz aranymüv., Dohány-u. 22. I. 4

A magyar írók a társadalomhoz

A Magyar Irók Szövetségének elnöki tanácsa a pártok képviselőinek jelenlétében hétfőn délután ülést tartott, melyen *Zilahy* Lajos, *Gergely* Sándor és *Boros* Elemér különböző javaslatokat terjesztettek elő a magyar írók anyagi megsegítésére vonatkozólag. *Goda* Gábor a főváros képviseletében megigérte a főváros legteljesebb támogatását, hogy legalább lakáshoz és a legszükségesebb táplálékhoz jussanak a magyar társadalom legmostohább helyzetben élő gyermekei, az írók.

Városházi hirek

Dr *Hollay* Józsefet, a központi lakáshivatal vezetőjét a polgármester *tanácsjegyzővé* nevezte ki

A fővárosban mintegy száz romházra mondották ki a lebontás kötelezettségét. Ezekből a házakból a még bentlakókat kiköltöztetik és a házakat *felrobbantják.*

A polgármester felhívja azokat, akik *Észak-Erdélybe vissza akarnak költözni* és a román katonai missziótól engedélyük van, november 15-éig jelentkezzenek a központi városháza IX. ügyosztályán, II. pavillon. I. emelet 28. szám alatt.

A november havi alapélelmiszerjegy és a gyermekjegy B-szelvényére egy doboz *gyufát* szolgáltatnak ki november 15-étől kezdve.

December folyamán elrendelik a dolgozó lakosság szakmánkénti összefrását.

A főváros elhatározta, hogy a nyilvános óvóhelyeket gombatenyésztés céljaira bérbeadja.

November 6-i érvénnyel jelentősen emelték a gázgyártási melléktermékek árait. Dió I. koksz 6000, II. 5000, darakoksz 4000 pengő métermázsánként. A kátrány kicsinyben 15.000, szurok 20.000, nyers naftalin 13.000, folyékony ammoniák 320.000, szalmiákszesz 100.000, nyers benzol 35.000, kristály benzol 120.000 pengő métermázsánként.

Rendőrségi hirek

A főkapitányság politikai rendészeti osztálya befejezte a nyomozást a háborús bünösként Budapestre szállított dr *Kiszely* Alajos ügyében. Kiszely, aki mint régi nyilaskeresztes tag a párttagok jogi védelmét látta el, a hatalomátvétel után a nyilaskeresztespárt jogügyi osztályának vezetését vállalta el. Minden nyilas rémuralom alatt elkövetett jogtiprás, rablás és gazság legnagyobbrészt Kiszely Alajos büne, mert kulcspoziciójában módjában lett volna a pártszolgálatosokat megfékezni és felelősségre vonni.

Szatmári Imre 43 éves pénzügyőri főszemlészt november 10-én szolgálata teljesítése közben több ismeretlen a Fővámpalota előtt kövekkel megdobálta. Szatmári pisztolyát használta és egyik ködobálót, *Pince* Béla segédmunkást agyonlőtte. A pénzügyőri főszemlészt gondatlanságból okozott emberölés vétségének gyanuja miatt bekísérték a X. kerületi rendőrkapitányságra.

A gazdasági rendőrség nyomozói három vagón bőr rejtélyes útját figyelték hosszabb idő óta. A három vagónt lefoglalták, tekintettel arra, hogy sem eredetére, sem tulajdonosára nézve mindezideig semmit sem sikerült megállapitani.

A Magyar Rézhenger r. t. Párkány-utcai öntödéjében *Hidvégi* István segédmunkás egy tüzérségi löveget szedett szétjjel. Nem tartotta be a gyár által előirt óvatossági rendelkezéseket, ezért a löveg felrobbant és a szerencsétlen embert szétjjeltépte.

A városligetben, a Vajdahunyad vár mellett mezítelen férfiholttestet találtak. Állitólag *Éles* Gyula gyárimunkással azonos a halott férfi, akinek fején hátul 12 centiméteres sérülést találtak, amely valószínüvé teszi, hogy gyilkosság áldozata lett.

Csökkennek a születések, emelkednek a halálozások Budapesten

Csordás Elemér tiszti főorvos legújabb jelentése szerint az elmult hónapban a fővárosban 1122 születés és 2120 halálozás történt. Tehát közel 1000-rel több a halálozások száma, mint a születéseké. Még kedvezőtlenebbül hat ez a számadat, ha figyelembe vesszük, hogy az előző hónapokban, sőt a tavalyi hasonló időszakban is a születések száma lényegesen meghaladta a jelenlegieket, a halálozások száma pedig messze elmaradt a mostanitól. Erőszakos módon 383 haláleset történt az elmult hónapban, ebből 44 volt a halálosvégü öngyilkosság, 74 haláleset pedig szerencsétlenségek következtében történt.

A fertőző megbetegedések száma az elmult hónapban 566 volt, ebből 129 hastifusz, 140 roncsoló toroklob, 96 bárányhimlő, 93 vörheny, 38 vérhas. A fertőző megbetegedéseknél örvendetes csökkenés tapasztalható. A fertőtlenitő intézet 24.824 személyt fertőtlenitett. A tüdőbeteggondozó intézetek egy hónap alatt 23.515 egyént vizsgáltak meg, a nemibeteggondozókban pedig 2500-an jelentkeztek vizsgálatra.

A közalkalmazottak szabadszakszervezetének nyilatkozata

A *„Szabadság"* egyik legutolsó számában *Gábor* Andor cikket irt a magyar közelmult politikai vezető osztályáról és néhány mellékmondatban a mai közhivatalnoki gárdát is érinti. A cikkel kapcsolatban a Magyar Közalkalmazottak Országos Szabadszakszervezete részéről nyilatkozatot kaptunk, mely többek között igy szól:

„Mindenekelőtt le kell szögeznünk, hogy a közelmultban müködő vezető politikusok és maga az ország is háromféle út közül választhatott: 1. vagy teljesen kiszolgálja a németeket, 2. vagy csak annyira, amennyire az ország megsemmisülésének közvetlen veszélye nélkül elkerülhetetlen volt, 3. vagy a német nyomással feltétlenül szembeszáll. A cikkíró által aposztrofált „politikai csürhéből" olyan politikusra is emlékszünk, mint gróf *Teleki* Pál, aki az említett utak közül a *harmadikat* választotta, noha jól tudta, mi vár rá és a vele hasonló gondolkodású politikusokra. Különbséget kell tennünk tehát az akkori politikusok között aszerint, hogy az említett három útból melyiket választották.

Teljességgel jogosulatlan azonban az általánositás a jelenlegi időkre nézve. Az «uriemberek», akik alatt a cikkíró világosan a közalkalmazottakat érti, korántsem «egyértelmü egyetértésben» tették s teszik tönkre hazájukat. Amint a multra nézve súlyos tévedésnek bizonyul általánositani, úgy *most még súlyosabb tévedés az.* Közérdek és jogos magánérdek, ha kijelentjük: nyilvánosan meg kell jelölni mindazokat a magatartásokat, amikkel a mai közalkalmazottak tönkreteszik hazájukat. Kimerítően fel kell sorolni a megvesztegetésen kivül is mindazokat a cselekményeket, vagy akár negatív magatartást, amivel a közalkalmazottak «vad dühhel szurkálják a kést a közérdek hátába». Ezenkivül rá kell mutatni azokra a «demokratikus leplekre», amelyek mögé bujva ez a valóban zsiványhad müködik. Akkor ki fog derülni, miféle hazaárulás folyik ebben az országban és kik azok a hazaáruló «uriemberek», mik azok a demokratikus leplek. Mindezt mi közalkalmazottak *legelsősorban sajátmagunkkal szemben* követeljük. De szerényen azt is kérjük, hogy mindjárt a közalkalmazottak után ugyanezt az eljárást folytassák le más foglalkozási ágakhoz tartozókkal szemben is."

Várady István dr
telepitésügyi titkár,
a Magyar Közalkalmazottak Országos Szabadszakszervezete Földhivatali Csoportjának elnöke.

BROADWAY

KÁVÉHÁZ ÉS ÉTTEREM

REGGELI-EBÉD-VACSORA

URBACH PÁL zenekara

Délután 5 órától. IV., Váci-u. 11/a. félem.

FREUND és Társa **használt** férfi női **ruhákért** cipőért, fehérneműért, szőnyegért, szőrmékért, bútorért, **író-, varrógépért** legtöbbet fizet **Most: Károly-krt 5** üzlet. Hívásra jövünk.

Mindenkinél többet fizetek ÍRÓ- és SZÁMOLÓGÉPÉRT, RÁDIÓKÉRT (sérültekért is), csövekért, műszerekért, fotó- és villamossági cikkekért, gramofonlemezért ÁRUFORGALMI, **Király-utca 28**

Selejtpapirt és papírhulladékot veszek **Zelinka Sándor** VII., Miksa-utca 5. Telefon: 425—398.

ARANYAT, briliánst igen magas **áron veszek. Fazont is fizetek Nagy Imre** ékszerész VIII., Baross-u. 69

Jól képzett, nagy gyakorlattal bíró **anyagbeszerzőket felveszünk** Ajánlatokat „Gépgyár" jelig. Leopold Cornél hirdetőbe, Teréz-körút 3. kérünk.

Perzsaszőnyegeket veszek legmagasabb árban. **SAGLAM ISMET.** Gróf Zichy Jenő-u 10, fszt.

Aranybeváltóhely **Nagydiófa-utca 9**

DÁNC-ÁGY PODMANICKY-U. 19

Perzsaszőnyeget vesz BEHÁR JÓZSEF IV., Petőfi Sándor utca **2** FÉLEMELET Feljárat: Apponyi-tér **5**

VESZEK, ELADOK nagyban cigarettapapír, dohányzócikk, norinbergi, rövid, papír, pipere stb. Szilas, Podmaniczky-utca 59.

Perzsaszőnyegért legjobb árat ad **ADLER OSZKÁR.** Rózsa-utca **64**

VESZEK bútort, iroda- és üzletberendezést, egész háztartást JELLINEK, Kálvária tér 18, II. em. 3.

BÚTORÉRT, ruháért, háztartásért legtöbbet fizet **Steingiszer, Telekitér 3.** T. 224-496. Sérültet is.

Szőnyeg ZSÁK, PONYVA vétel. UNGÁR, KIRÁLY-U. 14

ROSENBERG ezüst-, fém- és mesterjelkönyvet, nagyot vagy kis kiadást veszek. Ajánlatot ármegjelöléssel „Könyvészet" jeligére a kiadóba.

ESSZENCIÁK minden célra **„ELEKTROKÉMIA"-nál,** V., Csanády-utca 22.

Olcsó zongora eladás! Világmárkák! Bérlet! Hangolás! KERNÁCS. Rákóczi-út 13.

PERZSASZŐNYEGET magas áron veszek. Wesselényi-utca **29. I. 5**

Lakást-ingatlant üzlethelyiséget közvetít László. Bajcsy-Zs.-út 29.

Ép öröklakások nagy választékban, több bekölthető egymilliótól. **Bertók,** Erzsébet-körút 30.

RÉGI PÉNZT (arany és ezüstből) veszek. TILLY, KECSKEMÉTI UTCA 8.

30 HOLD, TANYÁVAL, Budapest mellett bérbeadó. II., Ribáry-utca 9.

VEGYSZEREKET (ismeretlent is) vásárolunk. HOLLY, IX., Erkel-utca 6.

SZEMESKÁVÉT kis tételben is veszek. ROSEMARY, Andrássy-út 46.

Férfiruhát aranyat, ezüstöt, perzsabundát, ezüstrókát szőnyeget a legmagasabb áron vesz **Gerstl Károly Andrássy-út 3.** Telefon: 427—541

jó világítás Erzsébet-krt 41.

Gyümölcsfa cserje, fenyő árusítására lerakati **telkeket,** vállalkozó tőkés **árusítókat** keresünk. Jel. „Falun, városon" Blocknerhez, IV Városház-utca 10. sz.

ELADÓ 20 m³ gerenda és deszka, 100 q cement, 25 drb horganylemez 18-as, **40 q teherbírású stráfkocsi, 4 éves erős ló,** 120-as kátránylemez, NSU 300 cm³-es kerékpár és dinamó. Pénteken, Kispesten, Csokonay-utca 10. Megbesz. csüt. Szűcs, Bpest, Kecskeméti-u. 5, étkezde, 12—8-ig.

Recamier szélesíthető dimenziós, 2 szék, asztal. Prima minőségű fotel-ágy, szelon eladó. 12 drb. szelon Ia minőség, egy tételben. Porjesz Géza kárpitosműhely, IX. Telepy-utca 23. (Üllői-út, Ludoviceumnál.)

7 del-es üvegeket és üvegszállításhoz LÁDÁKAT vesz Hypo, Thaly Kálmán-u. 26.

Aranyat, ezüstöt ezüstpénzt és órát legmagasabb árban veszek. **Őrsy aranyműkészítő.** VII, Wesselényi-u. 24, III. 1.

Konzerves dobozokat használtat, 1—2 literes bádogot, bármelyen mennyiségben **veszek.** „Bori" vegyiüzem, VII. Garay-u. 9.

ÜZEMHÁZAT lehetőleg lakással, teherautók garazsírozására vennénk vagy bérelnénk. „Romház is lehet" j. **Arató**hoz, Erzsébet-krt 14.

SZABÓKAT keresünk férfikonfekcióhoz bedolgozásra, részben **élelmiszerért** és készpénz fizetéssel. Halász férfiruházem, VII, Somogyi Béla-u. 9, I. 1.

HAJLÓS FÉL **FATALP** férfi, fiú és női, minden számban kapható! **Lachegyi István. Veszprém.**

Antik ezüstöt **veszek.** Ajánlatokat „Régi gyűjtő" jeligére a kiadóba.

Komfortos 2 szobás **lakást keresek** főútvonalon, esetleg cserélek, romosat rendbehozok, „Költséget fizetek" jel. Patakhoz, Bajcsy-Zsilinszky-út 29.

Elcserélném Lónyay-utcai 2 szobás hallos lakásomat V., VI., VII. ker. ugyanolyanra. „Összkomfortos" jeligére Blocknerhez, IV, Városház-utca 10.

Irodai gyakorlattal rendelkező **tisztviselőnőt** azonnal felveszek. Magyar műszerész üzem, Vörösmarty-utca 5. Jelentkezés 10—1-ig.

Magános vagy kis család háztartásához **lakás és étkezésért** hozzájárulnék 50—60 ezerrel. „Ötvenes kereskedő" jeligére Tenzerher, Szervita-tér.

Kitűnő tőkebefektetés, Cca 100 négyz. láb **DIÓFURNÉR ELADÓ.** Sallai Imre-u. 2, fáspince.

PRÍMA KÜLSŐGUMI. 2 drb 18x210 és 1 drb 18x500 **ELADÓ.** Vig-utca 20. IV. 3.

GRAMOFONT, lemezeket legmagasabb áron veszek. ILLÉS, Wesselényi-utca 47, II.,

HASZNÁLT férfi, női ruha, cipő, szőnyeg fehérnemű, bútor és aranyért **ismét legtöbbet fizet** FINIASZ Szövetség-u. 3. T.: 421-789. Czlet. Hívásra házhoz megy.

MAI ÉRTÉKÉT fizetem férfiruháért szövetért saját üzletem részére. **Andrássy-út 47** Oktogon, Abbazia mellett.

HASZNÁLT férfiruháért, szövetért mindenkinél többet fizetek. **Győződjön meg!** Tóth, IV. Curia-utca 4, üzlet. Ferenciek-tere mellett.

Vásárolok RÁDIÓT, vill. TÜZHELYET, vill. SÜTŐT, gramofon LEMEZT legmagasabb árban, készpénzért vagy cserébe. KADELBURGER, Bpest, V, Szt István-körút 5.

Fiatal perfekt **OROSZ** ezenkívül **angol, franc'a levele'ező** **többéves magyar bank-export és kereskedelmi gyakorlattal állást változtatna.** Szíves megkereséseket „Komoly" jelig. Singer hirdetőirodába Wesselényi-utca 35.

Rom lott **étolaj bérfinomítása** BIEN-gyár, Nagydiófa-u. 7.

1000—1500 kg. teherbírású masszív kivitelű **kézikocsit** veszek, lehet használt is. **Faludi,** Vörösmarty-utca 75.

KERESEK ricinus-, len-, repce-, napraforgó-, gép-, motor-olajokat, teherautót 1—5 tonnáig. Esetleg ipari áruért cserébe. Petróleumot adok élelemért. **Szűcs,** Szervita-tér 2, V. em.

KÉPET régi és modern mesterektől és finom csomózású szőnyeget veszek. Ajánlatok „Amatőr" jeligére a kiadóba.

Hofherr-vontatóhoz **pótkocsikat** keresünk „Megvételre vagy bérbe 9967" je.. a kiadóba.

Pénztárosi vagy más személyi bizalmas állást keresek, teljes garanciával. „Diplomás 36 — 9966" jeligére a kiadóba.

Másfél—két lóerő gépi meghajtást igénylő ***daráló-gépet*** felszerelést vennék. Leírást, árigénylést kérek. Berczeli gabonakereskedő, Szentes.

Müller Singer vagy nagy német művészeti lexikont veszek. Ajánlatokat **„Gyűjtő 159"** jel. a kiadóba.

Váci-utcában sarok üzlethelyiséggel, tőkével ***TÁRSULNÉK*** lehetőleg engros-hoz, vagy képviselethez. „Részletes ajánlat" jel. Via hird. Váci-út 36.

MANDEL és KRAUSZ gyufa, vegyi, ház, cikkek **NAGYKERESKEDÉSE,** Csengery-utca 29. Új telefonszáma: 425-909.

1½ tonnás alváz **motorral eladó** Újpest, Bocskay-utca 6.

OLAJFESTMÉNYEKET, falfestményeket szakszerűen restaurál. KIRÁLYFALVI festőművész, képszakértő, Veres Pálné-utca 19.

LAKÁSKÖZVETÍTŐ IRODA Erzsébet-tér 1. Jelentse be kiadó helyiségét. Díjmentesen küldünk megfelelő bérlőt.

Magyar Nemzet
Felelős szerkesztő: Hegedüs Gyula
Szerkesztőség és kiadóhivatal: V., Báj csy-Zsilinszky-út 34.
Telefon: Szerkesztőség: 122-099 és 122-057. Kiadóhivatal: 125-069. Hungária Hirlapnyomda Rt.
Felelős nyomdavezető: dr. Bródy László

A „Magyar Nemzet", hogy kisebb pénzű olvasóközönségének lehetővé tegye a mai időkben lapunk nyilvánosságát igénybevenni, ezentúl

apróhirdetéseket

is felvesz. Az apróhirdetéseket sima szedéssel közöljük, csupán a címszót szedjük kövérebb betűvel.

Az apróhirdetés tarifája a következő:
hétköznap szavanként ..... P 250.—
vasárnap szavanként ..... P 400.—
A vastagabban szedett szó 2 szónak számít. Legkisebb hirdetés 10 szó. Az újszerű apróhirdetéstől függetlenül **a kishirdetéseket változatlan tarifával és változatlan formában közöljük.**
A KIADÓHIVATAL

Pénztakar? BÚTORÉRT, SZŐNYEGÉRT legtöbbet fizet ***Glück*** **Rákóczi-út 63 és Teréz-körút 23.**

Jöjjön! Veszek: férfi és női ruhát, fehérneműt, szőrmekabátokat, írógépet, pénzszekrényt, cint, ónt, ólmot, kerékpárt. Petőfi S.-u. 2. Átjáróban. **GERSTL-MAJOROSI**

ZETKA motorkerékpáromat 72.029 motorszáma, K 1986 rendszámú, ellopták. Nyomravezető nagy élelmiszerjutalmat kap. Koch, Szt István-körút 29. szám.

Gázhűtőszekrényt vennék **Rétlaky, Fillér-utca 18, magasföldszint 4.**

Öröklakás javítás alatt álló 3 szobás Buda legforgalmasabb helyén **eladó.** Telefon **258-088.**

Kályhacső kapható. **MŰSZAKI FÉM- ÉS GÉPKERESKEDELMI kft.** Teréz-krt 3, udvarban. **Ugyanott HANOMAG** kompl. alváz, karosszériával.

Csinos, szolid, elvált asszony **házasság céljából** megismerkedne intelligens, magas, jószituált úrral 28—35-ig. Fényképes levélre válaszolok. „Kibombázott" jel.

KÉPET régi és modern mesterektől és finom csomózású szőnyeget veszek. Ajánlatok „Amatőr" jeligére a kiadóba.

Autógumik elektromotorok 4—6 lóerőig, autók, acélsodronykötél eladó. József-u. 6. Házfelügyelő.

LAKÁST keresek 1 vagy 2 szobás modern komfortost, belterületen. „Helyreállítom" jel. Express hirdető, VI, Andrássy-út 47.

Villanymotorok műszerek, villamoskészülékek és szerelési anyagok, vétel, eladás. **Elektrotechnika,** Király-utca 99.

Bontásból tégla, vasgerenda, parketta, ajtók, ablakok stb. olcsón eladók. V, Csáky-utca 6.

Szolid, megbízható **KISASSZONYT** keresek egy éves kisfiam mellé. Bizonyítvánnyal, referenciákkal V. Markó-utca 1/a, magasföldszint 1.

REKAMIÉ komód, íróasztal, gramofon, 12 személyes komplett porcellán szervíz stb. eladó. Andrássy-út 52, III. em. 16. 9—11-ig és 2—4-ig.

Forgalmas főútvonalon száraz **ÜZLETHELYISÉGET veszek.** «Aranyat fizetek 12804» jel. kiadóba.

28 drb perzsabőr **privátnak eladó.** Hofbauer, Múzeum-körút 7.

Ingatlanirodába **ügynöksegédet** alkalmazok. Jókai-u. 18. I. 7.

Majorosi **Villanykályhák** Alfréd vennék aranyat, briliánst, 6 v. 12 szem. ezüst evőeszközt, ezüsttárgyakat, és régiségeket. Petőfi Sándor-u. 2. átjáróban.

Villanykályhák kaphatók, míg a készlet tart. **Unterberger** Szív-utca 48/b.

Gellértnél 15 sz. romos **villa kiadó** III. em. adóm. fele 25 millió. **Bérházrészek** Pesten-Budán olcsón. **Lakások** nagy választékban bárhol. László iroda, Bajcsy-Zsilinszky-út 29.

Forgalmas útvonalon lévő nagyméretű üzletemhez **pénzestársat keresek** Részletes ajánlatok „Újrafoglalkozás" jeligére Balogh hird. Szent István-körút 9.

Mikulás zacskókat minden nagyságban raktárról szállít és mindennemű papírzacskót készít színes nyomással rendelésre Szász Aladár papírzacskó üzeme, Szív-u. 63

Nagyobb tétel **konyha- és disznóölőkés** eladó. FALUDI, Vörösmarty-u. 75. T. 120-292.

Szalagfűrészlap- **fogazógépet** **keresek megvételre. FALUDI,** Vörösmarty-u. 75. T. 120-292.

Drót gépfonatot 180-ig **veszünk.** Ajánl. „Egy **kilométerig"** jelig. Blocknerhez, Bajcsy-Zsilinszky-ut 33.

Rozsdamentes acélt minden mennyiségben veszek. **„Odenta" Fogászati Anyagraktár, VIII. Aggteleki-u. 2.** Délelőtt 9—1-ig.

Egyedül maradtam, Intelligens, csinos, keresztény partnernőt keresek 32-ig **házasság céljából** „Szivet szívért 9984" jeligére a kiadóba.

Társbérlőt keresek kereskedelmi negyedben, főútvonalon, szobának v. irodának 2 szoba-hallos lakásomba. „Közreműködéssel 9988" jeligére a kiadóba.

GÉPKOCSI, ¾ tonnás **eladó,** Cím: Hajdu, XII., Kútvölgyi-út 4. 12 órától.

Fekete hernyóselvem és színes, tiszta gyapjú **GÉORGETTE eladó.** V., József Attila utca 16. sz., II. em. 7.

FONALÁBÓL divatos pulovert vagy más holmit készítünk. Kötőnőket felveszünk. Thököly-út 7, II. em. 17.

Hegesztő dinamót **vennék.** Ajánlatot XI. Serleg-utca 6. I. 4 címre kérek.

Antik butort régiséget, porcellánt, hálót, ebédlőt, íriszobát **veszek.** Somogyi Béla út 10. házf.

Bérházrészt — esetleg helyreállítás ellenében — veszek. Jókai-utca 18. I. em. 7. sz.

MARS-gyermekkocsik ismét készülnek! Javítunk! Kerekek kaphatók. IX., Liliom-utca 8. Boráros-térnél és VI., Andrássy-út 36.

Villanykályhák eladása és kölcsönzése VÉSZI Irányi-utca 13. Tel. 387-158.

Mávag Mercedes pótkocsival **Opel Blitz** motor 12 w akkumulátor, 116/20 traktor kerék új gumival, 4 drb 16/500 külső eladó, veszek-cserélek kistehert. Személynök-u. 19, félem. 2.

Fogtechnikusnőt v. lehetőleg fogtechnikus izr. rokonszenves, jómegjelenésű nővért feleségül keresem, ki elnémult, gyönyörűen parkírozott lakásomba hangulatot homa. Megtekintésül fényképes, bizalommal mindenről tájékoztatót kérek „Fogszakorvos 46" jeligére a kiadóba.

Nagyméretű, központi fekvésű raktár- és üzlethelyiségemmel **társulnék** nagyobb vállalattal bármely szakmában. Érdeklődés: Dr Schwartz Pál ügyvédnél, József-körút 8. szám.

Művelt úrinő ezúton keresi azon nőtlen, kereszt, úriember ismeretségét házasság céljából, ki: 1897—1903 XI. 22—XII. 22. között született. Csakis urakkal tárgyalok, közvetítő kizárva. Személyes megjelenés: Szondy-u. 93. III. 2. 4—6-ig.

Alkalmi vétel! Mártonhegyen nagy gyümölcsösben kissé sérült villa sürgősen eladó. Horthy M.-út 30. Dr Horváthné ingatlan iroda.

Perzsabundát perzsaszőnyeget **briliánst, ezüst étkészletet, márkás férfiórát, aranyékszert** veszek. „Privától privátnak" jeligére Patakhoz, Bajcsy-Zsilinszky-út 29.

Közép, karcsú termetre macska, szil. egyéb **bundát** vennék. Ablakozást, kokszot, pénzt adok. „Priváttól" jel. Patakhoz, Bajcsy-Zs.-út 29.

Külföldi részére keresünk **2-4 szobás lakást** v. lakrészt, esetleg bútorozva belterületen. „Ár nem számít" jeligére Rapid hirdetőbe, Ferenciek-tere 3.

OKTOGONON 1 különb. utcai sz. (esetl. hall is) betáblázható, valorizáltan behajtható csekély helyreállításért kiadó. Irodának vagy háztart. nélk. 9986" kiadóba.

Üveg eladó 1 drb 150×75 6 mm-es, 7 drb 160×42 és több kisebb darab. **Scheiner,** Rákóczi-út 8, I. 21. Délután.

Külföldi részére gyönyörűen bútorozott nagyobb modern, hibátlan **villa kiadó** Ferenciek-tere 9, IV. em. 10. Délután 5—6-ig.

Öröklakások: Erzsébet-körútnál 2—3 sz. k. fűt., Városligetnél 1—2 sz. hallos Ia kív. Lipótvárosban 1 sz. hall es.-szobás. **Groszmann,** Teréz-körút 8.

Nagyobb **építkezést** illetve **helyreállítást** vállalok, anyag és munkaerő rendelkezésre áll. „Építkezés" jelig. New York hird. Erzsébet-krt 9

Elektromos mérőműszerüzemhez szaktársat keresek v. **BÉRBE ADNÁM.** «Helyiség, berendezés van 9980» jeligére a kiadóba.

ÖRÖKLAKÁS 1 sz. udv., 2 sz. utcai bekölt. Körönd.nél. **Öröklakásiroda.** Klotild utca 18.

Veszünk 7 darab **FÉRFI MIKÁDÓT** szőrmebéléssel Rottenbiller-utca 31. fszt 7.

Veszünk **LÓPOKRÓCOT, gyapjútakarót.** VII. Rottenbiller-u. 31. fszt 7

KOKSZOT ADOK BURGONYÁÉRT. Levélcím: Hernád-utca 35. I. 14.

2 drb 30 méteres **kompresszorcső** eladó. Gyenesse, Berzenczey-út 39. sz. 1—3 között.

BUNDÁK nagy választékban, olcsón SZEMERE szőrcsnél, **Erzsébet-körút 28. Második emeleten!** Károly-körút, Kossuth Lajos-utca, Múzeum-körútról vagy közvetlen közelében **kétszobás összkomfortos bér- v. öröklakást keresek** azonnalra. „Legmagasabb árat fizetek" jeligére BARTA hirdetőbe, **IV, Kamermayer Károly-u. 8.**

Házasság Külföldön sokáig járt helybeli nagykereskedő, 60 éves, városszerte ismert név, hozzá mélló élettársat keres. Csakis abszolut független, magas műveltségű solgnált hölgyről lehet szó. Levelek „Ladylike 9992" jeligére a kiadóba.

Bútor egyszemélyes **fehérháló** **szekrények, szennyespad falal, jégszekrény** stb. eladók. Megtekinthetők ½3—4 között VII, Somogyi Béla-út 5. „A" lépcső, VI. em. 3.

Ügynököt **keres vegyészeti gyár** bevezetett üzletkörének látogatására. Lev. „Háztartási cikkek" jel. Arató hird. Erzsébet-krt 14.

R.T. keretet tehermentest, lehetőleg vegyi cikkek és gyarmatáru iparigazolványokkal vennék. Ajánlatokat Fürst Sándor-utca 28, IV. em. 1. Telefon 323-754.

MALOMVEZETŐ húsz éves szakmai gyakorlattal, komoly műszaki, kereskedelmi adminisztráció, malmi könyvelési tudással elhelyezkedne. Külföldön is. „40 éves" jeligére a kiadóba.

Mária Terézia **üveg csillárt** és csiszolt tükröt **vennék.** Fürst Sándor-utca 28, IV. 1. Telefon 323-754.

Irodai gyakorl. bíró perfekt **gyors- és gépíró** tisztviselőnőt azonnali belépésre felveszünk. Jelentkezés d. u. 4—6 között. Fürst Sándor-utca 28. IV. em. 1.

Egyszobás **garzónlakás** elköltözés miatt Nagymező-utcánál sürgősen olcsón átadó Ferenciek tere 9. IV. 10. sz.

KÁLISÓ 25 q, élelem, bor, v. pénzért eladó. LUDWIG, XIV., Hungária-krt 94. Vendéglő.

Zongorahangolást SZAKBÍRÁLATOT vétel-eladásnál szakszerűen végez Blau Dezső zongorahangoló. Lauberger és Gloss tanítványa. Elővös-u. 23/b

VESZÜNK használt alpakka és chinaezüst tárgyakat. HACKER és TÁRSA, Rákóczi-út 8/b.

ÜZLETHELYISÉG **legforgalmasabb** centrumban azonnal átadó. Bármire aranybánya. **Klein Miklós,** Teleki-tér 6. fszt 1.

VESZEK **angol gyökérpipát, szép sakkot, dominót.** Nováqh utóda, Egyetem-utca 1.

Intelligens **HÁZVEZETŐNŐT** **keresek.** Virág, Rákóczi-út 36.

KÖTŐDÉMET teljes felszereléssel **bérbe adom.** «Öt kötőgép» jel. kiadóba.

ÁPOLÓNŐ zsidó beteghez ajánlkozik. V., Perczel Mór-utca 1. Házf.

RÉZGÁLICOT **veszünk.** «Vegyipar» jel. Patakhoz, Bajcsy Zs.-út 29.

Ügyes irodaszolga **ÁRUKEZELŐT** felvesz Pollák építőanyagkereskedés, Árpád-utca 12.

ORVOSI RENDELŐ teljes felszereléssel azonnalra bérbeadó. Leveleket «Főútvonalon 9993» jel. kiadóba.

HÁZVEZETŐNŐNEK ajánlkozik gyermekszerető tanítónő fél vagy egész napra. R. Zs., Zsigmond király-ú. 23, III. 5.

1—2 szobás **komf. lakást keres** igényjogos. Közvetítőt, lelépést aranyban fizet. Nagymező-u. 41. I. 1.

Ikerajtó-lapok **eladók!** VII, Huszár-utca 3. sz. Házfelügyelő.

Ki tud **Sterk Hugó és dr. Sterk Jenő** 101/305 kmsz.-ről, akiket 1944 nov. 28-án deportáltak Budapestről és akiket 1945 április közepén láttak utoljára Gráz és Mauthausen között. Szíves értesítést kérnek aggódó szüleik: Sterk Ármin, Csanády-utca 4—6.

Auschwitziak Keresem **BODÓ JENŐ** okl. mérnököt, aki 1944 júli. 10-én érkezett Auschwitzba, **KLEIN JENŐNÉ** (Polacsek Margit), **KLEIN JENŐ** szül. Ungvár, 1901, utolsó lakhely Bpest, Holló-utca 11. **SZENES ERNŐ** (sz. Érd), utolsó lakhely Kazár-utca 11. **DIAMANT ÁRPÁDNÉ** (sz. Márkus Ella, 1907 márc. 7.). Hirhozót jutalmazom. **Bodóné,** Stefánia-út 28.

Ki tud **SCHREIBER TAMÁS** 701/XV. musz-ről, akit a Csicseri László-utcából vittek el. Állítólag Mauthausen, Günskirchen vagy Hörsching felé vitték. Értesítést kér **Deutsch Magda,** Bpest IV, Szervitatér 1. Szervita Rendelő Int.

Deportáltak! Dr. Nagel Pálné (Emília), **Abelsberg Jenőné** (Ilonka) testvéreimet 1944 **november** 10 vagy 11-én hurcolták el a téglagyárból. Utoljára Hegyeshalom felé látták őket 1944 november 25. körül. Ki tud további sorsukról? Szíves értesítést kér Barna Józsefné, Gróf Klebelsberg-utca 15.

TÜRKHEIMIEK! Nagyon kérem, aki bármit tud **Kesztenbaum Istvánról** értesítse feleségét, V. Pozsonyi-út 49.

Landsbergiek! Nagyon kérem, aki bármi hírt tud **STERNER REZSŐRŐL** értesítse feleségét V, Fürst Sándor-utca 10. sz.

Keresem férjemet, **Rába Leót** utoljára Ohrdrufban látták. Értesítést kér felesége. Erkel-utca 3. sz.

F. hó 12-én 23-as villamoson **elveszett írógép.** Megtalálóját kérem, illő jutalom ellenében, kezeimhez juttatni. SZOKOLL, XIII, Jász-utca 25/a. sz.

Bontásra **ROMHÁZAT** magas áron veszek. KAJATI építésznél, XIII, Béke-tér 12. III. 2.

ABLAKAIT «Transzparent» tökéletes üvegpótlóval megcsinálja Duna váll., háznál is. IX., Ipar-utca 9.

Benzinkút üzemen kívüli, **bérbeadó,** «Váci út elején» jel. kiadóba

Főzőmindenes jó fizetéssel felvételik. Nagydiófa-u. 27. II. 2.

Úriasszony nyelvtudással **házvezetést vállal** «Idősebb» jel. Balogh hirdetőbe, Szt. István-körút 9.

Tőkés társat keres, esetleg közreműködéssel. «Ékszerész» jeligére a kiadóba.

Intelligens, **EGYEDÜLÁLLÓ HÖLGY** ismeretségét keresi 25 éves úriember. «Házasság lehetséges» jel. kiadóba.

2 SZOBÁS, összkomf. lakásért autón **vidékre költöztem.** WOHL, Lázár utca 13.

5×7 m. **GUMISZŐNYEGET** **veszek.** Patak hirdetőbe, Bajcsy-Zs.-út 29.

ABLAKÜVEG, 70×160 cm, darabja 3 kg cukor, vagy 5 kg méz. Baross-utca 82. I. 5.

MŰVÉSZI ÉRTÉKŰ **KÉPEK,** BRONZOK ELADÓK. «Fajkos 9088» jel. kiadóba.

Magános banktisztviselő **LAKÁST KERES.** Ács Dénes, Szent István krt 20. sz. Bankfiók.

BOROSPINCÉT keresek belterületen folyóvízzel, villannyal. «Esetleg élelmiszer ellenében 1288» jeligére kiadóba.

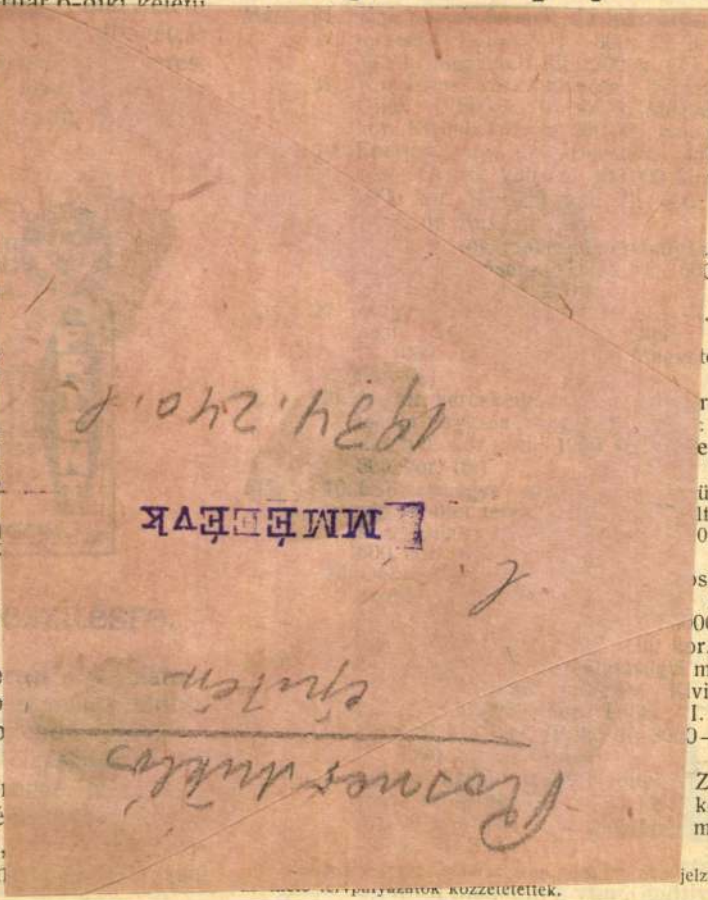

kapcsolatos 1200 koronás utazási ösztö
Málnai Béla építész nyerte „Guter
jeligéjü tervével. A „Pallas" és rajzolt
terveket a jury ezüst éremmel kitüntetni jav

A sátoraljaujhelyi varosháza tervpály
az 1200 koronás első dijat Kármán és
mann, a 600 koronás második dijat Fü
Miklós és László Richárd budapesti épi
tervei nyerték

Lejáró tervpályázatok.

sének uj irányt szabtak. A természettudo-
ból és technikából alakult és velük fejlődő
ultura kialakulását ismertetve, a tudomá-
érzéket és rendszeres gondolkodást neve-
természettudományi kutatásra ösztönöznek,
ri foglalkozás iránt kedvet ébresztenek s
zzel a gazdasági foglalkozások iránti
fejlődését hathatósan előmozditják.
y gazdasági átalakulások előkészitésére
tt korunkban, különösen ma, midőn a
ipar fejlesztésének fontossága szinte köz-
a megy át, ezen intézmény munkásnevelő
rképző tulajdonságai még fontosabb je-
éggel birnak, sőt egyenesen nemzeti köte-
ünk beigazolni azt, hogy a természettudo-
ok és az ipar fejlesztésében önálló ered-
ekre mutathatunk rá, s azok haladásának
eiben minket is jogos rész illet.
elentőség kellő átértése, s ezen intézmények
ságának magasabb szempontok alapján
mérlegelése vezette a Magyar Mérnök és
sz Egyletet arra az elhatározásra, hogy a
ar Technikai Muzeum létesitésére vonat-
munkálatok megindítását kimondotta.
Egyesület ez irányban kifejtett mindössze
éves előkészitő munkálatai máris odáig
tek, hogy sikerült megnyerniök a mozga-
élére Szterényi Józsefet, az agilis kereske-
államtitkárt, ki átértve ezen eszme jelen-
ét, magáévá tette azt, s az Egylet házavató
pén mondott ismeretes beszédében erre
kozólag már a kormánynak és különösen
uth Ferenc kereskedelmi ministernek azt a
horderejü nyilatkozatát tolmácsolhatta,
a kormány a technikai muzeum létesité-

határozatát elfoga
tudomány és tec
egyesitő ily muzeu
s elsősorban a mé
gyüjtésére irányuló
meginditani szánd
Ezen akció mielő
sürgőssé teszi a
németek által Mün
pedig Bécsben cs
létesitett intézetek
terjedő nagyon
galmat inditotta
már nagyon sok
tárgyat magukn
denekelőtt az összes
irányuló akció me
késedelem oly vesz
azt akár szépmüv
és egyéb muzeuma
taltuk, többé soha
Ezek megfontolá
az egész államépit
távirdai, ipariskola
gom alatt álló egés
rendelkezésére kiv
tésük alatt álló mu
és intézeteknek ha
désre való felhivá
urakat egyidejüleg
A vonatkozó
vezetésem alatt ál
gazdasági ministe
iskolák és tudomá
mint a gyakorlati

,ASBESTI

lenkor egyedüli nézagtalan, állandóan pórusmentes felületü, tetszőle
készithető, ugy a müszaki mint gazdasági, de főképen **hygienikus** szer

Ross Klementina
laiq Szügei XI 1195 l

..... *műhely.*

yfőnökség!

ev ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

an

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Rossé Szaniszló, lengyel származású festő és mérnök; szül. 1850 Rómi. Az 1890-es években mint Odescalchi Hugó herceg titkára évekig a szlavoniai Odescalchi-birtokon és Budapesten élt. Az Odescalchi hercegi család tulajdonában számos tájképe, köztük nehány budapesti látképe is van. R. 1897-ben visszatért Lengyelországba s nehány évvel utóbb ugyanott halt el.

Az Odescalchi hercegi család szíves közlése.

Rosselini, Antonio

Nobrain

l.

Cat. Frey Öst. Kunst.

XXIV. K

150. l.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
255

Gooss, Carl. Beiträge zur siebenbürgischen Alterthumskunde.

64° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttori: Umberto e Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28
MILANO
Telefono 723.333

Casella Postale 3549 - Telegr.: Ecostampa-Milano
Conto Corrente Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

EN PLEIN AIR
VIA SERTORELLI
(SONDRIO) BORMIO

Rossi M. A.

FEB 67

1021

Risveglio artistico a Sie con la personale di Mirice Janácêk

La Galleria « Nuovo Aminta » di Siena ha ospitato la « personale » di maggior rilievo dell'annata nella gentile città di Duccio. Mentre, infatti, si erano avvicendate mostre di pittori contemporanei più o meno noti, ma di scarsa originalità anche se commercialmente graditi al pubblico sempre legato alla tradizione figurativa, una rassegna che dicesse una parola nuova era mancata sinora in Siena, a dispetto anche di certa critica galleristica che cerca di gabellare come espressioni nuove gli artefici cerebralistici di sprovveduti avanguardisti e d'informali. mento effettivo anch da tutti compreso p to di preparazione e bilità, è stato la perso punto, nella citata ga può sentirsene pri della pittrice e grafi ungherese Mirice Jan na trentina di creazio nali, realizzate con te sta, hanno offerto un di gusto attualissimo monia figurativa, che be essere ricordato nell'ambiente artistic cui ha dato il via p novo.

M.

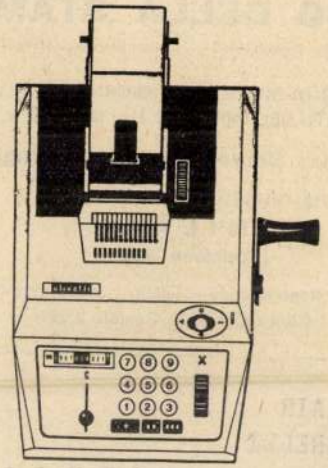

Olivetti summa **Prima 20**

Per i calcoli del negozio
del commerciante e dell'artigiano,
è la addizionatrice sicura ed economica.
A un cenno della mano
fa di conto e scrive.

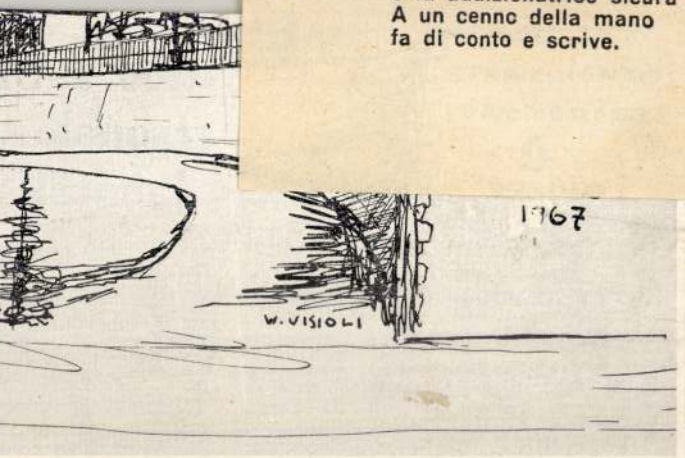

nna di W. V.

a per essere ultimato il
coperte, una per adulti e
re con utilizzazione delle
ente anidrate e mineraliz-
ura di affezioni quali ar-
i, esiti di traumi, miositi,

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Remo Rossi

1966 NOV

NÉPMŰVELÉS

1021

HÍREK

A szolnoki művésztelep kiállításának megnyitója a Nemzeti Galériában

Remo Rossi kiállításáról: Bohóc és kutya

HÁROM VAJDA-HUNYADVÁRI ESEMÉNY

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Remo Rossi

1966 NOV

NÉPMŰVELÉS

HÍREK

1021

A szolnoki művésztelep kiállításának megnyitója a Nemzeti Galériában

Remo Rossi kiállításáról: Bohóc és kutya

HÁROM VAJDA-HUNYADVÁRI ESEMÉNY

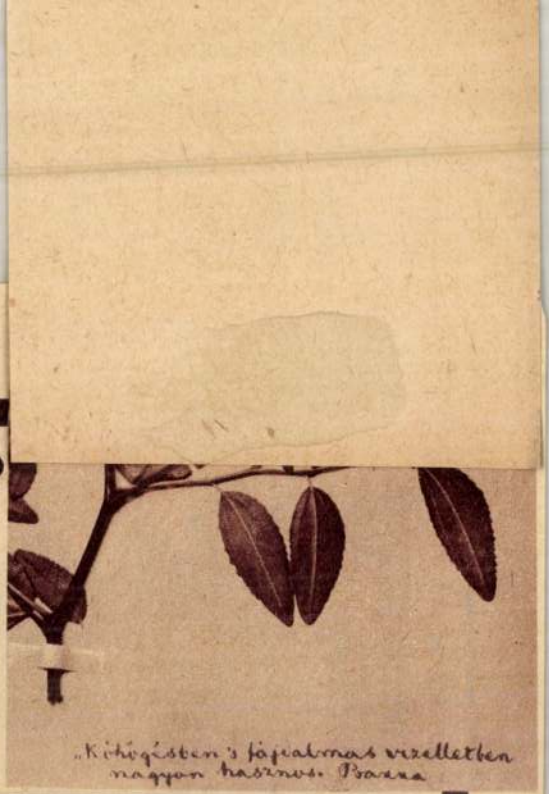

Rossi, Gio. Giacomo de

Cisd

Kremnegi Bp 18. l.

B E L

Budapest. T. 1183. II.

A nyugatról felvett látképen a [redacted] vár körül az ostromló csapatok hadi mozdulatait szemlélhetjük, a háttérben PEST térrajza tünik föl, az előtérben pedig a Quartiere del Sereno Duca di Lorena és di Baviera között az árokban nagyszámu csapat vonul balra. Felirata:

PIANTA ET ELEVATIONE DELLA REALE CITTA
E FORTEZZA DI BUDA CAPITALE DEL REGNO D'VNGARIA ASSEDIATA DALL ARMI DELLA SAC. CES. MA DI LEOPOLDO PO IMPERATORE LI 20 GIVGNO 1686 NEL ANNO XO. DEL FELICE PONTIFICATO DI N.S. PAPA INNOCENTIO XI E PRESA LI 2 SETTEMBRE 1686.

és jelzése a magyarázó szöveg után: Si Stampano da Gio. Giacomo de Rossi in Roma alla Pace con Priv. del S. Pont. e licenza de Superiori.

Rm., mér. a rl. 41.5: 54.7 cm.

Térkép. T. 8337.

Magyarország.

A megkeletelt és mértékegységgel ellátott lap czime:

IL REGNO D´VNGARIA
TRANSILVANIA, SCHIAVONIA
BOSNIA, CROATIA, DALMATIA
diuisi da Guglielmo Sansone,
come al presente si trouano tra
LA CASA D´AVSTRIA, LA REPca DI VENETIA
ET IL TURCO
al quale spettano li Beglierbati o Gouerni di
BVDA, DI TESMISVAR, E DI BOSNIA
di nuouo data in luce da Gio. Giaco. Rossi
in Roma alla Pace l´Ano 1683.

Rm., mér. a rl. 43.4: 55 cm.

Sz.n. 99-903
650-902-3.

Budapest. T. 8335.

Buda ostroma.

A DANVBIO FIVME-t csatahajók élénkitik, mig a rajta átvezető hajóhidat a Budára menekülő törökök felgyujtották, a várat pedig a császári seregek ostromolják, a melyeknek egy része Szent Endre szigetén kel át és másik része a háttérben jobbra üzi a törököt. A fővezér alakja az előtérben balra bontakozik ki kiséretétől körülvéve. Felirata fölül balra diszes keretben:

Pianta, et assedio delle Citta di BVDA, e' PEST con L'accampamento del Esercito Cesareo, passo del Danubio, et insigni Vittorie ottenute dal Serenismo Sig. Duca di LORENA, alli. 11. e 22. di Luglio nelle uicinanze di Buda, sotto il Pontificato di N.S.P. INNOCENTIO XI. l'Anno 1684.

és az „A. Pest occupato da Cesarei" kezdetű és „23. Sepulture de Turchi" befejezésü magyarázó szöveg után: Si stampano da Gio. Iacomo Rossi Roma alla Pace com Priuileggio S. Pontefice e licenza de Sup. li 2 Settembre 1684.

Rm., mér. 39: 52.5 cm.

Sz. n. 97-903
650-902-1.

Belgrád. T. 1208. F.

E lapon azon két török lobogót szemlélhetjük, a melyet Miksa Manó bajor herczeg foglalt el Nándorfehérvár ostrománál. Felirata a lebegő mondatszalagon:

DISEGNO DELLI DVE STENDARDI PRESI DAL SERMO ELETTORE MASSIMILIANO EMANVELE DVCA DI BAVIERA NELL' ESPVGNAZIONE DI BELGRADO, E DA S.A.E. INVIATI PER
L´ILLMO SR. MARCH. DOMENICO FRANSONI ALLA SANTA DI N.S. PAPA INNOCENZO XI, CHE GL´HA DONATI ALLA BASILICA DI S. MARIA MAGGIORE DI ROMA.

ezután: Aggiuntaui l´Interpretatitone delle parole Arabe, che sono si nelle due striscie, come nella Sciabla biforcata et nella rosa di sotto da Gio: Matteo Nairone Scrittore delle lingue Orientali nella Biblioth Vaticana.

és a Dichiaratione del primo és del secondo stendardo után Si stampano in Roma da Gio Giacomo de Rossi alla Pace con Priuil del S.Pont e licenza de Sup. l´Anno 1688.

Rm., mér. a rl. 49.8 : 39.4 cm.

és jobbra a NOTE után Data in luce da Gio. Giacomo de Rossi nelle sue stampe in Roma alla Pace con Priu. del S. Pont l'Anno 1687.

Rm., mér. a rl. 37.8: 52.8 cm.

Dárda. T.1198. II.

A középtérben a nagy vezir csapataival küzdenek a Lothringeni herczeg vezérlete alatt álló seregek, a melyek ellenfeleiket futásra kényszeritik, a háttérben a DANVBIO FIVME-n hadihajók látszanak, az előtérben pedig a Monti d Arsca és Siklos kötik le figyelmünket, mely előtt a Sermo di Lorena lovas alakja válik ki. Felirata a balsarokban fölül:

BATTAGLIA E ROTTA DELL ESERCITO
TVRCO NELLE VICINANZE DI DARDA, CON L´AC-
QVISTO DEL CAMPO, TRINCIERAMENTO, CANNONE
BAGAGLIO, E PADIGLIONE DEL PRIMO VISIRE FA-
TTO DALL´ARMI IMPERIALI, E BAVARE ALLI 12
AGOSTO 1687.
Dedicata
All Emmo e Reumo Principe il Sig. Cardinale
Federico Colonna
dall´Hummo Diuotmi et Obligmo suo Serre
Gio. Giacomo de Rossi.

Eszék. T. 1204. II.

Fölül balra a PROSPETTO DI OSSECK, jobbra Eszék várának és környékének térrajza, középütt a Lothringeni herczeg vezérlete alatt álló seregek csatarendje, alól pedig Budától Eszékig a Dunamenti városoknak térképe szemlélhető [illegible] császári csapatok menetének feltüntetésével. Felirata fölül:

PROSPETTIVA E PIANTA DELLA
CITTA E CASTELLO DI OSSECK,
E DEL SVO LVNGO PONTE, CON
L´OCCVPATIONE DEL FORTE E ROVI-
NA DEL MEDESIMO PONTE.

alól jobbra: Data in luce da Gio. Giacomo de Rossi in Roma alla Pace con Priu. del S. Pont. l´Anno 1687.

Rm., mér. a rl. 41.3: 55.4 cm.

Eger. T. 1202. II.

A fiume Agria-n innen a vár és város látképét szemléljük, mely körül és a melyben a csapatok között nagy élénkség uralkodik; a háttérben balra Castello di Siroch, az előtérben pedig a szőlőhegyek között erődítés köti le figyelmünket. Felirata a lebegő mondatszalagon:

PIANTA E BLOCCATVRA DELL INESPVGNABILE CITTA E FORTEZZA D'AGRIA
OVERO ERLA O EGER NELL VNGARIA SVPERIORE BLOCCATA IL Po
LVGLIO 1687.
PER ORDINE DEL GENERAL CARAFFA SOTTO LA DIRETTIONE DEL MARCHESE
D'ORIA E RESA ALL'ARMI CESAREE LI 17 XBRE 1687.
NEL FELICE PONTIFICATO DI N.S. PAPA INNOCENZO XI.

alól balra a hadi ékitmények közül kiemelkedő sassal és kereszttel diszitett talapzat elején lévő Annotationi után:
Data in luce da Gio. Giacomo de Rossi in Roma alla Pace
con Priu. del S. Pont. e licenza de Superiori lAnno 1688.

Rm., mér. a r vk. 43.1: 54 cm.

campo per andare a discacciare l'Armata Turca del Seraschier da Strigonia.

Jelzése: Si stampano da Gio. Jacomo de Rossi in Roma alla Pace con Priui, del s S. Pont. e lic. de Sup.

Rm., mér. a rl. 39.5 : 53.1 cm.

140-95.

Érsekujvár. T.5411.

Az ostromló csapatok müködését feltüntető lapon, melyhez az iránytü is adva van, a Fiume Nitra-tól balra a Lotringeni herczeget és vezértársait látjuk lóháton. Felirata a hadi ékitménynyel és sassal diszitett kereten:

Situatione e Prospetto
della Reál ||| fortezza di
NAIHAISEL assediata li
14. Luglio dall armi di LEOPOL-
DO primo IMPERATORE sotto il
comando del Sermo Sigre Duca di
Lorena, et espugnata dal Marescial
Caprara li 19. Agosto 1685. Sotto
il Pontificato di N.S. PAPA INNOCENTIO
XI.

magyarázó szövegének kezdete: 1. Fossa della Piazza és befejezése: 26. Il Sermo di Lorena che con 40 m. ||| huomini si distacha dal

Turchescha verso Strigonia.
jelzése: Data in luce da Gio: Giacomo Rossi alle Pace in Roma all Insegna di Parigi Con licenza de Superiori 1683.

Rm., mér. a vk. 38.5: 52 cm.

140-95

Esztergom. T. 5514.

Az előtérben a FORTE DE STRIGONIA és a Forte di S. Tomasso ormain lobogók lengenek kétfejü sassal, a Citta Vechia di Strigonia o uero Gran-ból hid vezet a FORTE DI PARKAM-hoz, a melynek közelében az leszakadt. A lapnak, melyhez irányti is van adva, alján a Corso del Danubio da Comora a Buda van feltüntetve. Felirata fölül jobbra:

SEGNALATA VITTORIA OTTENVTA DALLE
ARMI IMPERIALI, E POLACCHE SOTTO LA
CITTA, E FORTEZZA DI STRIGONIA CON
L'ACQVISTO DELL IMPORTANTE FORTE DI
PARKAM LI IX OTTOBRE col ponte fatto da Cesarei,
li 12 detto e dell'attaco della Citta e fortezza di Strigonia alli
24, e sua resa
ai Cesarei alli 27 ottobre 1683.

magyarázó szövege A. Ponte che si ruppé nell fugire la Caualleria

Szarvas. T. 3894.

E négyes lapon a felső sorban SARAVAS abrepta Turcis a Cesareis An 1685 és EPERIES a Cesareis recuperata An 1685.; az alsóban pedig DVBIZZA IN CROATIA és LIKA, et Corbauia a Come Herbestain Croatiae Cesareo Prefecto bis deuastata An 1683 felirattal az illető városok, helyesebben megyék látképeit szemlélhetjük. Jelzése alól jobbra: Si stampano in Roma da Gio. Giacomo de Rossi alla pace con Priuil. del Som. Pont. l'Anno 1686.

Rm., mér. egyenként a vk. 19.6 : 26.2 cm.

198-91-12261.

Aggiuntaui la spiegazione di alcune parole Arabe, che sono
nella prima delle sudette due Bandiere
fatta dal Padre D. Gabriele Eua Monco Maronita dell´Ord. di
S. Anto. Abb: e Super dell´Ospizio de Mo-
naci del sudetto Orde appresso la Chiesa de S.S. Pietro, e
Marcelino di Roma.

jelzése alól középütt: Nella Stamparia di Domenico de
Rossi in Roma alla Pace con Priuil del Sommo Pontefice
jobbra: Francesco Aquila delin et incise con licen. de Sup.

Rm., mér. a rl. 30.6: 48.8 cm.

Pétervárad. T. 1209. II.

A Péterváradnál elfoglalt lobogók és lófarkak alatt allegorikus ábrázolással és pápai jelvényekkel diszitett czimerrel ékesitett emlékkő felirata:

Disegno di due Bandiere Turchesche e altretante Code di Cauallo, che con molte simili Insegne, e altre grossissime Spoglie militari furono conquistate dall'Esercito Cesareo sotto la condotta del Sermo Sigr. Prpe Eugenio di Saucia in occasione della famosa Battaglia, segiuta in Vngheria il di 5. Agosto 1716 tra il medesimo Esercito Cesareo, e quello degli Ottomani, con l'intiera sconfitta del secondo.
Mandate dalla Mta dell Imperatore CARLO VI. alla Santita di Nro Sigre Papa CLEMENTE XI. il quale poi dono la prima di dette Bandiere con una Coda di Cauallo alla Basilica di Sta Maria Maggiore di Roma, e la seconda con l'altra Coda di Cauallo alla Santa Casa di Loreto

Novigrád. T. 3902.

E négyes lapon a felső sorban NOVIGRAD és SIGETH, az alsóban pedig WARDEIN detto VARADINO és VICEGRAD látképeit szemlélhetjük, a melyeknek mindegyikéhez magyarázó szöveg van adva. Jelzése alól jobbra: Data in luce da Gio.Giacomo de Rossi dalle sue stampa in Roma alla Pace con Priuileggo del S. Pont. 1683.

Rm., méretei egyenként a vk. 18.9 : 25.4 cm.

198-91-12272.

Nagy-Szeben. T. 1263. II.

E négyes lapon fölül CIBINVM, ALIAS HERMONS O HERMESTAT CAPITALE DELLA TRANSILVANIA resa all Esercito Imperiale l´anno 1687 és SAMOSCH VYWAR FORTEZZA IN TRANSILVANIA RESA ALL ESERCITO IMPERIALE L´ANNO 1687., alól pedig GENO, O BOROS IENO FORTEZZA IN TRANSILVANIA POSSEDVTA DA TVRCHI DALL´ANNO 1658 és KÖWAR FORTEZZA IN TRASILVANIA RESA AL GENERAL CARRAFA NEL PORTARSI AL COMANDO DI TRANSILVANIA L´ANNO 1688 feliratú térrajzokat szemléljük, a melyek mindegyikéhez magyarázó szöveg is van adva. Jelzése alól középütt: Si Stampano da Gio. Giacomo de Rossi in Roma alla Pace con Priu. del S. Pont. e licenza de Sup.

Rm., mér. a rl. 42.2: 55 cm.

Siklós. T. 1282. II.

E négyes lapon fölül SICLOS O SOCKILOS nell´Vngaria Inferiore, Espugnata dall´Armi Cesaree Sotto il Comando del Sermo Prepe Luigi de Baden li 30 Ottobre 1686. és CITTA DI CINQVE CHIESE nell Vngaria Inferiore, Espugnata dall´Armi Cesaree Sotto il Comando del Sermo Prencipe Luigi de Baden li Ottobre 1686; alól pedig CITTA DI S. NICOLO nell´Vngaria Superiore és PALOTTA nell´Vngaria Inferiore felirattal a megnevezett várak látképeit szemléljük. Jelzése

alól jobbra: Si stampano da Gio. Giacomo de Rossi in Roma
alla Pace
con Priuilegio del S. Pont. l´Anno 1686.

Rm., mér. a rl. 41.2: 55 cm.

Budapest. T. 8336.

Látképe.

A hajóktól élénkitett DANVBIO FIVME-n átvezető hajóhiddal összekötött testvérváros bástyáin török lobogók lengenek és utczáit járókelő katonák élénkitik. Az előtérben balra a budai török temető, a háttérben jobbra pedig Altra Veduta della Citta di BVDA köti le figyelmünket. Felirata a gyümölcsfüzéres keretben:

VERO DISEGNO
E PIANTA DELLA CITTA DI
BVDA o uero OFFEN, e PEST.

és az A. Città di BVDA kezdetü és K. Bagni caldi befejezésü magyarázó szöveg után: Data in luce da Gio: Giacomo de Rossi alla Pace in Roma all' Insegna di Parigi con licenza de Super. 1683.

Rm., mér. a rl. 38.9: 52.8 cm.

Sz. n. 98-903
650-902-2.

E Kaposvár. T. 1253. II.

E négyes lapon fölül CAPOSWAR O KOPAZVIVAR in Vngaria Inferiore és SYMONTHORNA in Vngaria inferiore, alól pedig CITTA DI COLOCZA nel Vngaria Superiore és CITTA DE FORTEZZA DI SEGEDINO in Vngaria Superiore ostroma szemlélhető. Jelzése alól balra: Data in luce da Gio. Giacomo de Rossi dalle sue stampe in Roma alla Paze con Priuil del S. Pont. l'Anno 1687.

Rm., mér. a rl. 41.1 : 54.8 cm.

Rossi, G. G.

Munkács. T. 1261. II.

A E hármas lapon balra fölül Prospetto d'Eleuatione della Fortezza di MunKatsch és alól Fortezza e Piazza di S. GIOB Preza dall armi Cesaree li 12 feb. 1686 sotto la condotta del Sigr. Tene Marescial Caraffa, jobbra pedig PIANTA DELLA FORTEZZA D MVKATSCH Resa all Armi Cesaree li 17. Gennaro 1688 jelzéssel alól középütt: Data in luce da Gio.Giacomo de Rossi dalle sue stampe in Roma alla Pace con Priu del S. Pont 1686.

Rm., mér. a rl. 41.2 : 53.9 cm.

~~rúgja: „Pszt, hallgassa csak! Ilyen lakik benne.”~~

Rosta József

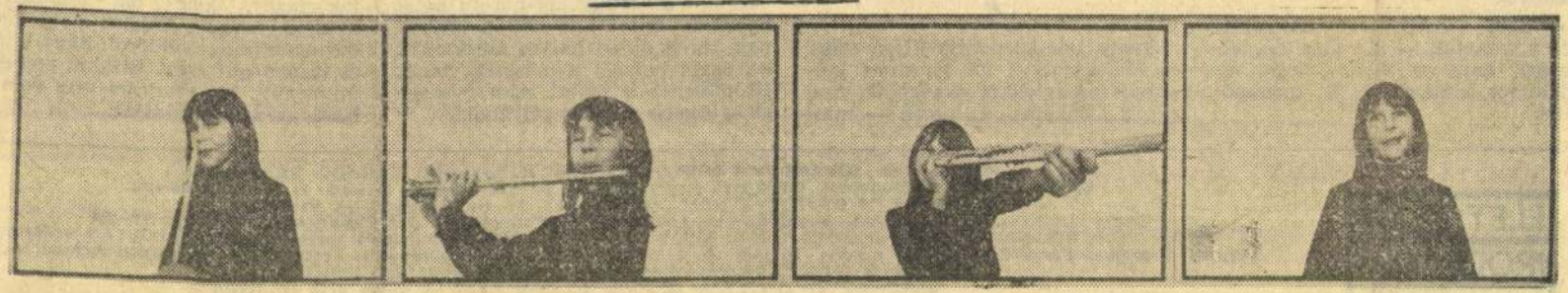

Rosta József: Lány furolával

Élet és Irodalom, Bp. 1979. szept. 15.

XXIII. évf. 37. sz. 15. lap.

ÉLET ÉS IRODALOM

fial, már nagyon megéri.

— Hátha még átviszik a szomszédba is!

— Nem vihetik! — ájtatoskodnak a szanyiak. — Az tilos. A „félreugró" kant az állam, vagyis az állatorvos kiherélteti. Ez monopólium.

osszesen évi negyezret — kilencven-, százkilósra felhízlalják.

★

Szany, bár központja kisvárosias, és főutcája igen jól tervezett kétszintes épületekkel ékeskedik, őrzi a régi faluképet. Az utcák — mint

disznónak palotát. Csak annyi takarmányt etetünk, amennyit feltétlenül kell. Saját állományból nevelünk süldőt, így két-három hetet nyerünk. Ennyi idő kell a malacnak, amíg az új helyet megszokja, ha egyik helyről a másikra viszik. Költözéskor a malac nem gyarapszik, inkább veszít a súlyából.

Tisztének és magának nem kis tekintélye van. Naponta minden utcát bejár, hogy följegyezze: hol kell takarmány, kinek az állataiért küldjön fuvart. Szemre pontosan megmondja egy süldőről: hány kiló és tegnap mit evett. Bizalmi ember mindenütt. Ha vendéget visz valahová, azt szívesen látják.

ÉLET ÉS IRODALOM
IRODALMI ÉS POLITIKAI HETILAP

Főszerkesztő: JOVANOVICS MIKLOS. helyettes főszerkesztő: FARAGO VILMOS
Szerkesztőség: 1054 Budapest, Széchenyi utca 1. Telefon 310—920. 310—928, 310—929: 14 óra után 113—221
KÉZIRATOKAT ÉS RAJZOKAT NEM ŐRZÜNK MEG ÉS NEM KÜLDÜNK VISSZA
Kiadja: LAPKIADÓ VÁLLALAT, Budapest VII., Lenin krt 9—11. Levélcím: 1906 Postafiók 323. Telefon: 221—285
Felelős kiadó: SIKLÓSI NORBERT igazgató. 79—3884 Szikra Lapnyomda, Budapest. Felelős vezető: CSÖNDES ZOLTÁN vezérigazgató
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető: a helyi (Budapesten a kerületi) kézbesítőhivataloknál és kézbesítőknél. Külföldön terjeszti a „Kultúr
Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat H—1389 Budapest, Postafiók 149
Előfizetési díj: negyedévre 48 forint, fél évre 96 forint, egész évre 192 forint
INDEX 25 244
HU ISSN 0424—8848

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 346-748, 340-726

Rosta József

ÉLET ÉS IRODALOM
1979. SEP. 15

úgja: „Pszt, hallgassa csak! Is-
en lakik benne."

1021

És patetikus pálinkákat isznak a sirások.
ha nem is halljuk egymást?!

Rosta József: Lány fuvolával

yel többet

k a szom-

ájtatoskod-
los. A „fél-
vagyis az
z monopó-

összesen évi négyezret — kilenc-
ven-, százkilósra felhízlalják.

★

Szany, bár központja kisvárosias,
és főutcája igen jól tervezett két-
szintes épületekkel ékeskedik, őrzi
a régi faluképet. Az utcák — mint

disznónak palotát. Csak
karmányt etetünk, ame
tétlenül kell. Saját állomá
velünk süldőt, így két-há
nyerünk. Ennyi idő kell
nak, amíg az új helyet
ha egyik helyről a másik
Költözéskor a malac ne
szik, inkább veszít a súlyá

Főszerkesztő: JOVANOVICS MIKLOS, helyettes fős
Szerkesztőség: 1054 Budapest, Széchenyi utca 1. Telefon 310—9
KÉZIRATOKAT ÉS RAJZOKAT NEM ORZÜNK MEG ES
Kiadja: LAPKIADÓ VÁLLALAT. Budapest VII., Lenin krt 9—11. Le
Felelős kiadó: SIKLÓSI NORBERT igazgató. 79—3884 Szikra Lapnyomda, Budapest. Felelős vezető: CSONDES ZOLTAN vezérigazgató
Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető: a helyi (Budapesten a kerületi) kézbesítőhivatalokná és kézbesítőknél. Külföldön terjeszti a „Kult
Könyv- és Hírlap Külkereskedelmi Vállalat H—1389 Budapest, Postafiók 149
Előfizetési díj: negyedévre 48 forint, fél évre 96 forint, egész évre 192 forint
INDEX 25 244
HU ISSN 0424—8848

~~Conte Pietro Leopoldo~~

Rosso Giovan battista

Balogh K.: A Kéró-renaissance

Tornini Jacopo

stukkómüvesek

a nagyszombati jezsuita templom stukkóin.

Figurális és növényi elemekből összeforrott kápráztató gazdag, mozgalmas dekoráció borítja a templom egész belsejét

K

Balogh Manuel

568. l.

Balogh K.: A Kéró-renaissance
Ol. a Kora-barokk, reneszánsz és Klasszicizmus határán. II. k. Budapest, Stúdium kiadás, 1936. 568. l.

magyarokká izmosodtak a magyar házasság napsütésében. Arra is volt elég példa, hogy idegennevü főtisztek a béke és egyetértés ápolására forditották hatalmukat és tekintélyüket elég sokszor. Amiről való bizonyságtétel a hires-nevezetes Gaudernack-eset.

Ez nem az én időmben, de valamivel korábban történt, ugy tudom 1898-ban; de mert látni belőle, hogy voltak olyan táblornokok is, akik magyartiprás nélkül tudták elképzelni a nem egészen természetes osztrák-magyar sógorságot, ide irom, már azért is, mert a kivételes esetek is megérdemlik a megemlékezést, ha másért nem, hát azért, hogy a szabályt régi jussában megerősitsék.

A Gaudernack-eset

Valamilyen német tingli-tangli kornyikált akkor a Fekete Sasban, a tömzsi és fürge Gruber bácsi szállodájában, amely valamikor II. József császárnak is adott egy-két napra reziden ciát a legenda szerint. Egy öreg, gyürött, szemüveges, madár

Rosznicki Egyed

Hobran

1881, Budapest

Rossi Gio. Giacomo

orém

l.

Bar Eger

11. l. 30. l.

A mai főmonostor 3—3 kétemeletes szárnyból: a perjeli, noviciátusi és remete szárnyból áll. Ehhez csatlakozik a palota, főapáti és az 1824—32-ben empire stílusban épült könyvtári szárny.

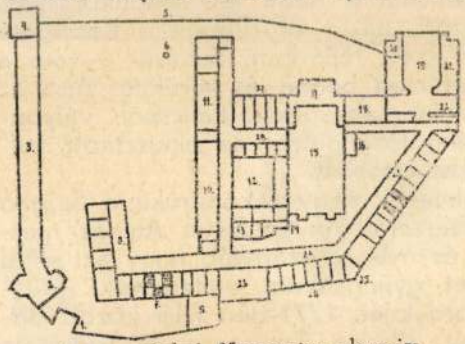

A pannonhalmi főmonostor alaprajza.

1. Várkapu. 2. Kapus. 3. Melléképületek. 4. Ipoly-torony. 5. Bástya. 6. Asztrik-szobor. 7. Főbejárat a lépcsőházzal. 8. Vendéglakosztály., Palota. Fizikai muzeum. 9. Konyha. 10. Főapáti lakosztály. 11. Társalgó, lakások. 12. Udvar a keresztfolyosóval. 13. Levéltár. noviciátus. 14. Szt. István kápolna. 15. Székesegyház. 16. Sekrestye, egyházi ruhatár, 17. Kórus. 18. Káptalan. 19. Könyvtár. 20. Régiségtár, pénz és éremgyüjtemény. 21. Képtár. 22. Régiségtár. 23. Növendéklakások. 24. Lakások. szertárak. 25 Perjeli lakás. 26. Ebédlő. 27. Központi fütőtestek. 28. Számvevőség, lakások, fürdőszobák, kijárat.

Az egész épülettömb központja a székesegyház, mely a Szt. István korabeli monostor helyén, 1225-ben, román átmeneti stílusban épült. A múló századok alatt sokszor átépítették. Javították. Rontották, bontották, mígnem a XIX. század közepén Kruesz Krizosztom főapát megbízásából Stornó Ferenc építőművész úgy a fő, mint az altemplomot régi nemes formájában restauráltatta. Ennek a restauráló munkának főértéke, hogy bár anyagául finom salzburgi márványt, libanoni cedrust, ragyogó aranyat,

balra pedig az „A. Città Alta di Buda" kezdetű s „Z. Porta del Castello" befejezésű magyarázó szöveget ez fejezi be: „Si stampano da Gio. Giacomo de Rossi in Roma alla Pace con Priu. del S. Pnt, e licenza de Superiori."

Reinmethet, méretei 41.2 : 54.4 /m.

Ltka 1183.

Budapest

Buda 1686-ban:

Az előtérben az ostrom van szemléltetve s a „linea di Contravallatione con Ridotti"-n innen balra a „Quartiere del Sereno Duca di Lorena", jobbra a „Quartiere de Sereniss. Elettore di Baviera" s középütt fából sátrak és ostromló ágyak láthatók. A „Danubio Fiume" felső partjáról „Pest városában s annak falain kívül szintén csapatok helyezkedtek el. A kép valóságos ijesztő lázálmát elvan rontva s a partok mentén ordnatok közötti kis Feliratok foltok a keretben négy sorban: „Pianta Et Elevatione Della Reale Città Et Fortezza di Buda Capitale Del Regno D'Vngaria Assediata Dall' Armi Della Sac. Ces. Mtà Di Leopoldo Pe Imperatore li 20 Giugno 1686 Nel Anno Xo Del Felice Pontificato Di N. S. Papa Innocentio XI. Et Presa Li 2 Settembre 1686." Ezt magyarázat követi: „2. Primo attacco de Cesarei contro la Città Bassa di Buda" kezdettel és „29. Ponte di rotto da Turchi all'arrivo de Bauieri" befejezéssel. Felül

gánciájával.[393] Ezt a klasszikus felfogású olasz reliefstílust, amely a reneszánsz nagy mestereinek hagyományain épül, a német mesterek is igyekeztek megközelíteni hasonló tárgyú érmeiken.

* * *

A németalföldi rézmetszők csoportja megint kisebb számú, mint a német és az olasz mestereké, de minőségben a legmagasabb színvonalat képviseli. A XVII. századi csataképfestés Európaszerte legelső mesterei — Wouwerman, van Meulen — is hollandok. A Sandrart-család is amsterdami eredetű volt. Sok hollandi mester illusztrálja a német krónikákat. Igy a fentebb említett Pieter van den Berge († 1737), aki Happelius címlapját metszette. Johann Constant Feigius »Wunderbarer Adlersschwung« c. munkáját (Bécs, 1694) Justus van den Nypoort (1625—92) illusztrálja, aki a legjelesebb utrechti mesterek egyike; a divatos ostromkép sémájának egyik leggyakorlottabb ábrázolója, kinek művei (Bécs, Belgrád) külön lapokon széles körben elterjedtek. Különösen hatásosak az előtérbe állított s már hagyománnyá vált lovascsata-jelenetek.[394]

Az antwerpeni Bouttats Gáspár (1640—96), Jacob Peeters (1637—95) Icones-ét[395] díszítette karcaival. Lapjai az egyes ostromokhoz, mint Érsekújvárhoz, Egerhez, Buda megvívásához stb., külön is ismeretesek. Bouttats flott, könnyed modorban vázolja fel az előtérben küzdő alakokat.[396] A szorgalmas Jacob Peeters maga is dolgozott az Icones számára, valamint Lucas van Vorstermann és Lauwers Conrad is. K. van Loo metszi a R. D. F. jelzetű párisi rajzoló képét Buda ostromához.[397]

Harrewijn Sobieski János hőstetteiről közölt csataképeket,[398] szokatlan, egyéni ízű beállításban. Savoyai Jenő török hadjárataival kapcsolatban részletesebben fogunk róla szólni.

E kor magyar csatafestésével foglalkozó mesterek sorából messze kiemelkedik Romeyn de Hooghe és Arnoldo van Westerhoot. Az ő pompázó barok munkáik a legkiválóbbak azok közül, amelyek magyar eseményekről készültek. Az amsterdami Romeyn de Hooghe (1645—1708) a XVII. század második felének legtermékenyebb és művészileg is legkimagaslóbb hollandi rézmetszője volt; a holland történet eseményeinek megörökítője, a dán, holland királyok dicsőségének barok allegóriák pompájában való

Az előtérben a dombon a vezérkar, olasz felfogás szerint nagyra méretezett rajzzal; élükön »Il generale Pettenhassi«, a hős Petneházy Dávid képe[390] (34. kép).

Ezeken kívül az olasz krónikák, röplapok, a bevétel örömére rendezett diadalünnepek emlékkiadványai tömegestől ábrázolják Buda visszafoglalásának jeleneteit.[391] Nagy általánosságban ezek az ostromképek más jellegűek, mint az augsburgi, frankfurti, nürnbergi munkák. A XVIII. század vége Itáliában már nem kedvezett a telivér barok felfogásnak; hűvösebb, klasszicizáló stílusáramlat

32. Párkány és Esztergom 1683-i ostroma (Gian Giacomo de'Rossi: Teatro della Guerra contro il Turco, etc. Roma, 1687).
L'assedio di Párkány e d'Esztergom nel 1683 (Gian Giacomo de'Rossi: Teatro della Guerra contro il Turco ecc., Roma, 1687).

hódít a rézmetszésben is. Az olasz csata- és ostromképekből hiányzik az a túlfűtött, robbanó légkör, ami a német munkákat jellemzi. Az olaszok kissé szenvtelenebbek, inkább kívülről nézik a harc eseményeit. A csoportelrendezés tisztultabb, lehiggadtabb, a jelenetezés nem oly kusza, hanem világosabb, kevésbbé zsúfolt. Többet törődnek a szép vonallal, a ritmikus tűvezetéssel, az elegáns formákkal, mint a drámai előadás lüktetésével. Ez a világosabb előadás s tömörebb jelenetezés uralkodik azokon az emlékérmeken is, amelyeket az uralkodók és a városok a visszafoglalás örömére vertek s amelyeknek egyik lapján rendszerint a várostrom vagy más ideális harci jelenetek láthatók.[392] Igen sikerült a Massimiliano Soldani érmén (Lotharingiai Károly tiszteletére) látható harci jelenet, a megmintázás lágyságával és a kompozíció ele-

Ambrosa.

Tizenötéves a Kondor Béla Közösségi Ház Képzőművészeti Köre

ROSTA ERZSI

1988 szeptemberétől számoljuk **Buna Konstantin** festőművész-tanár vezetésével a rajztanulást. Már csak hatan vagyunk az alapítók közül. Emlékezünk az első hetek, hónapok kockagyakorlataira, a rajzasztalok, a székek ábrázolásaira, a köcsögök, kosarak, gyümölcsök, virágok, zöldségek – és ki tudja már, hogy milyen tárgyak és eszközök – ábrázolásaira. Hónapokkal később a portrék világával ismerkedtünk, az alakok mozgását igyekeztünk visszaadni. A következő években a montázs, a kollázs, az elvont formák, a színek világa és keverése, a hangulatok ábrázolása adott boldog gondokat nekünk. A grafikák, a színkeverés, a pasztellek, az akvarell, az olajfestési technikák nehéz feladataival ismerkedtünk.

Kimerészkedünk a szabadba is, a lőrinci tájban keressük a nevezetességeket, a lakótelep érdekességeit. A látottak visszaadása rendkívül nehéz feladat. A textilgyárba a gépek színes forgataga megragadja fantáziánkat, papírra kerülnek. Az ábrázolások olyan sokfélék, mint amilyenek mi vagyunk.

Buna Konstantin fáradhatatlanul újra és újra kezdi oktatni a később jövőket, a régiek pedig? Hozzák alkotásaikat, hogy útmutatást és korrigálást kapjanak. **Egymástól is tanulunk**, biztatjuk egymást, így alakul a mi baráti társaságunk.

Csatlakozhattunk a Vasas Szakszervezet képzőművészeti táborozóihoz 1990-ben Királd, 1991-ben és 1892-ben Gömörszőlős, 93-ban és 94-ben Ózd – Farkaslyuk, 1995-ben Győr, 1996-tól négy éven át Esztergom, 2000-ben Csobánka, 2001-ben Mátraszentistván, 2002-ben Balatonboglár, 2003-ban Sátoraljaújhely adott otthont a nyári táboroknak.

1992-ben Erdélyben, Szovátán, idén pedig Dédestapolcsányon ismerkedhettünk a táj szépségével.

Tizenöt éve élvezzük azt a szeretet, irányítást és tanítást, amit az órákon, a házban, és szerte az országban a nyári táborok alkalmából Bura Konstantin festőművész-tanár nyújt nekünk.

A képzőművészeti kör tagjainak megváltozott az élete, a természet iránti szeretete. **Szemléletünkben beférkőzött a színek harmóniája**.

Számtalan egyéni eredmény is született a 15 év alatt. A tagok közül többen kerületi, sőt országos díjazásokban részesültünk. Több tagunknak 5-6 egyéni kiállítása is volt, alkotásaink nemcsak az országban, hanem külföldön is láthatóak.

Az eredményekben fontos szerepet játszott Kiss Marianna (a Kondor Béla Közösségi Ház igazgatója és a XVIII. kerületi Önkormányzat támogatása is.)

A 2003. szeptember 16-án nyílt jubileumi kiállításon huszonöt képzőművész munkája reprezentálja a Kör eredményességét.

Rosta Erzsi

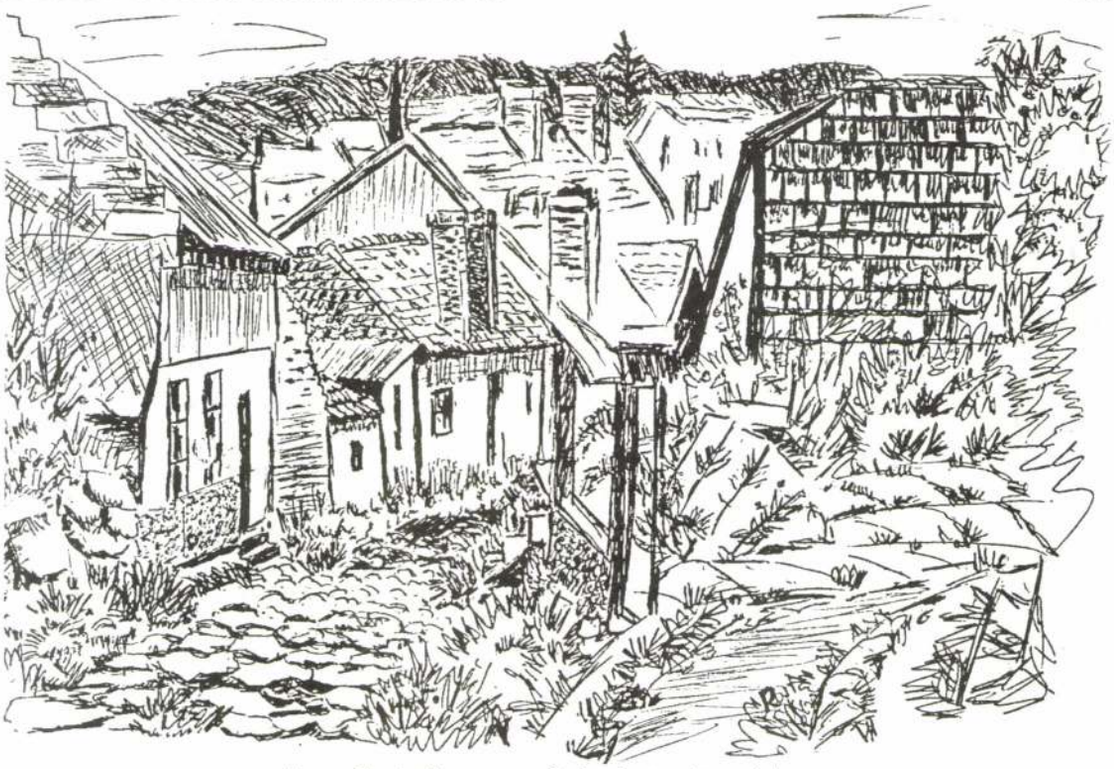

Rosta Erzsi: Esztergom, Galamb utca (tusrajz)

Hiszen **Ghyczy György** legújabb munkáiban, egy görögöktől és reneszánszon és a dadaizmus pillérein át, a mai stíluspluralizmusig ívelő az európai művészettörténetre épülő eltérő jelteremtő hagyományra támaszkodik. Azzal szemben álló tradíciót éltet, amit nyugodtan nevezhetünk archaikusnak. Annál is inkább, mert az archaikusoktól való eredeztetést a színek erejének fennhangján hirdeti és akkor is, amikor az ősi kultúrákat konkrét jelelemeiben is megidézi, mivel a formákat az évezredek alatt csiszolódott alakulataiban jeleníti meg.

A jelek ebben a hagyományban nem a természettel versenyeznek, nem a teremtettet akarják felülmúlni, nem egy a világgal párhuzamos, elvont, önértékű információvá szublimálódott világ részei, hanem a természettel azonos lényegű köztes valóság üzenetközvetítői. Lényegükhöz tartoznak hordozó anyagai, esetünkben a forma, a szín, a festékanyag stb. szoros kapcsolatában létező tárgyiasságok képi valósága. Ezek a lendületes ecsetvonásokkal aláfestett terek egészen másmilyenek, mint a monitor képernyőjén keresztül a sötétben, célpontokkal „tarkítottan" háromdimenziós térképként látott táj. Gondolkodtam azon, hogy vajon ott miért az éj leple alatt bombáznak, azaz politikusok homályos kifejezésével „mérnek csapást", és arra jutottam, hogy talán azért, mert ezeknek a játékbarlangokban nevelt pilótáknak, így a sötétben nem kell a tájjal, a színekkel, a friss zölddel, az új tetőcserepek pirosával, és ha hangyának is látszó, szerteszaladó, de élő lényekkel szembesülniük.

Gyuri harcosai másmilyenek. Amolyan lopakodó nélküli lopakodó primitívek, akiknek a rombolást szolgáló civilizációból még egy árva maroktelefon se jutott. Nincs nekik másuk, mint csupasz emberségük és legtöbb egy lándzsájuk, egy kalapjuk, egy csésze teájuk.

Nevesíthető harcosok, jellemezhető alkattal, mozdulattal, arccal, erővel, lendülettel, fáradtsággal, gyengeséggel. Ezek nem csapást mérnek. Ezek nem háborúznak, legfeljebb harcot vívnak, legtöbbször csak saját belsőjükkel, lelkiismeretükkel, ha küzdenek, mindig valakiért és valamiért. Céljaik, érzelmeik vannak. Itt, ezeken az inkább harctereken felsejlenek évezredek szellemi és érzelmi bajvívásainak egymásba játszó színekké szublimált tudatos és ösztönös lenyomatai. Gyuri az európai művészet fejlődési rendjének fityiszt mutatva és közben szeme sarkából állandóan a keleti kultúrákra lesve, széles gesztusokkal lendülő, szokatlanul színes palettájába mártott ecsetjét mindig kellően fegyelmezve, új jeleket ró a világ homlokzatára.

A jelentéstöredékek állandó tovább aprózódása közepette is, tehát úgymond a globalizálódó világ ellenében, **megkísérli a lehetetlent, alkotni egy személyes, egyszemélyes nyelvet.**

Luzsicza István
érdemes művész

Németh Kálmán centenáriumán

nem a fali oklevélért
nem a cinkos kacsintásért
bratyizó vállveregetésért
nem a diktátor
búzakalászba hajló mosolyáért
nem evilági üdvökért
nem az értetlen utódokért
nem a romjain omlani
készülő régi otthonért
nem a másban önmagát
megünneplő utókorért

de mégis
valamiért mégis

nem a titulusért
nem az érdemérmekért

még csak nem is
a legjobb szándék tökéletlenkedéséért

valamiért mégis

talán az elorzott szülőhazáért
az otthoni fenyvesekért
a tátrai kristálylevegőért
féltett kincsként őrizve
Krúdy diákkoráért

s talán az üzenetért
a tanításért
ha csak egyetlenegyért

és még talán
a fajtádért
a soha meg nem alkuvásért
a belső parancsért
a lélekért
az egyensúlyért
a hiányzó harmóniáért
a hitért

talán magáért az Istenért

száz év
talán magáért az örökkévalóságért
de talán csak talán
mi biztos egyáltalán
talán holnap már nem
talán csak ma még
mi biztos mi száz százalék

talán a mindenért
talán a semmiért

de tudd
érdemes volt
lenni vagy akár nem
Érdemes Művész

mert így is úgy is
érdemes művész

Elhangzott a 2003. október 8-i klubesten.

blk= kue
3000= 40284988
3100= Farkasdy, Zoltán (1923)
3140= m
3162= Architekt
2194= Ungarn
3200= Ungarn
3270= 1923.02.07
3290= Budapest
3330= 1989.07.03
3350= Budapest
3420= Budapest
309a= Mue^BSvLex II, 1966;
ModÉpLex, 1978;
Dict. de l'archit. du XXe^BI s.
KMML I, 1999
kenn= bu
redk= Nováky, A^B0gnes
9906= un
9908= H
katg= 2
9900= 20020718

ROSTA ERZSI

ROSTA ERZSI

1933-ban született Budapesten. A Kondor Béla Közösségi Ház Képzőművész Körében gyarapítja ismereteit. Budapesten él.

Művészetbarátok 2003. kiállítás a Patakyban Galériában

2003. OKT. 20 - NOV. 15.

Építészet

F. L. Wright a szántóföld szélén

Rosta S. Csaba építész tervezte családi ház Győr határában

FOTÓK: MÁTÉ GÁBOR

A billenő sarok átmetszett „ablaksávjai" mögött pedig ott lüktet a ház immár belső lényege

Négy közismert, jól kipróbált modernista „őstípust" feltétlenül produkált a XX. század családiház-építészete. Gondolhatnánk, hogy az elmúlt tizenöt év piaci viszonyai között köznevesült formában ugyan, de jelentős számban alkalmazták építészeink e négy stiláris főcsapás alapelemeit a privát tulajdonú családi otthonok tervezése során is. Adolf Loos geometrikus síkokból szerkesztett felületei, Mies van der Rohe fekvő üveghasábjai és természetesen Le Corbusier vasbeton vázas hófehér, korai villáinak szellemi kisugárzása azonban szinte kimutathatatlan az időszak hazai családiház-építészetén. Sajátos ízlésviszonyainknak megfelelően a negyedik, nevezetesen Frank Lloyd Wright regionalista, a genius locit, vagyis a hely szellemét messzemenőkig alkotótársnak tekintő modora volt az egyetlen, ami jelentősebb arányban bemosódott napjaink építészeti közgondolkodásába. Szeretjük, ha az alaprajz világos, de nem minimalistán mechanikus. Ha a tető nem lapos, de már nem is alpesiesen terül fölénk. Ha feltárulkozik valamilyen természetesebb, hagyományosabb anyagminőség – mondjuk tégla – a homlokzat bizonyos szakaszain, de már nem feltétlenül erőltetjük a harsogó terméskő lábazatot. Stb. stb…

Talán erősíti e fentiekben taglalt okoskodás igazságtartalmát, ha végiglapozzuk a nemrégiben Szép Magyar Könyv díjjal jutalmazott, *Lévai-Kanyó Judit* szerkesztésében tavaly megjelent Öt ház című albumot. Ha valakit, akkor Wrightot biztosan értik építészeink.

Furcsa szituációban, Győr „agglomerációjának" szélén, egy talán néhány évvel ezelőtt felparcellázott, közművesített és azóta kiépült tehetős kertváros legszélső utcájában találtam a fentiek igazolásának újabb eklatáns példáját. Itt, egy hamisítatlan szántóföld szélén, tulajdonképpen meglehetősen szűkre szabott telken áll ugyanis *Rosta S. Csaba* (RAS Építészstúdió) győri építész egyik legújabb keletű családi háza.

A barátságosan alacsony kerítéssel övezett épület nyugodt, földszintessé lelépcsőző, egyetlen hangsúlyos központi tömeg tengelyére felfűzött részletei jól funkcionáló alaprajzot sejtetnek. A kissé a szokásosnál magasabbra húzott, érdekes tónusú téglalábazat tovább erősíti az épület stabil „ültetését". Ugyancsak karakteresen simítják a földhöz a lapos tető síkjai az épületegészt.

Ha belépünk az épületbe, wrightos olvasatunknak újabb igazolását látjuk a lakóhelyiségek egymástól függetlenített, intim kialakításában, amelyek túlzott szeparáltságát azonban nagyszerűen oldja a centrális kompozíciójú nappali karzattal kétszintessé tett nagy belmagasságú tere. Minden ide fut össze, itt találkozik a család apraja-nagyja. Erre az átriumátiratként is felfogható központra rímel a szülők hálójának természetes megvilágítást biztosító kis belső sziklakert, ami itt egyáltalán nem hat luxusnak, kivagyi építészfrázisnak. A

> Rosta irodája egy Rába-parti hajón székel, első kiemelkedő színvonalú, megépült munkája pedig az evezősök pályájára szánt toronyépület volt.

belső tér acélrácsos lépcsői, galériája, az imitt-amott feltűnő látszó betonfelületek a mennyezeten azonban már sejtetik, hogy a fiatal technokrata értelmiséghez tartozó, családos megrendelő nem elégedett volna meg egy egyszerű, nosztalgikus Wright-utánzattal, imitációval. Valószínűleg ezért is választotta Rostát, aki majd évtizednyi munkával a háta mögött keveset veszített kísérletező kedvéből, lendületéből. A belső részletek ugyanis jól példázzák azt a szemléleti fordulatot, amely a klasszikus modern építészeti stílusokat immár egy évszázaddal létrejöttük után is képes vitalizálni, megújítani. Igen, ezért is hagytam legutoljára azt az épületelemet, amely pedig az utcáról is rögtön szemet szúr. Amely emblematikussá, egyedivé, személyessé és szerzőivé teszi ezt a családi házat. Egy a ház sarkáról lendületesen leváló, lebillenő hullámlemez héjazat, amelyet akár azonosíthatnánk egyfajta hajóorrmotívummal is, hiszen Rosta irodája egy Rába-parti hajón székel, első kiemelkedő színvonalú, megépült munkája pedig az evezősök pályájára szánt toronyépület volt. Véleményem szerint tévednénk azonban, ha ezt az egyszerű formai hasonlóságon alapuló értelmezést erőltetnénk. Másról van itt talán szó, ha figyelembe vesszük, micsoda elemi erővel dinamizálja a hagyományos, nyugodt, merőleges síkokból összeálló rendszert ez az épületelem. Átírja az épület egész főhomlokzati kontúrját, valami nagyon mai hangulatot, ezredfordulós progressziót, sőt indusztriális, „technós" réteget visz fel a ház felszínére úgy, hogy mégsem tűnik puszta karosszériaelemnek ez az idom.

A billenő sarok átmetszett „ablaksávjai" mögött pedig ott lüktet a ház immár belső lényege. Nyugi van! F. L. Wright szelleme lassan továbbimbolyog a zsíros szántás barázdái felett.

Martinkó József

Az OCTOGON Építészetkritikai Műhely tagja

'90-es járat

Út a valódi problémákig

nít, a Budapesti Közgazdaság-
PhD-hallgató. Korábban a Sze-
mmunikációelméletből szerzett
ó, politikai tanácsadó. Kiss Vik-
zett az Árpád Gimnáziumban.

erős gimnázium volt. Gyakorta jobban érdekeltek minket az órák közötti szünetek parázs vitái, mint a tananyag. Ez elsősorban annak volt köszönhető, hogy 1992–93 környékén dúlt a népi–urbánus szembenállás, amely a mi szemünkben Csurka István, és mondjuk Konrád György ellentéteként jelent meg. A '90-es évek elején eldőlt a rendszerváltás, de hogy merre megyünk tovább, az még – úgy látszott – nem. Sokakkal beszélgettem kortársaim közül, miért alakult ki bennük valamifajta becsapottságérzés. A Charta-tüntetések nekünk azt jelentették, hogy mi is beleszólhatunk valami mindent átható, fontos dologba és csak utólag jöttünk rá, hogy minden késő; akik a színpadon álltak – Farkasházytól Vitányiig – valójában már „polgárként" nosztalgiáztak a rendszerváltáson.

Cikkeiből tudom, hogy ön nyíltan baloldali. Ez családi örökség?

– A baloldaliságomnak van családi oka, de mindenképpen felvállalt világnézet az enyém. A marxizmushoz való eljutásom már a rendszerváltással függ össze. A családom az új rendszer nyertesei közé sorolható abban az értelemben, hogy nyugodt, védelmező háttér áll mögöttem, ráadásul „mindenünk megvan". Sokan furcsállják, hogy én mégis baloldali lettem. Azt szokták ugyanis feltételezni, hogy általában a rendszerváltás veszteseiből lesznek a baloldaliak. Nekem a meghatározó élmény azoknak a sorsa volt, akik a szüleimmel „együtt indultak". Átéltem a „kádári középosztály" felbomlását, láttam hova vezet az önkizsákmányolás fokozása, hogy az emberek mindent alárendelnek egy új nyugati kocsinak, háznak, nyaralónak. Láttam azoknak a sorsát, akik azt gondolták, hogy mindent nyertek, miközben elvesztették önmagukat. És akik nem tudtak „beilleszkedni" az új rendszerbe. Sokan nem hinnék, de Marxhoz még a mi Kelet-Európánkban is meglepően sok ösvény vezet.

Ma tartozik valamilyen szellemi közösséghez?

– Úgy alakultak a dolgok, hogy nem nagyon. Az antiglobalizációs mozgalmak, a zöldek, vagy a Munkáspárt képviseli ma a baloldaliságot, szimpátiám az övék és segítek is, ha szükségük van rám. Mégis alapvető bajom velük, hogy jobbára az a fajta romantikus antikapitalizmus jellemzi őket, amely – Lukács György szavaival – „utópista, de még utópiákat se képes gyártani." Nagyon hiányolják, mondjuk a szeretetet, az együttérzést és a szolidaritást, és ehhez kutatják azokat a társadalmi csoportokat, mozgósító jelszavakat, amelyek majd a nemes cél érdekében megváltoztatják a mai kegyetlen világot. Ez a gondolkodásmód tőlem nagyon idegen. Az Egyenlítő című folyóirat nagyszerű Marx-vitája éppen erről szól: a valóság nem maradhat mindörökké alul, Marx nem tudományos „díszítés", ötletforrás, nem eszköz, amely a remény nevében választ ad kérdéseinkre. Számomra a marxizmus út saját problémáinktól a valódi problametikáig.

Ha már a problémáknál tartunk: ön belülről látja a felsőoktatás helyzetét. Merrefelé haladunk, mit tapasztal a szűkebb környezetében?

– A tömegoktatás nagy kihívás az egyetemek és főiskolák életében. Az igazi problémát azonban nem ez jelenti. A nagyobbik baj, az, hogy a politika állandóan olyan dolgokat vesz a fejébe, ami teljesen idegen az egyetemek spontánul kialakult kettős struktúrájától. Vagyis attól, hogy a tömegoktatás mellett igenis maradjon lehetőség a kiemelkedő minőségű vagy a speciális munkára is ugyanazon az egyetemen belül. A mi szakunkon ebből a szempontból például nagyon kedvező a légkör. A mai jelszó: az egyetemek piacosítása – mindezt veszélyezteti. Jóval tömegesebb már nem lehet az oktatás, de a piacosítás követelményei, az elvonások miatt az egyetemek nem engedhetik majd meg maguknak, hogy a kis létszámú, speciális szakok megmaradjanak, hogy a piaci logika számára értéktelen „tudományos területek" fejlődjenek. Ráadásul a piackonform tudás közvetítése lehet, hogy inkább növeli a társadalmi esélykülönbségeket, hiszen felértékelődik a kapcsolati tőke, a család anyagi háttere. Nincs versenyképes tudás társadalmi tervezés és tartalom nélkül!

Mit gondol, milyenek a mai huszonévesek karrierlehetőségei, mit tudnak kezdeni a hatalmas diplomás munkanélküliséggel?

– A mostanában diplomázó fiatalok már rég elveszítették azt az illúziójukat, hogy diplomával automatikusan jobb álláshoz jutnak. Sok függ attól, hogy merre tart a gazdaság, hogyan tudunk csatlakozni a centrumországokhoz. Nemrég láttam egy fiatal kolléga szociológiai kutatását, amelyet 14-15 évesek között végzett az ő tíz év múlva esedékes munkavállalási esélyeikről. Az volt a megdöbbentő, hogy a mai tinédzserek már nem a diplomában bíznak, azt csak szükséges rossznak tekintik, inkább a gyümölcsöző kapcsolatokat tartják fontosnak egy-egy jobb állás elnyeréséhez.

És mit tehet ehhez hozzá a marxista elemzés?

– A feladat mindenkor a korszak valódi „tétjének" a megjelenítése. Például a mai kapitalizmusban az az egészen új, hogy azt mondják az embereknek: rendezkedj be az állandó fenyegetettségre, ez az emberi lét elkerülhetetlen része, a „válságot antropologizálják". A „piacképes tudás" ideológiája ehhez a világhoz láncol hozzá. De a kérdés nem az, hogy tetszik-e mindez. A tét, hogy ez hova vezethet. Mert csak ennek ismeretében látható, hogy merre mehetünk tovább.

POGONYI LAJOS

ni kell

rakva, csak a két öreget nem akarta egyik testvér sem elpakolni.

Az egyik megoldás – magyarázta az idősebbik – egy erdélyi ápolónő. Kis fizetség, lakhatás. – Azt nem – vágta rá az idős férfi, hogy ő már nem tud ilyet megszokni. – Akkor ebből beköltözés lesz – folytatta az idősebb testvér. – Vannak ilyen apartmanházak az agglomerációban, és oda.

A leszármazottak gondosan végigláto-

Bútorok bűvöletében

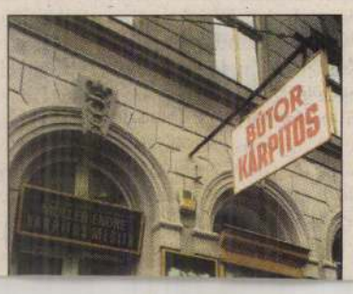

Közel hetven éve nyitotta meg kárpitosműhelyét *Müller Ernő* a Terézváros szívében, a Szófia és a Vörösmarty utca sarkán. A környék egyik legrégebbi üzletét a mester tavaly bekövetkezett halála óta fia, *Müller Endre* vezeti.

A falakat díszoklevelek és elismerések borítják. Itt van például Müller Ernő 1938-as keltezésű mesterlevele. A műhelyalapító az ötvenes években szinte minden díjat besöpört a városligeti bu-

gyai mellett például a péceli Ráday-kastély rokokó garnitúráját is közösen újították fel. A hagyatékból vásárolt, péceli bútorokat a legenda szerint a Habsburg-család egyik tagjának megunt szeretője kapta ajándékba, „szolgálataiért".

A kisiparos-manufaktúrában ma is négyen-öten dolgoznak folyamatosan, hiszen felújítanivaló van bőven, habár a stílbútorok közül manapság csak a biedermeiert és az art decót keresik. – Na-

A milánói domenikánus refettórium magyar freskója.

több mesternek is tulajdonították. Az egyetlen idevonatkozó történelmi adat egy a refettoriumban 1497-ben végzett munkák költségjegyzéke, ahol Leonardo az Apostolokat festette, de más mester neve nem fordul elő benne.

D. Sant' Ambrogio az „Archivio Aorico Lombardo"-ban közölt cikke szerint ezen faldíszek és arcképes freskók művészi rokonsága oly nagy a Santa Maria templom központi hajó íve felett felfedezett freskókkal, hogy szerzője felől nem hagy kétséget. Ez esetben, ha hitelt adunk Lomazzonak, Stefano Scotto ékesítette volna e kiváló ízlésű és jókivitelű festményekkel, aki Peruginoval, mint írja, Gandienzio Ferrari mestere volt. Mongerivel egyetértve viszont, ugyanezen teremben találván Montorfano nevével jelzett „Keresztrefeszítés"-ét, ennek gondos festésmódja annyira összeeső úgy a templom, mint a terem medaillon-szentjeivel s e festésmód annyira sajátsága a művészetnek, hogy szívesebben javára írjuk, ha Scoto csak pusztán a festett fesztonok és díszítő szallagok díszítésével volt megbízva, mint Frizzoni úr említi Gaudienzo Ferrariról az Archivio Storio d'Arte (1891. nov.)-ben írt idevonatkozó cikkében."

Ugyancsak Montorfanonak tulajdonítja e freskókat Cesare Cantà is. „A kápatlani ablakok és ajtó feletti alakokat Montorfano festette. Festett csak a trevigliói Buttinone is s tovább leszedve a meszelést talán Montorfano díszeit, mellképeit, virágait, gyümölcseit és címereit fedeznék föl."

Ez ornamensre vonatkozólag Sirolamo Luigi Calvi cikkében a következőket találjuk: „Megfigyelhettük, hogy ezek és hasonló fonatos motívumok, amelyeket sok ideig Leonardóénak hittek, egy Leonardót megelőző lombard iskola díszítő eleme. Butinone és Zenale gyakran használták festményeiken, kifejlesztették pedig ugyanezen Grazie templom belsőjében és a nagy kolostorudvar ívei között: e motívum most visszatér a Cenacolo oldalfalain Bernardino Rossi munkájaként. A Leoanardónak kedvesnek tudott geometrikus gomók és fonatok már előbb széles körben kifejlődtek és használtattak s ezt köszönhetjük a preleonard kéziratoknak és közhasználatú berendezéseknek."

Az itt említett Butinone és Zenale festőkről érdekes adatot találunk Giuseppe Colombo, Gaudienzio Ferrariról írt könyvében: „Ezidőtájt Milanóban két egymással ellentétes festőiskola működött: a régi, melynek tiszteletére mondható, hogy ily mesterei voltak, mint Vincenzo Zoppa, Cirvecchio, Butinone és Zenale —, nem akarta elhagyni a régi stílust: az új erővel teli és ifjúságot kápráztató

A milánói domenikánus refettórium magyar freskója.

Rossi, Bernardino de
Képzőművészet 1941. 232.

Leonardo alapítása. Világos, hogy Scottónak az előbbi iskolához kellett tartoznia; . . ."

Az eddigi adatokat összevetve, látjuk, hogy ha e képek mestereinek személyében egymástól eltérnek is, azonban festőjük mindenképen a Leonardóval egyidejű, de régi stílusú preleonard, lombard festőiskola tagja kellett, hogy legyen.

Fr. Malaguzzi Valeri újonnan a trevigloi Butinonenak ítéli: „Butinone utolsó művészi periodusához tartozik a Santa Maria delle Grazie templom és kolostorok több díszítése — írja —, amelyre a treviglioi piktor nevével egyetemben szeretem a figyelmet felhívni. A nagy kolostorudvarban, a híres Cenacolonak állított falakon három tondoban festett szent mellképe látható, napfényrekerülve a Vidék Műemlékőri Hivatalának szorgalmas restaurálása után . . . stb."

De ép azért, mert a Malaguzzi által is ismertetett Butinonét jellemző sajátságokat, mint a „közönséges, durva, négyszögletesfejű, hegyesállú, nyeregben keskeny orrú típust e képeken nem fedezhetjük fel, ellenben több hasonlóságot találunk Bernardino de Rossi egy biztosan tudott munkájával, a milanói Seminarium udvarán 1490-ben datált ‚Vergine Col bambino'-val, amelyen Malaguzzi szerint is „a formák szabatosabbak, a színezés eléggé élénk, a karakterek fesztelenebbek s oly genialitást árul el, amely ismeretlen volt a nyers treviglioinak": egyetemben G. L. Calvival és Mario Solmi, a Lombard Műemlékek felügyelőjével, B. Margarita és B. Ágnes a kolostor refettoriumában festett freskóját Bernardino de Rossi-nak kell tulajdonítanunk.

Bernardino de Rossi életéről keveset tudunk. Nevét először Lodovico il Moro titkárának B. Cachusnak a paviai fejedelmi előadóhoz intézett 1490. évi levelében találjuk: Paviai Előadó.

Ezennel és minden lehető gyorsasággal a milanói tánctermünket történelmi képekkel kifesteni határozván, meghagyjuk neked, hivatalunk által alkalmazandó 25 forint büntetés és más kegyvesztés terhe alatt, parancsold meg Bernardino Zenale és Bernardino mestereknek, ottani földünkről festőknek, hogy egy napra rá, megkapván eme levelünket, két inasukkal induljanak Milanoba, magukat Ferrari Ambrogio főmunkaügyi megbízottunk alárendelvén: akitől is megtudják, mi lesz a dolguk és bennünket erről, amit végeztél, hiánytalanul értesíts, ha kedves mi kegyelmünk. 1490, december 8. B. C."

E levélben említett Bernardino, mint a következő, páviai előadóhoz intézett levélből kitűnik de Rossi, ki S. Colombanoban született s az időben már jártas volt a művészetben.

E néhány adatot jegyzem le, amelyet e magyar tárgyú frizek történetéhez tálaltam, érdemesnek tartván nemcsak e freskók műértékénél, hanem azon érdekességénél fogva is, hogy Leonardo da Vinci utolsó vacsorájának közvetlen szomszédságában található.

Itáliai levelek.

Esposizione Internationale d'Arte Sacra Cristiana Moderna.

Ha végigtekintünk az egyházművészet történetén Giottótól napjainkag, nagyon gazdag és változatos anyagot találunk. Széles perspektívájú, nagy út ez, hol mindig csak kialakult, leszűrt eredményeket látunk. Ezért van az, hogy minden egyházművészeti kiállítás a mai irányokhoz hasonlítva, inkább konzervatívnek hat. Ezzel szemben a páduai egyházművészeti kiállítás bizottsága nemcsak kész eredményeknek adott helyet, hanem bemutat sok érdekes új utat, próbálgatást is, hogy teljesebben adhassa a mai egyházművészeti törekvéseknek keresztmetszetét.

Szt. Antal halálának hétszázéves évfordulója alkalmából rendezték meg ezt a kiállítást. Sok-sok kompoziciónak centruma a Nagy zent, ki a maga egyszerű megjelenésével, belső énjének hatalmas tüzével és hitével gyógyítja, ápolja és vigasztalja az embereket. A téma szép és monumentális; de a képeken átvonul valami szomorú középszerűség; csak itt-ott csillan meg igazibb festői véna, hol egyéni szín és formakultúrán keresztül van megoldva a feladat novellai része is. Sok tájképet látunk, melyek Szt. Antal életével vannak összefüggésben, továbbá sok, szeretettel megrajzolt kartont, szobrokat, plaketeken pedig lestilizált, freskószerűen kezelt kompozíciókat, részint a Nagy Szent, részint Jézus életéből.

A kiállítás legkomolyabb hangulata mégis a többféle megoldású kápolnákban érezhető leginkább. Nyugodt, egyszerű megoldások, melyet misztikus hatásában csak fokoz a színek nemes harmóniája. Stílusosak az üvegablakok is, a technika lehetőségeit és adottságait jól kiaknázva. Érdekes oltár látható egyikben, fából kifaragva, másik majolika megoldás, modern gyertyatartók, lámpák, leegyszerűsített bútorok, szószékek stb. . . mind, mind közel állnak hozzánk, egyszerűségre vágyó, modern emberekhez.

A Rotondóban Piéta-ák vannak kiállítva. Ezek is Szt. Ferenc, majd a Szamaritánus asszony a kiállítás legértékesebb szobrai. Közöttük különösen Sgan-

Néhány adat a milanói magyartárgyú falfrizek történetéhez.

Írta: Dr. arch. Kalas Imre

A milanói Santa Maria della Grazie domenikánus templom refettóriumának egyik rövid falán Donato Montorfano 1495-ben készül el a „Crocefissione"-val, már firmálja is s csak Lodovico il Moro és Beatrice térdeplő alakját hagyja fehéren, hogy azt — valószínüleg a fejedelem rendeletére — Leonardo da Vinci befejezze.

Ő festi a szemben fekvő falon is ismert „Cenacolo"-ját (1495—1497), míg a hosszfalak festését kisebb mesterek végzik, a végigvonuló párkány festett tárcsáiba egy-egy magyar domenikánát is helyezvén. Az egyik kör-keretbe festett alak: Boldog Margit magyar királylány. Életrajzi adatait Joannes Vercellensis domenikánus szerzetes és párisi jogtanár gyüjtötte össze, ki Margit halála után három évvel, 1273-ban Pesten járt. Garinus rendi szerzetes pedig az 1276-iki szenttéavatási jegyzőkönyv segítségével írta meg Margit életrajzát s e két mű még több latinnyelvű munkának is szolgált forrásmunkául. Ez írások nyomán Árpádházi Boldog Margit a rendben nagy tiszteletnek örvendett s képét is több olaszországi rendházban megtalálhatjuk. A perugiai képtárban egy a XV. századból való képen S. Agnes de Montepolut (ciano) társaságában látható. A refettorium szemközti falán festett domenikana: Boldog magyar Ágnes lenne. A Dictionnaire d'Histoire et Scopaphie ecclesiastiques — Paris" (I. köt.) felsorol ugyan 36 Ágnest, de közöttük egy sem magyar. A „Lexikon für Theologie und Kirche" (1930. I. köt.) említ egy magyar Ágnest (1281—1364), III. Endre feleségét, aki azonban a schweici königsfeldeni kolostorban mint klarisszaapáca élt és halt meg, tehát nem viselhette a képünkön látható domenikánák rendruháját. Boldog Erzsébet, V. István magyar király lánya ellenben, Boldog Margit emlékének hatása alatt felvette a nyúlszigeti kolostorban a rend fátyolát, majd éppen Milanóban, III. Endre király kisebbik leánya, Maria siciliai királyné által alapított domenikána kolostorban telepedett meg s mindenben utánozva Boldog Margit életét, a szentség hírében halt meg. Minden bizonnyal feltételezhetjük tehát, hogy B. Agnes de Ungaria névaláírás kell, hogy legyen s a kép inkább „B. Elisabetta de Ungaria"-t ábrázolja.

Bár a képek festésének, a magyar boldog domenikánáknak a rendben élvezett nagy tiszteletével elsőrangú magyarázatát találjuk; a fejedelemség Magyarországgal való viszonyát vizsgálván, ha ebből kifolyólag netán a hercegi mecenás kívánságára festettek volna: szintén fölmerül a lehetősége.

Mátyás király 1485-ben feleségül kéri fia számára Bianca milanói hercegkisasszonyt, Lodovico il Moro, a kolostor akkori pártfogójának húgát. 1488-ban a pápa már apostoli áldását küldi Corvin János e frigyére, de 1490-ben még a milanói hercegi követ hiába sürgeti e házasságot, kérvén a hercegnő magyarországi utazásához szükséges intézkedések megtételét, akkor, mikor Mátyás már Miksa római király, Frigyes császár fia udvarában orientálódik, újonnan Margit főhercegnőt szemelvén ki.

1485-ben Lodovico il Moro még egy „optimo pictore" által készített női alakot küld Mátyás királynak ajándékba, mely a lombard nép kitünő és szép

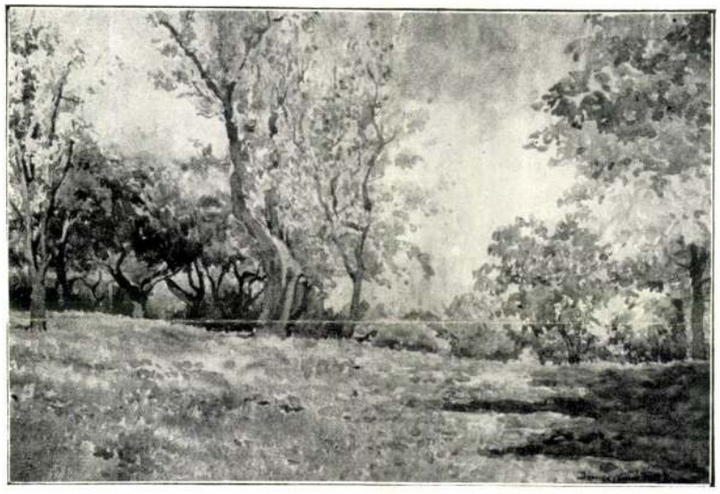

DEMECZKYNÉ VOLF IRMA: ŐSZI VERŐFÉNY
A Nemzeti Szalon tárlatáról

típusát ábrázolná. E kép állítólag éppen Leonardo da Vinci egy Mária képe lenne.

Leonardo a festészetről írt értekezésében közli Mátyás király egyik elmefuttatását, melyben azt bizonyítja, hogy a festőművészet magasabban áll, mint a költészet.

Ez években, mely e freskók keletkezésének is ideje, nem lenne véletlen, ha a magyar apácáknak az impulzust pont a milánói hercegi udvar adta volna is, bár a rendi kapcsolatokat ennél is fontosabbaknak kell feltételeznünk.

A Santa Maria delle Grazie kolostor refettoriumában az egyik rövid oldalon Leonardo da Vinci „Utolsó vacsorája", evvel szemben Donato Montorfano „Keresztre feszítése" a 8×34 m-es terem hosszanti oldalfalán pedig, a fiókboltozatokkal megtört dongaboltozat vállmagasságában festett párkányzat vonul végig, festett, boltövekalatti golyvázattal, egyszerű, síma tagozatokkal, nyujtott képszékében zöld, vörös alapon festett meander vagy fonatos geometriai díszítéssel, a lunettaaxisokban pedig perspektivikus festett tárcsákban egy-egy apáca mellképével. A tárcsák háttere élénk égszínkék, az alakok ruházata a rend apácáinak barnásszürke köpenye ugyanily főkötővel, a köpeny alól kilátszó ruha fehér, az arc nápolyi sárgaszínű s mindegyik ugyanazon mester kezére vall. A Cenacolótól balra eső alak alatti felírás

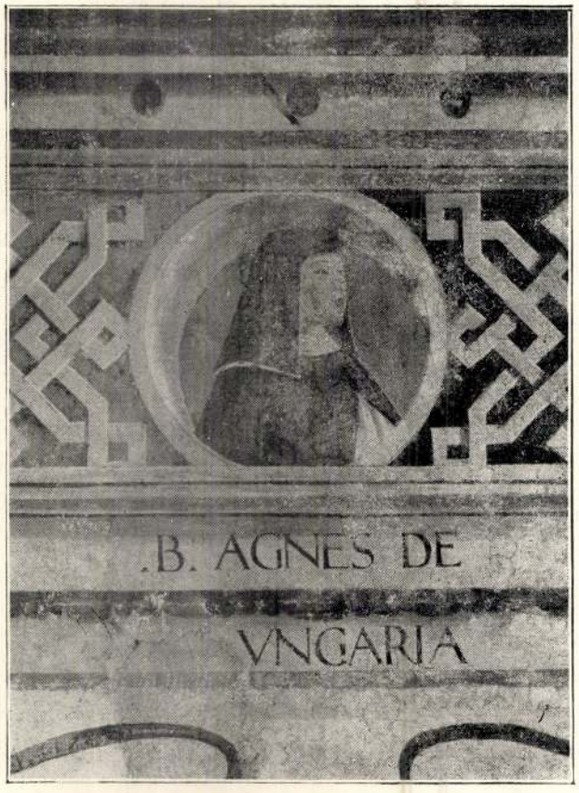

A milánói domenikánus refettórium magyar freskója.

B. MARGARITA FILIA REGIS UNGARIE	, jobbra pedig	B. SIBILLINA DE PAPIA

olvasható, kit követ:

B. AGNES DE VNGARIA

felírás.

A golyvázat alatt festett táblácskákon latin nyelvű felíratok olvashatók, mint:

SINT VOBIS OMNIA COMUNIA	AMICI COMEDITE	HIS CONTEN TI SVMVS

vagy

CARNEM VESTAM DOMATE	IN FAME ET SITI	QUI VOS RECIPIT ME RECIPIT

E táblácskák között virágos, zöldleveles fűzéreket festettek lobogó vörös szallagokkal díszítve. B. Margit fölötti lunettában, festett koszorúban lemállott címer vehető ki, rajzban teljesen hasonló, mint a szomszéd falon a Leonardó által festett Sforza címer; B. Ágnes alakja felett a lunettában festett ablak tűnik szembe.

Bár a kor levéltári anyaga, amelyben festették, fel van dolgozva és ismeretes, e freskók szerzőjét adatszerűen kimutatni nem lehet s az idők folyamán

CSERMELY JÁNOS: ÖNARCKÉP
A Nemzeti Szalon tárlatáról

Pilisvörösvári trombitaverseny

Második alkalommal rendezi meg a pilisvörösvári Cziffra György Zeneiskola és Művészeti Iskola a nemzetközi trombitaversenyt, amelyen május 16-tól 20-ig nyolc ország huszonegy neves szólistája méri össze tudását. A versenyzők teljesítményét nemzetközi szakmai zsűri bírálja el; az esemény fővédnöke dr. Habsburg Ottó.

Pilisvörösvár az idén másodszorra bizonyítja be, hogy kisvárosban is lehet rangos komolyzenei versenyt rendezni – mondja *Hoós Sándor,* a helyi Cziffra György Zeneiskola és Művészeti Iskola igazgatója. Folytatódik tehát a hagyomány: az 1999-es elsőt május 16-tól a II. Nemzetközi Trombitaverseny követi, amelyen ezúttal nyolc ország versenyzői vesznek részt.

A huszonegy szólistát Jugoszláviából, Izraelből, Szlovéniából, Libanonból, Svájcból, Oroszországból, Lengyelországból és Magyarországról várják. Az első nap az érkezésé és az akusztikai próbáké, a két elődöntő május 17-én délelőtt tíztől este tízig, majd 18-án tíztől délután egyig tart. Tizenkilencedikén délelőtt tíztől este hatig a középdöntő zajlik; azt pedig, hogy kik a legjobbak, a 20-i háromórás döntőn (délután kettőtől ötig) állapítja meg a nemzetközi zsűri. Tagjai valamennyien a hangszer neves muzsikusai: *Reinhold Friedrich* professzor Karlsruhéből, *Carole Dawn Reinhart* professzor Bécsből, *Jouko Harjanne* Helsinkiből, *Varasdy Frigyes* professzor Budapestről, és szintén a magyar fővárosból *Palotai István,* az MRT Szimfonikus Zenekarának trombitaművésze.

Az első helyezettnek 1300, a másodiknak 800, a harmadiknak 500 dollár a jutalma. A szponzorok különdíjai közül kiemelkedik egy mintegy 700 ezer forintos professzionális Challanger trombita.

A verseny a magyar zeneirodalmat is gazdagítja. Kötelező anyagként már három éve is szerepelt kortárs magyar zeneszerző műve – ezúttal *Kovács Zoltán* Capriccio Brasiliano című darabja hangzik majd el többféle előadásban. A kompozíciót a szervezők kifejezetten erre az alkalomra írták.

R. V.

Görlök, méhek, tulipánok

Véget ért a Monor környéki maratoni Ki mit tud?

Elérkezett az idő, hogy megnézzek egy Ki mit tud? vetélkedőt, amelynek népszerűsége Monoron és környékén nőttön-nő. Szerettem volna megtudni végre – noha a versenynek különösebb anyagi tétje nincs, továbbjutási lehetőség sem –, miért van az, hogy nyolc éve minden esztendőben mégis meg kell hirdetni. Mert igény van rá.

Az idei válogatók után harminckét településről ezerhatvannyolcan maradtak versenyben. Másfélszer ennyien voltak előtte, amikor a zsűrinek számos esetben úgy kellett minősítenie, hogy dicséretes, de nyilvánosságra még nem érett a produkció.

Végül százhét műsorszám került a középdöntőbe, amely három álló napig tartott, és a Gemini Tévé az egészet élőben közvetítette kétszer kilenc, egyszer pedig hét órán keresztül. A döntő is tartott vagy hét órát. S ha valaki azt gondolná, hogy nincs ember, aki ezt képes lenne végignézni, hát akkorát téved, mint ide Alsónémedi.

Alsónémedi különben légvonalban nincs olyan rettentő messze, csak épp Monorról nem lehet tömegközlekedéssel megközelíteni, hanem előbb be kell menni Pestre. Onnan pedig a minden településen kilencvenhárom megállóhelyen fölszálló és egyenként jegyet váltó kétszázhét utassal súlyosbított autóbuszszal megközelítve – szóval messze van. De nem a versenyzőknek, akik még ennél távolabbról, például Jászberényből is hajlandók voltak utazni, csak hogy fölléphessenek.

Telefonon is voksolhatott a közönség, s hogy Alsónémedi példájánál maradjunk: az onnan érkezett Baby Girls formáció modern táncosaira 2393 telefonos közönségszavazat érkezett, nyolcvannégy forint plusz áfás díjjal.

Én ezt az országosan már elhalt, de Monor környékén nem szűnő buzgalmat sokáig nem értettem. Aztán rájöttem, hogy bennem van a hiba. Ahogy ott fönt a színpadon, a sárga virágszalag fölött egyik produkció a másikat követte, hirtelen nyilvánvaló lett: itt mindenki jól érzi magát. A fellépők abban a közösségben, amellyel a produkcióra készültek, és színre léphetnek végre – a nagyérdemű pedig vagy el van bűvölve, vagy lelkesen pfujozza a zsűrit.

A csévharaszti kisiskolások a tavaszi zsongást vitték színpadra – különdíjat nyertek vele

FOTÓ: DÖMÖTÖR JÓZSEF

A zsűri persze mindazoknak, akiket nem jutalmaz, minden időben hivatalból idióta. De most nem volt annyi alkalma ezt nyilvánvalóvá tenni, tudniillik az idők annyiban is jótékonyan változtak, hogy műsorszámot választani a jelentkezők már profi módon képesek. *Dr. Dudás Jenő* állatorvos, expolgármester és néptánccsoport-vezető, a zsűri elnöke tavaly még panaszolhatta, hogy a tizenéves könnyűzenészek szájából rémesen bír előjönni a „hideg a csókod, nem kellesz már" – de idén már ilyesmire sem volt példa.

Akik pedig a döntőbe kerültek, isten bizony megérdemelték. A képernyőt is, a serlegeket, az oklevelet, a szponzorok anyagi támogatását, mindent. Amikor a kókai táncegyüttes gyermekcsoportja elkezdte ropni – de ugyanezt lehetne elmondani a tápiószentmártoniakról, az újhartyániakról, a maglódiakról, a nagykátaiakról vagy az alsónémediekről is –, a nézősereg úgy érezhette, érdemes volt begyűrődnie a monori művelődési központ levegőtlen színháztermébe. Néptáncban a gyereksereg annyira otthon van, mintha mindenki a dédpapa, dédmama génjeit örökölte volna. És szemlátomást annyira élvezik a kalapot, a bő derekú inget, a pörgős szoknyát és a táncot, hogy az még a legutolsó sorban is érezhető.

Föl kéne sorolni most a díjazottakat, akik a különdíjasokkal és a szponzorok által elismertekkel sokan voltak. De nekünk mindenki tetszett, akit láttunk, egyik produkció jobban, mint a másik. A tavasz ébredését megjelenítő csévharaszti kisiskolások a műsorvezetőnek a felkészülés részleteit firtató kérdéseire adott egyszavas, határozott válaszai különösen. Igen. Nem. Hát. Sok. Ilyeneket mondtak, de benne volt ebben egyértelműen, hogy „nem elég nektek, hogy itt lejtünk, felöltözve méhecskének meg tulipánnak, és majd megszavazhatjátok, hogy eléggé szépen csináltuk-e, amit ti így már soha?"

És milyen igazuk van. Hadd játsszanak. Ha ebben segítünk, már megérdemeltük, hogy mi is örömünket leljük benne.

K. Zs.

PALETTA

GRIECHISCH TAMÁS Hely-Szín-Képek című fotókiállítását Gera Mihály szakíró nyitja meg holnap este hat órakor a Vista Kiállítóteremben (VI., Paulay Ede utca 9.).

A BABOS PROJECT ROMANI holnap este nyolc órakor koncertezik a Stefánia Palotában (XIV., Stefánia út 34–36.). A fellépés előtt László Attila adja át a népszerű gitárosnak, Babos Gyulának az év dzsesszzenészének járó Szabó Gábor-díjat.

MŰSORVÁLTOZÁS. A Pont Műhely előadásainak a sorrendje a MU Színházban az alábbiak szerint változott: In Vitro – május 7., 20.00 óra, Üveg és Mák – május 8., 21.30, Hosszú nap – május 9., 21.00, Látnokok – május 10., 21.00, Hősök – május 11., 21.00.

SZÍNHÁZMŰSOR

Bárka Színház: Hat szereplő szerzőt keres (7). **Budapesti Kamaraszínház a Tivoliban:** Edit Piaf (7 – Vári Éva önálló estje). **Budapesti Kamaraszínház Ericsson Stúdió:** A csábítás művészete (7). **Budapesti Kamaraszínház Shure Stúdió:** Titus Andronicus (fél 8). **Budapesti Operettszínház:** Marica grófnő (7 – Szirmai-bérl.). **Fővárosi Nagycirkusz:** Cirkusz és varázslat! (3, 7). **Budaörsi Játékszín:** Szegény, szegény Oresztész (5). **Játékszín:** Édes bosszú (7). **József Attila Színház:** A bolond lány (7). **Karinthy Színház:** Bolond vasárnap (7). **Katona József Színház:** Szent György és a sárkány (7). **Kamra:** Dadaisták (7). **Komédium Színház:** Kucó (7). **Kolibri Fészek:** Retemetesz (fél 11, 3). **Madách Színház:** Forgószínpad (7). **Madách Kamara Színház:** Sors bolondjai (7). **Magyar Állami Operaház:** Carmen (7 – Kórodi/5. bérl.). **Merlin Színház:** Wanted Man (7 – angol nyelvű ea.). **Mikroszkóp Színpad:** KeLet ez nekünk? (fél 8). **Nemzeti Színház:** Az ember tragédiája (fél 8). **Pesti Magyar Színház:** István, a király (7). **Piccoló Színház:** Benkó-koncert (fél 7). **R. S. 9. Színház:** Végül is, Lear! (fél 8 – bem. ea.). **Szkéné Színház:** Öl, butít (8). **Thália Színház:** Ilja próféta (7 – Sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház ea.). **Thália Színház Új Stúdió:** De mi lett a nővel? (fél 8). **Thália Színház Régi Stúdió:** W – munkáscirkusz (8 – Krétakör Színház ea.). **Új Színház Stúdiószínpad:** Csehov szerelmei (7). **Vígszínház:** Nóra (7). **Vígszínház Házi Színpad:** Egy nő (fél 8). **Pesti Színház:** A dzsungel könyve (7).

ROSTA Sandor Csaba épít

Helikopterleszálló a kantin teraszán

Olyan épületet vártak el, amely a lehető legrugalmasabb kialakítású irodákat kínálhatja a még ismeretlen bérlőknek

Az idei nyár számos multi ingatlanberuházásának látványos befejeződését hozza városszerte. A Petőfi híd lábánál a napokban ölti magára végleges formáját egy jól ismert finn cég hazai központja, mely leginkább hagyományos vakolt falaiba illesztett játékos üvegeivel kelt feltűnést, míg ugyancsak Budán egy másik világcég hamarost dinamikus ívelésű acélkaszni mögé költözik az Alkotás utca tetején. Nívós példáik csupán a jéghegy csúcsát jelentik, hisz nyomukban Óbudától Újpestig sok tízezer négyzetméternyi iroda épül biztos, vagy csupán remélt bérlőkre szabott felső résszel. Jól látható, hogy a jövő sem rejt kevesebb ambíciót. Konzulensi irodák hangosak az új helyszínek esélylatolgatásaitól, és tervezőstúdiók szorgos nyomtatói húzzák vonalak végtelen kilométereit papírra. Dömping van az irodapiacon. A kínálat zavarában azonban nem árt eltöprengeni azon, hogy ezen épületek melyike milyen üzenetet is közvetít valójában, és arról is, vajon az alkotók kihasználták-e az előttük álló feladatban rejlő kihívások kínálta lehetőségeket.

A Könyves Kálmán körút elején nemrégiben megépült irodaház már beruházója okán is figyelemre méltó, hisz ezen épülettel az első évtizedében jobbára háttérben növekvő Wallis-csoport szerény ingatlanfejlesztési szárnypróbálgatásainak fontos állomása kerül górcső alá. A nevében Bajor Centerre keresztelt tömb ugyanis a hazai multival leginkább azonosítható tevékenységnek, tehát az épület alsó szintjein helyet kapó világkonszern autóival való kereskedésnek és szolgáltatásoknak ad új otthont. Az eleddig jórészt mindent házon belül intéző csoport megelőző projektjeire saját építészcsapatot hozott létre, de ami jót tett az üzleti növekedésnek a különféle vállalati feladatok megoldása során, az a tervezésre már cseppet sem igaz. Világszerte a jelentős befektetők és így az autómárkák tulajdonosai és képviselői is gondos mérlegelés, gyakran cseppet sem szerény anyagi ráfordítás árán választják ki azt a tervezőt, akinek kreatív energiáit igába akarják fogni presztízsberuházásaik számára. Így válhatott nem remélt módon világhírűvé Sir Norman Foster brit építész munkája, melyet a francia Renault érékesítési központként rendelt meg tőle, vagy épp az olasz zseni, Renzo Piano terve, aki a modenai domboldalba épített vörös kubust a Ferrari kutatóinak. A feladathoz mérten a Wallis sem maradt házi rajzolóinál, hanem némi latolgatás után a fiatal és néhány megelőző munkáján már attraktív mozzanatokkal bizonyító Rosta S. Csaba gondjaira bízta üzenetét.

A Könyves Kálmán körút elején épült irodaház: a tető sarkára hatalmas, autólogót idéző acéltraverz-kompozíciót applikáltak

FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

A tervezőtől valószínűleg az átlagosnál is visszafogottabb költségeken olyan épület megvalósítását várták el, amely a lehető legrugalmasabb kialakítású és méretű irodákat kínálhatja az egyelőre teljesen ismeretlen bérlők számára. Ahhoz persze, hogy mindez mielőbb sikeresen megvalósulhasson, olyan épületet kellett formálnia, amely megfelelő üzenettel bír. Erre a legkézenfekvőbb lehetőség az autómárka presztízsével való kapcsolat erősítése volt. A program szorításából viszonylag csekély eredményre futotta. A hely építészeti jegyben alig, jóval inkább kiegészítőiben igyekezett erősíteni identitását. A homlokzat vakolatát kék és fehér színűre festették, míg a tető sarkára hatalmas, az épület testébe hasító autólogót idéző acéltraverz-kompozíciót applikáltak, hogy az asszociációkban jártas nézelődő némi kódolnivalóra leljen. Mindezen túlmenően azonban olyan tucatirodaház született, amelyből megtévesztésig azonos karakterű már jó néhány felépült az elmúlt években mifelénk. Münchenben viszont már harminc évvel ezelőtt sem volt ildomos hasonlatosat felhúzni.

Mi is a probléma evvel az épülettel? Leginkább az, hogy nem nagyvonalú. Arányai nem erőteljesek és merészek, nincs megfejtendő titok, bizsergető tudás és lenyűgöző lelemény a falai körül, csupán sugárzó félreértések halmaza és a cseppet sem felmentő erejű olcsóság kiütköző unalma. Az alacsony költséghatárok azonban nem zárják ki akár egy igazán komoly nívójú épület létrejöttét sem. A tervezés ugyanis elsősorban olyan leleményes műfaj, amelynek számára a korlátozó intézkedésekben és így a szerény és szűkre szabott költségvetésben is komoly mozgástér kínálkozhat. A merész, ám gazdaságos tartószerkezetét büszkén vállaló swindoni Renault-csarnok még olcsó vázkitöltő falai ellenére is méltán reprezentálja a márka által vállalt fejlődésbe és kreativitásba vetett hitet, míg az olasz sportautók központjának vadítóan vörösre fényezett és erőteljes feszültségekkel telt arányú irodáinak költségei sem kúsztak az ottani átlag lehetőségei fölé. A budapesti épületet elsősorban szemléleti kategóriák sodorják fényévnyi távolságra az előző példák intellektuális teljesítményétől. Ez utóbbi elsősorban az építészet nem amolyan aktuális építőipari katalógusmegoldásokkal konfekcionáló keverékében, hanem az építtetői igények – még ha azok látens igények is – látványos üzenetté alakításában valósulhat meg.

Az ilyen absztrakciónak számos útja lehetséges, de a bajor márkával való kapcsolat okán érdemes megemlíteni, hogy az építészeti tervezéselmélet éppúgy tantárgy a német autódesigneri szakokon, mint amennyire feladat a gépjárműtervezés a jobb építészeti egyetemeken. Mindezen módszertanból adódó áthallások a tér újszerű szemléletéhez, a karosszéria vagy homlokzat fogalmának kicserélhetőségéhez egyúttal a részletek, az anyaghasználat és a színek iránti nagyobb érzékenységhez és bátrabb bánásmódhoz vezethetnek. Megváltoztathatják az ergonómiához és az épület üzemeltetéséhez való viszonyt éppúgy, mint azt az összetett formanyelvet, amellyel az építész tervének kulturális üzenetét megfogalmazhatja. Nevezetesen művét mindenki által érthető, megbízóját kifejező, egyúttal időtálló értékké teheti.

Rosta S. Csaba házával nem ez történt. Praktikus tagoltságán, mire a kiegészítések és öncélú díszítőelemek megállapodtak az épület valamely részén, elveszett a következetesség, egyúttal egyénieségre irányuló törekvéseit sem fogta össze komoly rendező elv, így azok végül gyenge utánérzések maradtak csupán.

Sütő András Balázs
az OCTOGON Építészetkritikai Műhely tagja

pultjairól.

Ez év júliusában a szigetországban négy ember halt meg arzénnal mérgezett ételtől, amit ismeretlen tettesek egy nyári fesztiválon szolgáltak fel. A betegek száma 64 volt. Egy hete tart az eddig sikertelen nyomozás egy 58 éves Nagano környékbeli ember halála ügyében – az illetővel cianiddal mérgezett tea végzett. A nyomozók eddig csak annyit tudtak kideríteni, hogy valaki az élelmiszerboltban vásárolt dobozos tea aljára apró lukat fúrt, majd a méreg betöltése után a lukat speciális ragasztóval fedte le. A mérgezésekről szóló szinte mindennapos hírek olyan pánikot keltenek, hogy állandósultak a valószínűleg pszichés alapon bekövetkező rosszullétek is. Két nőt kellett például kórházba szállítani a hétvégén, mivel dobozolt narancsital, illetve tea fogyasztása után rosszul lettek. Az általuk fogyasztott italokban sem arzént, sem cianidot nem leltek a rendőrök, így a nők hazamehettek. Az illetékesek azonban nem tartják kizártnak, hogy valaki mosószert töltött az italukba.

Bogozó

Napjaink mozizói

A legelső mozi a rémüldözés helye volt a nekünk szaladó mozdonyával. A nevetésé az elszabadult locsolón. S az elborzadásé, mikor a vetítővásznon bombákat dobáltak árva pilóták a városokra. A szájtátás helye is volt a mozi régen a csillagfényes tanyavilágban; másutt a fejtágításé. Készültek filmek az elandalodáshoz, mert a mozi annak is jó helye volt, mint ahogy a világ felfedezésének az emberiség nagy közös találkahelyeként; és – ez már a tévéadások nagy erénye – a sportvirtus kiéléséhez. Boldog idők! A mozizás és főképp a videózás ma rossz alvók függősségét alakítja ki bennünk: hol elringatott agyunk szappanozása a cél, hol meg a bennünk lakozó vérivó, kéjsóvár szörny kelmozizóit tarka ingyennyomtatványok édesgetik a filmhez. Hatásvadászó stílusuk épp ilyen: ripacs módra eredetieskedő, nyelvi tudatosságuk kocsonyás. „Emléxem" – szellemeskedik az egyik füzet, amelyben Rómeó nevén úgy sétál ide-oda az ékezet, mintha Rómeó pöthajat viselne hol egy, hol páros tinccsel, s elhullajtaná hol egyiket, hol mind a kettőt. Más füzetben az érzés „kihúny". Nem csoda, ha ugyanitt az „idiótizmus" a „kulturálist" úgy veszi párnak, mint a stewardess: „A stewardessnek kis híjján megtetszik az egyik bandita." Nem ez az a hely, ahol ifjú mozifalók a helyesírás minden csínját-bínját kitanulják. Legalább látni megtanul-e majd, akit ilyen nyomtatott szöveggel invitálnak (jó száznapos a példa) egy nemzetközi találkozóra: „Szeretnél Te lenni barátaiddal együtt, akik képviselik Magyarországot?" (Ez itt a sírás helye.)

(bog)

Nemzetközi MADI-fesztivál Győrött

Múzeum a hídon

Euro-MADI-fesztivált tartanak szeptember 11–12-én Győrött. A rendezvényen a magyar MADI-csoport tagjai együtt szerepelnek a mozgalom külföldi művészeivel.

A MADI szó a Mouvement, Abstraction, Dimension, Invention szavak kezdőbetűiből formálódott. Alapítójának és legismertebb külföldi művészének az argentin származású, de fél évszázada Párizsban élő Carmelo Arden *Quint* tekintik, akit egyébként az eseményre Győrbe várnak. A város már korábban is helyet adott e mozgalom rendezvényeinek. A hazai művészek a kilencvenes évek eleje óta tekintik magukat szervezetten is az irányzat részének. Munkáikból „mozgó" múzeum állt össze, amelyet több kiállításon bemutattak már. Állandó helyéül a közeljövőben a győrpinnyédi Rábca-híd kínálkozik – sajátos építészeti átalakítás után.

Pénteken, a győri Városi Művészeti Múzeumban (Esterházy-palota, Király u. 17.) délután két órakor sajtótájékoztató után *Rosta S.* Csaba építész ismerteti az átalakítás koncepcióját, bemutatják az új MADI folyóiratot, ugyanitt a múzeumhíd felépítésének támogatására aukciót tartanak geometrikus MADI-stílusú művekből (A den Quin, *Bolivar, Fromer Stempfel, Cecere, Fajó, Kon Schöffer* munkáiból). Négy ó kor dr. *Beke* László nyitja n az október 18-ig látogath tárlatot. A győri ütőegyü MADI-zenét, a Győri B Művészeti Szakközépiskola vendékei pedig az alkal koreografált táncot mut be. Szombaton a Baross ban Euro-MADI-stand dik, a külföldi és hazai szek győri polgárokkal kozhatnak.

VII. kerületéből, a Rákóczi út és a Szövetség utca sarkáról. Az életveszélyes állapotban lévő sérülteken az orvosok műtétet hajtottak végre – jelentette az MTI.

Az eset az Otthon áruházzal szemben lévő újságospavilonnál kezdődött, ahol 3-4 férfi szóváltásba keveredett, és rátámadt a két angolul beszélő állampolgárra. A két férfi átmenekült a Rákóczi útra, ahol a járókelők közül többen is segítségükre siettek. Az egyik támadót sikerült elfogni, a másik elmenekült. A rendőrök a helyszínen előállították a gyanúsítottat, akit a Fővárosi Nyomozó Ügyészség rendelkezésére bocsátottak. Az ügyészség a gyanúsítottat előzetes letartóztatásba helyezte.

A Balaton nyugati medencéje

Ismét működik a viharjelző

Csaknem egy héten át szünetelt a vihar-előrejelzés Szántód és Tihany vonalától a tó nyugati medencéjében, mert az egyik tápegység kondenzátora leégett. Az elöregedett fényjelzőhálózat hibáját kijavították. Szerencse, hogy a hűvös-széles idő és a hideg víz miatt ezalatt a tóban kevesen tartózkodtak, s így nem történt az előrejelzés elmaradásának tulajdonítható baleset. Az ORFK által – nem kötelező feladatként, csupán átvállalt szolgáltatásként – üzemeltetett balatoni viharjelző hálózat készülékeinek javíttatása évenként másfél-kétmillió forintba kerül. A tópartiak szerint új villogó rendszer kellene, amelyhez eddig csak ígéreteket kaptak a vendéglátók. **(g. j. a.)**

KÖZLEMÉNY

Az Élet Szava Alapítványt 1997. évben magánszemélyek 1996. évi személyi jövedelemadójuk 1 százalékával is támogatták, amelynek összege összesen: 339 178 Ft volt.
Az Élet Szava Alapítvány ezt az összeget teljes egészében az alapítványi tevékenység keretében végzett összetett gyermek- és ifjúsági üdültetés 1997. évi költségeinek fedezésére fordította.
Az alapítvány ezúton is köszönetét fejezi ki mindazoknak, akik az alapítvány tevékenységét ily módon is támogatták.

Az Élet Szava Alapítvány címe:
2252 Tóalmás, Kókai u. 2. Tel: 06-29-426-003
Bankszámlaszáma: 11742063-20008309

A Postabank Hozamgarancia Nyíltvégű Értékpapír Befektetési Alap nettó eszközértéke

7 147 955 114 forint

Egy darab befektetési jegyre jutó érték

1,436809 forint

A Lokomotív Nyíltvégű Részvény Értékpapír Befektetési Alap nettó eszközértéke

1 467 158 707 forint

Egy darab befektetési jegyre jutó érték

1,097834 forint

A Családfa Nyíltvégű Értékpapír Befektetési Alap nettó eszközértéke

188 741 024 forint

Egy darab befektetési jegyre jutó érték

0,995436 forint

RÁDIÓ FM 102.1
BRIDGE

E-mail:
lge@radiobridge.hu
lefon: 20-102-98

sok egyenként 247 717, a négyesek 3390, a hármasok pedig 562 forintot érnek.

Áradás Vasban

A lehullott csapadék miatt a nyugat-magyarországi folyókon, a Gyöngyösön és a Pinkán árhullám vonul le. Kőszegen a Gyöngyös a nemezgyári duzzasztó fölött kilépett medréből, a Gullner malom közelében mezőgazdasági területeket öntött el. A Répcén üzembe helyezték a góri árvízcsúccsökkentő víztározót.

A Pinkán, a Gyöngyösön és a Répcén vasárnap már megindult az apadás. A Rába Szentgotthárdnál vasárnap este tetőzött, Körmendnél viszont kilépett a medréből. Mivel az elmúlt huszonnégy órában a nyugat-dunántúli folyók vízgyűjtő területén nem hullott számottevő csapadék, az árhullám levonulása után további árvízekre nem kell számítani. **(erdős)**

Októberben indul a villamos

Dugók Budán

A hónap végéig dugók várhatók a BAH-csomópont környékén, az augusztusban kezdődött villamosvágány-csere, illetve csatorna, víz- és távfűtési vezeték korszerűsítése miatt, ahol a Budaörsi út bevezető szakaszán a Villányi úti torkolatnál a két sávból egyet lezártak. Az M1-esen és M7-esen érkezők elkerülhetik a várakozást, ha a Petőfi híd irányába fordulnak. Nem lehet balra kanyarodni a Budaörsi útról a volt MOM épülete felé, a Hegyalja útról a Budaörsi út felé. Az Alkotás utcán a Csörsz utca felől érkezők sem tudnak balra kanyarodni a Hegyalja útra. A Villányi utat októberben aszfaltozzák, október 2-án már újra járhatnak a villamosok. **(f. r. l.)**

Építészet

F. L. Wright a szántóföld szélén

Rosta S. Csaba építész tervezte családi ház Győr határában

FOTÓK: MÁTÉ GÁBOR

A billenő sarok átmetszett „ablaksávjai" mögött pedig ott lüktet a ház immár belső lényege

Négy közismert, jól kipróbált modernista „őstípust" feltétlenül produkált a XX. század családiház-építészete. Gondolhatnánk, hogy az elmúlt tizenöt év piaci viszonyai között köznevesült formában ugyan, de jelentős számban alkalmazták építészeink e négy stiláris főcsapás alapelemeit a privát tulajdonú családi otthonok tervezése során is. Adolf Loos geometrikus síkokból szerkesztett felületei, Mies van der Rohe fekvő üveghasábjai és természetesen Le Corbusier vasbeton vázas hófehér, korai villáinak szellemi kisugárzása azonban szinte kimutathatatlan az időszak hazai családiház-építészetén. Sajátos ízlésviszonyainknak megfelelően a negyedik, nevezetesen Frank Lloyd Wright regionalista, a genius locit, vagyis a hely szellemét messzemenőkig alkotótársnak tekintő modora volt az egyetlen, ami jelentősebb arányban bemosódott napjaink építészeti közgondolkodásába. Szeretjük, ha az alaprajz világos, de nem minimalistán mechanikus. Ha a tető nem lapos, de már nem is alpesiesen terül fölénk. Ha feltárulkozik valamilyen természetesebb, hagyományosabb anyagminőség – mondjuk tégla – a homlokzat bizonyos szakaszain, de már nem feltétlenül erőltetjük a harsogó terméskő lábazatot. Stb. stb…

Talán erősíti e fentiekben taglalt okoskodás igazságtartalmát, ha végiglapozzuk a nemrégiben Szép Magyar Könyv díjjal jutalmazott, *Lévai-Kanyó Judit* szerkesztésében tavaly megjelent Öt ház című albumot. Ha valakit, akkor Wrightot biztosan értik építészeink.

Furcsa szituációban, Győr „agglomerációjának" szélén, egy talán néhány évvel ezelőtt felparcellázott, közművesített és azóta kiépült tehetős kertváros legszélső utcájában találtam a fentiek igazolásának újabb eklatáns példáját. Itt, egy hamisítatlan szántóföld szélén, tulajdonképpen meglehetősen szűkre szabott telken áll ugyanis *Rosta S. Csaba* (RAS Építészstúdió) győri építész egyik legújabb keletű családi háza.

A barátságosan alacsony kerítéssel övezett épület nyugodt, földszintessé lelépcsőző, egyetlen hangsúlyos központi tömeg tengelyére felfűzött részletei jól funkcionáló alaprajzot sejtetnek. A kissé a szokásosnál magasabbra húzott, érdekes tónusú téglalábazat tovább erősíti az épület stabil „ültetését". Ugyancsak karakteresen simítják a földhöz a lapos tető síkjai az épületegészt.

Ha belépünk az épületbe, wrightos olvasatunknak újabb igazolását látjuk a lakóhelyiségek egymástól függetlenített, intim kialakításában, amelyek túlzott szeparáltságát azonban nagyszerűen oldja a centrális kompozíciójú nappali karzattal kétszintessé tett nagy belmagasságú tere. Minden ide fut össze, itt találkozik a család apraja-nagyja. Erre az átriumátiratként is felfogható központra rímel a szülők hálójának természetes megvilágítást biztosító kis belső sziklakert, ami itt egyáltalán nem hat luxusnak, kivagyi építészfrázisnak. A

> Rosta irodája egy Rába-parti hajón székel, első kiemelkedő színvonalú, megépült munkája pedig az evezősök pályájára szánt toronyépület volt.

belső tér acélrácsos lépcsői, galériája, az imitt-amott feltűnő látszó betonfelületek a mennyezeten azonban már sejtetik, hogy a fiatal technokrata értelmiséghez tartozó, családos megrendelő nem elégedett volna meg egy egyszerű, nosztalgikus Wright-utánzattal, imitációval. Valószínűleg ezért is választotta Rostát, aki majd évtizednyi munkával a háta mögött keveset veszített kísérletező kedvéből, lendületéből. A belső részletek ugyanis jól példázzák azt a szemléleti fordulatot, amely a klasszikus modern építészeti stílusokat immár egy évszázaddal létrejöttük után is képes vitalizálni, megújítani. Igen, ezért is hagytam legutoljára azt az épületelemet, amely pedig az utcáról is rögtön szemet szúr. Amely emblematikussá, egyedivé, személyessé és szerzőivé teszi ezt a családi házat. Egy a ház sarkáról lendületesen leváló, lebillenő hullámlemez héjazat, amelyet akár azonosíthatnánk egyfajta hajóorrmotívummal is, hiszen Rosta irodája egy Rába-parti hajón székel, első kiemelkedő színvonalú, megépült munkája pedig az evezősök pályájára szánt toronyépület volt. Véleményem szerint tévednénk azonban, ha ezt az egyszerű formai hasonlóságon alapuló értelmezést erőltetnénk. Másról van itt talán szó, ha figyelembe vesszük, micsoda elemi erővel dinamizálja a hagyományos, nyugodt, merőleges síkokból összeálló rendszert ez az épületelem. Átírja az épület egész főhomlokzati kontúrját, valami nagyon mai hangulatot, ezredfordulós progressziót, sőt indusztriális, „technós" réteget visz fel a ház felszínére úgy, hogy mégsem tűnik puszta karosszériaelemnek ez az idom.

A billenő sarok átmetszett „ablaksávjai" mögött pedig ott lüktet a ház immár belső lényege. Nyugi van! F. L. Wright szelleme lassan továbbimbolyog a zsíros szántás barázdái felett.

Martinkó József
Az OCTOGON Építészetkritikai Műhely tagja

Búcsú Banda Edétől

Banda Ede gordonkaművésztől, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem nyugalmazott tanszékvezető tanárától július 1-jén, csütörtök délután fél 2 órakor vesznek végső búcsút Budapesten, a Farkasréti temetőben. A Kossuth-díjas, érdemes és kiváló művészt életének 88. évében, június 23-án érte a halál.

Távoztával az egyetem és a magyar zenei élet jelentős muzsikust veszített. Olyan muzsikust, aki szólistaként, kamaraművészként és zenekari szólamvezetőként egyaránt szerteágazó és fontos tevékenységet fejtett ki. Azok közé a nagy művészek közé tartozott, akik a hangok iránt mélységes tiszteletet, szeretetet éreztek, akiknek létét a remekművek titkainak megfejtése és közvetítése határozta meg. Zene alkotta az életét. Akkor is muzsikált, ha nem volt kezében a hangszere. Testén-lelkén belül szólt a zene, egész egyénisége muzsikált. Felejthetetlenül szép hangon játszott. A zenei árnyalatok mestere volt. A hangok funkciójának eltalálásában, a nüanszok kifejezésében valósággal enciklopédikus tudással és hihetetlen érzékenységgel rendelkezett. Határozott koncepciója volt minden motívumra, minden zenei frázisra. Éveken át gondolkodott egy-egy részlet minél tökéletesebb megoldásán. Ebben legnagyobb mesterére és barátjára, Weiner Leóra emlékeztetett, aki ugyancsak pepecselő műgonddal művelte és tanította a zenét. Játékában íz és szín volt, s mindenekelőtt ízlés, stílusismeret. Magába szívta a budapesti Zeneakadémia nemes hagyományait, s az öröklött, ugyanakkor újra és újra megteremtett szépséget adta át növendékeinek több mint negyven éven át.

Távoztával megint elveszítettünk valamit, amit nem lehet felleltározni: Dohnányi Zeneakadémiájának légkörét, a Tátrai kvartett hangversenyeinek hangulatát, a társas muzsikálás természetességét és eleganciáját, a régi Budapest zenei atmoszféráját. Emléke immár muzsikus kollégáinak, tanítványainak művészetében és szívében, s nem utolsósorban felvételeiben él.

A Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem vezetősége

HIRDETÉS

Filmmúzeum a világhálón

A huszonegyedik század filmmúzeuma most van születőben. Holnaptól nemcsak könyvben böngészhető vagy moziban, tévében látható a magyar filmtörténet (már amennyire), hanem írásban, képen – mozgóképen is – egyszerre: a világhálón. A www.filmtortenet.hu honlapra kattintással 750 magyar játékfilmről szerezhet ismereteket az érdeklődő.

Az adatbázis az 1945 és 1990 között készült, moziforgalmazásra került filmeket öleli fel, de sokkal többet nyújt a lexikális adatoknál. Kisebb-nagyobb tanulmányok, elemzések, művészportrék éppúgy megtalálhatók benne, mint fotók és viszonylag terjedelmes, átlag két-három perces mozgóképrészletek. A már eddig is népszerűséget szerzett hazai filmes portál, a film.hu felelős szerkesztőjétől, *Csejdy Andrástól* megtudtuk, a Magyar Mozgókép Közalapítvány (MMK) és az informatikai és hírközlési tárca összefogásával bontakozik ki a magyar film internetes megjelenése. A mostantól fokozatosan bővülő filmtörténeti portál elsősorban a 12–18 éves korosztályt célozza meg, mégpedig azért, mert a középiskolákban ettől az évtől kötelező a mozgóképes oktatás. Kivételes a történelmi pillanat: filmes nyelven szólva szinkronba került az oktatási, a kulturális és a finanszírozási szempont. Az oktatási „segédanyag", amely egyébként bárki számára élvezetes módon, könnyen kezelhetően kínálja magát, máris látható.

Négy nagy témakört ölel fel jelenleg az anyag. A 750 filmalkotás közül százról hosszabb elemzések olvashatók. A külön tagolt korszakelemzések az 1945–1950 közötti évektől a nyolcvanas évek végéig évtizedenként mutatják be a magyar film útját. A rendezői portrék között egyelőre hat korszakos alkotóról, *Bódy Gáborról, Gothár Péterről, Huszárik Zoltánról, Jancsó Miklósról, Szabó Istvánról* és *Szőts Istvánról* találhatunk alapos pályaképet. *Schubert Gusztáv* mellett a portált szerkesztő *Hirsch Tibor* „vetülettanulmányoknak" nevezi azokat az érdekes összefoglalókat, amelyek a hetvenes évek budapesti dokumentarista iskolájáról, az úgynevezett termelési film hőseinek színeváltozásairól, a magyar filmben a francia nouvelle vague hatásáról, a Kádár-kori „puha diktatúra" idején az ötvenes évek „kemény diktatúrájáról" készült művekről, valamint a hazai filmvígjáték útkereséséről szólnak.

HIRDETÉS

No és a képek. A filmrészletekből holnaptól még viszonylag keveset lehet letölteni, de az is magával ragadó. Nem tudtam megállni, hogy rá ne kattintsak A tizedes meg a többiekre, amelyből természetesen azt a pompás jelenetet nézhettem meg, amelynek slusszpoénja a szállóigévé vált mondás: „az oroszok már a spájzban vannak". A mozgóképek szűkebb sávú modemen is élvezhetők.

Az internetes földolgozás nemcsak azért volt nehéz, mert számos történész, esztéta és egyéb szakember munkáját kellett összehangolni, hanem azért is, mert minden egyes film szerzőjének hozzájárulását is be kellett kérni. És különösen a részletesebb bemutatásra szánt úgynevezett kiemelt filmek listájának összeállítása nem ment viták nélkül. Mint Csejdy András megjegyzi, a portál harmonikusan egészíti ki a Nemzeti Filmarchívum internetes elképzeléseit. Az archívum ugyanis úttörő munkát végzett azoknak a CD-ROM-oknak az összeállításában, amelyek mára már bemutatják a magyar filmtörténet nagyobb szakaszait. A jövőben pedig megkezdi a magyar filmek digitalizálását. *Kitzinger Dávid*, az informatikai tárca főtanácsosa tájékoztatása szerint egyelőre 104 játékfilm és tízévnyi filmhíradó feldolgozása szerepel a tervben, amelyről a tárca szerződni készül az archívummal. Ez egészül ki azzal a tervvel, hogy 504 középiskolát látnak el szélessávú műholdas internetkapcsolattal. Így lehetővé válna, hogy ezek az oktatási intézmények ingyenesen lehívják a közgyűjtemények anyagait, és a diákok megtekinthetnék az említett filmeket is.

Kultúra és internet kapcsolatában óriási távlatok nyílnak meg most. A műfaj természetéből következően a film ennek az elsők között lehet haszonélvezője.

Varsányi Gyula

'90-es járat

Út a valódi problémákig

FOTÓ: RÉDEI FERENC

Az ELTE-n politikaelméletet tanít, a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetemen pedig PhD-hallgató. Korábban a Szegedi Tudományegyetemen kommunikációelméletből szerzett bölcsészdiplomát. Volt újságíró, politikai tanácsadó. Kiss Viktor 28 éves, 1995-ben érettségizett az Árpád Gimnáziumban.

Mi az ami érdekelte a politológiában?

– Sokan azért választják ezt a szakot, mert a politikai élet eseményei felkeltik a kíváncsiságukat. Nálam ez fordítva történt. Én azért választottam a politológiát, mert kiábrándultam a politikai életből.

Ezek szerint a közélet eseményei mindig is foglalkoztatták.

– Az Árpád Gimnáziumba jártam, ami ha nem is elit, de mindenképpen erős gimnázium volt. Gyakorta jobban érdekeltek minket az órák közötti szünetek parázs vitái, mint a tananyag. Ez elsősorban annak volt köszönhető, hogy 1992–93 környékén dúlt a népi–urbánus szembenállás, amely a mi szemünkben Csurka István, és mondjuk Konrád György ellentéteként jelent meg. A '90-es évek elején eldőlt a rendszerváltás, de hogy merre megyünk tovább, az még – úgy látszott – nem. Sokakkal beszélgettem kortársaim közül, miért alakult ki bennük valamifajta becsapottságérzés. A Charta-tüntetések nekünk azt jelentették, hogy mi is beleszólhatunk valami mindent átható, fontos dologba és csak utólag jöttünk rá, hogy minden késő; akik a színpadon álltak – Farkasházytól Vitányiig – valójában már „polgárként" nosztalgiáztak a rendszerváltáson.

Cikkeiből tudom, hogy ön nyíltan baloldali. Ez családi örökség?

– A baloldaliságomnak van családi oka, de mindenképpen felvállalt világnézet az enyém. A marxizmushoz való eljutásom már a rendszerváltással függ össze. A családom az új rendszer nyertesei közé sorolható abban az értelemben, hogy nyugodt, védelmező háttér áll mögöttem, ráadásul „mindenünk megvan". Sokan furcsállják, hogy én mégis baloldali lettem. Azt szokták ugyanis feltételezni, hogy általában a rendszerváltás veszteseiből lesznek a baloldaliak. Nekem a meghatározó élmény azoknak a sorsa volt, akik a szüleimmel „együtt indultak". Átéltem a „kádári középosztály" felbomlását, láttam hova vezet az önkizsákmányolás fokozása, hogy az emberek mindent alárendelnek egy új nyugati kocsinak, háznak, nyaralónak. Láttam azoknak a sorsát, akik azt gondolták, hogy mindent nyertek, miközben elvesztették önmagukat. És akik nem tudtak „beilleszkedni" az új rendszerbe. Sokan nem hinnék, de Marxhoz még a mi Kelet-Európánkban is meglepően sok ösvény vezet.

Ma tartozik valamilyen szellemi közösséghez?

– Úgy alakultak a dolgok, hogy nem nagyon. Az antiglobalizációs mozgalmak, a zöldek, vagy a Munkáspárt képviseli ma a baloldaliságot, szimpátiám az övék és segítek is, ha szükségük van rám. Mégis alapvető bajom velük, hogy jobbára az a fajta romantikus antikapitalizmus jellemzi őket, amely – Lukács György szavaival – „utópista, de még utópiákat se képes gyártani." Nagyon hiányolják, mondjuk a szeretetet, az együttérzést és a szolidaritást, és ehhez kutatják azokat a társadalmi csoportokat, mozgósító jelszavakat, amelyek majd a nemes cél érdekében megváltoztatják a mai kegyetlen világot. Ez a gondolkodásmód tőlem nagyon idegen. Az Egyenlítő című folyóirat nagyszerű Marx-vitája éppen erről szól: a valóság nem maradhat mindörökké alul, Marx nem tudományos „díszítés", ötletforrás, nem eszköz, amely a remény nevében választ ad kérdéseinkre. Számomra a marxizmus út saját problémáinktól a valódi problametikáig.

Ha már a problémáknál tartunk: ön belülről látja a felsőoktatás helyzetét. Merrefelé haladunk, mit tapasztal a szűkebb környezetében?

– A tömegoktatás nagy kihívás az egyetemek és főiskolák életében. Az igazi problémát azonban nem ez jelenti. A nagyobbik baj, az, hogy a politika állandóan olyan dolgokat vesz a fejébe, ami teljesen idegen az egyetemek spontánul kialakult kettős struktúrájától. Vagyis attól, hogy a tömegoktatás mellett igenis maradjon lehetőség a kiemelkedő minőségű vagy a speciális munkára is ugyanazon az egyetemen belül. A mi szakunkon ebből a szempontból például nagyon kedvező a légkör. A mai jelszó: az egyetemek piacosítása – mindezt veszélyezteti. Jóval tömegesebb már nem lehet az oktatás, de a piacosítás követelményei, az elvonások miatt az egyetemek nem engedhetik majd meg maguknak, hogy a kis létszámú, speciális szakok megmaradjanak, hogy a piaci logika számára értéktelen „tudományos területek" fejlődjenek. Ráadásul a piackonform tudás közvetítése lehet, hogy inkább növeli a társadalmi esélykülönbségeket, hiszen felértékelődik a kapcsolati tőke, a család anyagi háttere. Nincs versenyképes tudás társadalmi tervezés és tartalom nélkül!

Mit gondol, milyenek a mai huszonévesek karrierlehetőségei, mit tudnak kezdeni a hatalmas diplomás munkanélküliséggel?

– A mostanában diplomázó fiatalok már rég elveszítették azt az illúziójukat, hogy diplomával automatikusan jobb álláshoz jutnak. Sok függ attól, hogy merre tart a gazdaság, hogyan tudunk csatlakozni a centrumországokhoz. Nemrég láttam egy fiatal kolléga szociológiai kutatását, amelyet 14-15 évesek között végzett az ő tíz év múlva esedékes munkavállalási esélyeikről. Az volt a megdöbbentő, hogy a mai tinédzserek már nem a diplomában bíznak, azt csak szükséges rossznak tekintik, inkább a gyümölcsöző kapcsolatokat tartják fontosnak egy-egy jobb állás elnyeréséhez.

És mit tehet ehhez hozzá a marxista elemzés?

– A feladat mindenkor a korszak valódi „tétjének" a megjelenítése. Például a mai kapitalizmusban az az egészen új, hogy azt mondják az embereknek: rendezkedj be az állandó fenyegetettségre, ez az emberi lét elkerülhetetlen része, a „válságot antropologizálják". A „piacképes tudás" ideológiája ehhez a világhoz láncol hozzá. De a kérdés nem az, hogy tetszik-e mindez. A tét, hogy ez hova vezethet. Mert csak ennek ismeretében látható, hogy merre mehetünk tovább.

POGONYI LAJOS

Dönteni kell

Dönteni kell, mert az öregek leestek a lábukról. Szó szerint. Először az asszony. Deréktól lefelé vége. Nem tudni, miért – magyarázták az orvosok, s hogy milyen ravaszak a betegségek, egy lépéssel előtte járnak a tudománynak, mint az autótolvajok a korszerű biztonsági rendszereknek. A férfi még tudta ápolni az asszonyt, aztán ő is éppen a lábáról. Talán a terhelés miatt kezdődött pont ott a rákos burjánzás, vagy a sors kaszálta le. Ki tudja. Az ember örökké okot keres, holott minden csak következmény. Következménye annak, hogy él. De mi okot kutatunk, hogy e világi bűnözőkön bosszuljuk meg a túlvilág bűnét.

Dönteni kell, mert itt nincs olyan megoldás, mint vidéken, hogy a szomszéd, aki amúgy is munkanélküli. A társasházban már mindenki le van esve a lábáról vagy el vannak idegenedve, ami ugye elkerülhetetlen következménye a városi létnek, s annak a harminc évnek, amit egy lépcsőházban töltöttek el. Vidéken akár a gyerekek is bevonhatók az ápolásba, mert a mezőgazdasági munka lehetővé teszi, hogy hazaugorjanak a határból, félbehagyva a krumpliásást. Biciklire kapnak, és ripsz-ropsz otthon: gyorsan bepelenkázzák az öregeket, meg odakészítik az ebédet, aztán mehetnek is vissza, a krumplik nem szólnak egy árva szót sem, hogy mért lettek elhagyva egy röpke órára. Budapesten ez nem megy. Nincs olyan, hogy délután négykor haza, meg hogy beteg a gyerek. Az alkalmazott még a tüdőgyulladást is lábon hordja ki, mert a cégtulajdonos nem bírja, ha valaki beteget jelent, az a munkatárs neki innentől már nincs, és semmi más nem érdekli, csak hogy okot találjon az eltávolítására. Ki merne hát kockáztatni, amikor minden üres helyre tíz új ember ugrik rá.

Dönteni kell – mondta az idősebb testvér az öregek lakásán a nappaliban, ahol épp ezért gyűltek össze. Beállt egy kis csend. – Ahhoz nekem gyermekkori emlékek fűződnek – magyarázta a fiatalabb testvér, és már képzeletben be is csúszott a táskájába egy ezüst étkészlet, amit az öregeknek sikerült kimenteni a háborúból. Erre a másik azt kezdte magyarázni, hogy ennek a Zsolnay-garnitúrának a többi része nála van, tehát össze kell ezeket házasítani újra, s egy kistányérszett lett a szatyorba rejtve. Jöttek sorban az értékek, s képletesen már minden el volt rakva, csak a két öreget nem akarta egyik testvér sem elpakolni.

Az egyik megoldás – magyarázta az idősebbik – egy erdélyi ápolónő. Kis fizetség, lakhatás. – Azt nem – vágta rá az idős férfi, hogy ő már nem tud ilyet megszokni. – Akkor ebből beköltözés lesz – folytatta az idősebb testvér. – Vannak ilyen apartmanházak az agglomerációban, és oda.

A leszármazottak gondosan végiglátogatták ezeket az intézményeket a Budapest környéki falvakban. Megvizsgálták az épületek fekvését, megnézték a számításba jöhető lakrészeket, sétáltak a kertben, hogy ellenőrizzék, milyen lesz a szülőknek, ha erre a helyre kijuttatja őket az ápolószemélyzet. Végül az intézményvezetővel beszéltek, aki sürgette őket, hogy döntsenek, hiszen már az új szárnyban is alig van pár hely, annyira népszerű ez a szolgáltatás. S esetleg két hetet tud várni, de azt is csak azért, mert részben szimpatikusak, részben pedig megérti, mennyire nehéz egy ilyen döntést meghozni. – Igen, nehéz – mondta az idősebbik testvér, aki könnyen megtalálta a hangot az intézményvezetővel, meg hogy nekik is, mármint az idősebb testvérnek és a fiatalabbnak is mennyire szimpatikus a hely, s hogy az intézmény vezetője is ennyire közvetlen velük. Hazafelé menet a két testvér konstatálta, hogy maradnak az ingóságok, de a lakás ugrik a beköltözés költségei miatt.

El kell adni – mondta az intézmény képviselője, aki elment az öregekhez, hogy ismertesse a szerződés feltételeit. – Nincs más megoldás. Ezt kellett dönteni – mondta volna este a férfi, de nem mondta, sem az asszony nem mondott ilyesmit. Csendben búcsúztak el a lakástól, amit nevezhetünk az ő eddigi életük terének. E köré a lakás köré épült nekik a ház, az utca, a kerület és egész Budapest. Ez a lakás volt az ő életüknek a főváros. Most majd átköltöznek egy környékbeli faluba, más hozzájuk hasonlóképpen elesett emberrel, abba a kicsi garzonba, ahová rajtuk kívül csak néhány bútor fér. Így is csak egy keskeny járat marad a szoba közepén, ahol hamarosan néhány túlvilági munkás cipeli ki először a férfi, aztán kicsit várakozva, szusszanva a folyosó vagy egy cigi után: az asszony lelkét.

HÁY JÁNOS

Bútorok bűvöletében

FOTÓ: KOVÁTS ZSOLT

Müller Endre

Közel hetven éve nyitotta meg kárpitosműhelyét *Müller Ernő* a Terézváros szívében, a Szófia és a Vörösmarty utca sarkán. A környék egyik legrégebbi üzletét a mester tavaly bekövetkezett halála óta fia, *Müller Endre* vezeti.

A falakat díszoklevelek és elismerések borítják. Itt van például Müller Ernő 1938-as keltezésű mesterlevele. A műhelyalapító az ötvenes években szinte minden díjat besöpört a városligeti budapesti ipari vásárokon, és két saját találmánnyal is büszkélkedhetett. Az egyik a kétszemélyes, önműködő patentrekamié, amely egy mozdulattal nyitható és csukható. Mintapéldánya ma is a család tulajdonában van. A másik a motorral működtetett, automatikusan ággyá nyíló rekamié. Bemutatásakor a vásár közönsége nem hitt a szemének; készítőjét azzal gyanúsították meg, hogy valakit elbújtatott a fiókban.

Apa és fia 1966 óta dolgozott együtt. A Szépművészeti Múzeum berendezési tárgyai mellett például a péceli Ráday-kastély rokokó garnitúráját is közösen újították fel. A hagyatékból vásárolt, péceli bútorokat a legenda szerint a Habsburg-család egyik tagjának megunt szeretője kapta ajándékba, „szolgálataiért".

A kisiparos-manufaktúrában ma is négyen-öten dolgoznak folyamatosan, hiszen felújítanivaló van bőven, habár a stílbútorok közül manapság csak a biedermeiert és az art decót keresik. – Nagyon fontos, hogy ki, milyen bútorok között nő fel, hiszen a környezet egy életre meghatározza ízlésvilágunkat – mondja Müller Endre. – Ma már a legtöbben fanyalognak a stílbútorok láttán sokan vásárolnak géppel készített műanyag, nád- vagy pozdorjabútort. Húsz éve nem lehetett elég koloniál stílusú garnitúrát készíteni, ami mostanában viszont eladhatatlan. De egy empire vagy barokk stílusú darab évtizedek múlva is megőrzi minőségét és értékét.

K. É.

Újra dolgoznak a Hősök terén

A Millenniumi emlékmű nagyfelújítása ugyan 2002 nyarán befejeződött, most mégis újra dolgoznak az ezredéves szoborem léken. A kolonnádok tetején lévő két harci kocsit, az úgynevezett bigákat restaurálják, ezek ugyanis kimaradtak a legutóbbi generálból. Őket már a hetvenes években egyszer javították, nincsenek nagyon rossz állapotban. Most ellenőrzik az acél tartószerkezeteket a bronzparipák belsejében, s a két díszfogat a többi szoborével azonos felületkezelést is kap, így az emlékmű összes féme leme azonos árnyalatú lesz.

A mostani munkákat a 2002-es nagyfelújítás maradványpénzéből finanszírozza főváros és az állam. A szoborrekonstrukción kívül ebből a forrásból tervezik egy emléktábla elhelyezését is az emlékmű alkotóiról, továbbá az angyalos oszlop teljes tisztítását, a kolonnát madárvédelmének megoldását, a tér bútorzatának és világításának korszerűsítését.

Cs. L.

HIRDETÉS

KÖZLEMÉNY

Tájékoztatom Budapest Főváros és az agglomeráció lakosságát, hogy a Közép-Dunavölgyi Környezetvédelmi Felügyelőség Intézkedési Programot készített a levegő minőségének javítására.

A program a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium internetes honlapján elérhető a www.kvvm.hu címen.

Kónya Károly igazgató

Rostagni Lajos

A pesti műegylet 1853. évi május havi kiállításán: Szent Háromság. olajf., Marczibányi Lőrincz tulajdona.

Rostagni Alajos. †

Vas. Ujs. 1886. 62. l.

erzsébetvárosi kör elnökének édes atyja, 82 éves korában; Draskóczi Farkas József kir. tanácsos, 69 éves; Rostagni Alajos, olasz származásu rajztanár, 68 éves korában. — Recsky András, a régi jó idők egyik érdekes alakja, az 1848-iki országgyülés tagja, ki a vadászat és [illegible]

Rostagni Alajos, olasz fest-
maradt-
1115

jan. 13. Az 1840-es (?) években Pesten letelepedve, főleg rajztanítással és tájképfestéssel foglalkozott. Markó Károlynak a Nemzeti Múzeum képtárában elhelyezett eszményi tájképeit számtalan példányban másolta. 1862. Az emberi test idomainak arányai címen magyar és olasz szöveggel könyvet adott ki.

1818,
† Budapest
1886

Le. G. II. 393 l

Gyula.

A középtért a bástyák
lalja el, a hegyes háttérbe
ta a felhők közt:

GYVL

jobbra: 83.
magyarázó szövegének kezdet
Zarkat.

Szines rm., mér.

1995 lakóháza Debrecenben

Tegnap hirdették ki Az év lakóháza '95 pályázat díjait. A három fődíjas egy Szuromi Imre tervezte szentendrei, egy Rosta S. Csaba és Südi Enikő tervezte győri, valamint egy Kőszeghy Attila és Kőszeghy Éva tervezte – képünkön bemutatott – debreceni családi ház

1995 dec 9
Debrecenben

ROSTA S Csaba

We are looking for young people to be the future leaders of our business.

■ Are you a graduate of a higher education program in engineering (electro-technical, electronic, computer, mechanical, automation) management or economics, between the ages of 24 and 30 ?

■ Are you interested in an intensive training program ?

■ Would you like to enrich your professional experience with professional projects in your own country and abroad ?

■ Do you have the ability to work in an international environment?

■ Are you fluent in English or French?

If you believe you have the qualities we are looking for, please send us a letter describing your career objectives, along with a copy of your resume curriculum vitae: Merlin Gerin Vertesz 1116 Budapest, Fehérvári út 108 - 112.

★ EURO RSCG Futures

GROUPE SCHNEIDER

■ Merlin Gerin ■ Vertesz ■ Telemecanique

★ EURO RSCG Futures PHOTO SIPA PRESS

Esztergom

IV.

A VIZIVÁROSI VOLT JEZSUITA-, MOST PLÉBÁNIA-TEMPLOM

A jezsuiták a török kiűzése utáni években jelentek meg Esztergomban. Gróf Kollonich Lipót 1686-ban a Jézus-társaság számára Lotharingiai Károly hercegtől telket kért.[1] Ugyanebben az évben már missziós-házuk volt, mely a győri jezsuiták alá tartozott. Széchenyi György érsek 1687-ben 50.000 forintos alapítványt tett a gimnázium és a rendház részére, egyúttal magára vállalta ennek felépítését is.[2] A rendház azonban csak 1696-ban lett készen, s ekkor nyílik meg a gimnázium is. Templomáról ekkor még nem történik említés. Ez az épület azonban csak ideiglenes jellegű lehetett, mert már igen korán gondoltak az átépítésére. 1714-ben három házhelyet vásároltak a gimnázium kibővítésére, 1729-ben pedig a templom kiépítése céljából megvették a szomszédos harmincadházat is.[3] A templom építése és az alapok lerakása 1729-ben már javában folyik, mert 1728-ban a superior a város határában lévő szőlőjük után járó adó elengedését kéri, »*hogy az új templom épületének fundamentumát vethessük és abban kezdhessük az Isteni szolgálatot.*«[4] Az alapozási munkálatok ezek szerint már 1728. végén vagy legkésőbb 1729. elején kezdődhettek meg. Az 1788-iki és az 1824-iki egyházlátogatások az építkezések megkezdésének idejét egybehangzóan 1728-ban állapítják meg.[5] Az építkezések azonban igen lassan haladhat-

[1] **Maurer J.**: Cardinal Leopold Graf Kollonich. S. 75.

[2] A Pozsonyban 1687 márc. 19-én kelt és Thyrsus Gonzales rendfőnök által ugyanez év jun. 19-én a szükséges záradékkal ellátott alapitólevél teljes szövegét közli **Vojnits D.**: Az esztergomi káptalani iskola és gimnázium története. I. köt. 57—8. l.

[3] **Reiszig E.**: Esztergom vármegye története. 338. l.

[4] Városi Lvtár, Acta A. 1728 fasc. II. nro. 8; kelt 1728 szept. 18-án. Teljes szövegét közli **Vojnits D.**: id. m. I. köt. 59. l.

[5] Can. Vis... A. 1788. Primási Lvtár, fasc. L. lib. 206/b. és Decretum Visitationis Canonicae Anno 1824... Primási Lvtár. fasc. LXI. lib. 362.

tak, mivel a templom alapkövét csak 1732-ben rakták le. A templom építése 1738-ban már teljesen befejezést nyert.[6] A homlokzati tornyok azonban csak a tetőzet magasságáig voltak kiépítve, mivel a várparancsnok a magas tornyokat a várbeli tűzérség kilövése miatt nem engedélyezte. A templomot 1738-ban gróf Althan váci püspök szentelte fel Loy. Szent Ignác tiszteletére.[7] A templom azonban 1736-ban már annyira készen volt, hogy belső díszítésére és az oltárok felállítására is gondolhattak.

A XVIII. századi rendház lakóinak a száma mindössze három-négy jezsuita atya, akik mellett kisegítőként világi tanerőket alkalmaznak. Hasonlóan, valamely mesterséget űző világi személyek, »*coadjutores*« látják el a gazdaságot. 1728-ban a coadjutorok között találjuk Petrus Ross-t, ki az építkezést is irányítja, a középkori egyházi építkezéseknél közreműködő »conversi«-hez hasonlóan.[8]

A jezsuiták épúgy, mint a többi szerzetesrend, számos templomukat maguk építették, oltáraikat és a szobraikat maguk faragták. Amennyiben világiak segítségét vették igénybe, úgy ezek is alkalmazkodni tartoztak az előírásokhoz, úgyhogy a világi mesterek legtöbbször csak a jezsuiták által választott terveket hajtották végre.

Az esztergomi jezsuita-templom széles ívben kilendülő homlokzata, *(1. kép)* a timpanonnal és volutákkal kiképezett és díszített oromfal már az első pillanatra olasz építészeti hagyományokra utal. Rómába, Borromini működéséhez vezetnek vissza azok a jellegzetesen barok stílussajátságok, melyek a falfelület megmozgatásában, a belső tér feszültségének hullámvonalban való kivetődésében és a falfelületnek festői fény-árnyék játékában nyilvánulnak meg. Ezeket a tendenciákat mutatják fokozato-

---

[6] Peüchel superior levele Eszterházy primáshoz 1738 dec. 6-ikáról. Primási Lvtár. 996—1062 nr. 1061. Közli **Vojnits D.**: id. m. I. köt. 60. l.

[7] Decretum Visitationis Canonicae Anno 1824... Primási Lvtár, fasc. LXI. lib. 362.

[8] Petrus Ross oecon., cellar., habet cur. fabricae. — Acta Paintneriana. Catalogus Soc. Jesu... Anno 1728. Residentia Strigoniensis. Pannonhalma, Szentbenedekrendi Főapátsági Lvtár. — A residentia Historia Domusát vagy az építkezésekkel kapcsolatos elszámolásokat valószínüleg a rend feloszlatását végző Commissio égette el, a királynő határozata értelmében, mint a rend belügyeire vonatkozó iratokat. — Paintner kéziratgyüjteményének az esztergomi rendházra vonatkozó részleteit közli **Vojnits D.**: id. m. I. köt. 31—34 l.

san az Oratorio dei Filippini (1637—42.), a San Carlo alle Quattro Fontane (1638—41.) és a Sant'Ivo (1642—60.)[9] Borromini alkotásai közül azonban leginkább a Sant'Agnese homlokzata volt messzemenő hatással az utánajövő építésznemzedékek művészetére. A két homlokzati toronnyal kombinált kupola, melynek mélysége a homorúan kiképezett homlokzat fölött a frontális szemléletnél még jobban eltűnik, a későbbi példákon az övpárkány feletti oromfallá alakul át. Ennek a tipusnak a legkorábbi hazai példája az esztergomi jezsuitatemplom (1728—38.), ahonnét aztán közvetlen szálak vezetnek a magyar barok templomépítészet egyik legkiválóbb alkotásához, az egri minorita-templomhoz (1755).

Ezzel párhuzamosan Borromini stílusa és elsősorban a domborúan kiképzett homlokzati típus a nagy észak-olasz építész, Guarino Guarini működésén keresztül Ausztriába is elkerül és Hildebrandt művészetével közvetlen kapcsolatba jut.[10] Igy Borrominire és a római homlokzati megoldásokra vezethető vissza Hildebrandt bécsi Maria Treu piarista-temploma is.[11] A bécsi templomnak a homlokzata azonban ebben az időben kiképezetlenül állott. Hildebrandtnak a homlokzathoz 1698-ban készült terveit[12] 1724-ben Kleiner Salamon teszi közzé bécsi városképeket ábrázoló metszetgyűjteményében.[13]

Kleiner metszete lebeghetett a jezsuiták szeme előtt, midőn hasonló homlokzati megoldású templom kivitelezésére Ross-

[9] **Munoz, A.:** Francesco Borromini. p. 19.

[10] **Brinckmann, A. E.:** Baukunst des 17 und 18 Jahrhunderts ... V. kiad. 67 és 163 l.

[11] **Hekler A.:** A magyar művészet története. 145—48. l. az egri minoritatemplomot is Hildebrandttal hozza közvetlen kapcsolatba. Ez ilyen megfogalmazásban nem állhat fenn, mivel Hildebrandt már 1745-ben meghal, Barkóczy püspökségének első esztendejében. Sokkal kézenfekvőbb a Mathias Gerl-féle kombináció, ki 1752-ben a bécsi piarista-templomnak épen a homlokzatát építi Hildebrandt tervei szerint; Sokat foglalkoztatott mester úgy Ausztriában, mint Egerben, bár nem volt tervező, önálló művészegyéniség. Hildebrandtnak a bécsi templom számára készült tervei és modellje (1751) Gerlnek hozzáférhetők voltak, homlokzati kiképzése pedig mintegy »kezében« volt. Eger számára csak némileg változtatni és módositania kellett a terveket. Ez a változtatás viszont Gerlnek csak előnyére szolgál.

[12] **Sedelmayr H.:** Österreichische Baroekarchitektur. 67—68 l. — **Grimschitz, B.:** Johan Lucas von Hildebrandt. 34 l.

[13] **Kleiner, S.:** Abbildungen aller Kirchen und Klöster ... der Stadt Wien. I. Serie. 1724. — A Maria Treu-templom homlokzati tervének metszetét Kleiner után közli **Sedelmayr, H.:** op. cit. Abb. 15.

nak megbízást adtak. A metszet alapján azonban a templom építészeti stílusának eredete maradék nélkül nem magyarázható meg. A metszet és az esztergomi templomhomlokzat között olyan eltérések vannak, melyek a »közvetítő« osztrák építészet kikapcsolásával, közvetlen olasz hatásra utalnak. Míg a bécsi templomnál az oromzat egyenesen és különállóan emelkedik a két torony között és ez által a karcsu tornyok és az oromzat között szakadások, a hiányosság és kiegyensúlyozatlanság érzetét keltő rések támadnak,[14] addig Esztergomban az üres tereket olaszos volutákkal töltik ki, melyek az oromzatot a toronnyal összekapcsolják, enyhe lendületükkel pedig finoman kísérik a templom középtengelyének felfelétörését.[15] A voluták alkalmazását különben általános esztergomi vonásnak tekinthetjük, mivel a jezsuita-templomból kiindulva a szenttamási kápolnán, a belvárosi-, a ferences- és a gör. kath.-templomnál is megtaláljuk azokat.

A jezsuita-templomnál a voluták hajlását ismétlik meg az övpárkányból kiinduló párkánytagok is, melyek az övpárkánnyal együtt a homlokzat közepén megszakadnak, ezzel is eltérést képezve a bécsi templomtól. A Maria Treu-templom utolsó szakaszán, valamint az oromzatban is kettős oszlopokat találunk, míg Esztergomban lapos, Borromini által sokszor alkalmazott pilaszterek tagolják a falsíkot, melynek hullámzását így könnyebben veszik át és jobban beleilleszkednek a homlokzat egységre való törekvésébe. A homlokzatnak egy magasabb egységbe való összefofglalására való törekvést és a kiegyensúlyozottságot különben általános hazai sajátosságnak nevezhetjük és ezen a réven a magyarországi homlokzatmegoldásoknak egy nagy csoportja sokkal közelebb áll az olasz homlokzatokhoz, semmint az osztrákokhoz, melyeknél vagy az említett törés észlelhető vagy a két torony között magasra felhúzott oromzat ad nyomott, aránytalan jelleget a homlokzatnak. Esztergomban a Borromini szelleméhez közelebb álló kompozicionális megoldás adja meg a templomnak arányos és kiegyensúlyozott jellegét. Az esztergomi jezsuita-templom homlokzati

[14] Ugyanez a kellemetlen törés érezhető a bécsi Szent István-dóm tornya és tetőzete között is.

[15] Az arányosságnak és a kiegyensulyozottságnak ezt a fokát a kassai egykor ferences ma szemináriumi templom homlokzatán is megtaláljuk. Ezt a hatást itt is az olasz szellemben fogant voluták alkalmazásával érik el. (repr.: Gerevich L.: A kassai Szent-Erzsébet templom szobrászata. 70. kép.).

megoldása már korábban is, 1737-ben Csáky Miklós nagyváradi püspöknek is igen megtetszett s hasonló homlokzati kiképzésű székesegyházat akart székhelyén is építtetni Fortunato de' Pratival.[16]

A templom alaprajzi elrendezésében is római mintát, a Gesù (1568.) és testvértemplomainak, a Sant'Andrea della Valle (1594.) és a Sant'Ignazionak (1623.) tipusát követi, melyeknek az ősi bazilikális tipushoz visszatérő hosszanti elrendezése hatalmas néptömegek befogadására alkalmas. A barok egységes tér gondolata azonban ezeknek hosszanti elrendezésében is megnyilatkozik. Mellékhajók helyett a főhajóba nyíló, egymástól legtöbbször független, fülkeszerű mellékkápolnasort helyeznek el. A főhajóval egyenlő szélességű kereszthajó és a főhajó kereszteződésénél keletkezett központi tér fölé helyezik el a hatalmas kupolát, mely egyúttal a templombelső, legkiemelkedőbb fényforrása is. A főhajó dongaboltozata az oldalkápolnák fölött vágott ablakokon keresztül nyeri egyenletes megvilágítását.

Ez az alaprajzi tipus jut el Északra, ahol a helyi körülményekhez alakul. Itt még jobban dominál az egységes tér, egy hatalmas dongaboltozatú díszterem gondolata.[17] Eltűnik a tágas kereszthajó és így a központi tér is a kupolával együtt. A szentélyt elválasztó diadalív plasztikai kiképzése letompul, ezáltal a szentély sokkal közvetlenebbül kapcsolódik a hajótérbe. Az oldalkápolnák viszonya a főhajóhoz még sokkal szorosabbá válik az által, hogy a hajó felé mindinkább megnyílnak, önálló kápolna szerepüket elvesztik s csak mint a hajó bemélyedő fülkéi szerepelnek. Mindezek a módosítások nemcsak a stílusfejlődés következtében jöttek létre, hanem kialakulásuknál, különösen nálunk, gazdasági és technikai szempontok is közrejátszottak. A templomok kivitelezése így sokkal egyszerűbb, olcsóbb és jobban megfelel a vidéki mesterek technikai tudásának is. Az ilyen kiképzésű templomokban azonkívül sokkal közvetlenebb a hívek közösség-érzete a liturgikus cselekménnyel, az abban való részvétel sokkal egységesebb. Ez a hosszanti templom-típus válik uralkodóvá a XVII—XVIII. századi magyarországi barok templomoknál, sőt leegyszerűsített alakjában még a mai falusi templomépítésre is kihatással van.

---

[16] Biró J.: Nagyvárad barok és neoklasszikus művészeti emlékei. p. 11. és Okmánytára XVI. p. 120. Csáky Miklós gróf püspök Kassán 1737 jun. 6-án kelt levele gróf Forgách Pálhoz.

[17] Pigler A.: A győri Szent Ignác-templom. 24 .l.

A bécsi piarista-templom elsősorban is sajátos centrális alaprajzi felépítésével és a belső tér komplikált kiképzésével, — mely viszont a gabeli Laurentiuskirchere vezethető vissza — volt alapvető hatással a kortársakra.[18] Esztergomban viszont kupola nélküli, hosszanti alaprajzi elrendezést találunk. A belső téralakítás merőben eltérő jellege így már eleve kizárja nemcsak Hildebrandt közreműködését, hanem bécsi templomának közvetlen hatását is Esztergomban.[19] Az az analogia pedig, mely a bécsi piarista-templom és az esztergomi jezsuita-templom homlokzata között fönnáll, csakis úgy magyarázható, hogy a jezsuiták, megtartva a náluk szokásos hosszanti elrendezést a homlokzat számára, Kleiner által közölt bécsi piarista-templom tervrajzát választották ki miheztartás végett.[20] Az ily módon összeállított templomtervek kivitelezésével aztán bármely világi mestert is megbízhattak, ki az építészet technikai részében jártas volt. Így kerülhetett a templomépítés élére az ismeretlen Petrus Ross mester is, akiről nevén kívül semmit sem tudunk. Esztergomi működése révén olasz iskolázottságot kell nála feltételeznünk, vagy legalább is olaszországi tanulmányutat, mely művészetében mély nyomokat hagyott. Az osztrák Garsten bei Steyr egykori bencés-, most plébánia-templomának építésénél (1677—85.) találunk egy Ross Petrus Magnus kőfaragót,[21] akit az esztergomi templom mesterével azonosíthatunk, bár a két építkezés közötti minimális 43—45 év kissé sok arra, hogy ugyanazon mester működésébe a két építkezés nyugodt lelkiismerettel beilleszthető lenne, különösen akkor, amikor semminemű munkájáról e két időpont között sem nálunk, sem pedig Ausztriában mindezideig nem tudunk. Garstenben mint egészen fiatal kőfaragósegédnek kellett dolgoznia, hogy miután Olaszországban az építészetre kiképezte magát, élete végén, 65—70 éves korában munkásságát egy olyan elsőrendű

[18] **Grimschitz, B.**: op. cit. pp. 183—6.

[19] Az egri minorita-templom belső kiképzése, arányosan homlokzatának nemes gazdagságához, sokkal fejlettebb, művészibb, bár Hildebrandt térképzésével közvetlen kapcsolatban ez sem áll. (l. **Szőnyi O.**: Régi Magyar templomok. 207. l.)

[20] A bécsi piarista-templom famodelje 1751-ben készült és így Esztergommal kapcsolatba nem hozható. l. **Szmrecsányi M.**: Gróf Barkóczy Ferenc egri püspök... 261. l. és **Grimschitz, B.**: Joh. Lucas v. Hildebrandts Kirchenbauten. p. 239.

[21] **Reisenhuber, M.**: Die kirchliche Barockkunst in Österreich. pp. 288, 469.

május hó 30-án indul Berlinbe és június 3-án érkezik vissza Budapestre.

Kiállítási költségek. Az illetékes tényezők és az érdekelt szervek, valamint a kiállítás vezetőségének áldozatkészsége biztosították, hogy a kiállító iparművészeket, illetőleg iparosokat kiállítási költségek egyáltalán nem terhelik. A kiállítási tárgyak átvételétől kezdve a ki- és visszaszállítás, biztosítás, őrzés és minden egyéb költségről a miniszteri biztosság gondoskodik. Helydíjat egyedül a gyáripar tartozik fizetni. A dolgozó műhelyek, vendéglő, divatrevü személyzetének utazási, elszállásolási és élelmezési költségei sem terhelik az iparosságot. A kiállítás művészi kivitelű, magyarnyelvű plakátjait a kiállítás vezetősége bocsátja rendelkezésünkre.

Az előkészületek eddigi munkái — **dr. báró Kruchina Károly** miniszteri biztos rendkívül agilis és előrelátó munkássága következtében — mindenben reményt nyujtanak arra, hogy a kormányzat teljes megértése és messzemenő támogatása, a magyar kézművesipar és iparművészet, háziipar és gyáripar intézményeinek összefogása, odaadó közreműködése biztosítani fogja azt a történelmi, kulturális, társadalmi és gazdasági szempontokból egyaránt nagyjelentőségű méltó részvételt és eredményt, amelyet kézművesiparunk és a magyar kultúra ezeréves multjának és mai fejlettségének fogva megérdemel és amely a magyar színeknek, a magyar tudásnak és munkának az egész művelt világ előtt a berlini nemzetközi kézművesipari kiállításon is komoly elismerést és megbecsülést kell, hogy szerezzen.

A MAGYAR NYOMDAMŰVÉSZET, KÖNYV- ÉS REKLÁMMŰVÉSZET PRÁGAI KIÁLLÍTÁSA. Húsz év óta először nyilt meg magyar kiállítás Prágában. A „Magyar Nyomdászok Társasága" által életrehivott Magyar Nemzeti Nyomtatványkiállítás modern könyv és reklámművészeti anyaga kiegészített formában, **Rosner** Károly szervezésében és rendezésében került kiállításra a Prágai Iparművészeti Múzeum négy hatalmas kiállítási termében. A teljesen modern szellemben, nagyvonalúan és áttekinthetően rendezett kiállítás első termében a magyar plakátművészet elmult 12 esztendejének reprezentatív darabjai, hetvenkét ipari és idegenforgalmi plakát, nyujtottak betekintést a magyar reklámgrafikusok működésébe. Közel 300 kereskedelmi reklámgrafikai munka egészítette ki e terem anyagát, egy hatalmas húszméteres fal két oldalán és nyolc tárlóban. Levélpapírok, cégkártyák, árjegyzékek, prospektusok, újévi üdvözlőlapok, részvények mutatják itt a magyar tipográfia és reklámgrafika, valamint a magyar nyomdaipar felkészültségét. A plakátoknál Irsai István, Bortnyik Sándor, Konecsni György, Mallász-Dallos, Georg, Radó-Lányi, ifj. Richter Aladár viszik a vezető szerepet, kiknek bő fantáziáját, merész színösszeállításait és frissességét nemcsak a cseh szaksajtó, de a napilapok is kiemelik. A második terem a magyar könyvművészeté. Tizenhárom nagy tárló a könyvkötészet és a belső könyvoldalak szépségén át a magyar szellemet sugározza, míg a falakon egyrészt 52 nagy keretben fametszetek és rézkarcok, magyar könyvillusztrációk

1938
MAGYAR IPARMŰVÉSZET

fordul

Rosner Károly

K

ékesítik a termet, másrészt közel 120 könyvburkoló mutatja a magyar könyv külső életét. A könyvvitrinek zárt egészben mutatják a gyomai Knernyomda, az Officina, a Hungária-nyomda, az Egyetemi Nyomda és a Magyar Bibliophil Társaság magasnívójú kiadványait, a fametszetek közül Molnár C. Pál és Gáborjáni Szabó Kálmán munkái arattak különösen nagy sikert. Feltűntek Vadász Endre rézkarcú exlibrisei, míg a művészi színes könyvburkolók közül Fenyves, Nemes György, Radó György és Lányi Imre munkái találtak nagy méltánylást. A harmadik terem mint egy finom belvárosi bolt, a csomagolásokat és csomagolókat tálalja. A falakon körös-körül fekete lécek között nagy táblákon a magyar csomagolóművészet egyedülálló termékei: a rapportpapírok nyertek elhelyezést, melyek közül K. Lukáts Kató és Kolozsváry Sándor munkái keltettek nagy feltűnést. A vitrinekben elhelyezett dobozok közül Végh Gusztáv cigarettadobozai arattak nagy sikert. A negyedik terem a magyar idegenforgalmi propaganda prospektusait és plakátjait mutatta be és ezekről úgy a szakértő közönség, mint a sajtó egyhangúlag megállapította, hogy azok a középeurópai idegenforgalmi propagandaanyag élén állanak. A cseh napisajtó pártállásra való tekintet nélkül a kiállítást a legmelegebben fogadta és nemcsak a kiállítás tényleges anyagának, hanem azon keresztül a magyar kultúrának is hódolt. A kiállítás nagy erkölcsi és társadalmi sikerét elősegítették Dr. Karel Herain, a prágai Iparművészeti Múzeum igazgatója és Prof. Hugo Steiner-Prag, az „Újabbkori Nemzetközi Könyvművészeti Gyüjtemény Prágában" elnöke, kik mindketten legmesszebbmenően segítették Rosner Károlyt munkájában. A kiállítás magyar részről Wetterheimbi Wettstein János m. kir. rendk. követ és meghatalmazott miniszter, csehszlovák részről dr. Franke Emil iskolaügyi és kultuszminiszter védnöksége alatt állt.

ORREFORS ÉS GUSTAFSBERG. (Svéd kiállítás a Nemzeti Szalonban.) Még a világháború idején történt, hogy egy göteborgi kereskedő megvett egy kis gyárat a déli svéd parton, Orrefors-ban. Mindennapos üvegtintatartókat s más effélét csináltak addig ebben a gyárban. Mikor az új tulajdonos az üzemet átvette, a gyár vezetőjének megtette Hald Edward művészt. Pár évvel később, az 1925-ös párizsi kiállításon már mindenki megcsodálta a gyár vésett üvegedényeit és Svédország egymaga több kitüntetést vitt haza iparművészetével erről a kiállításról, mint a többi ország együttvéve. Azóta Orrefors fogalom lett a modern iparművészetben: a finomság, a kecses üvegek, a vésett grácia fogalma. Azóta egyéb művészek is szerződést kaptak a gyárhoz: Simon Gate és Viktor Lindstrand, Edwin Öhrström és mások s azóta már a világhírű gyár egészen másfajta üvegekkel is elbűvölte a tisztelőit: nehéz, vastagfalú, szobrászati díszű üvegekkel. Aminőket most mutattak be a Nemzeti Szalon remek képzőművészeti kiállításával kapcsolatban. Üvegtárgyak, melyeken a reliefek mellett a színek, a nyersanyagba kevert fémsók, sőt a különböző színű rétegek is szerepet kaptak. Elragadó művészet ez, mert a formák szinte örök-

Rosner Károly

K

4 / 1

MAGYAR IPARMUVESZET

1936. 44. l.

ROSNER KÁROLY: A PLAKÁT KÉZIKÖNYVE. A magyar plakát kitűnő ismerője, Rosner Károly fenti című pompás szakmunkája immár másodízben hagyja el a sajtót. E könyv mindazt tartalmazza, amit a plakátról tudni kell plakátrajzolónak vagy a megrendelőnek. A könyv szövegi része összefoglalva adja a plakát történetét, majd részletesen írja le, hogy mi az a plakát, mily célra készül, foglalkozik a plakát anyagával, betűivel, sokszorosítási módjaival, elhelyezésével, a plakát jelmondatával, reklámerejével, jogi vonatkozásaival s azzal a fontos kérdéssel, hogy milyen a jó plakát, stb. Rosner Károly ezt a szakszerűen és rendkívül érdekesen összeállított könyvet 40 eredeti színes plakáttal illusztrálja s azonkívül még 10 szövegközti példát is hoz. Igen hasznos könyv ez mindazoknak, akiknek a propagandának erre az ágára szükségük van. A magyar plakát irodalma terén hézagpótló munkát végzett e könyv kiadásával Rosner Károly.

A szép címlap Radó György terve, kivitele a Piatnik-gyár munkáját dícséri; a szöveg a Löbl Dávid Nyomda nyomása.

JUSTH ZSIGMOND

NAPLÓJA

ATHENAEUM

Rostagni

R. 2. *Lajos*, festő, • Róma 1831. R. 1. fia. A bécsi akadémián tanult 1847—48., azután Pesten dolgozott. 1851-től több képét állította ki a Pesti Műegyletben (I. Ferenc József király körutazása Magyarországon, Julius Caesar meggyilkolása a szenátusban, Szentháromság, Drótostót, Csendélet stb.) s számos Markó-képet másolt.

Lexikon R. Lajos

K. G. II. 393 l

Ez Rostagnira

TUTO ITALIANO DI CULTURA PER L'UNGHE

Budapest, IV., Eskü-út 5.

FELSŐMAGYARORSZÁGI RÁKÓCZI MÚZE

Vagyság
Dr. Genthon István
úrnak

~~Nagyság~~
~~Dr. Mikulaich Sándor Dr.~~
~~Felsőmagyarországi Rákóczi Múzeum~~

BUDAPEST IX

~~Rákóczi Múzeum~~

talma: Könyv

HŐGYES ENDRE u

Műemlékek Orsz.

Rosner Károly

művészete.

A Mai Nap

1943. máj. 18.

Rostagni Achill

rajztanár

Pest. mager u. 28.

A Kir. társ. Tagja.

A vonatkozási közlemények neve és lakhelye O M K Tévkönyve 1865/6

240–45. l.

sabban esik latba a kötetnek néhány, Radot által is hangsúlyozott hibája: elsősorban a bibliografia hiányos, újabb keletű munkát nem tartalmazó volta, továbbá a gyakran kissé elhamarkodott általánosítás. Úgylátszik, szerzőnek nem állt módjában az ezirányú újabb kutatásokat tekintetbevenni, amit műve folytatásában bizonyára pótolni fog. *Zádor Anna*

Az ARCHIV FÜR BUCHGEWERBE MAGYAR SZÁMA (1930, Heft 10). Az „Archiv für Buchgewerbe und Gebrauchsgraphik" a külföldi nyomdaművészeti folyóiratok talán legtekintélyesebb organuma. Hogy ez a folyóirat testes kötetet szentelt a magyar sokszorosító grafikának, az nem utolsó sorban a fáradhatatlan *Rosner* Károly érdeme. Rosner Károly úgy a szövegrész, mint a pazar illusztráló anyag összeválogatásával jelentős munkát végzett. Aki az Archiv e kilós kötetét átlapozza, az a mai magyar grafika termékeiről maradandóan jó benyomást nyer. Minden téren az anyag legjava szerepel; a hasonló alkalmakkor oly gyakran érvényesülő mellékszempontok nem bontják meg a friss, változatos, életerős összképet. E tekintetben sokat jelent az Archiv elsőrangú nyomdai kivitele is. Egy-egy kritikai megjegyzést mégsem akarunk elhallgatni, tudva azt, hogy az Archiv magyar kötetének értékelését ezzel lényegileg le nem szállítjuk. Ily megjegyzésünk az, hogy a szöveganyag nem összehangolt. Rosner cikkei („szabad" grafika, plakát, szignet), a grafikus művészegyéniségek műveinek szabatos analízisére vetnek súlyt. Hiba, hogy Morelli, Rauscher, Doby nevét meg sem említi. Végh Gyula magvas tanulmánya (könyvkötés) rövid történeti áttekintés, míg e cikk illusztráló anyaga csak a legmodernebbet adja. A modern problémákról tájékoztatnak kitünően Kner Imre és Naményi (könyv- és reklámgrafika; csomagolás); míg azonban Kner csak a problémát világítja meg elmélyedően, Naményi egyéni műveket is jelez. Wanko cikke (szakképzés) világos, hasznos okfejtés, de nem hagyhatjuk említés nélkül a fordítási hibák tömegét. Nádai kis tanulmánya végül (nyomdászfejek) szellemes történelmi csevegés. Hiányzik tehát a szöveganyag szerves kiegyenlítése. Hiányos továbbá bibliofil anyagunk ismertetése, művészi életünknek ez a minőségileg oly gazdag megnyilvánulása, pedig ez az Archiv közönségét különösen érdekli. Így a Magyar Bibliofil Társulatról szó sem esik. Végül még az illusztrációk bővebb német szövegmagyarázatát nélkülözzük, amely hiány egyes esetekben a művészi megoldás helyes elbírálását befolyásolhatja.

Rabinovszky Márius.

LEO PLANISCIG: PICCOLI BRONZI ITALIANI DEL RINASCIMENTO. Arduino Colasantinak, a volt olasz szépművészeti államtitkárnak szerkesztésében megjelenő *Arti Minori* gyüjteménysorozat mult évben fontos kötettel gyarapodott. Planiscig Leó doktor, a velencei szobrászat egyik legkitűnőbb ismerője tette itt közzé az olasz bronzszobrocskákról szóló, terjedelmes anyagot felölelő munkáját. Olasz nyelven csak most jelent meg nagyobb mű az itáliai bronzszobrocskákról, holott *Bode*-nak német szövegű háromkötetes, hatalmas munkája néhány évvel ezelőtt már második, kisebb kiadásban is napvilágot látott. És most sem olasz tudósra bízták az anyag feldolgozását, hanem osztrák művészettörténetíróra. De Planiscig Leó hivatott is erre a feladatra, mert eddigi könyvei és egyéb nevezetes dolgozatai legnagyobb részben az olasz, különösen a velence—paduai plasztikáról szólottak. A renaissance bronzszobrocskák nagyobbik fele ebből a művészeti körből került ki és így Planiscig különösen otthon érezhette magát a közzéteendő anyag kiválasztásában és művészettörténeti értékelésében. Ő előtte Bode inkább a toscanai quattrocento-bronzszobrocskák területén végzett alapvető munkát; olyan fontos mester, mint Bertoldo például neki köszönheti feltámadását. A Bode által fölfedezett és összeállított toscanai quattrocento-bronzoknál már csak ritkán történhetik gazdagodás. Planiscig kötete sem annyira itt hoz ujdonságokat, munkájának jelentősége területi szempontból a velence—paduai körre, időbeli szempontból pedig a cinquecento századára esik.

A majdnem négyszáz bronzszobrocska képét közlő kötet elejére Planiscig ötvenoldalas bevezetést írt, amelyben világosan és tömören jellemzi ennek a kizárólagosan művészi és tipikusan olasz plasztikai műfajnak életét és fejlődését. A bronzszobrocska a renaissancenak, a humanizmusnak igazi szülötte, benne jelentkezik először tisztán a l'art pour l'art gondolat. Donatello követőinél, utódjainál virágzott ki Toscanában és a nagy mester nyomán kapott életre Paduában is, ahol az egyetem klasszikus légköre különösen elősegítette az antik szellemiséget árasztó műfajnak bámulatos kifejlődését és népszerűségét. Toscanában Michelangelo titáni egyénisége, emberfölötti távlatokat nyitó lelki mélysége, melynek a monumentalitás és a fehér márvány volt az igazi nyelve, nem kedvezett a kis bronzok önálló szépségkultuszának, de a michelangelói kifejezés árnyékában, a mester által fölvetett művészi problémák formalisztikusabb felhasználásával, kis szünet után újra fölvirradt Toscanában a bronzszobrocskák napja. A kiteljesedett renaissance manierizmusba átcsapó szelleme kedvezett a kis bronzok létrejöttének. Hiszen ilyen kis formátumban könnyebben valósulhattak meg az érdekes művészi problémák,

Magyar Művészet
1931.

a kontraposztok, a *linea serpentinata* mozdulatváltozatai. Velencében Jacopo Sansovino, Alessandro Vittoria, Girolamo Campagna, Tiziano Aspetti és társaik ugyanolyan stílusú megoldásokat kerestek, mint Firenzében Giovanni da Bologna és követői. Annyira rokon a két iskola problémavilága, hogy Vittoria és Giovanni Bologna kifejezése között néha a legnagyobb hasonlatosságot fedezhetjük fel. Míg azonban Velencében a fekete lakkpatina uralkodott, addig Giambolognának és követőinek bronzai mesterien aknázzák ki az anyag különleges fényét, sőt az utódoknál sajátos, rőt patinát, az úgynevezett *patina sfumatát* figyelhetjük meg.

A kis bronzok divatja az Alpokon túl is gyökeret vert, azonban itt nem volt a termés olyan nagy és eredményes, mint Itáliában, noha az északi renaissance-nak a vallási tartalomtól egyideig megszabaduló, az olasznál is erősebb manierizmusa eléggé kedvezett a bronzszobrocskák l'art pour l'art szellemének. Viszont éppen az északi művészetnek kereső lelkisége, a művészi formák értékét önállóan kevésbbé érző, kifejező mivolta okozta azt, hogy itt nem virágzott annyira. Csak az olaszokkal közvetlenebb összeköttetésben levő városok, így elsősorban Nürnberg értette meg ennek a műfajnak kizárólagos artisztikumát. A XVII. század szelleme azonban mindenütt, még Itáliában is, véget vetett a kis bronzok divatjának. Az elefántcsont vette át tőle az uralmat, majd a XVIII. század finomkodó, galáns idejében a törékeny porcellán. Ezeknek dekoratív gráciájában jutott a kisplasztika megint különleges egyéni szerephez.

Planiscig publikációjának főértéke, mint mondottuk, különösen a XVI. század anyagában rejlik. A quattrocentóbeli toscanai szobrocskák terén alig hozhat nevezetes újat. A newyorki Straus-gyüjteményben lévő *Puttinónak* Verrocchio, a bécsi Kunsthistorisches Museum egy *Bacchansának* a sienai Francesco di Giorgio művei közé való sorolását nem tartjuk teljesen meggyőzőnek. Planiscig ezekről a szobrocskákról különben a bécsi múzeumok Évkönyvében a közelmultban érdekes tanulmányt tett közzé. Verrocchióval kapcsolatban azonban nem említi fel mostani gyönyörű munkájában a budapesti Szépművészeti Múzeum angyalkáját, pedig ez kétségtelenül a Verrocchio közvetlen körébe sorozandó bronzok legértékesebb darabjai közé tartozik. Teljesen érthető, hogy Planiscig leginkább saját bécsi múzeumainak és azoknak a magángyüjteményeknek bronzait méltatja, amelyeknek létrejöttében oly tevékeny részt vett. Az ő érdeme, hogy az újabban keletkezett bécsi magángyüjtemények oly sok, eddig ismeretlen jelentős darabbal gazdagodtak. A budapesti Szépművészeti Múzeummal természetesen mostohábban bánik, csak a Ricciónak tulajdonított *Európa elrablását* és a leonardeszk lovasszobrocskának képét közli, viszont a kiváló Wittmann-gyüjtemény darabjairól úgy képekben, mint írásban teljesebben számol be. Ennek a gyüjteménynek részletes leíró katalógusát is Planiscig készítette el Wittmann dr. számára. Egyéb budapesti gyüjteményben levő alkotásról azonban nincs szó a könyvben. Az *Európa elrablását*, Szépművészeti Múzeumunk renaissance bronzgyüjteményének egyik büszkeségét különben már Balogh Jolán tulajdonította először Ricciónak a bécsi Jahrbuch für Kunstgeschichtében megjelent dolgozatában. A bikán ülő alak ruharedői után ítélve azonban lehetséges, hogy mégis Bellano műve a kiváló alkotás. Igen nehéz itt stíluskritikai alapon biztos eredményhez jutni. Rengeteg függ a bronzöntvény megmunkálásától, ami sokszor nem a mintát készítő mester műve. E mellett számos másod- és harmadrangú kéz dolgozott a vezető mesterek műhelyében és ezek különböző variációkban, rendesen eldurvítva népszerűsítették a kedvelt és sikerült modelleket. Egy-egy kitűnő mintáról számos eltérő kvalitású öntvény készült. Így a Planiscig által közölt, XVI. század elejéről való, szép északolaszországi fej (Bécsi múzeum) egy kitűnő, a mellnek nagyobb kivágását mutató példányát a Szépművészeti Múzeum őrzi. Egy másik, a bécsihez inkább hasonló példánnyal viszont a lyoni múzeumban találkoztunk.

A Planiscig könyvében először publikált bronzok közül legnevezetesebb a joggal Benvenuto Cellininek tulajdonított *Venus és Amor*, amely a bécsi Lederer-gyüjtemény egyik büszkesége. Néhány változást is találhatunk Planiscig könyvében az előbbi munkáiban található attribuciókkal szemben. Kétséges azonban, hogy *Keresztelő Szt. Jánosnak* oxfordi szobrocskája, melyet most Filippo de Gonzatenak tulajdonít, nem áll-e inkább közelebb Antonio Lombardi, vagy a Barbarigo-relief mesterének stílusához. Ismételjük, szükségképpen igen ingadozók sokszor e területen a stíluskritikai megállapítások. Viszont nagyon helytálló Planiscignek a newyorki Harry Sachs-gyüjteményben levő *Madonna*-szobrocskáról való nézete, melyet Girolamo Campagnanak tulajdonít. Planiscig stíluskritikai következtetését azzal is megerősíthetjük, hogy Girolamo Campagna volt az, aki a XVI. század vége felé Donatellónak paduai oltárát széjjelszedte. Márpedig a newyorki bronz kompozíciója teljesen Donatello paduai oltárán levő, fenségesen zord Madonna-szobor kedvesebb átírása. Igen valószínű, hogy épp azt a velencei mestert foglalkoztatta leginkább Donatello alkotása, akinek hivatása volt nagy elődjének mesterművét átalakítani.

A Planiscig által közölt velencei bronzokkal kapcsolatban meg kell említenünk a budapesti *Iparművészeti Múzeumban* levő két, nagyszerű felépítésű, 136, illetőleg 138·5 cm

Rostáné Papp Piroska

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPKIADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 134-028, 337-748, 340-726

1989 NOV 13

DÉLMAGYARORSZÁG
Szeged

Képek és kerámiák

Újabban elszaporodtak a házitárlatok. Mármint azok a kiállítások, amelyeket valamely zártkörű klub rendez, s amelyeken olyan művészek mutatkoznak be, akik valami okból — bátortalanság?, gyakori visszautasítás? — nem kapnak helyet az úgynevezett hivatalos fórumokon.

Egy ilyen házikiállítás nyílt tegnap, szerdán is a *Fegyveres Erők Klubjában* — ahogy az lenni szokott: minden protokolláris formaság nélkül.

Mit mondjunk erről a kiállításról? Azt, hogy mind az olajképeivel, akvarelljeivel bemutatkozó *Rostáné Papp* Piroska, mind pedig a kerámikus *Szoljárné Bánfalvi* Éva jó néhány munkájának ott lenne a helye a hasonló műfajokban munkálkodó legjobbak között? Ezzel a kesernyés kérdőmondattal — sajnos — túl keveset mondhatunk. A kevéssé vidító tapasztalatok birtokában inkább azt kérdezzük: miért kell két ilyen tehetséges, képességeit hosszú évek óta nemcsak próbálgató, de jól bizonyító képzőművésznek egy ilyen alkalmi — csupán öt napig nyitva tartó — házitárlaton „szóhoz jutni", miért nem figyelnek fel rájuk a felfigyelésre hivatottak.

Hogy — illendően — érvekkel is szolgáljunk: Rostáné Papp Piroska *Orosz templom* című képére bátran bólinthatna igent a legtartózkodóbb zsüri is. A vászon nyersfehér foltjai, a tornyokat idéző aranyvörös *koronga*k — *mint az igényesebb mesterképeken* — a téma költői látomását adják.

Szoljárné Bánfalvi Éva kerámiái? Nemcsak mutatós lakásdísz, de alkalmi gyönyörködtetésre is méltó darab valamennyi. (Jogos talán a kérdés: egyáltalán tudott arról valaki, hogy hosszú évek óta Szegeden dolgozik, és innen postázza munkáit egy ilyen tehetséges kerámikus?)

Mindent összevetve: mégiscsak *jók* ezek a többek által rosszallott házikiállítások, hiszen — búvópatak módjára — nemegyszer az általuk teremtett „réseken" tűnik elő *a tehetség.*

Az elmondottak jegyében tehát joggal *ajánljuk* minden képzőművészet-kedvelő figyelmébe, a november 16-án, vasárnap este záruló házitárlatot.

A. L.

letben volt.

— Úgy van, mi elkészítettük, az illetékes szervek kipróbálták, megvizsgálták — jó. Vállaljuk érte a felelősséget.

Arra vonatkozóan, hogy mit tegyünk a vásárlói pa-

Előkerült Koc
első iroda

Kodolányi János eddig lappangó első irodalmi műve került elő az ormánsági Vajszlón. 1915-ben, az akkor Pécsett diákoskodó Kodolányi — iskolatársainak anyagi támogatásával — verseskötetet adott ki. A Hajnal című, mindössze negyvenegy oldalas könyvecske alig száz példányban jelent meg, és ezek a példányok az azóta eltelt több mint félszázad során elkallódtak, megsemmisültek. A Pécsi Tanárképző Főiskola irodalomtörténeti tanszéke most Kodolányi-emlékkiállítást rendezett és

ÉRETTSÉGIZŐK FIGYELMÉBE!

A tablófényképek készítését megkezdtük

műtermeinkben. Fényképész Szövetkezet, Kárász u. 7; Széchenyi tér 7; Lenin krt. 44. xS. 101 387

Parkett-

Vasárnap elveszett sárga nőstény tacskókutya. Megtalálója jutalom ellenében adja át Osztrovszky u. 16. alatt.

Lakatosmunkákat, javításokat, vasajtók, kerítés, üvegtetőváz, virágállványok készítését rövid határidőre vállalom. Szeged, Újvidéki u. 37. sz. Borbás. Ugyanott egy 12

1419. AUBUSSON, fekete alapon barok k
zem Fond, in barocker Umrahmun

1420. ANATOL IMASZŐNYEG, vörös
roter Gebetnische. XIX. Jh. 125×

1421. LADIK-IMASZŐNYEG, barna ima
mit brauner Gebetnische, grünem

1422. SIRÁSZ-SZŐNYEG, tükrében feke
schwarzem Fond acht Medaillone.

1423. HAMEDAN-SZŐNYEG, borpiros
teppich, im weinroten Spiegel lange

1424. AFGÁN-SZŐNYEG, vörös tükrébe
rotem Spiegel und Medaillon. XIX

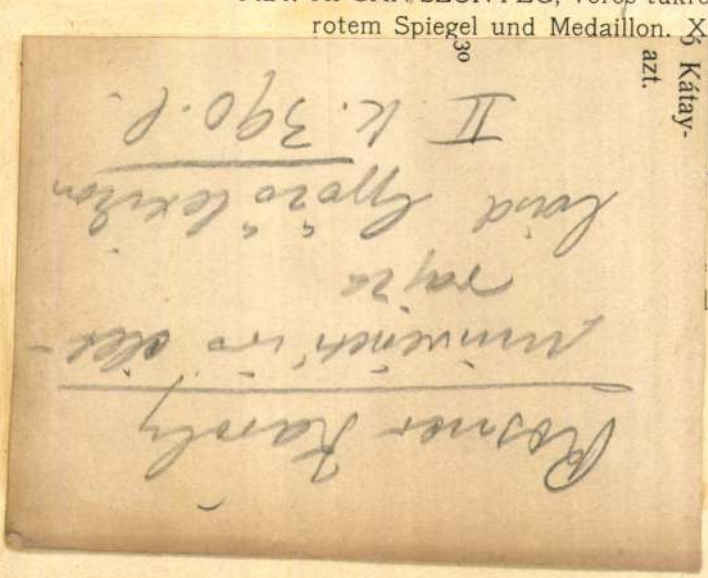

185×115 cm.

kével, fehér kerettel. XIX. sz. — Kilim Gebetteppich,
×115 cm.

VIII—XIX. sz. — Senne-Kilim, mit Cypressendekor.

gos medaillonnal. XIX. sz. — Sirvahanteppich, mit drei
cm.

gy mezőre osztott vörös-kék szinezéssel. XIX. sz. e. —
n vier Felder geteilt, in Rot und Blau. A. XIX. Jh.

t, két minarettel. — Gebetteppich, im roten Spiegel eine
09 cm.

lyem, vörös tükrében virágos ágak. XIX. sz. — Gebet-
ten Spiegel Blütenzweige XIX. Jh. 180×125 cm.

lop. Konia, XIX. sz. — Gebetteppich, mit zwei Säulen.

en hosszukás medaillon. XIX. sz. — Karabagteppich
XIX. Jh. 195×115 cm.

zlik. Igy például a *Nemzet* a deczember
i füzet ismertetését azon kijelentéssel ve-
i be, hogy e folyóirat hova-tovább jobban
gfelel a maga elé tűzött föladatnak, mely
ból áll, hog ményeivel
nél szélesebl oroljon a
ai ipar form: ismerteti
izet tartalmá *Osztrák-*
gyar Monar en című
yv kiállítá ről ezt
ndja: «A b közle-
nye a trónö omdászati
lítását bírál ges hibát
lva elő, m ben csak
znára válha hisszük,
y e kijelent nnyomda
gatósága k ltányolni
atlanságunk föntebbi
tkozatát a nélkül
ltük. Még ban azt is,
a *Nemzet* alán vala-
nyi olvasór ezen na-

— **Betörések.** *Rosner* Károly festőművész Falk Miksa-utca 28. számú házban levő lakásából betörők *az egyik felfeszített szekrényből 2000 pengő készpénzt és 2000 pengő értékű ékszert és ruhaneműt vittek el.* — *Juszt* László Gyula Múzeum-körút 13. számú házban levő irodahelyiségének kirakatát ismeretlen tettesek betörték és *ezer pengő értékben tíz fényképezőgépet vittek el.*

Pesti Napló
1939. január 1.

nosan elfogadott szabály, hanem a régi m
szet különféle korszakaiban más és más
uralkodott. A régiek, a szigorúan szobrá
alakításnál fogva a befestést inkább alkal
hatták, mint mi és náluk is a befestés és
aranyozás azon arányban ritkábbá lett, a
a szobrászatban a nagyobb természeth
uralomra jutott. E tekintetben elegendő
zonyságúl szolgálnak a pergamosi szobrá
művek, a melyeken a festéknek csak cse
nyomai láthatók és a császárság későbbi
jéből való szobrok.»

*

A franczia szépművészeti akade
múlt évi deczember 5-dikén tartott ülés
nem-művésztagok sorában Émile Perrin
lála által megürült helyre 25 szóval 20 elle
ben Rothschild Alfonz bárót választotta
E választásnál döntő volt azon körülm
hogy Rotschild nemcsak fínom ízlésű kedv
s gazdag gyüjteménynyel bir, hanem n
lelkű pártfogója a művészeknek.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Rostás Gábor

KISALFÖLD

1963 AUG 1 1.
1021

Rostás Gábor: Káptalandomb

1

gépgyár Vállala

munkavállalókat

szerszámkészít

emélyzeti főosztályán.
. 8.

hordók !

Sopron, Lenin krt. 76.
edény és faárubolt)
10. (23. sz. Faárubolt)

108 literes	692,40	Ft
171 „	868,80	„
250 „	1 199,60	„
340 „	1,594,—	„

k Kiskereskedelmi Vállalat

Nyá

augus

Fiú kötött áttört ing
Férfi rövidujjas poloing
„ „ babselyem ing
„ „ nylon ing
Gyermek cérnakesztyű
Férfi pamut és flór bokafix
Gyermek pamut és flór bokafix
Női nylon shortharisnya
Kaphatók a kijelölt áruházakban és

Roszner Károly
festő
VI. Bajza u. 64.

MKSz 1947

Eger, Keresztény Fiatalok Galériája
2002. július 15.– augusztus 31.
Rostás Bea kiállítása

Túl a kezdeteken

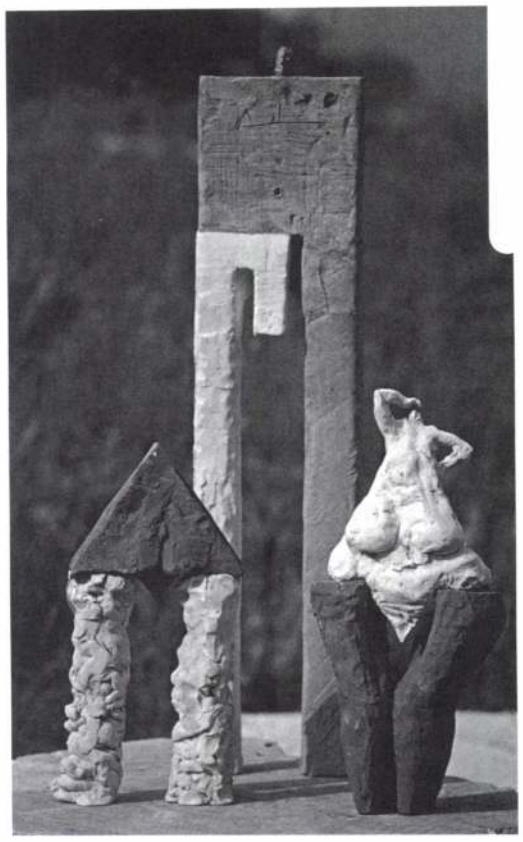

Rostás Bea munkája

A szobrász a Pécsi Tudományegyetem Művészeti Karának harmadéves hallgatója. Vagyis egy majdhogynem serdülő lány káprázatja el a nagyérdeműt. Énekel, táncol, játszik, rajzol, mintáz, röpköd, minden műfajban rögtönöz, minden mozdulata közlés, ráadásul – micsoda lázadása a természetnek! –, vörös a haja. Még gimnazistaként karakteres, szellemes, bár kiforratlan portrékat mintáz. Szobrainak gondolatiságát, izgalmát érzelmességgel színezi, majdnem költészet ez, s ötletei már ekkor áthidalják a tapasztalatlanság szakmai szakadékait. Így jelentkezett alig több mint fél évtizede Egerben, a nem éppen művészeti nevelésre szakosodott Angolkisasszonyok Sancta Maria Intézetében nevelkedve, a kamasz Rostás Bea. Nem véletlen, hogy első plasztikái osztatlan közönségsikert arattak. Ismerősök portréi néztek az egri közönségre, ismerős és gyermekien közhelyszerű gondolatkísérletekben volt fölismerhető a „valóság". Az ígéret túl nagy volt és a megszólalás túlságosan tetszetős. Ezért kellett megrettennie a Rostás Bea munkáival először találkozó szakembereknek: a kétségtelenül fölismerhető adottság, képesség, invenció vajon tehetséggé válik-e az évek során? S ha tehetséggé érik, elég lesz-e a kitartás, a szakmai tudás, a szellemi útravaló, hogy ebből a hevületből mindig mozgósítható lelkiállapot, magatartás, esetleg életforma legyen? A gyermeki kalandok kockázatát még az is növelte, hogy a szobrok készítését alig előzték meg a tanulmányrajzok, ezek is inkább lágy, finom festőiséggel kóstolgatták a látványt, látszólag kevés közük volt a plasztikákhoz. S ezért, vagy a téri kifejezés hatásosságának kényszeréből fakadóan, de bizonytalannak tűnt az ízlés, a mértéktartás lehetősége is.

Mégis mit várunk egy tizenhat éves gyerektől? Nem tesszük-e visszamenőleg is túlságosan magasra a lécet? Fölös okoskodásunkkal nem válunk-e ünneprontóvá, nem keserítjük-e meg a tehetség jelentkezésének örömét? A kétségek sorolására és kegyetlen tudatosítására már ekkor is éppen Rostás Bea adottságai, személyiségének jegyei biztattak. Az elpusztíthatatlan munkakedv, a hatalmas energia, a megmérettetés belső igénye, a kifejezés már említett kényszere, a kritika felnőttes komolyságú elviselése művészembert és teljesítményt ígért. Ám a teljesen természetes életkori sajátosság: a szertelenség, még a kamasszal a hevesi művésztelepen találkozó mester, Kő Pál szobrászművész, egyetemi tanár számára is csak azt jelentette, hogy „valami lesz ebből a lányból, sőt valamilyen művész lesz, színész, énekes, akármi, de hogy éppen szobrász lenne, azt még nem lehet tudni...". A szakmai tanács, az igazítás, a rendszerezés felé való terelgetés szerény szándéka ekkor még szétporlott Rostás Bea imponáló, de az alapvető szakmai elvekre is fittyet hányó, mindent elsöprő akarásán. Ez a szabálytalanság, a személyiségnek ez az erőteljes, az önfejűségig önálló megmutatkozása persze nemcsak a kétségek ébresztője, de a meggyőződésé is, miszerint az önmagát megfogalmazó ember, a korán jelentkező karakterrel áldott-vert kamasz, nemcsak keresni képes, de kijelöli és meg is találja saját útját. Érettségi után Bea egy nagyon hasznos esztendőt tölthetett a fővárosi alternatív művészeti iskolában. Az erőn felül vállalt szülői támogatás itt elsősorban nem a szakirányú szakmai képzést, hanem a teljességre való törekvést, a művészetek és a műfajok együttélésének élményét adta. A rajzolás, festés, mintázás mellett a színpadi díszletterve-

zés, építés, jelmezkészítés, színészi, énekesi megmutatkozások éppen azokat az ambíciókat elégítették ki, amelyekről mindaddig nem lehetett tudni, hogy kísérőjelenségei-e egy szobrászi kibontakozásnak, vagy azt fölemésztő próbálkozások. Pécs és Bencsik István meghatározó személyisége föloldotta a dilemmát. Még talán szerencsés is, hogy a fővárosi közjáték után egy másik vidéki – de szemléletében nagyon is európai – város vált a tanulás helyszínévé. Bencsik István viszont személyében is éltette a Somogyi Józseftől tanult, örökölt hagyományos értékszemléletet és a hiteles és igényes modernitás magatartásformáit. Ráadásul Bencsik nemcsak alkotóként, pedagógusként, de személyiségként, kételkedő emberként is minta lehet, lehetett. Olyan szobrász, aki egy felnevelő műhely vezetésekor szellemével és nem utasításaival hat. Maga is munkás, termékeny, tevékeny, közéleti szerepekben is otthonos. A vele együtt oktatási-nevelési feladatokat vállaló művészek, a szükségszerű viták mellett is, ugyanazt az igényességet képviselik. Bencsik már a háttérbe húzódott, de szelleme és valós jelenléte akkor is hat, ha közvetlenül, nap mint nap nem kínálja szakmai tudását.

Az eddig is elszánt és nagy lendületű munka immár tudatos feladatválasztássá vált. De nem lehet szó nélkül hagyni a kor- és évfolyamtársak termékenyítő, inspiráló, állandó napi jelenlétét, az egészséges rivalizálás termékenyítő szerepét sem. S ami Rostás Beában egészséges: az az irigység nélküli vonzódás más tehetségéhez, a tanulságok és nem a külsőségek elsajátítása. Ebben a közegben a szobrásznövendék első öntudatos vállalásai több irányt jelölnek, többféle érdeklődést, markánsan különböző elképzeléseket mutatnak. A tájékozódási pontokat a lehető legtávolabbi téri magaslatokra tűzi maga elé, széles mozgásteret hagyva az összegzésnek.

Drótszobraiban a dinamizmus mellett a szerkezet izgatja. A rejtett figuralitás, a látszólag könnyed anyagkezelés, a szobrászi vázépítési technika továbbgondolása, önálló műként hitelesítése mégis másodlagos, mert a legfontosabb a test térbeli koordinátáinak pontos kijelölése. Ezért e lecsupaszított, elemző plasztikai gondolkodás minden látszólagos kísérletnél többet mutat. Ráadásul Rostás Bea ezirányú puritán próbálkozásai fölerősítik a fény-árnyék plasztikai szerepét, számtalan újabb elgondolásnak teremtve teret. Talán éppen ezeknél a rajzos szobroknál, az egyetemi tanulmányok első felvonásaként erősödött föl az igényes és monumentális (tehát életnagyságú) tanulmányok belső kényszere is. A térbeli megnyilvánulások rajzi „felöltöztetése", lekövetése párhuzamosan jelenik meg a tanulás ezen szakaszában.

A temperamentum mégsem lehet meg sokáig kézzelfoghatóbb, fajsúlyosabb, markolhatóbb anyag nélkül. A korai ábrázolások és az értettebb kötelező stúdiumok mintázását a felszabadultság és a természetesség próbája követi. Az ősi termékenységszobrok kirobbanó anyagszerűsége, a földből lettél élménye, a teremtés varázslata rusztikus terrakotta torzókat hozott létre Rostás Bea műhelyében. Ezek lírai expresszivitása, gazdagsága minden esetben feledteti a csonkoltságot, a félbehagyottságot. A történeti előzmények leckeszerű fölmondását, vagy a rutin modorosságát ezen kisplasztikák monumentalitása és költészete teszi semmissé. Szinte örülnünk kell, hogy a bronzöntés költségei csak a megismerés szintjén kínálják föl e plasztikai magatartás sokszorosítását, rögzítését. Így nem dermedhetett jóvátehetetlen véglegességgé a keresés igénye. Nem mintha lebecsülnénk a bronz lehetőséget, vagy önmagában a több ezer éves technika konzervativizmusától óvnánk a pálya legelején tájékozódó alkotót. Sokkal inkább örülhetünk annak, hogy már most a nagy kihívás, a kő, az önálló faragás izgalma keríti hatalmába, kínál neki feladatokat. Ráadásul a különböző anyagok, különböző színű és minőségű kövek együttélése, a rusztikus közelítés, a keresetlenség itt is távol tartják az anyagmegmunkálás csábító, tetszetős megoldásaitól, a közönségnek játszó szobrász manírjaitól, a lényeget elfedő bravúrjaitól.

Rostás Bea négy év után lépett újra egri közönsége elé. Az Érsekudvar gyönyörűséges boltíves termeinek mennyezetét feszegették ezek az ebben a térben kicsinek, jelentéktelennek tűnő szobrok. Ám a belső monumentalitás most is segített. A szülőváros ennek ellenére bizonyára némi meghökkenéssel vette tudomásul, hogy a kedves, megnyerő tehetség immár nem a világ hízelgőbb oldalából hasít ábrázolni, látni, tapintani valót. Sokkal inkább a problémák csomópontjai érdeklik, mint a véglegesség. Teheti ezt azért is, mert belülről építkező, következetes tanulási folyamatának különös fedezetet ad az invenció mellett az intellektuális igényesség. A társművészetekben, a nyelvekben való tájékozottság, a szobroknak (is) fedezetet adó világlátás, teljességre törekvés szándéka. S biztató az is, hogy nem apadt el az a vállalkozó kedv ami színpadra viszi, ami a zenéhez, az énekléshez, az interpretáló művészetekhez köti. Viszont nagykorúságának jele, hogy le tud mondani az alakváltó szerepről, a plasztikai gondolkodás zavartalan megjelenítése, bemutatása érdekében önkorlátozásra, mozdulatlanságra, háttérbe vonulásra, fegyelemre is képes. A készülődés különösen izgalmas rendkívül termékeny és ígéretes szakaszában ez a legtöbb, amit várhatunk, és amit meg is kapunk tőle.

Antall István

Pécsi Galéria
2002. augusztus 23.– szeptember 15.
A Huddinge Konstnärsklubb

Svédek Pécsett

„A csoport 28 képzett művészből áll…" olvasható a kiállítást kísérő kiadványban. A képzettséggel mint tekintélyelvi érvvel azonban csak kevésszer találkozhattunk meggyőzésként. Nem kísértett a kiállítás olyan művészi játékot, nem mutatott olyan bravúrokat, amelyek után ne csupán nosztalgikus hiányérzetek, vagy a közönyösség érzése maradtak volna. Érzések ezek, az első pillanatokban született előjelek, amelyek azonban mindvégig megmaradnak a szemlélőben.

A Pécsi Galériában egy kortárs svéd képzőművészcsoport kiállítását láttuk, megbízhatóan hagyományos technikákkal. Talán az is tartalmi tényező és értékelnünk kellene, hogy nem vették igénybe a divatos mediális fogásokat, informatikát, digitalizációt stb. Pedig biztosan lett volna módjuk rá. A Huddinge Konstnärsklubb sokszínű kiállítást mutatott be ennek ellenére. Szó sem lehet világmegváltásról, megdöbbentő effektusokról – amelyek manapság elengedhetetlennek tetszenek sokaknak. Viszont találtunk alázattal és mély érzelmekkel átitatott munkákat.

Nem titkolom, ha országunkon kívüli képzőművészettel találkozom, elsőként a hitelesnek gondolt idegen hangulatok után kutatok. Azt keresem, hogy mi a tőlünk eltérő, ami talán a mentalitások különbségeire is utal. Szokásom nem egyedi, a magyar kultúra befogadó jellegű, értéke, hogy fogékonyabbak és érdeklődőbbek vagyunk más országok, nemzetek kultúrája iránt egy-két nyugati szomszédunkkal összehasonlításban. Az összehasonlítások végeredménye pedig akár lehet esztétikai természetű ítélet is.

A húsz kiállító művész nemcsak különböző technikákkal, hanem egymástól teljességgel eltérő alkotói szellemben dolgozik. Havasok és nyírfaerdők ihlették *Swenerik Jakobson* igényes és érzékeny grafikáit. A kollázsokra emlékeztető kompozíciók anyagszerű természetrészleteinek a tisztán hagyott papír úszó felhői adnak szürreális hangulatot. *Lisbeth Jüring* a festőnők életében menthetetlenül bekövetkező vágy kielégüléséhez juthatott, amikor virágokat festett, éspedig közelről. Az alkalmazott három szín és a felületbe karcoltmart kukacok nem hoztak többet a stilizálások megszokott esztétikumánál. *Lajos Szelényi* hatalmasnak gondolt látomása az egyik leginkább problematikus műve a kiállításnak. Az ellenőrizetlenül burjánzó formák és színek, a valójában magára hagyott kompozíció nem keltett illúziót, még az esztétikai természetű megtévesztés erejével sem hatott, tragikusan giccsközeli állapotot rögzített. *Lizzie Olsson Arle* kedves állatkái és *Sigfrid Grimma* Chagallt idéző akvarelljei oldották a kissé fáradt erejű próbálkozásokat, mint *Margareta Röstin* „Új reneszánsza", vagy *Chunglee Wang Gurt* piktogram képei.

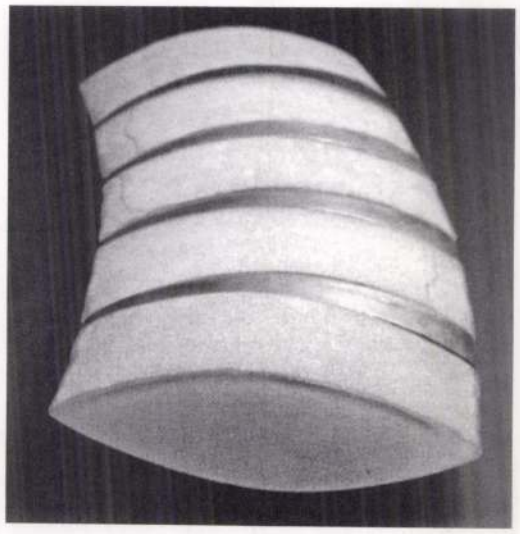

Gun Lindblad (Huddinge): Cím nélkül

Kim Stensland expresszív ecsetkezelése mindenképpen felkeltette a figyelmemet, és ez egészen addig tartott, amíg fel nem fedeztem a kép közepén a színpászták közé elrejtett mosolygó, infantilis figura portréját. Ha ez nem vette volna el a kedvemet, akkor tudtam volna némi türelemmel vegyes érdeklődést tanúsítani annak a képnek, amit a festő az előző tökéletes tükörképeként adott elő, igaz más színekkel. Az unalmas és mesterkélt fröcskölésekben aztán a még megmaradt értékek is felmorzsolódtak.

A képek mellett kisplasztikákat is láthattunk. *Gun Lindblad* elegáns anyaghasználattal tette vonzóvá tárgyait. A természeti formák szeletei, a fém és üveg párosítása szerencsésebben sikerült, mint Hakan Bull Parti „Fenék" című molekulakapcsolódásokat feldolgozó szobra, amely a kémiaszertárak együgyű modelljeit idézte csupán fel.

Joachim Grundmann színes üveg-objektjei alapvetően kellemes munkák, de nem éppen előnyösen illeszkedik az önfeledt kellemesség légkörébe a csigakövület-applikáció, mert a jelentés sűrítésére tett indítvány formai eredménye a túlédesített szirupok hangulatát hozta csak. A „Kezdet" cím ugyancsak súlyos lökés a giccs tartományok felé. Zárásul *Gugge Norrinder* akvarelljét hagytam. Nem azért, mert kiugróan eredeti alkotások, de itt volt érzékelhető úgyszólván egyedül, hogy a művész azt a programot hajtotta végre, amit elkezdett, amit vállalt. Teljesítette a feladatát. A sokféleképpen értelmezhető romantikus érzelmesség és olykor kritikán aluli megoldások galériányi felvonulásában *Gugge Norrinder* képei valóban a tehetség szépségéről szóltak.

Lényegében és a felszínen elhitette magáról ez a kiállítás, hogy könnyed és vidám, amiért a felszínen és azonnal az unalma sem megragadható. Ez azonban csupán a rendkívüli sokféleségnek „köszönhető", a stílusok és formák kavalkádjának, amelyben nemigen lehetett szervezőerőt felfedezni, s főleg nem művészi eredetiséget.

Csávás Eszter

Pécsi Kisgaléria
2002. augusztus 15.– szeptember 8.
Páger Bernadett
textiltervező iparművész kiállítása

Posztmodern kézművesség

Úgy tűnik, fából vaskarika, amit a címben állítok. Különösen, ha a textiltervezők avantgárddal eljegyzett nagy generációira gondolok. A nagy generációk színe-java különben ezen a nyáron a Szombathelyi Képtár sokat próbált falai közt kapta meg a kegyelemdöfést a textilbiennálék harmincéves, összecsapott hommage-kiállításán. Páger Bernadett azon szerencsések közé tartozik, akiket az utolsó biennálén, 2000-ben, az Iparművészeti Egyetem befejezése utáni évben, bezsűriztek a nagyok fórumába.

Pauli Anna volt a mestere, akitől – szinte kivételesen – a dizájner és a kézműves gondolkodást egyszerre lehetett elsajátítani. Ami a paraszti szövészetben és lakberendezésben letisztult hagyomány, az Páger Bernadett számára egyszerre anyanyelv és misztika, varázslat, amelyhez szüntelen tisztelettel és csodálattal fordul. Ez a tisztelet azonban nem a külsőleges formajegyeké, ahol a szövőszakkörök szorgos látogatói elakadni szoktak. Ő nem az egyes szövőasszony évszázadok csiszolta rutinos eljárásait utánozza, hanem azt a „művészetakarást" volt képes megérezni és sajátjává tenni, amely a találékonyság, alkalmazkodás, praktikum különös mozgató szelleme volt. Bátran kí-

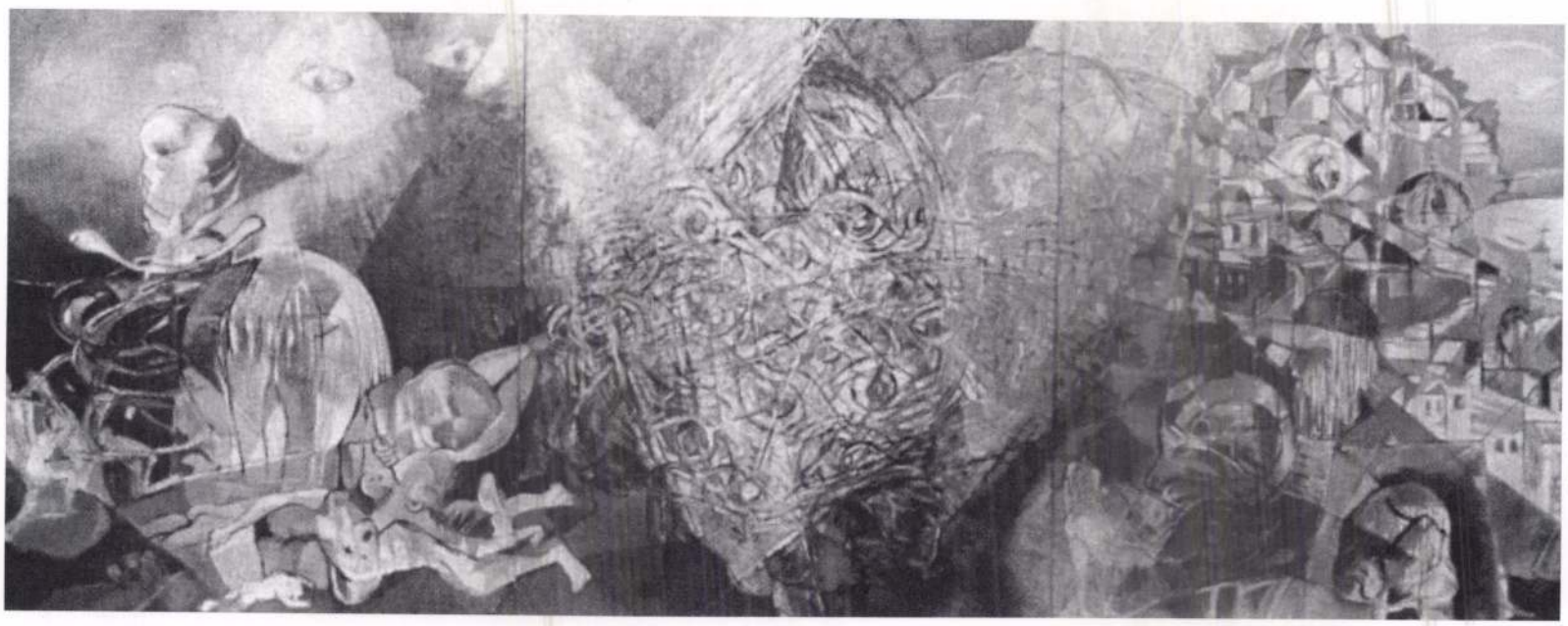

Lajos Szelényi (Huddinge): A nagy apokalipszis

Bubna Ferdinánd. 10651.

Mellig, szembe néz, tojásdad medaillonban, nyakravalója felett és mellén összesen négy érdemrenddel. Felirata:

FERD. GRAF VON BUBNA
Kaiserl: Königl: Oestr. Feldmarschall Lieutnant.

alól középütt: Rosmaesler sc.
legalól középütt: Zwickau bei Gedr. Schuman.

Punct., mér. a rl. 19.2: 13.6 cm.

Sz.n. 20-902
218-901 2.

Rosmäsler: 11768.

Mária Anna Karolina.

Mellig, balra fordultan, virágos ruhában, fekvő gyöngyfüzérrel a nyakon és fejadad medaillonban van ábrázolva. Felirata a kép alatt:

ANNA

Königin von Ungarn, Kronprinzessin von Oesterreich.

s alól: Kriehuber del. Stahlstich v. Rosmäsler in Berlin.

Acélmetszet, méretei 7·3 : 5·4 cm.

Stn. 14291
Stahl. 219-914.
570-914-159

1 Kp

Roskovics

Egy nagy festő, akit elfelejtett az utókor

A budapesti terézvárosi plébániatemplomban néhány lebilincselő festményen Árpád-házi szentek láthatók méltóságteljesen délceg, ragyogóan büszke megfogalmazásban. A képeket bár elvileg láthatja, gyakorlatilag nem ismeri a közvélemény, pedig alkotójuk a maga korában, a millennium idején nagyra értékelt festőművész volt.

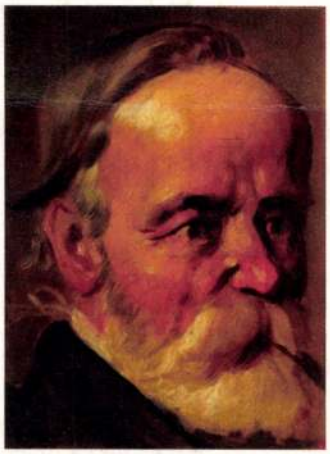

A múltat kutató, feltáró és értékelő művészettörténet a diktatúra évtizedeiben éppen úgy mellőzte az egyházművészetet, mint a századforduló historikus ábrázolásmódját. A millenniumi Magyarország egyházművészetének egyik elfeledett, de rendkívüli alakja volt *Roskovics Ignác* festő.

– Roskovics Ignác művészetének fontosságát csak úgy érthetjük meg, ha visszatekintünk a kor egyházművészetére – mondja *Gassama-Szabó Bernadett* művészettörténész-teológus. – Az 1850-es évektől Ipolyi Arnold nagyváradi püspök és Czobor Béla mozgalmat indított, ugyanis az egyházművészetet akkoriban kevéssé becsülték. A barokk kori festményeket gyakran lemeszelték, mert a templomi papság nem értett a művészethez. A mozgalom azért indult, hogy a papi szemináriumokban is oktassanak ikonográfiát és ikonológiát, hogy a templomokba ne kontárok művei, hanem elhivatott festők igényes művei kerüljenek. Életre hívtak egy egyházfestészeti pályázatot, amelynek első díjazottja és később is rendszeres szereplője lett Roskovics Ignác. Az ő művészete nagy szerepet játszott abban, hogy az egyházi festészet feléledjen és fejlődésnek induljon.

Roskovics képei a bátor historikus ábrázolás gyönyörű példái. Árad belőlük a békebeli Magyarország önbizalma, büszkesége, hite. Mindig nagy figyelmet fordított a történelmi hűségre, tanulmányozta az ábrázolni kívánt kor öltözetét, fegyverzetét. A női szentek arcán szeretet, harmónia és földöntúli szépség látszik, míg az Árpád-házi királyok meglepően karakteresek, egyéniek.

Fiatal festőként egy művészeti ösztöndíj jóvoltából három évig Münchenben tanult, s hazatérve, a többi fiatal festővel együtt ▶

Szent Margit

– Úgy vélem, hogy nem lehet nagyobb kudarc, mint Nagycsütörtök, Nagypéntek. És mégis olyan szép, hogy húsvét után, a kereszthalál, majd a feltámadás után Jézus nem a sebeit nyalogatja, nem bosszúért liheg, hanem azt mondja Mária Magdolnának – gondoljuk meg, egyetlenegy utcanő maradt mellette, ő az egyetlen, aki kimegy a sírjához –, hogy semmi gond, menjünk tovább, s folytassuk ott, ahol abbahagytuk! Nem foglalkozik Heródessel, nem foglalkozik Kajafással, nem foglalkozik a zsidó főtanáccsal, nem foglalkozik semmivel, hanem a szeretet útján megy tovább. Eljön még hozzá Péter, ő visszafogadja, és felépíti ebből a széthullott helyzetből az egyházát. Hasonló helyzetben vagyunk mi, magyarok is. És épp ezért nekünk sem a sebeinket kell nyalogatni, hanem inkább építsünk holnapot abból, ami megmaradt. Igen, sok a baj erkölcsiekben, anyagiakban egyaránt. Az emberek hajlamosak arra, hogy a problémákat, a sebeket vegyék számba. Ettől aztán problémaorientált lesz sok ember. Hát én inkább örömorientált vagyok, és az örömeimet veszem számba az év végén. És azt látom, hogy Isten nagyon sok ajándékot adott nekem, a rám bízott gyermekeknek, a munkatársaimnak. Ezekért az örömökért én hálát adok az Istennek.

– Annál is inkább van ok örülni, hiszen Erdélyen kívül immár Délvidéken is megnyílt egy ház a magyar gyermekek számára…

– Én nem az elitképzést érzem feladatomnak, hanem a népnevelést. Az egyszerű embereket fel kell emelni, hogy a rájuk háruló feladatoknak eleget tudjanak tenni. Ez az én célom. Jó lenne, ha minden vidéknek lenne egy központja, amely segít abban, hogy a legegyszerűbb gyermekek megállják a helyüket a világban. Egész Erdélyben, de – miért ne? – az egész Kárpát-medencében szeretnék ahhoz szövetségeseket találni, hogy megvalósítsuk a Márton Áron vagy Prohászka püspök által megálmodott, elkezdett népnevelést. Délvidéken tudatosan beindítottunk egy otthont, ezért van ott egy ferences atya, Harmath Károly és az ő Poverello Alapítványa, s így novemberben fölszenteltük a Lurkó napközi otthont Dreán. Jelenleg tizenhét gyerek tanul, formálódik, alakul ott. Ezek ugyanúgy szegény sorsú gyerekek, akik segítség nélkül elbuktak volna vagy kimaradoztak volna az iskolából. Így viszont tudják venni a kanyarokat és az akadályokat. Ez egy kísérleti ház, remélem, sok hasonló indul majd be arrafelé. Kaptunk nemrég egy levelet a dreai ház felavatása után egy faluból, százhúsz gyermek írta alá. Azt kérték benne, hogy az ő falujukban is hozzunk létre egy ilyen házat. Ez olyan megható volt. A régi magyar harcmodor a könnyűlovasságra alapult a honfoglalás korában. Úgy gondolom, ez most is így van. Én nem vagyok képes nagy, impozáns intézményeket indítani, csak ilyen kisebbeket. De mindenképpen az életet kell szolgálni. Ezért igyekszem mindent megtenni.

– Nem könnyű feladat a népnevelés egy szekularizált, jobbára a materiális javakra figyelő világban. Mi lehet a hatékony föllépés titka abban az Európai Unióban, amelynek elbukott alkotmányából kimaradt a kereszténység gondolata?

– Sajnos az unióban néha úgy tűnik, hogy nincs is mit deklarálni… Az lenne jó, ha egyszer a szívünkben a helyére kerülne a kereszt, az evangélium, és akkor az épületeink falán és az uniós alkotmányban is megjelenne ez a szimbólum. Meg vagyok győződve arról, hogy az életem nehéz pillanataiban iránytű az evangélium, és ezért ott keresem a válaszokat a kérdéseimre. Annyit tehetünk, hogy mély és élő hittel bátorítsuk egymást, hogy ne zsákutcákba faroljunk be, hanem a Szentírás szellemében kereszténykent éljük az életünket. A hitet meg kell élni, a gyakorlatba kell ültetni. A cselekvő, élő hit az igazi kereszténység.

> Ne rozsda által szétrágható, moly által megehető ajándékokat gyűjtsünk, hanem mi magunk legyünk ajándék, áldás egymás számára.

– Hogy telik az adventi készülődés Déván?

– Csendesen, meghitten, békésen. De idén azért egy nagy közös karácsonyi összejövetelt tartunk Székelyföldön, Parajdon. Abból a térségből közel ezer gyermeket nevelünk kollégiumban, bentlakásban, napközi otthonban. Minden bajban lévő székelyföldi gyermeket meghívtam ere a karácsonyra a parajdi sóbányába. A bánya vállalta, hogy egy nagy karácsonyfát földíszít nekünk. Lesz pásztorjáték, éneklés, műsor. Most erre készül mindenki nagy izgalommal.

– Wass Albert írja egyik versében: „Karácsony készül, emberek, súroljátok fel lelketek." Sokszor azonban azt látjuk, hogy a vásárlási lázban mintha elfeledkeznénk a bensőnkről…

– Olyan szép, hogy Jézus Krisztus karácsonykor nem hozott nekünk egy csomó mennyei szuvenírt. Miért? Mert ő maga akart lenni az ajándék. Olyan szépen mondja János evangéliuma, hogy „Isten úgy szerette a világot, hogy egyszülött fiát adta érte." És megteremtett téged, engem, mindannyiunkat. Te magad kell légy az ajándék! Ne rozsda által szétrágható, moly által megehető ajándékokat gyűjtsünk, hanem mi magunk legyünk ajándék, áldás egymás számára. Gondolkodjunk el, hogy vajon minden szavunk, tettünk valóban áldás, ajándék, simogatás-e, vagy inkább Istenverése vagyok a környezetemnek. Olyan szép lenne, ha ajándékká válnánk! Azt gondolom, hogy szebb karácsonyunk lenne, mint ha csak a múlandó tárgyakra figyelünk.

– Erdélyben emlékezetes karácsony volt az 1989-es. Hogy emlékszik vissza erre most?

– Nagyon szép karácsony volt az. Sok ember szívében eufória volt, hittük, hogy valami véget ért, és valami új kezdődik. Kicsit naivak voltunk akkor. De azóta mégis nagyon sok ajándékot adott az Isten. Az idei karácsony például elhozta azt nekem, hogy mint erdélyi magyar jövő évtől útlevél nélkül jöhetek Magyarországra. Eljött az ideje, hogy a nemzetünket békésen egyesítsük az Európai Unió határai között. Tizenöt évvel ezelőtt ezért imádkoztunk, ezt kértük. A kérdés, hogy a szélesre tárt kapun keresztül tudunk-e menni igazán? Tudunk-e élni a lehetőséggel? Persze jelentek meg új problémák az unióban is, de nagyon fontos tudni, hogy a nemzetünk békés egyesítése most már csak rajtunk múlik. Ez az idei karácsony nagy-nagy ajándéka. Adja az Isten, hogy élhessünk vele! Tizenöt évvel ezelőtt hetekig kellett sorban állni útlevélért, benéztek a gatyámba is, nem hozok-e Szentírást. Tudni kell a jó irányú változásnak örülni, mert ha nem, ha csak azt nézem, mi nem sikerült, akkor megette a fene. Én meg vagyok győződve arról, hogy Isten azt szeretné, hogy mindannyian külön-külön és együtt is, közösségileg, magyarként erősek, szépek, nagyok legyünk. Nem vagyunk könnyű helyzetben, de mindig azoknak volt igazuk, akik hitték, hogy van tovább és lehet újrakezdeni. A legkisebb lépések is hatalmas eredmények kezdetei lehetnek.

Ágoston Balázs

Atilla vára

Merjünk nagyot álmodni, szólt a mondás az ezredforduló legszebb négy évében. Sokan megpróbálták, sokaknak sikerült. Van, aki például Atilla király palotájának megépítésére vállalkozik. Eredetileg a szkíta nagykirály halálának feltételezett 1600. évfordulójára tervezte az avatást, de nem jött össze. Jövőre azonban talán meglesz az alapkőletétel…

A Demokrata negyedik éve követi nyomon az eseményeket. A 2003. évi 18., majd a tavalyi 5. számban tudósítottunk a tápiószentmártoni Kincsem Lovasparkba tervezett építmény sorsáról. A terület tulajdonosa, *Kocsi János* 1993-ban vette meg a laktanya területét, ahol az 1953-ban épített katonai repülőtér irányítását a 60-as évektől az orosz hadsereg vette át. Nem tudta, hogy itt volt a Kincsem nevű, verhetetlen kanca futtatója, hogy az itteni földsugárzás gyógyító hatású, hogy *Kubinyi Ferenc* régész, geológus kutatásait követően a *Blaskovich* testvérek javaslatára és költségén a Nemzeti Múzeum régészei a közeli Tápiószelén 455 szkíta kori temetőt tártak fel, hogy 1923-ban a Tápiószentmártonból Sörégbe vezető út mentén a Kr. e. V. századból származó, szkíta fejedelmi sírból aranylemezből domborított, szarvast ábrázoló elektron pajzsdísz került elő. Arról meg végképp fogalma sem volt, hogy a hunoknál (*Priszkosz* szkítáknak nevezte őket) vendégeskedő Priszkosz rétor leírásából a Blaskovich testvérek arra következtettek, hogy akár ezen a tájon is állhatott *Atilla* királynak a beszámolóban leírt fából épült palotája.

Kocsi János mindezekről tudomást szerezvén elhatározta, hogy a palota feltételezhető mását megépítteti. Az események az elmúlt napokban vettek döntő fordulatot.

– Különböző tervezők már eddig is foglalkoztak a palota külső-belső megjelenítésével, de ezek az elképzelések eddig nem találkoztak a mi ízlésünkkel. Mindig többet vártunk annál, mint amit a tervrajzok mutattak. A legrokonszenvesebb elképzelést a gödöllői Szent István egyetem építészprofesszora, *Ruda György* mutatta be, de sajnos nem lépett tovább a részletekkel. Ezt követően hozott össze a sors *Hayde Tibor* tervezővel, aki hiteles források híján a korabeli építészet területén folytatott kutatásai alapján mutatta meg terveit, és azokat készségesen változtatta újabb és újabb elképzeléseink szerint – mesél a fejleményekről Kocsi János.

Az építmény helyszínét kijelölték. A tervezők persze nem zárják ki, hogy a szkíta királynak akár több palotája is lehetett az ország területén. Ezt alátámasztja Anonymus beszámolója, aki leírja, hogy Árpád fejedelem, valahol a budai hévizek fölött kelvén át a Dunán, megérkezett ősei, Atilla király itt-ott már romos, de mégis lenyűgözően hatalmas és lakható kővárába…

A végleges tervrajz egy vizesárokkal körülvett mesterséges dombra képzeli a palotát, amelynek közepén egy 2800 négyzetméteres, rendezvények lebonyolítására is alkalmas, hosszúkás udvaron a jobbra és balra elhelyezett lelátókon ülnek majd az ide érkező turistacsoportok. A vállalkozás ugyanis alapjában véve idegenforgalmi látványosságnak készül, ami persze nem baj.

A hatalmas építményhez rengeteg fa kell, amit előreláthatólag egy ukrajnai fafeldolgozó cégtől vennének, és amely egész éves fakitermelését fordítaná erre a célra. Szakemberek véleménye szerint a feladatra a kétezer méteres magasságban növő vörösfenyő a legalkalmasabb a benne kifejlődő kémiai anyagok miatt. Ilyen vörösfenyő oszlopok tartják, napjainkra már megkövesedve, Velence városát is.

A tápiószentmártoni beruházás 5 milliárdot tesz ki. Ekkora befektetéshez a saját tőkén kívül más forrásokra is szükség lehet.

– A kormányprogramban benne van a turisztikai pályázatok támogatása, és pillanatnyilag ennél jelentősebb idegenforgalmi beruházást nem tudok elképzelni. Ha a palota és a műsorok megtekintésére ide érkező, mondjuk évi tízmillió látogatónak csak a fele eltölt itt egy éj-

Mária, a magyarok Nagyasszonya pajzzsal és a Szent Koronával a Rózsák terén álló görög katolikus templom freskóján

► azért küzdött, hogy az ottani akadémia mintájára szülessen egy magyar képzőművészeti akadémia is, amely egyenrangú Európa hasonló intézményeivel. Ezt történelmi fontosságú mozzanatnak tartotta. A terv megvalósult, a kormány *Benczúr Gyulát* bízta meg a mesteriskola vezetésével.

Roskovics egyik legnagyobb és legértékesebb munkája, a budavári Szent István Terem képei a II. világháborúban az ostrom során elpusztultak, de fennmaradtak róla fényképek, kartonok, amelyek alapján megállapítható, hogy a budapesti terézvárosi templom képei mind ábrázolásmódjukban, mind technikájukban nagyon hasonlítanak a terem képeihez. Szintén fennmaradt táblakép formájában az a két kép is, amelyek *Szent István* királyt ábrázolják. Ezeket a Magyar Nemzeti Galéria kölcsönadta az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium egyik díszterme számára. A nagyméretű hármaskép egyike Szent István apostoli királlyá koronázását mutatja be, míg a másik a Szent István a keresztény vallást hirdeti címet kapta.

– Képei olyan jól sikerültek, hogy megkapta élete újabb nagy megrendelését, a Kecskeméti Nagytemplom kifestését – folytatja Gasama-Szabó Bernadett. – Itt az Atyaistent mint a fény és a világosság forrását jeleníti meg. Szűz Mária és a szentek, illetve a magyar történelemből átvett jelenetek központi helyet foglalnak el a sorozatban. A Kecskeméti Nagytemplom kifestéséért megkapta a Lotz-díjat. Az akkori művészeti közvélemény ebben a munkában látta saját kora egyházi falfestésének csúcspontját.

Roskovics visszatérő főalakja Szűz Mária, akit rendszeresen a magyarok védelmezőjeként jelenített meg, a magyar címer társaságában, kezében a Szent Koronával. Az egyik legszebb és tagadhatatlanul talán leglátványosabb ilyen alkotása a budapesti Rózsák terén álló görög katolikus templomban látható. Mária az őt övező Nap dicsfényében, ölében a gyermek Jézussal, kezében a Szent Koronával, lába előtt a magyar címerrel akár szimbóluma is lehetne az egyetemes magyar identitásnak. Az ő munkája ugyanitt az ikonosztáz közepén elhelyezkedő Utolsó vacsora című festmény is.

A nagyszerű festőművész igen sok képet hagyott maga után, ám egy részük még most is a Magyar Nemzeti Galéria raktárában hever. 1905-ben megvakult, s bár egy operáció segítségével újra visszanyerte látását, állapota a későbbiekben fokozatosan romlott, halála előtt néhány évvel végleg megvakult. Legszebb képei azonban megmaradtak és megérdemlik az utókor figyelmét.

(fehérváry)

Szent Imre

Szent István

Szent Erzsébet

Boldog Gizella

T. Szántó György felvételei

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

CSONGRÁDMEGYEI HÍRLAP

Rostás Tibor

1021

1967. NOVEMBER 26., VASÁRNAP

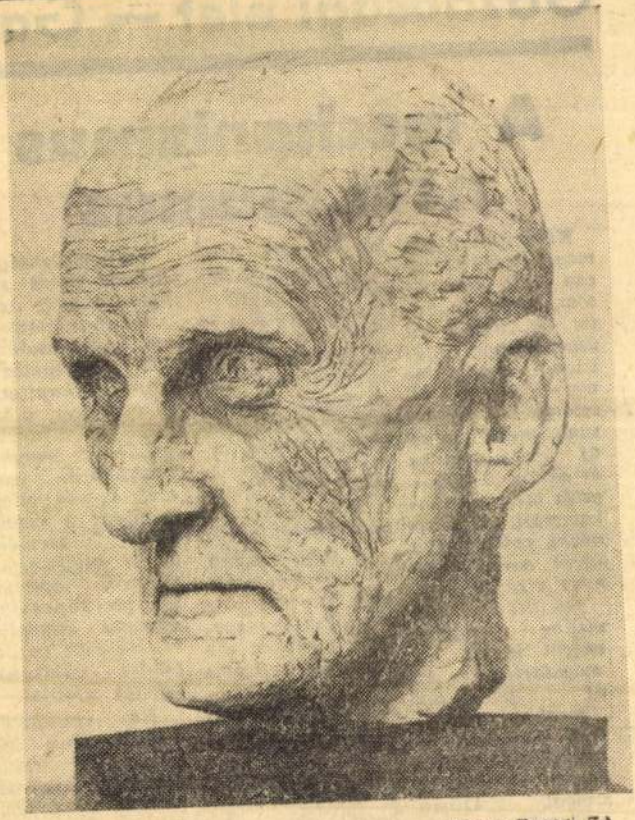

(Foto: Enyedi Z.)

ROSTÁS TIBOR: FERENCZY BÉNI PORTRÉJA
(A XIV. Vásárhelyi Őszi Tárlat anyagából)

...zászlóval világi- vett Kálmántól, s felsiettek Eisen-
...ládnak stádtarral annak szállására.

Gazdasá

A mechanizmus nem mumus

Néhány napja megállított az utcán egy ismerősöm, és azt mondta: — Nagy a mi üzemünkben a félelem. Azzal fenyegetőzik a vezetőnk, vigyázzunk, mert jön az új mechanizmus és akkor ő válogatja meg a munkatársait. Mindenki retteg, ki kerül sorra január elsején...

Őszintén szólva mellbe vágott engem is ez a magatartás. Az új gazdasági mechanizmus, mint nevében is benne van, gazdasági célokat szolgál. Olyan szellemben szervezni és irányítani a termelést, hogy az jobban alkalmazkodjék a piachoz, a dolgozók egyre növekvő igényeinek a kielégítéséhez két követel. Azok a dolgozók, tehát, akik trehányak, lusták, gondatlanul, sok hibával dolgoznak nem számíthatnak sem az üzemi párt- és szakszervezet segítségére sem, arra, hogy huzamosabb ideig megtartsák őket a munkahelyükön.

A jobb munka, a lelkiismeretesebb tevékenység igénylése magában hordozza a dolgozók iránti nagyobb megbecsülést. Az új mechanizmus korszakában tehát az eddiginél is nagyobb megbecsülésben részesítik azt a dolgozót, aki kitűnik munkájával. A vezetők csakis az ilyen emberek segítségével képesek növelni munkahe-

embertelenség. Éppen ezért súlyos tévedés az új mechanizmussal, mint mumussal fenyegetőzni. Nem a kapitalista rendszer, a kapitalista farkastörvények meghonosításáról van szó. Éppen ellenkezőleg: a szocialista termelés olyan megszervezéséről, amelyik tovább képes fejleszteni szocialista életünk gazdagabbá válásának anyagi alapját.

Ha egyáltalán beszélhetünk félelemről, akkor csakis a közösségi érdekeket semmibevevő emberek félelméről lehet szó. Mert valóban van létbizonsági félnivalója az olyan embernek, aki nem hajlandó tudása, képessége

tünk, nincs hiven adva. Mi ugyan erre csak azt felelhetjük, hogy a rajzot olly embertől birjuk, ki azt a hely szinén készité, azonban meghallgatjuk Czérna István urat is. Annyiban vele tartunk, hogy az emlék csakugyan huszárhoz illőbb volna úgy, a mint ő irja le. Ő t. i. azt állitja, hogy „az általa szemlélt emlékkő Rostás Pált a legvitézebb helyzetben tünteti elő, egész hadkészen, ugyanis : csákóját nem a karján tartja, mint egy koldus a konyhaajtóban, hanem mivel vitézhez illik a fedezett fő, a fején van az állához csatolva; kardját nem a hüvelyében tartja bal kézzel, mintha az ebekhez hadonázna, hanem a hüvelyéből kivonva jobb kezében, jobb lábát előre szegezve, jobb oldalra tekintve, mintegy felhivni látszik csatára az arra jövő-menőket. Czérna István urnak két izben volt alkalma szemlélni ez emléket, 1850- és 1851-ben, mivel a szomszéd faluban volt katonai „quatiron“ és több izben „mélyen elérzékenyűlve a két rétűleg összehajtott fehér posztó sipkáját is levette előtte.“ — Midőn — igy végzi Cz. J. ur — mellette folytattuk az utat haza felé Magyarországra, fülrepesztő rivalgás közt mindannyiszor Isten hozzádot mondottunk az ott hamvadó vitéz Rostás Pálnak, s boldogabbnak tartá magát, ki a mellette csörgedező kis patakocskából ihatott. Csak huszár a huszár! gondolám magamban. Az ekkor mellette hazafelé utazó 500 kiszolgált vitéz közt mintegy száz egyén volt, ki habár nem magyar s egy szót magyarul nem tudott is, de a hangos magyar rivalgás közé még is oda nyögte : „Szerbusz huszár!“ sőt sipkájokat ők is illedelmesen megemelék a magyar földtől legalább 60 mérföldre álló emléknél.“ Cz. J. urnak e szavai dicséretes kegyeletről tesznek tanuságot, s ámbár mi rajzunk hitelességét vagyunk védeni kénytelenek, ohajtjuk, hogy az ő állitásának igazsága bizonyuljon be.

— *Még egyszer Luczaszéke.* A V. U.-ban ismételve emlitett babonasági eset, minélfogva bizonyos balgatag ember mult karácsony éjelén Luczaszékre ülve, boszorkányokat akart fogni, — utólagos értesülésünk szerint nem Tata városban, hanem a városhoz közel eső Sz . , . helységben történt. Mint annak idejében irtuk, az illető egyén becsukatott, és balgatagságáért meg is lakolt. Azt is irják, hogy nem volt r. katholikus — mit az igazság érdekében ezennel feljegyzünk.

— *Tiszaujlakról* irják, hogy mult hetekben olly borzasztó időjárás állott be, minőre a legvénebb emberek sem emlékeznek. Országos vásár tartatván Tiszaujlakon, mart. 11-én a baromvásár alatt esős idő volt, de azon éjen el kezdett a hó esni, és szakadatlanul esett 12-én és 13-án olly iszonyu viharral, hogy embernek nem lehetett kiállani. A hó 3 láb magasra emelkedett. A távolról jött vásárosok elfelejtkeztek a vásárról, és siettek menedéket keresni a városban, honnan csak harmadnapra szabadulhattak ki, akkor is egymást vontatva.

— *Baróthról* (Erdővikéről, Erdélyben) a „V. U.“ f. é. 3-ik számában közlött adatokhoz pótlólag azon tudósitást vettük, hogy a helység rövid idő alatti meglepő emelkedése körül kitünő érdeme van idősb *Zathureczky* István urnak, kinek épitésben és gazdászatban fáradhatlan vas szorgalma és tevékenysége mutatott fel legelőször Erdővidéken ipart s adott ösztönt az ottani fogékony népnek szép példája követésére. Tisztelet az érdemnek!

— Az *erdélyi muzeum* ügye — mint többször irtuk — gyönyörü pártolásban részesült eddigelé egész *Erdélyben.* Majd minden városban tartottak ezen nemzeti intézet javára tánczvigalmakat, mellyek közől legtöbbet jövedelmezett a s.-sz.-györgyi. Jelen vagyonbeli állapota következő : Az eddig aláirt alaptőke összege 110,000 pft., a 10 éves részvények évi adománya 2900 pft., készpénz 2000 pfton fölül, a muzeumi tárgyak értéke pedig fölér 300,000 pfttal. A *Magyarországra* bocsátott aláirási ivekből még aránylag nagyon kevés küldetett vissza, mellyekről reméljük és ohajtjuk, hogy mielőbb s minél dúsabb adományokkal bővölködve fognak visszatérni királyhágóntuli testvéreinkhez, a kik nagy Magyarororszag minden nemzeties vállalatához mindenkor két kézzel járultak.

— *Vas buzogány és réz csákány.* Két illy érdekes régiség érkezett kezünkhez a következő egyszerű, de szép sorok kiséretében :

„Mint tapasztalatlan gazda-ember, ki Pesten senkivel sem áll összeköttetésben, felkérem a t. szerkesztő urat, sziveskednék az ide mellékelt két régiséget, egy vas buzogányt s egy réz csákányt, mellyet Tisza-Abád helységének ez előtt régenten elpusztult, jelenleg szántás alatti helyén, szántás közben találtam, bár mint csekély, de általam legtisztább szivvel nyujtott ajándékot nevemben a *nemzeti muzeumnak* felajánlani. Bátorkodom pedig erre a t. szerkesztő urat annálinkább felkérni, mert tudom, hogy illyentől hazafiui készségét nem szokta megtagadni. — Maradtam Tisza-Abádon, marczius 9-én 1857. legbensőbb tisztelője *Lengyel István*, m. k. tisza-abádi gazda.“

A küldeményt átadtuk a n. muzeum igazgatóságának, mellynek nevében köszönetet mondunk Lengyel István urnak, s kivánjuk, tartsa meg továbbra és terjeszsze másoknál is e jó indulatot nemzeti intézeteink irányában. Csak ugy fognak azok virágzani, ha mindnyájan gondolunk vele. *Szerk.*

— *Nevezetes gunár.* Kőszegről Bubits Ede urod. mérnök úrtól következő sorokat kaptuk : „Feltevém magamban, mint előfizetője e kedves lapoknak, ezek jó olvasóit egy itteni különös tüneménynyel megismertetni. — Innét fél órányira, Sopron vármegye déli szélén van egy német helység, neve Kethely (Mannersdorf); ebben a Kethelyben egy Vanger József nevű telkes polgár, ennek pedig van egy szép fehér gunárja, a mint Vasmegyében mondani szokták. — (Erre egyet nevet szerkesztő úr, ugy is tudom, de tessék csak tovább olvasni.) — Ezen lúd, anélkül, hogy valaha az előtt a magasan fekvő, fallal keritett helybeli templom udvarában lett volna, két hét óta azon ritka tulajdonával mulattatja az egész helybeli közönséget, miszerint minden déli és esteli harangszónak első hallatára, gazdájának a helység nyugati végén levő templomtól mintegy 200 lépésnyire fekvő házi udvarából, ott hagyva pajtásait, megindul, és sürgős lépésekkel egyenes vonalban utczahosszat a templom felé siet; odaérve a templom udvarába vezető öt lépcsőn felhalad, és a templomudvaron áthatolva, a harangkötelet huzó gyermekek közé a torony nyitott aljába berukkol, s daczára a gyermekek inczelkedéseinek, ottan leül, megvárva az utolsó haranghangot. — A harangozás szünte után felkerekedik, és az utczának felső szélén minden tétovázás nélkül haza siet, az egész lakosságnak szeme láttára. Ezt ismétli a kilencz órai estveli harangszókor. — Délkor már az egész falu lesi az utczán e rejtélyes lud menetét s jövetét; s lehet hallani illyenkor badarabbnál badarabb észrevételeket. — Képzelheti szerkesztő ur, hogy az anyókák a szegény gunárt boszorkánynak tartják, a félénkebb hajadonok pedig elkárhozott léleknek. A férfiak szinte csodálják az utczán e ludat, de mindezt az érczhang hatásának tulajdonitják. — Tegnap épen dolgaim miatt a helybeli plebános urnál időzvén, saját élő szemeimmel láttam, mint iparkodott ő gunársága az utczán végig — ácsorgó pajtásait fülhegyre sem véve — a templomba, daczára annak, hogy a harangozó fiuk a torony aljába érkeztekor egy kissé kellemetlenül rugdalták. — Mi varázs ereje lehet a harangszónak ez ártatlan lúdra? azt természet-tudósaink megfejthetnék.

*x *Humbolt* Sándor világhirű „Kosmosának“ negyedik kötetén szorgalmasan dolgozik, ám bizonyára igen kedves hir a magasabb tudományokkal foglalkozó irodalom-barátoknak.

x* *Megbénitott missionárius.* Nemrég *Lyonban* köz bámulat és szánalom tárgya volt, egy orrától, füleitől s jobb kezétől megfosztott pap, a ki három év előtt ötöd magával *Chinába* ment az igaz hitet hirdetni, de a pogányok négy társát lefejezték, s *Belloc* atyán is már elkövették az emlitett bénitásokat, midőn angol hajóslegények kiszabadithatták az istentelen rosz emberek kezei közől, A jámbor férfiu egy rokonát jött meglátogatni, a kinek nagyon keserű örömet okozhat illyen visszonlátás.

x* Nevetséges hireket közölnek külföldi lapok a párisi, velenczei s más nagyvárosi lakosok félelméről, attól az üstököstől, mellyet, ha csakugyan mutatja magát jun. 13-án, csakugy néz majd letürött kalapja alól a mi pásztornépünk, mint az időt, mikor „még a jég is visszapattog róla.“

Halálozás. A kassai kerület szántói járásabeli cs. k. törvényszék főbirája, *Vajda Zsigmond*, folyó hó 11-én estve guta-ütés következtében megszünt élni. A korán elhunyt jó férjet, gyengéd érzelmü atyát, közkedvességü férfiut, s hivatalnokot, özvegye s 3 neveletlen árvái siratják, számos baráti fájlalják. Szelid béke lengjen hamvai fölött! *A. J.*

Adakozás. Kliegl József „Hangjegyzőgépének“ megszerzésére utólagosan Temesvárról *Boros József* úr által 178 ft. 24 kr., küldetett be, melly öszveghez a következő t. hazafiak járultak :

Csajághy Sándor, csanádi püspök 10 ft., Csanádi káptalan 8 ft., Marsinszky kanonok 2 ft. Boros József 10 ft., Hanczély Mihály 1 ft., Schnirch Ignácz 2 ft., Mokry Endre 1 ft., Keresztes György 1 ft., Bogma Mihály 1 ft., Latzunari Sztojanovits János 5 ft., Horváth Sándor 2 ft., Andreánszky Miksa 2 ft., Raisz 1 ft., Ferenczy 1 ft., Tokody Bertalan 2 ft., Agotha Antal 30 kr., Blaho György 30 kr., Bydeskuty Lajos 5 ft., Simon János 2 ft., Manesz Szilárd 5 ft., Rauch Fer. 1 ft., Szabó Antal 2 ft., Szabó Antal 2 ft., Lindmayer 2 ft., Nigrovich 30 kr., Rauch Pál 2 ft., Márkus 1 ft. Szájbély 1 ft., Podhraczky 1 ft., Dávid Antal 1 ft., Petrovics 1 ft. Schiller Károly 1 ft., Seidl Ferencz 1 ft., Wettstein 1 ft., Kövér János 5 ft., Purgsaller 2 ft., Suhajda Sándor 1 ft., Hartl Ferencz 1 ft., Jancsik Ede 1 ft., Zubcsek Lénárd 1 ft., Koretz Lőrincz 30 kr., Wengritzky József 30 kr., Bammer Károly 30 kr. Moys 1 ft., Marossy János 5 ft., Hirschbach Ignácz 30 kr., Gabnay 30 kr., Simonovics 1 ft., Vidma Ist. Hilt 1 ft., Manus 12 kr., Diks 12 kr., Leitner 1 ft., Karner Wilmos Ist., id. Gyertyánffy Dávid 10 ft., Vargics Gábor 2 ft., Stockinger Móricz 20 ft., Takács 10 ft., Tury Sámuel 5 ft., Dlholuczky Antal 2 ft., Szerényi 1 ft., Schneidt János 2 ft., id. Ujj János 1 ft., Mátyás András 4 ft., Janitsáry Ignácz 10 ft., Strba 1 ft., Jacob Klein 2 ft., Küttel Károly 2 ft., Payer János 2 ft., Szilágyi Ignácz 1 ft., Böjtös Imre 1 ft. — Összesen 178 ft. 24 kr.

A fentebbi összeg Tomori Anasztáz úr által e napokban Kliegl Józsefnek átadatván, ez kötelezé magát, hogy azt a több más összegekkel együtt meglevő ujabb gép-terveinek valósitására fogja forditani. Köszönetet mondunk nevében fentebbi t. hazánkfiai nemes adományaiért.

Vidéki hirek.

Ozora, febr. 20. *(Válaszul.)* A „V. U.“ mult évi utolsó számában közlött ozorai levélre vonatkozólag kimeritő czáfolattal szolgálhatnánk, de legyen elég a következő tények elősorolása. A mult évben épitett városháza sem a tisztesebb rendüeknek, sem a volt földesuraságnak egy garasába se került. Épiteni kellett uj városházat, mind a haladó korszellem, mind a szükség, mind pedig felsőbb parancs következtében, mert az előbbi nádfedelü épület sem elegendő helyiséget nem szolgáltatott, sem alkalmas, biztos hely nem volt, a város és sok szegény ember okiratainak megőrzésére; rosz helyen is állott egy vadviz árok mellett annyira, hogy a hozzá vezető utat gyakran elmosta a viz, s csak bajjal lehetett oda jutni. Tehát csak elismerést érdemel a népnek azon áldozatkészsége, mellyel ollyan csinos uj városházat épitett, hogy az e városnak is díszére szolgál, a szükséges czéloknak is helyesen megfelel. — Hogy az a telek, mellyen városház épült, iskolának nem egészen alkalmas, már abból is eléggé kitünik, miszerint a templomtól távol esik. Az pedig tudva levő, hogy már 1847. óta tervben van egy uj iskola, de mivel ez ideig nem lehetett mindenkép alkalmas helyet, a templomhoz közel eső telket szerezni, mai napig elhalasztatott, *de nem maradt el végképen* az ozorai nép ezen buzgó ohajtásának teljesülése. — Folyamodtunk ugyan volt földesurunkhoz, hg *Esterházy Pál* ő magasságához, de az, a helyi viszonyokat nem ismervén, olly helyet jelöltetett ki, melly a czélnak épen nem megfelelő, azon czélszerübbet pedig, mellyet taval szolgabirói közbenjárással kiszemeltünk, sehogy sem lehet az uradalmi tiszt uraktól megszereznünk; tehát jobbnak látjuk inkább bevárni a tagositást, mint ismét nem alkalmas helyre épiteni iskolát.

Rostás Pál emlékszobra

A kártéritésre nézve azt a megjegyzést vagyunk kénytelenek tenni, hogy nem 40, hanem csak 16 ezerre megy a szóban forgó összeg; tehát az ozorai tudósító váltóban vette azt, a mi pengő, és korántsem a kártételek voltak olly nagyszerüek, hogy azért a népet pelengérre lehetne tenni; hanem annak meghatározása körül működők valának járatlanak a gazdasági károk kiszámitása körül, s a nép akkori védtelen állapota sem mellőzendő minden figyelem nélkül.

A tagositást illetőleg elég legyen czáfolatúl annyit mondani, hogy az *ozorai* nép eddigelé nem volt felszólitva egyességre a tagositás kérdésében, mellyre bizonyosan hajlandó lesz népünk, ha t. i. jogai csorbitása nélkül történhetik, a mit pedig a mi népünk józan esze és igazságságérzete ügyvédi oklevél nélkül is képes megitélni. *H. K.*

Sepse (Baranya), martius 12-én. *(Káros visszálkodás. Rablások).* T. szerkesztő ur! Olly sok községnek örvendetes tudositását olvastuk a „Vasárnapi ujság" több lapjában, miszerint a legelő elkülönözés és tagositás közöttök és földesuraik között barátságos megegyezés utjan megtörtént. Nálunk, átalában Alsó-Baranya több községeiben, a legelő elkülönitést a nép és uraság között csak a törvény utján lehetett végrehajtani. És daczára annak, hogy a nagytek. sopronyi cs. kir. urbéri főtörvényszék itélete, mindenütt a helyszinén felolvastatott : mégis a nép közt azon vakhit és balga vélemény káros magvai hintetnek el, — fájdalom leginkább a község birái és előljárói által, — miszerint az uraság semmiképen sem vehet el legelőjökből, mert már azt az ő ösapáik is birták. Különösen sajnos, hogy ennek következtében sem a templomok, sem az iskolák számára nem ajándékoznak az uraságok földeket, sőt még azon földek is elvétetnek, mellyeket a lakosok ezelőtt több évtizeddel a templomok, vagy iskolák fenntartására irtottak. Oh felvilágosultság, be kis mértékben vagy népünk közt elterjedve! Haladnak azonban a környék rablói. Mostanában a templomokat kezdik kirabolni, melly szerencsétlenségben a karancsi és kölkedi templomok részesültek. Az elsőből ugyan csekély mennyiségűt, de az utóbbiból 2400 pftot. raboltak el. A tettesek közől kézre került egy 21 éves férfi, ki 17 éves feleségével együtt már több rablás on is jelen volt, czinkos társait a bitófa alatt sem vallotta ki, sem azt, hogy a pénz hová került. *Csobogáti.*

Felsőbánya, mart. 13. (*Iskola, egyház, olvasó egylet ügye, műkedvelők.*) Az itteni r. katholikusoknak fensőbb rendelet folytán négy elemi osztály és reáliskola alakitása hagyatott meg. E tekintetben 8 tanár fog működni, részint a cs. k. kincstár, részint a város költségén. Ohajtandó is volna e vidéken egy illy intézet mielőbbi felállitása, hogy szellemi pangásban sinlődő itjaink kiképeztetést nyernének. Ohajtandó volna különösen egy nőnövelde, mellyben leányaink lelkes honleányokká, ügyes házi nőkké, hű édes anyákká képeztetnének. — A r. kath. templom roppant két tornyával már egészen fölépült kivülbelől csaknem készen, maholnap szentelésre vár; mig a ref. templom roskadozó állapotában igénybe veszi hiveinek segélyét. Nagyon is szükséges volna már az ujonnan megkezdett templom épitését tovább folytatni, mert az ó maholnap fejünkre szakad, az uj fedezetlen falai pedig az egyház kárára elporlanak. Itt is el lehet énekelni : *„Hívek! ébredjetek, az Urnak dicséretére, méltó templomot épitni."* — Az olvasó egylet jelenleg előhaladásnak örvend. Mostani erélyes elnöke mindent elkövet emelkedésére. Eddigelé 40 tagot számlál 5 pft. részvénynyel, 300 darabra menő könyvtára ez évben több jeles iró munkáival szaporodott. — Kár, hogy némelly bányatisztviselő és kereskedő urak e szellemi társas körből kivonják magukat! — A városi körben is naponkint mind inkább megkedvelik az emberek az olvasást, jelesül a bányászokat nem ritkán láthatni aranyat és ezüstöt — olvasni.

Az itten alakult működvelő társulat legközelebb szép jelét adá erélyes működésének, midőn a nemzeti szinház nyugdij intézete javára egyező akarattal 100 pftot adott át a felhatalmazott gyüjtőnek, miszerint postán mielőbb küldené el az illető helyre. — Ugyancsak az itteni fiatalság dicséretére válik, hogy a casinói könyvtár s illetőleg az irodalom emelése tekintetéből egy jótékony czélu bált rendezett, s minden szükséges, költséget levonva 38 pft. tiszta jövedelemmel gazdagitá az olvasó egylet könyvtárát. *B. J.*

Berczel (Nógrád), marczius 20-án. *(Miként alakul egy községi könyvtár?)* T. szerkesztő ur! A Vasárnapi Ujságban több jeles hazafi érdemeiről olvasni szerencsések voltunk már, legyen szabad nekem is községünkből egyet felmutatni. E jeles hazánkfia *Bódiz* Ferencz gazdatiszt, ki nem régiben költözött Nógrád Berczel községébe. Kevés idő alatt is értelmiséggel párosult fáradhatlan szorgalma s becsületessége által azon jó hirt vivta ki közöttünk magának, minélfogva először mint környékünk egyik értelmes gazdáját, másodszor pedig mint nemes czélokra törekvő hazafit ismerjük. Legközelebb Berczel helységében egy könyvtár megalapitására, czélszerű gazdasági s más hasznos könyvek és lapok beszerzésére nézve ügyes tapintattal tett inditványt, mellyet mi, névszerint Ráz Sámuel gazdatiszt, Persian Gerő orvos, Erkner János néptanitó, s alulirt ker. jegyző hazafiui szives örömmel fogadván el, nézeteit magunkévá tettük. Bódiz Ferencz kezdette meg az aláirást, s csekély fizetéséből 6 pengőforint és két darab gazdasági könyv adakozásával nyitotta meg. — Elgondolná e szerkesztő ur, miként alapitottuk meg Bódiz Ferencz barátom inditványára könyvtárunkat? f. e. marczius 18-án egy polgártársunk névünnepének előestvéjét élvezvén, ez alkalommal őseink szokásait követve, a jó kivánások mellett az inditvány is megpendült, és a könyvtár meg lőn alapitva. Igy keletkezett Berczelen szellemi jobb létünk átalakulása, melly példával nagy területű megyénknek még egy községe sem dicsekedhetik. Mi is leróvtuk egy részben csekély tehetségünkhez képest hazánk iránti kötelességünket, és oda irányozandjuk törekvéseinket, hogy mindinkább gyarapodva, azon hazánkfiaival foghassunk kezet, kik a jó czélnak alapot vetve, utódaik hálás emlékét örökké birandják. — A Mindenható adjon több illy eredménydús estélyt, hol nem csupán testi élvezetre, hanem szellemire is koczintsunk poharakat. Az estélyen 30 pft. szavaztatott meg, mellyhez még legalább 20 pft. remélünk. *Krivátsy Károly.*

Adomák.

— A halhatatlan emlékezetü Festetics György gróf a szomszéd birtokos grófi családhoz levén egy nagyobbszerü ünnepélyre hivatalos, midőn a vendégek a vidékről tőlök telhető pompával és diszszel immár mind megjelentek vala, az öreg gróf nagyon sokáig várakoztata magára. Egyszer valahára nem kocsi zörej, hanem nyikorgás hallatszik, melly a mint mind inkább közelednék, a kandiság némellyeket figyelmessé tőn. Mennyire bámultak, midőn a két rosz gebével vontatott száz esztendős csézán a grófot érkezni tapasztalák, megérkezte után a jelenlevők némellyikei, mint ezt gróf György bölcsen előre látá, pár idétlen élczet engedének meg magoknak a cséza, a két gebe, szóval az egész equipagera, (tölszerelésre) a gróf azonban nem jött zavarba, megeléglé megjegyeznie, hogy ezen fölszerelés az egész gyülekezetben a legértékesb „Pillantsák csak meg uraim belsejét — ugymond — milly fényesen van kiállitva az egész." Kikhez e szavak intézve valának, a csufondáros urak szemügyre vevék a kocsi belsejét, s nem lőn több kedvök a tréfához, a kocsi belseje csupa adósságos kötlevelekkel vala kiaggatva, s a jelenvoltak közt alig volt valaki, ki ott saját aláirásával ne találkozott volna. Pénz emberség, ruha tisztesség.

— A következő esethez hasonlót akarmennyit találunk tarka nyelvü országunkban.

Egy uri ember szivarozó kocsisától kérdé „hát te mit szijsz" ‚hát czigárét, uram,' „nem czigárét bikficz, hanem szivart," ‚igen uram, németül szivarnak hivják, de mi csak czigárénak hivjuk.'

Szerkesztői mondanivalók.

1107. **Az újoncz** nem üti meg a mértéket.

1108. **Mátkakoszorú.** Jele a haladásnak, de költői nyelv tekintetéből ajánljuk ujabb jobb költőink szorgalmas tanulmányozást.

1109. **Női csiny.** Szomoru történet, ha igaz. Ha pedig nem igaz, akkor máskép kell az illyen dolgot irni. Illy alakban sehol sem lehetne azt közzé tenni, a hol magyarul értenek.

1110. **Mező-Eörs**-re. Tehát **bársonyosi** levelezőnk tévedett, midőn azt irta, hogy a dunántuli hölgyek egy része a mult farsangi bálokban többnyire pazar fényben jelent meg, s hogy a köztetszést nem mindig ők nyerték meg, s hogy a báli öltözetek 150—200 pftba is kerültek. Ezen vádak ellen ön lovagiasan védi a hölgyeket. A dologban itélnünk nem lehet, de légyen öné az igazság.

1111. **Kassára.** Giza, Zemplényi és Aranyhalmi álnevek alatt, nem emlékszünk, hogy kaptunk volna közleményeket. Ha csakugyan olly fontosak, kérjük azokat még egyszer, és pedig „a Szerkesztőség" czime alatt.

1112. **Vasárnap.** Nyiltan és kereken? — Ime : Egyszerű, ihlet nélküli rimpengetés, a minőt minden jóravaló fiatal ember összeüt öt percz alatt, csak tollat vegyen a kezébe. De nem köszöni meg azután senki, legfeljebb az illető „babám."

1113. **Nemes levél.** Szebben kellett volna azt kidolgozni. Illy pongyola verset nem lehet kinyomatni. – Legjobb lett volna röviden megirni, hogy N. N. helységben egy uri ember ez előtt 8 évvel csupa hiúságból több ezer forinton megvett egy régi nemeslevelet, s kesergő özvegye naphosszat nézi a ládafiókban a füstös diplomát, felsohajtván, hogy most : se pénz, se posztó!

1114. **Hunyady. Intés.** Nem egyéb jó igyekezetnél.

1115. **Praedestinatio.** Semmi élcz! Komolyan szoktunk beszélni. A satyrai hang meglehetősen van eltalálva, de a tárgy roszul választva. A leirt esetből nem az a morál következnek, hogy tehát „praedestinatio" hanem az : hogy gyarlók az emberek, midőn egy hirtelen meggazdagodott embernek minden ok nélkül tömjéneznek.

1116. **Lasztóczra.** Éljen a barátság! A rajzok munkában vannak. A költség a mienk.

1117. **Millyen nőket becsülnek az okos férfiak?** Közölni fogjuk, ámbár ezt nem kellene előre kihiresztelnünk.

Előfizetési fölhivás

a

VASÁRNAPI UJSÁG

és

POLITIKAI UJDONSÁGOK

aprilis—juniusi évnegyedi és
aprilis—september félévi

folyamára.

Előfizetési feltételek, postán bérmentesen küldve:

évnegyedre, azaz ; aprilis—juniusra . . . **1** ft. **30** kr.
félévre, azaz : aprilis—septemberre . . . **3** ft. — kr.

☞ A pénzes levelek bérmentes küldése kéretik. — Tiz előfizetett példányra egy tiszteletpéldánynyal kedveskedünk.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok
kiadóhivatala (Pesten, egyetem-utcza 4. sz. a.)

Felelős szerkesztő : **Pákh Albert.**

Kiadó-tulajdonos : **Heckenast Gusztáv.** — Nyomtatja **Landerer és Heckenast,** egyetem-utcza 4-ik szám alatt Pesten.

és az iskoláit századok óta virágzásban tartó, kecskeméti h. h. v. egyház közt kötött szerződés alapján, itt egyház kerületi főiskola vagyis kollégium (melly a hittudomány, törvény, bölcsészet és az egész gymnasium tanszékeit magában foglalta) — felállitása és arra megkivántató nagy épület építtetése elrendeltetett. A nagy épület, a n. t. superintendentia szép segélyezésével, több egyház különös pártolásával, de kitünöleg a kecskeméti nép több mint százezer forintnyi áldozatával legnagyobb részben csakhamar elkészült, az illető tanárok is, kettőt a n. t. superintendentia adván, a kecskeméti egyházi nép buzgósága által megválasztattak, s a főiskolai intézet 20 éven keresztül, olly virágzásba ment, hogy a magyar hazának, sok és most is szép hirben álló tudományos férfiakat nevelt.

Elöjöttek, az 1849-ki vészteljes körülmények. A magán egyházak, vidéki és kerületi összes egyházak közgyülései megszüntek. Igen megnehezült a mód, a megrongált iskolai épületek helyreállitására, az elszéledt tanulók összeszedésere, és a tanárok elláthatására nézve; megtágult az egyház és superintendentia közti kapocs, s a közös gondoskodhatás lehetlenné lön.

Ekkor érkezett le a magas kormány által kidolgozott tanszerkezet (Entwurf), melly tiszteletteljes méltánylást érdemelt ugyan, de kivitele — a protestánsokra nézve, kik országos alapitványokkal ellátva nincsenek, ingyen tanitó szerzetekkel nem birnak, — sokszorta több költséggel járt, mint az előbb divatozott Bell Lancaster forma modor, melly szerint az alsóbb osztályokat, a felsőbb osztálybeli tanulók, csekély dijakért tanitották.

Már-már csüggedés fogta el a kedélyeket.

Kerületi egyházgyülések nem tartattak, a hol kérhették volna a kecskemétiek, hogy velök összevetett vállakkal, mentse meg a kerület édes gyermekét, a főiskolát, az enyészettől.

Az egyedüli reményhorgony csak a nép vallásos buzgóságában akadt meg, és ime! Üdvözitönknek azon kijelentése „csak annyi hitetek légyen, mint egy mustármag, a hegyeket is kimozditjátok helyükből“ megvalósult.

1851-kben felszólittattak a tehetösebb hitsorsosok, hogy az uj tanrendszer életbeléptetése végett, áldozzanak a tanintézetek fentarthatására és a kollégium elöbbeni fénye megmentésére. Néhány nap alatt 14,344 pengö ft. alaptökét irtak alá.

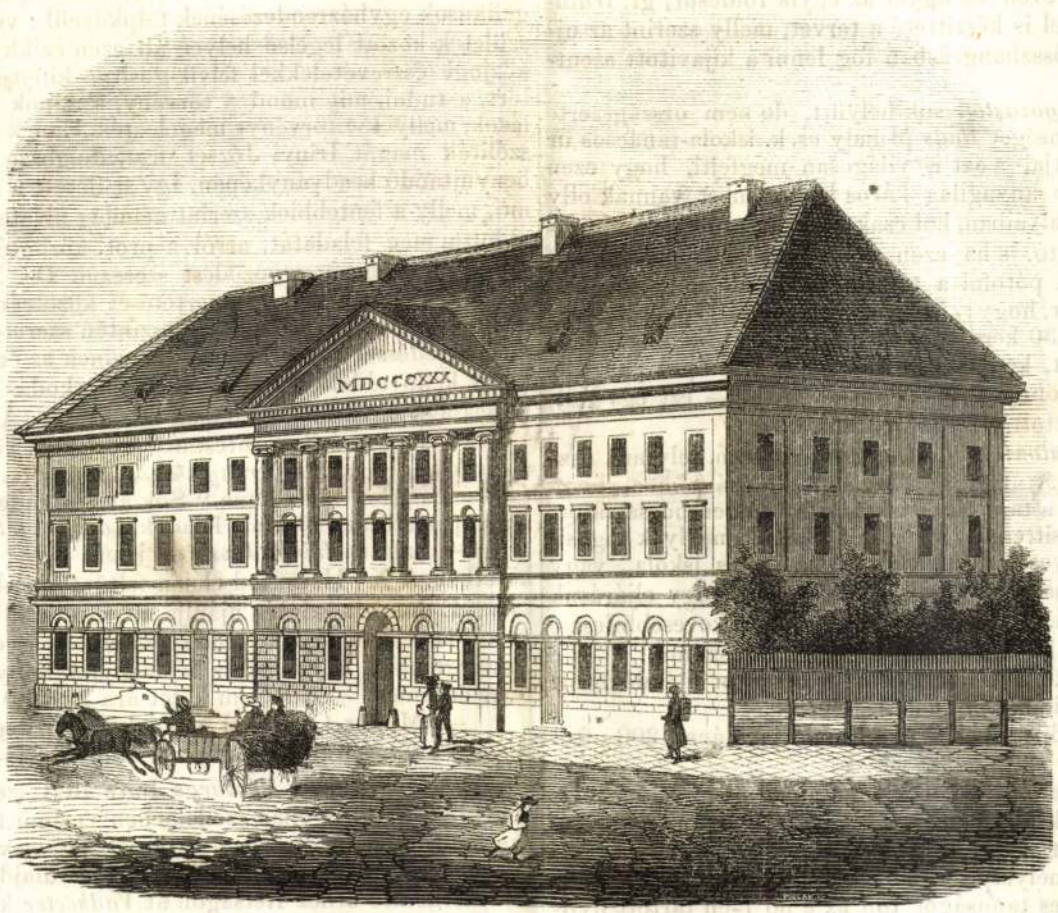

A kecskemeti ref. főiskola.

1855-ik év közepén a m. kormány felszólitására a városi egyetemes tanács, a népnevelés szent ügyét egész nagyságában fölkarolván, miután mind a tanácsból, mind a 4 vallás lelki és világi elöljáróiból kiküldetett nagy választmány által, egy ezen czélt minden részeiben kimeritö tervet készittetett, egyhangulag elrendelte, mielöbb fölállittatását és évenkénti kitartását

1. Nyolcz pusztai iskolának a pusztán lakó családok vallásbeli száma és helyzetéhez alkalmazva.

2. Két vallás felekezeti vasárnapi iskolának.

3. Egy reál-tanodának. Ezen három rendbeliek kezelését maga a város vette át.

4. A négy felekezetbeli keresztyén növendékek számához, és a város nagy kiterjedéséhez képest, összesen 27 városi belső elemi iskolára levén szükség, ezeknek részint fölállitására, részint fentartására, a még csekély számu ágostaiak és óhitüek illö segélyezésén felül, a r. katholikusok és reformatusok részére külön-külön hat, ***hat ezer***, összesen évenkint fizetendö *tizenkét ezer* pftokat kötelezett, és biztositott, mindenik vallásfelekezetre bizván, hogy elemi iskoláikat, vallásuk kellékei és önbelátásuk szerint alkalmazzák, de arra nézve, hogy ezen summák valósággal, és kizárólag csak nevelési czélra fordittassanak, felügyelöi jogát fentartván. S mig ezeken felül egy nagyobbszerü közös, leány növeldét is, szép áldozattal a város tart fenn, — Valóban ezen áldozatok az emberiség örök hálájára érdemesek.

Ámbár pedig a ref. egyház, a városnak ezen nagy és nemeskeblü segedelme által, kitüzött czéljára nézve, tetemesen elösegittetett : mindazáltal ennek nemcsak a fögymnasium, hanem a theologiai és praeparandiai intézet fentarthatására is kelletvén gondot fordítani — még bövebb alapot is kerestek.

Mult 1856-ik év tavaszán az irodalomban már ösméretes s a tanintézetek ügyét teljes hévvel felkaroló, Fürdös Lajos urat nyerte meg lelkészül a kecskeméti ref. egyház, ki az egyházi elöljárósággal vállat vetve, a czél tökéletes elérését sietteté, és a vallásos buzgóságáról már századok óta ösmeretes népet ékes és velös szónoklatával, a fenforgó nagy tárgy iránt elölegesen is fölvilágositván, elnöklete alatt, de kormánybiztos jelenléte mellett, az iskola nagy teremében népgyülés tartatott. — A több százanként összegyült értelmes nép, a körülmények és még létező hiányok megértése után, köz lelkesedéssel és egyhangulag kikiáltá, és törvényes kötelezés terhe alatt elhatározá, hogy kollégiumi tanintézeteit összeroskadni soha nem hagyja és azoknak fentartására, az eddiginél négyszerte is több egyházi adót önként magára vállalja. Melly a szerint kidolgoztatván és vettetvén, sikere a lett, hogy az egyház benső fentartásán felül a felsöbb tanintézetekre is marad évenkint egy pár ezer pengö forint.

Hála tehát mindenek felett az Istennek! — Hála a vallását és tanintézeteit szerető nép ernyedetlen buzgóságának! — Egyházunk már abba a biztos állapotba tétetett, hogy a legközelebbi u. m. az $185^{6}/_{7}$-ki iskolai évre, teljesen szervezett és ellátott theologiai és képezdei (praeparandiai) intézetet, felső és alsó gymnasiumot, teljes könyvtárral és physicai készletekkel, gyüjteményekkel, nyithatott meg, részint egészen uj, részint megujitott csinos és tércs épületekben.

A mi végre illeti magát ezen várost és lakosságát :

Kecskemét, nem fényes központi, vagy föváros ugyan, de a nagy város nevét méltán megérdemli, mert birván mintegy 4000 házzal : akármennyi ifjú befogadására bö alkalom van. Levén 5 belső piacza, hetenkint kétszer igen élénk heti, és 5 országos vásárja, szépen virágzó kereskedése és ipara, az élelmi szerekben nagy bösége : ezeknél fogva az ifjakra nézve az élelem is olcsó. — Van sétatére, vannak élő fákkal benött, közel temetökertjei. — A várost a legkellemesebb szölöskertek koszoruzzák körül : — mellyek a városi lármától kivonulni, és csendes magányban tanulni kivánóknak, kedves árnyékú helyekkel kinálkoznak. — Ezek mellett van, a tanulókat becsülö, azokat házuknál is szivesen látó, s gyakran meg is vendéglö polgársága. Vannak itt, több magán tanitók a franczia, német nyelvekre, zenészetre stb. — Székhelye ez, a pest-soltmegyei közigazgatási fönökségnek, a megyei törvényszéknek, a városilag kiküldetett járásbiróságnak, az urbéri törvényszéknek, csendöri parancsnokságnak, reclamationalis, telek és catastralis bizotmányoknak, százados példánya, a négy rendbeli vallás-felekezet szives egyetértésének : mellyeket csak azért emlitek, hogy kitünjék, mi-

kép itt a tanuló ifjuság elegendö fogalmat szerezhet magának, mind a politikai, mind a törvénykezési intézetek megismerésére, mind a más vallásbeli iránti keresztyéni szeretetre.

Itt önként fölmerül azon kérdés, millyen város vagy helység legyen legalkalmasabb, a protestansok nagyobb tanintézeteire nézve? — Ollyan nagy város-e, a hol az élet minden nemü fényüzéseire tág kapuk nyitvák; a hol láthatni minden lépten, a nagyok gazdag élvezeteit, a drágábbnál drágább étkezések csábjait, s az uriáskodás minden nemü ragályait; a hol az élet kedvességire, a szerény házi kör, elegendö élvet, s megelégedést már nem adhatván, — a kényelmet, távolabbi költséges mulattató helyeken és az ugynevezett „zöldben" kell keresni; vagy egy egyszerü falusi község, a hol a tanuló ifjuság az élet szük módjához (angustam pauperiem pati) szokjék; semmi polgári fényüzést ne láthasson, hogy majd a változó életviszonyokat megelégedéssel lábalhassa keresztül? Ugy hiszem, egyik sem alkalmas a protestans, kiválólag pedig a papi és tanitói pályákra készülö, éltüket legnagyobb részben majd egy szerü községekben folytatandó szegény tanulókra nézve, — mert az uj edény (nova testa) amott úrias kényelmeket, maga tartási gögöt, ruházati és élelmezési költséges modort — szóval — fennhéjázó hajlamot; emitt pedig alacsony felfogásokat, szolgai lelkületet — szóval — esetlen együgyüséget sajátit el, — holott mind a két rendbeli modor kerülendö. — —

Itt is tehát, valamint az emberi közélet minden más részeiben, csak a *közép út* (az aurea mediocritas) az üdvös pont, — és én épen illyetén helynek hiszem és ismerem, a fövárostól, a vasutnál fogva már csak $3^1/_2$ órányi távolságra fekvö, s tisztán magyar népességü Kecskemétet. A hittudományi, tanitóképezdei és fögymnasiumi intézetek nyitva állanak. Jó lélekkel ide küldheti minden szüle gyermekét!

Csányi János.

TÁRHÁZ.

Egyházi és iskolai hirek.

x* *Ungmegyei Vinna* helységben a lakosság derék lelkésze buzditására az ószerü templom belsejét s oltárait csinosan megujitván, de a dülöfélben levö torony helyreállitására elégtelen levén: ez ügyet az egyik földesur, gr. *Waldstein* János tette magáéva, s már el is készitteté a tervet, melly szerint az ujból épülendö szép torony teljes összhangzásban fog lenni a kijavitott szentegyházzal.

x* *A falusi tanitók a harangozástól*, sok helyütt, de nem országszerte fognak fölmentetni, minek lehetlenséget *Haas* Mihály cs. k. iskola-tanácsos ur a „Tanodai Lapok"-ban bemutatja, s azt is világosan megfejti, hogy ezen elválasztás számos tanitóra nézve anyagilag káros lenne; mert vannak olly szegény községek hazánk kisebb falvaiban, hol csak a harangozó s dekáni fizetés segedelmével élhet meg a tanitó, s ha ezen szolgálattételért másnak adnák a fizetést, nem lenne honnan pótolni a tanitó évi jövedelmét; ellenben fölemliti a föntiszt. isk.-tanácsos ur, hogy: „ismer ollyan tanitót, ki harangozás után kap 80—100 akó bort, 20—30 kereszt gabonát, hajdinát, kendert, lent, tojást, baromfit, kolbászt, kalácsot, kenyeret és sokszor egykis apró pénzt is, mi faluhelyen nagy javadalom. Könnyü volna — ugy mond — ezt egy tollvonással eltörölni, de nehéz, sőt ittott lehetlen pótolni."

x* *A tagositást és legelö elkülönzést illetöleg* a cs. kir. n. m. helytart. osztályoktól emlékeztetö leirat bocsáttatott az alárendelt hatóságokhoz, hogy azon m. miniszteri rendelet, melly a tanitók és iskolák érdekében bocsáttatott ki mult évben, szigoruan érvényesittessék, s ollyan községek, mellyek tagositáskor mellözik bármelly törvényes vallásfelekezetü tanitó és iskola,, vagy lelkész igényeit, azon kellemetlenségnek teszik ki magukat, hogy eljárásuk nem fog hivatalosan szentesittetni. — Reméljük, hogy minél kevesebb lesz e részben a panasz, s az eddigiek is hovahamarabb meg fognak szünni.

x* A pesti izr. község főnöke *Fleischl Dávid* ur 50 pftot ajándékozott az itteni cs. k. képezde szegény tanitványainak segélésére.

x* B. *Sina* Simon az Érdfülöpszálláson alapitandó iskolának 200 pftot és egy hold földet ajándékozott.

x* *Trencsinmegyében* több helyütt a kor kivánatainak megfelelö iskolaházak keletkeznek. Az ifjuság oktatásában is örvendetes haladás mutatkozik, melly téren kitünö érdemeket vivott ki a *pruzsinai* tiszt. lelkész ur, ki segédpapjával s két tanitóval személyesen fáradozik ifju lelki hiveinek oktatásában. Az eredményről dicséretes tanuságot tön az e hó 7-én tartott nyilvános próbatét. melly alkalommal örömmel látták a jelenvoltak, hogy a tót ajku gyermekek között szépen csirázik a magyar nyelv szeretete, s abbani jártasság is. Hogy az iskolai ünnepély annál emlékezetesebb maradjon, a derék lelki atya szi i előadást is rendezett a következő estén tanitványaival. — A jó ügy mellett buzgólkodó lelki atyák példája mindig felfedezi az utat hiveik szivéhez.

x* *Mojthe* trencsinmegyei kis helységben, azon hires öreg *Skultéti* zászlótartó szülöhelységében is uj iskolát készülnek épiteni a szegény lakosok, melly becsületes szándékukban b. *Kempen* altábornagy ő nmsga 40 pfttal segiti öket, az illető lelkész urat pedig megbizta, hogy festesse le az öreg zászlótartó arczképét hivatott müvész által ugyan ezen iskola számára. — Bár minden helység iskolájában ott függenének az onnan, vagy közel vidékről származott nevezetes férfiak arczképei, s bizonyára nem egy serdülö iparkodására a legjobb hatást gyakorolná azok szemlélete.

Irodalom és müvészet.

x* *A Telekyféle 100 aranyos jutalmak.* Toldy Ferencz magyar akademiai titkár hivatalosan jelenti, hogy a gr. Teleky József által kitüzött egyik 100 aranyra pályázó 9 dráma közöl „*Béldi Pál*" czimü, az öt vigjáték közöl pedig, mellyek szinte 100 arany jutalomdijért versenyeztek „*A mama*" lön nyertes. Biráskodott e jutalmak kiosztása felett 3 akademiai és 2 nemzeti szinházi tag. Mindakét megaranyozott szindarab szerzője — a mint már Kakas Márton is megirta — *Szigligeti.*

— A magyarországi protestansokra nézve egy igen becses könyv jelent meg. Czime: „Az 1790—91-ki 26-ik vallásügyi törvény keletkezésének történelme. Közjogi észrevételekkel a bécsi és linczi békekötések alapján. Irta *Irinyi József.* A magyar publicistai téren dicséretesen ismert szerző 1856-ki octoberben a dunamelléki helv. hitv. egyházkerület zsinati előkészületekkel foglalkozó bizottmánynak tagja volt s akkor ugy nyilatkozott, hogy miután a m. kormány is az 1790—91.: 26. törvényczikket vette és vallotta az evangelikusok egyházrendezésének talpköveül: véleménye szerint a zsinati előkészületek között legelső helyen áll ezen czikk keletkezési történetét előadni s közjogi észrevételekkel felvilágositva kifejteni. Szükség, teljesen ismerni a tért, s tudni, mit mond a törvény, s minök voltak az országgyülési tárgyalások, mellyek e törvényt megelözték. Ennek következtében történt, hogy felszóliták magát Irinyi József urat, dolgozza ki e munkát a bizottmánynak benyujtandó beadványképen. Igy született a nagybecsü és eléggé terjedelmes mü, melly a fentebbiek szerint némileg hivatalos minőséggel is bir. Mennyire oldotta meg feladatát, arról a prot. közönség sietni fog a munka figyelmes olvasása után meggyőződést szerezni. Dr. Ballagi Mór a P. N. multkori egyik számában e mü ismertetését közölvén, többi között ezeket mondja: „Mondhatom, hogy egyházát őszintén szerető minden protestans örömmel és megelégedéssel fogja olvasni szerzőnek az érintett észrevételeit, mellyeket a tárgy kellő oldalróli felfogása, az okoskodás meggyőző logikája s az előadás férfiassága egyaránt ajánlanak stb. stb, — Ára a mnnkának 1 ft. 40 kr. pp.

— Egy másik, protestans érdekekre vonatkozó munka, melly szintén most jelent meg: *Szeberényi János* „Eszmetöredékei a magyarhoni protestantantismus jelen stadiumán." Sok avatottsággal és hitfelekezeti buzgalommal irt szép kiállitásu röpirat. Kiadók *Lauffer* és *Stolp* Pesten.

— Szintén *Irinyi Józsefe*től jelent meg: „Dicső napok." Regény három kötetben. A XVII. század elején feltünt Bocskai mozgalmak korának érdekes rajza. E munkát szintén ajánlja a csinos kiállitás, melly ezuttal egy eddig kevéssé ismert vidéki nyomda érdeme. E nyomda tulajdonosa *Horák Egyed* Esztergomban, ki ezuttal is bebizonyitá, hogy igyekezete pártolásra s elismerésre érdemes. — A három kötet ára 2 ft. 30 kr. pp.

— Müller Gyulánál megjelent: „Regék a kandalló mellett." Irta *Abonyi Lajos* (Márton Ferencz). Két kötet. — Ára 2 ft. pp.

x* Megjelent a *Mészáros* Imre által szerkesztett: „Népnövelési közlemények a kath. egyház szellemében" czimü füzetek *elseje.* Folytonosan előfizethetni ezen öt-öt ives 6 füzetből álló nevelési munkára 2 ft. 30 krral p. pénzben, mit vagy *Kek* László nyomdatulajdonoshoz B.-Gyarmatra, vagy a főt. szerkesztő urhoz Rétságon át *Vadkertre* kell bérmentesen beküldeni.

— Kecskeméten Szilády Károly nyomdájában csinos kiállitással megjelent: „A magyar nyelv eredetisége s önkifejlése." Irta *Vári-Szabó Sámuel* helv. hitv. lelkész I. füzet. Ára 1 pft. — Nyelvészeink figyelmét felhivó munka.

— Zongorajátszóinkat, kik kedélyhez szóló csinosabb zenemüveket kedvelnek, figyelmeztetjük a pesti müárusoknál közelebb megjelent becses müre. Czime: „Le désir" (Vágy). Szerzője a dicséretesen ismert pesti zongoramester, *Zách* J. N. ur. A kilencz lapra terjedő mü „salon-darab"-nak van czimezve s előadási könnyüsége mellett a legkellemesebb s leghálásabb e nemü művek közé tartozik. Ajánlva van Kállay Benjamin urnak. — Ára 1 pengő forint.

Mi ujság?

— A Pol. Ujd. 11-ik számában közlött Nagy-Kőrös melletti, a maga nemében páratlan vakmerőségü rablást — mint azóta hallottuk — nyomban követte a büntetés sujtó karja. Magán uton nyert kútfőből ugy értesültünk, hogy a tettesek még azon nap estéjén, mellyen a rablást véghezvitték, a törvény kezeibe kerültek. Mint mondják, kutyájokat a merény szinhelyeül szolgált csárdánál felejtették, s ez lett azután az ő árulójok. A nyomukba jött csendőrök s egy régi tapasztalt volt megyei pandur ez állatot használták eszközül a bünösök kipuhatolására. A kutya egyenes gonosz gazdái lakására vezette öket — a félegyházi pusztára. Itt még azon melegen kapták a rablókat s gazdag prédáikat, ugy hogy — mint mondják — a rablott tetemes pénzösszegek is teljes épségben kerültek kezeik közé. S most várják a félnapi hősködésért illő jutalmukat.

— *Czérna István* (Komáromból) tudatja velünk, hogy vitéz Rostás Pál hőzhuszár emlékszobra, mellyet a Vasárnagi Ujság 9-ik számában közlöt-

millió köbláb gáz (miről később) használtatott föl, 1827-ben már a használat kétszer annyi volt, s jelenleg 2000 millió köblábnál több az elfogyasztott gáz mennyisége, ugy annyira, hogy Nagybritannias Irlandban 1852-ben 775 gázvilágitó-társulat volt.

Arra, hogy most milly terjedelemben üzetik a gázvilágitás Londonban, nem lesz érdektelen, néhány 1840-ről szóló hivatalos adatot megemlitni. Londonban 12 gázvilágitási társulat van 18 gázvilágitási épülettel, mellyekbe 336 millió forint van befektetve, s az évenkinti jövedelem 5, 4 millió forint. Az épületekben foglalkozik 2500 munkás, más 380 a lámpagyujtogatást végzi.

Évenkint 362,880 mázsa köszén fogy el s ebből 2,646 millió köbl. gáz (körülbelől 65 millió font) lesz. A leghosszabb éjen át elhasználtatik 13 millió köbláb gáz, mellynek előállitásához 17,942 mázsa köszén szükséges.

A 18 gázvilágitási épületben van 176 gáztartó (gasometer), mellyek összesen 10 millió köbláb gázt foglalhatnak magokban.

Már ez eddig mondottakból is kiviláglik, hogy a világitó gáz a köszénből nyeretik, t. i. ennek égésénél fejlik ki, de még ekkor nem lehet használni, mert több más gáz is fejlik ki, mi részint éghetlen, részint, ha ég is, az égést akadályozza, részint pedig az egészségre ártalmas. A föladat tehát, ezen ártalmas gázoktól a világitó gázt megtisztitni, s ez számtalan bonyolult készületben történik, t. i. a köszénből nyert gázoknak számtalan készületen kell keresztül menni, hogy itt az idegen gázokat elhagyva, tökélyesen megtisztitva állittathassék elő. Az egész kezelés pedig e hármon alapul:

1-ször. A gáz kifejlesztése.

2-szor. Az igy kifejlödött gáz minden idegen, az égést részint akadályozó, részint a lángot homályositó, részint az egészségre ártalmas részek, s illetőleg gázoktól megtisztitása.

3-szor. Az igy megtisztitott s az égésre tökélyesen alkalmas gáz eltartása mindaddig, mig rendeltetésére nem fordittatik.

E hármas kezelést lássuk egyenkint.

(Folytatása következik.)

Rostás Pál.

Golyó süvölt, kard villámlik
S hozzá ágyú menydörög;
Zöld pázsiton piros vérben
Ezer haldokló hörög —
A gyalogság négyszögekben
Duplalépést retirál,
A lovasság is húzódik
Az ütközet rosszúl áll.

Örvénylő porfellegek közt
Vágtat száz lovas csapat,
Háttal néz az ellenségre
És előle elkapat . . .
Elkapat, mert ugy kivánja
Ma a hadi taktika;
Aztán állja ki a sarat, —
Hogy ha birja — a fika.

Szűk völgynek mély torkolatán
Halad számos társzekér,
Sérült huszárokkal rakva,
Fris sebekből foly a vér.
Hadra termett marczona nép.
Halvány ajka nem sohajt,
Rég megszokták egytől egyig
Az illyes katonabajt.

Négy bajtárs léptet utánok,
Rostás Pál és társai,
Az ötödik huszár ezred
Harczban edzett fiai.
S a sebesültek soráról
A megmaradt négy vitéz
Az üldöző francziákra
Gyilkos szemmel vissza néz.

„— Itt megálljunk! . . . e kápolna
Oltalomfal lesz nekünk,
Félórát az ellenségnek
Itt szemébe nézhetünk,
S mig a kard kezembe' villog
És alattam a nyereg;
Addig — ugy segéljen — innét
Egy tapodtat sem megyek.

Igy szól Rostás — és megáll — bár
Az egész armádia
Hátrafelé avandzsiroz,
Mert nyomja a franczia.
„Dehogy megyünk — mond a többi —
Történjék akármi bár,
A mig mentve nem lesz egyig
A sok plezúros huszár.

A négy huszár kisérője
Egy derék magyar leány;
Hogy mi légyen, megmutatja
Kis hordója oldalán,
S bár üvöltő szárnyon repked
Körülötte a veszély;
Nem rejtőzik, nem marad el,
A haláltól ő nem fél.

* * *

Jő az ellen! . . . sürű bokrok
S fák árnyából tör elé,
Hét sasszőr *) és hatvan gyalog
Tart a négy huszár felé . . .
Karabély szól, pisztoly durrog
Mig a töltésekben tart; . . .
S az utolsó lövés után
Oldja a csomót a kard!

Összecsapnak . . . leng a lófark
A taréjos sisakrul
Még egy csapás . . . még egy villám
S három sasszőr földre hull.
És most ember ember ellen,
Ujra összecseng a vas,
Négy ló elfut a mezőről
Halva fekszik négy lovas.

Porgomoly s füstfellegek közt
Áll a négy magyar vitéz —
Véres arczczal kihivólag
Ujabb támadásra kész.
Hah! de izzó ólom szárnyon
Száll feléjök a halál!
Hatvan golyó biztos kézből
Négy vitézszivet talál.

Mentve mind a sebesültek
Elhullott a négy huszár,
Dicső tettők az ellen közt
S itthon szájról szájra jár.
A véres háborúk után
Ismét szent lön a béke,
S a tett helyén márványszobor
Lett a hősök emléke.

Márványszobor közelében
Tiszta kis kunyhócska áll,
S benne üditő itallal
Agg anyóka megkinál
Minden fáradt magyar vitézt,
A kit sorsa erre von,
S elmondja kié az emlék
És ki volt a szép Ilon?

„Szép Ilonka nyujtsd ide csak
Azt a piros törökvért,
Hadd iszom — tán utoljára
A hazáért s magamért! . . .
No most adj reája csókot . . .
Igy ni, — hej be tüzes volt!
Fölébredne reá, a ki
Harmadnapja már megholt.

„Még egy csókot, még egy kortyot
Mindnyájunknak, szép hugom,
Jöjj közelebb — csók és bor közt
Hogy szeretlek, megsugom;...
Csillag leszek, ha meghalok,
Fenn az ég boltozatán
S egész éjjel rád mosolygok
Rád mosolygok jó leány.“ —

Sorban ittak mind a négyen
Sorba csókolák a lyán
Naptól égett könyes arczát
S azt a sebet homlokán,
Mellyet egy tüzes csatában
Egy darab gránát ejte,
Midőn Rostás Pali mellett
Csatát, halált felejte.

Virághalmi.

Rostás Pál emléke.

Rostás Pál ötödik huszárezredbeli tizedes 1813-ban a fönebb leirt vitéz tettet csakugyan végrehajtá — miért is az akkor megmentett ezredbeli vitézek hála emlékül az ide rajzolt szobort emelték harminczhárom évvel eleste után 1846-ban Görcz és Prévald között, ugyanazon helyen, hol elesett és eltemettetett . . .

*) Chasseur.

Vasárnapi 1857.

semmit a szóval és tettel gyakorlott rémitès; nem hogy az elökelök közöl nyomban kettöt megöletett : a többség kinyilatkoztatá állhatatos ragaszkodását Izabellához, a királyi házhoz, s a kormányzó kibékülésre utasittaték. — De a püspök nem az volt, ki mindent végig meg ne próbáljon. Vásárhelyröl, a megadóztatásért különben is elégedetlen székelyeivel egyenest Fejérvár alá megy; ostrom alá fogja a királynét, s fenyegetést fenyegetésre halmoz, ha nyolcz nap alatt akaratának meg nem hódol. Azonban a királyné férfiasb s törhetlenebb lelket és bátorságot mutatván, mint remélte volna; székelyei is, értesités után bizonyosan, nyiltan kimondván, hogy királynéjok ellen csatázni nem fognak; tapasztalván e felett azon egyetemes gyülölséget, mellyet tetteivel immár maga ellen felkölött : követei által engesztelödését kérte asszonyának, igérvén, hogy ha vele szemben lehet, reméli tetteinek helyes okát adhatni s magát kitisztithatni. Hogy e magamegadásban nagy resze volt a Ferdinándtól várt foglaló sereg, elötte mefoghatatlan mindeddig kimaradásának, azt mint bizonyost állithatni. Fia, a 10 éves János Zsigmond s az egész tanács szine elött fogadá, a még köntösében is bánatot mutató s könyezve lábaihoz borult barát töredelmét a királyné, s megbocsátó szavaiban meghatóan nyilatkoztatta ki, milly nehezen esett az ö szivének, hogy épen ö, a szent ember, a vallás szolgája, teheti ezt a lépést, neje, fia ellen azon János királynak, ki öt alacson sorsból a legmagasb polczra emelé; mellyeknek emlékezetét lelkéből az idö csak akkor törülheti el; ha ezek után igyekezendik szintannyi jót tenni, mint a mennyi keserüséget mindnyájoknak okozott. — Igéretet tön, hogy a zultán haragját iránta engesztelésre birja : de azt, hogy fiát az ö kezébe adja át, mint követelteték (ezt adta ugyan is a püspök elégedetlensége föokául), semmi áron tenni nem fogja. — Azonban a török és moldva haderö immár utban volt, söt egy része benn az országban. Izabella az egyik részt ajándékok által birá visszatérésre; a moldva hadakat pedig Kemény János és Kendeffi vezérek által Martinuzzi takaritotta ki Erdély földéröl; Török Jánost a budai basa visszanyomásával bizván meg. A zavarok lecsillapulta után a püspök Váradra vonta magát vissza.

(Vége következik.)

A gáz-világitás Pesten.

Annak, ki a mult évben gyakrabban meglátogatá Pestet, lehetlen volt, hogy figyelmét kikerülje azon, hol egyik, hol másik utcza egész hosszán áthuzódó, a kocsi-ut s a járda közti — a járáskelést akadályozó — két lábnyi széles s öt láb mélységü árokhuzás, mi olly gyorsan folyt, hogy alig szedék föl az utcza kövezetét, már másnap a föld behányva, az árok betemetve, s a fölszakgatott kövezet helyre volt állitva.

Ha az idegen az árok elött megállapodott, látá, mint alkalmaznak, s mint illesztnek össze különféle átméröjü vashengereket, miket aztán betemetnek; s ha a bámuló sokaságtól ennek okát kérdé, e feleletet kapá : *„Ezek gázvilágitási készületek.“*

A ki az idén ismét Pestre jön, már e nagyszerü készületekkel többé nem találkozik; hanem lát e helyett szép s izletes, Pest valódi ékességeül szolgáló uj lámpákat, s a szélesebb utczákon a kocsi-ut, s a járda közt két oldalt elnyuló lámpasort, ez az, a mi mindjárt szemébe tünik, s kedvesen lepetik meg, midön estve a nemzeti szinházból kijöve, ugy szólván, fénytengerben megy haza, mi rá nézve annál föltünöbb, ha visszagondol az ezelött csak imitt-amott veres lánggal pislogó olajlámpák takarékos világára.

Igen! a régi olaj-világitás eltünt, s Pest — mint hirlapjaink megirták — mult év karácsonya óta gázzal van világitva . . .

Azon reményben, hogy talán nem olly távol van azon idö, midön a külföld példájára (hol falukban is van gázvilágitás) nagyobb városainkban is, átlátván e világitás roppant elönyét az olajvilágitás fölött, gáz-világitás leend, veszek bátorságot, e becses lap hasábjain néhány sort igénybe venni *).

Legelsöben is e szó *„gáz“* vár megfejtésre.

E szó gáz átalános fogalom, általa t. i. minden légalaku test értetik. E nagy mindenségben elöforduló összes tárgyak ugyan is háromféle alakban jönnek elö : *szilárd* (mint a különféle érczek), *folyó* (mint olaj, viz) s *légalakban* (például a közönséges levegö). — Ezen utóbbiakat a deák után *„gáz“*oknak nevezzük. Igy a közönséges levegö gáz; az, mi borforráskor származik, gáz; azon légnemü anyag is, a mivel most világitnak, gáz. E gáznak — tulajdonképen — világitó gáz a neve, de rövidség okáért csak egyszerüen gáznak mondatik. Némellyek e szót magyaritják s *légszesznek* mondják. E szó logikailag rosz, mert elöször nem fejezi ki azon átalános fogalmat, mit a gáz; másodszor, mert ez nem lég, azaz nem része azon levegönek, mellyet belélekzünk, hanem csak légalaku test; mert ha minden légalaku test lég része lenne, ugy azon gözt, melly a forralt viznél fölszáll, szintén légnek kellene mondani, nem pedig vizgöznek. Azért addig, mig a magyarnak e szóra alkalmas müszava nem lesz, tartsuk meg e szót gáz; s e világitó gázzali világitást a német példájára (ki ezt *„Gasbeleuchtung“*nak nevezi), *„gázvilágitásnak“* mondjuk továbbra is.

Ha a feltalálások s felfödözések mezejére egy pillanatot vetünk vissza, látni fogjuk, milly soknak kellett próbálgatni, okoskodni bizonyos tünemény fölött, mig egy okos fö e próbálgatások, okoskodások után valami kis eredményhez juthatott, s ha már egyszer az ut törve, könnyü akkor a további haladás. Igy történt ez a gázvilágitással is; hosszu évek során megvoltak a tünemények, de csak nagy késön jutottak véletlenül okaira, s ha már az okra rá jöttek, könnyü volt a már megtört uton haladni elöbbre.

Már a régi tudósok, kiknek rögeszméjük volt, mindenböl aranyat akarni csinálni, ismerték azon körülményeket, hogy némellykor a levegön meggyuló különféle gázok fejlödtek ki arany-csinálási kisérleteik mellett. — Szintén évszázadok óta tapasztalák a köszén-bányakban dolgozó munkások, mint támadt egyszerre körülöttük vakitó fény s nagy robaj, ugy hogy illy heyröl lehetö leghirtelenebben el kellett huzódni, különben halva maradtak volna ott. Ez elöttük megfoghatlan tünemény romboló hatásának számtalan munkás esett áldozatul, s bár késöbb — a vegytan elöhaladtával — kinyomozták, hogy ezen romboló hatása miatt szerfelett veszélyes tünemény nem más, mint a köszénböl kifejlödö olly gáz, melly, ha világhoz közel jön (minö a munkások lámpája), meggyúl iszonyu robajjal : mindamellett nagy idököznek kellett elmulni, mig ezeket az ujjan kapott eredményekkel együtt összehasonlitva, az ut megtöretett. S ezen uttörö *Clayton* angolországi pap volt 1739-ben, ki a vegy- s természettannak igen nagy kedvelöje levén, igen gyakran foglalkozott e két tannal. Ö egy izben a köszén különféle tulajdonairól meg akarván gyözödni, a köszenet egy bedugott, s más edénynyel csö által összekötött üvegben a tüz hatásának kitette, s tapasztalá, hogy a csön a másik üvegbe átment folyadékon kivül a köszénböl különféle gázok is fejlödtek ki, s pedig olly nagy mennyiségben, hogy utóvégre az üveget szétrepesztették. Figyelmes lett most, s a kisérletet számtalan módositással ismétlé. Az eredmény mindig ugyanaz volt. E kifejlödö gázakat a többek közt meggyujtá, s bámulattal tapasztalá, hogy szép világos lánggal égnek. E gázakat hólyagba próbálta vezetni, s oldalát egy gombostüvel keresztül bökvén, az igy kijövö s meggyujtott gáz égett jó ideig szép, világos lánggal. Ezzel bár a tnlajdonképi gázvilág föl volt találva, mégis sok idönek kellett a semmiségbe gördülnie, mig találkozott egy okos fö, ki ezen csak mulatság gyanánt szolgáló tüneményt fölhasználta. Ez okos fö *Murdoch* nevezetü angol volt, ki azon törte fejét, vajjon, ha már a köszénböl nyert gázt meg lehet gyujtani, nem lehetne-e a gázt csövekbe vezetve gyertyák s lámpa gyanánt használni? Ez eszme 1792-ben villant meg agyában s négy évig szakadatlanul folytatott gondolkozás, próbálgatás s combinatió után terve tökélyesen sikerült ugy annyira, hogy 1798-ban már ezt kifejtö gépezetet állitott föl, s nagyban müködött, 1802-ben már London egyes részei gázzal világittattak, 1812-ben hozták be átalánosan a gázvilágitást ugyanott s 1815-ben Párisban. Ezen Murdoch tehát a tulajdonképi gázvilágitás föltalálója, jóllehet már néhány évvel Murdoch föltalálása elött *Lebon* franczia megkisérlette szobáját fából kifejlödö gázzal világitani, s egyszersmind füteni is. De mivel ehhez nagy mennyiségü fa volt szükséges, kisérlete minden siker nélkül maradt, bár a francziák a gázvilágitás föltalálását neki tulajdonitják.

Ezen világitás, daczára minden vonakodásnak, (mert eleinte a magánosok tüzveszélytöl tartván, nem hagyták házukba bevezettetni), s daczára azon idegenkedésnek, melylyel még az angol parlament kebelében is találkozott, ugy hogy 1809-ben az elsö londoni gázvilágitó egylet, társulati jogért folyamodó kérvénye elvettetett, annyira elterjedt, hogy már Londonban 1822-ben 397

*

*) Ugy hiszszük, olvasóink szivesen veendik a korszerü tárgy ezen érdekes ismertetését, miután az szintén azon dolgok közé tartozik, miket nem ismernünk többé nem szabad. Szerk.

Klasszikus mesés zenék

Első budapesti dzsesszfesztivál – fáziskésésben a magyarok

Most már a magyar fővárosnak is van dzsesszfesztiválja. Nehéz vajúdás után született meg – jelentette be a július 11-én a Budapest Sportcsarnokban a rendező Private Music Productions vezetője, a műsorvezetőként is szereplő Drienyovszky András –, de él, létezik, s a szervezők reményei szerint jövőre is találkozhat vele a közönség. A vállalkozás tagadhatatlanul kockázatos, mert a temérdek kulturális esemény között könnyen elveszhet a gyerek; vagy ami ugyanilyen veszély, áldozatul eshet a fizetőképes kereslet hiányának. Nem véletlen, hogy a Rádió részvételével a 70-es, 80-as években szervezett seregszemlék a vidéki városokban (Debrecen, Szeged, Nagykanizsa) találtak megfelelő otthonra.

Nos, az első budapesti fesztivál inkább a kétkedőket igazolta: hiába sikerült idecsábítani a pályájuk zenitjén járó világsztárokat, az érdeklődés elmaradt a reménytől, s a szervezők csak abban reménykedhetnek, hogy erőfeszítéseiket jövőre nagyobb siker koronázza. Pedig aligha a program és az előzetes sajtókampány okolható a vártnál szerényebb közönséget vonzó kezdésért. A változatos műsor az első nap a klasszikus értelemben vett dzsessz, a második a népszerű fúziós irányzat [illegible] általában igen, a zene minőségére nem feltétlenül nyújt garanciát, Hancock azonban nemcsak vezető muzsikusokat szervezett maga köré, hanem újszerű zenei koncepcióval is jelentkezett: lemerítette hálóját, a repertoárt napjaink popslágereiből állította össze, amelyeket izgalmas modern dzsesszé formált. A Beatles, Simon és Garfunkel, Sade, Stevie Wonder és mások népszerű dalaiból készített *The New Standard* című lemeze 1996-ban az év egyik meglepetése lett: ilyen módszeresen először ő fordult a popzene kultikus darabjaihoz, azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy azok a híd szerepét töltsék be a dzsessz nyelvezete és a ma közkeletű zenéin nevelkedett korosztályok ízlése között.

Az eredmény igazolta a szándékot, a muzsikusok és a hallgatóság egymásra találtak, a kétkét és félezres közönség hatalmas ünneplésben részesítette az együttest. A lemez kifinomult, részletgazdag hangszereléseihez képest a számok egyneműbben, erőteljesebb szólisztikus közreműködéssel szólaltak meg. Hancock nagy kedvvel, sokat zongorázott, a Dave Holland bőgős, Jack DeJohnette dobos és Don Alias ütőhangszeres alkotta ritmusszekció kemény, sűrű ritmikai alapokkal támasztotta alá sodik amerikai csapat, a Jazz Passangers, Debbie Harry egykori popénekesnővel. Nem rejtették véka alá, hogy megviseli őket a csarnokban uralkodó hőség és füst, no meg az egyéb elfoglaltságai miatt otthon maradt bőgősük hiánya, akinek szólamait hol a vibrafonos, hol a hegedűs játszotta. Műsoruk emiatt nem volt teljes értékű, de így is kiviláglott belőle, hogy olyan muzsikusokkal álltunk szemben, akik mindent ismernek és mindent tudnak. A posztmodern esztétika nem látja értelmét, hogy úgy játsszanak, ahogyan mások tudnak. A posztmodern esztétika ekleticizmusában fogant, olykor kissé elvont előadásmódjukat az idéző- és kérdőjelek tették izgalmassá, alig volt zenei gesztusuk, amely önmagával azonos jelentést kapott volna. Harry hangterjedelme nem vetekedik a nagy énekesnőkével, de dzsesszes kiejtésével és jellegzetes városi attitűdjével izgalmas egyéniségként illeszkedett a zenekar szellemes játékába.

Az acid-dzsesszegyütteskénti beharangozott, tavaly novemberben Pesten már bemutatkozott, ugyancsak New York-i Groove Collective fergeteges műsorral ragadta magával a közönség mozdítható részét. A Jazz Passangers intellektuális di- [illegible] lemzi, mégha a felszabadult szórakoztatásnál nem céloznak is meg többet.

És a magyarok? Szakcsi Lakatos Bélát a jelek szerint a GRP amerikai céggel tíz lemezre kötött szerződése még mindig az árhullámként levonult ún. New Age zene képviseletére készteti. Újromantikus szólózongoraprogramjában akadtak ugyan bonyolultabb ritmikai feladványok, de játéka nem lépett túl a kellemesség művészi értelemben korlátozott érvényű kategóriáján. A hazai szupercsapatként hirdetett Take 4 tagjai – Tomsits Rudolf, Babos Gyula, Pege Aladár, Kőszegi Imre – hagyományos tandardek improvizációkkal arányosan megtűzdelt profi előadásával kötötték le a hallgatókat mindaddig, amíg a Hancock-csapat más mércét nem állított a színpadi jelenlétnek. A tehetséges jugoszláviai Lajkó Félix hegedűs szerepeltetése, mivel magyar és délszláv népzenei motívumok variációra épülő szenvedélyes játékának kevés köze volt a dzsesszhez, megkérdőjelezhető. És végül, a Nagy János zongorista vezette 9:30 nevű együttes kimunkált, korszerű hangszerelési megoldásokkal élő, de az egyhangú ritmusok és a stílus bevett fordulatai miatt mechanikussá váló fúziós zené- [illegible]

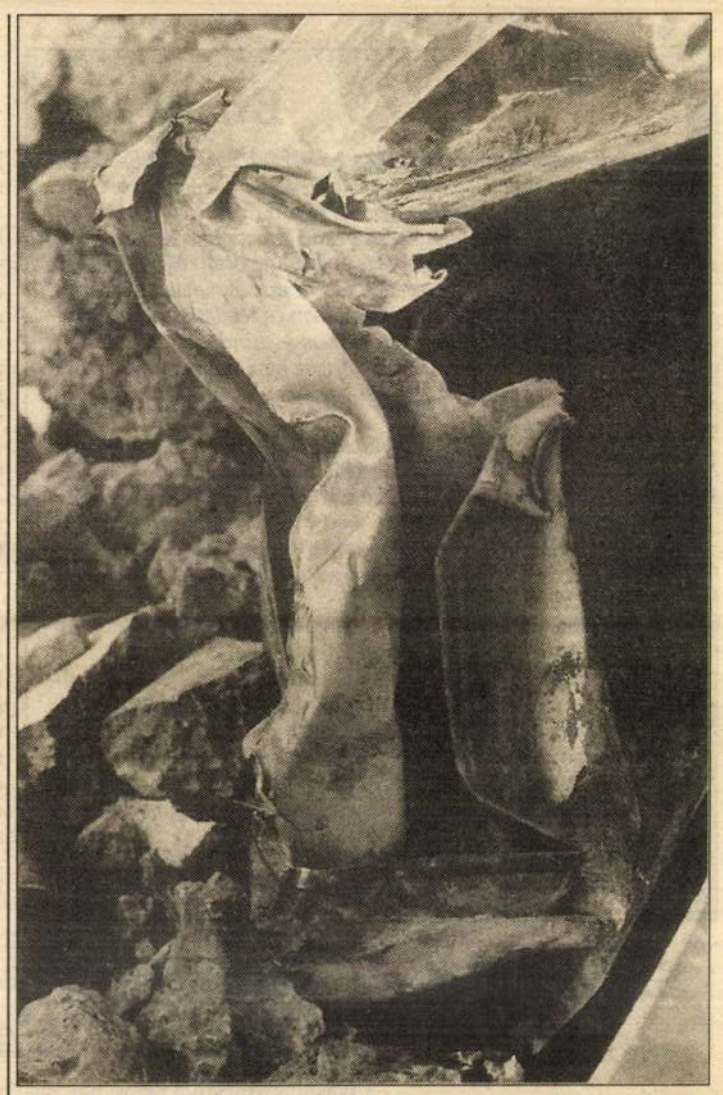

A Svédországban élő Éva Rosth alkotásaiból nyílik kiállítás július 18-án, 17 órakor a Tihanyi Bencés Apátsági Múzeumban Fin de Siécle címmel. A kiállítás szeptember 30-ig tekinthető meg

ROSTH Éva fordító

Margó

Borügyek

Egerben tartották a minap a Magyarországi Borrendek Szövetségének éves közgyűlését, ami jelentős esemény a maga nemében, valamire való borivó ember lázasan figyeli ilyenkor a történteket, mégsem mindegy, milyen kezekbe kerül az országos borosflaska.

Az idei közgyűlés több évszázados hiányt pótolt: végre-valahára aláírták az Egri Bikavér eredetvédelmi szabályzatát, ugyanis ez idáig senki sem határozta meg pontosan és tételesen, mely bor tekinthető Egri Bikavérnek, melyik nem – mindössze megitták. A szabályzat egyebek mellett kimondja: az Egri Bikavér készítéséhez – szakítva a mostani idők divathullámaival – szőlőt kell használni, méghozzá Eger környékéről.

Személyi kérdésekről is határozott a kongresszus, a jelenlévők ismét Szendrődi Győzőbe helyezték bizalmukat, aki székfoglaló beszédében mindjárt síkra is szállt a jó bor mellett, és keményen bírálta a tutyimutyi hatóságokat, amiért képtelenek útját állni a hamisított kannás boroknak. Szendrődi borvezér kijelentette, míg jártányi ereje van, minden lehetséges fórumon küzdeni fog a gaz kannások ellen, Isten őt úgy segélje.

Nagyjából a borkongresszussal egy időben jelentette a távirati iroda, hogy a Bács-Kiskun megyei borkommandó (rendőr, fináncvegyes csapat) lecsapott egy keceli műboros bandára, amint nyerészkedési szándékból éppen negyven-negyvenötezer liternyi ordenáré pancsot töltögettek egyik kannából a másikba. Mint azt a kommandó parancsnoka elmondta, az akció lakossági bejelentés alapján történt, felháborodott italozó emberek jelezték a borbetyárok feltételezett tartózkodási helyét, mert a jó ügy egységbe kovácsolja a magyart.

A helyzet láthatóan forradalmi.

Pilhál György

Utazik a fáraó

Költözik II. Ramszesz

Költözik II. Ramszesz fáraó csaknem tíz méter magas vörös gránit szobra, amely 1955 óta Kairó legkedveltebb, de egyúttal legszennyezettebb levegőjű terét díszíti. Az egyiptomi kulturális minisztérium keddi bejelentése szerint a szobrot visszaszállítják megtalálásának helyére, a Kairótól mintegy 30 kilométerre délre, Gíza mellett fekvő Mít-Rahinába. Mivel a hatalmas szobor felületén számos repedés látható, ezért egy darabban, vasráccsal védetten szállítják. Mielőtt azonban felállítanák eredeti helyén, II. Ramszesznek restaurálásra van szüksége.

A szobrot 1955-ben Nasszer elnök állíttatta fel Kairóban az új és független Egyiptom jelképeként. A kéthetes utaztatás akkor felért a fáraók seregeinek diadalmenetével: százezrek szegélyezték az utcákat, amerre a szobor elhaladt. Azóta az egyre növekvő utcai forgalom és a légszennyeződés olyan mértékben ártottak a szobornak, hogy új helyet kellett keresni a számára.

Homoszexuális gyilkost gyanúsítanak

Tarkón lőtték a divatkirályt

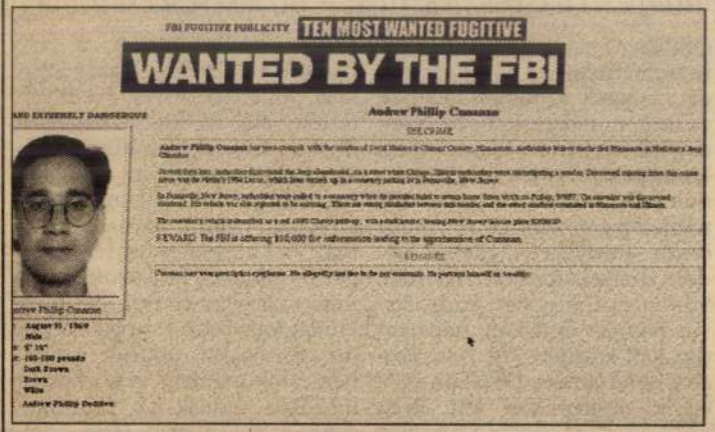

FOTÓ: MTI/AP

Az amerikai Szövetségi Nyomozó Hivatal már régóta ismeri és körözi Gianni Versace feltételezett merénylőjét

Nem lövöldözés, hanem szándékos gyilkosság áldozata lett Miamiban Gianni Versace világhírű olasz divattervező. Rendőrségtől származó értesülés szerint egy huszonöt év körüli fehér férfi – egy homoszexuális sorozatgyilkos – háza ajtaja előtt kétszer tarkón lőtte Versace-t. A divatterverző egy közeli étteremből tért haza, amikor a gyilkosság történt. Eddie Bianchi, egy környékbeli boltos elmondása szerint két lövést hallottak. A helyszínre futottak, és ott találták Versace-t a lépcsőn. Két lövés érte a fején. Segíteni akartak neki, de már késő volt.

Az ötvenéves korában meggyilkolt Gianni Versace az olasz divat és ezzel talán az egész világ divatjának koronázatlan királya volt, az a ruhatervező, akinek sikerült megváltoztatnia a közízlést. Elképzeléseit olyan hírességek vállalták, mint Diana hercegnő, Elton John, Madonna és Demi Moore.

Az egyesült államokbeli Miami Beach rendőrsége egy szabadlábon lévő, körözött többszörös gyilkost gyanúsít Gianni Versace világhírű, multimilliomos olasz divattervező megölésével. Az amerikai Szövetségi Nyomozó Hivatal (FBI) nyilvántartásában a tíz legveszedelmesebb körözött bűnöző között szerepel Andrew Cunanan, akinek számlájára a rendőrség immár Versace halálát is felírta. A gyanúsított férfi hírhedt férfiprostituált, akit az Egyesült Államok sok homoszexuális közösségében számon tartanak. Versace maga is homoszexuális volt, s hajlamát a nyilvánosság előtt is vállalta. A rendőrség nem tudja, volt-e előzőleg nemi vagy bámilyen más jellegű kapcsolat Versace és Cunanan között. A tettes bűnösségére egyébként több tárgyi bizonyíték is utal. A turistaparadicsom rendőrfőnöke elmondta: biztos tudomása van róla, hogy az előző napokban Cunanan felbukkant Miami térségében.

Százmilliót vittek el

112 millió korona értékű pénzt – zömmel valutát – raboltak el ismeretlen tettesek tegnap reggel a Ludová Banka

A kormányhivatalok egy részében hűsölhetnek

Hőhullám Washingtonban

Washingtonban a városi hatóságok rendkívüli intézkedéseket hoztak kedden a rendkívüli hőhullám, és az azzal együtt járó le-

munkák hivatala hazaküldte a szemétgyűjtőket, az utcaseprőket, az útjavító munkásokat és másokat, akiknek tűző napon,

● *Hatvanheten vesztették életüket július elején, amikor elsüllyedt egy hajó, amely az Egyenlítői Guinea-i Malabo és a nigériai Cross River szö-*

Enciklopédia babonásoknak

Kevesen tudják, hogy sok olyan

közül például a fekete macská-

ÉVA ROSTH Budapesten született, MALMÖ-ben él. Tanulmányait a svájci Ecole des Arts et Metiers, Vevey iskolában végezte.

A hétköznapi portréfotózás mellett az utóbbi években a grafikai eljárások érdeklik. A kiállítás képeinek egy része polymer lemezre készült.

" Háború utáni hangulatot éreztem, amikor megláttam a félig romokban heverő hatalmas épületet Helsinborg kikötőjében. Régi csataterekre gondoltam, de itt a harc még a levegőben érezhető. Élőlénynek nyoma sincs. A bádogtetők, mintha valami óriási hőtől megolvadtak volna. Az utolsó emberi nyomról csupán az a graffiti tanúskodik, amivel az épület egy része be volt festve, most üzen:

Nézzétek, mi vagyunk a század utolsó tanúi! "

EVA ROSTH, photographer, was born in Budapest, Hungary, and is living in Malmö, Sweden. She completed her studies at the Ecola des Arts et Metiers, in Vevey, Switzerland.

Lately she has become more and more interested in the graphical approach and execution of her work. At this exhibition some of her pictures are produced on polymer plates.

When asked about her pictures, Eva Rosth comments:
" There was a feeling of war aftermath in the huge ruined building in the harbour of Helsinborg. Ancient battlefields came to my mind, with the only difference that here the fight was still in the air. No sign of a living creature. The tin roofs seerned to have melted in some gigantic fire. Evidence of a last human message were the graffiti covering the whole lower section of the building.
Message from the past:

Look! We were the last witnesses of this century! "

E.R.

ÉVA ROSTH

Tihanyi Bencés Apátság
1997

A TIHANYI BENCÉS APÁTSÁG

MEGHÍVJA ÖNT

ÉVA ROSTH / SVÉDORSZÁG /

" FIN DE SIÉCLE " CÍMŰ KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA
1997. JÚLIUS 18.-ÁN DÉLUTÁN 5 ÓRÁRA
A BENCÉS APÁTSÁGI MÚZEUMBA

A KIÁLLÍTÁST MEGNYITJA: DINER TAMÁS

MEGTEKINTHETŐ SZEPTEMBER 30.-IG

DR KORZENSZKY RICHÁRD OSB
HÁZFŐNÖK

Vasárnapi Ujság.

Budapest, deczember 20-án 1874.

51-dik szám. | ELOFIZETÉSI FÖLTÉTELEK: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 12 ft., félévre 6 ft. Csupán a Vasárnapi Ujság: Egész évre 8 ft., félévre 4 ft. Csupán a Politikai Ujdonságok: Egész évre 6 ft., félévre 3 ft. | XXI. évfolyam.

HIRDETÉSEK DIJA: Egy ötször hasábozott petit sor, vagy annak helye egyszeri igtatásnál 15 krajczár; többszöri igtatásnál 10 krajczár. Bélyegdij külön minden igtatás után 30 krajczár. Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad **Bécsben: Haasenstein és Vogler** Wallfischgasse Nr. 10, **Mosse R.** Seilerstätte Nr. 2 és **Oppelik A.** Wollzeile Nr. 22.

ROSTI PÁL.

1830—1874.

apjaink társadalmi élete végetlenül különbözik a husz-huszonöt év előttitől. Jobbra, roszabbra, óriási változást talál az, ki a forradalom utáni korszakot átélte s a mai társadalmon figyelemmel s összehasonlitólag tekint át. A politika, melytől kényszerüleg el voltunk zárva, legalább nem mérgezte meg életünket s nem zavarta fel békés házainkban a testvérek és rokonok egyetértését. Mint a zivatar elől ösztönszerüleg egy csoportba gyülekező madarak, összetartott az egész nemzet. S lehet mondani, hogy a társadalmi élet Magyarországon soha sem volt sem elevenebb, sem nyájasabb mint a Bach-korszakban. Azonfelül, a politika nem emésztvén föl minden valamire való tehetséget, nem táplálván minden előre törekvő dicsvágyat, a tudomány, irodalom s társadalmi működés sok olyan elmét és szivet vont magához, melyet ma kétségkivül a parlamenti küzdelem emésztene föl s égetne össze. A gazdasági egyletek, a jótékonysági intézmények, a tudományok egy-egy különleges ágát mivelő társaságok s a maig is élő és életképes irodalmi vállalatok egész sorozata e politikailag oly sivár s gyászos emlékü éveknek köszöni létrejöttét. Szólammá vált köztünk, kivált egy időben, szidni, átkozni a Bach-korszakot; s igazunk is van, politikai és alkotmányos, állami és szabadsági szempontból. De e szomoru korszaknak társadalmilag sokat köszönhetünk; nemzeti összeforrást, igen sok jó napot társadalmilag, sok nemes és közhasznu kezdeményt, mely ma is gyümölcsöz. A közös szerencsétlenség és elnyomatás e szomoru korszaka megtanitott bennünket arra, a mit jobb napokban megtanulni nem tudtunk: az összetartásra és egyetértésre.

Ebben az épen most vázolt korszakban tünt föl társadalmi életünkben az a férfiu is, ki hosszas szenvedés után, a fővárostól félre, rózsái közt hunyt el nemrég, de a ki az ötvenes és hatvanas években sokak előtt ismeretes és kedves volt, s tevékenységének a társadalmi élet nem egy terén feltünő jeleit adta: Rosti Pál.

Előkelő családból származva (atyja Albert Békésmegyének alispánja s országgyülési követe volt), mely a telet rendesen Pesten töltötte; rokonságban állva az Amadé, Eötvös s Trefort-családokkal (mind a két miniszter nejének fivére): a felsőbb körök azon részében, melyek az irodalom és tudomány s átalában a szellemi érdekek iránt érdeklődnek, Rosti fiatalsága óta bejáratos volt és a magasb miveltség elemeit nemcsak könyvekből, hanem a kiválóbb szellemekkel való érintkezésből is sajátithatta el. Kora ifjuságától fogva szép és nemes hajlamai voltak s nem tartozott azon fiatal emberek körébe, a kiknek passiói a tivornya és kártyaasztalig, vagy legjobb esetben a lóistálóig és a kutyaólig terjednek. Barátja s mivelője mindenféle sportnak, de szerette a virágokat, rajongott a zenéért s komoly tanulmányt forditott annak elméletére. Igy szelleme egyaránt meg volt óva az elsekélyesüléstől és az elsivárodástól. Sőt maga a tudomány, különösen az ember- és nép-isme, erősen foglalkoztatta s lekötötte érdeklődését, S épen e körbe esik életének legnagyobb eseménye is: amerikai utazása.

Az ötvenes években, mikor a hazafiaktól a tett pályája el volt zárva s

ROSTI PÁL.

az ifjuságra nézve a jogi és publiczistai pálya épen nem igérkezett kecsegtetőnek, a fiatal Rosti Pál — miután a forradalomban mint Károlyi-huszár vett részt, s a besorozás elől, sógora Trefort közbenjárásával, külföldre, jelesen Münchenbe menekült: ott előbb a természettudományokra, különösen a vegytanra, melyhez utóbb Párisban a fényképészetet is kötötte; utóbb mindinkább a földrajzi és népismei tanulmányokra forditott komoly előkészületek után (melyeket könyve előszavában ir le) megindult 1856. aug. 4-én, az »Alma« nevü franczia csavargőzösön a Havre-de-Grace-i kikötőből, a föld tulsó oldalára. Hazánkfiai közül többen, a forradalom viharától szétszórva, Északamerikában, a szabadság klasszikus földén települtek le. Rostit azonban kizárólag a tudomány érdeke s az ismeretszomj vonzotta az uj világba. Ő az Egyesült-Államok helyett Mexikót, Texást, Habanát s Közép-Amerika szigeteit kereste föl; a természetet és az embereket ott akarta tanulmányozni, legélesebb különlegességeiben. Egész európai készülékkel ment oda, hogy benyomásait ne hagyja elröppenni. A rajzolásban és festészetben elég előismeretet szerze magának, hogy fényképező gépét maga kezelhesse és levett képeit művészileg alakithassa. Mindarról, a mit érdekesnek, feltünőnek vagy tanulságosnak talált, fényképet vett föl, és néprajzi s természeti tárgyak, képek és alakokból oly gazdag gyüjteményt állitott össze, minővel csak kevesen dicsekedhettek. Két s fél évi ott tartózkodás után, 1859. febr. 26-án hazájába érkezve, tapasztalásait s képei nagy részét egy pompás utazási munkában adta ki, mely maig is a legszebb magyar diszkönyvek egyike. E műve szerezte meg számára az akadémiai tagságot is; e megtiszteltetés 1861-ben érte.

Sikere azonban nem bilincselte le egészen az irodalomhoz. Irónak, mesterségére nézve, sohasem tekintette magát; ő a mivelt műkedvelő szerény dicsőségével megelégedett e téren is. A művészet irányában is a műkedvelő, de egyszersmind a műértő szerepe jutott neki. A festészetben alapos tájékozottságát már emlitettük. Még nagyobb volt ez a zenében. Anélkül, hogy maga hangszereket játszott volna, nagy jártassággal birt a zene elméletében s valódi műértő volt. Mint ilyen, különösen a klasszikai zene iránt viseltetett előszeretettel s Beethovennek alig volt nálunk lelkesültebb bámulója és avatottabb értője, mint ő. Tevékeny részt vett a klasszikai zenehangversenyek rendezésében és hatott ez irány népszerüsitésére. A Wagner-zenének is nagy kedvelője volt s annak nálunk meghonositásán működött.

Még nagyobb mérvü részt vett a vizisport terjesztésében. Csolnakász- és hajósegyleteket alakitott, versenyeket rendezett stb. Legnevezetesb vállalata volt e téren ama nagy csolnak-út, melyet 1862-ben Birly István barátja társaságában hajtott végre. »Ellida« nevü csolnakjukon, melyet Angliában készittettek. Rotterdámtól kezdve a Rajnán föl s a Dunán le, mindenütt vizen jöttek Pestig, a mi — kivált az út első rajnai része — nemcsak hosszu, hanem ép oly nehéz út is s bizonyos tekintetben a Zubovics-féle lovaglási vállalathoz hasonlitható, mely napjainkban oly nagy feltünést okozott világszerte. E vizi utat már angolok is próbálták, de sikeretlenül, Rosti és Birly előtt, kiknek az fényesen sikerült. Bel- és külföldi lapok sokat irtak felőle s magasztalták a férfias ügyességet, kitartást és sikerét. Utjokról Birly szép leirást is adott egy illustrált diszműben; s a nagy utat tett csolnak ma is megvan, itt Pesten.

Általában Rosti Pál a nemes élvezetek s szép foglalkozások embere volt s barátja és előmozditója mind annak, a mi ezek körébe tartozott. Buzgólkodott a képzőművészeti társulat érdekeiben, s áldozott magának a művészetnek érdekében. A mit nála sokkal gazdagabbak nem tettek: maga is festetett nehány képet jelesebb művészekkel maga számára, a mit külföldön minden vagyonos és művelt ember megtesz, de a mi nálunk, ritkaságánál fogva, emlitésre méltó.

Pár év óta ritkábban lehetett találkozni vele a fővárosban, hol azelőtt a társadalmi s művészi mozgalmakban oly tevékeny részt vett. Egy sulyos és következményeiben veszélyes betegség, melynek hosszas szenvedések után áldozatul is esett, a magányba vonulásra késztette. A Duna mentén, nem messze a fővárostól, a fehérmegyei Duna-Pöntöle, e bájos fekvésü s dús tenyészetü falun kivül feküdt izletes lakhelye, kert közepette, mely ritka szép és gazdag rózsagyüjteményéről nevezetes. Egészséges korában is e kis Tusculanumban talált menedéket a világ zaja elől, s büszkélkedő gyönyörrel ápolta felséges virágait. Élete utolsó éveiben sem lett hűtlen hozzájok. Családja nem levén, a természet és a szép ölén lelte föl enyhületét. Itt barátai, különösen zenész és festő ismerősei, rokonai társaságában feledte fájdalmait s édesitette meg magának az életet.

Az idén utóljára látta virulni s elvirulni szép rózsáit. Most már csak sirjára hullhatnak levelei, mert alig 44 éves életének s szenvedéseinek e hó 7-dikén vetett véget a halál. —á—r—

A persa paraszt.

(Nicolay után.)

Élt Erivánban
Egy szegény jámbor ember hajdanában.
Minden jószága szükös kerti telke
És minden dolga, hogy azt megmivelte;
Állott egy nagy fa, fái közt a kertnek,
Világra szóló szép gyümölcse termett,
Nagy és arany-piros, ízes zamatja
Még a beteg enyhét is visszaadja.
Szomszédja szól: „Vigy egy kosárba
Gyümölcsöt fel csak Ispahánba,
A sah nyalánk, a mint beszélik,
És bőkezü, meglásd megérem,
Kosarad még megtölti félig
Aranynyal a gyümölcs helyében.“

„Bizony, aligha nem szól igazat!“
Egy czifra kis kosárt hozat,
Szép termését berakja mind,
Övéinek víg búcsut int
És telve sok-sok szép reménynyel,
Indul és Ispahánba mén fel;
Kifőzi: lesz nagy háza kertje
A sah aranyát, ha megnyerte —
S igy ér oda, mint gondolá előbb
S jelentkezik a kamarás előtt.
Tudjuk: az udvarnál, ki valamit hoz,
Annak kinyílnak ajtók, zárak;
De a ki kér, sokáig várhat.
Parasztunk is csak igy; gyümölcsét kapják —
S a kamarás e választ adja rá:
A legkegyelmesebb felség, a sah,
Méltóztatott és mind megette
S többet kiván, mert jó, felette!
Mi jó parasztom, mily szerencse!
S hogy a császárnak megjelentse,
Hogy az övé volt a kosárka,
És ő hozá, már alig várja.
Megáll, a hol kijön a császár,
Bámul mindent, a mint ott rá vár,
Selymet, aranyt, hajlongó urakat,
S a kiséretben egy kis rusnya törpét,
— Pupos hátánál lába görbébb —
A kit, hogy meglát a jámbor földi:
Bármint szoritja, kaczajba tör ki.
De jaj! ez a miniszter épen!
Dühös-mogorván és setéten
Néz a parasztra és egy szó csak:
S tova hurczolják a csatlósak.
És mély, setét börtönbe zárják;
Átkozza kertjét, ritka fáját,
S a szomszédot, kinek tanácsa
Számára a mély gödröt ásta.
De dolga — mert az átok mit tehet? —
Bár roszabb nem, de jobb se lett,
Egy nap után eljő a más! —
— Hej! drága egy kis kaczagás! —
S egy évig senki rá ügyet se vet.

Most a gyümölcs érése jön el;
A sahnak hoznak is özönnel,
De mindeniknél az a baj:
„Nem olyan édes mint tavaly!
Milyen gyümölcs is volt az, oh nagy ég!
Az a paraszt vaj' visszajön-e még?
Nincs-e még hir felőle semmi?
Honnan jött? s hova tudott menni?
A föld gyomrából is előteremtsék!“
Utána látnak, itt nincs semmi mentség!
S hogy elmondják, a sah nagyot nevet,
E furcsa tréfás esemény felett.
„Derék! Hozzátok föl, ha' lám
Megvigasztalhatjuk talán.“
Felhozák. „Oh szegény fejed!
Biz' isten szánlak, mi történt veled;
De most időd, ajándokod, bilincsed
Ki lesz pótolva, kérhetsz bármi kincset.“

„Adj hát Uram, sérelmem hogy ha bánt,
Egy baltát, egy kis sót s egy Alkoránt.“
„Sót, baltát, Alkoránt! De minek ezt?“

„A baltát, hogy fámat kivágjam,
A sót kiszórom, hogy nyomában
Ne nőjön semmi, — és az Alkoránt,
Hogy én s családom egyaránt
Megesküdhessünk, hogy mig e világ:
Minket az udvar, de soha se' lát!!“

Szász Béla.

Csatárné asszonyság.

(Egy barátom elbeszélése után.)

P. Szathmáry Károlytól.

(Vége.)

VI.

Nem valami nagy prófétai lélek kellett hozzá megjövendölni, hogy Csatárné asszonyság büntetése nem fog soká elmaradni. Csakugyan egy hét mulva már megkapta az idézést, miután nem tudtam reá venni, hogy az illető bíróság előtt megjelenjen, per non venit (mint meg nem jelentet) vagy 150 frt fizetésére itélték el, részint az erőszakos ellentállásért, részint a Bodri által leszakasztott frakkszárny s Piszkacsek urnak hátramaradt fél kalucsnija dijában; ezekhez orvosi és gyógyszertári költség is járult, melyeket az érdemes fináncz főnök a rémület miatt kapott betegségi költségek fedezetéül számittatott be.

Csatárné asszonyság ezuttal zúgolódás nélkül fizetett; de nemis tagadta meg magától azon elégtételt, hogy Piszkacsek ur fél kalucsniját, mint a mely már most a kárpótlás által jogos birtokába jött át, háza kapujára ki ne szegeztesse.

De ettől kezdve az én asszonyságom egyre kedvetlenebb és szótalanabb lett; a bekövetkezett pár heti idő többet látszott őt véniteni, mint az azelőtti egy pár év; s valahányszor hozzá mentem, mindig azon körülményekről és eljárásokról faggatott,

Tovább vágtatott a bika – Rekordra rekord

Együttműködik a londoni és a pesti tőzsde

Éppen egy hete dobbantott egy hatalmasat a Budapesti Értéktőzsdén a bika, s azóta rekord rekordra dőlt. A hatnapos hosszban a tőzsdeindex többször megjavította saját éves csúcsát, a blue chipek némelyike pedig történelmi árrekordot ért el.

A BÉT történetében az árfolyamcsúcsok mellett azért is szerepelni fog a tegnapi nap, mert a pesti és a londoni börze vezetői ekkor írták alá azt a megállapodást, amely a két szervezet szorosabb együttműködéséről szól. Simor András, a BÉT elnöke az ünnepélyes ceremónia után elmondta, hogy hosszú évek óta tartó kapcsolatot öntöttek formába ezzel az aktussal. Mivel több magyar részvénnyel kereskednek a londoni értéktőzsdén, fontos, hogy az ezekkel kapcsolatos információkat kicseréljék egymással a piacok szervezői.

A londoni értéktőzsdét (LSE) Martin Wheatly fejlesztési igazgató képiselte, aki elmondta, hogy meggyőződése szerint az együttműködés kiegészítheti a BÉT lehetőségeit. Az LSE kapocs lehet a magyar gazdaság és a nemzetközi befektetők között. Londonban úgy vélik, hogy a magyar gazdaság túljutott az átalakulás időszakán, kialakult a piacgazdaság intézményrendszere. Kelet-Közép-Európában Magyarország vezető gazdasági szerepet tölthet be – mondta Wheatly –, az ország makrogazdasági mutatói meggyőzőek. A londoni tőzsdei szakember elismeréssel szólt Magyarország azon törekvéseiről, amelyek eredményeképpen az első körben kerülhet felvételre az Európai Unióba. Ma a BÉT közelebb került azokhoz a nyugat-európai tőkepiacokhoz, amelyek között London vezető szerepet játszik.

A két szervezet közötti együttműködés a magyar papírok zökkenőmentes londoni forgalmazása mellett más előnyökkel is járhat. A magyar tőkepiaci szakemberek számára segítséget ad a nagy hagyományokkal rendelkező angol pénzügyi rendszer tanulmányozása. A BÉT döntéshozói bizonyosan érdeklődéssel tanulmányozzák a LSE részvénytársasággá szervezését, amely a jövő tavasszal befejeződhet, hiszen a pesti börze is hasonló átalakulás előtt áll. **(zelei)**

Az új értékpapírtörvény megoldást hozhat

Árfolyamcsapdában a Sasad

Miközben az ingatlanpiacon régen látott pezsgés indult meg, addig az egyik legnagyobb ingatlanhasznosító társaság, a Sasad Rt. részvényei Csipkerózsika-álmukat alusszák. Nyomott árfolyam és minimális forgalom jellemzi a tőzsdén kívüli, úgynevezett OTC-piacon szereplő papírt. A Sasadban két éve meghatározó, 49,7 százalékos részesedést szerzett a Bankár Holding. Az új tulajdonos a korábban gyümölcstermesztéséről és virágkertészetéről ismert gazdaságot ingatlanfejlesztési rt.-vé alakította át.

A társaság jogelődje, a Sasad Mezőgazdasági Termelőszövetkezet 1993-ban alakult át részvénytársasággá, alaptőkéje négymilliárd 952 millió forint. A Bankár Holding 1997-ben szerzett meghatározó részesedést a Sasadban, azóta az rt.-t Réthy Imre vezeti. A Budapest környéki földvagyon értékét és a benne rejlő üzleti lehetőségeket már az előző vezetés is felismerte, de fő tevékenységgé az új tulajdonos megjelenésével vált az ingatlanhasznosítás. A társaság reorganizációját két évvel ezelőtt megkezdtük, s ez az idén befejeződött – mondta el Réthy Imre vezérigazgató. A veszteséges tevékenységeket az rt. megszüntette. A Sasad arculatához tartozó dísznövénytermesztést és a faiskolát megtartották, a korszerű telepítésű gyümölcsösöket viszont bérbe [illegible]eggy- és barackterrintnyi társasági vagyon jut. A cég megítélésében a legnagyobb ellentmondás, hogy a részvények értéke a piacon ugyanakkor mindössze 38 százalékon áll. Ezen a szinten – érthető módon – alig van eladó, vevők híján viszont az árfolyam sem mozdul.

Réthy Imre jelenleg nem lát kiutat ebből a helyzetből. Amikor részesedést szereztek a Sasadban, a jogi értelemben zártkörű társaságot „kvázi nyilvános" társaságként deklarálták, azaz a nyilvános részvénytársaságokra kötelező szabályokat követték. A társaság gazdálkodását befolyásoló eseményeket, valamint a mérlegbeszámolót közzétették, a brókercégek vételi és eladási árfolyamot közöltek a Sasad-részvényekre. Ettől a gyakorlattól másfél évvel ezelőtt az Állami Pénz- és Tőkepiaci Felügyelet eltiltotta a Sasadot. Azóta a részvény forgalma minimálisra csökkent, árfolyama pedig töredéke a mögötte álló vagyonnak. – Ez a huszonkettes csapdája – jellemzi a helyzetet a vezérigazgató. Névérték alatt nincs jogszabályi lehetőség nyilvános részvénykibocsátásra, de a józan ésszel is ellenkezne. Amíg pedig ez a helyzet, addig nem növekszik a részvény ára.

Körülbelül hatszáz részvényese van a fő tulajdonos mellett a Sasadnak. Számukra Réthy Imre semmilyen tanácsot nem tud adni, hiszen nem lát megoldást a részvény árfolyamának elmozdí[illegible]

Modellportfólió a Procenttől

A tőkepiacon tevékenykedő profi és műkedvelő befektetőket az elért hozam nagysága mellett a teljesítményük mérése, egy objektív mércéhez való viszonyítása foglalkoztatja leginkább. Akik egynemű portfólióval rendlkeznek, könnyű helyzetben vannak, mert léteznek olyan indexek, amelyek egy kötvény vagy részvényportfólió megítélését egyértelművé teszik, ám egy vegyes összetételű értékpapírtárcát már nehezebb értékelni. Ehhez szándékozik segítséget nyújtani a Procent Befektetési Rt. elemzői csoportja a februárban létrehozott modellportfóliójával.

Az utóbbi három hónapban a fő arányok változatlanok: 45-45 százalék a részvények és kötvények súlya, a fennmaradó részt pedig a pénzpiaci eszközök képviselik.

A legalacsonyabb rizikót a pénzpiaci eszközök jelentik, s ezeket a Procent Pénzpiaci Alap testesíti meg a modellportfólióban. A kötvénypiacon úgy választanak, hogy miután meghatározták az ideálisnak vélt futamidőt, amelyen a legnagyobb hozam várható, választanak egy ennek megfelelő futamidejű állampapírt. Ez jelenleg az 1,7 éves hátralévő futamidejű 2001/C államkötvény.

A legnehezebb a részvények közötti válogatás. A hat leglikvidebb papírt sorolják a blue chipek közé, ezek piaci súlya a BÉT-en december elején 87 százalékos volt. A modellportfólióban az elemzői várakozások miatt némileg ezt a csoportot alulsúlyozták, azaz a blue chipek és a kis likviditású papírok aránya 80-20 százalék, s összesen hét részvényt válogattak be a kosárba. Ezek: Matáv (41,85%), Mol (20,23 %), OTP (7,92 %), Elmű (11,49%), BorsodChem (8,41%), Rába (5,43%) és Pick (4,67%). **Z. B.**

BUX-index (záró):
8219,80 pont (+74,53)

„Alabástrom"
Panzió Étterem Pansion Restaurant

Az Alabástrom Panzió Bogácson

BUD

	Nyitó ár
2. Deviza Factory	–
Agrimpex n.	–
Antenna Hungária	4700
Arago	–
Aranypók	–
BÁV	925
BorsodChem	8350
BIF	566
Brau Union Hungaria	–
Cofinec	3465
Csopak	–
CUG	–
Danubius	460(
Dédász	945
[illegible]	1850

A Magyar Nemzet galériája

Székely Bertalan: Rosti Pál

„Nézd, mi lett belőlem, ez a szépséges fa meg ugyanolyan, amilyennek hatvan éve láttam" – fakadt ki fájdalmasan a kilencvenéves Alexander Humboldt, amikor a számára készített albumban viszontlátta a venezuelai „nagy Zamang" ősfát. A képeskönyvet Rosti Pál állította össze azon útja során, amelyet 1856–57-ben, nagyjából a nagy természettudós nyomdokán bejárt. Ezért érezte kötelességének, hogy még hazatérte előtt személyesen adja át a megtört aggastyánnak Berlinben a Párizsban összeállított kötetet. Utazása előtt a francia fővárosban sajátította el a szabadban is biztonságos, akkor legújabb fotótechnikát, hogy ezzel kiegészíthesse megfigyeléseit. Beszámolóját Úti emlékezetek Amerikából címen 1861-ben jelentette meg Pesten, ennek acél- és fametszetei, litográfiái mind az említett album felvételeinek felhasználásával készültek. A százhuszonöt esztendeje, 1874. december 7-én, dunapentelei birtokán negyvennégy évesen elhunyt barkóczi Rosti Pál megdöbbentően sokoldalú volt. Vadászott, sportolt, festő barátjával csónakkal küzdötték le a Rotterdam–Pest távolságot, szívén viselte az agarászat helyzetét. Eötvös és Trefort sógorának azonban a hazai kulturálódásában volt igazán komoly szerepe. Igen aktívan dolgozott a pesti Wagner-társaság létrehozásán, Liszt Ferenc megtelepedésén és különböző jótékonysági mozgalmakban. Maga is jól rajzolt, festett, gyűjtött és mecénáskodott. Így ír erről a Vasárnapi Újság nekrológja: „Buzgólkodott… és áldozott magának a művészetnek érdekében. Amit nála sokkal gazdagabbak nem tettek, maga is festetett néhány képet jelesebb művészekkel…" Így festette meg Rosti arcképét Székely Bertalan, mely most a Nemzeti Galéria kiállításán látható. **(kótai)**

Mi roppant baj

Egy ország figyelte riadtan a híradásokat 1993. december tizenkettedikén. Talán még azokat is megrendítette a halállal vívott heroikus küzdelem, akik nem állhatták, s nemcsak politikai ellenfélnek, hanem ellenségnek tekintették. Őt, akiről mára tudjuk… Mit is tudunk? Megírták politikai pályáját közelről, és megírták távolról. Emlékeztek rá illetékesek és illetéktelenek. Kiadták tanulmányait, beszédeit, egybegyűjtötték a róla készült fényképeket, album örökíti meg a gyász óráit, mintegy bocsánatkérően: ami az életben nem adatott meg, adasson meg a halálban. Az egyszerű tölgyfa kereszt fölött impozáns síremlék magasodik. Egykor ádáz politikai ellenfele ma törvénymódosítást kezdeményez, hogy utcát nevezzenek el róla. Micsoda demokrata volt, sóhajt a másik, aki hét éve még tőle féltette a fiatal magyar demokráciát. De erre már nem emlékszik, mert ebben az országban nem szokás tévedéseinkre emlékezni.

Nem emlékezik a hajdani barát, a tekintélyes tudós, s talán nem is sejti, hogy mennyire megsebezte, amikor finnyásan ellenzéki lett, mert Jóska úgymond szörnyű társaságba keveredett. Pedig az arisztokratikus szellemű egykori múzeumigazgató-történész fájdalmasan nélkülözte a barátságát, s főként fájlalta ellenfelei megjegyzéseit: lám, minden igaz intellektus elfordul tőle. Mert „mucsai szintre ereszkedett", ahol a pártja van. Nem emlékezik – legalábbis nyilvánosan nem adja jelét – a másik barát, a médiasztárrá lett társadalomtudós sem, aki hálásan és boldogan leste az ellenzék tapsát, s eszébe sem jutott, hogy a több mint negyven évre egypártian, pozitívan tájékoztatott közvéleményt előbb fel kell világosítani a demokrácia mibenlétéről, s csak azután szembesíteni a zsigerből jövő kormánybírálattal. Nagyobb sikernek tetszett a média állítólagos függetlenségének védelme, mint a szolgálat: az ízig-vérig demokrata miniszterelnök rendszerváltó koncepciójának támogatása, gyakorlati lépéseinek, ha nem is a segítése, de legalább a megértése.

Antall József alig-alig számíthatott egykori barátaira, akik bár remélték a rendszer megváltozását, nem készültek fel a nagy lehetőségre. Bár sok mindent tudtak, a lényeggel, úgy tűnik, nem voltak tisztában. Azzal, amit a miniszterelnök legkedvesebb gond- tok között, holott pontosan tudta, hogy alig-alig összeegyeztethetők. Ám az idő sürgetett. És a miniszterelnök tudta, hogy csak akkor életképes egy többpárti kormány, ha erős pártok állnak mögötte. Nem fanyalgott, nem fanyaloghatott, mint a nagypolitikából kimaradó egykori barátai. És soha nem mondta, hogy borzalmas tagságot képvisel, inkább megpróbálta elmagyarázni ennek a tagságnak a lényeget. A jogállamiság játékszabályait. Olyan embereknek is, akik a rendszerváltozást elitváltásként képzelték, s úgy vélték, az MDF-nek lehetőleg hasonló jogosítványokkal kell rendelkeznie, mint az egykori MSZMP-nek, azoknak, akik reflexből tagkönyvük sorszámával dicsekedtek, akár egykor Lenin bolsevikjai.

Miniszterelnök-pártelnökként halálos betegen is napi húsz órát dolgozott. Dolgozott annak tudatában, hogy kamikaze-akcióra vállalkozik az ő kormánya. Természetesnek tartotta a bukást. Soha nem állította, hogy nincs alternatíva.

Mondják egyesek, becsvágyó volt. Fölényes és arisztokrata a fölhöz ragadt, proletár Magyarországon. Nem ért szót az egyszerű emberrel, bonyolult körmondatokban beszél, többet, hosszabban, mint kellene. Nem napjainkról szól, hanem a múlt századi eszmékről. Akik így vélekednek róla, csak a legfontosabbat nem értik. Azt, hogy Antall komolyan gondolta, amit a fájdalmasan korán távozott *Csengey* Dénes így fogalmazott meg: *Európába, de valamenynyien*. És ez a gondolat a miniszterelnök felfogásában nem afféle *bon mot-ként* rögzült. Járta az országot, beszélt földműveseknek és értelmiségieknek. És ahol hallották, ott megértették. Ahova nem jutott el, ott meg lehetett téveszteni az embereket. Meg is tudták téveszteni őket jobbról is, balról is. Merthogy az átmenet iszonyatos nehézségekkel járt, és nem volt hiteles közfórum, ahol elmagyarázták volna, hogy mindez törvényszerű, mert a letűnt rendszer nem önzetlenül adta át politikai hatalmát, hogy kemény gazdasági ára volt, hogy *nem tetszettünk forradalmat csinálni*.

Hat éve búcsúztatta az ország Antall József miniszterelnököt. Az államférfit, aki fittyet hányva az ezredvég

ROSTI PÁL - fotós

„Példátlanul nívós életmű"

Kiadják Rosti Pál Fényképi gyűjtemény című ősfotó-albumát

A tervek szerint a dunaújvárosi önkormányzat, a kecskeméti Magyar Fotográfiai Múzeum, valamint a dunaújvárosi Fotótörténeti Alapítvány képviselői hamarosan együttműködési megállapodást írnak alá Rosti Pál Fényképi gyűjtemény című albumának kiadása érdekében. Az 1992 óta érlelődő tervről, a gyűjtemény jelentőségéről lesz szó az alábbiakban.

Mint Bokor Zsuzsanna kulturális titkár lapunk kérdésére elmondta, a kiadói jogokkal bíró kecskeméti múzeum — ott őrzik az 1857-ben és 1858-ban, Közép-Amerikában készült „ősfotókból" Rosti által összeállított album egyik példányát — vállalja a reprint kiadását. A múzeum emellett a gyűjtemény 46 oldaláról művészi diát is készíttet. Egy augusztus végén született polgármesteri határozat értelmében a „Közművelődési célfeladatok" rovatból 1,1 millió forintot biztosít az önkormányzat, az alapítvány további félmillió forinttal járul hozzá az album megjelentetéséhez. Mint Hajdu György, az alapítvány titkára elmondta, terveik szerint a Rosti Pál Fotóklub működésének 35. évfordulójára rendezendő ünnepi kiállításra, november végén lát napvilágot a névadó fotográfiáinak gyűjteménye. (Az album kiadása egyébként éppen a fotóklub berkein belül fogalmazódott meg, öt éve.)

Kincses Károlyt, a fotográfiai múzeum igazgatóját az életmű jelentőségéről kérdeztük:

— Mielőtt Rostiról szólnék, meg kell köszönnöm az önkormányzat és az alapítvány segítőkészségét, amellyel találkoztam várossal, amelyik ilyen szívósan, anyagi áldozatokat sem kímélve ápolja a jeles elődök emlékét. Mert Rosti Pál nemcsak a honi fotográfia történetének meghatározó alakja. Wagner első honi elismerője volt, Liszt „hazahozatalában" kulcsszerepet vállalt, elsőként hajózott végig a Duna — Rajna — Majna vonalon, levelezésével, könyvtárával és puszta jelenlétével európai jelentőségű szellemi életteret teremtett Pálhalmán. E tettek mégis „eltörpülnek" kvalitásos személyisége, Rosti — ez mára megkérdőjelezhetetlen — példátlanul nívós életművet hagyott ránk. „Töltelékkép" nélkül, hihetetlen művészi érzékkel dolgozott, ráadásul mindezt tudományos felkészültséggel alapozta meg. S még valami: Rosti Pál, szerencsénkre, már életében gondot fordított arra, hogy életműve hozzáférhető legyen. Képeit közszemlére tette, előadásokat tartott, sőt, gyűjteménye egyik példányát — nem kevés anyagi áldozat

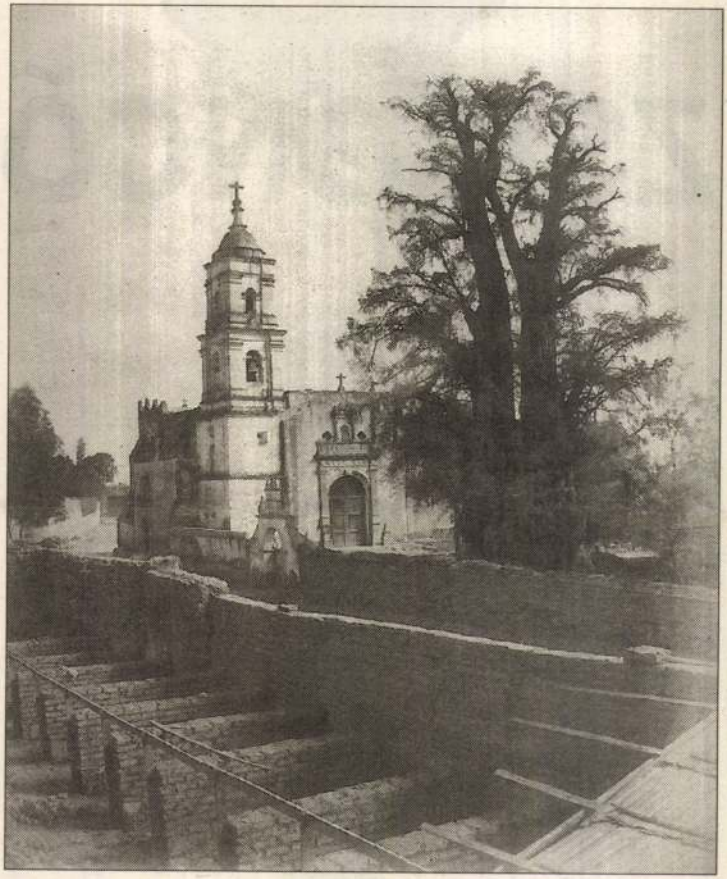

ZSIBONGÓ

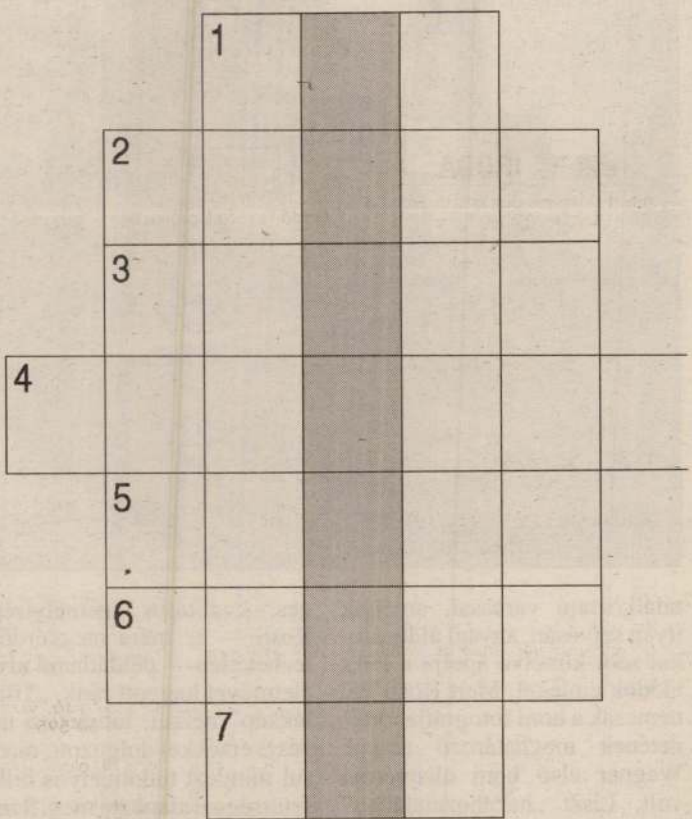

Füttyös

Felfújtarcú, a hörcsög a lapulevél árnyékában ücsörgött, Füttyöske, a sárgarigó pedig az égerfa ágán ült, és kitartóan fújta nótáját. Felfújtarcú egészen oda volt a csodálkozástól:

— De jó kedved van ma Füttyöske!

— Igen, ma nagyon vidám vagyok!

— Csak nem valami szépet álmodtál?

— Bizony, nagyon szépet álmodtam. Találd ki mit!

De Felfújtarcú hiába törte a fejét, csak nem találta ki. Hosszas töprengés után odaszólt Füttyöskének:

— Feladom. Nem találgatok tovább. Inkább megkínállak egy kis búzamaggal!

— Köszönöm. Nagyon kedves vagy Felfújtarcú!

Füttyöske elrepült, Felfújtarcú is ment a munkája után, elvégre fel kell tölteni az éléskamrát. Az egyik fuvarnál talál-

Ujszászi Ignác

Esti

Idestova két
az is csoda,
Ennél nagyo
ha a Marson
Felküldtek r
hogy helyett
Játszótéren
s az ott játsz

ségét: az intézmény vezetője-
ként s a szakmai közélet részvé-
vőjeként állítom, hogy még nem
mai nincs még egy ilyen egysé-
ga mellett. Fotótörténetünknek
pülnek" fotográfusi munkássá-
árán — a Nemzeti Múzeumnak
ajándékozta. Ez is példaértékű
momentum... Ny. Zs.

Ricoh bemutató Budapesten

Érdekes cég a Ricoh, Japán egyik legnagyobb és leggyorsabban fejlődő üzeme. Növekedésére jellemző, hogy míg öt évvel ezelőtt 16 700 munkást foglalkoztatott, ma már csaknem tízezerrel többel dolgoztat tizenöt gyártelepén. Fő termékei: irodai másológépek, számítógépek és félvezetők. A fényképezőgépek, objektívek, konverterek és vakuk — melyeket tajvani üzemében állítanak elő — gyártmányainak mindössze öt százalékát teszik ki! Kameráit magas technikai szinvonal, sokoldalúság és szép forma jellemzi, emellett nem is olyan drágák.

Élre törő technikai törekvéseiket jelzi például a néhány éve forgalomba került, napelemekkel táplált kamera. Jóllehet ez nem nagyon váltotta be a hozzá fűzött reményeket, a Ricoh fényképezőgépek korszerű, megnyerő külleme és alacsony ára továbbra is jelentős üzleti sikereket hozott. Csupán egy lényeges gyengéjük volt: az objektív. Pedig a Ricohnak saját üveggyára van, lencséik minősége mégis éppen csak elérte az átlagot és messze elmaradt attól, ami a kameraváz technikai adottságai és kivitele alapján elvárható lett volna.

A korábban *Rikonar* néven forgalmazott objektívek helyett a cég gépeit pár éve *Rikenon* nevű, javított minőségű objektívekkel látja el és az alapobjektíven kívül 16-féle csereobjektívet is készít kisfilmes kameráihoz, köztük halszemet, autofókuszosat, tükörobjektívet és négyféle zoomot. Sajnos, az újabb objektívek minőségéről sem külföldi tesztjeink, sem tapasztalataink nincsenek.

A legutóbbi budapesti bemutatón a cég több újdonsággal jelent meg. Az 1985/11. szám 511. oldalán ismertetett *Ricoh XR—20 SP* kamerának egy tökéletesített változata a *Ricoh XR—P multiprogram* (1. kép), mely a korábbinak minden jellemzőjén felül még a következőket nyújtja: mint a neve is jelzi, több programja van, egyik a minél nagyobb rekesznyílást, a másik a lehető leggyorsabb zársebességet részesíti előnyben. A harmadik program esetén az adott fényviszonyok szerint egyenletesen változik a rekesz és a zársebesség. Végül van egy ún. tévéprogramja is, mely a képernyőről készít (automatikusan) jó felvételt. Emellett a kamera rekesz-előválasztással is működtethető. Automatikus üzemmódban a korábbi 4 helyett 16 s-ig működik a zár. Különlegessége: az előlap bal felső részén egy számokkal ellátott önkioldógomb van. Ez bekapcsolás után hangjelzést ad, továbbá ha a rajta feltüntetett 0-ára állítjuk, bal kezes kioldógombként is használható, a kamera motoros üzemeltetésekor pedig 2, 15 és 60 s-os időközökben végzett expozíciókat

1. kép

2. kép

állíthatunk be rajta. Ilyesmit eddig csak a speciális dátumozó hátlappal ellátott fényképezőgépek nyújtottak. Újdonsága még a helyesen adagolt vakufény visszajelzése, a másodvaku csatlakozására alkalmas kontaktus és a keresőben leolvasható rekeszérték. Mindezek ellenére tömege csak 15 grammal lett több az elődjénél, méretei viszont 1—1 milliméterrel csökkentek. Irányára 1,7 objektívvel 25 000 Ft. Egyelőre nem kapható.

A *KR—10 Super* kamera (2. kép) időautomata, kézi üzemmódban fémredőnyzárának kvarckristállyal vezérelt sebességei 16—1/1000 s-ig állíthatók, vakuszinkron 1/125 s-nál. Ezenkívül *B*-re állítható hosszabb expozíciókhoz és *L*-állásban elzárható. Objektívje cserélhető (K-bajonett) *Rikenon* 1,7/50 mm. Fénymérője szilíciumcellás, középre hangsúlyozott, 0—18 fényértékig mér. Áramforrása két alkáli-mangán 1,5 voltos ceruzaelem. Szélessége 136, magassága 86, vastagsága 51 mm (objektív nélkül). A váz tömege 460 g (feltűnően csekély). Irányára 1,7-es objektívvel 13 300 forint. Egyelőre nem kapható.

3. kép

A nagy Zamang, Turmeo mellett, 40,5 × 28 cm

eredményét(...) közhasznúvá is tegyem."

Ez a szűkszavú utalás („több évi utazásom") egy bravúros, kétéves vállalkozás szerény megjelölése, amelyet Rosti az amerikai kontinens közép- és déli részén vitt végbe, és amelynek kézzel fogható eredménye e korszak két, nagyértékű dokumentuma: a már említett, negyvenöt fényképfelvételt tartalmazó *Fényképi gyűjtemény* és az *Úti emlékezetek Amerikából* címet viselő földrajzi, művelődéstörténeti, néprajzi ismeretekben gazdag útleírás.

Rosti fényképgyűjteményét nemcsak a magyar, hanem az egyetemes kultúra és fotóművészet egyedülálló értékei között is hely illeti. E korszakból alig akad ezen kívül ilyen egységes, hasonló művészi fokon kivitelezett fotógyűjtemény. Felvételei az azóta eltelt közel százharminc esztendő alatt is megőrizték eredeti színüket, minőségükben, állagukban nem romlottak, ami készítőjük mesterségbeli tudását dicséri.

Rosti Pál műveit nagyra értékelte és ennek megfelelően honorálta is a korabeli magyar tudományos közvélemény. A Magyar Tudományos Akadémia — elismeréseképpen — 1861. december 20-án — levelező tagjává választotta. Székfoglaló értekezése *Amerika őslakosairól* 1862. december 22-én hangzott el.

Rosti Pál hazatérése után sem veszített aktivitásából. Sokoldalúságára jellemző, hogy tevékeny részt vállalt a vízisport terjesztésében, „csolnakász" és hajós-egyleteket alapított, cikkekben is népszerűsítette Dél-Amerikát. Egy barátja társaságában, 1862-ben, Angliában készíttetett csónakján Rotterdamtól Pestig hajózott le. Súlyos és következményében veszélyes betegsége magányba vonulásra késztette. Pestről Dunapentelére, egy kis községbe költözött, ahol ritka gazdag rózsagyűjteményét gondozta. Itt érte a halál 1874. december 7-én, 44 éves korában. Bőkezű végrendelkező volt, családja nem lévén, vagyonából a Magyar Tudományos Akadémiára is hagyományozott. De az életmű, amelyet hátrahagyott, pénzzel nem mérhető.

Szilágyi Gábor

Havanna, az érseki palotával, 40×27,5 cm

San Mateo, 39×27 cm

A székesegyház, a szemben levő nemzeti palotáról felvéve, 40,5×33 cm

és Eckstein Anna fiaként 1830. november 29-én született Pesten." (...) fiatalsága óta bejáratos volt a felsőbb körökbe és a magasabb műveltség elemeit nemcsak könyvekből, hanem a kiválóbb szellemekkel való érintkezésből is sajátíthatta el(...)" — jellemzi egyik méltatója. Kora ifjúságától sportolt, aminek később, amerikai útja során nem kis hasznát vette, s szerette a virágokat. Rajongott a zenéért — kiváltképp Wagnerért —, és nemcsak élvezte azt, de komoly elmélyültséggel tanulmányozta a zene elméletét is. Az 1848-as forradalomban a Károlyi huszárezredben szolgált. A világosi fegyverletétel után sógora, Trefort Ágoston, a későbbi vallás- és közoktatásügyi miniszter segítségével előbb Münchenbe, majd Párizsba menekült. Münchenben a természettudományokkal, különösképp a vegytannal foglalkozott. Dédelgetett terve („gyermekkori álmodozásaim") kivitelezése előtt mintegy két évet töltött Franciaországban és Angliában „(...), hogy tervezett utazásomhoz megszerezzem a kellő ismereteket". Felismerve a fényképezés jelentőségét, Párizsban főleg a fényrajzolás mesterségét tanulmányozta.

„Nézetem szerint a földismeret terjesztésére alig van hathatósabb eszköz, mintha jellemző, hű rajzok által a különböző éghajlatok egyes tájairól, városairól, építményekről, növényekről(...) világos képeket nyújthatunk. Vándorlásom egyik fő feladatául tekintém eszerint az ilynemű képeknek a fényrajz útján való előállítását. S midőn 1859. február 26-án hazámba visszatértemkor, ebbeli fáradozásaim eredményét, több évi utazásom folytán készített fényképeim gyűjteményét(...) a magyar nemzeti múzeumnak volt szerencsém átnyújthatni: azon reménnyel kecsegtettem magamat, hogy legczélszerűbb utat követtem azon óhajtásom teljesítésére, miszerint utazásaim

Schäfer Jáva és Borneo-szigetén dagerrotipizált. Az ugyancsak francia Maxime *Du Camp* és Auguste *Salzmann* papírnegatívra dolgozott Egyiptomban, illetve Palesztínában. A nedves eljárás új lendületet adott: kedvet az utazáshoz, eszközt a fényképezéshez. Ázsia, Afrika után így jutnak el az amerikai földrészre, Közép- és Dél-Amerikába. A nemzetközi szakirodalomban a francia Joseph-Désiré *Charnay*-t tekintik az első európai fényképezőnek, aki a dél-amerikai országokban — előbb Mexikóban, később Chilében és Argentínában — nedves lemezes fényképfelvételeket készített. Akarva-akaratlanul osztoznia kellett e dicsőségben az első olyan magyar utazóval, kinek poggyászában ott volt a kamera. Charnay 1860-ban napvilágot látott, huszonöt felvételt tartalmazó *Mexikói fotóalbuma*, nem versenyezhet magyar vetélytársa *Rosti* Pál albumával, amely negyvenöt nagyméretű fényképből állott.

Új sorozatunkat, amelyben Dél-Amerika fotográfiájának történetében tallózunk, alkotókat és alkotásaikat bemutatva, hogyan is kezdhetnénk másként, mint Rostira és életművére emlékezve.

„A gyászos 12 évi időszakban, mely a szerencsétlen kimenetelű 1849-diki eseményeket nyomon követé(...) kedves hazánkban minden nemzeti törekvés, haladás, fejlődés lenyűgöztetvén, elnyomatván: a bilincsekbe vert irodalom, a tudomány s művészet volt azon egyedüli tér, melyen szeretett hazánkhoz való ragaszkodásunkat bizonyíthattuk.(...) E szomorú korszakban(...) minden magyarnak szent kötelességévé vált(...) e térek egyikén a haza javára működni, habár csekélyebbek is voltak legyen tehetségei.(...)" — írta 1861. január 1-én Pesten *Úti emlékezetek Amerikából* című könyvének előszavában Rosti.

A nemesi származású Rosti Pál, Rosti Albert Békés megyei alispán

A beleni vízvezeték kútfeje, 40,5 × 34 cm

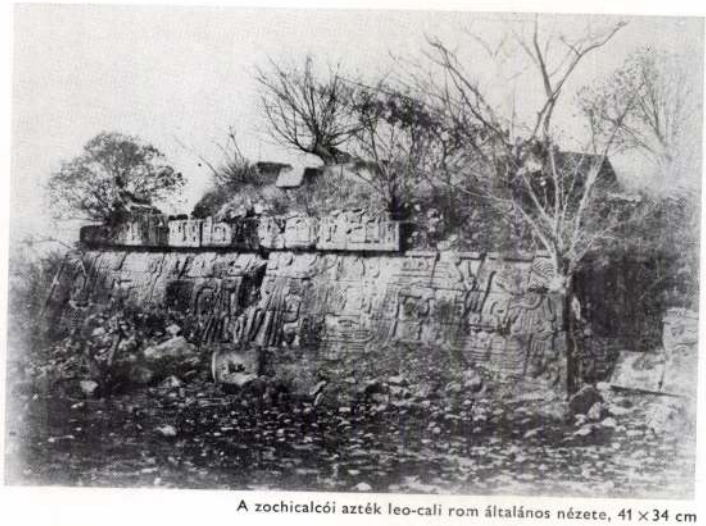

A zochicalcói azték leo-cali rom általános nézete, 41 × 34 cm

A legrégibb ház Mexicóban, a Conquesta idejéből, 41 × 34 cm

ROSTI PÁL

Fotó, 33.évf. 3.sz.1986

Fényképek és fényképezők Latin-Amerikában

Egy fotózó nemes: Rosti Pál

1851-ben az angol Frederick Scott *Archer* és a francia Gustave *Le Gray* közel azonos időben hozta nyilvánosságra új fényképészeti eljárását, a nedves (kollódium) lemezes kezelést. A kor e tájt használatos fotótechnikai módozatai, a negatív—pozitív papír-eljárás vagy a dagerrotípia, technikai tökéletességben nem vetekedhettek az üveglemezre terített, éterben oldott lőgyapot-réteg finom, a legapróbb részletet is híven tolmácsoló rajzolatával. A dagerrotípia hátránya az egyedisége, valamint a fényesen csillogó felülete; a negatív—pozitív eljárás során pedig a papír rostjai miatt óhatatlanul foltok keletkeztek, s ezért kevésbé lehetett tiszta és részletgazdag a kép. A nedves eljárás tökéletes rajzolattal, a pillanatnyi expozícióból adódó tematikai gazdagodással kecsegtetett, s megoldhatónak bizonyult a sokszorosítás is.

Az üveglemezt közvetlenül a felvétel elkészülte előtt érzékenyítették. Ez a nagy előny mellett számottevő hátránnyal is járt. A nedves lemezt használó fényképező felszerelése (mivel minden műveletet a helyszínen kellett elvégeznie) egyre sokasodott. Nagy ládákban szállította a táblából méretre vágott, gépéhez pontosan illő üveglemezeket, a vegyszereket, tálakat és egyéb eszközöket, valamint a nagyméretű gépeket, amelyek közül egy-egy csak meghatározott nagyságú lemezzel működött. A helyszínen felállított laboratórium rendszerint sátorban kapott helyet. Itt kellett elvégeznie a fényképezőnek az érzékenyítés nem könnyű műveletét, s az előhívás és másolás bonyolult munkálatait.

A fénykép a klimatikus- és fényviszonyokra érzékeny ábrázoló eszköz. A kollódium a melegben felpúposodik, a hidegben beszárad. Ha rosszul öntik, hólyagok képződnek a lemez felületén, s nyomot hagynak a negatívon.

A vállalkozó szellemű, utazni vágyó fotográfus mintegy hatvannyolcvan kilós felszereléssel számolhatott tehát. Mégis, mindeme nehézség ellenére, a fényképezők valósággal *kirajzanak* Európából. Korábban is akadtak, akik országuktól távol, kalandos körülmények, viszontagságok közepette dolgoztak ott, ahová vállalkozásuk elvezette őket. A legkorábbi időszakban például Jules *Itier*, francia vámtiszt Kínában, a holland Gustav

San Raphael völgye, 40,5×32 cm

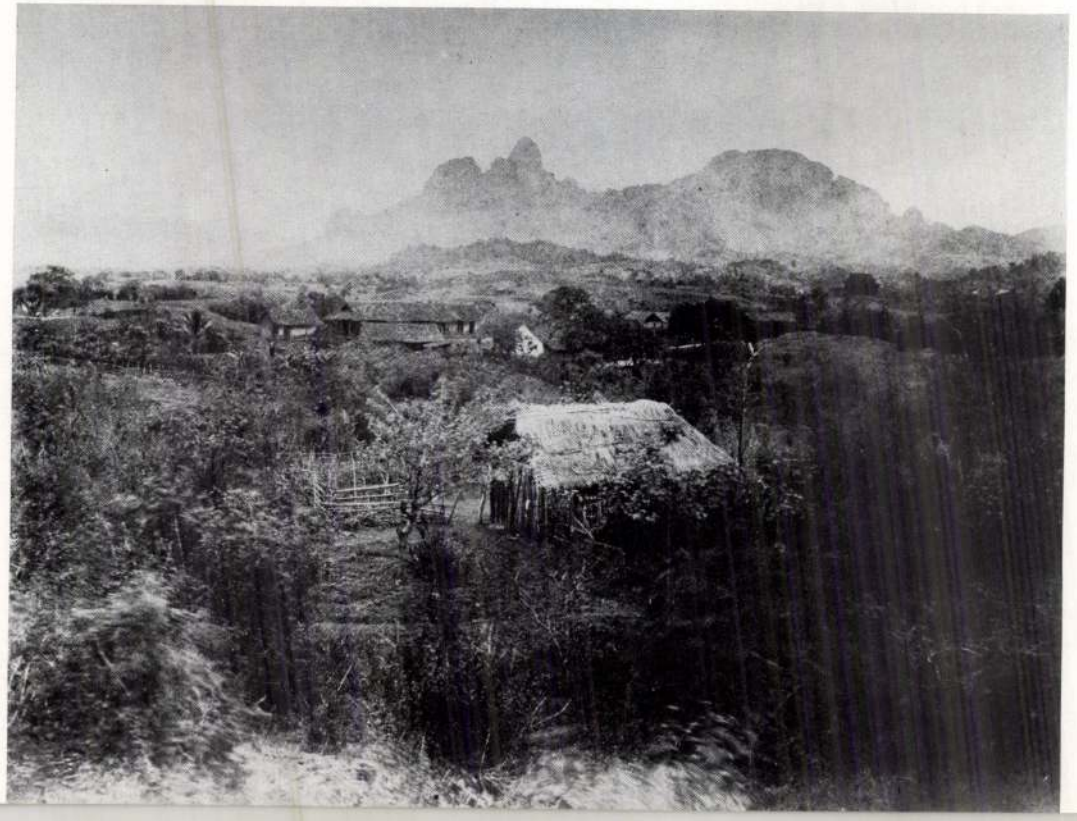

ROSTI Pál

1. NIZSALOVSZKY Endre - LUKÁCSY Sándor: Eötvös József levelei Szalay Lászlóhoz. Bp. : Akadémiai K., 1967

1851. dec. 31. Eötvös - Szalaynak 175.p. jegyzet 180. és 204.p. utalás Rosty Svájcban Szalaynál tett látogatására

2. FRIED István: Egy magyar fényképi gyüjtemény nyomában. = OSZK Hiradó, 1984. 5-6.sz. 142 - 143.

3. EÖTVÖS József levelek. Bp. : Magyar Helikon, 1976

239-240.p. Eötvös József levele Jósika Miklósnak 1853 nyara /Jósika segitségét küldi a Brüsszelbe érkező Rosty segitségére - Batthyány Kázmérnak szóló váltót akar szer zni Trumperlnél/

4. EÖTVÖS József: Vallomások és gondolatok. Bp. : Magyar Helikon, 1977

No 1811 1865.május 11. 612. p.

"Tegnap jöttem vissza Penteléről, hol sógoromat meglátogattam.."

5. DEGRÉ Alajos: Visszaemlékezéseim. Bp.: Szépirodalmi, 1983 245. p.

6. JÓSIKA Miklós: „Idegen, de szabad hazában". Bp. : Szépirodalmi, 1988 44 - 46.p. emlités 46.p.

Jósika levele Fejérváry Miklóshoz, Brüsszel, 1852. aug. 1.

"Voltak még itt Rosty Pál.."

7. ARANY János: Utazási emlékek. Irta Ormós Zsigmond. I., II., III. kötet. Pest. Pfeifer bizománya. 1860-61.

"Utazási irodalmunk a mult év vége óta aránylag nevezetes gyarapodásnak örvend. Gróf Vass Ádámné „Uti képei", Hiador „Párisi emlékei" Zombori Gedő „Utirajzai", Rosthy Pál diszes kiállitásu , de ép azért a kevésbbé vagyonos közönségnek hozzá nem igen férhető „Dél-amerikai utazása" részben a lehanyatlott, főleg azonban a jelen év hozamányai; ..."

Eredetileg megjelent: Szépirodalmi Figyalő I.II. 46.sz. 724-725., 1861

Utánközlés: Arany János összes müvei. XII. köt. Bp. Akadémiai, 1968 300 - 302. jegyzet 756 - 758.

idézet: 300.p. - jegyztebne Rostyról 757.

A jegyzet azt irja, hogy a könyvet a Szépirodalmi Figyelő (II.8.sz.) ismertette

8. "A Kisfaludy-társaság alapitói és pártfogói örvendetesen szaporodnak. Uj alapitok közelebb: Deák Ferenc, Somssich Pál, Lónyay Menyhért, b.Eötvös Dénes és Rosti Pál urak.."

Szépirodalmi Figyelő, I.évf. 29.sz. 1862. febr 13.

ua. Arany János Összes Müvei 13.köt. Bp. : Akadémiai, 1966 258.

9. Főtitkári jelentés e MTA. 1874/5-dik évi müködéséről

"Halál által szenvedett veszteségeink...mig benső (tev) tagjaink közül a jeles müveltségü Rosty Pál..."

ld. Arany János Összes Müvei. XIV. Bp., Akadémiai K., 1964 534.p.

10. PERCZEL Miklós: Naplóm az emigrációból. Bp. : Tankönyvkiadó, 1977

1848-49, török o. emigráció, 1850/1851 többszöri emlitése

tbk. "1851.január 16. "...Rosty feltétel nélkül ment haza.."

11. BEKE László: Fényképezés és képzőmüvésze . In: Müvészet Magyarországon 1830-1870. Bp. : MTA Müvészettörténeti Kutató Csoport ; MNG, 1981

1.köt. 159. p.

2.köt. 429.p. No. 363. Székely Bertalan: Rosti Pál képmása. /R.Gy. Rózsa György leirása/

~~554v555vpv~~

520-521.p. No. 554-555. két kiállitott felvétele

12. BUDAY Tibor - BUDAYNÉ Mosonyi Klára: „A fizika fejedelme" : Eötvös Loránd élete és munkássága. Bp. : Magvető, 1986

400-401.p.

Rosty egy 1870. X.4.-kelt levele Eötövs Józsefhez. 98.p.
A levél Rosty Uti emlékek... c. albumában volt könyvjelzőként.
A könyvet utoljára az Eötvös lányok olvashatták

Magyar Áll. Eötövös L.Geof.Int. tulajdona

- Egy kis közjáték c. fejezet részletesen foglalkozik vele ill. Liszt F. kapcsolatával és utazásáról

Liszt is többször megemlékezik leveleiben Rosthyról - ki vannak adva

ROSTI PÁL:

BIBLIOGRÁFIA

Balogh Ottó:(hir Rosti sirjának megkoszorúzásáról és a Rosti Pál Fotóklub megalakulásának 30.évfordulójáról) Fotóélet 3,
1992.jan.

N.J.:Hagyományaink (életéről,az ismert Rosti ábrázolásokról,
a készülő Rosti emlékplakettról,R.arcképével és három fényképével) Fotó,1971.1o.sz.435-437.o.

Schreiber,Hermann:Die Welt in einem Augenblick 176.0.Die Rolle des Amateurs

Oross Imre:A fényrajztól az Akadémiáig (a máig legteljesebb életrajz Rostiról 6 képpel) Fotómüvészet,1970.1.sz.19-22.o.

Podmaniczky Frigyes br.:Egy régi gavallér emlékei (Rosti nővéreiről)Helikon,Budapest,1983.264.és 554.o.

Hevesy Iván:A magyar fotómüvészet története (munkásságának értékelése,könyvének ujrakiadására javaslat)Budapest,1959.
42-43.o

Fejós Imre: A fényképezés magyar úttörói:Az amatörök (pontatlan,felületes közlés) Fotó,1957.8.sz.197.o.

(-):Egy régi magyar amateur felvételei (A Humboldtnak ajándékozott Rosti albumról) Fényképészeti Értesitó,
1896.2.sz.25.o.

(-): hir egy Rosti albumról,melyet az Eötvös Lóránd Geofizikai Intézet óriz. Magyar Nemzet,1987.márc.31.3.o.

(-): hir arról,hogy a pesti müegylet bizottmányi tagjának választották.Szinházi Látcsó,1860.jún.14.

(-): hir,hogy megválasztották a képzómüvészeti társulat mücsarnokának és társalgási körének házigazgatójául. Szinházi Látcsó,1863.máj.1.

(-): hir a zeneegylet választmányi.tagjául választásáról Szinházi Látcsó,1863.jun.2.

(-): hir arról a diszlakomáról,melyet Wagner pesti tartózkodása alkalmából adott Rosti,Radnótfáy és Erkel. Szinházi Látcsó,1863.jul.24.

Szilágyi-Kardos:Leletek a magyar fotográfia türténetéból (rövid életrajz és 1o képe) Képzómüvészeti Kiadó,Budapest 1983.

(-):hir Rosti képeinek mexikói kiállitásáról. Magyar Nemzet,
1984.ápr.18.

Rózsa György:A Történelmi Képcsarnok legszebb festményei (Székely Bertalan Rosti fényképét közli) Magyar Helikon, Corvina

Trefort Ágoston önéletirása Sátoraljaújhely,1991.(Rosti családjáról,külföldre kerüléséról)

Rosti Pál: Uti emlékezetek Amerikából Pest,1861.(2 szinezett
litográfiával,13 münyomattal,2 acélmetszettel és 25 famet-
szettel)

(-):hir arról,hogy átadta albumát a Magyar Nemzeti Múzeumnak) Divatcsarnok,1859.márc.8.240.o.

Rosti Pál fényképi albuma a Magyar Fotográfiai Múzeumban 1858.(47 képpel,talbotipia negativokról sópapir másolatok,
47,5x62,5 cm,diszes kötésben,a cimerpajzson T.I.monogram)

Rosti Pálfényképi albuma az Országos Széchényi Könyvtárban
1858. (45 fényképpel,talbotipia negativokról sópapir másola-
tok,cimoldalán Rosti autográf irása: A magyar nemzeti Múzeumnak honfias tisztelettel Rosti Pál.1869.Febr.25.-

(-): hir Hon,1866.225.sz.

arcképe: Vasárnapi Ujság,1874.51.sz.

(-): Vasárnapi Ujság,1859.jan.9.22.o.

(-):Valami a fotografálás történetéból Az Amatór,1904.3.sz.
7.o.

dr.Fejós Imre:A fényképezés feltalálása Fotó,1955.2.sz.1-2.o.

dr.Fejós Imre:Fényképészetünk elsó virágkora Folia Archeológia,1958. 209-220.o.

(-)hir: Rosti Pál albumát Párizsban kötötték.A Nemzeti Casinóban volt kiállitva.Vasárnapi Ujság,1859.jan.9.

Szinnyei József: Magyar irók élete és munkássága XI. 1205-1207.o. (Rosti életéről,irodalmi munkásságáról) u.itt XIV.8o3.o.(Rosti egyik nevelője Vállas Antal matematikus volt,aki az első dagerrotipiákat csinálta Magyarországon.)

Szeghalmi Gyula:Amatór fényképészek könyve Gyoma,1906. (A könyvet Rosti emlékére ajánlotta a szerzó)

(-):Tárgymutató Székely Bertalan Emlékkiállitásához 1911.Mücsarnok.Országos Magyar Képzómüvészeti Társulat (Azért festettette le magát Rosti Sz.B.-nal,hogy keresethez
juttassa a festót)

(-):Rosti Pál fényrajzai Élet és Tudomány,1978.31.

Rosti Pál:Északamerikai vadász - és utijelenetek Vadász- és Versenylap,1857.

Rosti Pál:A budapesti hajósegylet Vadász -és Versenylap,1861.május 10.13.sz.195-198.o.(A Széchenyi István
elgondolása nyomán megalakitott
hajósegyletról,terveikról,a
résztvevókról...)
Rosti Pál:A budapesti hajós egylet.Vadász- és Versenylap 1861.júl.10.19.sz.291-296.o.(Beszámoló az egylet alakuló közgyüléséról,ismerteti az alapszabályt,valamint névszerint
az 55 alapitó tagot,)

Rosti Pál:A budapesti hajósegylet elsó idénye. Vadász-és Versenylap,1861.nov.30.33.sz.517-520.o.(beszámoló az elsó év eredményeiről,a beszerzett hajókról,a közös kirándulásokról)

Rosti Pál:Sétányok,lovak,a széptevés módja.Mexikóban Vadász- és Versenylap,1861.dec.10.34.sz.538-543.o.(Részlet az Uti emlékezetek... könyvból)

Vegyesek (Rosti levelét közli Düsseldorfból,melyet a hajóút
második hetében irt a lapnak) Vadász- és Versenylap,1862. aug.10.22.sz.352.o.

Birly István:Rajnai út csónakon Vadász- és Versenylap,1862.

aug.20.23.sz.(beszámol csónakútjuk első három hetéről Wiesbadenből.)

Rosti Pál:A csanádmegyei kölyökagár-verseny Vadász- és Versenylap,1870.dec.10.301.o.(a nemzeti sportnak tekintett
agarászatról,majd a Földeákon megtartott versenyekről)

Rosti Pál:New-Orleans jún.12. Pesti Napló,1858.144-146.sz.

Rosti Pál:Uti vázlatok (Olvastatott a m.Földtani Társulat 1859-ki febr.28-én tartott szakgyülésében)

Rosti Pál: Délamerikai képek Uj Magyar Múzeum,1860.

Rosti Pál:Caracas népe társas élete Remény,1861.

Rosti Pál:A nagyhét ünneplése Remény,1861.

Rosti Pál:Amerika ós lakosairól. az Akadémia Philosophiai Értesitője,III.k.3.f.1862.

Rosti Pál:Uti vázlatok. a Magyar Földtani Társulat Munkálatai
II.1863.

Rosti Pál:Trinidad,egy földi paradicsom.Fővárosi Lapok,1867.
18.

Rosti Pál:Müncheni érczöntöde.Fővárosi Lapok,1869.85.86.sz.

Rosti Pál:Havre de Graceból New Yorkba.Hazánk és Külföld,1867.1.sz.10-13.o.(folyt.köv.)(indulásáról és a hajóútról)
(u.ennek a folytatása):Hazánk és Külföld,1867.2.sz.27-29.o.(a tengeri út,egy vihar leirása)
(u.ennek a folytatása):Hazánk és Külföld,1867.3.sz.39-43.o.
(a hajóút és a megérkezés Amerikába.)

Rosti Pál:Északamerikai utam naplója.Hazánk és Külföld, 1867.okt.31.44.sz.695-698.o.(közli Rosti pálhalmai levelét,mellyel bevezeti a naplótöredékeket,utólagos leirásokat és.New yorkitartózkodásáról ir)
(u.ennek a folytatása): Hazánk és Külföld,1867.nov.7.45.sz.
716-718.o.(az amerikai életforma kritikája és New York ismertetése)

(u.ennek a folytatása):Hazánk és
Külföld,1867.nov.14.46.sz.
731-733.o.(New York leirásának folytatása)
(u.ennek a folytatása):Hazánk és
Külföld,1867.nov.21.47.sz.
740-743.o.(New Port és a helyi fürdóélet leirása)
(u.ennek a folytatása):Hazánk és
Külföld,1867.nov.28.48.sz.
757-759.o.(New Port és a helyi szokások leirásának
folytatása)
(u.ennek folytatása):Hazánk és Külföld,1867.dec.5.49.sz.
772-773.o.(New Portban töltött hetének és a fürdóhely
történetének leirása)
(u.ennek a folytatása):Hazánk és
Külföld,1868.jan.30.5.sz.
7o-72.o.(Bostonból a Niagara-zuhatagig megtett útjáról)
(u.ennek a folytatása):Hazánk és
Külföld,1868.febr.6.6.sz.
85-86.o.(az Erie-tó és a vizesés tudományos ismertetése)
(u.ennek a folytatása):Hazánk és
Külföld,1868.febr.13.7.sz.
102-106.o.(a Niagara kanadai és amerikai oldalának
leirása)
(u.ennek a folytatása):Hazánk és
Külföld,1868.febr.20.8.sz.
119-120.o.(a vizesés geológiai vizsgálatairól)
(u.ennek a folytatása):Hazánk és
Külföld,1868.ápr.16.16.sz.
244-246.o.(Utazás a Niagarától Canadába.Hajózás az
Ontarión)
(u.ennek a folytatása):Hazánk és
Külföld,1868.ápr.23.17.sz.
261-262.o.(Quebecben töltött idejéról)
(u.ennek a folytatása):Hazánk és
Külföld,1868.ápr.29.18.sz.
278-280.o.(A Montmorency zuhatag és Quebec ismertetése)

Rosti Pál:Vándorlásaim Észak-Amerikában.Hazánk és
Külföld, ,187o.jan.6.1.sz.11-12.o.(Chicago történetéről,s
a
vadászatra való felkészülésról)
(u.ennek a folytatása):Hazánk és
Külföld,1870.jan.13.2.sz.
27-29.o.(A Wisconsin államban tett vadászútjáról)
(u.ennek a folytatása):Hazánk és
Külföld,1870.jan.20.3.sz.
42-43.o.(a vadászat három napjának leirása)
(u.ennek a folytatása):Hazánk és
Külföld,1870.jan.27.4.sz.
59-61.o.(egy préri tüz leirása,s a vadászat folytatása)
(u.ennek a folytatása):Hazánk és
Külföld,1870.febr.3.5.sz.

68-70.o.(eszmefuttatása a demokráciáról,a faji megkülönböztetésről)
(u.ennek a folytatása):Hazánk és Külföld,1870.febr.10.6.sz.
87-90.o.(A Chippevea folyó menti vadászat,a környék leirása)
(u.ennek a folytatása):Hazánk és Külföld,1870.febr.17.7.sz.
109-110.o.(szarvasvadászata,találkozása a Mississippivel)
(u.ennek a vége):Hazánk és Külföld,1870.febr.24.8.sz.123-124.o.(a vadász-expedició befejezése,néhány angol dal lejegyzése)

S.F.:(könyvét ismerteti) Pesti Napló,1861.164.sz.

Árpádfi G.:Belirodalom (Uti emlékezetek Amerikából c.könyvét ismerteti) Szépirodalmi Figyelő,1861-62.II.8.sz.

Girókuti:Országos Nagy Naptár,1861.177.o.

Nagy Iván: Magyarország családai IX.774-778.o.

(-) Hon,1866.225.sz.

Petrik: Könyvészete és gyászjelentés

D.Nagy András levele Hajdu Györgyhöz,Gyula,1992.febr.11.kéz-irat (A Rosty család nemzedéki táblájáról,az Erkel családhoz
füzódó kapcsolatukról)

Pal Rosti:Memorias de un viaje por América ,Universidad Central de Venezuela,Caracas,1967. (Wittman Tibor elószavával,az Uti emlékezetek venezuelai fejezetei)

ROSTI Pál

ROSTI Pál

EX LIBRIS

GÖTZ ESZTER

Hajnal Mátyás: Szíves könyvecske, 1629

Fakszimile kiadásokat nemcsak a könyvritkaságok gyűjtői fogadnak örömmel, de az irodalomra fogékony laikusok is. Különösen akkor, ha a kötet ára alig valamivel magasabb az átlagnál. A jezsuita misszióspap, Hajnal Mátyás vallásos érzeményre indító Szíves könyvecskéje most újra eredeti formájában bukkant fel a könyvesboltokban, imakönyv méretben, bőrkötésben, az 1629-es bécsi kiadásnak kései ikertestvéreként, de elérhető áron.

Költészetnek a mai fogalmaink szerint aligha nevezhetnénk ezeket a Jézus imádatának hitbuzgalmi emblémaversezeteket, teológiai elmélkedéseket. A rendalapító Loyola Ignác dolgozta ki lelkigyakorlatos könyvében a jezsuita emblematikát, mint az értelemre és a képzeletre egyforma erővel ható, verses-képes műfajt. Hajnal Mátyás egy hírneves németalföldi rézmetsző tizennyolc képe köré kanyarított amolyan lelki komédiát, ahogyan maga nevezte, „istenes játékot" a bűnös emberi szív megigazulásáról. A kegyes cél — az ellenreformáció éveiben vagyunk —, politikai színezettel is bírt, hiszen Esterházy Miklós nádor felesége, Nyáry Krisztina számára készült, aki csak ekkoriban tért vissza az egyedül igaz katolikus hitre. Szüksége támadt hát könnyen fogyasztható, képeskönyv jellegű lélekerősítőre, és Hajnal, akit a jezsuita oktatás a műveltség legkorszerűbb fegyverével szerelt föl, igazi irodalmi gyöngyszemmel ajándékozta meg. Amikor a kéziratból kötet lesz, a végére magyarra fordított himnuszokat illesztett, méghozzá a legszebbek közül: Aquinói Tamás, Jacopone da Todi, Celanói Tamás műveit, sőt szerepel itt Balassi Bálint és Vásárhelyi András egy-egy saját fohásza is.

Úgy látszik, itt az ideje, hogy megszabaduljunk attól a rossz beidegződéstől, miszerint a régi magyar irodalom kizárólag a kutatók számára élvezhető. Talán a 17. század harcos hitvitáinak éppen ez a békésebb terméke segít abban, hogy az olvasóközönség közelebb kerüljön mai műveltségünk gyökereihez.
(Balassi Kiadó — MTA Irodalomtörténeti Intézete, Bibliotheca Hungarica Antiqua-sorozat, 206 old., 520 Ft.)

Rosti Pál: Úti emlékezések Amerikából

Az utazás, az utazó legelfogadhatóbb definícióját számomra eddig Esterházy Péternek sikerült mefogalmaznia: „Minden utazás belső utazás, azaz utazó önmagát keresi. Nem mintha volna valaki, akit keresni lehetne. Utazó köteles nem egyéniség lenni, lenni akárki, azaz tartozik bóklászni a valaki és a senki között, tartozik lenni a végtelen, vagy álszerényebben a létező, lenni a forma, lenni egy bödön, egy bőrönd, egy mézestül, zoknistul, rabostul." Ezt a mézzel telt bödön-létet választotta a múlt század gyászos ötvenes éveiben egy fiatal magyar középnemes, Rosti Pál is, hogy a Bach-korszak elviselhetetlen légnyomását teremtő energiákkal próbálja ellensúlyozni. Utazni vágyott, másféle világokat tapasztalni, gyűjtőedény lenni; meríteni egy marokkal a föld természeti és emberi teremtéséből. Hazatérve kiadta Úti emlékezéseit, abban reménykedve, ami — az önkeresés mellett —, kezdettől fogva célja volt: hogy megszerzett tudásával a haza épülését szolgálja. Ennek a páratlan kivitelű, litográfiákkal és színes nyomatokkal illusztrált albumnak hasonmás kiadása jelent meg most újra, Kincses Károly tanulmány-mellékletével együtt.

Hat esztendeig készült útjára Rosti. Tanult geológiát, természettudományokat, néprajzot, majd egyenesen Párizsba ment, hogy elsajátítsa az akkor még unikumnak számító fényképezés-technikát. Hiteles képekkel akarta gazdagítani hazája szűkös ismereteit, kapcsolatot teremteni a világ egyéb éghajlatai alatt élő emberek életével. Nem mintákat keresett, inkább hasonlóságot és eltérést. Bejárta Észak- és Dél-Amerikát, koffer méretű fényképezőgépével a kor legmagasabb színvonalán álló fotókat készített itthon legfeljebb addig hallomásból ismert vidékekről, épületekről, és a természet távoli csodáiról. Emlékezései egy tudós objektív tapasztalatait rögzítik, de lépten-nyomon átfénylik a sorokon a huszonéves ifjú „uracs" lelkesedése. Feltűnő, hogy noha hét hónapot töltött Észak-Amerikában, a feljegyzések csak ezután, Kuba partjaihoz érve kezdődnek. A „jenkik" világa taszítja, csak gúnnyal említi őket, lenézi túl modern viselkedésüket és a bennük megtestesülő uniformizálódást. A „shoppingoló" New York-i dámáknál többre tartja az elmaradottabb, a természeti léthez közelebb álló mexikói vagy venezuelai „indusokat".

Az a szemlélet, amellyel befogadja az övétől eltérő primitívebb életformákat, imponálóan értelmiséginek tűnik, toleranciája messze meghaladja a ma általában tapasztalhatót. Egyszóval ideális Utazó. Földrajzi, botanikai és a gazdasági életre vonatkozó leírásai mellett a legérdekesebbek azok a részek, amelyek a szociográfia korai elődjeként fejtegetik egy-egy közösség belső erővonalait. Rostit minden érdekli, a kubai nők pongyolájától a mexikói papság vagyonáig. Láthatóan alig tud uralkodni indulatain, mikor az egyház népbutító, pénzéhes hatalmáról ír. Álláspontját alátámasztandó — mire nem vetemedik egy Utazó! — még Latin-Amerika-szerte keringő pletykákat is csokorba gyűjt. Jóval mérsékeltebb hévvel elemzi a közép-amerikai rabszolgaság rendszerét, félreérthetetlenül kimondja: ezek a rabszolgák — legalábbis anyagi tekintetben —, nincsenek roszszabb helyzetben, mint egy európai munkásember. Jóval Levi-Strauss előtt tesz olyan megállapításokat, amelyek minduntalan előtörnek a tárgyilagos leírásból: nem lehet nem érezni, miről beszél, mikor a mesztic hölgyek autentikus népviseletét dicséri, szemben a francia divat majmolóival. Rosti jellegzetesen rosszkor született ember, érzelmei és hazafias lendülete a reformkorban bontakozhattak volna ki igazán. Az Úti emlékezések zárósorai mögött is kihallani a honjobbító szándékot: „Óh Mexicó! mikor látod át, hogy csak oly nép lehet boldog, nagy, hatalmas, mely legbecsesb kincsét, a szabadságot kedves hona gyarapítására fordítja, s ezt jobban tudja szeretni, mint a magán érdeket!"

A kötethez illesztett tanulmány Rosti kivételes fotográfiai teljesítményét méltatja. Az úton készült fényképekből az utazó négy albumot állított össze, s egyiket a Nemzeti Múzeum gyűjteményének ajánlotta fel. Kincses Károly írását most ezek a fotók kísérik, és mellettük a litográfiák, amelyek a fényképek alapján készültek — a könyvet az akkori illusztrációs technika lehetőségeihez igazítva —, Klette Gusztáv műhelyében.
(Magyar Fotográfiai Múzeum — Balassi Kiadó, 198 old., 800 Ft.)

Rimay János írásai, Régi Magyar Könyvtár — Források 1.

„Nomen est omen" — bölcselkedik a régi latin mondás, és bár ezredvégünk nem szívesen vesz tudomást a névmágia erejéről, most a fiatal Balassi Kiadó mégis ennek hódolt. Rimay összegyűjtött műveivel indították meg új sorozatuk, a Régi Magyar Könyvtár forráskiadásait. A gesztus szimbolikus: Balassi Bálint szinte a semmiből teremtette meg a magyar nyelvű költészetet a 16. század végén, s mindjárt a reneszánsz líra teljes pompájába öltöztette. Rimay pedig, az őt már tudatosan követő literátor, méltatásaival és egy humanista költőiskola létrehozásával, beemelte mesterét az irodalmi panteon díszhelyére. A Balassi nevét viselő könyvkiadó mi egyébbel kezdhetné a régi magyar irodalom újbóli feltárását, mint az örökséget méltón kezelő utód műveivel?

Bármilyen alapos, a filológia legújabb eredményeihez igazodó kötet is ez, nem kritikai kiadás. Így szakmai érdeklődés mellett remélhetőleg az irodalomkedvelő szélesebb közönség is szívesen fogadja majd. Rimay kiművelt verselése, rafinált naturalisztikus-érzéki képgazdasága, a verssorok tiszta zeneisége különleges élményt nyújtanak a manierista előképekhez oly gyakran nyúló posztmodern kor számára. De ami a leginkább megdöbbent elevenségével, az a költő moralizáló prózája: a segélykiáltások egy atomjaira szakadó világ romjai alól hallatszanak. Ugyanezeket a tartalmakat fedezzük fel napjaink katasztrófára érzékeny lírájában és esszéiben, de már a széthullás jóval előrehaladottabb fokán. Rimay írásaiban még keveredik az elveszettség érzete egy kibontakozáshittel, s mindez költői nyelvteremtő szándék, határozott küldetéstudat fényében transzparál. A kötet végére a Rimay-versek dallamait szedte csokorba a szerkesztő, hogy az élő dalhoz való szoros kapcsolattal tegye teljesebbé a Rimay költészetéről alkotott képünket.
(Balassi Kiadó, 327 old., 220 Ft.)

Komlovszki Tibor: A Balassi-vers karaktere, Régi Magyar Könyvtár — Tanulmányok 1.

A művészet — akárcsak a többi emberi kifejezésforma —, folyamatos metamorfózisban van, noha a felszín gyakran állandó, kikristályosodott állapotot mutat. Ritka alkalom, hogy egyetlen alkotó művein keresztül tisztán kirajzolódik az átalakulás. Balassi Bálint költészetén éppen egy lírai paradigmaváltás határvonala húzódik át, így szinte versről versre követhetjük nála, hogyan adja át a helyet a magyar nyelvű költészetben az énekvers az egyértelműen lírai verstípusnak. Elszakadását az élő zenétől, fogalmi sík és hangulati szféra összecsendítését kíséri figyelemmel Komlovszki Tibor, a kötet öt tanulmányában.

Régóta folyik a vita: vajon irodalmunk első igazi lírikusa ösztönös tehetség, zabolátlan indulatainak és istenfélő áhítatának megéneklője, vagy éppen ellenkezőleg: a kor divatos neoplatonista eszményének hódoló poeta doctus? Temperamentuma az előbbi, verseinek kidolgozott struktúrája, míves zeneisége az utóbbi véleményt táplálja. A tanulmányszerző most e két álláspont egymáshoz közelítésével igyekszik a Balassi-versek pórusaiba hatolni, hangzásvilágukat és képkincsüket feltárni, életrajzi adalékokkal párhuzamba állítani az egyes Balassi-műveket. Azokat a jeleket keresi, amelyekben kitűnik az éppen ekkor önállósuló líra újfajta jellege, a lant és a dallam szerepét átvállaló költői eszköztár. Komlovszki egymásra vetíti a profán szerelmi és az istenes versek vizualitását és felhívja a figyelmüket a szembetűnő hasonlóságra, Isten és Asszony elérhetetlen szépségére, a hasonlatok közös gyökerére. Külön tanulmány foglalkozik Balassi és az őt felfedező-méltató Rimay viszonyával, reneszánsz és manierizmus egymásba hajlásával. Az írások célja nem egy önálló koncepciós makacs bizonygatása. Inkább Balassi egész költészetét járják körül, sok nézőpontból kiindulva, friss szemmel, elfogulatlanul. Biztató kezdete, első példánya a könyv egy sorozatnak is, amely az irodalomtörténet egy-egy speciális kérdését laikusok és szakkutatók számára egyformán érthető, élvezhető módon tárja föl.
(Balassi Kiadó — MTA Irodalomtörténeti Intézete, 137 old., 160 Ft.)

Hermann Hesse: A pusztai farkas

Az a konfliktus, amely Thomas Mann írásaiban művész és polgár szembenállásaként jelent meg, s amely századunk egész irodalmán továbbvonult, hol egzisztencialista köntösben, hol beat-változatban, ihlette Hermann Hesse világhíres Steppenwolf-ját is. Nem tudom, mennyire véletlen, hogy az 1992-ben íródott mű, miután Amerikában, Japánban éppolyan legendás volt, mint Európa tájain, magyarul csak hatvankét év múltán, az azerbajdzsáni kiadást is bevárva jelenhetett meg. Most mindenesetre itt van, Horváth Géza fordításában olvashatjuk az egykor botrányt kavaró regényt, s nem csatlakozunk: eleven tükörként bámul ránk.

Háborúra készülődő, zavaros korban írta Hesse a művet, maga is sérült lélekkel; gyógyulást várva válságára, szómágiával próbálta elűzni a külső-belső rémeket. A ketté vagy inkább ezerfelé hasadt, tétova ember pusztai bolyongásra kárhoztatott, farkasvér keveredik gyermeki tisztaságú ereiben, mint a főszereplő Harry Hallerében. Magányos életet él Harry, minden pillanatban a jelet kutatja, amely megmutatja a kifelé vezető utat saját személyiségének fogságából. Ezt keresi az utcák forgatagában, a ragyogóra suvickolt kispolgári lépcsőházban, koncerttermekben, szerelemszagú ágyakban és kacajokban. Majd vezetőre akad, csakúgy, mint Goethe Wilhelm Meister-e: titkos társaság adja őt kézről kézre, és ez a modernkori nevelésregény is ígér valamiféle szabadulást. A pusztai farkas gyógyulása zenével, tánccal kezdődik. Meg kell tanulnia mindent, ami a felszínen hiábavalónak tűnik, de a mélyben az örökkévalóság felé mutat. Újra ízleli a szeretkezés isteni tökélyét, végül a kábítószer mámorában végképp kiszabadul a lezárt egyéniség magára erőltetett hazugságából. Narkós „repülése" alatt találkozik egykor megélt szerepeivel, kilúgozódik belőle az agresszió, a szorongás, a halál vonzása és rettegése, s mikor mindezt végigszenvedte, Mozart halhatatlan nevetésében felismeri a földi létezéstől való távolságtartást, a humort, mint egyetlen lehetőséget a túlélésre.

A pusztai farkas bolyongása saját tudatalattijában annak idején lázba hozta a vietnami háború által sokkolt Amerikát. A beat-nemzedék bibliái között szerepelt, Kerouac és a Káma-Szutra mellett. Nevét kölcsönözte egy zenekar, melynek Born to be Wild című dala éppen a korszakot legerősebben jellemző Easy Riders filmzenéje lett. De Hesse regénye több annál, semhogy egyetlen korérzés kisajátíthatná. Filozofikus megfogalmazása a testi és szellemi létezés közé szorult emberi faj lehetséges útjainak. A tétel kifejtése három megközelítésből történik a műben: kívülről, a Harry Haller feljegyzéseit közreadó ismeretlen szemüvegén át, majd a pusztai farkas specifikumait humorral elemző (feltehetően a halhatatlanok felsőbb világából származó) Traktátussal; a regény leghosszabb részében pedig maga Harry figyeli magát belülről, kételyekkel és szenvedésekkel eltelve. Háromszor milliárd szempár kereszttüzében alakul Harry lelke, míg megtalálja hárommilliárd alakváltozatban létező való önmagát és megbékél a világgal. A pusztai farkas az önkereső filozofikus regények legjobbjai közé tartozik. Felszabadultabb — vagy talán éppen reményvesztettebb? — hangon szólaltatja meg ugyanazt a gyökér és kiút nélkül tengődő, magányos embert, mint Szerb Antal az Utas és holdvilág-ban. De míg Szerb látszatmegoldással zárja a művét, Hesse nyit egy valódi kiskaput a reménynek.
(Balassi Kiadó, 193 old. 220 Ft.)

KÁROLYI AMY:

FÉLHOLD

A mennybolt nefelejts-szőnyeg,
északtól délig csupa kékség,
és rajt egy csorba folt,
elgurult fél-alma, a hold.

GYENGÉDSÉG

Szerettelek mint egy madarat,
ki véletlenül vállamra szállt.
Mint kisgyerek szereti a kockacukrot,
mit a skatulya alján talált.

ANDRASSEW IVÁN:

A KUTYÁTLAN EMBER

(Jegyzetek egy képregényhez, amelyet Kosnás Rolanddal nem csináltunk meg)

Csöngettek. Először csak egyet, aztán még ötöt, ahogy a tolakodók szoktak.

Mi a verandán ültünk, csak hallgattuk, naná, hogy nem mozdultunk. Elvégre a hajnal az hajnal.

Megint csöngettek. És megint ötször.

A bátyám erre megkérdezte, megnézzük-e, ki ez az állat?

— Nézzük. Ha nem, úgyis agyoncsönget minket.

Erre a bátyám kiüvöltött, hogy ki az és mit akar ezen a hajnali órán!?

— Csak érdeklődni szeretnék! — mondta, aki csak érdeklődni szeretett volna azon a hajnali órán.

— Érdeklődjön kérem szépen — mondtam nyájasan, széttárt karokkal mentem a kapu felé.

— Jó napot kíívááánok! — üvöltötte az orromba az az ember. Halkan megjegyeztem, miszerint reggel van, hajnal.

— Hát... — ennyi jött ki belőle.

— Tudja, uram, mi a különbség a napot és a reggelt között?

— Igen, uram.

— Akkor azt is tudja, mi a különbség a reggelt és a hajnalt között.

— Azt hiszem, uram.

— Akkor most menjen el innen, jöjjön vissza, és köszönjön rendesen.

— De hát én csak érdeklődni akartam.

— Jöjjön vissza, köszönjön rendesen, aztán érdeklődjön. Na, hogyan kell majd köszönni?

— Jó reggelt!

— Hajnal volna, jó uram.

— Hát akkor?

Tipródva, halkan, motyogva mondta ki: — Jó hajnalt?!

— Most kérdezi vagy mondja?

— Mondanám.

— Akkor jöjjön vissza.

Elment, én meg vissza a fivéremhez, aki persze végighallgatózta az egészet. De azért mondtam neki, hogy ez egy állat volt.

— Az is lehet, hogy nagyon rendes ember.

— Az is lehet — mondtam. Arra gondoltam, hogy mit lehet kezdeni egy nagyon rendes emberrel. — De én nem akarom, hogy nagyon rendes ember legyen!

— Hát akkor ne hagyjuk.

— Na de mi van akkor, ha tényleg rendes ember, nagyon rendes? Hogyan tudunk belőle nagyon-nagyon nem rendes embert csinálni?

— Faragni — szögezte le a fivérem. — Hagyjuk, hadd érdeklődjön, aztán majd csak elhibázza.

A verandáról láttuk, hogy az a rendes ember már ott toporog a kapu előtt. Aztán erőt vett, és csöngetett egy picit.

— Ki az, és mit akar ezen a hajnali órán? — kiabálta a bátyám. Fölállt, elindult a kapu felé.

— Jó hajnalt!

— Dicsőség! Azt kérdeztem, hogy ki az, aztán meg azt, hogy mit akar — mondta a bátyám. — Tudom kérem, hogy hajnal van. Rossz hajnal, mert itt állandóan csörömpöl valaki.

— Én csak egy szerencsétlen ember vagyok, aki elvesztette a kutyáját, kérem. Volt itt egy úr, nála próbáltam érdeklődni.

A bátyám erre bekiabált nekem, olyan hangon, mintha jó messze lennék, hogy alighanem téged keresnek.

— Ki?

— Az érdeklődő!

Kimentem a kapuhoz, széles mosollyal persze, a szerencsétlen ember arcába kiabáltam: — Dicsőség!

— Jó hajnalt, jó uram!

— Tessék, kérem, érdeklődjön! — mondtam neki, amikor kitártam a kaput, hogy bejöhessen. — Ha jól emlékszem, ajáratban van...

— Kittűnően emlékszik. — vágta rá, így két t-vel.

— Tudom, hogy kittűnően emlékszem. Jó lenne, ha most már érdeklődne egy kicsit.

A bátyám is erősen bólogatott.

— Azt kérdezném meg, nagy tisztelettel, hogy nem láttak-e errefelé egy kutyust?

— Hát kérdezze meg! — mondta a bátyám.

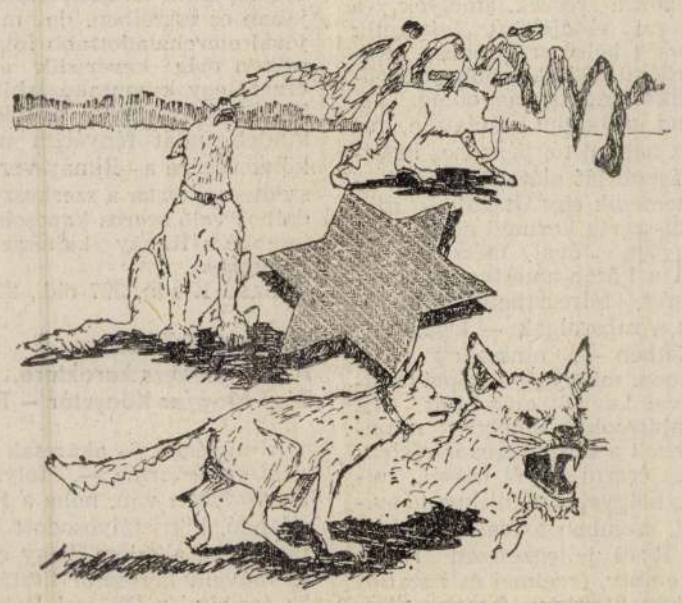

— Bátran! — vágtam, illetve üvöltöttem rá.

— Még egyszer?

— Mit még egyszer?

— Még egyszer kérdezzem meg, hogy láttak-e errefelé egy kutyust?

— Hát, ha ezt akarja megkérdezni, akkor talán ezt kérdezze meg.

— Láttak-e errefelé egy kutyust?

— Láttunk — szögeztem le. — Nagyon sok kutyát láttunk már.

— Jóféle kutya volt?

— Nagyon jóféle kérem, farkaskutya.

— Nagy fogakkal és lompos farokkal. Miféléket tud?

— Hát például... — kihúzta magát —, ötven méterről megérzi a cigányszagot.

A bátyám erre legalább egy méter magasra ugrott. Helyből.

— Ez az! Megvan!

— Hát ez meg — mondtam, de inkább szomorúan.

— Miről méltoztatnak beszélni? — kérdezte az az ember.

Belehajoltam az arcába, vagyis inkább a szájába, és herélt hangon átvisítottam a köztünk maradt csekélyke teret: — Azt mondd meg nekünk kedves barátom, hogy az a jóféle kutyus megérzi-e a zsidószagot is?

Az ember egy pillanatra megmerevedett, de olyan elámulósan.

— Ez a beszari azt fogja hazudni, hogy nem érzi meg a jóféle farkaseb a zsidószagot — mondta a bátyám, közben ő is az ember szájába nézett.

— Ne tegezzenek, kérem szépen, — szólalt meg az, meglepően tiszta kiejtéssel, egy sértett úri szűz büszkeségével.

— Megérzi vagy nem érzi meg...?

— Nem érzi meg, kérem szépen.

— Miféle szar kutya az, amelyik megérzi a cigányszagot, pláne ötven méterről, de nem érzi meg a jóféle zsidószagot? — üvöltött a bátyám. — Nem kutya az, csak valami tétova állat. Aztán mindjárt meg is kérdezte, tőlem, vagy magától, mert nem fordult felém, azt az embert nézte meredten:

— Tudod mit fog erre mondani?

— Mert még nem érzett zsidószagot, uram, ezt fogja mondani.

— Ezt fogod mondani?

— Ezt fogom...

— Akkor mondd!

— Még nem érzett zsidószagot.

— Tehát a zsidóknak van szaguk? — hörgött a bátyám.

— Azt fogja mondani, hogy nem tudom, uram.

— Nem tudom, uram.

— Tagadod-e kuttyátlan ember, hogy ha a cigányoknak cigányszaguk van, akkor a zsidóknak meg zsidószaguk?

— Nem fogja tagadni.

— Bizonyára van, ha kendtek mondják.

— Kendtek!? — üvöltött a bátyám. — Mi az, hogy kendtek? Ez lekendezett minket!

— Előbb lebüdöszsidózott.

— Lőjük agyon ezt is.

— Miért, kit lőttünk agyon?

— Hát a kutyáját. Tegnap este.

— Ja, azt, amelyik cigányokat keresgélt a kamrában.

— Jézusom... — lehelt egyet a kutyátlan ember.

— Biz ám! Jézusunk! Megtalálta a nagyanyánkat és megharapta! Akkor jöttünk rá, hogy cigány vér tocsog az ereiben! Biz ám! Addig azt hittük, hogy csak egy büdös kis zsidó — megfogtam az ember gallérját.

— Jaj... — ennyit lehelt erre.

— Ez jajgat — mondta a bátyám.

— Biztosan szenved.

— Ne hagyjuk. Hozd a pusit!

Bementem a verandára a puskáért. Kifelé jövet kattogtattam egy kicsit a závárzatot. Megkérdeztem a bátyámtól, hogy milyen töltény van benne.

— Ne vedd ki! Nehogy kiszedd!

— Jó, de mi van benne?

— Héthatvankettes.

— Abból egy is elég ennek a szaglászónak.

Az ember megint jajt lehelt. Nem sajnáltam. Kuss, azt mondtam neki.

— Az is lehet, hogy vaktöltény van benne — mondta a bátyám.

— Kiderül.

— Ez az: futni hagyjuk, nagyon emberségesen, aztán ha nem vak a töltény, akkor fölbukik.

— Mint egy sebzett vad.

— Ami szökell.

— Vágtatván a hajnali ködben.

A kutyátlan erre földre vetette magát, kegyelemért nyüszített.

— Kuss! — mondta a bátyám. — Te csak szaglássz! Hátha állatnak nézünk és megsajnálunk.

— Mert mi állatóvók vagyunk.

— Hogy sajnáltuk azt a szegény kutyut is tegnap.

Az ember a földön kegyelemért nyüszített.

— Na kuttyátlan — mondta a bátyám, és egy kicsit belerúgott —, én amondó vagyok, hogy most kinyitjuk a kaput. Indulj el szépen, négykézláb, aztán szökellj! Én meg vagy lelőlek, vagy nem.

— Emígy legyen! — mondtam, kinyitottam a kaput, aztán visszamentem és jó nagyot rúgtam az emberbe. — Jerünk!

Lassan megmozdult, de hátrafelé mászott. Négykézláb, és persze nyüszítve.

— Kímélj meg attól, hogy imádkozás közben kelljen a szemeid közé lőni. Ocsmány dolog lenne — mondta a bátyám.

— Fordulj! — Oldalba rúgtam. Döngött a teste. Megfordult, nyüszítve, négykézláb szökellve kijutott a kertkapun.

— Szerencsétlen — mondta a bátyám.

— Szánalmas.

— Mi lenne, ha életben hagynánk?

Rosti Pál: Úti emlékezések Amerikából
Kiad. a Magyar Fotográfiai Múzeum, Balassi Kiadó. Budapest, 1992.

Rosti Pál, az 1848-as szabadságharc huszárkapitánya, Eötvös József és Trefort Ágoston rokona, párizsi emigrációjában tanul meg fényképezni. Frissen szerzett tudása birtokában 1856-ban Amerikába indult és bejárta Mexikót, Venezuelát, Kubát. A mexikói forradalom idején, háborús körülmények között, az 1850-es évek nehézkes fotográfiai technikájával készítette nagyméretű tájképeit, melyek világviszonylaban is újdonságszámba mentek.

Rosti 1859-ben hazatért, képeiből három díszalbumot készített, s közzétette amerikai útinaplóját is. Rostit a könyv megjelenése után – újszerű indoklással – kifejezetten fotográfiai tevékenysége elismeréseként választották az Akadémia levelező tagjává.

A Magyar Fotográfiai Múzeum és a Balassi Kiadó által közösen kiadott kötet Amerika felfedezésének évfordulóján közkinccsé kívánja tenni ezt a felbecsülhetetlen értéket.

A 42 metszettel illusztrált útinapló hasonmás kiadását méltón egészítik ki a Fotográfiai Múzeum birtokában lévő fényképalbum felvételei.

A hasonmás kötet kísérő füzet tanulmánya megismerteti az olvasót Rosti nem mindennapi életútjával, pályafutásával, válogat Rosti sokszínű életművének zenetörténeti, kertészeti, vadászati munkáiból és személyes dokumentumaiból.

A könyv az 1992. évi téli könyvvásárra jelenik meg.

A hasonmás kötet és a kísérő füzet ára: kb. 800 Ft.

Megrendelhető: Magyar Fotográfiai Múzeum, 6001 Kecskemét, Pf. 446.

ROSTI Pál

N.L.: Te Laci, én nem igy érte
régen is, meg most is, ugye,
téku komponens van, és akkor a
....., attól kezdve ez
féle uj kisérletek, ilyen pszi
den, na most én nem erre gondo
lán ugye, hogy , de például,
nak. De az amit .....t mondt
Armand, , hogy akkor megint eg
el, azonnal már komputereztem,
valamilyen nagyobb áramlatban,
tovább kéne vinni, hogy õ mint
szerben, amiben ~~mi~~ õ gondolkod~~mi~~ik
ban. Nagyon jó a komponálásban

M.D.K.

Roslner. Philipp. Grabrán

faragta a győri nádorvárosi 1764-1770 között épült ferencrendi templomban álló László király szobrok.

Horváth László: Budapest - Győr - Sopron

Bp. /é.n./, Panoráma, /Magyarország írásban és képben 13.köt./

41. old.

F.Rostner szobrász M.D.K.

tiroli. Győr, Kamillanus templom főoltárának szobrai. 1772

Genth.Müeml.1959 I. 114

ROSTI Pál

Fried István: Egy magyar feljegyzés
gyűjteményezésünkben. = OSZK Híradó,
XXVII. évf. 5/6. sz. 1984 142-143. p.

Rosti Pál XIX. sz. második fele

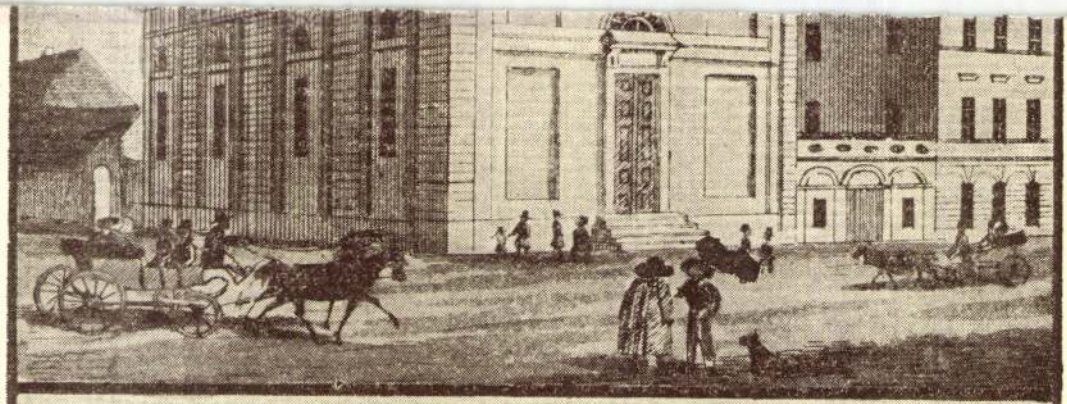

Az Evangélikusok temploma

Die Evangelische Kirche.

RÓTH MWSz

M. Tudáslexikon A–tól Z–ig
Bp. 1997 686–687.

band, als man ihn dort noch gar nicht eingelöst fand: die neue Abstraktion schien erst jetzt den wahren Sinn der einstigen romantischen Landschaft zu erfüllen. Zu dieser Erbfolge gehörte auch das Problem, daß mit dem veränderten Begriff des Subjekts eine der Prämissen der romantischen Kunstidee ausgehöhlt wurde. Schon die Erotisierung der Kunst in den Pariser Salons zeigte den Verfall des metaphysischen Subjekts der Romantik an. Wo die empirische Psychologie des Individuums mit den kollektiven Sozialutopien im Streit lag, entzündete sich der Konflikt zwischen Bürgertum und Avantgarde am Menschenbild. Als die kollektiven Träume mit der Götterdämmerung der bürgerlichen Gesellschaft heranreiften, erschien die alte romantische Fixierung auf das Subjekt wie eine Erbsünde, von der man Erlösung suchte.

Kehren wir aber noch einmal zur Romantik zurück. Novalis tat sich schwer damit, das Verhältnis des Werks zu seinem Künstler zu bestimmen. «In dem Augenblick, als es ganz Sein werden sollte, war es mehr.» Der Künstler mußte sich eingestehen, daß ein solches Werk nicht «gemacht war, was wir so gemacht nennen». Hier nistete sich eine Metaphysik ein, der nur die mystische Empfindung noch standhielt. «Alle absolute Empfindung», so Novalis, «ist Religion des Schönen, Künstlerreligion.» Dem Werk gegenüber blieb dennoch Melancholie zurück, weil es das Dilemma des Subjekts, unendlich zu fühlen und doch endlich zu sein, allzu deutlich widerspiegelte. Der Abgrund, der sich im Werk auf-

ROTH János Mátyás ötvös

MÉrt 1999. 122.

CHRONIQUEUR

Rómától Nagyhányáig egy magyar gyüjteményben
Km IV-193o. 28.sz. 72-73.l. Képek

ROTH DÁNOS
ÉPÍTÉSZ

HÁZ ÉPÜLETÉRŐL

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET
1995, 24-25

Rath Imre (Emmanuel)

Szabó Júlia: A XIX. sz. festészete Mo-n
Bp. 1955, 150 (1003-as kéz)

ran, bár nem törvényszerüen, elnyer-
lőször a már égi révbe érkezettek
sztelet folytán. Utólag ezt a li-
hivatott megerősiteni.
vező uralkodók népi és liturgikus
ebb vizsgálata azonban arra figyel-
általánositás az esetek különböző-
di azt a tényt, hogy a világi ural-
rvezése terén szerzett érdemeik el-
háziak józan kritikával, bátran
ul szemléltek. Ha a X.-XI. század-
lott nézeteit kellő alapossággal
ortársak, közvetlen utódok tárgyi-
ismerhető, és az utókor számára

RÓTH Béla festő,fényképész

BERTA Ferenc: Róth Béla , Szarvas. = Fotóművészet, XXXIII.évf. 3/4.sz. 1990 29-30.p. ill.E.

ROTA, Martino reimetrò

Pannonialma 1996/2. 39,40

János kőfaragó > Pahár János
János kőfaragó, pap 215, 249, 253
János kőfaragó (Szászsebes) 164, 4
János kőfaragó (Szentfalva) 208
János kőműves 186, 243
János lakatos 343, 356
János, Márton fia 61
János mészáros 333
János, Miklós fia vn (Déva) 274
János moldvai püspök 126, 255
János, Mykud bán fia 37
János oltárigazgató (Ardó) 197, 2
János oltárigazgató (Gyulafehérvá
János oltárigazgató (Gyulafehérvá
János ötvös 113, 292
János pap (Dés) 269
János pap (Vásárhely) 262
János plb (Aranyosbánya) 38, 228
János plb (Bányabükk) 44, 232
János plb (Bázna) 234
János plb (Berethalom) 69
János plb, ács (Bongárd) 98
János plb (Bós) 250
János plb (Brassó) 68
János plb (Brassó) 87, 257
János plb (Brassó) 256
János plb (Brassó) 125, 255
János plb (Csépán) 262

ROSZNÁGEL Márton pesti antikvárius

A Szent Lélek patikája története, 1812-1813

Vida 1996 36. sz.

'orks of art that the textile ar-
deas in this very fertile and effer-
hese artists were living far from
nt continents. The textile artists
pied by the authonomy of their
iaturity. Those arriving later to the
ing to add. At most, they can con-
ieir predecessors is a more profes-

extile was originally invented so
al training ground especially for
fiercely to their usual and glo-
heir recorded „individual style".
r new ideas (new for us) without
ie for solutions that actually stand
hey may try, play, joke all in the

ROSTI Pál

Rosti Pál: Uti emlékezések Amerikából. Bp., Balassa, 1992
ism. GÖTZ Eszter = ÉS 1993. jan.29. 19.

M.D.K.

Rosti Pál, Fényképész.

A szabadságharc számüzötte, Archeológus, néprajztudós, Párizsban fényképezni tanúl, 1857-58-ban Délamerikai expedicióján 41 nagméretü felvételt készit. Müvészi néprajzi munkák. Széchenyi Könyvtárban, Fényképi gyüjt. Havannai utazásáról. 209.o.

Fejős Imre: Fényképészetünk első virágkora, 1855-1885. 209.o.

Folia Archaeologica. A. 1958. Bp. Képzőmüv. Alap Kiadóváll. Bp. 1958

Rostás Zoltán

iparművész

kiállítása az Ernst Múzeumban

lásd. Attalai Zitánál

(P. Sós J.: Egyenek rolásot?)

Népszabadság, 1990. júl. 10.

Rostás Margit

V.Gy.: Lakk és Festékipari Vállalat /Budalakk/, Budapest. Építészek: Elekes Éva, Rostás Margit, Vedres György. Statikusok: Bede László, Kovács Gézáné, Szuhai Géza. Gépészek: Boros Iván, Formanek Ferenc, Jeszenszky Jenő, Ughy András. Ut- és közműtervezők: Aranykovács László, Dorombi László. /Tervismertetés, modellfotókkal./

Magyar Ép.műv. 1971.3.sz. 9-lo. l.

Rostás Margit

M.L. Budapest, IV. Ujpest, Bajcsy-Zsilinszky úti lakótelep. Tervező: Mező Lajos, épitészek: Rostás Margit, Rimanóczy Gyula, Fábián István. /Tervismertetés/.

Magyar Épitőművészet, 1968. 5.sz.

23.l.

Rostás Károly (BUTV)

Rimanóczy Gyula Fábián István (LAKÓTERV) és Merő Lajos városi tervező

Lehetőség a Budapest IV. Lipótvárosi Bajcsy Zsilinszky úti laktelep rendezési tervéről.

Magyar Építőművészet 1968. 5. sz. 23. l.

Rostás László, építész

Városi Mérnöki és Művezetői Kirendeltség, Békés, építész-tervezőépítész: Bodonyi László (építész),

építész-munkatársak: Hidasnémeti János,
Rostás László,
Thoma Ágnes,
Virágh József.

Magyar Építőművészet, 1984. 3., 38-40. old.

Rostás László, építész

L: Vanya Lea

–. Mesterisko1ák

Magyar

Építőművészet Bp. 1983

35

83/5

Rostás László, építész

Református Egyházkerületi Terem és Parókia
Hejőcsabán. (rep.)
Tervpályázat 1985. Építész: Rostás László.

Magyar Építőművészet, 1988, 4-5, 31-old.

Rostás László építész

Bemutatkoznak a Miskolci Építész Műhely tagjai.

Született 1957-ben, Szegeden. Iskolái: 1971-75 Építőipari Szakközépiskola, Szeged; 1978-83 BME Építészmérnöki Kar; 1988-tól Mesy Mesteriskola, Budapest. Munkahely: 1983-tól Építész. Fontosabb munkái: Művelődési Ház bővítése, Mindszent, 1986; Ált. Iskola bővítése, Nagyrábrány, 1986; Orvosi Rendelő, Alsóvadász, 1987; Városi Kórház új pavilon, Szatoraljaújhely (Vall Tamással), 1987; BLISS Műhely, (Mesteriskolás tervpályázat) 1988.

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 11-old.

Rostás László, építész

L: Ellei Tihón

-i könyvtári hírek

Magyar

Építőművészet Bp. 1983

10-12

83/4

Rostás Kálmánné dr.
Iparművésznő.

Kiállításai nyílt illúzii leti művészeten,
N. Burinkay Gizella iparművésznővel
együttesen.

Magyarság. 1928. június. 10.

MDK

Rostás Kálmán számvizsgáló felesége

Sportoló, szobrász és festőm. rendőrök. Pesti Napló, 1937. jun. 2. 12. l.

MDK

Rostás József gyöngyösi szürszabó

Györffyszür. 169.l.

és a nürnbergi mesterem[illegible]
termelő *Hans Leonhard Schäufelin*. A rajz energikus lendületében Dürert megközelíti a strassburgi *Hans Baldung*, máskép *Grien*, kinek fantáziája halálképekben és boszorkányorgiákban tobzódik, de vallásos tárgyú képeit is erőteljes élettel és kissé külsőséges pátosszal tölti meg. A Dürer-tanítványok fiatalabb nemzedékét képviselik különösen a rézmetszet terén fontos szerepet játszó nürnbergiek, kiket metszeteik kis alakja után „kismesterek"-nek neveznek: a mint arcképfestő is kitűnő *Georg Penz*, a rajzoló és rézmetsző *Hans Sebald Beham* és a bátyját követő, főleg Bajorországban működő *Barthel Beham*. Már Grien igyekszik a szint is ábrázolási körébe vonni, de művészete alapjában mégis a vonalon alapszik. A színes festői stílusnak megalapítója Dürer kortársa, de fölfogásában neki ellentéte, az Aschaffenburgban és Mainzban működő nagymester *Matthias Grünewald* († 1530 körül), kinek a colmari múzeumban levő isenheimi oltára (1510 körül) páratlan tünemény a N.-ben. Lágy festői foltokban, erős fényhatásokkal dolgozó előadása, pompázó, szabad festői stílusa, csúnyaságig elmenő realisztikus ábrázolása és a mindennapit is fantasztikus látomásba emelő fölfogása egészen új, szubjektív látást teremtett. Művészete, bár fejlődésében egyedül áll, de fölfogásában rokonságot tart az ú. n. dunamelléki iskolával. Ennek egyik főképviselője a regensburgi *Albrecht Altdorfer*. Képeinek fényjátéka, a tárgyak fantasztikus meseszerű felfogása és tájképeinek hangulata kis méretük ellenére is azokat a N. legvonzóbb alkotásaivá teszik. Mellette főleg tájképrajzaival és passiót ábrázoló szenvedélyes rézmetszeteivel

E. Rostás Zoltán

festett porcellánjai

Ernst Múzeum kiáll.

44. sz.

1921. jan.

Részletes műsor

Maria auf einem Thronsessel, auf ihrem Schoosse das Christuskind, eine Schrifttafel haltend, worauf die Worte stehen: »Scribe mandatum novum do vobis ut diligatis invicem.«

Kifüggesztésére vonatkozó adatok az Orsz. Képtban:

1873: 39. *Ambrogio Lorenzetti:* Madonna mit dem Kinde. — 1876, 1878, 1879: III. 102. *Ambrogio Lorenzetti:* Madonna a gyermek Jézussal. — 1881: 9. *Siena,* XIV. század (Ambrogio Lorenzetti): Mária a gyermek Jézussal. — 1888: I. 22. *Sienai festő,* XIV. század: Mária, karjain a gyermek Jézussal. — 1896, 1897: I. 22. *Ambrogio di Lorenzetti:* Mária a gyermek Jézussal. — 1897: I. 22. *Ambrogio di Lorenzetti:* Maria mit dem Jesuskinde. — 1898: I. 22. *Ambrogio di Lorenzetti:* La sainte Vierge et l'enfant Jésus. — 1901, 1904: I. 22. *Ambrogio di Lorenzetti:* Mária a gyermek Jézussal.

Rostás Jolán

Vojbir. elégséges eredm.

Érmiek 1915/16. 43. l.

Rostás Jolán

V. évés szakiskolai
elégséges eredm.

Értesítő 1917/18. 32. l.

Madonna.

123. Stefan Lochner

E. Rostás Jolán

festett porcellánjait
ki voltak állítva
1921. januári Eiáll-
Ernstnél.

Vaslakat, baranyamegyei magyar

VIII·161

E. Rostás Jolán

festett porcellánjai

Ernst Múzeum XLIV. kiáll.
kat. Bpest. 1921. január.

T. 4952.

kardjára támaszkodó Chevaux Leger
i látszó tiroli vadászt. Felirata:

y B.
ch Duke Charles's Regt.
gers Light Horse
se Regt. of Sharpshooters
lar.

T. Goddard l. Pall Mall & I. Booth
e.

a rl. 22.5 : 14.6 cm.

Rostas Jolsvai
festő
1912–18
Címmisk 1930. 87. l.

Rostás László, építész

R.L.: Városi Kórház, üvegház, pavilon, sátortalpú jégpálya. Építészek: Noll János - engedélyezési terv; Rostás László - kiviteli terv, főnök terv).

1. Helyszínrajz. |repro.|
2-3. Metszet. |repro.|
4. Nyugati, déli, keleti homlokzat. |repr.|
5. alaprajz. |repr.|

Magyar Építőművészet, 1988., 6., 29-old.

MDK

E. Rostás Jolán

Festett porcellánok

Ernst-Muzeum kiáll.XLIV. Bpest, 1921. jan.

11.1.

Rostás Ignác K.

Rostás József

aljegyzői szolgálatok

l. Győrhíd

169. l.

Vétner

MDK

Rostás Ignác gyöngyösi szürszabó

Györffyszür. 169.l.

T. 4951.

vértest az összetett karokkal
llgatja. Felirata:

A.
ke Josephs Regt.
rtillery.

y T. Goddard, 1. Pall Mall and
Portland Place.

rl. 20.8 : 14.6 cm.

Rostaházi Imre

Arbain

1913

Címnik 1930. 87. C.

Rostagni Achilles

rendes tanár

Ipari rajziskola 1902. 26. l.

u. o. 1903. 27. l.

u. o. 1904. 22. l.

u. o. 1905. 27. l.

Meghalt 1905. nov. 18-án Budapesten. 52 évig működött a szolgálatban.

u. o. 1906. 9. l.

Csókai Kremenyák - domb ásatása

VIII. 181

Rostagni Achilles

Sparrajiskola 1900. 19. l.

n. o. 1901. 25. l.

Sárse. Városház
nyugati oldal
fotograf. Mayerhofer
Ivan. 40 x 29

Magyar. A város
Galad 1908. évben
vezetőségi felvételei
42 lap.

2. Nyomtat. Helyiségi
pauspapiros
cm. 11; 1466.

Madárvész. Templom alap-
rajza, keresztmetszetek
[illegible] Stahlo.

Rostagni Achilles

rendes tanár, egyetemi magántanító, az (1878-ban) királitason közreműködni ezúttal ismét kitüntetve, tanítóba a szabadkőri rajzot.

Iparrajziskola 1888. 36. l.

u.o. 1889. 30. l.

u.o. 1890. 30 l.

u.o. 1891. 20. l.

u.o. 1892. 20. l.

u.o. 1893. 20. l.

u.o. 1894. 20. l.

u.o. 1895. 19. l.

u.o. 1896. 19. l.

u.o. 1897. 19. l.

u.o. 1898. 22. l.

u.o. 1899 17. l.

Rostagni Achill

egyetemi magántanár,
főv. rajziskolai tanár

1870/1. tanévtől 3 évig
volt pótlólagos alkalmi
iskolában. Utóbb a
Gyetsi iparrajziskola rendes
tanárra volt.

Jánosi II. ker. reálisk

96. 8.

Rostagni Achill

festő (?-)

a rajztanár magyar tanára
az egyetemen 1870-ben

HOMONNAI M. KIR. ADÓHIVATAL

Érk: 1904 évi Szept hó 19 n.

9476 szám

Rostagny Achilles, festő.

Két rajza - vázlat.

MDK

Kenet Oppőrgy Cék M. Am. és Oppűjt. Lapos. 15. aurcio. - Lat. 327. l.

Rozhněvání Achillea

Báseň
z
Evropské Bodnář

167. l.

43. kép. *Bányavárosi festő 1500 körül: Szent nő és Szent Dorottya.*

— Genthon: RMF, 59—60. l. (6. kép, 42. kép.) — Horváth Henrik: H. Heinrich Faust és a bécsi gobelinek. Tanulmányok Bpest multjából I., 1932., 68. l. — Szénnyi Ottó: Régi magyar templomok. Bpest é. n. (1933), 28. l. — Csánky Miklós: A lőcsei Vir dolorum oltár. MM, XIII., 1937., 54., 58. és 61. l., képe 61. l. — Csánky Dénes: Tanulmányok a szepességi táblaképfestészet XVI. századi történetéhez. MM, XIII., 1937., 347. l. (Képe 347. l.) — Rados Jenő: Magyar oltárok. Bpest 1938., 51. l. (Két angyal képe XLIII. táblán.) — Lepold—Lippay: 54. l. (2. és 4. kép, XIV. táblán.) — Horváth, Enrico: Il rinascimento in Ungheria. Roma, 1939., 96. l.

ARAMSZENTBENEDEKI FESTŐ 1495-ből

. *Krisztus az Olajfák hegyén*
Külső kép.)

. *Ostorozás*
Külsőkép.)

Achilles

Rostagni Ludwig

Hist. maler

Geb. in Rom

16 J. alt.

1847-48

Bècsi akadèmia

1847
16

1831 =

47
A Ebert Lexikonban
Trevisan R. Lajos
nevén szerepel.

Kardok XV. 7 áradból II. 204.

Rostagni Achilles

festő, rendes főtanító, egyet. m. tanár, az áll. középrajztanoda ideigl. rajztanára. Tanította a VIII. ker. iparrajziskola I. és II. osztályaiban a szabadkézi rajzot.

Iparrajziskola 1881. 12. l.

THREE WESTERGUARD

Rostagni Achilles

volt Máltás Hugó munkatársa - budai
városrajzi iskolában, 1860 körül

Komárik Dénes: Máltás Hugó. - Építés- Építészet-
tudomány, 1970. /2.kötet/, 111-~~xxx~~-171.l.

125.l.

ROSTAGNI Alajos

46. márc. 1. Rostagni Alajos ugyanarra folyamodik

1868

M. Ért. 1991. 1/2.

Rostagni

l.

Lykanthropomantia
83, 94. l.

MDK

Rostagny

az alanti festő tanára volt

Galbavy Gyula festőm. kiáll. Ózd, 1965.

Rostagni Alajos 1818-66 M.D.K.

pesti rajztanár

Olan származása

1.) Halejka Antal - 1852

Gerevi, A magy. könyv. 1960 198

Rostagni Alajos F.M.19.2.

tájképfestő. 1862. "A z emberi test idomainak arányai. magyar és olasz szöveggel." (Ly.94.o.)
Appia Lajos. (Ly. N.r. P3.)

Rostagni, festőm.

MDK

Á.L: Alapi Salamon Géza. Művészet, 1915. 431-2 l.

ROSTAGNE Achill festő

1853

141. okt. 28. Rostagne Achill festész úrnak bizonyítvány adatik

Művtört.Ért. 1990 1/2 131

XIV. 41. *L. Vargas:* Mária a kis Jézussal.

b) Az Orsz. Képtárban. 1871: XIV. 41. *L. de Vargas:* Mária a kis Jézussal. — 1873: XIV. 39. *L. de Vargas:* Maria mit dem Jesukinde, nach P. Veronese. — 1876, 1878, 1879: XVI. 698. *L. de Vargas:* Mária a kis Jézussal, P. Veronese után. — 1881: 774. *Spanyol* (másolat P. Veronese után): Mária a gyermek Jézussal. — 1888: XXII. 762. *Spanyol festő* a XVII. századból: Mária a gyermek Jézussal: — 1896, 1897: XXII. 762. *Spanyol festő* a XVII. századból: Jézus bemutattatik a templomban. — 1897: XXII. 762. *Spanischer Maler* aus dem XVII. Jahrh.: Die Darstellung Christi in Tempel (Detail). — 1898: XXII. 762. *École espagnole* XVII. siècle: La présentation de Jésus-Christ au temple (détail). — 1901, 1904: XXII. 762. *Spanyol festő* a XVII. századból: Jézus bemutattatik a templomban.

Rostagni Lajos

1859-1868 ig
a szabadreáli rajzot
tanította a pesti Ref.
gimnáziumban

Farpostiref

288. l_

~~Szelencze. Capo di Monte V. 42.~~

Rostagni Lajos

Pesten

1857. pest. kiáll.

Paraszt-nő, olajf.

Ecsetmosó, olajf.

Csendélet, olajf.

Tótok, olajf.

L. 1857.

Rostagni Alajos

Rostagni fővári tanárnak rajzórákat adott s olcsó dalokat énekelt. Oltárképeket is festett.

Vö. l.

Kacziány Ödön: Pesti művészélet az ötvenes és hatvanas években. Művészet 1910. 11. l.

Lombardo-Radica, Giuseppe, tamár

V. 21.

Rostagni Lajos Pesten

1853. máj. kiáll. Mücsyfalet.

– Szentháromság, olajf., Marcibányi Zsófia számára festve.

1857. máj.–jun. kiáll.: Julius Caesar meggyilkolása a szenátusban, karton.

1858. nov.–dec. kiáll.: Julius Caesar meggyilkolása a senatusban, olajf., 1200 ft.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Rostagni Luigi

Alajos

Thieme Becker

XXIX. 80. l.

(Lyka)

1827.

	Forgalom.		A vagyon	
	P.	f.	Tart. +	Köv. −
			Pénzlár	
	60.000	–	50.000	–
	12.000	–		12.000	–
,	35.000	–		35.000	–
eolik	4.000	–		
xöv a 39: P	39.000	–		

Rostagni Luigi

Musaeus 1908. 345.

Rostagni Mario

– 1910. 11
– 1911. 397
– 1915. 432

Rosthagni Lajos

1853 = Pesten.

L.

Rostagni

f. 1859 Pest

jelreinel a kéziratban

Olaszországi táj.
másolat Markó után
Markó halála alatt,

arányban sötétebb színekkel
sötétebb, elmaradt

Ez az, ami arra a sötét
Markónak tulajdonított 1850–
60-as Egyet festi az 1860-as
évekbe, de
nem signálja.

Láttam 1925. II. 22.

Rostagni Alajos

· olasz származású tanár-
más meghalt 1886-
ban 68 éves korában
Budapesten.

Vas. Up 1886. 628.

1886
6,8
1818

Rostagni Károly

d.

Kapaun Ligeti

ny. l.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tan

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Rostagni Alessio presso
Lat. Pisa. XI. 1199

1886
6.8
1818
1886.

Szent István királyt ábrázoló főoltárkép
Dorffmeistertől a mohácsi
ferencrendi templomban

VIII. 161.

Rostagni Lajos

– főr. Pest

1857 május hónap

tüdőgyjlet

3

Jegyzőkönyv

a Felkai Tátra muzeum egyesület 1905 évi Augustus hó 6án tartott évi rendes Közgyülésérül

1/1

Rostagni Alajos

jegyző.

Kétto volt, ar
tolvicbb ei ifjabb
mind a Kettő
mar másolt
a N. Muzeum
kéztarába
Lásd ar 1857.
ei vatth Kört
a második fél-
ében a M.
N. Muzeum irattá-
rában.

Lásd jegyző VI. 135.

Rostáné Papp Piroska festő

a Szegedi Fegyveres Erők Klubjának keretében működő "Derkovits" képzőművészeti körét tárlatán szerepelnek balatoni tájai (emlitve)

Szellesi Zoltán: Tárlat Szegeden,

Néphadsereg, 1944. okt. 19.

Rostáné Papp Piroska
festő

M.D.K.

A „Pécsi utcák, pécsi házak"
kiállitásra vették.

Művészeti életünk — 38 lap.
Művészet 1960. szeptember.

. Rosta Sándorné

MDK

Szerepelt a csongrádi Kaszanitzky-féle teremben rendezett kiállitáson.

--: Vasárnap nyilik a csongrádi képzőművészek tárlata.

Csongrád Megyei Hirlap. 1964. jun.6.

Részt vett a pályázaton

Gárdonyi Pál: Az Akadémia új könyvtárpalotája tervpályázatának eredménye

Magyar Nemzet 1963. december 22. 5.o.

Rosta Sándor építész M.D.K.

/Győri Tervező Iroda/

Részt vett a pályázaton

25 000 forinttal dijazva

Társtervező: Lőrincz József-Polt Herbert-Mányoki János

Grábics Henrik-Fekete László

Gerdonyi Jenő: Az Akadémia uj könyvtárpalotája terv-

pályázatának eredménye

Magyar Nemzet 1953. december 22. 5.l.

gm.ver.

Szarvasgede /Szabó/ 1
Pásztói járás. Rt

Története: 1313-ban Csór Péte
1326-ban Róbert Károly Vagut
fiainak adományozza. Csór Ta
tett s a templom számára Avi
pápánál. A XVII. században a
1634-ben 3 adóköteles házzal
13, 172o-ban 15 magyar házta
ban, továbbá 1829-től több c
Forgalmi ut melletti e
egy párhuzamos, ugyancsak tö

R.kat.templom. /Gyümölcsoltó
Története: épült 17o2 előtt.
nonica Visitatiok szerint a
sekrestyéje boltozatos; régi
szárnyasoltár volt. Egyik m
lom oltárképe került. 1826-
ben javitották. Három haran

Rosta Pál, butortervező, 1938. végbizonyitványt nyert

Iparművészeti Isk. Évk. 1880-1941. Bp. 1942.

33 l.

Rosta Pál

l.

A Bástor

1937. 5. 14

Gy. l.

Rosta János épitész M.D.K.

Részt vett a pályázaton

Társtervező: Berkes Istvánné

Megvétel 3000 ,-Ft

repr.

Jurcsik Károly: Szabadonálló könyvtár tervpályázat

Magyar Építőművészet 1962 /4 2.

M.D.K.

Rosta János épitész

Pályaterve dijazva /25ooo Ft /

Társtervezö: Lörincz Jézsef, Solt Herbert, Mányoki János ,Grábics Henrik, Fekete László

Magyar Épitömüvészet 1964/4 2-9-1.

Szabó Árpád: A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárnak tervpályázata

M.D.K.

Rosta János épitész

A Zánkai Központi Üttörőváros tervpályázatán
I. dij

Társtervező: Cserhalmy József- Medvegy Miha
Máté János- Pék Gyula- Fekete L szló

Magyar Építőművészet 1966/2. 2-5.l.

N.M.

ROSTA János épitész

Megvásárolt ~~trayx~~ terv

Tájékoztató:

Berkes Istvánné

Döntöttek a könyvtár épitési tervpályázat ügyében.
Magyar Nemzet 1961. december 31. 6.l.

M.D.K.

ROSTA János emléki

N agyobbméretü könyvtár dijnyertes ~~pályázatax~~
pályamüve

Társszerző:
Berkes Istvánné

Döntöttek a könyvtár épitési tervpályázat ügyében

Magyar Nemzet 1961. december 31. 6.1.

MŰEMLÉKvédelem

Rosta János, építész MDL

Az ifjúsági ház tervrajzát készítette el Soltész Dénessel közösen.

-: Ifjúsági ház épült a Kilátóhegyen 3. l.

ESTI HIRLAP

Bp. 1960. júl. 17.

Rosta Pál

l.

A Bitor

1937. 9-10 n.

130. l.

se peut que les amo
plus de temps dans
inconditionnels de
dement sur les pièc
voyant qu'une sorte
trouver au plus vite
tistes préférés, mai
tranquillité tabler
qui ont le sens de l
valeurs seront ceux
à des expositions de

ROSTA S. CSABA építész

„BASMŰVÉSZETI CIRKÁLÓ" - BÁRÓL

MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET 1995, 6, 32-34

Szentélyében eltölt bordájú egy keresztboltozatos
közepén az egymást megsző boltozat bordáktól ha
négyszögben Remete Szent Pál és Szent Antal tal
ábrázoló domborművel mennyezetén. A bordák n
és gyámkövein 11 címerpajzs mesterjelekkel. Ez
közölte a beszterczebányai plébánia templomról í
könyvében. A hajóban két csillagboltozatos szaka
oldalfalon szögletes félpillér alakú gerinczhordoz
sarkokban a keleti oldalon két czímer alakú gyám
nyugszik, a czímerekben itt is mesterjelek.

A szentély ablakai csúcsívesek, egyszerűek.

1. Főoltár szekrényében domborműben Remete S
Szent Antal találkozása barlangban; közöttük fesz
predelláján csúcsíveskori zöld lombékítmények k

ROSTA S. Csalra épitèn

Új magyar épitészet.
Bp. - Dacatya Gabriel, 1998
44.

Gustav-Adolf-Stiftung, >FABINI, Joseph

Guşteriţa, rum. Ortsbezeichnung für >*Hammers-*
f

Gusu, rum. Ortsbezeichnung für >*Gießhübel*

Gut-Heil-Höhle, >*Höhlen in Siebenbürgen*

Gutt, W a l t e r, Höhlenforscher, >*Höhlenfor-*
hung und Höhlenkunde in Siebenbürgen

Guttempler, >*Jugendbewegung*

Güttler, W o l f g a n g, Kontrabassist und Musik-
dagoge, * Kronstadt 10. 1. 1945. Mitglied im Rund-
ksinfonieorchester Bukarest und ab 1975 im
rliner Philharmonischen Orchester. Seit 1985
Prof. an der Hochschule für Musik Köln, Leiter von
isterkursen und Mitglied im *Consortium classicum*
d *Trio basso.* KT

Gyepü, Grenzsicherung in Ungarn im 10. bis 12.
. durch Verhaulinien, lat. indagines, rum. Presa-
. Sie lassen sich durch Ortsnamen, archäologi-
he Funde und Erwähnungen in Chroniken und
kunden nachweisen. Durch die G. führten an stra-
gisch wichtigen Stellen Tore, ung. Kapu, lat. Porta.
r den G. erstreckte sich ein Ödlandstreifen, De-
rtum, den von den Verhautoren aus nur einige
ege durchzogen. Am Außenrand des Ödlandes
ar die Überwachung Beobachtungsposten anver-
aut, die ung. Les, Ör, rum. Straja genannt werden.
urde während des Landausbaues der Ödlandstrei-
n besiedelt, so wurde die äußere Beobachtungs-
tte zur inneren Gyepü-Linie, vor der sich ein neuer
dlandstreifen mit einer äußeren Beobachtungsli-
e erstreckte. Zur Grenzsicherung wurden von den

Rosa Yosef

Lista Tamás építész

Részlet az alsóbb: pódiumból
(maket, részlet)

N. N.: Amsterdam: városháza
terv: pódium 1968

Magyar Építőművészet 1970/2 2 old.

ÉVES MUNKA ÖSSZÉRTÉKELÉSE PONT

Táblázatok végén található pontokat kérem ide írja be

Kérem a pontokat adja össze és számoljon be (I.sz.+II.sz.) osztva kettővel

29. EGÉSZ ÉVES TELJESÍTMÉNY SZÖVEGES ÉRT

.....

.....

.....

.....

.....

A köztisztviselő értékelése:

ROSTA István emlékezete

Szilágyi 2005. 173-174.

Rost József

szombathelyi szobrász

l.

P. Balay János dr.

A szombathelyi szent Domonkos-rendiek lelkipásztori működése 1638–1938. Szombathely 1938. 114. l.

oda. Az ide-oda lengés, váltás, forgás, illetve az egyensúlyteremtés motívuma a nyelv minden szintjén megvan, még a magánhangzók palatális-veláris váltakoztatásában is ez érvényesül: férgek : : : : : forgok; lőre, lóra; *grimmatökét* testvérek öleljük meg a *gramma tikot* belője azt stb. *Éjre vált — napra vált*, illetve: s fönt a vallatólámpa zöldre *vált* — mondja a vers tételesen is.

A játékosság, frivolitás és könnyedség szerepét a 70-es években megújuló prózánkban Balassa Péter elemezte röviden. (A téma külön tanulmányt érdemelne.) A játék az, amivel „fölötte" lehet maradni, miközben „benne" vagyunk, írja. Szerintem a játékosság nem elsősorban a „fölötte-benne" pozíciót jelenti, hanem a „fölötte-kívüle" pozíciót, vagy ezt is, Tandori találó szavával szólva a „rá-kívül-levést". Erről Peter Marshall *Nincs helyed a temetőben* című regényének egy részlete jut eszembe, ahol szintén „szókereső játék" folyik, de ez a játék is véresen komoly:

„A fa csak egy szó, doktor. Kellett lennie egy időnek, valamikor régen, amikor maga a szőnyegen csúszva-mászva kinyújtotta a kezét, és életében először megérintette egy ismeretlen anyag furcsa, durva vagy fényezett felületét, melyet aztán valaki biztonságosan becsomagolt a maga számára egy szóba: fa. És az a valaki, aki felnőtt magasságából lekuporodott magához, valamikor bizonyára szintén kitárt kezekkel csúszott-mászott, egy másik szőnyegen, a világot kutatva. De nem sikerült megtalálnia, szavakat kapott helyette."

Zalán Tibor kérdez, és kérdéseihez új nyelvet próbál megalkotni. A nagy kérdés, hogy nyelvileg (is) egyeztetni tudjuk-e egyáltalán tapasztalatainkat. Zalán többfelé nyit, többfelé próbál meg konszenzusokat teremteni. A hagyományos és a modern hagyomány számára nem kulturális ballaszt. Versei nyelvi, grammatikai térben játszódnak, és ez *az, ami*. Nincs más jelentése. A lélek és a formák viszonya változott meg.

— Es ha nem változtatod fel, akkor vajon elkerülted volna, vagy az a másik el-kerülte volna, hogy megkopasszák?

Csend ereszkedett közéjük. Aztán Tutashia ezt válaszolta:

— Ezen még nem gondolkoztam —, és felhajtotta a pálinkát.

Befejezték a vacsorát. Tutashia a pipáját szívta.

— Egyedül nem mer beszélni a Nakasiákkal, de a bosszúról nem fog lemondani — szólalt meg halkan Mordeh.

Jó ideig egyikük sem szólalt meg. Iszak elrakta a tányérokat, letörölte az asztalt. Tutashia odaszólt neki:

— Eredj Iszak öcsém, keresd meg Budu Nakasiát, mondj el neki mindent. Még a végén bajt okoz neki ez a sakál.

Iszak reggel fogta a rövidárut és elindult a hegyi falvak felé. A Nakasiák azonban most a szokásosnál is jobban titkolták a tartózkodási helyüket, és nehéz volt őket megtalálni. Mire Tutashia üzenete eljuthatott volna a címzettig, megtörtént az, aminek meg kellett történie: Szarcsimelia valahol megleste a Nakasiákat, rálőtt Budura, aki ott helyben meghalt. Luka azt hitte, hogy a rendőrség csapdájába kerültek, és elmenekült. Szarcsimelia ezután jelentkezett a közvetítőnknél, elfogadta az amnesztiát, beállt a szolgálatunkba, és egy-két hét múlva már a rablókat üldözte.

Luka Nakasia még néhány napig rejtőzködött, csak azután merte rászánni magát, hogy hazamenjen. Egy hetet otthon töltött, azután visszament az erdőbe. Így, lassanként szoktatta magát hozzá ahhoz, hogy otthon legyen. Mi sem zavartuk ebben. Végül megunta a rabló-pandúr játékot, és kapát fogott a kezébe.

Egy hónappal később megállapodásuk szerint Tutashia ismét benyitott Mordeh ajtaján. A vendég köszönt és leült. Hallgatásából Mordeh megértette, hogy Tutashia már tud Budu Nakasia haláláról, és sok minden másról is.

— Tudod, ugye, hogy Szarcsimelia beállt a rendőrség szolgálatába, és most a zsiványokat üldözi? — kérdezte a házigazda.

— Tudom. Emberevőt neveltek a patkányból!

Mordeh nem értette, hogy ez mit jelent, de nem kérdezett rá.

...Sassanides. Copenhagen (Paris 1944. 293—316., 336—352.

67. D. Muszhelisvili, Szakartvelosz isztoriuli geografiisz dziritadi szakithebi. 206—212.; M. Lortkipanidze, i. m. 45—46.
68. Exc. de leg. 590. Frg. 22. (Mü. Di. Frg. 41.)
69. A Nyugat-Grúziában lezajlott események datálását a 41. fragmentumnak az a közlése teszi lehetővé, amely szerint „ugyanebben az időben érkezett Bizáncba egy perzsa küldöttség, és jelentette a perzsák győzelmét a kidariták fölött, valamint a hun Balaam város bevételét". Mivel a perzsák 467-ben arattak döntő győzelmet a kidariták fölött, s ekkor foglalták el Balhot (a forrásban tévesen: Balaam) is (Czeglédy Károly, Nomád népek vándorlása Napkelettől Napnyugatig. 156.), a nyugat-grúziai események idejét is 467-re, illetve az azt megelőző évekre kell tennünk.
70. Ezeket az eseményeket Toumanoff Vahtang második nyugat-grúziai hadjáratával hozza összefüggésbe, és 468-ra datálja. (C. Toumanoff, i. m. 363—364.) Toumanofftól eltérően Muszhelisvili és Lortkipanidze Vahtang első és második nyugat-grúziai hadjáratát összevontan tárgyalja, és ugyancsak Priszkosz adataira támaszkodva az események idejét az 5. század 60/70-es éveire teszi. (D. Muszhelisvili, Szakartvelosz isztoriuli geografiisz dziritadi szakithebi. 206—212.; M. Lortkipanidze, i. m. 45—46.) Bogveradze, aki külön tanulmányt szentelt Priszkosz Nyugat-Grúziára vonatkozó adatainak, Vahtang hadjáratainak idejét három év határai közé (466—468) szorítja. (A. Bogveradze, Priszke panionelisz erti cnobisz seszaheb. 189—198.)
71. Így értelmezik a görög szöveget Al. Gamkrelidze és Sz. Kauhcsisvili, akik a Grúziára vonatkozó görög forrásokat grúz nyelvű fordítással adták ki. (Georgika I. A szövegeket grúz fordítással kiadta és jegyzetekkel ellátta Al. Gamkrelidze és Sz. Kaukhcsisvili. Tbiliszi, 1961. 261—262.) A szövegnek erre az értelmezésére támaszkodik Bogveradze (A. Bogveradze, Priszke panionelisz erti cnobisz seszaheb. 189—198.), Muszhelisvili, (D. Muszhelisvili, Szakartvelosz isztoriuli geografiisz dziritadi szakithebi. 206—212.), Lortkipanidze (M. Lortkipanidze, i. m. 45—46) és Toumanoff (C. Toumanoff, i. m. 363—364.). Priszkosz 41. fragmentumának német nyelvű fordítása szerint azonban a perzsák és az ibérek nem a szvánok oldalán, hanem a szvánok ellen harcolnak. (E. Doblhofer, i. m. 77—78.)
72. D. Muszhelisvili, Szakartvelosz isztoriuli geografiisz dziritadi szakithebi. 206—213.
73. D. Muszhelisvili, u.ott 204—206.; M. Lortkipanidze, i. m. 47—48.
74. Histoire de Lazare Pharbe (ford.) S. Ghésarion: V. Langlois: Collection II. 253—368.; R. Grousset, i. m. 214—230.; L.—N. Dzsanasia, i. m.
75. Kartlisz chovreba I. 200—204.
76. „Holo moikla igi szparszta brdzolasza sina monakopiliszagan miszisza, rametu icoda ganahevi dzsacsviszaj gliasza kuese da agipkra raj khrmali tviszi, rajta szcesz kacsza szparsztagansza, monaman man borotman hkra iszari gliasza kuese da mit mokuda . . .: A perzsákkal folytatott harcban megölte őt egy volt szolgája, mivel ismerte a hóna alatti rést a vértjén, és amint fölemelte a kardját (Vahtang), hogy rácsapjon (valakire) a perzsák közül, a gonosz szolga a nyilát (Vahtang) hóna alá lőtte, és ettől meghalt . . ." Az idézett részlet a Nino életrajz Arszen-féle szerkesztésének parafrazált változatából való. (Dzveli kartuli agiographiuli literaturisz dzeglebi. III. 81—82.
77. E. Stein, Histoire du Bas-Empire II. Paris, Brussels, Amsterdam, 1949. 92—101.; J. B. Bury, A History of the Later Roman Empire II. London, 1923. 10—15.

Szívütések

1

Lélegzek túlélőhalálnak
torkomnak énekelve —
Szívütés rajzol ágat
arcomra tenyeremre

2

Állok némán a falnál
Várom, hogy értem is kiáltoz
— mielőtt döndülne föld-ég —
e torkaszakadt város

A világosság van,
És fonákja a sötétnek.
Valamit mégis fel kéne mutatni
Ha már bebizonyítani nem lehet
Félbizonyságok és teljes bizonytalanságok váltják
egymást és ellenük szólni nincs kinek

*

A mindenség mintegy összenyomott kalap
Kergeti, gyűri önmagát.
Semmi jele, hogy ezeknek a dolgoknak
Valaha változása jönne
Harcias karmok, eleven dárdák
Jönnek és mennek
És zavarba hozzák a félig otthonosokat.

1985. ápr. 25.

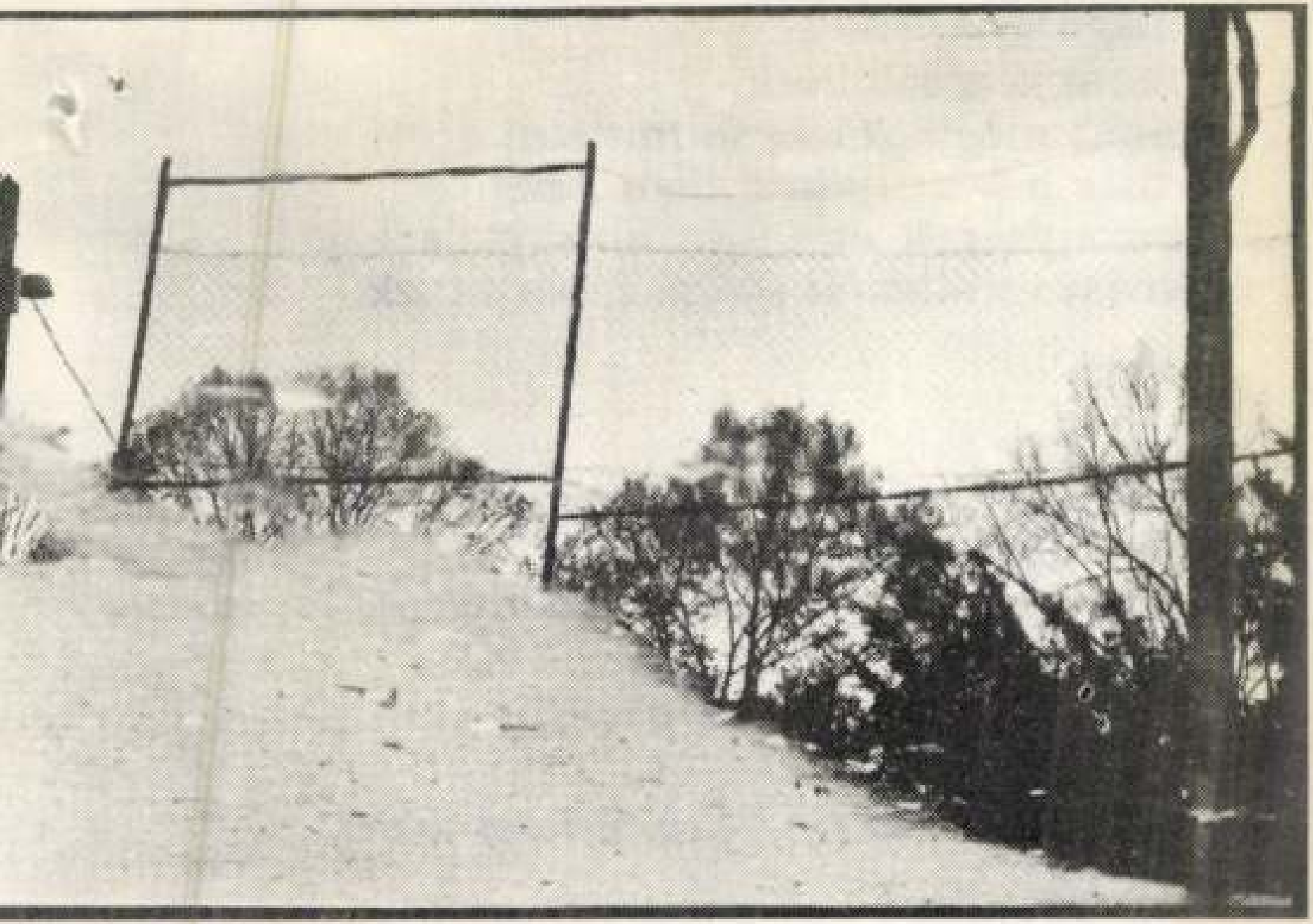

n vannak: Szabó Lőrinc, Németh László, József Attila, F
gy a névsort olvasom, kísértetiesen egymásra rímel a kapcsola
intha egy elátkozott királyfi kísértené minduntalan a lehetetle
ik kapcsolat története egyet bizonyít: a kísérletek seményte
bb tanítványokat is el-elkapta a lázadás, még Sárközi Györg
yitotta egyszer száját, hát még az milyen keserves párharcot
ncsak tanítvánnyá, de feleséggé is fogadott: Török Sophie mé
atott tőle életbeli alteregója, a feleség sorsát vállaló Tanner
ılán épp ezért — ez lett a legfájdalmasabb küzdelem. Tudjuk
llások okai különbözőek, hol a történelem, hol a világnézet, h
érdések szóltak közbe: vaskos kötetekben lehetne mindezt
y esetben már meg is születtek ezek a könyvek.
ızután egyszerre csak mintha az átkos varázslat szűnne, Páriz
fiatal magyar pusztai fiú, Illyés Gyula, Babits olvassa újabb
atallal, aki akkor már bejáratos hozzá, és még éppen nem láz
Attilával üzen érte, és ő — úgy tűnik — jelenlétével megszün
kortól kezdve mintha minden megváltozna. A személyében min
l küzdő költő körül felvirágzik egy elapadt folyóirat, lakásánal
óváavatás szentélye lesz, az Esztergom-Előhegy-i kis ház pedi
ándokhelye.
-e valóban valami sorsszerűség a korábbi kudarcokban, és a
solatok valamely belső különbségét is felfedi-e? Erre szer
osság miatt talán túlzottan is sarkítottan választ keresni. Két,

ROSTA József (grafikus)

Fotói közölve: Életünk, 1985. 5.sz.

Rostás János, [építész]

Tervezői: (Győr.)

Groni István: A lakótelepek 6.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1975. febr. 16.

M.D.K.

Rosta István

19 éves felsőip. isk. tan.

1949-ben a Debreceni Képzőművészeti Szabadiskola hallgatója volt

Képzőművészeti élet a felszabadulás után
MŰVÉSZETTÖRTÉNETI DOK.KÖZPONT FORRÁSKIADVÁNYAI II.
Bp. 1965.

Rosta Andor

asztalosmester

Uj Magyar Otthon kiállitás, 1940.Budapest.
katalogusa 24 lap

MDK

Rost Ottó

1900. Páris, aranyérem

Az Iparm. Társ. kiállításainak kitüntetettjei.
M.I. 1903. 154.l.

MDK

Rost Ottó

1900. Páris, aranyérem kitüntetés.

Cikk: A magyar iparművészek törzskönyve.

Magyar Iparművészet, 1903. 154.l.

MDK

Rost Ottó Bpest.

Közreműködésért aranyérem kitüntetést kapott a párisi világkiállitáson.

Cikk: Kitüntetések a párisi világkiállitáson.

Magyar Iparművészet 1900. 357.l.

Rosta János

8 tanteremes ált. iskola, Pétfürdő (Vázlatok) (Rosta János építész.) - Magyar Építőipar, 1968. 1. sz. 15. l.

Az 1968. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája. - Művtört.Írt. 1971.2.sz.149-182.l.

156.l.

Melczer János,

Jacobus Rost, festő

Melczer János XVII.századi tézislapja melyet a metsző, Balthasar Kilian,a nagyszombati jezsuita templomban ol tárképeket festő Jacobus Rost rajza után készittetett, 3.old.12.jegyz.

Galavics Géza: A törökellenes harc és egykorú világi képzőművészetünk 1.old

Művv.Tört.Ért. 1976. XXV. 1sz. Bp

ROST, Franz, norsaji üvegfestő

(Graz)

F.R., Glasermeister, 8 éves korában meghalt (1797, 6811)

Freiburger Zeitung

(Genthon)

ROSSOLIK, Franz, pozsonyi asztalossegéd

F.R.,Tischlergesell,
3 hónapos fiá megh. [1840, 69 l.]

Pr.Z.

ROSSOLIK, Franz, rézmetsző arcképe

F. R. Tischlergeselle, 3 hónapos fia megható.
(1840, 69.11

Preßburger Zeitung
(Gentilotti)

M. D-k

ROSSKOPF, János Vilmos festő

1796-ban vratkozik be a bécsi Képzőművészeti Akadémián

Garas XVIII. 14. 246. l.

Rossol János, kertész

Divatcsarnok, 1854. máj. 15. 27. 611-620
Tavasy: Virág...kiállitás

Rossovski László

Tengerészfotó

1

Szolgálati kisebb munkák

V. 455. l.

Rosso, Giambattista

olasz hadiépítész

Magyarországon

járt

Magy 28. I.

ban megjelen
cimü munka
példányát ol
meg, hogy kön
viszonzásul az
leteti kiadva
küldeni szíves
Kelt Bu
tanácsának 1
tartott ülésébő

17 sz. SZÉKESFŐV. HÁZINYOMDA.

Rosso Giovanni

Battista

XVII. 22.

Stukkator

dimitette a nagyvon-

bati templomot.

Budinis

160. l.

lékek Országos Bizottságának»

Budapest.

.sz.megkeresésére értesitjük a
ogy a szállitott quarcit-homokért
3-fillérr átvételéről szóló nyugtát
MES» váltóüzlet részvénytársaság-

Rosso G. B.

Stukkator

Budapest

100, 160. l.

121. tabla.

Zólyomi várfelügyelőség

10. szám
1904.

A
Műemlékek Tekintetes Orsz

Steklo Ottó máso
mán egy költségvetést
tész megbízottjának a
helyszínen megejtett sz
beszélésela értelmében
földerjesztés végett adja

Ezen költségvet
fogházon eszközlendő j
gában csak decembe
vel Králik építész nem
helytelenül kiállítva,

Rosso, G. B.

Stukkatúr

Nagyrombati templom

Budinis

121. tábla

Rosso, Giovanni Battista

stuccatore

XVII. s.

Opere in chiesa di

Trinità

190. l.

Brindisi. 160. l.

CXXI. tabla

a nagy számban részt-
képező divisiónak
tulajdona.

Pohár agyagból, római VII–193

Rosso Giovanni Battista

Stukkátor

Loretói Szent Ház
templom stukkói
Pietro Antonio Corbával
együtt
(1659 ?)

l.
Hekler Antal
136. l.

Rosso, Giovanni Battista

stukkatur

l.

Kapbarokk

Rej. Tais-Erk.

II. 253-l.

265. l.

TORNALJA

lapterjesztő vállalat
TORNALJA

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Rosso, Giovanni Batt.

stukkátor

nagyszombati jezsuita
(egyetemi) templom

1702
2. Prügltől

531. l.

stukkói szerelő
festő

Rosso, Giovanni

Battista

detto

il

Peter II.

20. C

1476
fl

~~kalyxxka~~ és fejet fordítva fejjel. szarvai
ùd két file be van kasítva. Elöl balás
ki. Bordai annyira kiállnak, hogy

ja 2 cm.
orrétol. Ara 12 lira = 5.52 fr.
c) N° 1. alatt az elsö számolási.

n az Iparmüvészeti Muzeumbanhelyeztetett el.

Vétetett 1896: [illegible] 26-án
52 k. D – [illegible]

Az elszámolás elfogadtatott 1
(464/901.)

Jegyzék.

		Fizetendő Budapesten	
		Korona	Fillér
	Vátéz statisztika		
	Balaoglu, politika		
	postásul		

Rossi, Giovanni Battista

Architekt

c.

Hohenzollern

101 c.

Rosso, Giovanni Antonio

a nagyszombati egyetemi templom oldalhajójának freskói, festették 1639–1655 Torniné Jacopoval együtt.

írod

Hekel Ilona

10/I.

Rosso, Giovanni Battista

MDk

festő

A nagyszombati jezsuita /később egyetemi/ templom /épült 1639-37/ belső diszitésénél dolgozott.

Magy.Müv.Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 330.o.

Repr. Nagyszombat Egyetemi templom, belső.

U.o. 331.o. 254. kép.

M. D. K.

ROSSO, Giovanni Balassi-k ércélete 2

stukkator, ? festő ?

Nagyszombat, (Trnava) egykori jezsuita, később egyetemi templom főhajó díszítése 1700 körül

Kodos Jenő: Magyar építészettörténet Bp. 1961. 176.

MDK

Rosso, Giovanni, Battista, festő

a főuri kastélyok olasz barokk mestere a 17.sz.ban

A magyarországi művészet története. I. 391.l.
Bpest, 1961. II. kiadás.

MDK

Rosso, Giovanni Battista, festő

a nagyszombati templom olsz festője.

A magyarországi művészet története I. 375.1.
Bpest, 1961. II. kiadás

MDK

Két kiállitás. Refo

Rosso Giovanbattista és Tornim Jacopo MDK

a nagyszombati jezsuita tpl. stukkói

Balogh J: A késő-renaissance és a korabarok müvészete. M.Müvelődéstört. III.köt. Bp. é.n. 568 l.

M.D.K.

Rosso, Giovanni Battista, festőművész

műve a magyarországi egykori jezsuita templom mellékhajójának 1693-ban készült mennyezeti stukkódíszítése

Aggházy Mária: Barockplastik in Ungarn.
Übers. Barbara Faragó
Bp. 1959. 29 l. 185 t.

51.1/10 old.

Giovanni Battista Rosso stukkátor

1636 ban Klostermeuburgban dolgozott.
1649 ben a magyarországi templomokban oltárkeretek stukkóit készíti. 56 old

Kászonyi Andrásné: Andrea Bartinalli stukkátor és köre. 55.o.

Az Iparműv. Múz. és a Hopp Ferenc Keletázsiai Művészeti Múz. Évkönyve. VII. 1964. Képzőműv. Alap Kiadóvál. Budapest. 1964.

Giovanni Battista Rosso stukkátor

A nagyszombati templom hajóján oldalkápolnáinak stukkódíszeit készítette. 67.old.
A Szt. Sándor kápolnában pusztult vannak. A Szt. István-kápolnában megvolt még a Mater Dolorosa kápolnában pusztult virágkoszorú lejárón. 67.old.

Kászonyi Andrásné: Andrea Bertinalli stukkátor és köre. 55.o.

Az Iparművészeti Múzeum és a Hopp Ferenc Kelet-ázsiai Művészeti Múzeum Évkönyve. 1964. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalat. Budapest. 1964.

(VII)

ROSSO, Giovanni Battista stukkátor

Klosterneuburgból jött hozzánk

1635. Nagyszombat, jezsuita templom,
Ignác és István vértanúi kápolnáját –
kok stukkódíszre à 290,– forint
1649. Ker., Fájdalmas Mária-kápolna,
stukkók 280,– forint
Irodalom: Barokk szobrászat... Bp. 1959.
I. 46. 47. 48. 263, II. 191. l.

Giovanni Battista Rosso

stukkátort 1639-ben Nagyszombatba szerződtették; a jezsuita templomban hét oldalkápolnát, majd 1649-ben egy kórmadliákat ékesített.

Voit Pál: A barokk Magyarországon, Budapest, 1970. 152 l

231

Giovanni Battista Rosso

a nagyszombati jezsuita templom 3 oltárképének stukkókeretei. 1639, 1649-13. sz. festőoltárkép.

Voit Pál: A barokk Magyarországon. Budapest, 1970.

951

Giovanni Rosso nobrán M.D.K.

A nagyszombati egyetemi templom kápolnájának stukkodíszítésén közben tőle

1635 - 1655

K. Divald: Old Hungarian Art. London 1931

Giov. Batt. Rosso valóra M.D.K.

A meggyszombati jezsuita templom (kápolnáinak) stukkóit készítette 1639-55 között, másokkal együtt.

Kampis: Magy. műv. Bp. 1960 437

Giovanni Battista Rosso

és Pietro Antonio Conti dolgozott
1639-55 között a nagynomboli
jezsuita templom bárokos - mennyez-
feiner stukkódiszén.

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. századig.
Bp. 1968. 167 l., képes /Minerva zsebkönyvek/

114. l.

M.D.K.

Giovanni Battista Rosso, szobrász

A nagyszombati jezsuita templom gazdag stukko diszei it készitette részben. Olasz volt. 1639-1655. 437.o.

Kampis Antal: A képzőművészetek

A Kultúra Világa. III. köt. A képzőművészetek, a zene, a színház és a film. Kinzrva. 1960. Bpest

M.D.K.

Giovanni Battista Rosso, festő.
olasz

1639 és 1655 között dolgozott
a Pietro Sparro tervei szerint épült
nagyrombati Egyetem - (előtte jezsuita)
templom kápolnai - mennyezetein
gyönyörű stukkó - dísz munkáin.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp. 1966. Corvina

144. old.

MDK

Rossnagel Márton

Siklóssy L.: Régi pest-budai asztalosmesterek. M.I. 1922. 11.1.

Rossnagel
asztalosmester

MDK

A pesti Vigadónál dolgozott

317.o. 55. jegyzet.

ZÁDOR ANNA: POLLACK MIHÁLY. Bp. 1960.

Rossmagel Mátyás

1818.

laid

Budapesti ásitalos

mesterek.

bra. Fején fekete bársony (melyen van) fehér
arna, ~~hátulról~~ oldalt tengerzöld
arála világos barna. Fekete szőrtüe
zárpik s szétnyíló felöltőjének gallérja
piros fügyvény lóg, melyen felül ezüst

ARTÆ.

32 fm.

ng. 1-jén.

. van.
ára engedélyét át (36/96), hozzám
6).
a elnámolás elfogadásáról 1894: VII. 10-én.

Rossnagl Istvan

l.

Kalmárcsend

69. l.
70. l.
84. l.
91. l.
92. l.

Mályusz Károly dr. IX. 145.

Rossmäler J. F.

38. Lap.

1.

Tótképes 1922

M. D. K.

ROSSMANN Frigyes építész

Vasút alatti gyalogos aluljáró

MNOT 113/a-c - 56.

Dalmy Tibor-tól

MNOT katalógusa 1958. 219-221. l.

M.D.K.

ROSSMANN Frigyes építész

Ilyalo-úti híd

MNOT 23-54.

Mnot katalógusa 1958. 241.l.

ROSSINI Vittorio M.D.A.

1920-ban Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954. 334.l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Rosskopf Imre Vilmos

festő, Pozsonyban
működött

1743 körül született.

Lásd

Fleischer Béla

79.l.

ROSSINI Vittorio

M.D.K.

1922-ben Nagybányán a Szabadiskola tagja

Réti: Nagybánya... bp. 1954. 335.1.

ROSSIER Joseph, architekto Pozsonyban

J. R. Portrait-Maler, Wheter Lánya megfelt
(1799, 765 1)

Preßburger Zeitung
(Gentbar)

68. VeML Divisionales I. cs. 34. sz.
ngrác. 10. köt. *Erdélyi László:* A ti-
p., 1908 809-811.
beírt oklevél a Hosszú és az Új ut-

2-68. Győri kápt. bev. jk. 13. 475-

ROSSIER, Arnold fertő

1753 Porsony

An 1998. 245.

Rossi (de Rubais),
Giovanni Jacopo

C.
Bpgrafár.

4. 8. 52.

AGOS BIZOTTSÁGÁTÓL
RÉNA ÚT 41. SZÁM.

I s t v á n Urnak

G y ő r .

Rossi, Giovanni

Jacopo

l.

Kel Bografah

4.22.

M.kir.budapesti 1.honvéd gyalog e

4360 szám.
sgt.1908.

WAGNER tartalékos örvezető fegyve
F.hó 22.kelt 678/1908.számú átira

A „ MÜEMLÉKEK ORSZÁGOS BI

BUDAPEST,1908.szeptember 29.

Kérem a csatolt ho
József Rezsö/:1897-253:
ni.

1 drb.melléklet.

Rossi, Gio. Giacomo

Müve:

Il Teatro della Guerra
Contro il Turco dove
sono le Piante e le
Vedute delle principali
Città e ~~Fortezze~~ Fortezze del'
Ungeria etc. XI. Tmce
prsponar ajanlua 1687.
Keizüli Romában. Folio,
41 darab metszettel

Majlath tört. kiáll

247, 251 l.

g.

Kereskedelmi
. . . . . .
tárgya . . .

BUDAPEST

tisztelettel megküldjük.

eptember 25-én.

LAMVASUTAK

Rossi, Gio. Giac

rem.

l. Feldspatho

28. t.

Zólyomi várfelügyelőség

19 [illegible]
1907.

A

Műemlékek
Bizottsá

November
becsü leiratára
Rápolnából folyos
volt, mert nem l
mivel a folyosó
van a raktárna

Rossi, Gian Giacomo de

Buda ostroma c.
nieszete
repr -
Maggiorotti - Bonfi Buda - Pest

39. f. 42. f.
44. f.

Pest eröditesei
XVII. 7.
repr
n. o. 40. f

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M.

1908. évi *18107* számv. sz.

III/c ügyosztály.

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

A Müemlékek tekintete

Hivatkozással f.
kelt becses átiratára van
hogy a késmárki fatemplom
1906 évi 66538 sz.rendele
mutatott számadása megvizsg

Rossi, Gian Gia-

como de

Mathématicien (?)

Buda 1686-ik évi asztro-

miai adatok szerzője:

Réka rel[illegible].

Repr.

Maggiorotti – Bampi

Buda – Pest

39. l.

Pest ostromának

szerzője, katonaságtól

megnállva és könyvével

XVII. századi Faust

szerzője

u.o 40. l.

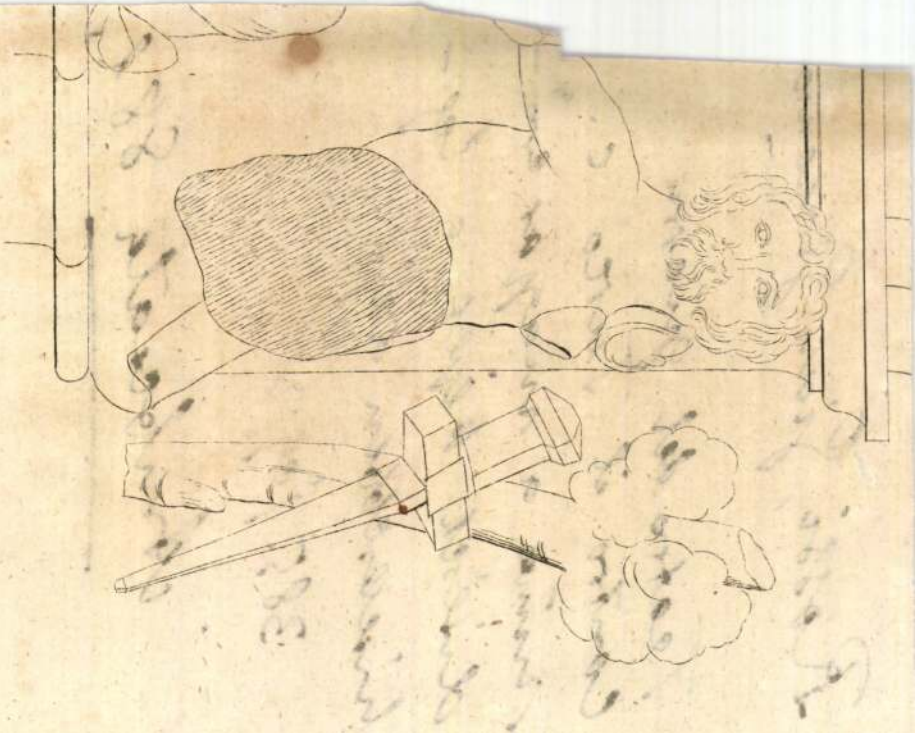

Rossi, Gian Giaco

Teatro del guerra
contro il Turco c.
mine a magnar ero-
diesch bijlt a leg-
hitellesbben adja.

385. jegyzet.

Ambeata 88 l.

YAD VÁRA

. 1866.

KÉPBEN.

S KIADTA

AJOS,

Rossi, Gian Giacomo de

Pest erődítményeinek vonatkozásban fontos fenti rajza a XVI. századból.

Maggiorotti, L. A. — Banfi, F.: Le fortificazioni di Buda e di Pest e gli architetti militari italiani. Roma, 1934. Tom.

Gyalókay Jenő: Századok 1935. 253. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Engedélyé

.....

a műhelyfőnök vagy
aláírása

Rossi Giacomo

laisd

=

Bmk 37 l.

...sabban a nők lelk-
...finomabb, magas „Cí"-ter-
...leteit jutnak kifejezés-
...re. Ebben a kisméretű
...borban a nőiség, ~~hogy~~
~~kifejezés~~ a Ellrieghnek és
...rélisnek olyan egyéni
... mágis ~~egyetemes~~ kife-
...rését állják, ~~mind~~
...mi csak ~~itt~~ ritkán
...alált formára, legmagasabb
...r epikai művészetben,
... hol ep monolog ana-
...giák mondjuk,
...ikray Pálnak „Bánat"
... dobain.

Rossi, Gian Giacomo de

XVI. sz. Buda

laid obv.

Kiràdok

1935. 253. l.

Rossi Erzsébet

1888/89 – 1890/91

Deák Elmer isk.

Ferképzomfoiskèvk·

127. l

MIK.

Rossi Remeo

Kiállitásának hiradása

Szocialista Müvészetért 1966 nov.

M.D.K.

Menguccí de'Rossi, Fr. olasz hadi mérnök

a XVIII. sz. második felében, főleg a 70-es években Szegeden működött.

Nagy Zoltán: Vedres István művészi munkássága, (1765-1830)
Bp. /~~Gen.~~/ 1956. Műsz.tud.történeti kiadványok 6.sz.
Tankönyvkiad. (95 o. + XXIV t.) 8. old.

Rossi, Giovanni Jacopo

római rézmetsző és mükiadó

16.o.

Buda és Pest látképe madártávlatból.

rézkarc.

26.o. 4. szám.

/Dr. Kelényi B.Ottó/:Buda és Pest grafikus ábrázolásai a visszafoglalás korában.1683-1718. 86.és XVI.o. Budapest 1937.

M.D.K.

Gian Giacomo de Rossi, rézmetsző

kiadásában megjelent rézmetszet Egerről, 1687-ből.

Gerő László: Eger, Bp. 1957. /Magyar Müemlékek/ 16.old.

Giov. Giacomo de Rossi epistola

Galdy f. Ingegnoli L.A. - Banfi F.: La fortificazione di Buda e di Pest e gli architetti militari italiani.
Komprom. Stampa, 1935.
253. l.

MDK

Rossi, Giov. Giac

1.

Tört. Képes. 1922. 26. l. / többször /

Rossi, Giacomo de M.L.K.

Metszet Kaposvárról /1686/ fepr.

Zádor Mihály: Kaposvár, Bp. 1964. 63.l.

Giovan Giacomo Rossi MDK

kiadatlan adatok a vampalotban
való lépése 1686-ban.

Irta: dr. Radnai Dénes: Egy vampalotmegmentésről.

Tudomány és élet, 1958. II. évf. 1. n.
37 l.

M.T.A.

ROSSI, Gioan Giacomo-

.Vero- Disegno- E Pianta Della Città de Buda overo Offen e Pest (Roma, 1683)

Gerő: Magyarországi várépítészet Bp. 1955: 437. l.

Rosso, Giovanni Battista stallator 2

Valószínűleg a pozsonyi Pálffy palota
stukkói és ő készítette

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó 1975 Bp.

Uldold.

1

Rosso, Giovanni Battista stallator

annal a bibsi munkacsoportnak volt a tagja, mely Giovanni Battista Carlone olaszi épitész irányitása mellett a Vasfemenburgi munkálatokban részt vett (1636). Nagyszombati munkássa emlitve.

Magyarországi reneszánsz és barokk
Akadémiai Kiadó 1975 Bp.

210. old.

Jacopo de Rossi

Készített Eger városának várfoglalásáról
metszetet. (1687)

Voit Pál dr.: Heves megye műemlékei
II. kötet. Magyarország műemléki topográfiája. VIII. kötet, Budapest, 1972

501

Rossi, Giovanni Battista MDK
festő

a barokk falfestészet meghonositója hazénkban.

Magy.Müv. Tört. I. /szerk. Dercsáyi/ 346.o.

ROSSI Jakob, kőfaragóüzemét Pozsonyban

J. R. Steinmetzgerelt, +26 éves korában, Pozsony, 1847 június 13. (1847, 572 l)

Preßburger Zeitung
(Jenthon)

GIOVANNI GIACOMO DE ROSSI, építész, grafikus

3.ábra. Az Eger városát kerítő falak és bástyáik egy 1687.évi olasz vedután. Fekete repr.

SUGÁR ISTVÁN: Eger város falainak és kapuinak története 177.old.

AZ EGRI M.Z.ÉVKÖNYVE, VI. 1968. Eger, 1969.

G. Rossi

1687-ben látképet készített Egerről.

Voit Pál szk.: Heves megye műemlékei, II. köt.

Magyarország műemléki topográfiája, VIII. köt.

Budapest, 1972 7791

22 l

MDK

GIAN GIACOMO ROSSI

Az egri vár 1687 -i képéről rézmetszetet adott ki. /A könyv reprodukálja/

Gerő László:Eger. Budapest 1954.p.16.

Képzőművészeti Alap kiadása.

M.D.K.

Rossi de, Giacomo, rézmetsző

Egyet ábrázoló „Bepin o Erla" c. metszetét 1687-ben készítette.

H eves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 392. old.

M.M.M.

M.D.K.

Gioan Giacomo de Rossi

G.G.de Rossi részkarca.-1687.Wilchelm Dillich 1606.évi rajzának átdolgozása Rossi:theatro della Guerra /Roma,1687/ c.művéből.20.kép.Fekete repr.

Papp László:Szigetvár XVI-XVII.századi erősség rendszere és ábrázolásai,243.o.

A Janus Pannonius Múz.Évkönyve,1965.Pécs,1966

Végh Károly 2121
Végvári Lajos 78, 140, 547,
Vekerdi László 587, 2379
Vékony László 119
Velledits Lajos 637
Vén Emil 2372
Vén Zoltán 2373
Vén Zsuzsa 1208, 1209, 134
Verebélyi Kincső 164
Veres D. Csaba 492
Veres László 367, 420
Veres Mihály 2374,
Veres Miklós 2375
Veres Péter 2346
Veress Ferenc 547, 1413
Vermes György 1588
Vermes Zoltán 2352
Vermes Zsuzsa 49

ROSSI Ferenc aranyozó

1881.

420. júl. 2.	Az orsz. képtár leltára kináltatik
421. júl. 2.	Az orsz képtár kereteire Rossi Ferenc aranyozónak 547 frt 32 kr utalványozva

104. p.

M. Ért. 1991. 1/2.

ROSSI FERRANTE
olasz várépitő

Pápa várának ostromgyürü épitője 1597-ben

Gerő László- Sedlmayr János: Pápa, 1959. 39.l

MDK

Rossi Erzsébet

Csendélet, olaj

Szent György Céh IX. auk. 1911. nov.

23 l.

Rossi Emilio

l.

Ernst Múzeumaukció ja I.

41 l

indulok uj alkotmányos küzdelembe, ezekl
gitimizmus lánglelkü apostola: Griger Mik
királyság megváltó eszméjének. És fegyv
nyugalmat, békét, becsületes demokráciát
Ezért fordulok barátaimhoz, hiveiml
lakozzanak hatalmas, lelkes táborunkhoz.
igaz ügyet, harcoltam a főváros autonomiáj
sok ezer embertársamon, joggal kérheten
harcolni az elnyomatás veszedelme ellen.
És kérek mindenkit, akit közös eszme
nek semmit, amig igazolt embereim
Griger Miklós és az én nevem szer
Budapest, 1935 március havában, a

Márkus-nyomda, Budapest, V., Bank-utca 5. (Felelős vezető: Márkus Géza
Felelős kiadó: Berecz Vilmos.

Rossi, Emilio

Vallo Torinese

VII/III. 7

M.D.K.

Rossi Emile

Kiss Ernő az aradi 13 vértanuk egyikének arcképe Rossi párizsi festő eredeti aquarelje után. Repr.

Hegedüs János: Kiss Ernő az aradi vértanu hős emléke. Nagybecskerek. 1906. A könyv első oldal előtti cimlapján.

MDK

Rossi, Carlo Giusuppe

Fossati segédje.

/Bakócz kápolna/

AHA. 1956. Tom.III. Fasc.1-4. 13.1.- Balogh: La Capella Bakócz di Esztergom. 1-198.1.

Szalay Imre báró VIII-60

Rossi abbé

selyemgyárs
1785 Temesvár

1 -

Schober József:

A selyemtenyésztés feldolgozása. Bp. 1926.

16 -

Rossi jelzéssel 19. vége

„Vadászrendelet" o.v. 160x65 cm

J.l.j. Rossi 1891. Kikiáltási ár: 1800 Ft.

BÁV 50. Képaukció katalógus, Budapest, 1979. december

Rossi, Antonio 19.sz.

„Tengeri halászhajó" o.v. 52,5 x 42 cm

J. l. p.: Antonio Rossi

Kikiáltási ár: 12000 ft.

BÁV 49.Képaukció Budapest,1979.szeptember

DE ROSSI, grafikus

Szigetvárott a Dilich után készült képeken az Óvári kaputorony nem látszik, de jelzi De Rossi 1687-ben és egy ismeretlem francia mester 1696-ban készült rajza is. Bullach Walther képén ez meg van. 334.old. 6.jegy.3.kép Erhard

KOVÁCS BÉLA: Magyar varak XVII.szazadi abrazolasai 331.old

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 11.sz 1972. Veszprém, 1972

..... nevü munkás igazoltatott.

a művezető aláírása.

Jelölyezem:

k vagy helyettesének
aláírása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Rossi

laid

=

Bmks 40 l.

MDK

Rossi...? aranyozómester

Budán működött. 1788. Jurity-ék Mátyás

festő „Gyűjtés" c képét aranyozta.

MDK A 1 - 1/2283.

Rossetti Domonkos /1650-1736./ MDK

rézmetsző

Tarnocui s.,Rex admirabilis sive vita S. Ladislai. Bécs. 1681. c. könyv 11. illusztrációján: "Dom^co. Rossetti sc." Az ő müve lehet 2-11,16-17, 19-26, 28,30,34,37, 39-42, 44-47. számu kép is.

1681 körül Bécsben dolgozhatott, mint azt egy másik szignaturája is igazolja.

203.o.

Cennerné Wilhelmb Gizella - Rózsa György: A Magyar Történelmi Képcsarnok rézlemezgyüjteménye. FOLIA ARCHAEOLOGICA XI. 1959. 197-199.o.

A publicálatlan rézlemezek jegyzéke. U.O. 199-205.o.

M.N.K.

Rossetti,Domenico,rézmetsző.1650-1736

1.Tarnoczi,S.Rex admirabilis sive vita S.Ladislai. Bécs.1681.c.könyv 1.illusztrációján szignatúra:Domco. Rossetti sc."13.5+8 cm.A jelzetlen illusztrációk közül az övé lehet:2-11,16-17,19-26,28,30,34,37,39-42,44-47. 1681 körül Bécsben dolgozhatott.Lásd még:Iersh.Magy.Tör Tört.Képcsarnok. 203.o.

Gennerné Wilhelmb Gizella-Rózsa György:A Magyar Történeti Képcsarnok rézlemez gyüjteménye. 197.o.

Folia Archaeologica.XI.1959.Bpest.Képzőmüv.Alap Kiadóváll.Bp.

M.D.K.

Rossetti rézmetsző, XVII.sz.2.fele

Tarnoczi, S. Rex admirabilis sive vita S. Ladislai Bécs 1681.c.könyvben szignálatlan metszetei. Rézlemezek. 50.kép, 41.lemez van meg. Magy. Tört. Képcarnok. 201.o.

Gennerné Wilhelmb Gizella-Rózsa György: A magyar történeti képcsarnok rézlemez gyűjteménye. xx 197.o.

Folia Archaeologica. XI. 1959. Bpest. Képzőműv. Alap. Kiadóváll. 4p.

Rosselino, Antonino

M.D.K.

Föltehetőleg magyar dekorativ faragók dolgoztak mühelyében , akik a budai palota munkáihoz szerződtek
1470 k.

Gerevich László: A budai vár feltárása, Bp. 1966.
296.l.

Rossenmäuer, Simon

XVIII. 7.

Kolozsvári asztalosok

2. l.

Rossellino,

épitaphe.

Budinis XXI. 6.

Laid

Rossetti

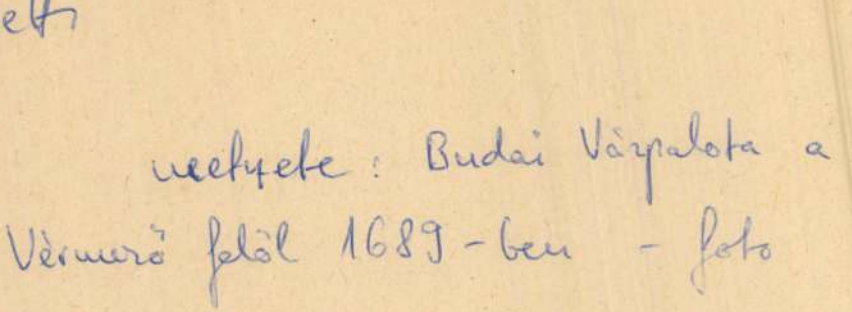

Gombos Zoltán : Budavári Lexikon
Budapest Natura 1969
96. old.

sa vissza, és a vall. és közokt.
kép számolja el.

A hivatalos más

Grabok

igazga

Mb

Rosselli, Francesco

XV. 74

fiorentino pittore e miniatore, fratello di Cosimo. Fu per due anni a Buda, dove lavorò molto probabilmente come miniatore, e forse anche in importanti complessi decorativi.

Budinis

160. l.

Rosselli Francesco

Firenzei mester, miniátor Mátyás
király ideje alatt Budán dolgozott.

Tóth Ernőné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

1911

oben angeführten Gewerbtreibenden

achdem diese Arbeiten zu militärischem

ngsposten unbedingt notwendig waren.-

Der kgl. Regierungskommissär
für die Stadt Zemun:

Makovec v.r.

bliche

N ZUR ERHALTUNG DER BAUDENKMÄLER

országos bizottsága)

B U D A P E S T.

Kenntnissnahme.

ezu bemerkt, dass die Beschädigung des

essung herrührt und durch die oben an=

Rossetti Francesco

pittore e miniatore

Budrio

57. 160. 1.

Rossetti Francesco

miniátor

Mátyás Király

udvarában

Magyar Művészet

1933. 45. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Rosselli, Francesco

Laid

Bibliotheca Corviniana

41. l. 96.1

1873 : 33. *Schule von Siena,* XV. Jahrh.: Madonna mit dem Kinde und zwei Engeln. — 1876, 1878, 1879 : III. 87. *Sienai iskola,* XV. század : Madonna a gyermekkel és két angyallal. — 1881 : 34. *Umbria,* XV. század : Mária a gyermek Jézussal. — 1888 : I. 42. *Francesco di Giorgio Martini* követője : Madonna. — 1896, 1897 : I. 42. *Francesco di Giorgio Martini* követője : Madonna. — 1897 : I. 42. *Nachahmer des Francesco di Giorgio Martini :* Madonna mit Kind und zwei Engel. — 1898 : I. 42. *Francesco di Giorgio Martini* (manière de-) : La Sainte Vierge, l'enfant Jésus et deux anges. — 1901, 1904 : I. 42. *Francesco de Giorgio Martini* követője : Madonna.

Roscelli, Francesco

a londai miniatorművészet egy kiállítás kapcsán.

vrod
L

Balogh Jolán dr.: A magyarországi spát, a királyi könyvek miniátora. Herman Lapok. 1927. 5. sz.

MARKUSFALVA

Máriaüv - kastély

Kézi VL 1865, 97 l.

Rosselli, Francesco

1480-82-ben, de talán már 1476-ban is, Budán volt fenti, Cosimo Rosselli firenzei festő öccse, kifestő, miniator és metsző volt. Mátyás számára készült munkáiból semmit sem ismerünk. 1490-91-ben a firenzei dóm Karkönyvének miniaturáin dolgozott.

Hoffmann Edith:

Mátyás Király Könyvtára.

Lukácsy Mátyás II. 262. l.

~~Pesti ref. főiskola~~ ~~VII. 267, 268.~~

Roselli Francesco

rod
a

Flekler Budapest

4.2.e

1. M. Ip28. 632. f. —

Rosselli Francesco

l.

Stadtbibl. Kiel

1934 - 298 - P

Budapest, 192 3 május 17

ntiványi Gyula úrnak
Budapest

nogy a mai napon külön igazolvány
vettük át letéte részére:
v-7 922/23 é. sz.

Rosselli, Francesco

rod
2

Palermo

18. l.

vor Christus. Kunstkreis des Apollon von Kassel. Römische Kopie.

7. NŐI ALAK.

Márvány. Magassága 112 cm. Hiányzik a fej, mindkét kar és az a tárgy, valószínűen edény, amely a bal combra volt támasztva. A fémszög itt és a nyakon is még megvan. Modern kiegészítés gipszből: a bal térd, a bal láb előrésze az alatta levő szikladarabbal, ruhahajtékok több helyen és a hátsó szikla a reá omló ruhával. Rómából, valószínűen a Borghese-villából való.

Ez a fiatal női alak átalakítása egy híres Léda-szobornak, amelynek a legjobb példánya Rómában, a capitoliumi múzeumban van.* E Léda-szobor eredetijét sok valószínűséggel Timotheosnak tulajdonítják, aki többed magával az

* Helbig, 467. szám.

Rosselli, Francesco

a firenzei miniátor mű-
helyében dolgozott Mátyás
király részére.

Balogh
Jolán dr.

A madocsai
apát, a ki-
rályi könyvek miniátora.

Herman Lapok
1927. 5. sz.

Rosselli, Francesco

pittore e miniatore
fiorentino.

XV. s. Zweig Budin
Lauröbl

Vind 57. l.
Budinio 160. l.

Állami ösztöndíjasok:

Dr. Bakács György (1901, Veszprém, róm. kat.), budapesti I. sz. sebészeti klinikai tanársegéd (Verebély professzor), a berlini kollégiumban nyert első félévi ösztöndíja helyett 530 márkának megfelelő összegű angol fontban kifizetett ösztöndíjban részesülve az 1935. évi november hó 1-től március 1-ig folytatott tanulmányokat Londonban. Főleg endokrinológiai kérdésekkel foglalkozott és a sympathicus idegrendszeren végezhető műtéteket tanulmányozta. Előbbi téren főleg a rosszindulatú daganatok elleni küzdelem vezetőhelyén álló The Cancer Hospitalban (rákkórház) szerzett értékes tapasztalatokat. A kórház kutatóintézetében J. W. Cook professzor útmutatásai alapján a hormonoknak a daganatok keletkezésében való szerepét vizsgálta. A sympathicus idegrendszerre vonatkozó vizsgálatait három helyen végezte. Nevezetesen a King's Collegeban tanulmányozta Blair professzor kutatásait, aki a sympathicus műtétek eredményeit szövettanilag vizsgálta meg. A St. Bartholomew's Hospitalban Paterson Ross professzor vezetésével a sympathicus-dúc kiirtásával kapcso-

Rozsnyai, Ferenc
Kirenei Szent

en a Magyar Országos
XXVIII. kongresszusán
dás az Orvos-Szövetség

s, ref.), budapest-zuglói
időtartamra nyerte, az
otestáns egyháztörténeti
superintendensi intéz-
itelével kapcsolatos tör-
nely probléma a XVI.
önösen fontos szerepet
théma tárgyalása után
ével a kérdés magyar
így az európai presbi-
s Magyarországon — a
közzenek. Kutatásainak
című angolnyelvű érte-
X + 337 oldalra terjed.

1. Péter I, 17-19

LUGASBAN, két szines porcellánszobrocska, piros és arany-
rmeier mintája. Bécs, 1755 k. — Gärtner und Gärtnerin
Porzellanfiguren auf goldgeziertem, roten Sockel. Modell
Illusztr. XXXII. tábl.

rités mellett, álló helyzetben. Bécsi porcellán mintájára.
, farbige Porzellanfigur, stehend, Wiener Porzellanmodell.

kinai jelenettel és peremdisszel. Herend, 1860 k. — Vier
Szene und Randdekor. Herend, um 1860.

doru jelenettel és gazdag peremdisszel. Herend, 1864. —
rien und reichem Randdekor. Herend, 1864.

modoru diszitéssel. Peremén rács- és medaillonokban pal-
en asztalnál ülő kinai és virágos ág, szinesen. Bécs, Du
Schüssel, Porzellan, mit Dekor in du Paquier Manir. Auf
Medaillone mit Palmettendekor, im Mittel Chinesenfigur
zweig. Wien, Periode du Paquier, um 1730.
Illusztr. XXXIV. tábl.

n, J alaku füllel, sárkányfejes kiöntő csővel, kétoldalán
ai alakokkal, H arany betüvel. Meissen, 1735—40. —
J förmigem Henkel, drachenförmiger Ausgussröhre, auf
. Meissen, 1735—40.

Roselli, Francesco

laid
2
Bibliotheca
Corvina.
(Bp. 1927)
41, 96. l.

573. A CSIGAÁRUS, szines porcellánszo
Schneckenhändler, farbige Porzellanf

574. SZAKÁLLAS ÖREG FÉRFI, szine
zaton. „R" mintázó jegy. Bécs, 1750 k
hut, auf viereckigem Sockel. Wien, u

575. KERTÉSZ, szines porcellánszobrocsk
Porzellanfigur, stehend mit Schaufel

576. A SZAKÁCSNŐ, szines porcellánszo
Paquier-korszak. Bécs, 1730—40. —
Wien, 1730—40.

577. ZARÁNDOKCSALÁD, szines porce
farbige Porzellangruppe, auf Felsen

578. ZENÉLŐ KOLDUSNŐ ÉS PIPÁZ
helyzetben. Niedermeier-mintája. Bé
rauchend, farbige Porzellanfiguren,

579. A MULATSÁG VÉGE, fehér porc
„A" mintázójegy. Bécs, 1750 k. — Da
nach Teniers. „A" Modelleurmarke.

580. A MULATSÁG VÉGE, fehér porcell
nyomán. Kék paizsjegy. A" mintáz

Thomas Duffy
Keshegyes

Roselli, Francesco

miniaturator

z rod

Bal XV–XVII. století

II. 581 L.

da varie correnti sane e anche malsane. Oggi, con una visione alquanto più tranquilla, sente sempre più chiaramente che la propria rinascita come il tanto desiderato assestamento dell'Europa danubiana sono possibili unicamente sulle basi dei principii del santo re, principii da attuare in maniera adeguata ai tempi e ai nuovi bisogni. Non v'è oggi in Ungheria proposito più popolare, più generale, e nel medesimo tempo più fermo.

La nazione ungherese è convinta che i precetti di S. Stefano possono redimerla anche oggi. Essa si mantiene fedele alla sua eredità, e non dimentica che in essa è compresa, come uno dei patrimoni più cari, l'idea di Roma e la fede in Roma. Ne risente non solo il fascino, ma anche la generosa tutela. Roma oggi è per l'Ungheria un fisso punto di orientamento, come lo fu all'epoca di S. Stefano.

Nella cappella del palazzo reale a Buda si custodisce in una ricca teca dorata, la mano destra di S. Stefano, mirabilmente conservata. La sacra reliquia è oggetto di particolare venerazione da parte del popolo. Il 20 agosto, festa del Santo, viene

Roselli, Francesco

festő

Horváth Mátyás Kori

177. l.

'beschlag und mit getriebenem Dekor. Deutsch, zw. H.

', ezüst verettel, B S mesterjegy. Német, XVIII. sz. —
gen. Deutsch, XVIII. Jh.

l, ezüst verettel. Német, XVIII. sz. — Zeremonienstab,
VIII. Jh.

ttel és gombbal. Német, Louis XVI. — Spazierstock, mit
ı, Louis XVI.

tyuján két puttó. XIX. sz. — Spazierstock, am Bronze-

ɔgantyu, szines virágokkal. Meissen, XVIII. sz. — Stock,
Jh.

ezüst verettel és gombbal. Német, XVIII. sz. — Zere-
Deutsch, XVIII. Jh.

s gyürüsen tagozott fejjel. Német, XVIII. sz. — Spinn-
III. Jh.

zberakásu szarugombbal, tetején timárcéh cimer, 1773.
azierstock, der Hornknopf mit Perlmuttereinlage. Deutsch,

1581. HÁROM KEREK- ÉS EGY KÖNYV
— Drei runde und eine buchförmige

1582. VARRÓKÉSZLET, gyöngyház, ezüst
mutter, Silber und Stahl. Biedermeier

1583. SZOBORÁLLVÁNY, faragott tölgyfa

1584. KANDALLÓ, sárgás karsztmárvány,
Louis XVI. sz. — Kamin, gelblicher
und Medaillone. Louis, XVI. Jh.

1585. KARMESTERI PÁLCA, rózsafa, ébe
XIX. sz. — Dirigentenstab, Rosenho

1586. PÁROS KÜZDELEM, puszpángfa s.
sujt. Német, XVII. sz. — Zweikampf

1587. KŐDOMBORMŰ, román templomfül
— Steinrelief, Italienisch, XIII. Jh.

1588. BOLTIV, négy darabból, fehér márv
és állatokkal. Velence, XV. sz. — Wöl
lone, Rosetten und Tiere. Venedig,

1589. DOMBORMÜ, fehér márvány, fa két
weisser Marmor, mit zwei Bären, Ve

Rosselli, Francesco
di Lorenzo

XV. n.

l.

Bark Miniatori

13. l.

Görög ének VIII-173.

Rossetti, Francesco

and

Hohlenmeyer

112.c.

't lovon. Jobb kezében bárdját s baljában
ja. Teljesen vértbe van öltözve, fején tollas
kossuí egyenes kard lóg. Alól talán kis-
ött letegő mondatsorlagon e sorral áltnak:
Lassel."

rmalkeretnek: 18.4: 11.9 Cm.

851.

Rossetti Francesco

2 rod
2

Flehler Ing

88. l.

Scossa Dersi da. VIII. 234.

Rossetti, Domenico

Szobrász

XV. sz.

Lásd

=

Fabriczy Kornél

kisebb dolgozatai

Byz. 1915. 280. l

és kk.

Rossenberger Ignác, Kőmüves,
1775., Pozsony.

Pressburger Zeitung
1775., 53. sz.

Pozsony. Rosenberger Ignác,
Kőmüves, 1775.

Pressburger Zeitung
1775, 53. sz.

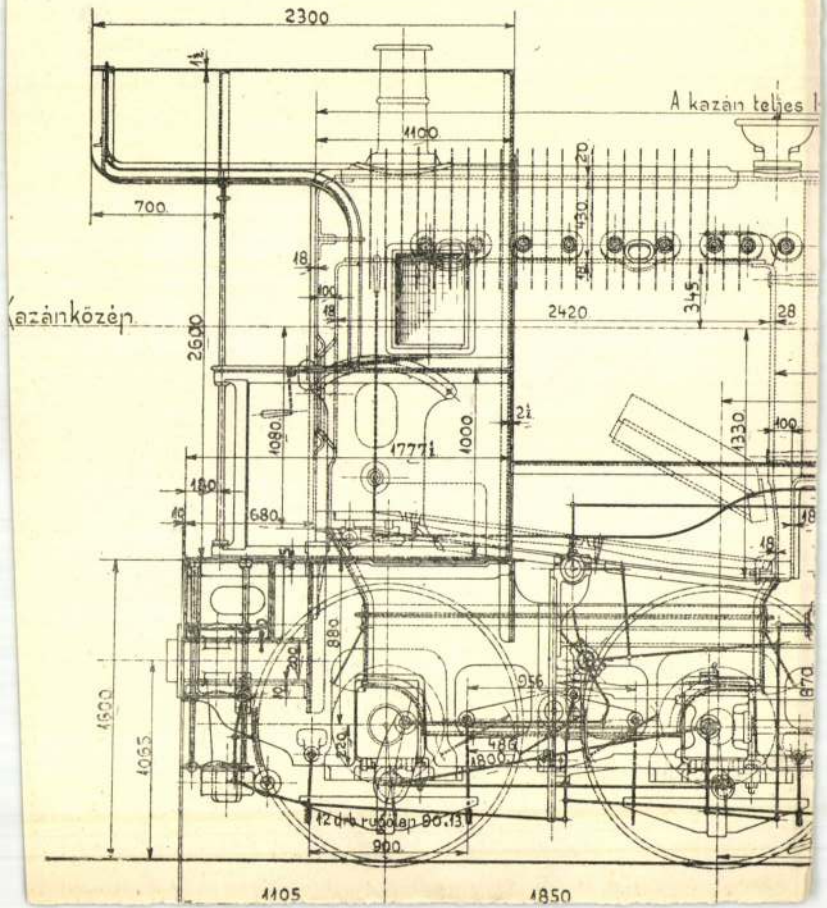
2300
A kazán teljes
1100
700
Kazánközép
2600
2420
345
1777
1000
1080
680
1330
880
956
870
1600
1055
1105
1850
900

Rosseau

mémoires généraux

I.

Tanulmányok Bpest II.

105. l.

ROSSENBERGER, Ignatz, norvegi kő-
müves

I. R., Maurer, 5 éves lánya meghalt. (1875, 53.
szám, 8l)

Preßburger Zeitung
(Gerthan)

Gyula.

A középtért elfoglaló é
innen jobbra ágyúüteg müködik
tanak ki, középütt az elesett
ködnek körül, kutya fut, balr
halad a külváros kapujához. F

GYULA exp: 1566.

alól jobbra: 34.

Rm., mér. a rl. 10.7

ROSSÉ *Szaniszló*, lengyel származású festő és mérnök, * 1850 körül. Az 1890-es években mint Odescalchi Hugó herceg titkára évekig a szlavóniai Odescalchi-birtokon és Budapesten élt. Az Odescalchi hercegi család tulajdonában számos tájképe, köztük néhány bpesti látképe is van. R. 1897. visszatért Lengyelországba s néhány évvel utóbb ugyanott halt meg.

Ro. Gy. II. 390.

3. Kehely, ar. ezüst, hatkaréjos talppal, szárnyá
gombbal, rotulusok helyett kerubfejekkel Bécsi bé
jeggyel. R .J. W. 1608 felirattal. 21 cm m.

4. Kehely, aranyozott ezüst. Kerek talpán vert műv
nagyszemű virágok. Áttört cuppakosarán Sa
szakálltalan mellképe, Mária s Szent. János. Bé
jeggyel, XVII. sz. 26. 5. cm m.

5. Kehely, ar. ez. Kerek talpán vert művű nagys
áttört lombos cuppakosár. Bécsi bélyeg HB jegg
24,5 cm m.

6. Kehely, ar. ez. Vert művű kerek talpán virág
ruhátlan gyermek, áttört cuppakosara hasonló
bélyeg HB jeggyel. 25.5. cm m.. XVII. sz.

7. Kehely, aranyozott réz. Hatkaréjos talpán ver
kerubfejek s odaillesztett passiójelvényes

ROSSBEINTNER, Georg Römisches aus Pfarrarchiv (Pfarrer)

47. sz. tevékenysége a Pálffyak, Erdődyek és Pfarrer vámai nobilitálásában

An 1997/1-3. 233-234

12. Pacificale, ezüst, előbbi stíljében, ugyanazon b
cm m.

13. Úrmutató, aranyozott ezüst, czopfstílű gazd
plasztikus díszítésű; egy szobrocskája a város c
Bécsi bélyeg 1779-ből s J. M. jel. 78 cm m.

14. Vert ezüst tálcza két ámpolnával
passiójelvényekkel díszítve. XVIII. sz. részben ara

15. Füstölő és tömjéntartó csónak, ezüst, vert művi

16. Két ezüst korona 1697-ből. Madonna szoboról

17. hat darab vert művű bádog dombormű öt pas
pelikánnal. XVIII. sz.

A várbeli Szent Kereszt templom

Eredetileg kéthajós csúcsíves templom, ész
háromoldalú apszissal. Épült a XV: században egy

ROSSBEINTNER, Christoph Lelkész

1648, 1658, 1674 Porosz

Arp 1997/1-3. 233.

Tétel-szám	TÁRGY MEGNEVEZÉS
	kákkal) gipsulva csak
3.	Egy darab villamha-
	zetlés és felerősítéssel
4.	"Sugalépső" fedél ma-
	ostreppel minden mell
	kával
2	Pótlék 4 db. kisiko" f
	erkély munkájára rajz
	lás szerint
	tétmen
	Összesítés:
1	Föld és bontási munkák

ÉSE	Méretek és mennyiség	Egységár kor.	fill.	ÖSSZESEN korona	fill.
Áthozat					

lőterében, balról a széles országuton, mely
zt vivő vörös kabátos paraszt közeledik fe-
l, míg jobbról két férfi képez csoportot,
ében hosszú rudat tartva és a másik hátra
be. A középtérben, a fáktól boritott szik-
ve köti le figyelmünket két dolgozó és egy

5-én 268 K-án (402-902 III 2)

(791-902.)
III. 21-én az 1047 szvsz. leirat. (255-903)

Ross Péter

épitész

l.

Leopold Lippay Emlékem

77. l.

Ross, Petrus

épített 1728-38

írod

Cserni Pálostakács Esztereg

74 l.

Ross Clark

c.

Rath. I. 496.

M.D.K.

Petrus Ross, építőmester

neve csaris az esztergomi
vízivárosi (előőrös) jezsuita-
templom építkezésével (1732-
1738) kapcsolatban fordul elő.
Egyébként teljesen ismeretlen.

Antal Kampis: Kunst in Ungarn,
Bp.1966. Corvina

152. old.

Roselli, Cosimo festő V.D.K.

1480 táján két esztendőn keresztül volt Mátyás udvarában szebrász

Kampis Antal: A képzőművészetek története 628.l.
A Kultura Világa Kp. 1963

M.D.K.

Francesco Rosselli, firenzei festő, miniátor, kartográfus, nyomdász-kiadó (1447-1513 előtt)

felfedezőleg 1476-1484 között tartós kedvelt Magyarországon. Itteni működését nemző már több tagú tanulmányában is kifejtette, most számos okiratból vett idézettel bizonyítja. Neki tulajdonítható Közép-Európa térképe, melyen Magyarország is látható.

Balogh Jolán: A művészet Mátyás király udvarában
Bp.1966. Ak.kiad. 2 köt.

1.köt. 544. old.
+ 558. "
+ 562. "

__FRANCESCO ROSSELLI_

firenzei, Fra Zoan Antonio Cattaneo milánói és a dalmát Felix Ragusanus miniátorokat név szerint ismerjük, akik Mátyás király könyvfestő ésmásoló műhelyében dolgoztak.

Radocsay Dénes: Magyarországi reneszánsz művészet, Bp. 1959. TIT József A. szabadegyetemének előadásai 34.

Rosselino Bernardino MDK
/Bernardo di Matteo Gambarelli/

építész

Mátyás budai várpalotájának szerkezeti darabjai részben az építészet architektonikus formáit ismétlik meg.

Magy. Műv. Tört. I. /szerk. Dercsényi/ 253.o.

A várpalota mesterének /valószinüleg a firenzei Chimenti/ stilusát a hozzá kapcsolódó töredékek jelzik.

U.o. 256.o.

I. Ross

Lari-fari-fa-rendje Bartók

Béláról

Utunk évkönyv 70
Cluj 1969

293.dd.

Petrus Ross

épitette 1732-38 között az Esztergom-
vízivárosi egyházi jezsuita templo-
mot.

Kampis Antal: A magyar művészet a XIX. századig.
Bp. 1968. 167 l., képes. /Minerva zsebkönyvek/

118. l.

Ross, Petrus építész M.N.K.

Esztergom-vizivárosi egykori jezsuita templom /1732-38/

xxxxxxxxxxxxxx xxxx "

Kampis Antal: A képzőművészetek története 646.1.

A Kultura Világa p. 1963.

H.-P.-K.

ROSS, Petrus építész

Esztergom Városi Plébánia Templom (1728-38)

Gerő László: Magyar építészet kolostor magyarországi Bp. 1951. 34. l.

M.D.K

ROSS, Petrus építész

Esztergom. Vízivárosi plébánia-templom, 1728-38.

Magyar építészet. Bp. 1954. 74. l.

Petrus Ross épitein M.D.K.

Az esztergomi vizivárosi plébániatemplomok építtetéséről a jezsuiták P.R. mesterrel.

Gentz. Mücsl. 1959 I. 83

M. D. A.

ROSS, P. építész

Esztergom, Bercsényi Ls. u. Vízivárosi
pléb. templom (1728–1738)

Gerő László. Építészeti stíluskor
Bp. 1954. 92. l.

Rosos Klementina

II. foku oklevelet nyert krétarajz másolatával a festészeti akadémiai növendékek kiállitásán.

Családi Lapok, Pest. 1855. II. félév.
5. sz. 231. lap

Rosos Klementina

A lap "Tárgyhalmaz miatt" belső boritó lapján közli az Első Magyar Festészakadémia növendékeinek névsorát, a második foku oklevelet kapták; /akik/

Perlaki Kálmán temesvári, Gáspár Alfonz aradi, Bernwaller Mór budai, Sajósy Alajos gyöngyösi, Grau Ottó budai, Bernhardt Alajos pest, Puksch Pauline pesti, és Rosos Klementina veszprémi lakosok.

DÉLIBÁB, Bp. 1855. szept. 23. 15. sz. belső boritó-lap.

Rosos Klementina. F.M.19.2.

Marastoni tanitv. Többféle kép./Ly.N.r. 1o6./

Rosos Klemantin

Moravoton akademina-
1854-5
fejkrolita raji ~~ti~~
2ik polm kitnin seto orbrel

N 1 1 4 l

Rosos Klementia

Jestono

Laisdi

Bonwalker Monica

Rosos Klementné

1855/6.

marasztoni skad
szerzett intézi olasz-
I folyt kit. okl.

---

ez ember a feleségi dra-
dam et szandiba 'tanu-
lot dolgai közben ki-
szolgálta Jardy Kegyes 7no"
ez lejet megszeke
Halbauer Ferenc

---

olaszbani tanfolyamból II folyt
Kit. okl

171.

N2

Rosos Klemensa

Verspeni Wilczej
1856-7 konsulat.
novendek

N3 11 l.

Rosa Klementina

1856-7

olaszország naplói

I. pótk. kötet

N 3 12 c.

Rosos Klementina

festő növendék.

Vasárnapi gyümaráisi-
1857/8 tanévben a
Marastoni-féle aka-
démiában tan. Hatta
a festészeti akadémiát
egyedülálló sikkal,
mel a tanév végén
különösen ki dicsérettel
és ezüstérmet kapott
az olajfestményei másolatában.

N

11–12 l.

T. 5050.

st az előtérben két úrnak a veze-
il és jobb kezével a mellette
lik. Felirata

vogy im Siebenbürgen
omidat.
logy au Comitat
Transylvanie.

31.3 : 26.3 cm.

RÕSOS *Klementina*, festő és író. * Veszprémben 1840 körül. 1854—58. Pesten a Marastoni akadémiában tanult, hol több kitüntetésben részesült. U. i. 1855. Zárdakertésznő c. olajfestményével tűnt fel. Utóbb Szentkirályszabadján élt, hol földbirtoka volt.

K. Gy. II. 3901

Rosos

l.

Lykanemzromanci---
106.l.

zeg.

n alólig van ábrázolva.
néz. Jobb kezében, melyet
noki pálczát tart, balját
yugtatja. Göndör paróká-
, arcza és bajusza leberet-
lástot visel. Az arczképet
i ékítményekből összeállí-
renddel körülvett czímer
ünteti föl, keresztes zárt

. — Lelt. sz. 331. — Értéke
mzeti Múzeum régiségtárától
. N° 43.), illetőleg 1888 októ-
).
ok. 1894 : II. 38. *Ismeretlen :*
I. 73. *Ismeretlen, a XVII.*
erczeg.

Rosnyó vára

(Neiner neve Rosenau)
Brassó szomszédságában.

Kővári Erdélyeml.
246. l.
képpel.

cl. D. a

ROSNYAI Károly ugondai

1674-től találáig (7 évig) 1862 debren-
beretben hall meghalt a ugondai élén

A ugondáso helvétiságáról

Benda Kálmán - Kecskés Károly: A 400
éves olvasmény ugondai Ök. 1962 9. l.

ll. D. K.

ROSNYAI Károly regimentje

A sárospataki regimenta beiratkozása
1657-1671-ig

ehhez a regimenta felszerelési et Debr.
jegyzékbe találtuk meg a kép Kolozs-
vára menet 1647-ben fogadta el Deb-
recen meghívását —

Benda Kálmán - Kreiji Károly: A 100
éves debreceni regimenta Bp. 1961. 29. l.

Rosnyai János typographus

Sárospatakról menekül
Debrecenbe és ott dolgozik 1677-
ből.

A Kézirományvédelem Debrecenben, 1961

21 oldal

MDK

Rosmyai János
nyomdája

„1675. ben Kolozsvárt zsámolyelésben fejezte
be Geglédi István „Sion Vára" nyomását,
melyet Sárospatakon kezdett". Rosmyai
egymagával pályadíjat aláírványgyűjtők között
művelte a nyomdászatot".
Firtinger K. A kolozsvári nyomdászat története
Grafikai Szemle 1896 évf. 67 91 l.

MDK

Rosnyai János
nyomdász

impressum móval látott könyv 1667ből a mit
kiállítaton. (debreceni városi nyomda)

Tichy Ákos: A sokszorosító iparágak kiállítási pavillonja
Grafikai Szemle 1896 évf. 7 f. 109 l.

MDK

Rosnyai János

könyvnyomtató

a csekumu romokban levő nyomdát újjá szervezi 1677-ben. Kiadványaival újból állítja elő „csuvas" nyomtatványait.

v. m. Háromszázötven esztendő

Grafikai Szemle 1911 évf. 9. 203. l.

Rosnyai, nyomdája

- 1677-ben kapott új betűtípusokat Hollandiából, addig a debreceni nyomda a Huszár-féle típusokat használta.

Fitz József: A magyarországi nyomdászat, könyvkiadás és könyvkereskedelem története II.k. Bp. 1967.

199. l.

mükséges művészi műveket

ni árjegyzéke szerint.

állványzat és

680·—

aró á 6·— Ror. 72·—

u fonyéllel 48·—

inalaz 10 drb. meggel 23·—

36·—

16·—

15·—

Rosznyai János

debreceni nyomdász

l.:

Szabad Művészet

1949. 402. l.

405. l.

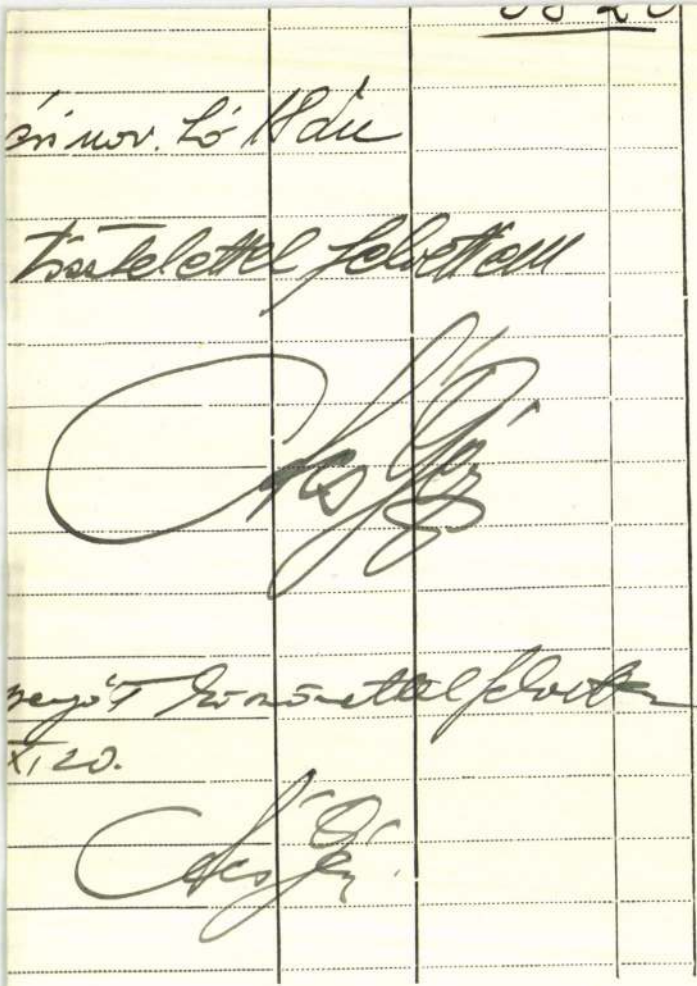

Scholtz Testv. Ferenc-körut 19-21.

s.....napon belül fogadtatnak el.

Rosnyai János

nyomdász

l.

Könyvkiáll. emlék

139. l.

Ismeretlen festő.
A XIX. századból.

779. Schweidel Jozsef.

(látható, kissé) fordult de nem

Mellig, (balra néz. Balkezé
Lévéni- Lkereszt[illegible]isziti. Előrefésült haja, s
szeme kék, arcza leberetvált. Nyakra
zöld, prémes mentéjét vállára vetette
van szájában karikával és harmas lán
pajzshoz erősitvék.

Vászon, méretei 70.5: 57.5
Az 1848/9-iki szabadsághar
Átvétetett az 1896: IV. 8-

904: V. 4.

Rosnyai János

debreceni nyomdász

l.

Csűrös

117 — 126. l.

147. l.

Rosnyai János

pataki nyomdász
bibliográfiája és
nyomdászata.
Új források, kiegészítések
Dézsi Gyula:
A könyv és a könyv-
kiadás.
Pápa, 1934. l.

MDK

Rosner Károly,

a jövö grafikai reklámjáról , a jövö plakátok lehetöségeiröl beszélt az "Atelier" öt éves jubiláris anketján.

"Milyen lesz a ~~XXXX~~ holnap reklámja? " Pesti Naplo
1938.ápr. 14.

Rosznthl, Johannes Daniel, asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosle gé-
nyek jegyzéke: "Rosznthl, Johannes Daniel, Bazin, 1691."
119.old. 17.jegyz

Batári Ferenc: Asztalosle gények Győrött a XVII. szá-
zadban - Adatok Győr város Asztalosmivességének
történetéhez 93xtd Old

Arrabona, 9. - Xantus János Múz. Győr, 1967.
A Győri Múz. Evkönyve

Rossnthl

Rossnthl J.D./Johannes Daniel/,asztalos legény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosleg-
nyek jegyzéke szarmazási hely szerint: "Bazin;
Rossnthl J.D. 121.old

Batári Ferenc: Asztalosleg nyek Győrött a XVII.
században - Adatok Győr város asztalosmüvessége-
nek történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Xantus János Múz.Győr,1967.- A Győri
Múz. Evkönyve

MDK

Rosner Miklós, 1915

A m. kir. József Müegyetemen oklevelet nyert épitészek névjegyzéke 1873-1928-ig. Épitő Ipar - Épitő Müvészet 1931. jun. 1. 89.l.

Rosner Károly

Szerepel az Iparmüv.Társ.kiáll.-én.

Ujság, 934.V.18.

MDK

Rosner Károly

Rosner K.: A plakát kézikönyve. Magyar Iparművészet 1936.44.1.

MDK

Rosner Károly

A magyar nyomdamüvészet, könyv-és reklámmüvészet prágai kiáll. Magyar Iparmüvészet 1938. 53,54.l.

MDK

Rosner Károly

Közreműködésért ezüstéremmel tüntették ki az 1937-évi párisi nemzetközi világkiállításon.

Cikk: A párisi világkiállítás magy.pavillonja kiváló nagy sikerének mérlege.

Magyar Iparművészet 1938. 179.l.

MDK

Rosner Károly

ny.K.-t: A Studio uj számát a magy. képzőművészetnek szentelli. A Reggel, 1937. febr. 22.

MDK

Rosner Károly,

az egyes kollekciók gyüjtöinek és szervezöinek egyike.

K.A.: Az Iparmüvészeti Társulat Györgyi Kálmán emlék kiállitása.
Pesti Napló. 1934 máj.19. 8.1.

MDK

Rosner Károly,

Az uj magyar fametszet c. cikkében ismerteti a fametszet technikáját.

Képzőművészet. 1935. 8o.sz. 15,16.l.

Rosner Károly, grafikus

A Könyv és Reklámművészek Társasága alapító tagja. Kiállításuk az Iparmüv. Múz-ban 1930, ápr. 4-7.o.

Kiss Sándor: Magyar plakátművészet a két világháború között. 18.o.

Legújabbkori Történeti Múz. Évkönyve. II. 1960. Bpest, 1961. Franklin Nyomda.

Rosner Károly

A reklámgrafikáról tart vetített képes előadást 1931. X. 12.-én az Ipm. Múzeumban.

A reklámgrafika
M. 931. X.-11.

Rosner Károly

okt. 12.-én: „A magyar könyvművészet 20 esztendeje" c. előadást tart (vetítképes) az Ip. m. Múz.-ban.
R. Gy. a Magyar Grafika munkatársa.

Iparművészeti előadások.
M. U. 931. X. 11.

Rasner Károly

a magyar könyvművészet utolsó 20 évéről beszélt a vetítőképes előadáson okt. 12.-én.

Az Iparművészeti Társulat propaganda előadásai. - sorozat.
N. U. 931. X. 14.

Rosner Károly

931 okt. 12 én a Magyar Kommunista Párt (illetőleg Vörös Segély) az Ipartanács Muz.-ban.

P. H. 931. X. 11.

Rosner Károly

a „Magyar Grafika" markenője 40 db.-ból álló posnek kollekciót küldött ki Angliába, h. Modern Publicity c. évkönyv. ip. művt. lapja, a „Decorative art" közölhesse

A modern magyar plakátrajzoló és Lírdelőkészítő művészet.

P. N. 931. X. 18.

MDK

Rosner Károly

könyvboritólapjainak bemutatása az angol lapban.

Szabad Művészet, 1947. 6-7.sz. ~~128~~ 127 1.

Az Art & Industry...

MDK

Rosner Károly

A fa- és linometszetről. Képzőművészet 1935. 34.l.

Rosner Károly

MDK

Gerő Ödön cikke. MI. 1934. 83. l.

MDK

Rosner Károly

Conrad Gy.: Magyar grafikusművészet. Magyar Iparművészet 1938. 25.l.

MDK

Rosner Károly

O.M. Ipm. Társ. Györgyi K. emlékkiáll. 1934.máj.

MMK

Rosner Károly

cikkeiben a fametszőket főképpen mint illusztrátorokat ismerteti. Szautner képzőművészeti szempontból méltatja munkásságukat.

Szautner Lajos: A Fa - és linometszetről.

Képzőművészet.1935. 81.sz. 34,35.l.

Rosner Károly

A "Magyar Iparművészet"-ben cikket ir a "Györgyi Kálmán Emlékkiállitás" reklámgrafika és reklámfotó részéről.

N.U.934.VIII.31.

Rosner Károly festőművész

8 órai Ujság 1931. IX. 20. 6.

Itt van a Nemzeti Szalon őszi kiál-
lítása

Rosner Károly

Tér és Forma, 1932

É. évf. 125.o.

könyvekről. /F. Sz./

Rosner Károly,

grafikai müvek

Tér és Forma, 1933 VI. 177

Roszner Károly

festőművész

Budai Szépművészeti Társulat kiállítása - Budai Klub termeiben - képével szerepel.

Pesti Hírlap
1931.XII.17.

Rossner Károly

"Erdő szélén" c. műve a Fiatalok a Műcsarnokban c. kiáll.-on.

P.H.933.IX.10.

Rosner Károly

Tavaszi Szalon - Nemzeti Szalonban - képével szerepelt /mély tónusban festett női akt /

Pesti Hirlap 1931,VI.21.

Rossner Károly festőművész

8 órai Ujság 1931.IX.20.

Nemzeti Szalón

Az Erzsébet-téri kiállítócsarnok idei szezonját őszi tárlattal kezdi meg, amelyen közel száz művész vesz részt, legkülönbözőbb irányú és értékű dolgokkal. A többszáz képből álló kollekcióból kiemelkedő értékek *Rossner* Károly barna kompozíciója, *Feiks* Alfréd érdekes tájképe, *Chiovini* mozgalmas sergője, *Prohászka* érdekes portréja, *Négely* színes kikötőképe, *Aldor* két tanulmánya, *Ciffery* olvasó női figurája, *Temesváry*, *Szendy*, *Kopeczky*, *Mészáros*, *Csonka*, *Bellányi*, *Biró*, *Csabai Eott* Margit, *Feleki* egy-egy képe és *Emánuel* Béla grafikai lapjai. 17

Kossuth Lajos:

Gyász jelentés.

A Tónás Izsó
Kozjatol" konfitárs
melynek befejezése: „
czafis fejjel jobbra fel
ágyán virágok van

~~babra~~
jobbra: „ Z"
s legalól: „ Löb

mé

90

Rosner Károly

kiállítása a
Budai Képzőművészek
Társulatának helyi-
ségében

Lajos

Perspektíva
1932. 96-l.

Könyvtárában

k.

Redact

Dipl. Arch. **Heinri**

JAHRGA

R. V.

VERLAGS

II./1, Tabors

Roszner Károly

festő

Erk. 1928

ROSNER Konrad Jakob

OMIKE 1909 – 1944 525

1999-ben --- Wagner építésszel együtt készíti el /Tervj.21o./.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

ROSNAY építész ? A berentei lelkészlak tervét

Rosnay Gaston de festő

magyar származású művész, 1 rue
Charles Lamoureux, Paris 16e

International Directory of Arts I.
Berlin 1965/66 közlése alapján

Rosnay, Gaétan de

Fertö.
1, rue Charles-Lamoureux, Paris
16e / France

International Directory of Arts. 8th Ed. 1965/1966. I. /Ed. H. Rauschenbusch/, Berlin, é.n. Deutsche Zentraldruckerei AG. 1oo4 l., ill.,

790.1-

Rosnay építész?

M.D.K.

Wagner építésszel együtt
1930-ban készíti el a berentei
lelkészlak tervét.

H eves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 392. old.

Rosnay Robert, grafikus
kiállítási katalógusának, mídéken:

Végén rendezik meg a
művész kiállítását.

Szocialista Művészetért, 1949. ápr. 4.

Műv. és Könyvt. Orsz. Főfelügyelősége V. 67.

Rosna József

geb. Lovasberény 1861

Bildhauer

1880–87.

Pécsi akadémia
Ujházy

Nem Rósa József?

Rosner Jean!

Hagy.

1909.

er 27-én. † ugyanott 1742.

üzdelme.

lhető, a hol

alra vágtató ~~német~~ lovas képez
szár üldöz. ~~Az előbbiek~~ közül
a ki kék kabátot hord piros haj-
fekszik; egy -- a sárga kabátos,
pedig a megtámadottnak segitségé-
ellenfél mozdulatait figyelemmel
dó fehér paripán ül és piros ru-
~~g sötétzöld~~. Közelükben a földön
r. A középtérben lombos fák látha-
b lovas ~~alakja~~ bontakozik ki. Az

cm.
a 1899. évi junius hó 27-én.
zember 22-én.

8

Rösner

Liab. II. 37, 87

III. 91.

Rösner

Liab IV. 72, 74

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

Rösner

l.

Lykanemzromanti...

47.65.l

Rosner

l.

LykaMagyműI800-50

345, 452, 462. l.

szépségére kell gondolnok. Fontos, hogy az megfelelő csomagolással is magára vonja az alkalmi ajándékozó figyelmét. Egy finom doboz, ízléses tok, színes papírral bevont skatulya néha jobb «tekintetfogó», mint maga a tárgy, melynek szántuk. Meg kell tanulni, hogy a törékeny és keeses ajándéktárgy csak akkor teljes, hogyha ízléses kartonba foglalva kerül a megajándékozotthoz. De éppúgy, mint az évvégi ünnepi ajándéknak, a farsangnak is megvannak az ő ajándékszezonjai. Ilyenkor több az eljegyzés, az esküvő, a házi mulatság, melyek szintén apró figyelmességeket kívánnak a gáláns résztvevőktől. Mennyire megkönnyítjük a vásárló dolgát, hogyha a nászajándéknak szánt árut mindjárt «menyasszonyoknak» alkalmas csomagolásban szervírozzuk. Egy kis színes jelvény, pár esküvői szimbolum a dobozon az árukínálásnak hatásos tényezője lehet. A reklámgrafika siessen ebben az egyébfajta iparművészetek támogatására.

PÁRIZSI KIÁLLITÁSOK. Oly időkben, mikor az ízlés — és a zsebek — befogadóképessége nagyon is vitás, a komoly képek, szobrok s műtárgyak helyett — különösségekkel igyekszenek a művásárlók ínyét csiklandozni. Párizsban is a legfuresább ötletek merülnek fel a kisgalériák tulajdonosai körében, hogy a vásárlókat magukhoz vonzzák. A Sambon-képkereskedés mostanában «állatokat» mutat be, amint évezredek óta a képző- és iparművészetben szerepelnek. A mezopotámiai guruló elefánt-játéktól a kubista festmények állataiig mindenféle felfogás szerepel itt. Még különö-

•SZAKIRODALOM•

MODERN SIREMLÉKEK. (Összegyüjtötte Rosner Ármin. Kiadja a Kő és Mükő Budapesten.) A kőfaragómesterek hivatalos lapjának szerkesztője a magyar sírkőszobrászatnak külföldi érvényesülése felé egyengeti az utat ezzel a könyvével. Nemesak a mesterek, de a legjobb magyar síremléktervezők is mind itt szerepelnek munkáikkal. Építészek, szobrászok, iparművészek. Vagy kétszázötven síremlék, amelynek egy új temetőkultúra kőbefaragott dokumentációját kell szolgálnia. E temetőesztétikának persze csak egyik részlete a síremlék. Tudjuk, hogy a parkszerű, sőt már-már erdővé fejlesztett és tektonikusan elgondolt városi temető egyik legfontosabb problémájává vált a modern városépítészetnek. De benne méltó módon kell szerepelnie a kőfaragónak is. Lehetőleg a régi jó műhelyszellem ébrentartásával. Minél több jó, egyméretű s azonos szellemű kővel. Nekik kell az individuális erőfeszítések helyett a halál nagy nyugalmát, a sírkert örök ritmusát odavetíteni az élők elé. Rosner könyve ettől a törekvéstől áthatva készült. Mivel pedig bevezető tanulmánya három idegen nyelven is megismétli a külföld számára a temetőesztétika alapelveit, azt hisszük, módot fog adni a szépen illusztrált, vonzó külsejű könyv arra, hogy sírkőművészetünk híre messze országokba is eljusson.

MAGYAR IPARMŰVÉSZET
1932. 2. f.

Budapest székesfőváros statisztikai hivatala
VIII., Sándor-utca 8.

A Müemlékek Orsz. Bizottsága
tekintetes Könyvtárának,

DÍJÁTALÁNYOZVA

Budapest.
IX.Rákos utca 10.

<Rosner Antal>

< > A betűrajzolás és gyakorlatok alkalmazása. Harmadik, bővített és javított kiadás. Első rész. A betűrajzolás. 855 l. 330 ábra. Második rész. A betűminták. 100 mintalap. Harmadik kiadás.

Ismertetve
MMÉE Közl. 1937. 77. l.

< Rosner Arnim >

< > A betűrajzolás építészek, szobrászok, festők, grafikusok és művészi iskolák részére.
Budapest 1921. 20 l
32 ábra, 101 mintalap

Rosner Árpád

Gyeti Kőfaragó

Mainz üzemében

Rosner-üzemi

képekkel

< Rosner Ármin >

könyvei

Lásd ökr

( ) A kőfaragó-, műkő- és cementáru-ipar ei könyve - 1941. [Ny. 1941] 92. lapon

1932-909-5
I.em. éjjeli őrség.

522. Szekrény.

1 darab sárgára festett puhafa szekrény, kétszárnyú záros ajtóval, ezek elején léczek közé foglalt emelkedett diszszel, sima fedőlappal, négy polczczal.

Méretei: 87 cm. magas, 141 cm. hosszú, 95 cm. mély.
Becsértéke.....30 K

Régi Esterházy anyag.

Rosner Ármin

grafikus

Rosner Ármin: A betűrajzolás. 100 oldalon tartalmazza a plakátrajzolásban, kirakatrendezésben és a kőfaragómesterségben alkalmazott összes betűtípusokat. A betű történetének rövid bevezető tanulmányával (60) kve 24.—
U. a. Bevezető tanulmány nélkül 8.—
— A plakát kézikönyve (85) 6.—

Magyar Sion, VII., 1876., 36. l. — Földváry István: Az esztergomi érseki képtár. Fővárosi Lapok, XIII., 1876., 760. l. — Rényi 24. l. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 769. l. — Maszlaghy II., 249. szám. — Lepold—Homor 97. l. — Gerevich PA, 249. l. — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő V., 1931., 8. l. — Lepold—Lippay 56. l.

ROOS, PHILIPP PETER (frankfurti festő, 1651—1705.)

Olasz táj

MK

Rosner József szobrász
420 forintos művészeti ösztöndij

VU. 1883. 12 l.

Rosner Károly előadása

Pesti Napló. 1891. nov. 9. 5.

Összeomlási magyar művészek

Pesti Hirlap, 1883. jan.6. 12.

A müvészi ösztöndijak

Rosner József szobrász

Pesti Hirlap, 1883. jan.6. 12.
A müvészi ösztöndijak

Rosner Károly úrhoz

Pesti Napló. 1881. nov. 9. 5.

Összeomlási magyar művészek

Rosner József MDK

Női tanulmányfő. relief
Gyermek, relief
Öreg férfi, relief

Műcsarnok 1881. őszi kiáll.
második sorozat

MDK

Rosner Imre, ip.r.isk.növ.

Elökészitö,osztály.

270. Bekötési tábla.

Tanár: Groh István.

Magyar Iparmüészet. 1907. 208.l.

dr. Rosner Gyula, régész

Tomboi László festőművész műveiből nyílt kiállítás tegnap a pécsi Képcsarnok Terencz-termében. A kiállítást dr. Rosner Gyula régész nyitotta meg.

Dunántúli Napló, 1984. márc. 12.

:tin Meytens.

gusztus 24-én. † Wienben 1770
us 26-án.

brázolva, kissé balrafordultan
ezével az asztalon lévő piros
gombját fogja, könyökénél
nája tűnik szemünkbe. Dia-
sek, rizsporos hajának fürtjei
ke barna, szeme kék. Világos-
sű dereka kivágott, rövid ujjait
nántokkal és gyöngyökkel ki-
piros béléső palástja brokát.
lrevont zöld függöny köti le

5·5 cm. — Lelt. sz. 545. — Véte-
15389 és az 1895 márczius 26-iki
ea Lanfranconi gyüjteményéből
— Átvétetett 1895 május 5. és 6.
gyta az 1895 május 30-iki 28402
Átvételi jegyzék 197.
ző adatok. 1907 : V. 9. *Meytens*
nő a magyar koronával.

Rosner Imre

Vőfélyi jó eredm.

Érettségizett 1909/10

10. l.

ó és ?
[illegible] nézve. Kőépület elválasztva hajó
vállaira oszlanaktás hajformatás által
Alól: „AGRIPPINA" olvasható.

magassága 45 Cm.
86 ft 25 kr.
1374 *)

Vételezett a Gázgyártól 1895
25 kr. — Ezromoltak 1895
napóra nyíve l/ a 5960. mu

1897: VII. 29-én az Iparművés:

Kedves Anna!
Sok szeretettel üdvözöl
Barátod Pista
1910/11.

ᠪᠣᠯᠣᠭᠠᠨ ᠬᠣᠲᠠᠨ ᠤ ᠪᠠᠭᠴᠠ ᠶᠢᠨ ᠰᠤᠮᠤ ᠤᠨ ᠬᠣᠷᠢᠶᠠᠨ ᠳᠤ ᠪᠠᠢᠷᠯᠠᠭᠰᠠᠨ ᠤᠯᠠᠭᠠᠨ ᠪᠠᠭᠠᠰᠢ ᠨᠠᠷ ᠤᠨ ᠲᠤᠭᠠᠯᠠᠯ ᠤᠨ

Rosner Imre

Bérötéri tábla

Rep.

Magyar Iparművészet

1907. 207. l.

Rév.!

Tanár Groh Istvánné

Rosner Imre

ötvös

1905 – 9

Elhunyt 1930. 87. l.

Rosner József

romániai növendék.

Oklevéllel a bécsi képzőművészeti akadémián szerzett magas művészeti ösztöndíjat Rosner József román növendéknek a 1882 végén.

Művészeti ösztöndíjat: Vas. Tájk

1883. 12 d

Rosner

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Rosner József

=

Róna József

Rosner József

festőművész

Lásd: Rosner József

Rome, Italy

Dec. 25th 1895

To Jan 1st 1896

Rösner Károly

1.

Zádor – Rados

280. l

Römer Karl
epiler

Mikroanalyse
1899. Ber. Deutsch. Chem. Ges. 32, 53.

Korponay - család, osgyáni VI. 173

XVII. 2. ***Gr. Zrinyi Miklós horvát-slavon-dalmát bán, a szigetvári hős.*** († 1566.)

Derékig ábrázolt, félig balra forduló alak. Nicolas Esdrin, Comte De Serin. | Chapitre 70.)

Rézmetszet. M. 19·8—15·8 cm. XVI. sz. Ltsz. 4668.

— 3. ***Gr. Zrinyi Miklós horvát-slavon-dalmát bán, a szigetvári hős.*** († 1566.)

Egész alak, félig balra fordul. Jobbjában fokos, melyet csípőjéhez támaszt. [XVIe Siècle — Costumes Nationaux — Hommes — Hongrie. | Pl. 11me | Nicolas Zriny, Défenseur De Szigeth (1566) | (Schrenck, Augustissimorum Imperatorum etc.)]

Színezett rézkarc. M. 33—23·4 cm. XIX. sz. Jelzése lent a jobb sarokban: «Jaquemars» (?). Ltsz. 2181.

XVIII. 1. ***Gr. Zrinyi Miklós horvát-slavon-dalmát bán, a szigetvári hős.*** († 1566.)

Mellen alul ábrázolt, félig jobbra forduló alak, ovális keretben. (Nicolavs Comes Serin · Zigeth · Præsidii · Dvx · | Serinvs pugnans Christi est quod cæsus in hostes, || Aeterno cunctos nomine it ante duees.)

Rézmetszet. M. 18—13·2 cm. XVII. sz. Ltsz. 4447.

— 2. ***Gr. Zrinyi Miklós horvát-slavon-dalmát bán, a szigetvári hős.*** († 1566.)

Derékon alul ábrázolt, félig balra forduló alak, ovális keretben. A háttérben Szigetvár látképe. (Warhafte Conterfactur der vhestung Sigeth vnnd dess Wolge- | bornen herrn Niclausen Grauen zu Serins, Rom-kaj-M̄t: General Obersten vnd Kriegs Rhats, In dem Ornat, den | er zur letzt anzulegen begert, nemlich ein · e · el braun klaid, Burgschlüssel, ainhundert vngerish gülden, ain sai- | bel und ein Rundel, hat auch die Handt daruf gelegt vnd gesagt. Als lang mir Gott das leben verleicht, | Söll solches von mir nicht genommen werden, vnnd ist daruf mit seinen Soldaten für die Inner Schloss„ | prücken gedreten, alda mit dem Türcken sein letzten kampf gehalten, vnnd sein Leben also | Christlich vnnd Ritterlich beschlossen. Diese belegerung ist geschehen den 31 | Julij vnnd hat sich geendet, den 7 Septembris alles Im 1566 · Jar.)

Rézkarc. M. 28·2—19·6 cm. A kiadó jelzése a fenti írás alatt: «Mit Röm: Kai: M̄t: Freiheit nit nach Zuthrucken/Zu Nürnberg ausz gangen bei Matias Zindten.» Ltsz. 4666.

& guadagnata nel termine' de' 4 giorni, trouorno nella detta fortezza denari & munitio' | da guerra.)

Egykorú rézkarc. M. 41—29·6 cm. Jelzése az írás alatt jobbra: «Domenico Zenoi F.» Kettős példány.

XV. 1. ***Schwendi Lázár tábornagy.*** († 1584.)

Mellen alul ábrázolt, félig jobbra forduló alak, ovális keretben. (Lasarvs Von Schwendi Freyherr Zv Hohenlandsperg. | Greca fide omnia | gerenda.)

Egykorú rézmetszet. M. 15—11·7 cm. Kettős példány.

— 2. ***Tokaj elfoglalása Schwendi csapatai által.*** (1565.)

Az előtérben és balra a városban a császári sereg. Egy részük átkel a Tisza jegén és megmássza a szigeten épült vár falait. (Wahre Conterfactvr Der Vöestvng Tockay. In Ober Vngern Wie Die Herr Schwendi Erobert. Año. 1565.)

Egykorú rézmetszet. M. 15·8—25·9 cm. Kettős példány.

XVI. 1. ***Szigetvár látképe a XVI-ik században.***

Jobbra a vár és az eléje épített erősség. A középen a régi és balra az új város. Körülöttük a mocsarak és az előtérben a folyó. Fent a középen egy mondatszalagon: «Sigeth». Alul olasz nyelvű magyarázat.

Egykorú olasz rézkarc. M. 19·2—25·7 cm. Kettős példány.

— 2. ***Szigetvár ostroma 1566-ban.***

A középen a vár, a régi és az új erődítésekkel. Fent jobbra a török sereg, melynek tüzérsége két oldalról lövi a várat. Gyalogságuk rohamot intéz a falak ellen. (Il Vero ritratto de Zighet. con Il suo Castello, | fortezza nuoua, Paludi, Lago fiume e ponte, e | altre Cose Notabili per lettere annotate, con | monstra del monte fatto da Turchi, e | con l'asalto datogli da essi.»

Egykorú olasz rézkarc. M. 34·5—50·7 cm. Jelzése a fenti írás alatt: «Ant. Lafrerÿ Formis Romæ. ∞. Đ. LXVI.» Ketiős példány.

XVII. 1. ***Gr. Zrinyi Miklós horvát-slavon-dalmát bán, a szigetvári hős.*** († 1566.)

Derékon alul ábrázolt, félig balra forduló alak. Jobbjában pisztoly, melyet az előtte levő párkányra támaszt. (La uera effigie dell, | Illmo et ualorosissimo | Sor Nicolao conte di | Sdrigno. Supremo Ca- | pitano Cesareo nella | gran fortezza di Seget | oue finalmente fu da | Turchi amazzato et | preso il luoco alli 7 di | Settre 1566.)

Rézmetszet. M. 18·3—13·7. Jelzése lent a jobb sarokban «1567/Nicolo/Nelli. F.»

Alcidesque Sevit Pallasque Rigavit, || At Fovet Ex Alto Qui Conspicit Omnia Phœbvs.

Rézmetszet. M. 33·2—22 cm. XVI. sz. Jelzése alul jobbra, egy táblán: «Martinus. | Rota. Si: | benic.» Kettős példány.

XI. ***Verancsics Antal esztergomi érsek.*** († 1573.)

Mellen alul ábrázolt, félig balra forduló alak. Baljával a könyöklőre helyezett két kardot fogja. Fent a jobb sarokban az ábrázolt címere. (Antonivs Verancivs | Archi Episcopvs | Strigoniesis | Vngarie | Primas | et | Locvm tenens | S. C. R. Q. M. | M. D. LXXI.)

Egykörű rézmetszet. M. 23·3—18·2 cm. Jelzése alul jobbra: «Martinvs Rota | Sibenicesis.» Kettős példány.

XII. 1. ***I. Miksa király.*** (1564—1576.)

Álló alak, félig jobbra fordul. (Maximilianus XXXIX Rex Hvngariæ.)

Rézmetszet. M. 21·9—14 cm. XVII. sz. Gróf Nádasdy Ferenc «Mausoleum» című munkájából. 357. l. Ltsz. 4978.

— 2. ***I. Miksa király.*** (1564—1576.)

Derékig ábrázolt, félig balra forduló alak. Jobbra a háttérben kilátás egy falura. (Potentis. Clementis. | Avgvstis. Imp. Cæs. | Maximill. II. Vng. | Boiem. Dalm. Dalm. Etc. | Regi. | Deditiss. Client. Mart. Rota | F. D . . M. D. LXXIII.)

Rézmetszet. M. 23·8—2·3 cm. Metszette Rota Martinus. Ltsz. 3178.

XIII. ***I. Miksa király.*** (1564—1576.)

Egész alak, fülkében. Félig jobbra fordul. Díszes architektonikus keret. (Írás előtt.)

Rézmetszet. M. 41·9—28·8 cm. Ltsz. 3169.

XIV. ***Tokaj elfoglalása Miksa hadserege által.*** (1565.)

Balra, a Tisza partján, és lent a közepén, Tokaj városánál, Miksa császár serege. Egy részük a folyón átkelve, a várba nyomul, honnan a török őrség a Bodrog hídján át menekül. (Tocqvay, ouer Doggey, fortezza inespugnabile' ne Confini d' Ongheria, & Transilvania, Circha 30, | leghe dila da Buda, fra doi fiumi presa da Massimiliano Imp. l'anno 1565. per Lazaro fanswendi, suo | Capitano & General nella detta jmpresa fatta sopr' il giaccio con 33. pecci d'Arteglierie, metter a' basso li rampari | & in due assalti presa

VIII. 2. ***Tiroli Ferdinánd főherceg magyar torna öltözetben.*** († 1595.)

Balfelé halad, fehér lovon, vörös ruhában, fehér forgós sisakkal.

Hasonmása egy XVI. századi színezett kézrajznak. M. 27—36 cm. Eredetije a bécsi Cs. és K. Művészettörténeti Múzeumban.

IX. 1. ***Szolnok ostroma 1552-ben.***

Az előtérben a Zagyva, torkolatában a megerősített várossal. A bal sarokban martalócok, jobbra ütközet. A háttérben a Tisza folyik. Tulsó partján hegyek. (Zolnok | Exp: A° 1552.)

Egykorú rézmetszet. M. 11—19·8 cm. Kettős példány

— 2. ***Szolnok ostroma 1552-ben.***

Az előtérben, a Zagyva két partján török tábor. A várost két oldalról rohanja meg az ellenség. Őrsége a háttérben, a Tiszán át menekül. Fent a sarokban magyarázó szöveg. (Wahre Conterfactvr Der Vöstvng Zolnock Wie Die Vom Tvrcken Bellegert vñ eingenomen. A° 1552.)

Egykorú rézmetszet. M. 17—26·5 cm. Kettős példány,

— 3. ***Az 1556. évi török hadjárat térképe.***

A dunántúli részek. (Beschreibung vnd Gelegenheit des Turcken Zugs in Vngern im (jar.) 1556. mit den Lägern vnd Orten | do sie zu beyden Partheyen gelegen seindt.) Következik az ajánlás: «Dem . . . Herrn | Vdalrichen Fuggern . . . meinem Gne= | digen Herrn. | Diese . . . Tafel | von dem . . . | Zug | . . . durch . . . | Ferdinanden Ertzhertzogen von Ostereich | beschehen | . . . | hat . . . Wolffgang Lazius . . . Keyserli= | cher . . . Geschichtschreiber | vnder E. G. Nammen | . . . ausz gehn lassen: Weil aber ich solchen Zug . . . auch in . . . meiner General History beschrieben | hab ich solche . . . von den Herrn Balthasar Han vnd Hie | ronymo Gemuseo | Oporianischer Truckerey Gemeindern erworben zu . . . Basel den 15. tag Junÿ 1577. | . . . | Adam Henricpetri D.)

Fametszet. M. 36—44·3 cm. Megjelent Baselben, 1577-ben. Laziusnak 1557-ben Oporinusnál Baselben nyomott térképe után készítette Henricpetri Ádám. Ltsz. 1118.

X. ***Verancsics Antal esztergomi érsek.*** († 1573.)

Mellen alul ábrázolt, balra forduló alak, bal arcélben. Ovális keret, architektonikus foglalatban, fent az ábrázolt címerével és lent a burgundi kereszttel. (Antonivs. Verancivs. Archiep. Strigoni. Hvng. Primas. | Lilia Sex Vernant Quæ De Verantia Stirpe || Impiger

Tóth. Képes. graf. kiáll. 1907.

XVIII. 3. ***Gr. Zrinyi Miklós horvát-slavon-dalmát bán, a szigetvári hős.*** († 1566.)

Derékig ábrázolt, félig balra forduló alak, ovális keretben. Jobbjában buzogány, melyet az előtte levő párkányra támaszt. (Warhafftige Contrafactur | des Edlen Wolgebornen Graffen | Herrn Niclas von Serin | Röm · Key · May · gewesen Rath | vnd General Oberster in der befestung Sigett. | Nicolavs Comes A Zrinio. | Dis ist der viel fürtrefflich Man || Graff von Serin so lobesan. || Des Römischen Keysers Hauptman was || In allen Landen | sag ich | das || Sein Thaten vnd sein dapffern Nam || Niemand im nicht ausleschen kan || Weil er vmb Gottes Wort so sehr || Gefochten hat mit scharffer Wehr || Wider des Türckschen hundes neidt || Das er geb fried der Christenheit. || Ja fur Sigett dem festen Haus || Mit Blut er seinen Geist goss aus || Bitt Gott du werde Christenheit || Das er beschütz in sturm vnd streit || Solch hertzen | vnd solch küne Man || Die an seim Wort ein freude han.)

Egykorú színezett fametszet. M. 28·2—12·4 cm. Ltsz. 4658.

XIX. 1. ***Báthory István erdélyi fejedelem*** (1571—1576.), ***később legyel király.***

Egész alak, álló helyzetben, félig jobbra fordul. (Stephanvs | Bathorivs | Weiwoden Avs | Siebenbvrgen. | M · D · LXXVI ·)

Rézkarc. M. 18—13 cm. Jelzése lent a bal sarokban: «I. A./1576.» Ltsz. 9792.

— 2. ***Báthory István lengyel király.*** (1576—1586.)

Mellig ábrázolt, félig balra forduló alak, ovális keretben. (Stephanvs D. G. Rex Poloniæ. Magnvs Dvx Litvaniæ etc. | Hungarus en Stephanvs, sed agri rex ille Polõi, || Battorevs, vultu talis et ore fuit.)

Rézmetszet. M. 17·3—12·2 cm. Ltsz. 742.

— 3. ***Báthory István lengyel király.*** (1576—1586.)

Mellig ábrázolt, félig balra forduló alak, ovális keretben. (Stephanus Bathori Khönig | in Pollen. | XX.)

Rézmetszet. M. 15·3—12·2 cm. Ltsz. 744.

XX. 1. ***I. Rudolf király.*** (1572—1608.)

Mellig ábrázolt, félig balra forduló alak. Fent a bal sarokban nyilat és mondatszalagot tartó sas. Az utóbbin «Adsit» felírás.

(Rvdolfvs. II. D. G : Rom. Imp. Sem | Aug. Gem. Hvng. Bohem. Dalm. z̄c̄ Rex | Archid. Avstriæ Dvx Bvrgvn. z̄c̄)

Rézmetszet. M. 27·5—17·6 cm. Metszette Rota Martinus. Jelzése lent a jobb sarokban: «M. ⊛.» Ltsz. 474.

XX. 2. ***I. Rudolf király.*** (1572—1608.)

Derékon alul ábrázolt, félig balra forduló alak, koronázási díszben. (Rvdolphvs. II. | Maximiliani. II. F | Rom. Hvng. Bohem. | Rex. z̄c̄. | M. D. LXXV)

Rézmetszet. M. 26·2—21·2 cm. Metszette Rota Martinus. Jelzése balra, a fent közölt írás alatt: «M. ⊛.» Ltsz. 3753.

XXI. 1. ***I. Rudolf király.*** (1572—1608.)

Mellen alul ábrázolt, félig jobbra forduló alak, díszes ovális keretben. Fent Magyarország, Ausztria és Csehország címere. (Salvti pvblicæ | Adsit | Rodolph : II. Adeo Dat. Aetern. Princ Reiq. Rom. | Dn̄s, Fvndator Pvbl. Qvietis : Et Extinctor | Tvrcæ Feræ Tyrannidis. Patr. Pat. Semp. Avgvst. | Rex Bohem. Rex Hvngariæ. Archid. Avstr.)

Egykorú rézmetszet. M. 17·3—12·4. Ltsz. 475.

— 2. ***I. Rudolf király.*** (1572—1608.)

Mellig ábrázolt, félig jobbra forduló alak, grotteszkektől körülvett medaillon-alakú keretben. (Pānoniæ Qvi Sceptra Tenes Tibi Fata Rodolphe || Strigonivm Regnis Restitvere Tvis. || Rodolph. II. D. G. Rom. Imp. || Det De'Vt Victis Feliciter Hostib' Omnis || Serviant Imperio Pānonis Ora Tvo.)

Egykorú rézmetszet. M. 15·5—12·4 cm. Ltsz. 7481.

— 3. ***I. Rudolf király.*** (1572—1608.)

Derékon alul ábrázolt, félig jobbra forduló álló alak, páncélban. (Cvm | Privil. | S. C. M. | Avgvstissimmo Et Gloriosissimo Rom : Imperatori, | Rvdolpho II. Germaniæ, Hvngariæ, Bohemiæ Etc Regi Dn̄o Svo | Clementissimo Svbiectissimvs Cliens Aegidivs Sadeler In Demissæ | Et Debitæ Observantiæ Signvm Dedicabat Anno. M. DCVIII Pragæ.)

Rézmetszet. M. 30·2—22·4 cm. Metszette Sadeler Aegidius. Ltsz. 476.

XXII. 1. ***Báthory Kristóf erdélyi fejedelem.*** (1576—1581,)

Derékig ábrázolt, félig jobbra forduló alak, ovális keretben. Lent két pajzsot tartó géniusz virágfüzérekkel. (Christoph Bathori. | Fürst in Siebenbürgen.)

Rézmetszet rézkarc foglalatban. M. 28·5—17·2 cm. XVII. sz. Ltsz. 747.

Tört. Képes. graf. kézk.
1907

A cervi[illegible] per Veranlassung

Rota Martinus sculptor ex Italia evocatus

Ben. Res. 1573. aug. 25.

† 1583

~~1574~~ Martinus de Rotta

~~1576~~. Röm. K. Majestet Conterfetter, Maler u. Bildhauer, erhielt am 1. Juni 1576 von Hof zu einer Abfertigung 100 fl. — stb. — ~~stb.~~ —

Arch. Österr. Gesch. Quellen V. 753. (Schlager)

(Rotta, de)

Rota Martinus sculptor et aerarii inciſor

1573 — + 1583.

Herzog

I. Ferdinand:

Mellig, kétnyolcad jobbra. Fején baretto van, haja s tajtoza kissé, s rövid szakála kissé göndör. Köntöse végig be gombolt s palástjának galléjja s szegése prém. Az aranygyapjas rendet vállaira vetett lánczon viseli. Felirata a kép alatti keretben négy sorban:

Ferdinand. D. G. Roman Imp. Semper. Avg.
"German. Vngar. Bohemiae Dalm. Croat. Rex
Archid. Austriae Dux Burgund. Com. Tirolis &c.
M. D. LXXV.

s legalól jobbra:

„Mar.us Rota. f."

Rézmetszet Rota M-től, méretei a vonalkeretet véve 21.4 : 14.7 Cm.
Metszette: M. Rota 1575.
Ltsz. 1294.

II. Rudolf:

Vállig, hasnyolczad jobbra, fejjas drad medaillonban. Fején babérkoszorú övezi, haja s szakála rövid, s tapisza fejjödrök. Vértbe van öltözve s ingének réteges keret gallérja csipkéjek. A medaillont, mely felett a császári korona van, a kétfejü sas tartja s a képnek alól a felhők ülő két sas által keresztbe tett tartott kard és jogar s az ezek között lévő keresztes országalma szolgál támasztékul. Feliratai a kereten köriratok:

„Rvdolphvs. II. D.G. Rom. Imper. Semper. Avg. German. Hvng. Bohem. Dalm. &c. Rex. Archid. Avstr. D. B V R G. &c"

s alól jobbra: „Martinus Rota"

Rézkarcz, méretei 18.2 : 12.5 Cm.

Lapa 7768

55/93 N= 1977.

II. Rudolf:

Vállon alól, balra. Fején babérkoszorú övezi a rövid hajat, bajuszt és szakált hord. Ingének keret gallérját réteges s díszes páncéljának mellén a koronás kétfejű sas van gyönyörű szimmerrel. Tőlül balra sas lebegő nyílvesszővel s mondatszalaggal karmaiban, melyen e szó áll: „Adsit." Felirata a kép alatt három sorban:

„Rvdolphvs . II. D. G. Rom. Imp. Sem.
Avg. Germ Hvng. Bohem. Dalm. &c Rex
Archid. Avstriae, Dvx Bvrgvn. . &c."

s a jobb sarokban: „M. ⊗."

Rotá

Rézmetszet, mérete a vonalkeretnek 17½: 17·6 m.

Rota Márton

Verancsics Antal:

Mellig, kissé balra. Haja, bajusza s szakála hosszú. Szemöldöke felett láncza fejkötetet kor. Bal kezével a kereptke feltekert egyenes és görbe kardot fogja, melyhez tábérgalylyal van összekötve a előtte a párkányon komot órát, iránytűt s czukor és nyitva könyvet látunk. Felül jobbra czimer s püspöki jelvényel kötik le figyelmünket. Felirata balra kilenc sorban:

"Antonivs Verantivs
Archi Episcopvs
Strigoniensis
Vngariæ
Et
Locvmtenens
I. C. R. A. M.
M. D. LXXI."

s alól jobbra két sorban: "Martinvs Rota
Sibenicensis."

Keretes, méretei a vonalkeretnek 23 : 18 s a térlapnak 23.4 : 18.4 cm

Lapa 4522.

a Mórton

Jeles rézmetsző, a velencei iskolából. Született Sebenigoban Dalmátziában 1576 körül s az élők sorából kilépett 1590-ben. Legjobb rézmetszeti közé számláltatnak: az utolsó ítélet Angeló Michály után, a bűnbánatos Magdolna Titian festménye szerint, s Prometheus, ki a keselyűt szállyelozik asztalok Raphael után.

Nouvel D. Hajdan kőrajz. képnyk 266. ny abbeli kiírás 1835. 50. l.

ROSZRUCK /ROSZRUCKER/ Frigyes /Fülöp?/ egri lakatos. 1771-80 között szerepel az adóösszeirásokban. 1771-ben a város I. negyedének 4. fertályában, mint vagyontalant irják össze. Ugyanebben az évben készíti a kömlői rk. templom rácsait és vasalásait.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

ROSZRUCKER Frigyes egri lakatos. Meghalt 1784
VU. 23-án Egerben 5o éves korában.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Zavartalan a Kormányzó állapotának javulása

A Magyar Távirati Iroda jelenti:

A Kormányzó egészségi állapotáról szerdán a következő orvosi jelentést adták ki:

A Főméltóságú Úr állapotában a javulás zavartalanul halad, csak még párnapi nyugalomra van szüksége. Több jelentés kiadására ok nincs.

1941 november 12-én, este 7 óra.

Szöllősy e. ü. főtanácsos, közkórházi főorvos.

Az idényüzletek november 15-ig kötelesek adóvallomásukat beadni

Az egyenesadók új rendezéséről szóló 1940. évi XXII. tc. rendelkezései ez évben léptek életbe. *Eszerint az időszaki (idény)-üzletek idényük befejezése után tartoznak adóvallomást adni, hogy olyan időben legyenek megadóztathatók, amikor még a helyes adófizetéshez szükséges adatok összeállítása nem okoz nehézségeket.*

A nyári idény április 1-től október 31-ig tart. Tehát mindazoknak az üzleteknek, szállodáknak, penzióknak, vendéglőknek és egyéb vállalkozásoknak, amelyek kizárólag a nyári idényben, április 1-től október 31-ig voltak üzemben, az év többi részében pedig szünetelnek, *az idényben elért tiszta nyereségükről november 15-ig szabályszerű bevallást kell benyujtaniok az illetékes adóhivatalnál.*

A belügyminiszter bejelentette a törvényhatóságok és a községek szervezeti reformját

Keresztes-Fischer Ferenc a minap nyujtotta be a törvényhatósági bizottsági és a községi képviselőtestületi tagsági jogról szóló törvényjavaslatot, amelyet indokolásával együtt most nyomattak ki.

Az indokolásban a belügyminiszter hangsulyozza, hogy a kormány tervbevette a törvényhatóságok szervezetére is kiható és így a törvényhatósági bizottságok összetételét is megváltoztató javaslatoknak az országgyülés elé terjesztését.

Éppen ezért nem lett volna okszerű, hogy a törvényhatósági bizottságokat erre az átmeneti időre újból válasszák. *A közigazgatási javaslatok előkészítő munkálatai az idén nagy erővel haladtak tovább és a kormány előreláthatóan rövidesen abban a helyzetben lesz, hogy azokat a törvényhozás elé terjeszthesse.*

A törvényhatósági bizottsági tagságot ezúttal nem egy teljes esztendőre, hanem csak a törvényhozás további intézkedéséig hosszabbítják meg, úgyhogy a közigazgatási reformjavaslatok törvényerőre emelkedése után nyomban meg lehet tartani a választásokat.

Mivel a községek szervezetét is új alapokra helyezik, a községi képviselőtestületek megbizatását hasonló okok alapján hosszabbítják meg.

A belügyminiszter a zsidó törvényhatósági és képviselőtestületi tagok megbizatásának megszüntetését azzal indokolja, hogy *okszerütlen volna ezeket a tagokat továbbra is meghagyni a törvényhatósági bizottságokban és a képviselőtestületekben, miután a zsidó választók választójogukat a második zsidótörvény rendelkezései következtében úgyszólván teljes tömegükben elvesztették.* Budapesten a második zsidótörvény életbelépése előtt közel 80.000 zsidónak volt választójoga és ez a szám már ötezer alá esett

Modern sportszállót épít *a Horthy Miklós-csúcs alatt a Turista Szövetség*

A Magyar Turista Szövetség tanácsa legutóbbi ülésén nagyfontosságú anyagi ügyeket tárgyaltak meg. Legfontosabb volt a Radnai-havasokban létesítendő turistamenedékház ügye, miután az egész magyar turistatársadalom erősen nehezményezi, hogy *Magyarországnak ezidőszerint legmagasabb hegyvidékén, főleg pedig a Horthy Miklós-csúcs közelében nincsen szállási lehetőség.*

A tanácsülés elhatározta, hogy a Horthy Miklós-csúcs közelében, a Mosolygó-tó mellett, körülbelül kétezer méter magasságban, modern turistamenedékházat épittet, amelyet sportszállónak is kiképeznek.

A modern menedékházzal most akadálytalan turázási és szállási lehetőségek nyílnak a Radnai-havasokban. A menedékház építésére 10.000 pengőt fordítanak. A tanácsülés a bánkuti (Bükk-hegység) menedékház kibővítésére 3500 pengőt utalt ki.

A tanácsülésen bejelentették, hogy a mátrai Galyatetőn lévő menedékház kibővítésére a kultuszminisztériumtól kapott 30.000 pengős kölcsönt nem kell visszafizetni.

Zsembery Gyula közbenjárására a kultuszminisztérium ugyanis a kölcsönt elengedte.

Ezután különböző irodalmi segélyek ügyét tárgyalták. A tanácsülés a Felvidékről szóló turistakalauz támogatására, *Schermann* Szilárd dr. szerzőnek 2000 pengőt, *Polgárdy* Géza számára pedig a Cserhát-hegységről szóló turistakalauz támogatására 1000 pengőt szavazott meg.

A HULLADÉKGYÜJTÉS során felmerült annak a szükségszerüsége is, hogy összegyüjtsék az igen nagy takarmányértékü burgonyahéjat is. Havonta 25 vagónra tehető az a burgonyahéjmennyiség, amely összegyüjthető lenne és amely most egyszerüen a szemétbe kerül.

— RÖVID — NAPIHÍREK

A BELÜGYMINISZTÉRIUM a háromszékmegyei szegénysorsú iskolás gyermekek étkeztetési céljaira 28.000 pengőt utalt ki. Mintegy 15 székely község iskolás gyermekei részesülnek az ingyenes étkeztetési akcióban.

◆

AZ ORSZÁGOS KÖZPONTI HITELSZÖVETKEZET győrvárosi és megyei vezetői szerdán értekezletet tartottak a győri vármegyeházán, ahol Schandl Károly, a hitelszövetkezeteknek nemzetgazdasági szempontból fontos müveléséről tartott előadást.

◆

A TUDOMÁNYOS AKADÉMIA III. osztálya november 17-én, hétfőn délután 5 órakor felolvasó ülést rendez, amelyen bemutatják Szabó Zoltán, Welszky Sándor, Szilády Zoltán, Orbán György és Kaszab Zoltán munkáit.

◆

HALÁLOS VONATGÁZOLÁS történt a kövesdi átjárónál. A Pécs irányából Bátaszék felé haladó tehervonat halálra gázolta Schmidt Ádámné 73 éves bátaszéki asszonyt.

◆

A KINCSTÁR és a főváros együttes kérésére a telekkönyvi hatóság árverést tüzött ki a Szondy-utca 28 és a Vörösmarthy-utca 68. számú ingatlanra. A követelés 63.000 pengő. A november 27-re kitüzött árverésen az ingatlant 220.000 pengő kikiáltási áron bocsátják értékesítésre.

◆

A MAGYAR VÁROSOK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE december 15-én tartja idei rendes közgyülését. Napirenden szerepel a városi tisztviselők fizetésrendezésének ügye és a tisztviselői utánpótlás problémája.

FERENC JÓZSEF KESERŰVIZ

A MAGYAR VÖRÖSKERESZT vezetősége ezúton kéri fel mindazokat, akik a most megindított vöröskeresztes szeretetcsomag-akció keretében adományokat kívánnak küldeni a harcoló katonáink részére, hogy adományaikat a fővárosban a falragaszokon megjelölt gyüjtőhelyekre, vidékről pedig kizárólag a Magyar Vörőskereszt budapesti központjához, VIII., Baross-utca 15. szám küldjék be.

◆

A MAGYAR NEMZETPOLITIKAI TÁRSASÁG november 18-án, kedden este fél 9 órakor az Országos Kaszinó különtermében (IV., Semmelweis-utca 3) rendezi összejövetelét, amely alkalommal Bálint József országgyülési képviselő tart előadást «Erdély lelkisége» címmel.

◆

A MAGYAR TÜDŐBETEGGONDOZÓ Intézeti Orvosok Egyesülete január 3—6-án tartja kongresszusát Balatonkenesén a fővárosi üdülőben.

◆

A DÉLVIDÉKI BORBÉLYOK és fodrászok értekezletet tartottak. Kérik a kormányt, hogy a zsilettpengét sujtsák magas forgalmi adóval.

◆

SOMOGY VÁRMEGYE közigazgatási bizottságának ülésén dr. Varga Gyula pénzügyigazgató javaslatára a még fennálló adóhátralékok behajtása körüli mulasztások miatt 200 község elöljáróságára kimondotta az anyagi felelősséget.

Elutasították a háztulajdonos keresetét, *akinek luxuslakása mellé egy nyolctagú család „világosabb lakása" is kellett volna*

Augusztusban miniszterelnöki rendelet jelent meg, amely szabályozta a háztulajdonos felmondási jogát.

A rendelet egyik paragrafusa kimondja, hogy a háztulajdonos csak akkor mondhat fel azzal az indokolással, hogy neki magának van szüksége a lakásra, ha a felmondás csakugyan méltánylást érdemlő okra hivatkozik.

A rendelet alapján több felmondási per indult, amelyeket *Szöllősy* Ödön járásbíró tárgyalt.

Egy késő ugyaros felmondott bérháza egyik lakójának. Azzal indokolta felmondását, hogy szüksége van a háromszobás lakásra. A bérlő, *Szüts* Sándor azzal érvelt, hogy a felmondás nem indokolt, mert a háztulajdonosnak négyszobás lakása, azonkívül villája van. *A háztulajdonos ezt nem is tagadta, ellenben arra hivatkozott, hogy technikus-fia részére kell a lakás. A fiú jelenlegi lakásukban nem tud dolgozni, mert ott nincs jó világítás.*

A bíróság ezután a keresetet elutasította. Az ítélet indokolása megállapítja hogy a felmondás nem szolgálja a háztulajdonos komoly érdekeit.

Megfelelő technikai berendezésekkel a nem elég világos lakást is kifogástalanul lehet világítani. Ez tehát nem lehet ok arra, hogy egy nyoletagú, pontosan fizető családot az utcára tegyenek, mikor a háztulajdonosnak luxuslakása van.

A késárúgyáros fellebbezett. A törvényszék *Pethő* Kornél-tanácsa ma foglalkozot az üggyel.

A tanács a járásbiróság ítéletét jogerőre emelte.

Ez az első jogerős ítélet a rendelet megjelenése óta.

ARAB, BERBER ÉS NÉGER LESZÁRMAZOTTAK *a hatmilliós Portugáliában*

Ami nagy népvándorlás Európában végigsüvített, annak *utolsó hullámtaraja mind az Atlanti-óceán partján, Európa legnyugatibb partvidékén torpant meg;* ezenfelül pedig itt rekedt meg az *Észak-Afrika* felől törekvő mór uralom végső kitüremkedése is.

Így nem csoda, ha Portugália népessége, a maga mindössze hatmilliónyi lakosával, valóságos kaleidoszkópja az emberiségnek.

Legösibb lakói az *ibériaiak*, akik a magas hegyvonulatok redőiben húzódnak meg. *Északon, Galíciában és Asturiában tisztavérü spanyolok művelik földeiket.*

Érdekes azonban, hogy valaha itt nagy *görög gyarmatok is voltak*, s ezeknek a görögöknek részben tiszta, részben azonban *az északafrikai Karthágóból származott punokkal kevert ivadékai még szintén kimutathatók Portugália népességében.*

A görögök után a rómaiak tették a kezüket az országra és hogy ez a hatás mennyire erős lehetett, az mutatja, hogy a portugál nyelv máig is latin befolyást mutat fel.

Erős nyomokat hagyott hátra az ország népességén a *Dél-Olaszországból* idáig vándorolt nyugati *gótok* népe; Kr. u. 711-től fogva az *afrikai mórokkal, arabokkal* keveredett *berberek* szállták meg az országot.

Máig is minduntalan találkozni a nép sorai között arab és berber arcokkal, s a mórok művészete ma is tisztán kimutatható a portugálok háziiparában és népies építészetében.

Oly erős volt ez az afrikai behatás, hogy *a portugálok tetemes része vére szerint keresztény*, de a nyelve és szokásai szerint *arab*. Külön nevük is van: a *„mozarabok"*.

Végül 1450 után, amikor *Portugália* hatalmas gyarmatbirodalommá lett, *rendkivül sok afrikai rabszolga került át Portugáliába*, ezek itt családot alapítottak, utódaik a bennszülött fehérekkel összeházasodtak, úgyhogy *a portugáliai városok utcáin minduntalan tiszta néger arcokra is bukkanni.*

A kereskedelmi miniszter kitüntetett több ipari és kereskedelmi alkalmazottat

A kereskedelmi miniszter az ugyanannál a munkaadónál megszakítás nélkül több évtizeden át alkalmazásban álló ipari és kereskedelmi alkalmazottak hűségének elismeréséül évenként *kitüntető oklevelet és 100 pengős pénzjutalmat adományoz.*

Ebben az évben a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara területén 64 ipari és 19 kereskedelmi alkalmazott részesült kitüntetésben.

A miniszteri elismerő okleveleket és pénzjutalmakat tegnap osztotta ki a *Kereskedelmi Kamarában* vitéz *Gyulay* Tibor dr. felsőházi tag, a Kamara miniszteri biztosa.

A megjutalmazott munkások közül *Somoskeőy* Pál és *Stozek* Szaniszló gyári munkásnak van a leghosszabb szolgálati ideje.

Somoskeőy ugyanis 52, Stozek pedig 50 éve szolgál ugyanazon a helyen.

A gyári munkások között igen *soknak van 40—48 évi szolgálati ideje.* A kereskedő- és iparossegédek közül *Mezey* Ferencné vegytisztítónő és *Korber* Alajos pincér *37—37 év óta szakadatlanul egy helyen vannak alkalmazásban.*

Az egeresi központ vállalja Nagyvárad villannyal való ellátását

Nagyvárad, nov. 13.

(Az Esti Kurir tudósítójának telefonjelentése.) Már régebben tervbe vették, hogy *Nagyvárad áramszolgáltatását a kolozsvári, illetőleg egeresi villamoscentrálba kapcsolják át.*

Nagyvárad villanytelepe ugyanis teljesen elavult és az a veszély fenyeget, hogy néhány esztendőn belül teljesen felmondja a szolgálatot.

Az iparügyi minisztérium javaslatára a város vezetősége érintkezésbe lépett az egeresi villamoscentrálé vezetőivel. A vállalat igen kedvező ajánlatot tett Nagyváradnak: 12, illetve 10 fillérért hajlandó szállítani a villanyáram kilowattját.

A nagyváradi városi üzemek igazgatósága hosszabb tanácskozás után tegnap elhatározta, hogy felhatalmazza a polgármestert az érdemleges tárgyalások megkezdésére. Az egeresi villamosműveknek vállalniok kell az áramvezetékek elkészítésének költségeit.

Egyidejüleg a város utasította mérnökeit, hogy dolgozzanak ki tervet a biharmegyei Bisztra patak vizierejének kihasználásáról.

NEMÉNYI MIKLÓS ERNŐ amerikai magyar ujságiró 55 esztendős korában Youngstownban meghalt. Először a Detroiti Ujságnak, majd később Clevelandban a Szabadság munkatársa volt. Legutóbb pedig youngstowni nagy amerikai lap közgazdasági rovatvezetőjeként működött. 1938-ban a Kormányzó Úr Naményit érdemeinek elismeréséül a Magyar Érdemrend tisztikeresztjével tüntette ki.

Tizévi fegyház

A pestvidéki törvényszék *Csikmák-tanácsa* ma *tizévi fegyházra ítélte Szőcs* Ferenc 36 éves konzervgyári munkást, aki ez év január 25-én *öt baltacsapással meggyilkolta Molnár Mihályné jómódú asszonyt, azután a lakását kirabolta.* Az ítélet *nem jogerős.*

AZ ORSZÁGOS ESZPERANTÓ EGYESÜLET november hó 17-én, hétfőn este hét órakor kultürestet rendez a IV., Kecskeméti-utca 6. sz. alatt lévő helyiségében.

Nincs lehetetlenség a Távol-Keleten a japán haderő számára

A JAPÁN SZÓVIVŐ ÉRDEKES NYILATKOZATAI

Sanghái, november 13.

A japán hadsereg szóvivője, Akiyama nyilatkozatot tett amely szerint a japánok bizonyosak abban, hogy terepnehézségek ellenére is sikerül áttörni a burmai utat. A Távolkeleten nincsen lehetetlen a japán hadsereg számára — mondotta a szóvivő, aki hozzátette még, hogy a Távolkelet fogalma magábazárja Szibériát, Szlámot és Burmát is s egyáltalán mindazokat a területeket, amelyeken a japán haderő akcióiról szó lehet. Ha Japán eddig nem ment át támadásba a burmai út ellen, úgy ez csak azért történt, mert remélte, hogy a kérdést Londonnal és Washingtonnal való diplomáciai tárgyalások útján is rendezheti. A japán szóvivő elmondotta, hogy a franciákkal tárgyalásban állanak japán csapatok indokínai beszállásolásáról, amiből arra következtetnek, hogy a japán garnizonokat Indokínában megerősítik. A szóvivő hangsúlyozta, hogy a japánok a burmai útnak rendkívüli jelentőséget tulajdonítanak, nem felelt azonban arra a kérdésre, mikor mennek át támadásba a japánok.

Iiteni külföldi körökben azt hiszik, hogy a japán-szíámi kapcsolatok november végén kritikus stádiumba jutnak. Ez, szerintük, a japán parlament ülésszakának lezárása után és Kuruszu washingtoni tárgyalásainak lezárása után következik be.

Sanghái, nov. 13.

(Bud. Tud.) **Akiyama, a japán hadsereg szóvivője Churchil beszédével kapcsolatban kijelentette: nem bizonyos ugyan, hogy az angol miniszterelnök a háborút akarta provokálni, fejtegetései mégis igen sajnálatosak. Ma okkal lehet feltételezni, hogy mind Japán, mind pedig az Egyesült Államok a távolkeleti béke fenntartását akarják, mert különben a japán kormány Kuruszut nem küldte volna Washingtonba. A Kínában működő japán hadsereg és a hazai japán nép is ugyanazt a nézetet vallja, amelyet a pápa a chilei eucharisztikus kongresszushoz intézett üzenetében nyilvánított: ez pedig az, hogy a csendesóceáni békét fenn kell tartani.**

Hangsúlyozta a szóvivő, hogy nem jöhet azonban létre olyan megegyezés, amely a japán-kínai viszályt nem veszi tekintetbe és amely mellett a csungkingi kormány számára való segítséget folytatni lehetne.

Éles japán sajtóhangok Roosevelt és Knox beszédére

Tokió, november 13.

(NST.) **A japán sajtó igen éles hangon válaszol azokra a beszédekre, amelyeket Roosevelt és Knox tartott az amerikai fegyverszüneti emléknapon. A szerda esti tokiói lapok úgy vélik, a két beszédnek az volt a célja, hogy még jobban fokozzák a Japán és az Egyesült Államok közti feszültséget.**

FÖLROBBANT EGY LŐPORGYÁR AMERIKÁBAN

Newyork, november 13.

(NST) Szerdán délután tisztázatlan okból a levegőbe repült és teljesen megsemmisült az Illinoisállambeli Peorlában Western powder Company lőporgyára. A halottak és sebesültek számát még nem sikerült megállapítani. Eddig két halottat és 50, részben súlyos, sebesültet ástak ki a romok közül. Az anyagi kárt még nem tudták felbecsülni.

ANGOL KÖZLÉS A HAJÓVESZTESÉGEKRŐL

London, nov. 13.

(NST) **Hosszabb szünet után most adtak ki elsőízben angol illetékes helyről ismét jelentést Anglia és szövetségesei hajóveszteségeiről. E közlemény szerint a legutóbbi négy hónap alatt, azaz júliustól októberig összesen 750.000 tonna kereskedelmi hajótér pusztult el. A március-június hónapokban a veszteségek havonta átlag 500.000 tonnát tettek ki, összesen tehát kétmillió tonnát.**

Berlin, november 13.

(Német Távirati Iroda) **Az Atlanti-óceánon elsüllyesztett Bradford City brit gőzös 4900 bruttoregisztertonnás térfogatú volt (MTI)**

Newyork, november 13.

(Német Távirati Iroda) **Newyorki hajózási körökben közlik, hogy az Antiope 4545 bruttoregisztertonnás brit teherhajó ellenséges akció következtében az Atlanti-óceán északi részén elsüllyedt. (MTI)**

Csangkaisek személyes üzenetét adták át Rooseveltnek

Washington, nov. 13.

(Bud .Tud.) **A csungkingi kormány washigtoni követe kihallgatáson jelent meg Roosevelt elnöknél. Hír szerint ez alkalommal az elnökkel a kölcsön- és bérleti törvény alapján Kína számára juttatható segítségről tanácskozott. Egyuttal átnyujtott Rooseveltnek egy okmányt, amely valószínűleg Csang-Kai-Seknek Roosevelthez intézett személyes üzenete.**

Roszner Károly albuma

Roszner Károly festőművész tizenkét könyomatú lapon adta ki akttanulmányainak első sorozatát. *Roszner* Károly művészetében hiánytalanul érvényesül az örök szép fogalmának érzékeltetése. A tökéletes formalátás, a grafikai megoldás tökéletessége, előadási eszközének, a krétának bravúros kezelésével a festmény érzetével hatnak a nézőre. *Roszner* Károly a lelkiséget, magasabbrendű mondanivalóinak kifejezését viszi bele alakjainak beszédes formájába, s így a *Bánat*, a *Vágy*, a *Hiúság*, az *Emlékek* s így tovább, a többi, megnevezhető aktalkotás, mintegy lélektani tanulmány képes ábrázolataiként jelentkezik. Az albumhoz, amelyet a Hungária nyomda bibliofil nemességgel állított ki, *Boross* Mihály: *Az akt és a korerkölcs* címen vonzó érdekességű művészettörténeti bevezetőt írt.

A BÁCSKAI TÖRVÉNYHATÓSÁGOK átvették hivatalosan a legfőbb gondoskodást a székely telepesek községei felett. Ezzel az intézkedéssel a telepítési kormánybiztosság megszünt. Az átadás ünnepélyes keretek között ment végbe, amelyen megjelent Bonczos Miklós belügyi államtitkár, a bácskai főispánok és a hatóságok vezetői.

Az ESTI KURIR SZERKESZTŐSÉGÉNEK TELEFONSZÁMA 128—536*

A VITAMINOK ÉS A HÁBORÚ viszonyáról tartott előadást dr. Wirz müncheni egyetemi tanár az EPOL dísztermében. Rámutatott arra, hogy Magyarország Európa vitaminszükségletének biztosításában paprikatermelésével jelentős szerepet tölt be. A vitaminok a népélelmezés terén napjainkban sokkal nagyobb jelentőséggel bírnak, mint azt akár húsz esztendővel ezelőtt is gondolták.

— A «Magyar Sakkvilág» novemberi számában *G. Réthy* Pál *«Müncheni emlékek»* című cikkében érdekesen számol be a müncheni nemzetközi sakktornáról, amelynek néhány kiemelkedő játszmáját is — részben *Aljechin*, részben pedig *Füster* elemzésében — közli diagramokkal; *az 1941—42. évi csapatbajnoki mérkőzések* adatainak felsorolása után a Magyar Sakkszövetség *csapatversenyeinek 1941—42. évi versenynaptár* ismertetése következik; versenybirói jelentés a *Bláthy-feladványversenyről*, a *lengyel főkormányzóság versenyének eredménye* és sakkhirek egészítik ki a *Tóth* László szerkesztésében Kecskeméten megjelenő kitünő sakkfolyóiratot, amelynek előfizetői e számhoz mellékelten dr. *Lindner* László: *«A sakkjátszmától a feladványig»* című vaskos könyvét kapták díjtalan illetménykötetként.

ÚJ HIRDETÉS: ÚJ VEVŐ!

Árdrágító bolgár kertész, vendéglős, *hajós és kis inas...*

MA ISMÉT TÖBB ÁRDRÁGÍTÓ FELETT ÍTÉLKEZETT A BÍRÓSÁG

Math Ferenc dr. büntetőtörvényszéki egyesbíró, mint a gyorsított árdrágítási perek kijelölt bírája, ma *újabb árdrágítási bűnperekben* hozott ítéletet.

Elsőnek *Egeressy* Lajos hajós bűnügye került sorra, aki *a füstölt szalonnát 3 pengő 60 fill.ér helyett 7 pengőért árulta.*

Beismerő vallomást tett. *A bíróság 2 hónapi fogházra ítélte és az áruját elkobozta.* Az ítélet *nem jogerős.*

A következő ügy vádlottja *Götz* József fűszerkereskedő volt, aki egyik vevőjének 10 kilogramm zsírt adott el a megszabott 3.60 pengős egységár helyett *5 pengőért.* Tagadta bűnösségét és azzal védekezett, hogy mindössze *közvetitette a vásárlást*, szívességből és a zsír árát nem ő vette át.

A bíróság nem fogadta el ezt a védekezést és a fűszerkereskedőt 6 hónapi börtönnel sujtotta.

Az ítélet nem jogerős.

Grosz Dezső és felesége Baross-utcai üzletükben a dobozsajtot 1.08 pengő helyett *1.20 pengőért árusitották.* Védekezésüket a tanuk megcáfolták és *a bíróság a házaspárt hat-hathónapi börtönre ítélte.* Az ítéletet *Grosz* Dezső és felesége *megfellebbezte.*

Georgi *Ivanov* bolgár kertész a fokhagyma árát emelte jogtalanul, a megszabott 71 fillér helyett 80 fillért kért az áruért.

Azzal védekezett, hogy *nem tud jól olvasni magyarul* és azt hitte hogy a megszabott áron árusítja a hagymát.

Tanuvallomások után a bíróság hathónapi börtönt szabott ki a bolgár kertészre, visszavonta iparigazolványát és örökre kitiltotta az ország területéről.

Az ítélet nem jogerős.

A *Magyar Köztisztviselők Fogyasztási Szövetkezetének* egyik üzletvezetője, *Mayer* József, fióküzletében a vád szerint *drágábban árusította a hagymát és a burgonyát.* Védekezése szerint személyzetét kioktatta az árakról és az árdrágító cselekményt *az egyik tapasztalatlan fiatal inas követte el jóhiszeműen.* Nagy volt a forgalom és a fiatal gyerek *két fillérrel többet kért az áruért.*

A bíróság kihallgatta a fiatalkorú inast is, aki megerősítette főnöke védekezését, mire *Perlaky* dr. kir. ügyész enyhítette a vádat és gondatlanságból elkövetett árdrágítássá minősítette a bűncselekményt.

A bíróság ezekután felmentő ítéletet hozott és úgy rendelkezett, hogy az iratokat átteszi a fiatalkorúak bíróságához, mert az inas személyében látja a bűncselekmény elkövetőjét.

Kapás Margit *Központi Tejcsarnok* fiókvezetője ellen az ügyészség *árdrágítás és árurejtegetés* miatt emelt vádat. A fiókvezetőnő ugyanis a vizsgálat megállapítása szerint, *nem szolgáltatott ki vevőinek tejet és vajat, csak abban az esetben, hogyha magasabb árat fizettek. Igy tíz deka vajat 75 fillérért adott el.* Tagadta bűnösségét, a vallomások azonban *ellene szóltak.* A bíróság ezek után sem látta azonban tisztázottnak az ügyet és elrendelte a bizonyítás kiegészítését.

Pathó Imre vendéglős ügyében *Szüts* dr. bíró ítélkezett. A vendéglős a feljelentések szerint *10 deka szalonnát 50 fillér helyett 80 fillérért odott el.*

A vádlott tagadásával szemben a bíróság bizonyítottnak vette a bűncselekményt és Pathó Imrét hathónapi börtönnel sujtotta és 500 pengő vagyoni elégtétel megfizetésére kötelezte.

Az ítélet *nem jogerős.*

A hős honvédségről beszéltek ma a Ház költségvetési vitájában

A költségvetés képviselőházi tárgyalásának harmadik napján a honvédelmi tárca került sorra.

A vitában résztvevő szónokok már csak a tárca témájánál fogva is igyekeznek tárgyilagosak maradni és itt érvényesül a képviselőháznak az a régi tradiciója, hogy a honvédségre vonatkozó költségvetést szigorúan a szakszerüség szempontjából bírálják.

A képviselőház mai ülését tíz óra után nyitotta meg *Tasnádi Nagy* András elnök. A honvédelmi tárcához a következő vezérszónokok iratkoztak fel: *Csicseri Róna* István, *Turcsányi* Imre (MÉP), *Botár* István (erdélyi párt), *Horváth* Géza (Imrédy-Pálffy-féle nyilas pártszövetség), *Mokcsay* Dezső (nyilaskeresztes), *Bajcsy-Zsilinszky* Endre (kisgazdapárt), *Malasits* Géza (szociáldemokrata párt).

Faragó Ede előadó beszéde elején *kegyelettel emlékezett meg a hősi halált halt katonákról. A honvédelmi tárca hatszázhatvannégymilliós költségvetése a nemzet elszántságának és életakaratának bizonyítéka.*

Horváth Géza (imrédysta) a költségvetést nem fogadta el.

Csicseri-Rónay István (M. É. P.) a Ház tapsai közben megemlékezett a honvédségről, amely most is vérzik magyar hazánkért, a keresztény civilizációért és az új Európáért.

Általános figyelem közben ismertette a honvédcsapatoknak a Szovjet ellen folytatott hadműveleteit.

Csapataink Kamienec-Podolszk elfoglalásáig önálló hadműveleteket folytattak, utána Runstaedt vezértábornagy parancsnoksága alá kerültek.

Az umani nagy bekeritő csatában gyorshadtestünk kelet felé tört előre és július 29-én elérte a Bug vonalát.

Augusztus 10-én gyorshadtestünk *Kleist* vezérezredes páncélos csoportjának kötelékében *35 kilométer széles fronton északról dél re támadva Nikolajevig tört előre és sikerült a németekkel vállvetve Nikolajevet elfoglalni.* Augusztus 16-án a kerékpáros zászlóalj foglalta el a várost.

Csapataink 39 fokos hőségben két és fél nap alatt 270 kilométert tettek meg.

Augusztus 29-én gyorshadtestünk kelet felé tört előre és a Dnyeper szakaszán a német motorizált hadosztályokat felváltotta Szeptember 1. és október 6.-ika között biztositotta a folyamot.

Öt szovjet hadosztállyal szemben védték a folyamot csapataink támadó harcokbar az átkelést sűrűn megkisérlő szovjet erőkkel szemben.

A 200 kilométer kiterjedésü folyamszakaszon helyenként sikerült az orosz erőknek éjszaka folyamán átkelniök, de megsemmisítettük öket. *Október 12-én a dnyepropetrovszki hídon átkelt német csapatok után zárkóztak fel csapataink.* Jelenleg a Donec medencében harcolnak a német és olasz csapatokkal vállvetve.

Hangoztatta ezután, hogy a magyarság élethalál harcát vívja.

A költségvetést elfogadta.

Mokcsay Dezső (nyilaskeresztes) után **Jodél Gábor** (erdélyi) örömének adott kifejezést, hogy Erdély képviselői immár a magyar katonai költségvetés tárgyalásán vehetnek részt.

Bajcsy-Zsilinszky Endre (kisgazdapárt) szerint a honvédelem céljaira bármilyen összeg is kevés.

Minél több katona kell.

Ezután arról beszélt, hogy *Szent István óta a magyar külpolitikai magatartást eggyedül az önvédelem határozza határozza meg.*

A nyilasok erre nagy lármát csapnak, úgyhogy a szónok szavai elvesznek a zajban.

Turcsányi Imre (MÉP hazai repülőipart sürget.

Roszner Károly
festő

Ujság. 1932. febr. 13.

KÉPZŐMŰVÉSZET

** **Roszner Károly kiállítása.** Uj ember kiállításainkon ez a fiatal festő. A tépelődők és lassan készülődők közé tartozik, akiknek nem sürgős a nyilvánosság és a szereplés. Előbb megtanulta a mesterségét, még pedig ugy, ahogyan az már rég nem szokás a festés birodalmában. Szinte félelmetesen biztos rajzoló; az emberi alakot nem csak pihenő helyzetében, de merész mozdulataiban is teljesen hatalmában tartja. Rajza a keménységig kalligrafikus és a fényképszerüségig sima és kidolgozott. Ez persze tulzás, amin a nagyobb festőiségre törekvéssel lehet majd segiteni. A természet szinei között való elmerülés fogja igazán megszinesiteni képeit. Ma még fogyatékosak szinbeli kvalitásaik. A plasztikai hatás az uralkodó rajtuk, ami összefügg tulságos rajzszerüségükkel. Néhány virágcsendélet könnyebb rajzával és festőibb előadásával a fejlődés lehetőségeit mutatja. A kiállitás a Budai Szépmüvészeti Társulat helyiségében (II., Tölgyfa-utca 11) látható. *(e. a.)* 1932. febr. 13.

(meghalt 1340 körül)

é jobbra néz. Fobb kezét felemelte,
ivaná; baljában pedig, melyhez palást-
t. Haja vállaira omlik és magas ru-
e.

assaga 141 fm.
Ara ~~479 ft~~ 1850 ft.

Roszner Károly
festő

„FIGYELŐ"
UJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—632.

Lap: ESTI UJSÁG, BP.
Megjelent: 1942 JÚL 6

— **Roszner Károly** festőművész Juhász Andor-utca 28. szám alatti műtermében jul iushó 7-én, 8-án és 9-én műteremlátogatás lesz, melynek keretében bemutatásra kerülnek a művész utolsó három esztendőben alkotott munkái, magyar témájú képek, aktok, genreképek.

Roszner Károly

festő

„FIGYELŐ"
ÚJSÁGSZELVÉNY VÁLLALAT
Budapest, XIV., Nürnberg-u. 42.
Telefon: 299—632.

Esti Kurir

Lap: .....

Megjelent: 1943 júl. 7.

Roszner Károly, a kitünő festőművész, Juhász Andor-utca 28. szám alatti műtermében ma *háromnapos műteremlátogatás* kezdődik. A jeles festőművész szebbnél-szebb képei, köztük sok akt, kerülnek a látogatók elé.

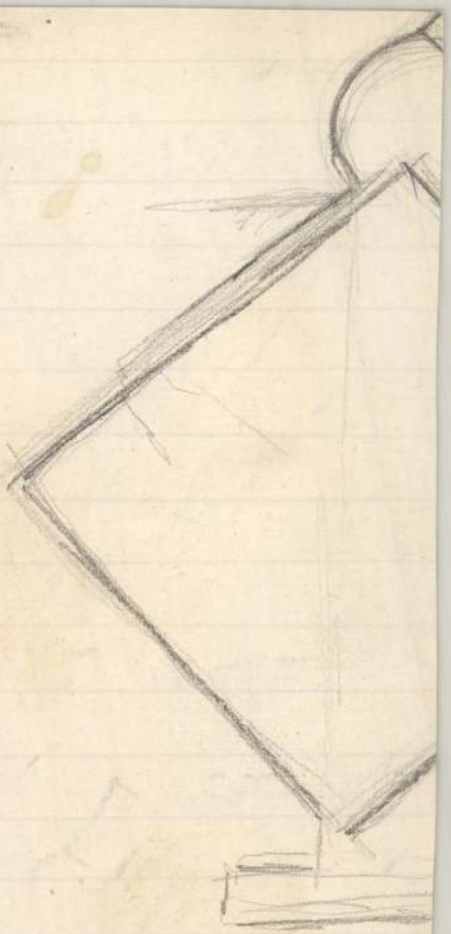

P1. 20 helyett
50 fill.

ÉPÍTÉSZET ÉS IPARMŰVÉSZET.

BÉRPALOTA A DERÉK-UTCÁBAN.
(GERGELY SÁNDOR FÉNYKÉPFELVÉTELE.)

TAUSZIG ÉS RÓTH ÉPITÉSZEK MŰVE.

XI. évfolyam 1912. november 26. 22. szám.

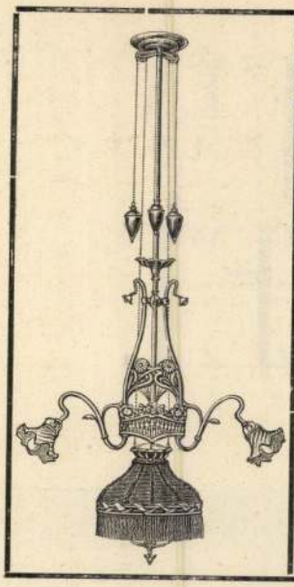

Magyar fém- és lámpaárugyár részvénytársaság

: BUDAPEST :
X., Gergely-utcza.

BOSNYÁK
ÉS
VÁRNAI
IPARMŰVÉSZETI
:: MŰTEREM ::
ÜVEGFESTÉSZET

BUDAPEST, VI.,
LENDVAI-UTCA 3.
TELEFON 173-46.
67

Sándor Béla
festő és mázoló
Budapest, VII., Wesselényi-u'ca 54.

Központi fűtések! 153.
Vizvezetéki és csatornázási berendezések. Szellőző berendezések. Portalanitó berendezések.
ROHONCI HUGÓ
magánmérnök, VI., Fóthi-ut 19. Tel. 1267.

SOLLUX
PRIZMAGYÁR
BUDAPEST VII. ILKA-U. 6
TELEFON GYÁRI IRODA 153-01
KÖZP. IRODA 1-45
SPECIÁLIS PRIZMÁS ÉS
TŰZBIZTOS ÜVEGEZÉSEK
ÜVEGTETŐK FELÜLVILÁGITÓK
MARQUISEOK-VEZÉRKÉPV.
ACZÉL-MARCZELL OKL.
MÉRNÖK. PORTALÉPITŐ
V. ZOLTÁN - U. 11.
TELEFON 146-39

CLICHÉK
ipari s kereskedelmi árjegyzékek, hirdetések és tudományos művekhez; házon-kivüli fényképfelvételek. Különlegesség: 3 és 4-szinü autotypiák; chromotypia közvetlen kőre; gigantografia utczai plakátok részére a legnagyobb méretekben.
BUDAPEST, BEZERÉDI-U. 19.

REDÖNY — RÓNA — ZABELLA
ESSLINGENI JALOUSIA NAPELLENZŐ ÉS VÁSZONREDŐNY-GYÁR
RÓNA TESTVÉREK BUDAPEST
TELEFON 23-85
UTCA 47-49
TELEFON 23-85

Tábori Elek
könyvesbolt – zeneművek
antiquarium
BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRUT 9.

Rosner Károly

K

ben egyaránt. Minél kevésbbé mély, kevésbbé bensőséges az érzelem, annál jobban csapódnak a ruhák, drapériák s a drámai jelenetekben, a kőbe vagy színbe meredt drámákban egészen az abszurdumig mennek a hajlások. Az építők állandóan fortisszimóban komponálnak. Nemcsak az oszlopok, de maguk az épületek is már alaprajzukban tekergőznek, hajladoznak, szinte minden irányban vibrálnak (Cicerone, II. 250—81). Rieglt is idézi, hogy milyen zavart keltenek az ilyen művek a szemlélőben. „Az egyik alak imádkozik s ebben a helyzetben görcsösen eltorzul. Mire valók ezek a mozdulatok, felindulások? A mi szemünkben motíválatlanoknak tünnek fel s nem tudjuk felfogni őket. Ruhája erősen bodrosodik, hólyagszerűen felfújódik, mintha valami orkán mozgatná. S mi hiába kérdezzük: miért? Mellette van egy fa, melynek levelei nyugodtan állanak. Miért mozgatja a szél csupán csak a ruházatot s miért nem e leveleket?" (Die Entstehung der Barokkunst in Rom. Wien. 1923. 2—3. l.)

Nyilt kaput döngetne az ember, elmélkedik tovább Croce, ha tovább is akarná bizonyítani, hogy a barokk utazik a bámulatbaejtésre s minden agitációja mellett is hidegen hagy, mert felületes a tüze s bár fantáziájának egész gazdagságát kitárja, bár elmegy az ábrázolásban a legfinomabb intellektualizmustól a legdurvább realizmusig, az üresség érzetét hagyja maga után. Nem művészetet akar, csak bámulatot. Mennyi rút, közönséges, rettenetes, véres jelenetet ábrázol, csakhogy csodálatot keltsen. Mer és tud ábrázolni olyat, amit mások még sohse mertek a művészet tárgyául választani. Mindig reprezentál, mindig bravúrokban utazik. Szóval Croce vizsgálva a barokk művészetet, mindig megtalálja a praktikus hedonisztikus célt.

De magát a barokkot is megtalálja mindenütt, minden időben a dekadens korok művészetében. Ez esztétikai bűn, de emberi bűn is Croce szerint, tehát egyetemes és örök, mint minden emberi bűn. Ez a művészi eltévelyedés azonban, ez a perversione artistica csak a XVI. század utolsó évtizedétől fogva feküdt rá egész Európára, mint valami általános depresszió.

A barokk okát kutatva sem belső, sem külső tényezőkben nem találja meg, mert szerinte egyszerűen nincs oka a barokknak. Nincs magában a barokkban pszichológiai vagy általános emberi értelemben, mert Croce szerint nincs oka az emberi tévedésnek, hacsak nem akarjuk oknak mondani a virtus dormitívát, az embernek bűnös természetét. De nem találja meg az okot a barokkon kívül sem. Sok okot hoznak fel a tudósok, de ezek a kritika első érintésére megsemmisülnek. 1. Egyesek szerint a barokknak oka a humanizmus s az antik utánzása. De hát hogyan szüli ez logikai szükségszerűséggel a barokkot, kérdi Croce? 2. Mások szerint a jezsuitizmus az oka. De hiszen a secentismo vagy barokkizmus nem más, mint maga a jezsuitizmus a művészetben, mondja Settenbrini toria della letteratura italiana c. művében (II. 235. s köv. l.). Hiszen a jezsuiták, mikor védelmezik a kat. egyházat, mikor nevelnek az exercitia spiritualiaval, mikor riasztanak a pokol kínjaival s lelkesítenek a paradicsom örömeivel, nem fejezhették ki magukat nem barokk módon. Maga Weisbach, aki Der Barokk als Kunst der Gegenreformation (Berlin, Cassierer. 1921.) c. művében az ellenreformáció s a jezsuiták eszméit fedezi fel a barokkban, hívja fel a figyelmet a bevezetésben Braun kutatásainak az eredményére, aki tanulmányozta a jezsuita templomokat Belgiumban, Spanyolországban, Németországban, de sehol sem talált jezsuita stílust. 3. Wölfflin valami komolyságot, nehézkességet talál a barokkban (61. l.), pezantezza, gravita, amely megfelelt a kor társadalmi magatartásának, a kor szellemének.

SPÁNYIK CORNÉL: A VÁRKÁPOLNAI FRESKÓ

Képzőművészet

1931. 43-44. sz.

Tehát a társadalmi szellem lenne oka a barokknak? 4. Vannak, akik a formaérzék elfásulásában látják a barokk okát. Göller thesise ez: Ermüdung des Formgefühlst (Wölfflin 61. l.). Ezt a fásult érzéket kellett aztán izgatni, élesztgetni erős eszközökkel. 5. Fracastoro szerint szellemi és lelki legyengülés idézte elő a barokkot. Croce nem akar tovább válogatni az okok között, hanem megtörődve kijelenti, hogy ha a kritikusok eddig nem tudták megállapítani, ő sem tudja megállapítani, hogy egész Európa a XVI. század végétől a XVII. század végéig miért vétkezett oly nagy mértékben a jóízlés ellen. Az emberi szabadság iránti tisztelettel mondja, hogy a barokk így dolgozott, mert így akart dolgozni, így tett egyszerűen azért, mert neki így tetszett.

Hol volt a barokk bölcsője? Hol volt a barokk kisugárzási centruma? Melyik volt az a nép, amelytől kiindult ez a divat? Melyik faj volt a megrontó s melyek a megrontottak? Ha az egész megromlott európai szellemnek megnyilvánulása volt is a barokk, mégis kinek a kezében volt a primátus, a hegemónia? A XVII. század olasz tudósai sokat csatáztak e miatt a kérdés miatt a spanyolokkal, hogy egymásra tolják a felelősséget a rossz ízlés szerzőségéért. Voltak, akik a franciákra, voltak, akik az angolokra irányították a figyelmet. Ma is folyik e kérdés körül a harc. De a harcba döntőleg akarja belekiáltani Croce, hogy csak az az ország adhatott példát, csak az terjeszthette el a barokk divatot, az importálhatta mindenfelé, amelyiknek nagyobb kulturája volt, amelyik ipart, kereskedelmet űzött, földrajzi felfedezéseket tett, technikai találmányokkal keltett feltűnést, csak ez az ország irányíthatta a tudományt, művészetet, irodalmat, költészetet, a társadalmi formákat, az ünnepeket, szertartásokat, ez az ország pedig a XVI. században s még a XVII. század jó részében is Itália volt s Itália mellett, bizonyos kultúrális területen Spanyolország, amelynek nagy erőt adott politikai hatalma. Tehát akár tisztesség, akár szégyen, Croce szerint a barokkizmus lényegében italianizmus. S ezt megerősíti az a körülmény, hogy Itáliát minden művészetszerető ember egészen a XVIII. század végéig úgy nézi, mint az udvari festők, szobrászok, építők, muzsikusok és költők hazáját.

ROSZNER KÁROLY: SVÁBHEGYI RÉSZLET
A Műcsarnok Őszi Tárlatáról

Elmélkedését azzal fejezi be Croce, hogy ha a barokknak a karaktere se nem művészi, se nem költői, hanem gyakorlati, akkor alkotásaival az irodalom- és művészettörténelem pozitíve nem is foglalkozhatik, legfeljebb csak negatíve, mint a művészet és irodalom negációjával. Valahogy a művészet és költészet határáig jut csak el. Beszélünk ugyan barokk korról, barokk művészetről, de sohse felejtsük el, hogy a barokk nem művészet. Hibáztatja azokat, akik külön nézőszögből vizsgálják a barokkot, külön ítélőszéket állítanak fel számára, holott csak egy ítélőszék van, az örök szép fogalma.

Egyébként elismeri, hogy nem élt hiába a barokk. Sok mindenféle művészi fogásra megtanította Európát, amiért még nem is volt Európa elég hálás az öreg Itáliának. Aztán meg intőjel is marad örökre, hogy ebbe a vétekbe vissza ne essen Európa soha!

* * *

Vége következik.

DE ROSSI, Giacomo rézmetsző az Egert ábrázoló Agria o Erla cimü metszetét 1687-ben készitett.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Roszner Károly

PN. 932. II. 14

— **Roszner Károly kiállítása.** A *Budai Klub* termében egy fiatal festő, *Roszner* Károly mutatja be első kollekcióját. Jó iskolájú, alapos felkészültségű, főképp erős rajzkultúrájú művész, aki azonban az egyéni kezdeményező-készségnek alig adja valami jelét. Galéria-tónusokban sötétlő, fotografikus hűségre törekvő, olykor kissé édeskés hangulatba olvadó képei ezért nem tudják igazán megkapni a néző érdeklődését. Ha méltányoljuk is a bennük megnyilatkozó komponálótehetséget, festőjük törekvéseit egyáltalán nem mondhatjuk korszerűnek. Amit itt látunk: csupa rég megoldott »probléma« ismétlése. S Roszner tehetségének életképességét ép az dönt majd el, hogy mennyire bír megszabadulni az iskolás önállótlanságnak ettől a bejdegzettségétől. —*to.*

PN. 932. II. 14.

Roszner Károly

EK. 932. II. 14

MŰVÉSZET

Roszner Károly első kiállítása

A budai Szépművészeti Társulat helyiségében (Tölgyfa-u. 11) első ízben jelenik meg gyüjteményes kiállítással *Roszner* Károly festőművész. Egy képével tavaly a Nemzeti Szalon kiállításán nagy érdeklődést és figyelmet keltett.

Roszner Károly semmiféle festőcsoportosulásnak nem tagja. De szédületes grafikai tudása van, olyan bravuros ismerője az alakábrázolás törvényszerüségének, olyan biztos fogással vetíti vászonra az orthogonális látás eredményeit, hogy szinte a legnagyobb ritkaság abban az uj tábornyi tömegben, amely az impresszió jótékony leple alatt elfelejtette megtanulni a művészet elengedhetetlen követelményét, a rajzolást.

De *Roszner* Károlyban van valami bátortalanság is, talán éppen azért, mert annyira egyedül áll. Nem meri kiélni ezt a művészi egyéniségét, amely néhány képén teljesen eredeti formában jelentkezik. Mintha félne a féltehetségek nagy tömegétől, akiknek uj, modern jelszavai alatt pedig nyoma sincs a biztos tudásnak. Ez a félelme jelentkezik néhány képén, néhány pongyolán odavetett, ki nem érett, formában is tökéletlen, vázlatszerü dolgán, amelyek azonban még ebben a kezdetleges állapotban is magukon hordják a hivatottságot.

A kiállitás tehát nem egységes, mindent megakar mutatni, tájkép-kompozicióktól, csendéleten át városképekig, mert nem volt aki megmondja neki, hogy *nála* minden csak kisérlet, studium lehet *kiforrott* erejü figurális alkotásaihoz.

Roszner Károly megérdemli, hogy bátoritsák, hogy megerősitsék abban az irányban, amely nem engedi letérni az igazi művészet utjáról.

Boross Mihály

EK. 932. II. 14

Tokio, február 13.

(Az Esti Kurir tudósitójának távirata.) A japán politikában a jelek szerint ugylátszik

ujból a háboruspárt kerekedett felül, miután e hét elején átmenetileg a békepárt hivei mérsékelni tudták a katonák háborus terveit.

A legutóbbi huszonnégy órában *ujabb japán csapatszállitmányok hagyták el a kikötőket és vannak utban Sanghai felé.* Hogy mekkora erőről van szó, azt megállapitani nem lehet, az igénybe vett hajók számából azonban az következik, hogy legalább *egy ujabb hadosztállyal növelték a Sanghaiban harcoló japán csapatok számát.* A japán kormnáy a csapatszállitmányokkal egyidőben hivatalos nyilat-

Roszner Károly

— **Kiállítás.** Roszner Károly festőművész, akinek munkái a Műcsarnok és Nemzeti Szalon kiállításain már sikerrel szerepeltek, gyűjteményes kiállítással lép a közönség elé a *Budai Klub* termeiben. Néhány hangulatos tájkép, alapos tudással megfestett akt mellett különösen grafikus munkái érdemelnek figyelmet és elismerést, mesteri technikájuk és rajzbeli finomságaik révén. A kiállítás a hó végéig díjtalanul megtekinthető.

PH 932. II. 18

PH. 932. II. 18.

Roszen Ruszev

Roszen Ruszev grafikája

Élet és Irodalom, Bp. 1979. nov. 3.
XXIII. évf. 44. sz. 6. lap.

A korona vizsgálata

— a vizsgálat koronája?

Központi napilap ünnepi (augusztusi) számában jelent meg a

mercie híján itt is becsléssekkel kell-lene dolgozni, tehát nem kis koc-

mint restaurátori és kutatói elvi sérelme a korona vizsgált mó-

kodás

ege

terhelt, és jaj, milyen nagyon kímélni kell azt az érzékeny lelkét a kudarcélménytől, akkor hogyan nevelje önmagát, hogyan szokja meg a fegyelmezett munkát?

Ahogy telnek az évek, egyre hálásabb vagyok a sorsnak, hogy diákéveim alatt még nem divatozott túlterheltnek lenni. Az én nemzedékem nemcsak azt ismeri, hogy milyen érzés gyertyafény mellett könyveket bújni, miközben bombázzák a várost és remeg a pince fala, és, bizony, mindig lecsöppen a gyertya vagy a mécses olaja a könyvre; hogy milyen sóvárogva lehet vágyakozni az elegancia netovábbjára: egy lódenkabátra; s hogy mennyi zsíroskenyeret képes eltemetni egy kamasz-

sére. De nem sikerült volna annyira, ha nem párhuzamosan történik ezzel a színvonalzuhanással.

S miközben mindezeken tűnődtem, lett este és reggel, és postaládámba került az Élet és Irodalom legújabb száma. Egyetértéssel olvastam benne Balogh János szegedi tanár szavait, Faragó Vilmos cikkének kapcsán; és elmélázva a szerkesztőség optimizmusa fölött. Mert, persze, hogy hozzászóltak fiatalok is, nem is kevesen, a Kosztolányi- vagy a József Attila-vitához. És imponáló tudással szerepelnek a rádió zenei műveltségi versenyein, a *Ki nyer ma?* adásain, és könyveket vesznek és folyóiratokat olvasnak. A tehetségesek, a szorgalmasak, a szerencsés

ült a gyógyít-
egek, köztük
nek sorsával.
jótékonysági
zett a kórház
rákkutató in-
hónap alatt
orintot sikerült
irak adakozása
nie. Mozgalma
ra talált. Ment-
egek más váro-
nyeztek hason-

zony az utolsó
orvosa szerint
n. Ő maga úgy
ó szakaszának
ott. Otthonában
ett, hogy halá-
ás, a gyerekek
nentesen foly-
rje mindenről
ödnek munká-
aban, hogy
t. (Tizenhárom
anul, férje be-
ási pénzt stb.)
sőt időnként jó
ert az asszony
emlékezzenek
ályozott. jó ha-
minden új reg-
szeretné átadn
a sok belső

Roszen Ruszer

Roszen Ruszer: Ikarosz

ban ma két szempontból is fokozódik. Részben azért — erre a cikk is utal —, mert Földünk kicsi lett. A világgazdaságban, a világpolitikában minden egyre inkább összefügg. A hibás döntések, a hamis illúziókból eredő károk az egész emberiséget sújtják. Részben pedig azért, mert éppen az energetika az a terület, ahol a döntésektől a megvalósításig nagyon hosszú az idő. Egy atomerőmű megépítése a döntéstől a villamosenergia-hálózatra való rákapcsolásig nyolc-tíz év. Egy új erőműtípus kifejlesztése és — az energiaellátást számottevő mértékben befolyásoló — tömeges elterjesztése legalább harminc év (például: szaporító reaktorok). Így éppen az energetikában fenyeget legnkább az a veszély, hogy az elátási helyzet már elkerülhetetlenül katasztrófálissá válhat, még mielőtt nyilvánvalóan komollyá válna.

A hosszútávú, átgondolt döntések meghozatala és azok következetes végrehajtása — létkérdés.

Wiegand Győző

az Állami Energetikai és Energiabiztonságtechnikai Felügyelet igazgatója

Élet és Irodalom, Bp. 1979. juli. 14.
XXIII.évf. 28. sz. 2. lap.

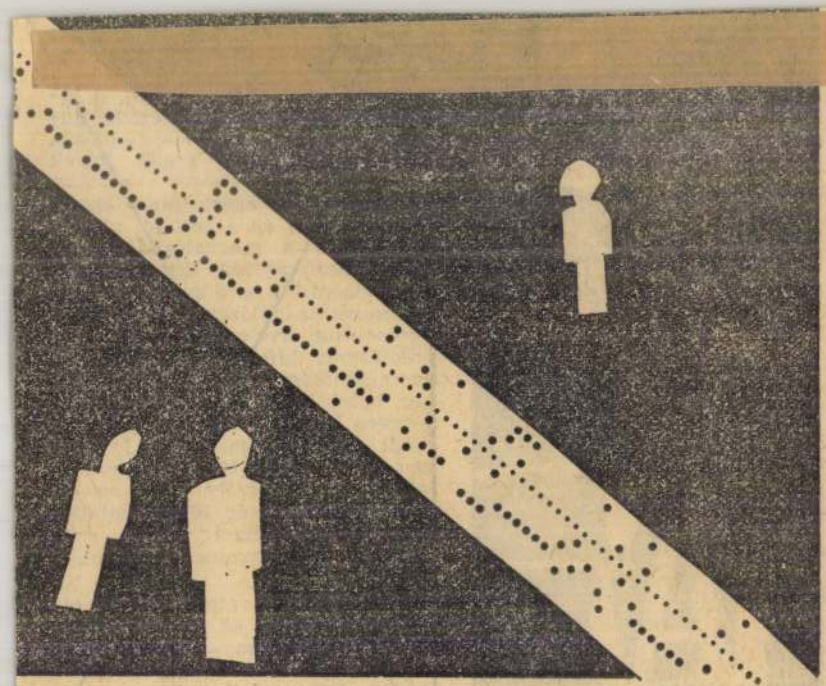

Baranyai Péter (9 éves) kollázsa

Delhiben zu
voltak és k
emlékszel,
konyhánk, tá
val? Nizzában
főznünk, és o
ollóval a haja
néztem ki, m
És holt volt
szekrény? Mo
Moszkvában
motelban. Ca
kávéskanna is
filteres tea. É
bad a szobáb
renzében, az
rom Vénkisas
folyton bezör
hez, hogy lá
mosnak, vasa
és Monte Ca
rülőforraló az
tosítékot, vész
és az ajtónk
gyulladt ki, je
hogy mi köve
got. És hol n
Hát az 515-ös
stitution óceá
binjában, teng
ház mellett. Ú
mint egy szív,
nem fura, ho

ÁRA: 4,– FT

mlítsem a gyakorta használt és [illegible] szocialista demokráciánk. Pók Ferenc összegző előadásában említette el kaj.

Roszen Ruszev

Roszen Ruszev kollázsa

1979. aug. 18.
33.sz. 3. lap.

3

XXIII. évf. ÉLET ÉS IRODALOM Bp.

nálunk most a kritika *nem műalkotás.* Ahhoz — tisztelet a kivételnek — nem elég igényes, nem elég olvasmányos, nem elég... ne kerülgessük: nem elég jó. A napi kritikák többsége — fájdalom — hevenyészett, önellentmondásos, magyartalan, szerkesztetlen, tárgyi és elvi tévedésekkel teli. Node — ürítsük már fenékig a bürökpohárt — miért???

Hát... itt csak okok s okozatok kusza tömegének együttese ad elégséges magyarázatot. Próbáljuk mégis áttekinteni:

1. Csekély anyagi megbecsülés. Ne legyünk álszemérmesek, a kritikus is a piacról él. Vegyünk egy átlagos esetet: X feladata, hogy Y filmjéről bírálatot írjon (ne csak az irodalmat emlegessük). ehhez először is meg kell néznie a filmet. Szerencsés esetben a premieren, de gyakori, hogy a korai lapzárta miatt valamelyik külvárosi vetítőbe kell kibumliznia. És nem a bumlizás a döntő, hanem hogy a műalkotás befogadásának körülményei esett, mennyire nehezíti a kritikus dolgát, bárhová lép, az érdekek s ellenérdekek aknamezőjén mindenütt robbannak az indulatok.

Következmények: *A.* a lelkiismeretes bíráló szerzi magának a legtöbb ellenséget, *B.* a kritikusok szidalmazása immár több mint divat: méltányolt alkotói póz, *D — E:* mint fenn!

3. Vélt vagy valódi kultúrpolitikai érdekek. A kritikus sokkal több kompromisszumra kényszerül, mint az alkotó. Gyakran már nincs szükség a szerkesztőség jóindulatú javaslataira, az ellenőr a kritikusok fejébe költözött. Kis ország vagyunk, mindenki mindenkiről mindent tud. Az erővonalakat ismerjük, mindenki mindenkivel valamiféle kapcsolatban áll. X-nek főiskolai tanára volt Y, viszont Z szerkesztette Y könyvét, ellenben X filmgyári dramaturgként Y forgatókönyvével foglalkozik, viszont Z írja a forgatókönyvből készült filmről a kritikát, ellenben X színdarabjáról pedig Z...

Ez nem szégyen. Ettől még lehet-

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 JAN 15

ÉLET ÉS IRODALOM

Roszen Ruszev, grafikus

1021

Roszen Ruszev: Térerő

Dévényi János linómetszete

ZELK ZOLTÁN KÉZIRAT

Nyitott a

Cinkét, fekete s kék fe
csuszkát, vörösbegyet,
harkályt, a püspöksüv
s azértis verebet,
azt is mind idegyűjten
kinyitnám ablakom

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAHIR MŰVELŐDÉSI

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

Roszen Ruszev

1980 JUN 21

grafikus

1021

Roszen Ruszev: Sci-fi

MEGAY LÁSZLÓ RIPORTJA

NINCS ÁM

BERTA FERENC

Róth Béla, Szarvas

Róth Béla festő és fényképész negyvenöt évet töltött hol a kamera mögött, hol festőpalettával és ecsettel a kezében a vászon előtt.

1872-ben született. Festészeti tanulmányait Bécsben végezte, majd Strelisky Lipót fővárosi, Dorottya utcai műtermében tanulhatta a fényképész szakma korabeli fortélyait. A millennium évében kapott segédlevelet, ebből az esztendőből való önarcképe, amelyen önmagát pincérruhában ábrázolta. Erről a felvételről pozitív üveglemez (dia) is készült, amelyet ő maga színezett ki. (Mérete: 16,3×11,9 cm)

A szakmai tudás és a segédlevél birtokában — még abban az évben — megnyitotta fényképészeti és festészeti műtermét Szarvason, Beliczey úti házában. A műterem a városházával szemben állt, mára lebontották.

Az első világháborúban katonaként szolgált, majd a háború után hazatért és folytatta szakmája művelését.

Róth Bélának festészeti hagyatéka nem maradt fenn, vagy ha mégis, csekély azon képek száma, amelyek gyűjtőkhöz vagy múzeumokba jutottak. Az előkerült fényképekből, üveglemezekből és kis méretű festményekből (miniatűrökből) következtethetünk munkásságának egészére és bizonyíthatjuk a róla szóló visszaemlékezések hitelességét.

Alkalmazottait megbecsülte, szinte családtagként kezelte. A jó hangulat, kellemes közérzet minden bizonnyal kitűnő minőségű munkát és tisztességes hasznot eredményezett. A közösen eltöltött szabadidő látható bizonyítékai a Körös partján exponált üveglemezek, amelyeken Róth és felesége, valamint Ónodi Erzsébet, a segédje szerepel. A képeken nem látható ugyan, de jelen volt Eszti, a tanulólány is. Ő készített felvételeket 1924 körül, Róth Körös-parti nyaralójában. Az épület még ma is áll.

Hanczár Sándorné, született Ónodi Erzsébet 1984-ben Mezőtúron a következőképpen emlékezett vissza erre az időszakra:

„1921-ben Szarvasra mentem, Róth Béla Beliczey úton lévő, saját házában berendezett üzletébe... Római katolikus, német ember volt. 1941-ben meghalt, a műterme megszűnt. Nagyon szépen festett, amit én is megtanultam tőle, mint segéd dolgoztam nála.

Tizenhárom évig voltam ott. Ő festő is volt, ezért itt végre festhettem is. Olajjal dolgoztunk, de persze anilinnel is. Ha lefotografáltunk valakit és megtetszett a kép, akkor magunknak is csináltunk egyet, és azt kifestettük, vagyis inkább megfestettük. Később Neucoccin festéket is használtunk, de ritkán, mert nem volt mindig. Róthnál még használtunk napfénypapirt, de csak a magunk számára. Barnitottunk Carbon Tonerrel. Az volt a jó benne, hogy nem kellett a képet előzőleg halványítani, viszont csak gumikesztyűben dolgozhattunk vele, mert ha nem, még a húst is lemarta volna az ujjunkról. Ezzel persze brómpapírt nem lehetett kezelni, csak gázpapirt. Aranyfürdőt is használtunk, igaz, ritkán, mert nagyon drága volt. Piciny fóliában csomagolva árusították. Aztán csináltunk ezüst színű képeket is. Az azért már olcsóbb volt."

RÓTH BÉLA ÖNARCKÉPE. 1896. KÉSZÜLT STRELISKY LIPÓT MŰTERMÉBEN, BUDAPEST. 13,8×9 cm

Róth egyik korábbi felvételén Bánhidi Ilona színésznő látható, ami arra enged következtetni, hogy a városban megfordult ismert vagy

BÁNHIDI ILONA SZÍNÉSZNŐ. SZARVAS, 1910 K.
RÓTH BÉLA FELVÉTELE
10×8,7 cm, SZÍNEZETT

RÓTH BÉLÁNÉ. SZARVAS, 1910-ES ÉVEK.
RÓTH BÉLA FELVÉTELE. 13,7×8,8 cm

RÓTH BÉLA FELVÉTELE,
1940. XI. 25.

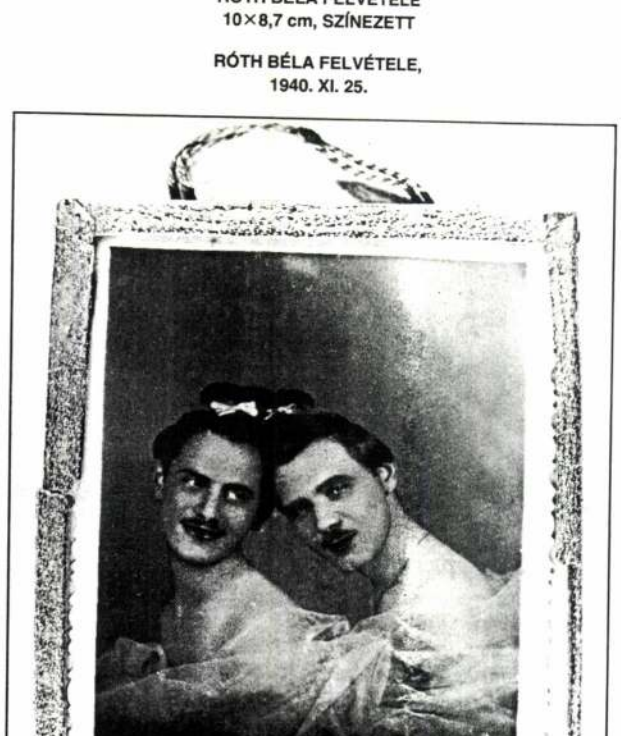

ismertebb személyekről is készített fényképeket. Ebből az időből való a feleségét ábrázoló kép is.

Visszatérve a húszas évekre, Róth nem az az ember volt, aki megkötötte alkalmazottai szellemét, újító kedvét. Ezért készülhettek aktképek a műtermében: Erzsébet és Eszti egymást fotografálta.

Az itt bemutatott két miniatűr (eredetiben színes) nem reprezentálhatja teljes festői tevékenységét, de valamelyest képet adhat egy emberről, aki a halálát megelőző évben még aktívan dolgozott. Életének hatvankilencedik évében, 1941-ben hunyt el. Halálával műterme is megszűnt. Mint megtudtam, megmaradt üveglemezeit — sajnálatos módon — apránként lemosták, és az így megtisztított üveget eladták.

Mára teljesen elfeledtük az embert, a fényképészt. Senki nem mozdult időben, hogy valamit is megmenthessen történelmet, ipartörténetet képviselő munkásságából, s így az avatatlan kezekben maradt.

Nem pénzre, csupán némi hozzáértésre lett volna szükség.

RÓTH Béla festő, fotóművész

Fotóművészet, 1990. 3/4.

Roth Benedek

ötvös.

1720-ban Budán élt. 15 ft-t
évi jövedelme, házas, nőtlen
volt.

L. Tóth Tamás: Magyarországi
ötvösök 1732-ben. Arch. Ért.
1904 évf. 391. l.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748. 340-726

Roszen Ruszev

ÉLET ÉS IRODALOM

Gyáfi Művészet

1979 SEP 29

1021

Roszen Ruszev: Szemszög

SÁRI GÁL IMRE:

Funeral Home

Funeral Home — Ravatalozó ház —: az USA-ban a halottakat ravatalozás előtt balzsamozzák és kozmetikázzák

Linda lámpák sófehér fényében
fürdik meztelen. Furcsa szépség-
szalon ez. Csuklóján plasztik
cédula: egyik oldalán Mária, a
másik felén a neve. Kócolják
éppen a haját: harangformájú
flippje lesz. Szemöldökét is meg-
szedik. Arca már kifestve, de manikűrt
kap még s új ruhát. — Arrébb egy
úrra most fújnak parfümöt.
S — Igyekszünk! — mintha mondanák —,
mindegyiküknek ma még
a ravatalon kell lennie.

tud egy negyedikes gyerek a hí[r]dal-műdal különbségéről? Nem lett volna egyszerűbb azt mondani, hogy a mese egyik fajtája a népmese? És vajon fontos-e a gyermeknek tudnia, hogy a „műköltészeti alkotások" (brr, micsoda műszó ez is!) szerzőjét ismerjük? És miféle fogalomkörhöz tudja kapcsolni a negyedikes gyermek az írók szövegének változtathatatlanságát?

Ugyanazon az oldalon még a következő szöveget is olvashattam. „Népköltészeti alkotásnak nevezzük azokat a meséket, dalokat, amelyeket népi előadóktól hallott és így jegyzett le a gyűjtő." Megkértem a gyereket, olvassa fel ezt a mondatot, és kétszer egymás után — természetesen — népi *eladókat* olvasott. Meg is magyarázta, hogy a népművészeti bolt eladóira gondol. Én is megmagyaráztam neki, hogy a népi előadók a mesemondók és az énekesek. Erre ő azt kér-

Roszen Ruszev

Roszen Ruszev: Szemszög

Élet és Irodalom, Bp. 1979. szept. 29.

XXIII. évf. 39. sz. 10. lap.

1979. SZEPTEMBER 29.

sási feladatlapok az általános is
lya számára" c
mutatott a követk
műmese, a műkö
szeti alkotások szerzőjét ismerjü
az írók szövege nem változtath
tó." Aki ezt a badarságot kitalál
nyilván a népdal-műdal analógi
jára csinálta a műmese szót. De n
tud egy negyedikes gyerek a né
dal-műdal különbségéről? Nem l
volna egyszerűbb azt mondani, ho
a mese egyik fajtája a népmese?
vajon fontos-e a gyermeknek tu
nia, hogy a „műköltészeti alkot
sok" (brr, micsoda műszó ez is
szerzőjét ismerjük? És miféle fog
lomkörhöz tudja kapcsolni a n
gyedikes gyermek az írók szöveg
nek változtathatatlanságát?

Ugyanazon az oldalon még a k
vetkező szöveget is olvashattan
„Népköltészeti alkotásnak neve
zük azokat a meséket, daloka
amelyeket népi előadóktól hallo
és így jegyzett le a gyűjtő." Me
kértem a gyereket, olvassa fel e
a mondatot, és kétszer egymás utá
— természetesen — népi *eladók*
olvasott. Meg is magyarázta, ho
a népművészeti bolt eladóira go
dol. Én is megmagyaráztam ne
hogy a népi előadók a mesemo
dók és az énekesek. Erre ő azt ké

SÁRI GÁL IMRE:

Funeral Home

Funeral Home — Ravatalozó ház —: az USA-ban a halottakat ravatalozás előtt balzsamozzák és kozmetikázzák

Linda lámpák sófehér fényében
fürdik meztelen. Furcsa szépség-
szalon ez. Csuklóján plasztik
cédula: egyik oldalán Mária, a
másik felén a neve. Kócolják
éppen a haját: harangformájú
flippje lesz. Szemöldökét is meg-
szedik. Arca már kifestve, de manikűrt
kap még s új ruhát. — Arrébb egy
úrra most fújnak parfümöt.
S — Igyekszünk! — mintha mondanák —,
mindegyiküknek ma még
a ravatalon kell lennie.

Pest - Buda 1977

Roth (Rott) Benedek Buda

Szül.: Petschau (Csehország). 1711. VIII. 23. mester. 1712. XI. 7. budai polgár. 1719. céhmester. *Inasai:* 1718. I. 9. Multer Péter; 1719. VII. 19. Hacker János.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
Mihalik hagyaték: 41. p.

8

Kanna „ZM" monogrammal
XVIII. század vége
Iparm. M.

9

Kávéskanál, ezüst
1800 körül
Iparm. M.

Sótartó

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Roszen Kuser

1970 III 1

ÉLET ÉS TUDOMÁNY
Budapest

Grafikusművész

H. Haraszti Éva
(London)

1021

Roszen Ruszer: Ikarosz

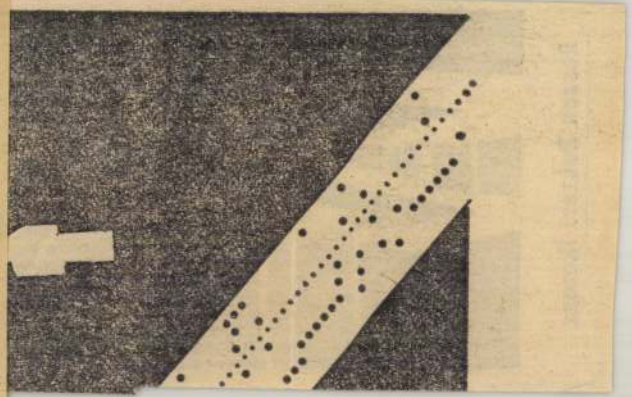

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

1982 JUN 11

ÉLET ÉS IRODALOM

Roszen Ruszkov, grafikus

1021

Roszen Ruszev: Szél

hette a s
abban a
meggond
gint slá
közönség

Szeren
mondani
ismét ak
finomult
tőségeit
költő, F
a még
osztására és továbbadására összpon-
zött, és aki úgy döntött, hogy mun-
kájában támaszért minden férfi-
nyugtalanság és kalandozás tárhá-
zához, az Odüsszeiához fordul.
Nem véletlen ellenben, hanem a
hivatásból következően logikus,
hogy egy nagyjából velekorú ren-
dező is volt a láthatáron, ki ígére-
tes kísérletek, kitűnő gyerekdarab-
bok s néhány szép teljesítmény
után még nagyobbra tört; hatalmas
feladatra mozgósította invencióját,
és a majdnem lehetetlent kísértve
tette próbára szakmai erejét. Ez a
rendező *Urbán Gyula*, aki arra
vállalkozott, hogy bábműfajba fo-
galmazza át társa görögség-élmé-
nyét, látvánnyá szervezze az epo-
szi hős évülhetetlen kalandjait fel-
idéző költői látomást.

Fontos, mert egyenrangú tényező-
je még az előadás létrejöttének,
hogy igényes profik segítették a
rendező tevékenykedését. Csúcsfor-
mában — s úgytetszik: kiéhezve —
mert a maguk minos
ban meglehetős gát
követik gyanúsan s
emberi kedélyhullá
félelmet és derűt eg
ismerős antropomor
ségük mégsem csorb
lenebb, érzékelhetőb
nék egyik nagy *truv*
latosan kitalálták –
Demeter Sára, *Turc*
Háray Ferenc kong
lenítése révén — el
színük és magavise
aranyosan haragvó,
sen pukkancs isten
megteremtették ők
tak velük; sokszor
őfényességeiket az
landsorozatba. Jól
hogy *abból* a tíz é
dokat válogathatn
össze, melyeknek
kidolgozottságától
az égi jelenségek h

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 387-748, 340-726

Roszev Ruszev

ÉLET ÉS IRODALOM

1979 AUG 19

1021

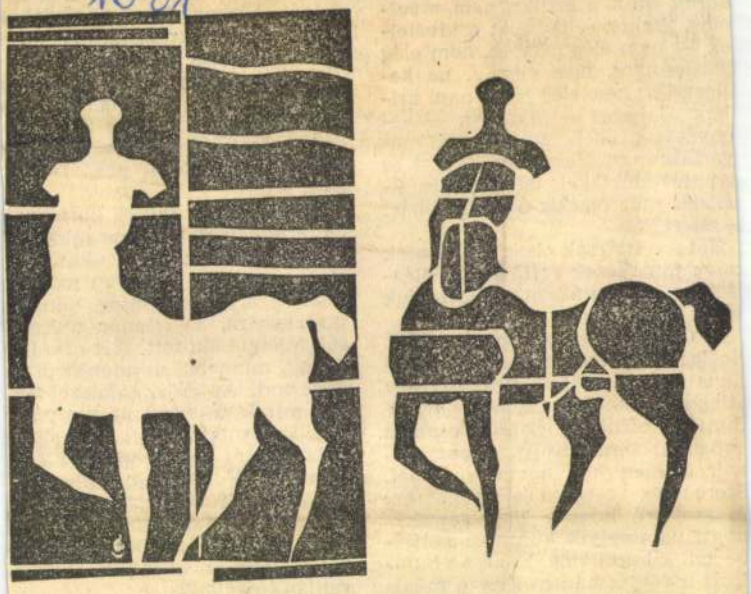

Roszen Ruszev kollázsa

…n egy bírálatkötetnek?
De nem játszom a n…
álunk most a kritika
otás. Ahhoz — tisztelet…
ek — nem elég igényes…
lvasmányos, nem elég…
ülgessük: nem elég jó.…
kák többsége — fájdalom — he…
enyészett, önellentmondásos, ma…
yartalan, szerkesztetlen, tárgyi és
lvi tévedésekkel teli. Node —
rítsük már fenékig a bürökpohárt
– miért???

Hát... itt csak okok s okozatok
:usza tömegének együttese ad elég-
éges magyarázatot. Próbáljuk
négis áttekinteni:

1. Csekély anyagi megbecsülés. Ne legyünk álszemérmesek, a kri-
ikus is a piacról él. Vegyünk egy
átlagos esetet: X feladata, hogy Y
ilmjéről bírálatot írjon (ne csak az
rodalmat emlegessük). ehhez elő-
ször is meg kell néznie a filmet.
Szerencsés esetben a premieren,
de gyakori, hogy a korai lapzárta
miatt valamelyik külvárosi vetítő-
be kell kibumliznia. És nem a bum-
lizás a döntő, hanem hogy a műal-
kotás befogadásának körülményei
több ellenséget, *B.* a kritikusok s
dalmazása immár több mint div
méltányolt alkotói póz, *D* —
mint fenn!

*3. Vélt vagy valódi kultúrpol-
kai érdekek.* A kritikus sokkal tö
kompromisszumra kényszer
mint az alkotó. Gyakran már ni
szükség a szerkesztőség jóindul
javaslataira, az ellenőr a kritik
sok fejébe költözött. Kis ország
gyunk, mindenki mindenkiről m
dent tud. Az erővonalakat ism
jük, mindenki mindenkivel valar
féle kapcsolatban áll. X-nek fő
kolai tanára volt Y, viszont Z sz
kesztette Y könyvét, ellenben
filmgyári dramaturgként Y for
tókönyvével foglalkozik, viszont
írja a forgatókönyvből készült fil
ről a kritikát, ellenben X szín
rabjáról pedig Z...

Ez nem szégyen. Ettől még leh

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ

1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Roszen Ruszev

ÉLET ÉS IRODALOM

1980 MÁR 1

Vev... mészettel szem... masztottam.

1021

Roszen Ruszev rajza

...vel forgatom a Volk...
der Deutschen aus Unga...
könyvet, amit München...
ki egy kissé hosszú nevű
az 1980-as esztendőre: So...
Kulturwerk, Hilfskomitee und
Landsmannschaft der Deutschen aus
Ungarn; annak is örültem, hogy
már a harmadik lapon megtudtam,
Backnangban helytörténeti múzeu-
mot rendeztek be, melynek udva-
rán az a szekér látható, amelyen
Huber Mátyás és házanépe mene-
külte el Pócsáról 1944-ben. „Un-
garndeutsches Heimatsmuseum" —
hirdeti a felirat, mely jó kétszáz
esztendő magyarországi emlékeit
őrzi, mert a XVII.—XVIII. száza-
di betelepítésektől legalább ennyi
idő múlt el ama véres történelmi
fordulatig, midőn a magyarországi
németség egy része felmondta a
ban nem sorsa kényszerítette, ha-
nem mások becstelen szándéka.

Suszterek döntöttek emberek
sorsáról? — könnyű volna ma ezen
tréfálkoznunk, de épp ennek a
pusztavámi suszternak a visszaem-
lékezésében olvasom, hogy több
mint harminc év után is megátal-
kodottan említi hajdani körorvosu-
kat, bizonyos dr. Gabányit, aki
1942. március 15-én a volksbundis-
ta veszélyre figyelmeztette falujá
népét, amit ma is — és magyarul!
— idéz az egykori pusztavámi susz-
ter, akiben annyi év múltán sem
lohadt le a gyűlölet: „Ha majd
ezek a nemkívánatos elemek ...

Roszen Ruszev

Roszen Ruszev: Szemszög

Élet és Irodalom, Bp. 1980. jan. 19.

XXIV. évf. 3. sz. 4. lap.

~~tudhattam akkor én sem? Azt,~~
~~hogy már egy hétfői előbb eldőlt~~

„A mi költőnk”

OLVASÓINK VÁCI MIHÁLYRÓL

„Azt hiszem, nem tévedek, ha feltételezem: Váci-ügyben vitát nyit az Élet és Irodalom” — írja egyik olvasónk. S mert több mint egy hónapja özönlenek szerkesztőségünkbe a hasonló igényű levelek, ideje tisztázni: nem tudunk és nem is akarunk Váci-vitát indítani. Nem tudunk, hiszen a hozzánk forduló olvasók véleménye egybecseng Váci Mihály megítélésében. És nem is akarunk vitatkozni, mert a túlnyomórészt érzelmi színezetű

történelemmel hivatásszerűen foglalkozó, tudatos közéleti elkötelezettségű tagja vagyok társadalmunknak. Tehát nem dönthetem el, hogy Váci Mihály versei »silányak« voltak-e vagy sem. Vannak, amelyek *nekem* nem tetszenek, viszont lényegesen több tetszik, jó néhány megragad, elgondolkoztat, lenyűgöz. Ha kevéské szabadidőm

bennem tiszteletet, a
próféta éli is azt, ami
ci Mihály számomra
volt.”

DR. S.

„Nehéz egy költőt
esztétika, sajnos, nem
Váci Mihály életmű
nehéz megítélni, mert
tétikán kívüli tényező
Karancsaljától Bokor
az országban kisdedó
tem, ahol legalább
szer ne mondatták vo
nem elég!-et; — álta
akik más verset nem
magyar irodalomból.
a költeményt is (ped
lejáratta Vácit is, p
költő. Nem *érzem* ug
gyobbak közé tartozó

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Czenczr Różni

jest

bóstwo

Rozmaitne

Czenczr Różni

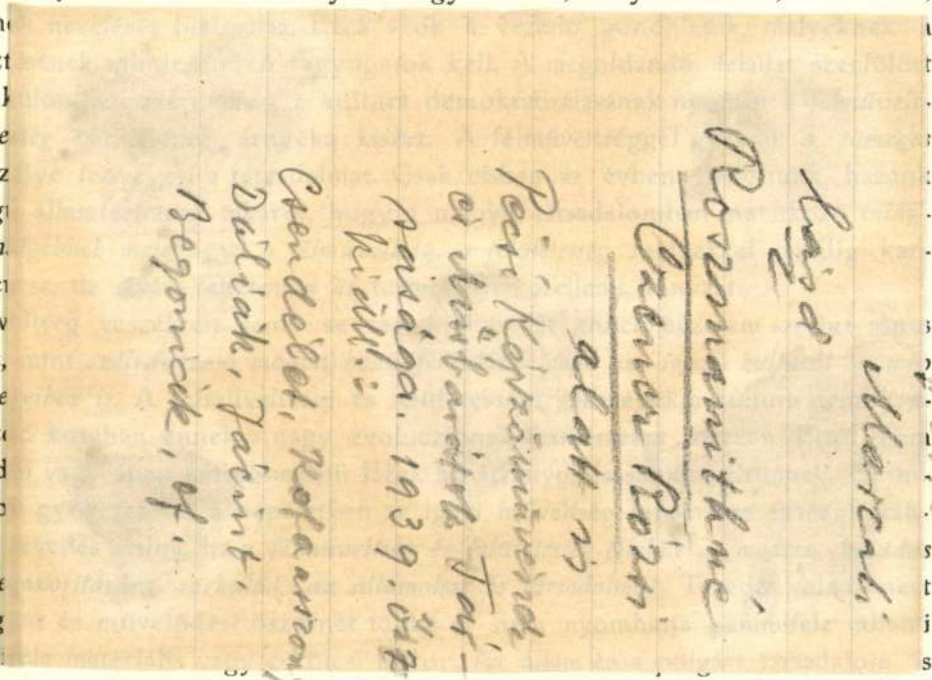

Ezenez Rozán,
Lugos
Rozsnyainé
Ezenez Rózsi
aláírása
Pécs, Kazinczy-utca 8.
és Ujvárosi Tan-
csa. 1939. évi
kiállítás

művelődésre képessé lehessen és nyitva legyen a tér, mely öntudatos, akaraterős,
llemes egyén
ltura terjeszt
héz. Nehéz
g *és felülete*
lekrontás vesz
gyik elsőrang
izleti szertelen
tve jár a me
A félműv
ás ellenszere,
gszélesebb réte
zálásának kez
abad megijed
ek, ha mélyeb
se. Végtelen
szközeinek me
nép tudásvág
atalom, semm
zen a téren csak a szellemi életnek egyetlen eredménynyel használható fegyverét for-

mint tennenmagadat». Hol állanak ettől a krisztusi tantól az állam és társadalom inté
ményei? Ne feledjük el, hogy a mi Eötvösünk világhirű állambölcseleti és publicisztik
művében a «Tizenkilenczedik század uralkodó eszméiben» abból a feltevésből ind
ki, hogy a kor uralkodó eszméit: a szabadságot, egyenlőséget és nemzetiséget máské
értelmezi a *keresztény társadalom* és ismét másként az *állam*. Ebből az ellentétb
származtat ő minden összeütközést, minden politikai forradalmat 1879-től 1848-i

Ilyen ellentétes világnézleti küzdelemben, midőn az emberiség legféltékenyebbe
őrzött erkölcsi értékeiről van szó, mindenkinek helyt kell állnia. Értelmi és erkölc
vértezetét, akaraterejét és jellemét mindenkinek fel kell szerelni, hogy érvek erejéve
a helyes elveket megismerő lelki erővel mérlegelhesse a küzdő áramlatok valódi ért
két. Mindenkinek számot kell vetni azzal, hogy a világnézleteknek ebben a mérköz
sében kerülje el azt az utat, melyen jelen művelődésünk nagy erkölcsi és materiál
értékei porba hullanak.

Nem szabad ezeknek porba hullniok anélkül, hogy az új oltárban teljes meg
nyugvással hinni is lehessen. De viszont el ne tévelyedjen arra az útra sem, mel
észszerűtlenül érzéketlenné válik azon nagy igazság iránt, hogy az emberiség haladá
sának feladata az, hogy ne kevesen, de minél többen, a dolgozó társadalom egyetem
osztálykülönbség nélkül érezze a társadalmi és állami szervezet, a gazdasagi és poli
tikai élet jótékony kibékítő, megnyugtató összekapcsoló hatását.

ROSZMANITHNÉ CZENCZ RÓZSI

118 Krizantenumok 100.—

Nemzeti Szalon

Csendélet kiáll. 1932 febr-ma[illegible]

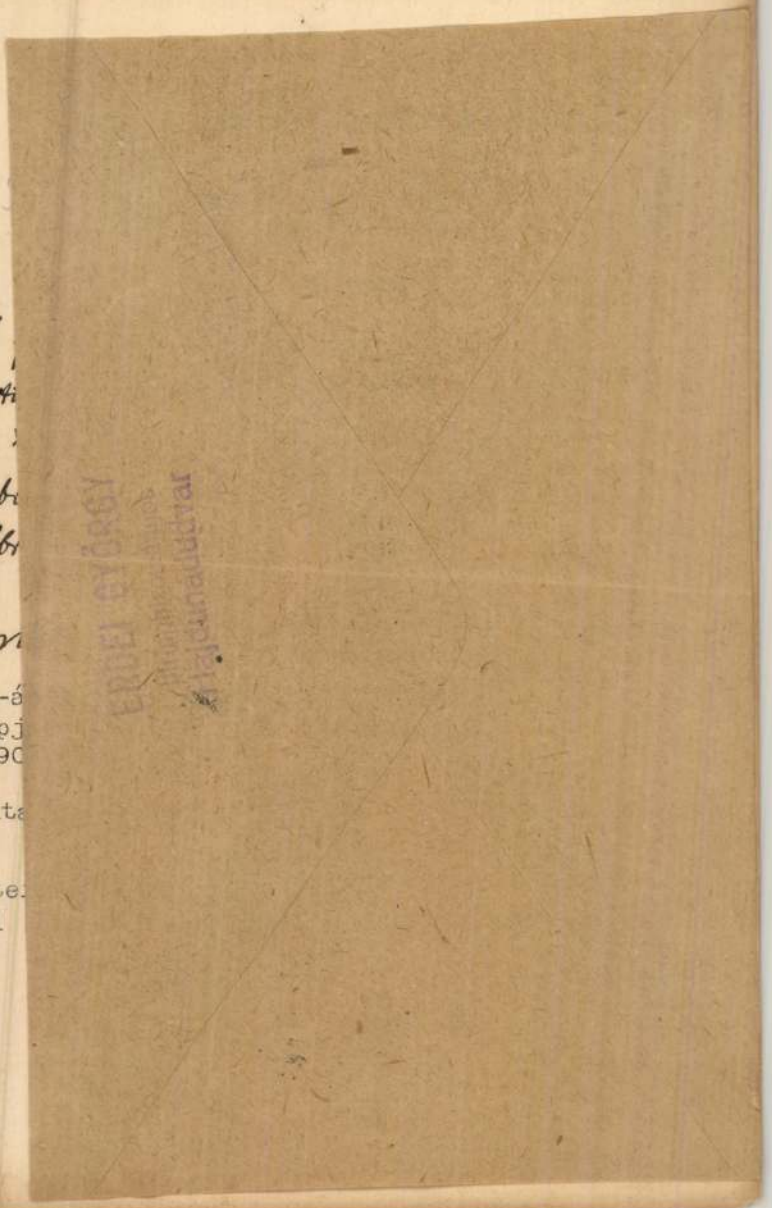
ERDEI Győző
Magánnyomdája

Rostner, Filip

Nobrno

Gartnerei

219.

A vall. és közokt. m. kir. mini
138.530. sz. a. kelt s a IX. ke
rendeletének másolata:

A petőszinyei ref. tem
munkálatok költségeire pótlólag
vén, utasitom az állampénztárt,
Bizottsága elnökének hivatalos n
ge mellett, fizesse ki és tárcám
kép számolja el.-

vorbeiführen — und wenn er denn wohl ist, ei nun, dann sorge, daß er ein wenig unwohl wird."

In demselben Augenblicke traten die Beichtväter in die Kammer, um den Gefangenen das Urtheil nochmals vorzulesen und sie an die Vorbereitung zum Tode zu erinnern. Weber mußte das Gefängniß verlassen und schlich nachdenkend lange durch die Straße hin und her, bis er endlich nach einer Weile starren Vorsichhinblickens, wie ein Pfeil nach den Prinzenhof rannte.

Karl der Fünfte hatte nicht lange vorher den ersten Rhabarber nach Europa gebracht, und dieses Mittel war am Hofe sehr bekannt und geschätzt, auch immer ein ziemlicher Vorrath desselben dort zu finden. Weber kannte wohl die Eigenschaften dieser Pflanze, aber nicht die kräftige Wirkung, welche selbst kleine Dosen von ihr hervorbringen. Gegen die Stunde, wo der Koch des Kaisers das Abendmahl bereitete, schlich er sich in die Küche und an den Herd und warf wegen der augenblicklichen Abwesenheit seines Freundes, des braven Küchenherrn, eine ordentliche Portion Rhabarber in eine eben angefertigte Sauce.

Der Kaiser, ziemlich ermüdet durch einen langen Spazierritt, aß ungewöhnlich stark. Am andern Morgen wurde dem Hofe angekündigt, daß Se. Majestät sich unwohl fühle und nicht ausgehen werde . . . .

So sollte denn abermals Webers Hoffnung verloren sein? — Er sann von Neuem auf Mittel, Julian zu retten. Ohne Verzug eilte er zu dem Beichtvater des Gefangenen, gestand diesem Alles und flehte ihn um Hilfe. Der gute Mönch freute sich mit Weber, ging alsbald nach dem Gefängnisse und besprach sich mit Julian. Eine Stunde nachher sollten die Gefangenen zum Schaffot geführt werden, aber Julian erklärte, er habe noch wichtige Entdeckungen zu machen, und somit wurden für den Tag nur fünf enthauptet, und er für den folgenden Tag aufgespart. Als er jedoch nun seine Geheimnisse offenbaren sollte, da stand er und wußte nicht, was zu machen, und eine Stunde später wurde in allen Straßen ausgerufen, daß der letzte Cresser am kommenden Morgen, dem sechsten Mai, sein Leben enden solle.

Voll seliger Hoffnung empfing Weber am andern Tage den Befehl, um zehn Uhr die Kutsche des Kaisers bereit zu halten und diesen nach dem Stadthause zu führen. Jede Secunde bis dahin wurde ein Tag für Weber. Punct zehn Uhr trat der Kaiser aus der Thür und in die Kutsche, Weber flog auf den Bock und die Pferde rannten zum Stadthause, wo Karl ausstieg, um an den Sitzungen des Rathes Theil zu nehmen. Weber harrte voll marternder Ungeduld; um zwölf sollte Julian enthauptet werden; endigte die Sitzung nicht just um die Stunde, dann war Alles vergebens.

Ein Viertel vor zwölf schlug, und das Todtenglöckchen begann seine trüben Klänge über die Stadt zu senden. In demselben Augenblicke erschien der Kaiser und setzte sich wieder in die Kutsche. Einer der Stadtdiener trat zu Weber und zeigte ihm den Weg an, welchen er zu nehmen habe, damit der Kaiser dem Schuldigen nicht begegne; er sollte über den Buttermarkt, durch die Himmelreichstraße fahren, dann die Grasbrücke passiren und die Sattelmacherstraße und den Sauersteg entlang den Prinzenhof gewinnen.

Weber trat auf den Bock, machte schnell das Zeichen des Kreuzes über sich und seine Pferde und befahl sich dem Schutze aller Engel und Heiligen; dann lenkte er getrost die angewiesenen Straßen ein. Als er aber in der Nähe des Heubodens angekommen war, wandte er plötzlich die Pferde, schlug einen kräftigen Schlag mit der Peitsche und trieb unter einem lauten: „In Gottes Namen denn!" die Thiere in wüthenden Galopp über den Grünmarkt und die Fleischhausbrücke und, trotz allem Gegenhalten und Mühen der Leibgarden und Offiziere des Kaisers, weiter nach dem Platze der heiligen Pharaildis, wo die Kutsche plötzlich wie festgebannt stehen blieb.

Der Kaiser steckte verwundert über den seltsamen Weg, welchen er unfreiwillig genommen, das Haupt aus der Kutsche, welche alsbald von dem Volke umringt wurde. Tausendstimmiger Jubelruf scholl von allen Seiten; der Henker warf die Kordeln weg, mit denen er eben Julians Hände hatte binden wollen, und der Beichtvater, der ihm den letzten Trost hatte zubringen sollen, hob ihn unter einem innigen: „Gott sei gedankt!" von den Knien auf. Karl der Fünfte schüttelte das Haupt und runzelte die Stirn; dann befahl er Weber, nach dem Prinzenhofe zu fahren.

Dort angekommen, mußte der Kutscher alsbald vor dem Kaiser erscheinen. Weber verhehlte nichts; er bekannte Alles offenherzig und schloß mit den Worten: „Sire, Ihr habt nun vier Glückliche gemacht."

„Wer sind denn diese?" fragte der Kaiser, nur mit Mühe ein lautes Lachen zurückhaltend.

„Eure Majestät, Renilda, Euer Kutscher und Julian."

„Dann gehe hin und sei glücklich!" sprach Karl und wandte sich nach einer Nebenkammer, wo er Ferdinand und Maria von Ungarn, seinen Geschwistern, den Vorfall erzählte.

Acht Tage später feierte Weber seine Hochzeit.

Notizen.

Correspondenz des Világ. Lugos 2. Jän. Das neue Jahr hat sich bei uns mit einem entsetzlichen Unglück eingestellt. Die Temes ist aus ihrem Bette getreten und hat die ganze Gegend und einen Theil von Lugos überschwemmt bis in den Hof des Comitatshauses vordringend. Eine detaillirte Beschreibung ist jetzt nicht möglich, nur im Allgemeinen kann ich sagen, daß diese Stadt großen Schaden litt, die Schwimmschule und einige Mühlen sind fortgerissen, viele Keller zerstört und die Herbstsaaten vernichtet. Nebstdem läuft in diesem Augenblick die Nachricht ein, daß die eiserne Brücke, welche die betriebsamen Gebrüder Hoffmann und Madersbach von Ruskberg bei Karansebes über die Temes spannten und in einigen Tagen übergeben werden sollte, wieder eingestürzt ist.

eater. (Ofen.) Sonnabend am 14. Jänner, zum ersten Male und zum Benefize der Schauspielerin Josephine Nitsch „Jung und Alt in einer Nacht" Fantastisches Lebensbild in 2 Abtheilungen von Barry; Verfassers des Treffkönigs. Ich habe erst vor wenigen Tagen, meinen Jammer über Lebensbilder unsern Lesern vorgesungen und schon trifft mich das Schicksal wieder, Eines auf der Affiche angezeigt zu finden. Was soll ich als unparteiischer über dieses Produkt berichten? — Es kritisch beleuchten und das Gute vom Schlechten scheiden; da bleibt bei aller Scheidekunst immer dieselbe Masse, nämlich das Ganze, und dies ist das Schlechte — Ein schlechteres, elendergearbeitetes Bühnenstück, gibt es wohl nicht mehr, als dies hier in Rede stehende. Nicht eine Szene zeigt den geringsten Werth; Charaktere gibt es gar keine, und was die komische Seite betrifft, so ist sie geistlos und gemein — Fürwahr, es gehört nicht wenig dazu, solch ein Machwerk aufführen zu lassen. — Von den Beschäftigten konnte sich gar keine Person auszeichnen. Das Haus war leer. Reisinger.

— (Taglionifieber in Italien.) Dem. Taglioni, wird den Carneval hier zubringen. Der Impresario der Scala, Morelli, hat für diese Saison eine Gesellschaft vereinigt, wie sie wohl nicht leicht auf einer großen Bühne zusammentreffen dürfte. Für die Oper sind engagirt: die Frezzolini und die Dejali, und die Sänger Donzelli, Moriani, Varese und Dérivis; für das Ballet: fünf Balletmeister, die Herren Hus, Paradisi, Casati, Corlesi und Phil. Taglioni. Der Letztere wird das letzte Ballet der Saison in Scene setzen. Als Solo-Tänzerinen sind engagirt: die Taglioni, Cerito, die Merante und die Carré. Die Taglioni, ist am 26. Dezember in einer Scene aufgetreten, die ihr Vater, Ph. Taglioni, in ein Ballet des Hrn. Hus eingelegt hat. Das große Ballet des Hrn. Ph. Taglioni heißt die „Peri." — Vor ihrer Ankunft in Mailand hat die Tiglioni fünf Vorstellungen in Vicenza gegeben, die einen solchen Enthusiasmus hervorbrachten, daß nach ihrer letzten Darstellung derselben zu einem förmlichen, unerhörten Triumphe wurde. Alle Straßen der Stadt bis zum Hotel, wo sie wohnte, waren erleuchtet, die jungen Leute hatten die Pferde vor ihrem Wagen ausgespannt, und zogen ihn unter dem lebhaften Rufe: „evviva la Tiglioni!" während andere sie zu Pferde begleiteten, und eine Menge Menschen mit Fackeln hinterherzog. Ein Musikcorps eröffnete den Zug, und aus den Fenstern, wo dieser vorüberkam, flogen Blumen und Bouquete herab, welche die Damen der Taglioni zuwarfen. Ein glänzender Ball, den die vornehme Gesellschaft der berühmten Tänzerin gab, beschloß das Fest. — In Bologna wiederholte sich dies Schauspiel: die Bolognesen nennen dies Jahr „l'anno Taglioni" In Italien nennt man die Taglioni nur „l'Immenso." Diese Begeisterung für die Kunst ist mehr — Raserei der Beschränktheit.

Kunst. So eben hat ein hiesiger junger Künstler das wohlgetroffene, im Auftrage des hochwürdigsten Herrn Prälaten Alois v. Richter für das Kloster in Jászó angefertigte Bildniß, Kaiser Ferdinand I. in Lebensgröße vorstellend vollendet. Daher machen wir alle Kunstfreunde der beiden Schwesterstädte hiemit darauf aufmerksam, die es noch früher anzusehen wünschten. Das Atelier des talentvollen Malers C. Roth, befindet sich am neuen Marktplatz, Cziráky'sches Haus, dritter Stock. K.

Dieser einfachen Anzeige unsers Referenten können wir nicht unterlassen beizufügen, daß wir durch das brillante Tableau, von dem hier die Rede ist, sehr angenehm überrascht wurden, um so mehr, als wir das interessante Atelier des jungen vaterländischen Künstlers vollgepfropft von kunstsinnigen Ungarn fanden, welche alle das vollendete schöne Bild herbeigelockt hatte, und welche sich einstimmig über das Lob desselben verbreiteten. Es ist sehr erfreulich, daß Ungarn auch schon im Gebiete der Kunst dergleichen zu leisten im Stande ist; noch erfreulicher aber, daß hohe Mecänase heimathliche Talente beschäftigen, die sonst zum Nachtheile der Ausbildung eines heimathlichen Kunstsinns Beschäftigung, Aneiferung und Anerkennung nur im kunstsinnigeren Auslande suchen müßten.

Geschichte. (Der Fürst von Chimay.) Der noch junge Fürst von Chimay weiht eitles Gepränge und zwecklose Vergnügungen verschmähend, sein Vermögen und seine Muse der Gründung einer Lehranstalt — der landwirthschaftlich-technischen Gewerbe in seinem Schlosse zu Ménars. Er nimmt junge Leute darin auf, die nicht reich, aber von einem edeln Drange der Gesellschaft nützlich zu werden beseelt sind, ernährt und kleidet sie, und bemüht sich, von tüchtigen Lehrern unterstützt, sie zu geschickten Werkführern und Arbeitern für landwirthschaftliche Gewerbsanstalten zu bilden. Mit dem praktischen Unterricht, ist geistige Bildung und moralische Erziehung verbunden. Einst werden diese jungen Leute, als talentvolle Männer, durch ihre Leistungen ihrem Vaterlande die empfangenen Wohlthaten tausendfach ersetzen. Welch' befriedigendes Bewußtsein muß bei diesem Gedanken nicht die Brust des edlen Fürsten erfüllen!

Wie vielen die ihr Vermögen und die Kraft ihrer Jugend in Pferderennen, in Thorheiten, in sinnlichen Genüssen, in Kindereien vergeuden, möchte man überall im Namen des öffentlichen Wohles zurufen: denkt an den Fürsten Chimay! erröthet, nehmt ihn zum Vorbilde und bessert euch! (Nach Dupin's Cours normal) a—o—e

Literatur. Im Anfang des vorigen Jahrhunderts — ließ ein türkischer Gesandter, seine Reisebeschreibung, über Europa (namentlich über Deutschland) drucken, worin er unter Andern, folgendes anführte. — Zwei Dinge, sagte er wären ihm in Europa aufgefallen. Erstens: Er wäre nämlich eines Tages bei Gelegenheit, als ihm seine Uhr stehen blieb, zu einem Uhrmacher gegangen, und sprach ihm um die Reperatur derselben an. Der Uhrmacher höchst lustig und exaltirt, gab ihm zu verstehen, daß, wenn er sich mit seiner Uhr nicht augenblicklich zum Teufel packe, ihm dieselbe in tausend Stücke zerschlagen werde. — Er, der Türke, mit gewohntem Pflegma, habe nichts anders denken können, als daß der Uhrmacher närrisch sein müsse. — Nach einigen Tagen, fügte er bei, wäre er (am Aschermittwoch) bei einer Kirche vorübergegangen, und habe bemerkt, daß man vielen Menschen, auf das Haupt Asche streute. — Er habe um die Ursache gefragt, und zur Antwort erhalten, daß diese Leute nunmehr zur Vernunft gekommen wären, und künftighin zu bethen, und zu Arbeiten sich entschlossen haben. — Oho! sagte der Türke, so kann auch ich meine Uhr repariren lassen; ging zu demselben Uhrmacher, der ihm früher so derb behandelt hatte — und fand ihn über die Maßen bereitwillig. — Nebst diesem, wäre ihm auf seiner Reise sonderbar vorgekommen, daß die Deutschen den schwarzen Caffee mit Milch trinken.

Natalis.

Pesther Tageblatt.

Fünfter Jahrgang.

Pränumerations-Bedingnisse:
für Pesth und Ofen: Halbjährig 4 fl. 30 kr., mit täglicher Zusendung 5 fl. Conv. Münze; für Auswärtige im Inlande mit täglicher Postversendung 6 fl. 24 kr., mit wöchentliche: zweimaliger Postversendung 5 fl. Conventions Münze; Pränumeration übernimmt Gustav Heckenast's Buchhandlung in Pesth und sämmtliche Postämter.

Einrückungs-Gebühren:
für den Raum der gespaltenen Petitzeile 3 kr., bei oftmaliger Insertion 2 kr. C. M. Beilag-Gebühr für ein Quartblatt 1 fl., für einen halben Bogen 1 fl. 30 kr., für einen ganzen Bogen 2 fl. Conventions Münze. Beilagen und Inserate sind in der Expedition dieses Blattes. Waiznergasse Nr. 15, dem Hotel Palatin gegenüber rückwärts im Hofe abzugeben.

№ 14. Dienstag, den 17. Januar. 1843.

Inhalt: Stadtpost. (Aufforderung der Musikfreunde.) Eine gute Acquisition. Der Kutscher Karls V. Notizen. Correspondenz. (Unglück in Lugos.) Theater. (Ofen. Ein Fiasco Taglionisieber in Italien.) Kunst. (Em. Roths Atelier.) Geschichte. (Fürst Chimay.) Literatur. (Eine türkische Reisebeschreibung.) Neuigkeiten. (Ein merkwürdiger Traum. Eine Frauen-Academie. Ein Hagestolz. Ein Tunnel durch die Erde.) Halt, noch Etwas!

Stadtpost.

Gesangschule. Die pl. t. Unterstützer, Actionaire und Stifter der unter der Leitung des Pesth-Ofner Musikvereins stehenden Gesangschule werden hiermit achtungsvoll ersucht, ihre für 1843 fällige Beiträge oder jährliche Actien und Interessen der Stiftungscapitalien bei dem Herrn Institutscassier Anton Paul v. Barabás (Pesth, Tuchhandlung „zum Ungarn", Eckgewölbe an der Waitzner- und großen Brückgasse) entrichten zu wollen. Vom Beginne des nächstfolgenden Februars werden übrigens die Quittungen an die Betreffenden auch in ihre Wohnungen gesendet. — Es wird zugleich bemerkt, daß jene, welche diese wohlthätige Anstalt ihrer Unterstützung zu würdigen gesonnen sind, ihre Beiträge oder jährliche Actien (welche Letztere von 6 fl. C. M. bis zur unbestimmten Summe sich erheben dürfen) am benannten Orte oder bei dem Unterzeichneten vormerken lassen können. — Endlich werden die Besitzer der neuen Subscriptionsbogen neuerdings ersucht, dieselben zurückzusenden.

Gabriel Mátray,
Director der Gesangschule.

Eine gute Acquisition.

Bei Gelegenheit der letzten Bácser General-Versammlung der Stände wurde aus dem finstern Reiche der Prozesse ein liquider Schuldenprozeß an's Tageslicht gezogen, der schon vor 26 Jahren durch die Gemahlin des Hrn. Baron v. Pömler, Festungscommandanten zu Peterwardein, gegen R., damaligen Stuhlrichter, anhängig gemacht wurde, und, nachdem er beiläufig 10 Jahre lang alle Phasen und Uebergänge der Prozeßwindungen durchgemacht, endlich durch den Richterspruch beendigt wurden; seit der Zeit ist er aber noch immer auf dem schwierigen Wege der Execution begriffen. Es dürfte nicht uninteressant sein, solch ein Prozeßverfahren kurz zu skizziren, damit das Veraltete unserer vaterländischen Gesetze und die Schwierigkeiten ihrer Vollziehung hervorgehoben werden. — Die Baronin verkauft an Herrn R. circa 160 Joch pr 2200 (?) Quadratklafter Grundstücke auf dem Sz. Tamás Hotter mit einem sogenannten Szállás, einem größern Wohnhause und dazu gehörigen Wirthschaftsgebäuden zusammen um 52,000 fl. Herr R. bestimmt sich einen verbindlichen Zahlungstermin. Der obligationaliter festgesetzte Termin verstrich, doch der Käufer zahlt nicht. Ein Prozeß wird eingeleitet, nach zehn Jahren wird das Erkenntniß gebracht, nun beginnt die Execution. Der exequirende Stuhlrichter will einen an der Grenze der bestrittenen Grundstücke, in der Nähe des Franzkanals stehenden, durch Herrn R. höchstens für 5000 fl. erbauten Schüttkasten, der nach seiner Versicherung jährlich 3000 fl. an Pachtzins tragen soll, für 63,000 fl. dem gewinnenden Theile übergeben. Hat je ein Mensch gehört von einem bessern Kaufe? Herrn R. blieb das Haus und 160 Morgen Grund, und die veräußernde Baronin muß noch überdies an Auslösegeld für den Schüttkasten 9000 fl. darauf zahlen. Welch' erwünschte Acquisition, welch' seltenes Glück! Ein neuer Prozeß, die Correction der Execution betreffend, wird begonnen. Der glückliche Käufer zieht fortwährend jeden Nutzen und genießt lachend die Freuden seines guten Sterns, während der Prozeß dauert. Er erschöpft alle Prozeßremedien und alle möglichen Ausflüchte, ein richterlicher Spruch folgt dem andern. Während dem scheidet die klageführende Baronin aus dieser Schattenwelt. Ihre Tochter, die Gemahlin des Barons Franz v. Vlasics, Banus von Croatien, tritt in die Schranken. Neuerdings beginnt die Execution. — Viele Hindernisse thürmen sich entgegen. Die Gemahlin des Herrn R. verwickelt ihren Mann, den Käufer, in einen Allaturprozeß. Schnell wird hier das Urtheil schon während dem Juristitium gefällt, und noch schneller wird es exequirt, der größte Theil von Herrn R.'s Vermögen kömmt als Zugebrachtes in den Besitz seiner Frau. Nachdem so der gordische Knoten entzweigeschnitten worden, kam der rückständig gebliebene kleinere Theil der Grundstücke an die Baronin zurück, die sich an die hochlöbl. k. ung. Hofkanzlei wendet, wohin die Acten des Prozesses gefordert werden. Bevor indeß der große Actenpack noch hinaufgesendet wurde, beschloß man, Herrn R. früher zu verhören. Der Prozeß wird eingebracht und zur Uebermachung vorbereitet; aber das Originalbittgesuch ist unter den Papieren nicht herauszufinden; wie und wohin es abhanden gekommen, ist unbekannt; es ist nicht da, und dem Anscheine nach ganz in Verlust gerathen. Herr R. kann also keine Erklärung von sich geben. Welchen Ausgang dies Trauerspiel nehmen wird, kann ich erst bei seinem Ende berichten.

Kr.

Der Kutscher Karls des Fünften. *)

Der Aufstand der Cressers zu Gent war mißlungen und den Hauptanführern der Empörer das Urtheil gesprochen. Neun derselben endigten am 17. März 1540 ihr Leben auf dem Schaffotte; sechs andere sollten dieselbe Strafe am 5. Mai erleiden, so lautete der ausdrückliche Befehl Kaiser Karl's. Unter der Zahl dieser Letzten war ein reicher Schiffer, Julian Teursten, der neben den während vieler Jahre aufgesparten Summen seines Vaters auch noch eine Schwester besaß, ein Mädchen, dessen Liebenswürdigkeit unter den Gentern fast sprüchwörtlich geworden war.

Vier Jahre vor dem Aufstande hatte ein gar geschickter und vielgewandter Jüngling, der Sohn eines Tuchhändlers, um die Hand der schönen Renilda geworben, aber Julian Teursten wollte nicht in die Verbindung einstimmen; Michel Weber, so hieß der junge Mann, war ihm nicht reich genug. Das nahm Weber sich dermaßen zu Herzen, daß er in halbem Wahnsinn das Land verließ und nach Spanien zog, wo er, auf mannichfache Weise von seinem Schicksale umhergeworfen, endlich Kutscher bei Kaiser Karl wurde.

Eben war er mit seinem hohen Herrn zu Gent angekommen, als er schon nach dem Hause der so sehr Geliebten und noch immer nicht Vergessenen eilte. Wiewohl sie ihm gleich treu geblieben war, beharrte sie doch auf dem schon früher gefaßten Entschlusse, nichts ohne den Willen ihres Bruders zu thun; sollte dieser wirklich enthauptet werden und keine Gnade bei dem Kaiser finden, was man immer noch hoffte, dann wollte sie in ein Kloster gehen und ihre letzten Tage der Trauer und dem Dienste des Herrn weihen.

Weber erschrack aufs Höchste, als er hörte, das Julian unter der Zahl der Empörer sei, und noch mehr, als Renilda ihm ihren unabänderlichen Willen zu erkennen gab. Dennoch meinte er noch eine Hoffnung haben zu können; er eilte so schnell er konnte nach dem Kerker, wo er Julian's Einwilligung zu bekommen gedachte. Als er dem Gefangenen Alles erzählt hatte, was er um Renilda gelitten, blickte dieser ihn lange stumm an, fuhr dann aber plötzlich auf und sprach:

„Hört, Weber; ich mache Euch einen Vorschlag. Sucht mich zu befreien oder mir Gnade zu erwirken, und Ihr sollt mein Bruder werden."

Trostlos verließ Weber das Gefängiß, denn es waren nur noch vier Tage übrig, und was wollte er in so kurzer Zeit beginnen. Endlich faßte er doch Muth, schrieb einen tief rührenden Brief und stellte sich mit demselben an die Thür der Kaiserwohnung, als Ferdinand, der römische König, eben heraustrat; aber die Leibwachen desselben drängten den armen Bittsteller weg, und er war nicht weiter als vorher. Am andern Tage versuchte er dasselbe, jedoch mit eben so wenigem Erfolge. Den dritten Tag machte die immer mehr nahende Gefahr ihn schon kühner, und er wandte sich mündlich an Maria von Ungarn; doch hatte diese kaum verstanden, wovon die Rede war, als sie ihm mit den härtesten Strafen drohte, wofern er noch ein Wort zum Vortheile der Verurtheilten wagen werde. So blieb nur ein Tag noch übrig.

Am vierten Mai ging Weber noch einmal in das Gefängniß; Julian war wie verzweifelt.

„Dir hat wohl nichts glücken wollen, Michel?" — fragte er mit nassen Augen.

Weber schwieg.

„Gott, Gott!" fuhr Julian fort, „so ist denn Morgen schon der schreckliche Tag und Du weißt kein Mittel, mir zu helfen?"

„Ich habe Alles versucht," sprach Weber niedergeschlagen, und nichts hat gefruchtet."

„Und doch hast Du noch Eins vergessen!" rief Julian nach einer Weile stummen Sinnens, „Du bist der Kutscher des Kaisers — begegnet dieser einen Verurtheilten, den muß er begnadigen — führe den Kaiser auf unsern Weg, Michel!"

„Ja, das wäre nicht übel," seufzte Michel Weber, „aber der Kaiser befindet sich recht wohl, und so reitet er lieber, als daß er sich in der Kutsche herumholpern ließe.

„Geht er morgen aus?" fragte Julian.

„Um zehn Uhr muß er auf das Stadthaus, und um zwölf Uhr kommt er zum Mittagessen in den Prinzenhof," war Weber's Antwort.

„Darauf baue ich just alle meine Hoffnungen," fuhr Julian dann fort; „Du müßtest ihn an der Urtheilbrück

*) Aus der „Zeitung für die elegante Welt."

Roth (Ruffus György
(Gaspius aurifaber) Ruffus
ötvös Roth)

1542

láda

Gyárfás Brassó 84

Roth (Ruthus) Georg

Georgius Gal Schmyts

albralmasint ugyanaz mint Georg Goldschmit-tel

ki 1542-től 1545-ig

brassai ötvös céhmester volt. Egy adat től róla:

1539. Item dom. p. Francisci dedi 7 villanis quod insidias detenderunt vulgo haben gelawet Valachis, qui Georgium Gal Schmyts in silva carbonaria percusserant gravitaque vulnerayerant, libales asp. 25.

Szilágyi A. Brassai ötvösök a' ötvösmívek. Arch. Ért. 1890 390. l. és 629. l.

~~Györgey István, budapest. Kötőgép~~

~~D. 177.~~

~~György~~ 33.) (ötvös (Georgius aurifaber). A 16. 12. közepén Brassóban működött. 1542–5. céhmester volt. (Ballagi A., Arch. Ért. 1890 390. l., Gyárfás I., A brassai ötv. Ért. 84. l.) —

Rolk (Rufus) György brassai ötvös

Quellen zur Geschichte der Stadt Kronstadt. Rechnungen. III K.

~~Kronstadt~~ (Brassó 1896. 113, 275. l.

Már az előbbi helyen 1541-ben említve.

66

Roth (Ruffus) Georg
Aurifaber Georg

ar ij alb
laid
=

1542 Bravo
1547

Ruffus (Were)
Aurifaber Georg

alat

389. l.

Roth (Ruffius) Georg

Az
idősebb Brassai és Fazi
XV–XVI. sz.

Quellen zur Geschichte
der Stadt Kronstadt.
I. 395.

Knetsch 93. 1.

Róth Gusztáv

műtárgy

1884,

Címtár 1930-87.l.

Roth Georgius

ötvös 1724

Laid

Nyárfás Brassó 61

Roth Georg
itvös

1580 ban cékmester

BRASSO
RE. 20 l

Roth Gábor keramikus

Holicsról Pongyelokon majolika gyár-
nat veret 1770 körül. Zsolnai

Gihalik Sándor: Adalékok a régi magyar művészi kerámia-
gyártás történetéhez. 225.o.

Folia Archaeologica. XVI.1964. Képzőmüv.Alap Kiadóváll.
Budapest.

Képzőművészet

1021

Munkácsy modelljei

A műkereskedelem hálójában

Egy piktor és palotája

Nemrégiben mutatta be a televízió a Munkácsy Mihály (1844—1900) halálának 75. évfordulójára készített csaknem egyórás dokumentumfilmet. Bartha Attila, a különös film írója és rendezője a nagyközönség előtt eddig ismeretlen dokumentumra bukkant a forgatás során. Közöttük talán a legérdekesebbek a békéscsabai Munkácsy Múzeumban talált modellés motívumfotók.

Mielőtt azonban ezekről szó esnék, szükséges Munkácsy életének néhány, művészetét is meghatározó mozzanatát fölvillantani.

Tragikus nagyjelenetek

Munkácsy 1865-ös bécsi tartózkodásakor egy könyvkereskedésben ismerkedett meg későbbi mesterre, Ludwig Knaus düsseldorfi festő egyik képével, „A szemfényvesztő"-vel. Ez az élmény egész művészetére döntőnek bizonyult.

Annak okait, hogy Munkácsy jelenetei többnyire drámai hangvételűek, elsősorban a művész társadalmi indíttatásában, mostoha gyermekkorának élményvilágában, a szabadságharc tragikus végkifejletében, hiányos műveltsége miatt érzett állandó bizonytalanságában és egész életét végigkísérő magányosságában kell keresnünk.

Munkácsyban — német kollégájával ellentétben — valóban komolyan munkált az élet művészi és erkölcsi értelemben vett teljességének igénye. A tragédiát azonban ő is inkább csak szórakoztató előadásban, a kép meséjébe, pontosabban fogalmazva látványos beállításaiba ágyazva tudta érzékeltetni. A tragikus nagyjelenetekhez való vonzódásában valószínűleg szerepet játszott egy balszerencsés gyermekkori kalandja is: békéscsabai asztalosinaskodásakor nemi betegséget szerzett. Betegségét titkolta, gyógykezelését pedig elhanyagolta. Ennek volt

ROTH, Friedrich festő

1778-ban Tamásiban az un. Miklós vár kifestésén dolgozott /Esterházy hercegi birtok/ Franz Meyerrel

KOPPÁNY Tibor: Ozora és uradalmának építészete a 18. században. = A Wosinsky Mór Múzeum Évkönyve, XVII. (1992) 256.p.

ROTH FERENC, mézeskalacsosmester

A[illegible]on i f.60 x.o.é[illegible]l melyeket alul irt becsületes fazekas Czéh számára vitt 1863-ik évi Junius 4-én 1/2 ft.December 27-én 1/2 forint összesen 1 ft.viasz gyertyakért héjany nélkül kezemhez vettem ezzel nyugtatom.Sárvár Dec.27. 362.old

BARDOSI JÁNOS-B.DORNER MÁRIA: Adatok a sárvári/és kőszegi/fazekas céh történetéhez 333.old

SAVARIA, A Vas Megyei Muzeumok Értesitője.-5-6.sz 1971-72. Szombathely, 1975.

Róth Ferenc
festő

Brádyba járt Róth Ferenc — a felső
vármegyéknek egyik tanítóvárosa — aki
később hűtlen fordult a festészethez.

Muraközi Ferenc: Felsőbb irányú magyarok
Művészet, 1972. június - 20 oldal

Ráth Ferenc.

1922. nyarán Felsőbányára a nyári művészteleppe érkezett Temesvárra. Később abbahagyta a festészetet.

Murádin Jenő: Felsőbányai nyaralók (I)

Utunk, 1976. júl. 30.

ROTH F.vésnök

536.-1851. Ezüst emlékérem."FÜR RECHT UND VATERLAND2.
császár mellképe jobbra.Körben:Vésnök:ROTH F.H/.tölgyf
alatta hadijelvények és cimerpajzs.29 mm.12 gr.43.old.
Kép.I.tábla. 39.old.

BANKI VAJK MIHÁLY: Magyar vonatkozású rendjelek,kitüntetések. II.folyt. 57.old.

AZ ÉRME,Közlemények az éremgyűjtés köréből.
------ XIX. 1963. 24.sz. 9p.

ROTH F. vésnök

536.-1851. Ezüst emlékérem. "FÜR RECHT UND VATERLAND" a császár mellképe jobbra. Körben: Vésnök: ROTH F. H/. tölg fag alatta hadijelvények és cimerpajzs. 29 mm. 12 gr. 43. old. Fekete repr. I. tábla. 39. old.

BANKI VAJK EMIL: Magyar vonatkozasu rendjelek, kitüntetések. XI. folyt. 57. old.

AZ ÉREM, Közlemények az éremgyüjtés köréből.
------ XIX. 1963. 24. sz. Bp.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Róth Ferenc Károly

szül. 1791 Csíkszeda

laid

Fleischer Bés

791.

Róth Ferenc

grafikus

1913 – 18

Történik 1930. 87. l

MDK

Róth Gáborné

Tatabányai Képzőm.és Iparm. Társ. levele Szentiványi Gyulához, 1948. febr.

Roth Ferenc, Lenhardt Emil,
Nagy Oszkár

MDK

kollektiv kiáll.
Arad

Krónika. Pásztortüz 1921, II.sz. 7o9 l.

Róth Ferenc grafikus

Pásztortűz, 1921. II. k.

409. l.

Krónika.

MDK

Róth Ferenc

A Szocialista Diákok Szervezetének Iparművészeti Csoportja által kiküldött 6 tagu direktorium tagja, amely direktorium feladata az Iparművészeti Iskola vezetésének ellenőrzése./Az Iskola tanári karának 1919 márc 24-iki ülésének jegyzőkönyve/.

FL 82.o.

M.T. Képz. Fl. Bp. 1960.

Róth Ferenc

az Iparművészeti Iskola diák-direktóriumának tagja 1919 áprilisában tavaszán.

Rónay György: Intézkedések és tervek a művésznevelés megreformálására 1918-ban és 1919-ben. Művtört.Írt. 1970. 2.sz. [illegible] 141-147. l.

145. l.

MDK

Róth Éva ruhatervező

1.

Budiparrajzisk.1939-40. 17.l.

MDK

Roth Ernő, 1925

A m. kir. József Müegyetemen oklevelet nyert épitészek névjegyzéke 1873-1928-ig. Épitő Ipar - Épitő Müvészet 1931. jun. 1. 89.l.

MDK

R o t h E.

Mulatozás a vizparton, of.

M. Studio 2. suke. 1921 25 l.

Hadjárat.

Az előtérben az óriási to
reájok rontó osztrákokkal és s
épületei látszanak. Felirata:

Stürmung der Riesenbarikad
Februar an F.M.L. Nugent

alól jobbra: Wien bei Joh: Kra

Szines rm., mér. a vk.

Szn. 219-99
434-99-12.

Roth Ernő
építész
Szül: Budapest 1899
Oklevelet nyert 1925

Műegyetem VII. c.

Felek fogadása minden köznapon délelőtt 9—2-ig, pénteken délután 3—5-ig is,
IV., Szép-utca 5. Távbeszélő: 387-129. Postatakarékpénztári csekkszámla: 47000

Dr. Rónai Kamilló
VII., Erzsébet krt. 2. III.18.

urnak

BUDAPEST

.....szám

Hivatalból, közszolgálati ügyben

Díjátalányozva

Felelős kiadó: dr Faludi János — Budapest székesfőváros házinyomdája — 106927 — Felelős vezető: dr Mihalik Gusztáv

Róth Emil

Budapest

Bp.

Milano 1906

73.-

II FÉLÉV

Roth

R. 3. *Emery*, budapesti származású építész Amerikában. 1930. Pogány Willyvel együtt tervezte a newyorki St. George-szállót.

É. g. II. 393 f

Budapest, 1932. szeptember 22.

Sárosdy Géza Úrnak

Dr. Gyöngyös:

Kérem szíves értesítését, hogy mily feltételek
mellett vállalná el kb. 130 db fiszt
sírsertés kiszámítási vételét.

Mielőbbi válaszát várva vagyok

kiváló tisztelettel

Gál és Vámi

Roth, Emery

Amerikában első három magyar
minőpítéz 1930.-ban Pogány
Willyvel együtt szerezte a New-
yorki St. George-pallot.

Pesti Napló 1930 júl. 27.
(Kemeri Sándor cikke Pogány
Willyről.)

U. 2089

II FELEV

Roth

R. 2. *Emánuel*, l. *Roth Imre*.

	11.	Veszek berendezésem kiegészítésére kp-en különböző bútorokat	
4.		Folyószla / Morvai K./	
3.		Árúnak	
	16.	Eladok Morvai K-nak hlen hitelre 200 q repa	44:10
4.		Folyószla / Közp. B./	
7.		Váltónak	
	19.	Váltónak a K. B. javára	
		Átvitel	

Roth Emanuel

Münchner 1909. 406

~~3.500~~ -

~~71.000~~ -

3.500 -

~~3500~~ - 7.500 -	~~3500~~ - 3.500 -	~~141500~~ - 141.500 -

észáros-utca 10

Július			Augusztus			Szeptemb.	1933								
1	H	Jéz. sz. vére	1	Cs	Vasas Péter	1	V	Egyed	1	K	Remig pk.	1	P	Mindenszentek	1	V	Tüzjósz. nap
2	K	Sarlós B.-A.	2	P	Lig. Alfonz	2	H	István kir.	2	Sz	Őrzőangyal.	2	Sz	Halottak n.	2	H	Bibiána vt.
3	Sz	M. sz. pápa	3	Sz	István er.	3	K	Manszvét pk.	3	Cs	L. Sz. Teréz				3	K	Xav. Ferenc
4	Cs	Ulrik pk.				4	Sz	Vit. Róza	4	P	Assis. Fer.	3	V	Határ nk.	4	Sz	Borbála vt.
5	P	Zak. Antal	4	V	Domonkos	5	Cs	J. sz. Lőrinc	5	Sz	Placid vt.	4	H	B. Károly	5	Cs	Szabbasz ap.
6	Sz	Izaiás próf.	5	H	Havas B.-A.	6	P	Ida				5	K	Imre herceg	6	P	Miklós pk.
			6	K	Ur színvált.	7	Sz	Kassai vért.	6	V	Rend. ünn.	6	Sz	Lénárd hv.	7	Sz	Ambrus pk.
7	V	Cirill és Met	7	Sz	Kajetán hv.				7	H	Olvas. B.-A.	7	Cs	Engelbert pk			
8	H	Erzsébet k.	8	Cs	Cirjék vt.	8	V	Kvb. Aggz.	8	K	Magy. N.-A.	8	P	Gottfried	8	V	Szeptl. fog.
9	K	Veronika sz.	9	P	Vianney Ján.	9	H	Klav. Péter	9	Sz	Dénes pk.	9	Sz	Tivadar vt.	9	H	Four. Péter
10	Sz	Amália	10	Sz	Lőrinc vt.	10	K	Tol. Sz. Mikl.	10	Cs	Borgia Fer.				10	K	Melkiades p.
11	Cs	I. Pius p.				11	Sz	Prot. és Jác.	11	P	Placidia	10	K	Aveli András	11	Sz	Damáz p.
12	P	Gual. János	11	V	Zsuzsanna	12	Cs	Mária neve	12	Sz	Miksa	11	H	Márton pk.	12	Cs	Ottília sz.
13	Sz	Anaklét p.	12	H	Klára sz.	13	P	Notburga				12	K	Márton p.	13	P	Luca sz.
			13	K	Ip. és Kassz.	14	Sz	Sz. † felm.	13	V	Ede kir.	13	Sz	K. Szaniszló	14	Sz	Nikáz pk.
14	V	Bonaventura	14	Sz	Özséb vt.				14	H	Kalliszt p.	14	Cs	Jozafát vt.			
15	H	Henrik cs.	15	Cs	Nagyb. assz.	15	V	Kájt. Szűz	15	K	Teréz sz.	15	P	Nagy Albert	15	V	Valér
16	K	Karm. B.-A.	16	P	Joakim	16	H	Kornél p.	16	Sz	Gál apát	16	Sz	Ödön pk.	16	H	Etelka cs.
17	Sz	Elek hv.	17	Sz	Jácint hv.	17	K	Sz. Fer. sebh.	17	Cs	A. sz. Margit				17	K	Lázár
18	Cs	Kamill hv.				18	Sz	Kup. József	18	P	Lukács ev.	17	V	Szod. Gerg.	18	Sz	Grácián
19	P	P. sz. Vince	18	V	Ilona	19	Cs	Január vt.	19	Sz	Ákk. Péter	18	H	Pét. és P. b.	19	Cs	Pelágia
20	Sz	Jeromos hv.	19	H	Lajos pk.	20	P	Eusztk vt.				19	K	Erzsébet a.	20	P	Timót vt.
			20	K	Sz. István k.	21	Sz	Máté apost.	20	V	Vendel	20	Sz	Valois Félix	21	Sz	Tamás aps.
21	V	Prxedes	21	Sz	Ch. Franc.				21	H	Orsolya vt.	21	Cs	Sz. M. bem.			
22	H	Már. Magd.	22	Cs	Timót vt.	22	V	Móric vt.	22	K	Kordula sz.	22	P	Cecília vt.	22	V	Zsnó
23	K	Apollin. pk.	23	P	Beniti Fülöp	23	H	Tekla sz. vt.	23	Sz	Ignác pátr.	23	Sz	Kelemen p.	23	H	Viktória
24	Sz	B. Kinga	24	Sz	Bertalan ap.	24	K	Fogolyk. M.	24	Cs	Ráfael főa.				24	K	Ádám és Éva
25	Cs	Jakab apost.				25	Sz	Gellért vt.	25	P	Mór pécsi pk	24	V	Ker. János	25	Sz	Nagykarács.
26	P	Anna assz.	25	V	Lajos király	26	Cs	Cipr. s Juszt.	26	Sz	Dömötör vt.	25	H	Katalin vt.	26	Cs	Sz. Istv. I. vt
27	Sz	Pantaleon	26	H	Zefirin	27	P	Kozma és D.				26	K	Berch. János	27	P	János aps.
			27	K	Kal. József	28	Sz	Vencel kir.	27	V	Kr. király	27	Sz	É. Sz. Mária	28	Sz	Aprószentek
28	V	Incc p.	28	Sz	Agoston pk.				28	H	Simon és J.	28	Cs	István ap.			
29	H	Marta sz.	29	Cs	Ker. Sz. Ján.	29	V	Mihály főa.	29	K	Narcisz pk.	29	P	Szaturnin	29	V	Tamás pk.
30	K	Judit vt.	30	P	Limai Róza	30	H	Jeromos ea.	30	Sz	Rodr. Alfonz	30	Sz	András aps.	30	H	Dávid
31	Sz	L. sz. Ignác	31	Sz	Rajmund				31	Cs	Farkas pk.				31	K	Szilveszter

Molnár-féle rt., Szekszárd.

Roth Emánuel

vlod
=
Srana kárév

46. l.

Roth Emanuel

„magyar fi" festő
Az 1840. pesti kiállításon: egy arcképe. (34 sz.). Arckép. (52 sz.) Arckép (63/sz.)[1]) Tanulmányfő (127 sz.)[2])

---

[1]) A pesti művészeti egyesület Athenaeum 1840. II. 16. l. 7 sz. o. 31. l.

---

[2]) Pataki. Pesti műkiállítások. Athenaeum művész. 1840. 445. l.

Roth Imre

~~Római Közlöny IV. 19, 20.~~

Roth Emanuel

magyar pesti Catalogus
1840 pesti Viäll.

Arckép. olajf.
Arckép, olajf.
Arckép, olajf.
Tanulmányfő, olajf.
Tanulmányfő, olajf.

L. 1840

Róth Emanuel festö ?

Atheneum. 1840. II. 15/16. 31/32.

MDK

Róth Emánuèl

Tanulmányfő

Egy arckép

Arckép

Az első magyar müvészkiállitást a Pesti müegylet 1840-ben rendezte. Müvészet 1909. 406.l.

* Avignon 1712, † Párizs 1789. Rómában tanult. Nagy sikere volt akadémikus jellegű, megkapó dekoratív fényhatásokra törekvő tájképeivel, melyek egész sora (köztük 15 híres kikötő képe) a Louvreban, egy várromos tájképe a bpesti Szépmüv. Múz.-ban van. Irodalom: *Ingersoll-Gmouse*, Joseph V. peintre de marine (Párizs, 1926). — Fia, 2. *Antoine Charles Horace (Carle)* V., * Bordeaux 1758, † Párizs 1836. Főleg csataképeket (Napoleon), lovakat festett. — Fia, 3. *Horace* V., * Párizs 1789, † u. o. 1863. Apjának és Vincent festőnek tanítványa. Rendkivül ügyes, termékeny festő, aki a napoleoni csaták ábrázolásában szakított a klasszicizmussal és a részletek hű tanulmányozása útján, mozgalmasan és hatásosan, ha nem is nagy festői lendülettel, adja elő az eseményeket. Napoleon-képei metszetekben rendkivül elterjedtek és a XIX. sz. csataképfestése nagyrészt V.-re megy vissza. Müvészetét igénybe veszik a Bourbonok is és 1827—35., mint a római francia akadémia igazgatója, az olasz renaissance köréből merített tárgyakkal is megpróbálkozik, majd, miután Lajos Fülöp király 1833. megalapitja a versaillesi történeti képcsarnokot, V. Algirban tanulmányozza a franciák gyarmati háborujáról festendő képek anyagát, egyúttal pedig keleti genreképeket is fest és keleti tanulmányai alapján realisztikusan mutat be egyes bibliai jeleneteket. Óriási tevékenységének eredményéből számos kép a Louvreban és a versaillesi történeti képcsarnokban. — Irodalom: *Lemonnier* (Párizs, 1864). *Durande* (u. o., 1865). *Lalaing* (u. o., 1887). *Dayot* (u. o., 1898). *Blanc* (u. o., 1907).

VERNIS MOU *(Weicher Grund, Soft ground etching)*, a rézkarc egyik vál-

Roth Edit

1924/25 – 1925/26 I.

Ferképzomfoiskèvk

127 l.

Róth Hermann

Szentes XVIII. ker.

laid

Cs. szám 63.l.

MDK

Roth von Rothenfels C.H.

Seelmann Christian, lőcsei lelkész arcképe, rézmetszet.

Szépm.Muz.graf.oszt.87.kiáll.1954. 14.1.

CRN bélyegű rónai Léglát

VI. 132.

Róth Dezső

építész

I. Attila út 12
959/8. hrsz.
3 emeletes ház

Vállalkozók Közlönye
1905. okt. 25.
(Magasépítési engedélyek Budapesten)

Róth Dezső

építész

VII. Ilka u. 2633/3 hrsz

2 emeletes lak.

Vállalkozók Kögl.

19.05. jul. 26.

(Magánépítési engedélyezési rajzon.)

MDK

Róth Dezsö, ép.

185279. Strausz Adolf, /VII.Cserei-utca 3./
a VII., Ilka-u 2633. a. kétemeletes ház.

Magánépitési engedélyek Budapesten.-Váll. Közl. 1905.
szept. 27. 4.l.

M.D.K.

Róth Dezső (budapesti) építési

tervei nyomán épül

fel a karcagi ref. kül-

városi új templom.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1898. XIX évf.

jun. 29. sz. 7. old.

M.D.K.

Róth Dezső (Pesti) építész

tervezte a Karcagi új zsidó templomot, melyek a napokban avattak fel.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1899. XX. évf.
márc. 29. sz. 5. évf.

DAVID ROTH , textilfestőmester

Az 5.függelékben a lőcsei festők céhlevelét találjuk 1715.ből.-A 6.függelék a lőcsei céhhez tartozó mesterek névjegyzékét tartalmazza 1608-tól 1869-ig.
E mesterek egyike volt:
266.- David Roth, Rosenau, 1805. 153.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA.A Xantus János Múz.Évkönyve,16. Győr, 1974.

ROTH von ROTHENFELS, Christian Hermann Jeremias

Pamiatky a Múzea, 41, 1992, 5/6.
Tematikus szám: Barock in der Slowakei.
36.p. +95,96,98.2

Christian Roth
vésnök

C H R monogramot használó
kőrnőcbarinyai vésnőket lehet
magyarnak tekinteni.

G. Héri Vera: Budapest és az éremművészet.
Művészet, 1973. október – 41 oldal.

CHRISTIAN HERMAN ROTH,vésnök/1645-1690/

A milleniumi emlékpénzek verőtöveit Gerl Károly és Rosner József,körmöci éremvésnökök készitették.
XVII.Tallér S GEORGIUS EQUITUM PATRONUS,Szt.György lovag lóháton j.lándzsáját egy sárkányba gözi.1896.H/.IN TEMPESTATE SECURITAS,vitorlaton alvó Krisztus,2 apostol Christian Herman Roth,körmöci főéremvésnök tallérja mintájára.45/46 mm.27.25 gr.390.old.Kép,391.old. 9.

SZIGETI ISTVÁN: Milleniumi emlékérmek 388.old.

AZ ÉREM,XXIIIxKözlemények az éremgyüjtés köréből.XXII
------- XXIII.évf.1967. 39/40.szám. Bp.

CHRISTIAN HERMAN ROTH,vésnök/1645-1690/

A milleniumi emlékpénzek verőtöveit Gerl Károly és Rosner József,körmöci éremvésnökök készitették.
XVII.Tallér.S GEORGIUS EQUITUM PATRONUS,Szt.György lovag lóháton j.lándzyáját egy sárkányba döfi.1896.H/.IN TEMPESTATE SECURITAS,vitorlason alvó Krisztus,2 apostol Christian Herman Roth,körmöci főéremvésnök tallérja mintájára.45/46 mm.27.25 gr.390.old.Fekete repr,391.old.9.

SZIGETI ISTVÁN: Milleniumi emlékérmek 388.old.

AZ ÉREM,XXIII.Közlemények az éremgyűjtés köréből.XXII
------- .XIII.évf.1967. 39/40.szám. Bp.

Christian Heinrich Roth van Rothenfels | Kőműves

Magyarország fővárosa történetének egyik legfontosabb állomása Buda visszafoglalása a törökök uralmától 1686-ban. A győzelemre 200 évvel később emlékezve Roth Kristóf kőműves mesterek közül a legimpozánsabbnak a kőműves művészet képviselőjét. (Szülőhelye és kora.)

G. Fleri Vera: Budapest ismerete.
1944. jún. Budapest.

MDK

Christian Hermann Roth von Rothenfels, érem és rézmetsző Körmöcbányán. /+1690./

Weber János eperjesi patikus és főbiró apotheozisa. Megj.Weber Lectio Principum. Lőcse, 1665.

Eperjes látképe. rézm. Megj. Weber: Wappen der königl. Freyen Stadt Epperies. Lőcse, 1668.

Seelmann Christian, lőcsei lelkész arcképe, rézm.

Szépműv. Muz. grafikai oszt. 87.kiáll. 1954.

13-14 **l.**

rc. D. K.

ROTH, Christian Hermann rézmetsző
kármöci rézmetsző (és éremvésző?) a
XVII. sz.-ban

(Weber, Johannes: Lechio principium. 1665
címlap és három rézmetszet

Bibl. Tars. 8. kiadv. 53-54. l.
Drescher P.: ~~A rézmetszőről~~ írásbeli közlés

Rotth von Rothenfels, Christian H.

budapesti vonatkozású érmét közli

G. Héri Vera: Budapest érmeken. Budapest, 1974.6.sz.
20-21.l.

Roth Herman, éremvésző, pecsét-és cimervésnök

A neki tulajdonitott Szt. György érmek tallért/3.ábra/
elől ,a sárkány hátsó lába alatt H.R.-rel, hátul a hajó
közepén csak R-del jelölte. Müve ritkább, mint atyjáé,
Roth Keresztély Hermané. Részleteiben erősen eltér attó
A lovag a lándzsát Haider Dániel Szt. Györgyéhez hason
lóan két kézzel döfi. Parányi magy. cimer. stb. 18./108.
Tizaranyas, ezüstpéldány ismeretes

SZENTGÁLI K.: A körmövbányai Szent György-érmek
15./.05./.ola

AZ ÉREM, V. évf. BP. 1927. jan-jun

ROTH, HERMANN
KÔRMÔCI ÉREMVÉSNÔK

M. VILČEKOVÁ-GERHARTOVÁ:
KREMNICKÉ MEDAILÉRSTVO 16. A
17. STOROČIA

ARS 4. 1970, 1-2. 32. / 104

ROTH, CHRISTIAN HERMANN
KÖRMÖCI ÉREMVÉSNÖK

M. VLČEKOVÁ-KERMERTOVÁ:
KREMNICKÉ MEDAILÉRSTVO 16.
A 17. STOROČIA

ARS 4. 1970, 1-2. sz., 103-104

RP1989V18

RÖTH, I. *Christian*, német szobrász, * Nürnberg. † München 1907. A müncheni akadémián tanult. Anatómiával behatóan foglalkozott s annak tanára is volt. Készített egy atlétaszobrot az izmok külön feltüntetésével anatómiai tanulás céljaira és kiadott egy atlaszt: Plastisch-anatomischer Atlas zum Studium des Modells und der Antike (1870—73). Szobrai közül említendő: A rajnai őrszem, továbbá arcképszobrok: Pocci gróf, Siebolt professzor, Károly bajor hg. és A. Feuerbach kriminalista óriás mellszobrai.

Lg. F. II. 393 f

BALTHASAR ROTH, textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärber in der Königlichen Stadt Pressburg.
Név.-63.- Herr Balthasar Roth
Felvétel ideje: 1777. 26. Aug.
Hová vették fel: Hung:Altenburg,/Magyaróvár/. 155.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA. A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

fordult
~~nékül~~, fejásdal medaillonban. Hajá rövid,
beretvált. Vérzsé felett jobb csipője felé sza-
ásfját ékköves csat tartja ~~össze~~. Felirata a

g. REX PO=
IS DUX LITHU-
E etc: "

alkeretnek 15 : 11.8 éra reilapnak 18.5 : 12.2 Cm.

48.

140/95 № III.

Roth Benedek

ötvös

1720 Buda

Kapnagyarország 27 l.

Roth Bálint ács

Iványi Béla dr: Eperjes város középkori építkezései és építészei. Hus. és Könyvt. Ért. 1918.

122 l.

MDK

Roth Bálint és Roth János eperjesi ácsok

Muz.Kvt. Ért. 1918. 122,124,126.l.

Roth Bálint

Roth János K

eperjesi ácsok

1501.

l.

Mur. Rest. Ert

1918. 122. l.

124. l.

126. l.

Quentin Massys? (született Antwerpen,

Krisztus:

A derékig [illegible] szemben
emeli, és baljával (az elsővel
kereszt kaja) talapzatán nyug
választott (vállait mel
gyes zarálla barna. Bő úszó
ekkövetkező kezében, (szab
vállal és jogarral kezében.

Olajfestés, fája, méret
Quentin Massys. A
Régi keretben.

137

Lapa 12

45 3 3
1359.

Röth Antal

óvás Pest

1798-ban felkapja
a vencheet

vad
2

Pritz

56. l.

Roth Antal

kisórás Pest.

1798-ban felkapja a rendet.

Horváth Benjamin

256 l.

MOK

Roth András

Nagy Tibor: Győzött a páros munka az ifj.építészek és képz.művészek kiállitásán. KU. 1952 ? nov.5. 4 l.

MDK

Róth András, IV.é.hallg.

Mozaik

Ifjusági Képzőm. és Iparm.kiáll. N.Szal. 1950.jun. 9.1.

magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Roth Andras

Ötv -

Segesvár 1785. Korv
Ez évben kanonicus cruzis
hagyadékutasa sze-
gyen
vagyontekk.

Kvd

Müll Fr. 49 l.

riai c. püspök, pápai prelátus

ak "Adalékok a budavári főtemp-

nt a Püspök Ur méltóságának a-

tol megküldeni.

mber 30.-án

elnökhelyettes.

Roth Adolf

aranymüves oeged

mintarajzolási tanf.

Iparrajziskola

189/91.

26. l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné-u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton-u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Róth Adolf

festő

Szül. 1857 dec 11.

Kassa.

Lásd

Fleischer Béla

79 l.

Roth A. Gy.

Kőr.

Kőmagyótúj 1931. ny.

1931 — **A. G. Roth,** e. 1784. (Csak műve feliratán szerepelt.) — *Nur in der Inschrift seiner Arbeit erwähnt.*

Javítás egy XVII. századi fedeles kannán. — *Renovierungsarbeit an einer Kanne aus d. XVII. Jh.* „Renov. pr. A. G. Roth 1784.“

Ev. egyház, Segesvár — Ev. Kirche, Schässburg. Expos. 1884 : IV, 3, 65, 63.

Roth M. G.
Ötvös Segesvár.
Kannadísz.
325. l.

4/1928.

Mélyen tisztelt

A Műemlékek Ors

ven – mely szerint fontos feladat

ban az egész műemlékügy iránti ér

rétegében való felkeltését és ápo

műemlékismertető előadássorozat n

ezidei előadásainknak az, hogy az

emlékeinket ismertetik. Fölöslege

kör, tulhaladva az egyszerű ismere

lóan hivatott arra, hogy a magyar

zeréves mult egységének és a nem

ROTH, vésnök

Az R mesterjegyet nem csak Roth Herman alkalmazta. Tehát kellett lennie egy másik Roth-nak is. Ő a Rothoktól teljesen elütő módon oldotta meg a Szt. György -érem mindkét oldalát. Vajjon Körmöcön vertét ezt is, és a szi, natura alatt egy harmadik Roth rejlik? 16./106./.old

SZENTGÁLI K.: A körmöcbányai Szent György érmek
15./105./.old

AZ ÉREM, V. évf. BP. 1927. jan-jun

	TÁRGYMUTATÓ-CSOPORT
	SZÁRMAZÁSI HELY
IV. 32.	MESTER
17 cm.	SZEMÉLYI VONATKOZÁS
	EGYÉB MUTATÓBA VALÓ ADAT

: hasonló alakja és ornamentikája fogó-
-tokkal, a láb-lejjebbésen ujjak mentén
-ral, és ezüst zománc lemezekkel.
-a tölcséres alakhoz közeledik, kör-
-előkkel. — Aranyozott ezüst. —

Roth

Kőrösi grafikus

c.

Ms. Bibl. Gyűjt.

1924. 60. 1.

MDK

Roth v. Rothenfels

Weber János apotheozisa, repr.

Szépm. Muz. graf. oszt. 87. kiáll. 1954.

Roth

Ferko"

Der Ungar 1844. júl. 30.

(39.: Korrespondenz, Temesvár)

Kármán

Roth

festo

haromkfa is arad fostas

Batyi kairsba Gy. Hamlo ge-
ret csinálc s 1844 ek Pesten
irodt bemutatta

Hondesi

1844. I. 61. l

irod

M. OH. 1844. I. 98 l

Roth festő

A Kassai és Eperjesi olly nyilvános
szerzésben vétetett Ródfatyol képei
R. festésnek nem sírásra valamelyik
szépadomkor Nemlenének.
R. ur. előadásának ódeket ennek
ki ar is, hogy Képei Kőtől koni
videlek is mutatkoznak. Ic-
lenem Posonba utaznak, ne-
hány előadásra.

Honderű 1844. I. 492. l

Roth

Arad Perto

Festetics csarnok 1843.

Glonder 1843. II. 86 C

Gr. Roth Jun.

4914

Gyüjte

A hely neve	A tárgy megnevezése
Ákos, Szilágy vm.	Ev. ref. Templom, északi torony déli oldal.

Roth

Wassai festő és fejképein

a felsőmagyarországi első műtermény és ipar kiállításon 1857-ben arányos olajfestményt és fejképet állított ki.

Reinlteren felvorolva

Lásd ott

Korponay

I. 552. l.

MOB kvt. 3183.

M.D.K.

ROTH

kőmetszési műlatási bécsi lerő rajza
PÁMER GYÖRGY 1790-ből albumából a 18. század
közepén.

CSATKAI E., A Magyar művészeti fejlődés története.
Budapest, 1938. 13. o.

M.D.K.

Roth iparművész

Mozaikokat állitott ki a torinói kiáll.-on.

Cikk: Külföldi lapszemle a torinói kiállitás magyar osztályán.

Magyar Iparművészet 1902. 231-36.l.

Csaki,M: Baron Bruckentholisches Museum in Hermannstadt. Führer durch die Gemäldegalerie. VI. Auflage Hermannstadt, 1909.

MDK

Roth

xxxxxxxxxxxx mozaikkapu

Czakó E: A torinói kiállitás. Magy. Iparmüv. 1902.
166. l.

MDK

Roth, Nagy S. és Kriesch

Üvegképe, repr.

Lyka Károly: A Nemzeti Szalon bemutatója. Uj Idők 1907. 25.sz. 622.l.

Roth, ip.müv.

müvei igazolják, h. a modern iparmüvészet fejlesztésének szolgálatába állitja müvészetét. Szines ablakai ezt a törekvést mutatják.

A modern iparmüvészet.

ár. Meller Simon: MMÉE Közlönye. 1901. 249-280.l
xxxv. köt. 5. füz.

MDK

Roth,

budapesti üvegfestö, mozaik-üvegezö, üvegedzö cég.

Szalay Imre: A müvészi ipar az Országos Tárlaton. Müvészi Ipar.1885/86 évf. 15o.l.

M. D. K.

ROTH tarokkasmester

Globoci mester, Szobotist

Csánki 1954. 112. l. VII. t.

MDK

Tauszig és Rothépitészek

Tervezték a bálvány-uteai bérházat.

Emeleti alaprajz. 30.1.

Magyar Epitömüvészet. 1931. 4-6.sz. 30.1.

MDK

Róth épitész

A Magyar Testgyakorlók Köre új sporttelepének épitése alkalmából kiirt pályázaton a 300 koronás III.dijat Tauszig és Róth épitészek nyerték.

Művészet, 1911. 388.l.

Roth és Morascher, hpesti épitészek

M.D.K.

600 K-ás második díjat nyertek a Lipótvárosi körvasúti gőzhíd tervpályázatán

Vállalkozók Lapja, Bp. 1912. XXXIII, évf.
aug. 28. sz. 13. old.

MDK

Roth és Tauszig

Bérház a Bálvány-utcában

Magánépitési engedélyek. Épitő Ipar-Épitő Müvészet 1929.118.1.

MDK

Róth és Tauszig épitészek

Bérpalota a Derék-utcában
, repr.

Épitészet és Iparmüvészet 1912. nov. 26. 22.sz.

Róth család

a 18. század végétől a 19. század elejéig Pongyolakon
fajáns - majolikát alapított.

P. Bretyánszky Ilona: A Zsolnay és a porcelán története
101. Bp. 1966

Róth család

Pongyelokon 1786-ban fajanszgyártó üzemük volt,
fajanszmester-család.
Hanyatlása 1810 körül

Kiss Árpos: Bardi fajanszművészet virágzásának
Holics és Tata. Bp. 1966.
28 K.o.

Róth család

1786 előtt Pongyelokon fajansmanufakturát alapít

Bp. Iparművészeti Múzeum: Magyarországi fajánsz és fremdjaenszművészet. Kiállítás. 1965. Ber. Katona Imre, Kis Áron

12.v.

MDK

Roth és Tauszig

Családi ház Bpesten a Radna-utcában, képekkel és alaprajzokkal

Tér és Forma 1937. 34o.l.

MDK

Roth és Tauszig

Pasaréti uti családi ház, repr.

Tér és Forma 1931. 323.l.

M.D.K.

Roth és Tanosip épületsor

körös terve alapján
épült fel a Pasaréten a Nap-
raforgó-utcai kísérleti laró-
telep egyik villája

Vállalkozók Lapja. Bp. 1931. LII. évf.
nov. 12. sz. 4. old.
+ dec. 31. " 6. "

Róth család

Pongyolai manufaktúra alapítója. XVIII. sz. elejétől XIX sz. elejéig. Holicsi hatás alatt dolgoztak. Étkészleteket, leás- Kávéskészleteket, óraházakat készleteket stb.
Gyártmányai Közép. művészi színvonalúak.

P. Brestyánszky Ilona
Ismerd meg a kerámiát, Bp. 1966,

101 l

Roth és Tarnay

K

üres
cédula

Tér és Forma –
1937. 340. l
(Családi ház Budapesten a Radnai utcában, Képek – Rel és alaprajzokkal.)

ROTH Andreas muranius

M.D.K.

Ígló

Q sodal

1952)

Művért. Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban 137.l.

134

Roth és Tausig

K

Céd

Országos Szeneértékesítő Rt.
részére V. Bálvány u. 21.
4 emeletes bérház

Építő Ipar – Építő Művészet
1929. 118. l. (Magánépítési
engedélyek.)

Roth építési

~~Farago László~~

építési

terveit az

alabbi házat

7-9.e)

MÉM. 1943 ~~7.8.9.e.~~

(Madách Imre-út

9. sz. házhar, fej-

velési alaprajzok-

kal.

a terveket

orsit vettek

Tanulmányi

Roth

epitesz

Roth és Tausig K

Passaréti uti családi
lak

Repr.

Tér és Forma
1931. 323. l.

Rosh

építés

Tér és Forma, 1931.

IV. évf. 317-326. o.

Wichler Ottokár: Új arc Fa[illegible]
a lakásproblémához

MDK

Róth és Morascher

A Kaposvárt épitendő vágóhid tervpályázatán
II. /600 k./ dijat nyertek

Tervpályázatok eredménye. Épitő Ipar 1912.
szept. 1. 342.l.

MDK

Beszámoló az 1889.évi működésről. Művészi Ipar, 1889.
44 l.

MDK

Róth építész, pályatervét megvették

Gyöngyösi...ism....temploma. Mult és Jövő, 1929, XIX. évf. 152 l.

MDK

Roth és Tauszig **épitész**

Uj épitkezési eng. Épitő Ipar, 191o. aug. 28.
347 l.

MDK

Roth építész

Magénép.eng. Építő Ipar, 1912. aug. 25. 332.l.

Roth

MDK

művei szerepeltek a Kelet-Szlovákia XIX. és XX. századbeli képzőművészetének tárlatán. /Kassa 1957. márc/.

M/

Mészáros Gyula: Kelet-Szlovákia képzőművészete a XIX. és XX. században.
Uj Szó, Bratislava. 1957. márc. 18.

Róth - család

Magyar Művészet

1934. 93. l.

Roth

l.

LykaMagyműI800-50

126, 193, 254, 261,
407, 531, l.

MOK

Rotgonyiné Érchegyi Irén

Szentendre, of.

" "

Pedagógus szakszerv. i.Képzőműv. Kiáll. 1967.máj.

6. l.

Rotgiesser Georg

ötvös

1557 előtt
1558 után) céhmester

BRASSO
RE. 20.1.

Rotgisser György

ötvös 1550

László

Nyárfás Brassó 91

Rotgisser Márton ágyúöntőmester és
pusztakeszi, Bartfan. 1436.

Archaeologiai Értesítő
1916., 149-150.
Divald Kornél: A bartfai
szt. György-templom.

A Nap volt a kolportázs-sajtó uttörője, akkor friss, mosdatlan és rakoncátlan terméke a hirlapirásnak, ma már azonban, ahogy az ember elmélyedve néz vissza a multba, meg lehet állapitani, hogy a komoly, izmos és tehetséges ős. Tele volt sziporkázó ötlettel, különös eredetiséggel, mindenkivel szembenálló bátorsággal, uj hanggal, a tipográfiában uj és ujitó külsővel. Előadásában gonoszkodó humorral, kaján maliciával és mindenekfelett féktelen jókedvvel és derüvel. Cirkuszi arculatján édes grimasz és torz mosoly váltakoztak. Az olvasók ezrei és ezrei az uj lap széditő igézete és szuggesztiója alá kerültek, megszerették, akarták, rohantak utána, elébe futottak, magukhoz ölelték, — majd később, nagysokára, amikor A Nap fulmináns akcióival a köz- és magánéletben sulyos sebeket is osztogatott, gyülölni kezdték, szidalmazták, becsmérelték és még mohóbban falták és olvasták.

Óriási példányszámra tett szert A Nap. Az Esti Ujság lassan-lassan eltörpült és elsorvadt mellette. Rikkancsai, hónuk

Rotgisser Fülöp

ágyúöntő

Epejes 1742
és körével.

l.

Hadrovit, Kőrl

1914. 317. l
318 l.

319, 320, 321, 322, 323, 324,
325, 326, 484. l.

MDK

Rótflug Gyula

1951-ben az államositott Zsolnay-gyár
"Nemzeti Vállalat-"nál
Élmunkás a korongos osztályon.

78.o. 51. jegyz.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

ervolle Bild, das heute zu den größten Zierden der Galerie des XIX. ts in Wien gehört, das Bild beglückender Liebe. Es stellt die Familie des ar; beim Frühstück; dem Betrachter gegenüber sitzt die Gattin Romakos t den Kaffee ein; ihr zu Seiten sitzt je ein Kind. Sie hat den Kopf ein vorne geneigt und blickt auf den Tisch hinab, so daß man sich von ihrer aum eine Vorstellung machen kann — und dennoch: wie bezaubernd ist Wie herrlich dieses ganze Bild! Wie deliziös und zart in der Farbe! weiß, duftig sind die Gewänder aller drei; der Tisch steht im Freien, von umrahmt; das Morgenlicht flimmert in dieser südlichen Luft; der nel ist noch von einem ganz zaghaften, milden, hellen Blau; über dem r anmutigen Frau schwebt ein zarter, blühender Hauch . . . Vielleicht ist Mal so innig, so beseligt das Familienglück gemalt worden wie in diesem englück ist Gegenwartsfreude und Zukunftshoffnung. Und — wenige war alles zu Ende: seine über alles geliebte Frau hatte ihn verlassen; ar in geistige Umnachtung gesunken; seine beiden Töchter hatten Selbst- gen . . .

1874 kehrte Romako in die Heimat zurück. In Döbl

Roteridesz Károly úr

hires nyíregyházai

Nincs

1.

Kiss Lajos A nyíregy-

házai Művészet és

Műemlékvédelem.

Bp. 1929. 50. l.

M.D.K.

Severin Rother, grafikus

Stadtansichten 46.pp."Sigeth vom Türke erobert 1566"
Magyarázat:A-G./1645.Wien.Nationalbibliothek.Handschriftensammlung.Cod.9238.25.p.- 244.o.128.jegyz.

Kovács Valéria: Sziget várának kutatástörténetéhez
207.o.

A Janus Pannonius Múz. Évkönyve. 1966.-6os. 1967
Somogymegyei Nyomdaipari Váll. Kaposvár

ROTENBURGER, AHASVERUS

várépitész

teljesen átépiti a pápai várat 1583-86-ban , [illegible]

amely ekkor lesz uj olasz rendszerü

Gerő László- Sedlmayr János: Pápa, 1959, 198. l

Rotenburger, Asverus

1583-86-ban teljesen
átépíti a pápai erő-
döt -

Horváth Pápa
32. l.

Térkép.

Ezen a megye czimeréve
welche ungrisch schlovakische
tott térkép felirata:

C. NITF
Tab I.
Östlic

fölül jobbra: VII.

Rm., mér. a rl. 17.7

Rotenburger Asverus

vörépítő

l.

Gerevich Emlékkönyv

152. l.

Rotenberger

Asverus

XVI.

l.

Patakivárep

124 l.

923

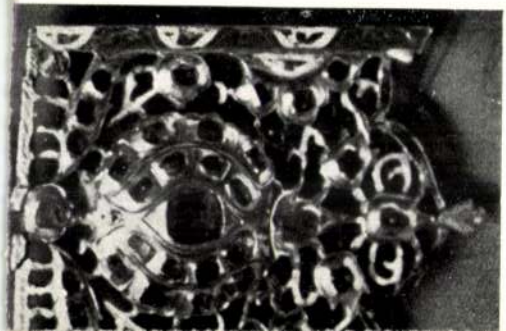

Rotenberger Ahasvér

építőmester

XVII. ker.

l.

Hadtört. Közl.

1939. 220. l.

M.P.K.

ROTEA elmi

1924-ben Nagybányán a Szabadiskola
tagja

Péti: Nagybánya ... 336. e

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Pátria" r.-t. Budapest — 435418

Rottberger Jakab
Dávid

aranyműves

Közlezrkiáll

1430. P.

oktatásügyi minisztertől.

ttságának,

Budapest VI.

Aréna-ut 41.

Rotberger Jakab Dávid

aranyműves

Bp.

l.

Ezredévkiáll

XVI. ca. 18 l.

Pietro Rotari

(1707 - 1762) „Ifjú lány "cipő" műve
az egri képtárban.

Voit Pál pályk.: Hevesmegye műemlékei II. köt.
Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

474

Rotari, Pietro (1707-1762)

„Levelet olvasó nő" o.v. 74×58 cm

J.l.G. Pietro Rotari

kikiáltási ár: 18000 Ft.

BÁV 47.képaukció Bp.1978.december

Rotari , Pietro

MDK

Sz. Verona 1707, megh. Szentpétervár 1762.

"Alvó leány" o.v.

26.o.

/Czobor-Bodnár/: Az egri képtár. Bp. 1960.

Rotari, Pietro

MDK

festő

Repr.:

"Alvó lány"

/Czobor-Bodnár/: Az egri képtár. Bp. 1960.
Képek aszöveg után lap- és sorszám nélkül.

MDK

Rotari Pietro

"Alvo Lány"

6.o

/Czobor- Bodnár/: Az egri képtár. Bp. 1960.

Rotari Pietro

MK

"Alvó lány"

9.o.

/Czobor-Bodnár/: Az egri képtár. Bp. 1960.

A vall. és közokt. m. kir. mi
alatt a budapesti IX. ker. m.
rendeletének másolata:

1921/22. évi költségvetés, X

Az egri érseki lyc
Hétezer /7000/ Ft engedélyez
ezt az összeget báró Forster
elnökének hivatalos nyugtáj
fizesse ki és tárcám fentmeg
el.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
206 1921 szám
Érk. 1921 évi IX/17 hó ..... n.

-án

re

tt

1973. Zemplényi Tivad

Bmonsok érkeze

az előérben [illegible]
Előtte a két zászló [illegible]
másika énekel, [illegible]
[illegible] lármán sorakozn
lesiető [illegible] megy jobb ke
piros ernyővel, melynek
dig a köpenyébe burkoló
asszonyok és leányok
zok feszületes vivő legény
ral [illegible] érkező
lakok kelet felé vonek ár
vadat."

Vászon, méretei

[illegible] A festőmüv
kelt 99318 ex 900 sz. // mir
[illegible]

[illegible]

± verőtek

Rokári Dávid

epercsi könyvkötő
XVIII-n

d.

Zoltaidebr. nyomda

17. l.

M. D. K.

ROTARI, Pietro

olasz festő

Ugaros XVIII. sz. - 117, 164. l.

ROTA, Martino

GALAVICS Géza: Személyiség és reneszánsz portré. IN. Collectanae Tiburtiana. Szeged, 1990. 410.p. skk. ill.

Rota diaitan

verein

XVI. n.

Veranczicsutat

arrépe

2-fele alakban,

mind a Lectio-tól

Thallay

1770. l.

A kiadásért felelős: Domanovszky Sándor dr., egyetemi tanár.

23.640. — Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest. (F.: Thiering Richárd.)

Rota Márton

rézm. és festő (születési színhely
Veranchich Antal arcképe
1571. Festi képe után
készült rézm. Jelzése:
Repr. „Martinus Rota
Sibenicensis"

Majláth Béla:

Majláth István. 1502–
1550. Magy. Tört. Életrajzok.
Bp. 1889. 93. l.

4271. Thom

Sz. Amsterdamban 1596-ban v
1667 jú

Sétalovaglás.

Az előtérben szemlélhe
szőke hajú férfi, ki jobb kez
jával a kantárszárat fogja,
paripáján. Mögötte kísérő sz
és a kinek oldalán kürt és t
nek: tollas kalap széles kari
szürke kabát csíkos ujjakka
kézelővel és sarkantyús csizm
a kinél fegyvertámaszték van
nyakkendő, szürke kabát, térc
és czipő. Az előtérben balról
A háttért lombos erdő foglal

Vászon, méretei 57:48
Becsértéke 3500 K. — Néhai
1907 november 14-én (1429–9

jóváhagyására vonatkozó adat
nál. — Bejelentetett 1913 márc
Kifüggesztésére vonatkozó
ban. 1913:66. *Thomas de Ke*

Jegyzet. Az e festményre v
a) a törzsleltárban (192
mälde: Englischer Lord auf ein
rahmen (II. Salon);
b) a leltári kivonatban
Gonzales Coques: Portrait de
Ölgemälde, unter Glas, im Gol
Wien, 1888. 55 hoch, 48 br
c) a hagyatéki leltárban
Couqes (Cocx): A nassaui her
d) az átvételi okmányban
Coques (Cocx): A nassaui her

Hag. 1912
Pálffy

Rota, Martino

dalmáciai olasz festő

Mikes kiváló

l. arck.

Vayer Lajos dr

Magyar uralkodók.

Bpp. 1942. 16 l.

24. tábla

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ____n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

ztam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Rola Mayton

Lasa

Perlajot 29

..... nevü munkás igazolta

.....
a művezető aláírása.

yezem:

.....
ıry helyettesének
ása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Rota Motor

Laid
2

Bm 1901. 51.

Rota Martino

1530–1590. [1570 emlitve]

l. Dudan

254. tábla

255, 256. tábla

407–9, 457. lap.

Rota, Martinus, sculptor et aerarii incisor

MDK

1573. aug. 25. Verancsics Antal esztergomi érseket, aki őt Itáliából behivta, már nem találta életben.

A kamara méltányosnak tartja, hogy utiköltségét az érseki hagyatékból megtéritsék.

318.o.315. adat.

Kaposy János: Művésettörténeti regesták a királyi határozatokból és rendeletekből. III. (Összeállította Zámolyi György.)

Műv. Ért. 1956. V. évf.4.sz. 318-330.o.

M.D.K.

Martino Rota, rézmetsző
-ööö-

Veranocics érseknek inkább az 1572-ben készült rézmet zetét másolták később, mint a korábban készült profolképet. Decker Johann Stephan rajzolta kőre Fendi Péter után felirat szerint a bécsi császári könytár eredetije után készült. Ehrenreich Sándor Ádámnak "Icones principium" c. sorozatához 1825-ben. 160.o.

P Gennerné, Wilhelmb Gizella: Martino Rota magyar arcképei. 157.o.

Fólia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1955.

M.D.K.

Martino ~~Rota~~ Rota, rézmetsző

1570 elején készíti Veranesics Antal esztergomi érsek jelképes alakokkal környezett arcmását. Magy. Tört Képcsarnok. XLII. tábla. 1. kép. Az arcképnél Antonio Abondio Veranesics érmét vette alapul, Konstantinápoly és Bécs látható rajta és Merkur meg Minerva alakja. 157-58.o.

Gennerné, Wilhelmb Gizella: Martino Rota magyar arcképei. 157.o.

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1955.

M.D.K.

Martino Rota, rézmetsző

1572-ben veranc ics érsek I. Miksa meghivására Bécsben tartózkodott. Martino Akkor újabb képet készitett róla rézmetszetben. Kibővitett felirattal 1572 évszámmal. E szembenéző beállitás kedvezőbb volt jellemzőere jénél fogva a későbbi reprodukálásokra. 160.o.

* Gennerné, Wilhelmb Gizella: Martino Rota magyar arcképei. 157.o.

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1955.

M.D.K.

Martino Rota, rézmetsző

1571-ben élet után is meg tudta örökiteni pártfogójának Veranesics érseknek képmását. Félalakban asztal mellet ül. Homokóra, könyvek, cimer. Felirat és 1571. évszám
Jelzés: "MARTINUS ROTA SIBENICENSIS". Magy. Tört. Képcsarnok. XLII. tábla. 2. kép. 159. o.

* Gennerné, Wilhelmb Gizella: Martino Rota magyar arcképei. 157. o.

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1955.

M.D.K.

Martino Rota, rézmetsző

1520 körül szül. Sebenicoban. Velencében Marcantonio Raimondi volt mestere. Rómában is járt, majd 1568-ban Bécsbe megy. Ott Verancsics Antal, egri püspök támogat. Olasz, főleg velencei festőket másol, városképeket készit, de udvari emberekről is készit portrékat. Magyarokról is. 157.o.

* Gennerné, Wilhelmb Gizella: Martino Rota magyar arcképei. 157.o.

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1955.

M.D.K.

Martino Rota, rézmetsző

1570-ben készitette el Verancsics érsek arcképét rézmetszetben. Merkur és Minerva alakjával diszitett reneszánsz stilusu rézkarc. Magy. Tört. Képcsarnok. XLII. tábla. 1. kép. Fekete repr.

Gennerné, Wilhelmb Gizella: Martino Rota magyar arcképei. 157.o.

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Müvelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1955

M.D.K.

Martinus Martino Rota, rézmetsző

Veranesics érsekről 1572-ben készitett rézkarcát használta fel egyxxx

M.D.K.

Martinus Rota, rézmetsző

1575-ben készitette Balassa Bálintnak atyjának Jánosnak/ kir.főajtónálló mester/ rézkarcát./ Bécs, Albertina gyüjt/. Lent jelzet: Martinus Rota.f. XLIII. tábla. 2. ké fekete repr.

Gennerné, Wilhelmb Gizella: Martino Rota magyar arcképei. 157.o.

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1955

M.D.K.

Martino Rota, rézmetsző

1575-ben készitette Balassa János kir.főajtónállóna Balassa Bálint atyjának arcképmetszetét./ Béos, Albertina gy"jt./ XLIII. tábla, 2. kép/. Jobbra fent a Balas: cimer, lent jelzés: Martinus Rota. F. 160.o.

Gennerné, Wilhelmb Gizella: Martino Rota magyar arcképei. 157.o.

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő kiadó. Bp. 1955

M.D.K.

Martino Rota, rézmetsző

Veranosics érsekről készitett rézmetszete 1571-ből.
Jelzés: "MARTINUS ROTA SIBENICENSIS". 1571-es évszámmal.
Magy. Tört. Képcsarnok. XLII. tábla. 2. kép. Fekete repr.

Gennerné, Wilhelmb Gizella: Martino Rota magyar arcképei. 157.o.

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Müvelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1955

M.D.K.

Martino Rota, rézmetsző

Veranczios érsekről készitett rézmetszetét használta fel egy ismeretlen rajzoló is a "Fillértár" 1834-es évfolyamában. 160.o.

Gennerné, Wilhelmb Gizella: Martino Rota magyar arcképei. 157.o.

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Müvelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1955

M.D.K.

Martino Rota, rézmetsző

1577-ben készült egy fametszet Nürnbergben Balassa jánosról, kir főajtónálló-mester, balassa bálint atyja, Martino R 1575-ös metszete nyomán. 161.o.

Csemerné, Wilhelmb Gizella: Martino Rota magyar arcképei. 157.o..

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1955

M.D.K.

Martino Rota, rézmetsző

Veranosics érsekről 1572-ben készült rézmetszetét használta fel egy évszám nélküli könyomat, amely Schmid János kőmetsző intézetében készült. 160.o.

Gennerné, Wilhelmb Gizella: Martino Rota magyar arcképei. 157.o.

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1955

M.D.K.

Martino Rota, rézmetsző

Veranczics érsekről készült rézmetszetét, mint fametszetet felhasználta Török János: Magyarország primásai Pest.c.művében 1859-ben. 159.o.

Gennerné Wilhelmb Gizella: Martino Rota magyar arcképei. 157.o.

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1955

M.D.K.

Martino Rota, rézmetsző

Veránosios érsekről készült rézmetszetét, mint fametszetet felhasználták a Hazank és a Külföld 1867-es évfolyamában. 159.o.

Cennerné Wilhelmb Gizella: Martino Rota magyar arcképei. 157.o.

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1955

M.D.K.

Martino Rota, rézmetsző

1575-ben készült rézmetszetét Istvánffy Miklósról aicsinyitett, ovalis keretben Ehrenreich: Icones Principum...c.művében Bauer rajza után Ehrenreich Sánuor Ádám részben pontozó modorú rézmetszetét másolta. 162-o.

Gennerné Wilhelmb Gizella: Martino Rota magyar arcképei. 157.o.

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretetrjesztő Kiadó. Bp. 1955

M.D.K.

Martino Rota, rézmetsző

1575-ből az Istvánffy Miklóst ábrázoló rézmetszetét 8töber pontozotix modoru rézmetszete kicsinyitett formában adja vissza művét. Hormayr: Taschenbuch für die vaterländische Geschichte c.könyvében 1822-ből. 162.o.

Gennerné Wilhelmb Gizella: Martino Rota magyar arcképei. 157.o.

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretetrjesztő Kiadó. Bp. 1955

M.D.K.

Martino Rota, rézmetsző

Fejérkövy István ötvösnek, éreknek rézmetszet portréja. Asztal mögött ül, szembe néz. brokát ruha, könyvek. Németalföldi képbeállitás. Középen függönyön a művész kerékjele és M.R. a neve. Báos, Albertina-gyüjt. XLIII tábla. 1. kép. 162.o.

Gennerné Wilhelmb Gizella: Martino Rota magyar arcképei. 157.o.

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretetrjesztő Kiadó. Bp. 1955

M.D.K.

Martino Rota, rézmetsző

Istvánffy K Miklósról 1575-ben készitett rézmetszetéről a XIX.században még két könyomat készült. 162.

Jennerné Wilhelmb Gizella: Martino Rota magyar arcképei. 157.o.

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1955

M.D.K.

Martino Rota,rézmetsző

1575-ben a Bécsben tartózkodó Istvánffy Miklós,királyi kancelláriai titkárt is megörökitette rézkarcban.Magy.Tört.Képcsarnok.Fent jobbról az Istvánffy cimer,lent jelzés:Martinus Rota fecit.162.o.

Gennerné,Wilhelmb Gizella: Martino Rota magyar arcképei. 157.o.

Folia Archaeologica.VII.1955.Bp."Müvelt Nép"tudományos és ismeretterjesztő Kiadó.Bp.1955

M. D. K.

Martino Rota, rézmetsző

Veranosics érsekről 1572-ben készült rézmetszetét másolták később, a profilképpel szemben, ami korábban készült. - Ehrenreich Sándor Ádám "Icones Principium" c. sorozatában is megjelent 1825-ben. 160. o. 18. jegyz: Gemeinnützige Blatter/1825/ LXXI. sz. 561.

Gennerné Wilhelmb Gizella: Martino Rota magyar arcképei. 157. o.

Folia Archaeologica. VII. 1955. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1955

M.D.K.

Martino Rota, rézmetsző

Fejérkövy István érseknek rézmetszet portréja. Asztal mögött ül. Németalföldi képbeállitás. Középen függönyön a művész kerékjele és neve M.R.Bécs. Albertina-gyüjt. XLIII. tábla. 1. kép. Fekete repr.

Gennerné, Wilhelmb Gizella: Martino Rota magyar arcképei. 157.o.

Folia archaeologica. VII. 1955. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő kiadó. Bp. 1955

MDK

Rota Martino

Tört. Képes. 1922. 18,2o.l.

Reta / Martino/ MDK

"Istvánffy Miklós"

arckép - rézmetszet 1829

Reta - Stöber - Bauer - Ehrenreich

65.o.

Rózsa György: Ehrenreich Ádám forrásai.

Müv. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 61-67. o.

Reta Martino MDK

"Verancsics Antal"

arckép - ~~rézmetszet~~/

Reta, Martino - "Fendi" - Decker, Johann Stephan litográfiája. 1825

65.o.

Rózsa György: Ehrenreich Ádám forrásai.
Müv. Ért. 1959. VIII. évf. 1. sz. 61-67.o.

Reta M.D.K.

Istvánfi Miklós arcképe /metszet/ repr.

Keresztury Dezső:A magyar irodalom képeskönyve Bp. 1956. 71.1.

Rot Kolunić

rézmetsző.

Vrančić Antal XVI század
keresztes. Rot Kolunić
rézmetszete.

Kir. orsz. levéltár Zágráb.

Goody Károly

égi nyomda Budapest.

Roszwala János Mihály

ötvös.

Körmöcbányán élt és 1732-ben ott is élt.

dr. Illésy János: Magyarországi ötvösök 1732-ben. Arch. Ért 1904 évf. 393. l.

STADTGESCHICHTLICHE MONOGRAPHIEEN
DER HAUPT- UND RESIDENZSTADT BUDAPEST
6.

OFENER STEINMETZEN UND STEINMETZZEICHEN

VON
HEINRICH HORVÁTH

Rozsályi Jenő

kassai rajztanár

d.

Mihalik Miklósnak

49.-

Robot Truppa
Kiállítás az Ezüst Galériában
185 Tavaszi Fesztivál

Magyar Nemzet 1984. V. 31.

M.D.K.

Rossz István

VERTESZ irodaház, Bp. épitésvezetője
Épitész : Rimanóczy Jenő

Magyar Épitőmüvészet 1963/6. 26-1.

Roszruck Frijes, ceri káplános

M.D.K.

1771-80 között szerepel az adóösszeírásokban. 1766-71 között mint vagyonbelsan szellőzik írjat össze a makkári kastélyban. 1768. november 20-án a felsőmeli és a gőnyéri palinkafőzőben felszerelt üstcsövekért 35 forintot vesz fel a püspöksége.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

392. old.

196. Roszos, g. k. fatemplom.

1839. „. . . cum Eccl. Lig. ad S. Nicolaum." (Schem. Munk. p. 52.)

1908. még fennáll. (Schem. Munk.)

Lásd még: Akad. Arch. Biz. rajza Lehoczkytól (1870.); Lehoczky IIIb. p. 679.; Lehoczky IV. p. 47. rajza; Gerecze p. 191.

(Berg m.)

Domfalp

Mechanikai gyorstalpaló és bőrfestő üzem.

Budapest, XI., Horthy Miklós-út 43.

Férfi bőrtalpalás faszeges	**2** p.	Női bőrtalpalás faszeges	P. **1 60**
„ „ varrott	**3** „	„ „ varrott	„ **2.60**
„ okma $5^{M}/_{M}$ szeges	**2.80**	„ „ hegesztett	„ **2 20**
„ varrott	**3.80**	„ okma szeges	„ **2 40**
„ bőrsarkalás	P. **1.20**-tól	„ „ varrott	„ **3—**
„ gumisarkalás	**1—**	„ bőrsarkalás	„ --- **50**-től
		„ gumisarkalás	„ --- **50**-től

Gyermektalpalásokat

nagyság szerint készitünk.

Roszner Károly

Alakrajzából 10 K-ás
kis aranydíj
Építők 1915/16. 44. l.

ivatal jelentését további szives

ban átteszem.

s hó 22.-én.

Kovács

Roszner Károly
festő

Salome és
Vágy c. képei
repr.

Hongrie-Hongrois.
Maj. Préface.
Paris – Budapest.
Rép. é n. 29 l.

Á S.

Az 1939. március hó 25-ig leigazolt keresztény építőmesterek,

háborúból folyólag rendfokozat	Vallása	Szülők vallása		Nagyszülők vallása				Feleség		
				apai		anyai		vallása	szülei	
		apa	anya	apa	anya	apa	anya		apa	anya
kp.tizedes	ref.	ref.	r. k.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.	ref.
—	ref.	r. k.	ref.	r. k.	ref.	ref.	ref	r. k.	r. k.	r. k.
—										
—	r. k	r. k.	r. k.	r. k.	r. k	r. k.	r. k.	ref.	ref.	ref.
tart. fhdgy	r. k.	r. k,	r. k.	r. k.	r k.	r. k.	r. k.	özvegy		
—	ág. ev.	ág. ev.	r. k.	ág. ev.	r. k.	r. k.	r. k.	r. k.	r. k.	r. k.
főtüzér	r. k.	r. k.	r. k.	r. k.	r. k.	r k.	r. k.	r. k.	r. k.	r. k.
pót. tart.	r. k.	r. k.	r. k.	r. k.	r. k.	r. k.	r. k.	r. k.	r. k.	r. k.
								r. k.	r. k.	r. k.

Roszner Károly

festő 1. 3439.

Kell. kiáll. a

Budai Klubban.

Lajtzeichnungen

graphiken minden

Pesti Hírlap

1932. febr. 18.

(Kiállítás.)

Roszner Károly

festő

kiállítása

Budai képzőművészeti Társulat

1932. febr.

ése alkalmából

DAPEST
EMLE TÁRSASÁG

Rosner Károly

a Sternthal Adolf és
neje alapitvány kama-
tjából 112. kv

Kéziratok 1915/16. 42. l.

Roszner Károly

200 K államsegély

Érmiss 1917/18. 30 l.

T. 2663.

t vendégeket a várőrség igazolás

20.6 cm.

Roszner Károly

Magy. Tzr. Földmívelő
és Kézmű Egylettől
100 K, a Sternthal
Mór és neje alap kamataiból 266 K 66 f

Érmiek 1917/18. 30 l.

Roszner Károly

V. évi jakoklevél

jó eredm.

Érmiúk 1917/18.

32. l.

Roszner Károly

Díszítő festészet
terv.

Repr.

Érmiúk 1916/17

57. l

ténelem legnagyobb uralko-
Lajos emelte tetőpontjára a
ot, a magyar imperializmus
ykorát. Hatása kiterjed az
den ágára. A középkori ma-
tta alakult meg teljesen, al-
vegében ő fektette le, úgyhogy
alig változott 1848-ig. Ő te-
zyar szent korona eszméjében
iséget, amely — ellentétben a

nyugati államok hűbéri berendezkedésével — nem magánjogi, hanem közjogi természetű. A belpolitikai eseményeken kívül a legfontosabbak Nagy Lajosnak külpolitikai ténykedései voltak. Magyarország külpolitikai tájékozódása Szent István óta kettős irányú volt. Két gondolat váltogatta egymást: egyik a német-római birodalommal való szövetség honvédelmi természetű gondolata, amely a keletről időnként feltűnő hódító népek veszedelmét igyekezett

Roszner Károly

100 K államsegély

Címiszk 1915/16. 42 d.

Rosner Károly

Tejtanulmány,

repr.

Érmiák

1915/16. 50. p.

dem Herodias am Tische sitzt, von der
überreicht.

Kifüggesztésére vonatkozó adatok az Orsz. Képtban:

1873: 6, *Schule von Siena*, XV. Jahrh.: Gastmahl des Herodes. — 1876, 1878, 1879: III. 99. *Sienai iskola*, XV. század: Herodes lakmározása. — 1881: 29, *Siena*, XV-ik század: Herodes lakomája. — 1888: I. 23. *Sano di Pietro* di Mencio: Salome táncza. — 1896, 1897: I. 23. *Sano di Pietro:* Salome táncza. — 1897: I. 23. *Sano di Pietro* di Mencio: Der Tanz der Salome. — 1898: I. 23. *Sano di Pietro* di Mencio: Salomé dansant. — 1901, 1904: I. 23. *Sano di Pietro* di Mencio: Salome táncza.

Roszner Károly

Vöfelr. jó eredm.

Érmiek 1915/16.

43 l.

Napyrozombat VI. 168, 169

Roszner Károly

200 K. államsegély

Értesítő 1916/17. 29. l.

Magy. Kir. Földmívelő-
ügyi Kézmű Egylettől 100 K

u. o.

Festészetből dicsérő
okm., alakrajzból 20-kás
nagy aranydíj, díszítő
festészetből dicsérő okm.,
szemészet mint alkalmaz.
műtőtanársegéd okm.

u. o. 30-32. l.

Rösznер K.

bécsi építész tervei nemt
Zofahl Gusztáv budapesti
építész épitette 1860-ban
a Miasszonyunkról nevezett
iskolanővér templomát Ke-
locsán.

Velics László. Az egyházi
~~szónoklat~~ művészetek
tanulmányozásáról.
Budapest 1894. 85. l.

müemlékei.

ága által a "Uránia" szinház-
lőadásaként tegnap délután Csá-
azgató Nyugatmagyarország és Po-
ehetett volna fájdalmasabb vesz-
ország elszakitása ; mert az a
okon át testvéri közösségben él-
volt mindig testvéries, mutatják
nak, Lándzsér, Frakno, Dévény —
e emeltünk és amelyek időnként
várakról nevezték el ezt a terü-
lékeit Vas-megyében a Steindl im-
) és a Sámfalvi templom képvise-
hely Sopron-megyében Kismarton,

Romer Károly

Kár

Kár

Kár

dar, *Glatz* Oszkár, *Kernstok* Károly festőművészek, *Horvai* János és *Sidló* Ferenc szobrászművészek, valamint a Postatakarékpénztár szakértője, felvinci *Takács* Zoltán dr., muzeumi igazgató és a Képzőművészet képviseletében *Gyöngyösi* Nándor dr.

Ennek a zsűrinek biráskodása garancia lesz a közönség számára afelől, hogy az aukcióra csak művészi színvonalat jelentő művek kerülnek. Viszont egy másik zsűri, mely a kiállított mű becsárát és limitjét állapítja meg, azt a biztosítékot fogja nyújtani a közönségnek, hogy ezeket a művészi színvonalon álló műveket aránylag rendkívül alacsony áron vásárolhatja meg. Ez az alacsony ár nem lesz sérelmes a művészek számára, mert számolhatnak azzal, hogy ezen a kiállításon művásárló közönségünk nagy tömegben váltja magához a műtárgyakat és így amit veszítenek az árszínvonalon, megkeresik az eladott művek nagy számán. Ugyanakkor az Árverési Csarnok is jól jár, mert kiállításainak tekintélyét a vásárló közönség előtt öregbíti a kiállított művek magas színvonala és népszerűségét növeli az a biztonságérzet, amivel a közönség ezeket a műtárgyakat fogadhatja.

A kiállító művészeknek tudniok kell a következőket: Minden művész legfeljebb három műtárgyat küldhet be. A beküldés ideje október 19

Roszner Károly: Erdő szélén

TÁSÁRÓL A MŰCSARNOKBAN

Roszner Károly

Gyula.

A középtért a bástyákka
laja el, a hegyes háttérben p
a felhők közt:

GYVLA

jobbra: 83.
magyarázó szövegének kezdete:
See Zarkat.

Rm., mér. a vk. 6.2 :

ROSZNER *Károly*, festő, * Erzsébetfalva 1898 máj. 20. Budapesten tanult s u. i. működik. Tájképeket (Svábhegyi részlet stb.) fest.

K. gy. II. 393 l

VASÁRN
KIADÓHIVATALA BUDAP

Nagys.
Szentivá
a Szépmüvés
kár

I.Lenke-tér

Roszner Károly

Svábhegyi részlet c.
pestmegyei repr.

Képzőművészet

1931. 43-44. f.

Hadsereg.

A balra haladó lovon ül
és kivont karddal van ábrázolv
testőrök látszanak. Felirata:

Kaiserthum
OESTERREIC
Adelige erste Arc

Szines kny., mér.

140-91-9.

Roszner Károly

flotta

1913–17.

Életrajz 1930. 87. l.

Kassa, Ers

258, 297, 298, 336,
338,

Roszner Károly

festő

Műcs. kiáll. 1931 tól
Pipics 119. l.

< Roszner Károly >

festő

< > Aktlaunlmanyok.

I. sorozat. Borvós Mihály levelétől: Az akt és a közerkölcs. [Bp c. n.]

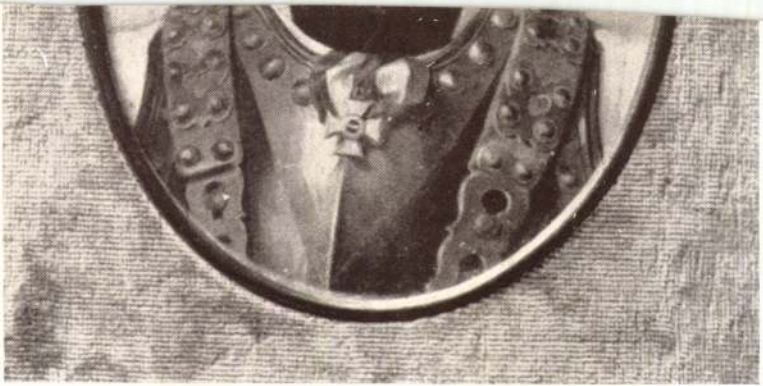

590.

< Roszner Károly >

< 7: Akt tanulmányok.
A művész 12 rajza.
(Beveretőül Elek Artur:
~~Hogyan nézzünk képeket~~
Hogyan nézzünk és hogyan
ne nézzünk képet.)
A beveretőt ismerteti
Farkas Zoltán:
Magyar Csillag
1943. II. 179. l.

Roszner Károly

festő, Nyíregyháza

1931. őszi tárl. XII. 239

Roszner Károly

festő Művésznők

1933. szept. Fiatal művészek

Kiáll. 85, 20,

Roszner Károly MDK

Modellek

Műcsarnok 1933 Fiatal művészek kiáll.

Roszner Károly MDK

Erdőszélén, olf.

Műcsarnok 1933 Fiatal művészek kiáll.

Roszner Károly

Svábhegyi részlet, tempera

Mucsarnok 1931 őszi tárlat

MDK

Roszner Károly

Képzőművészet 1932. VI. évf. 48. sz. 54.l.

MDK

Rosner Károly

Rabinovszky M.: Az Archiv für Buchgewerbe magyar száma /1930,Heft 10/. Magyar Müvészet 1931. 309.1.

Rosner Károly MDK

Egyik alapitó tagja a Könyv és Reklámművészek Társaságának, melynek bemutatkozó kiállitása 1930 ápr. 12-17 volt az Iparmüvészeti Muzeumban.

KISS SÁNDOR: MAGYAR PLAKÁTMÜVÉSZET A KÉT VILÁGHÁBORU KÖZÖTT

LEGUJABBKORI TÖRTÉNETI MUZEUM ÉVKÖNYVE II.Bp. 1961. 18-66.l.

47.l. vö. 16-17. jegyzet.

MDK

Roszner Károly, festöm.

Biedermeyer leány. Olf.

A Budai Izr. Nöegyl. helys.-ben OMIKE képzöm.csop.téli kiállitása.
1944.febr.21.-márc.19. Kat.

MDK

Roszner Károly, festöm.

Péntek este. Akvarell.

OMZsMuz.-OMIKE.Képzömüc.csop. V.kiáll.
1943.szept.24.-okt.17. Kat.

MDK

Roszner Károly, festőm.

765. Fekvő női akt. Olf. 40x58 J.l.j.

Árv. Közl. 1933 dec.hó 4.rk.sz. 68.aukció. 32.l.

MDK

Roszner Károly

Svábhegyi részlet, repr.

Képzőművészet 1931. 43-44.sz. 2o4.l.

Rosznes Károly festő M.D.K.

Kéttal álló, falhoz simuló Női arcja.

Borossy Mihály: Az art és a korszerűség. Bp. 1941. 8,

MDK

Roszner Károly

Erdő szélén, of.

Fiatal müvészek kiáll. Mücs. 1933. szept.

13. 1.

MDK

MDK

Rosznyer Károly, festő,
jeles munkáival szerepelt az 1931-ben
rendezett kiállításon.

(98.) Magyar Akvarell- és Pasztellfestők Egyesülete
Képző művészet. 1931. 43-44. sz. 186. l.

Roszner Károly festő

Pesti Hírlap. 1932. febr. 18.

Kiállítás

MDK

Rosznyai Károly festő

Sz. Akt, vízf.

Annike · III. Képzőm. kiáll. - 1942 jan. - Tm.

MDK

Roszner Károly

Modellek, of.

Fiatal művészek kiáll. Műcs. 1933. szept. 23 l.

MDK

Roszner Károly

Dávid a parittyával, akv.

OMIKE IV. kiáll. 1943. ápr.

MDK

Roszner Károly, festö

Akt. Akt. Olajf.

Nemzeti Szalon.-Öszi Tárlat.1932. szept. Kat.

MDK .

Roszner Károly,

Hét modell.

Nemzeti Szalon. -Öszi Tárlat. 1931.szept. Kat.

MDK

Roszner Károly: Biedermeyer leány. olf.

OMIKE Téli Kiáll.A Budai Izr. Nőegylet helyiségeiben 1944. febr.21 - márc. 19.

Roszner Károly festőművész

Modellek

Fiatal Művészek Kiállitása katalógusa.1933.
Műcsarnok.

Roszner Károly festőművész

Erdő szélén

Fiatal Művészek Kiállitása katalógusa 1933.
Mücsarnok

MDK

Reszner Károly.

Merengés.
Akt.

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat.1931.junius. Kat.

M. D. L.

ROSZNAUER János Konrád szobrász

1715. Kőrmöcbánya polgára

Nyáry: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 68. 263. l.

157

re.

ot ábrázoló képeslet balra, a háttérben Sche-
ül a torony romtalanul ki. A part menté
n. kúcledő vitorlás ok láthatók; a parton pedig
kettős sor lármasával. Legelöl két hölgy társnő, az
Kerékben s utánuk kutya fullog. A tenger tiszt
felhő.

12 : 14.6 m

4.

egyatéka 1871. február 24.

83

Rosznagl István

l.

Gyerekrajztár

443.h.

(Tanulmány)

…ri leány jobbra fordul és [illegible] felfelé
…ájú kalapját színes szalag díszíti,
…ja [illegible] ruhája rózsa színű. A

…1 : 18·2 %m
… Józsefn. 900. XII. 29-én (699/900). — Ár…
… 1900 : XII. 29-én a 458. sz. nyrt. —

…o.

Rozsnagl Ferenc

l.

Gerecsei rajztár

298-h.

FENYVES

Rosznagl

épületi hallgató

l. Gerecze rajztár

22 i. h.

M. D. K.

ROSZNAGEL Károly asztalosmester

L. S. Page 194.

Roszwala

ötvös XVIII. sz.

Törlendő.

Azonos Konszwaldtal.

l. Kapcsny. Magyar-ország ötvösei. 8. l

junius hó 21-én. A miniszter

lamtitkár.

A hivatalos má

Tetszmann

s.hiv

MÜ... VÁLASZTÁSOS BIZOTTSÁGA

239. /1927 szám

Érk.: 1927 év június hó 30. n.

Roszhvr Jakab
varépitő 1629

1.

Resti, Giacomo

t t s á g á n a k,

B u d a p e s t.

Rotari, Pietro

(Verona, 1707 - Jekaterinburg 1762)

„Levelet olvasó nő" o.v. 72x58 cm

(Restaurált) Védett. Kikiáltási ár: 30000 Ft.

BÁV 57. Képaukció Bp. 1982. május

MDK

Rosznagel Márton pesti asztalos

Király u. 12. Gömöry ház, benne Török patika
butorzatát készitette 1813

GenZakBpest. Bp. müeml.jellegü épitményeinek
jegyz. 1949.

Rosznagel Márton

pesti asztalos

Majakovszkij utca 12. Gömöry-ház.

Épütette Pollack Mihály egyemeletesre. 1812. Bene volt a Török-patika, melynek butorzata Rosznagel Márton pesti asztalos müve, plasztikai diszét Dunaiszky Lőrinc készitette /9/ 1812. A gyógyszertá 1786 ápt. 10-én nyilt meg. A Berendezést Gömöry Károly készitette, aki 1804-től 1845-ig tulajdonosa volt. /Jelenleg raktárban/.

Zakariás G. Sándor : Budapest. Bpl 1961.

139.1.

Rosznagel Márton asztalosmester N.D.K.

Az ujjáépitétett Semmelweis-házban elhelyezett Gömöry / utóbb Török , Király u. / patika munkái

Butorzat, Gömöry -rendelésére, 1813

Magyar Epitőmüvészet 1966&4. 42-43.l.

Rosznagel Márton

asztalos

A Gömöry-patika belső berendezési munkáinál dolgozott. Később is munkátarsa Pollacknak.

155.o.

Zádor Anna: Pollack Mihály. Bp. 1960.

Rosznágel Mátyás

készítette a Gömöry-patika belső bútorzatát
1813-ban.

Pusztai László: Dunaiszky Lőrinc.
Művtört.Ért. 1972.1.sz.15-29.l.

16.l.

ROSZNÁGEL MÁRTON, asztalosmester

Józsefvárosi mester volt. A Semmelweis Múz-ban őrzött egykori Szent-Lélek gyógyszertár/Gomory-vagy Török-patika/empire berendezését 1813-ban Roszmágel készitette. 43.old.16.jegyz

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828- ban. 39.old.

Az Iparműv.Hopp Ferenc Múz.Évkönyve.XIII.1970. Bp. 1971.

ROSZNÁGEL MÁRTONasztalosmester

1818-ban Walser Ágostonnal, Pruckner Józseffel a Hatvani/ma Kossuth/Lajos utcában, a Horváth-házban létesitett közös lerakatot. 42.old. 8.jegyz

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban. 39.old.

Az Iparmüv.Hopp Ferenc Múz.Évkönyve. XIII. 1970. Bp.1971.

ROSZNÁGEL MÁRTON, asztalosmester

Pesti asztalosmester volt 1828-ban.-Józsefvárosi lakos.-Helyrajzi szám: 1166.-Segédek száma:6.-Összeirási szám: 2380.- 45.old.

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban
9.old.

Az Iparműv.Múz.Hopp Ferenc Múz.Évkönyve. XIII. 1970. Bp. 1971.-

Rozpnágel Márton

Képíródott a VI. Mojakovszkij u. 12. sz. a.

Gőzmozdony - Tűzoltó gőzkocsi kutatószobor.

Bezza. dolgozó, Bezerédi György, Erdei Ferenc stb.: Budapest lexikon, Budapest 1973. 1335 l.

F121

Rosznagel Márton
pesti asztalosmester
fűrészbe, a Király
utcai Gömöry-házban
nektár berendezése,
amelyet Pollack Mi-
hály tervezett, amelyet
Dunaiszky László
díszített domborművekkel 1813-ban.
Irod.
Voit Pál. Pest-
budai bútorművesség. Budapest
1946. 342. l.

A VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI M. K

1921 évi 5315. számv. sz.

XIII. ügyosztály

A válaszban a megkeresés számának és évének pontos feljegyzése kéretik.

A Müemkékek Országos

Elnökségé

F.évi julius hó 29-én 1

van szerencsém Sztehlo Ottó máso

zottsági müvezető utiszámláját

vényesitve tisztelettel visszakü

Budapest, 1921.évi augusz

A számvevőségi főigazgat

Rozsnágel Márton

pesti asztalos

l Veit Pál

Régi magyar otthonok.
Gyj. c. n. 271, 272. l.
273. l.

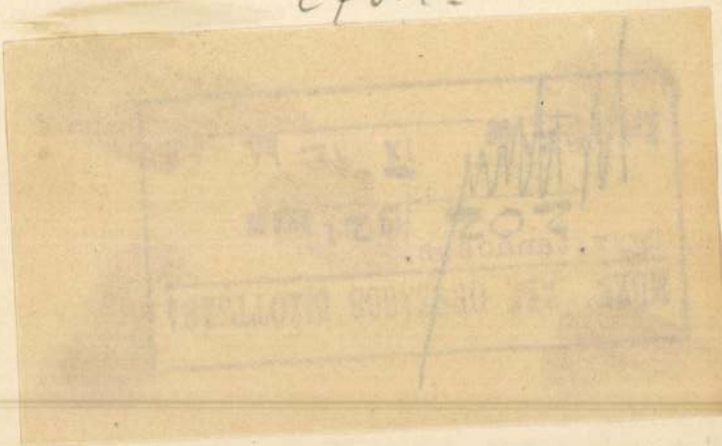

A közokt. m. miniszternek f. é
a. kelt s a budapesti IX. ker.
másolata:

Az

(V

Utasitom az állampé
Országos Bizottságához szolgá
részére, Romola nevü gyermeke
lettel, Thyra nevü gyermeke u
rendelettel kiutalványozott,
1918. évi december hó végével

Rosznagel Márton

asztalos

Gyertyámos

68. l.

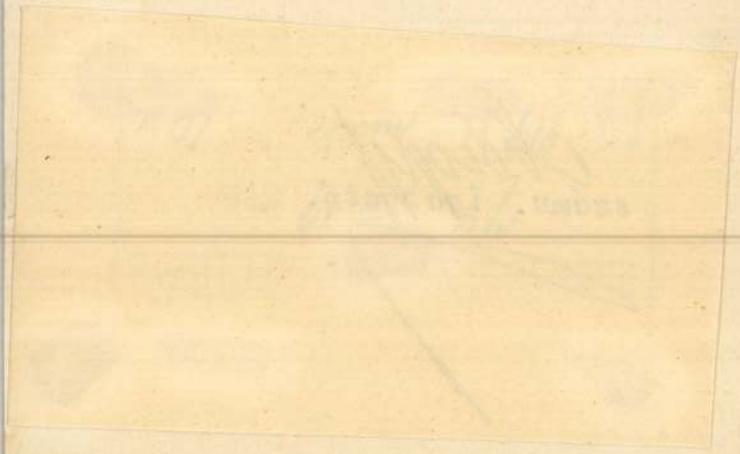

Roznagel Móric

műve a Majakovszkij u. 12. sz. alatti épületben elhelyezett Tótok postája berendezését.

Tóth Endréné: Budapest Enciklopédia, Budapest, 1970.

1644

a viaszréteg ráragad a papír hátlapjára és ha ezt leemeljük, a viasz leválik a rézlemezről ott, ahol az írón végigfutott. Ezután a lemez az edzőtálba kerül, ahol a sav ott támadja csak meg a rezet, ahol a viasz levált. A V.-val készült lap krétaszerű, szemcsés vonalat, tónust eredményez, amiről könnyen megkülönböztethető a tűkarctól.

VERONA, *Museo civico*, a Sanmicheli által 1530 körül épült Palazzo Pompei alla Vittoriában, melyet a család 1857. a városnak ajándékozott. Födszint római és etruszk bronzok, szobrok, vázák stb. Az emeleten a képtár (Pinacoteca), amelyben főként a veronai iskola van képviselve: *Cavazzola, Girolamo dai Libri, Liberale, Morone, Caroto, Veronese, Farinato.*

VERONESE, *Paolo*, tkp. *Paolo Caliari*, velencei festő. * Verona 1528. † Velence 1588. A XVI. sz. 2. felében Velence nagy dekoratőrje. Első mestere nagybátyja, Antonio Badile Veronában s ekkor a mantuai raffaellent iskola is hat rá. 1555-től pedig Velencében Tiziano és Tintoretto voltak befolyással művészi fejlődésére. Működött Veronában, főleg Velencében (1555-től), Mantuában (1548 körül), Treviso környékén (1551—53 és 1566—67), Vicenzában (1572) és Páduában. A velencei renaissance kultúra gazdag, buja, vidám szellemének festője. Vallásos és világi képeiben a velencei festészet előkelő, derűs nyugalma folytatódik és bennük a természet és a mindennapos élet ragyogó szépségeit tárja elénk: a nagyszerű épületeket, a pompázó ruhákat, ünnepélyeket és lakomákat, az érzéki szépségű velencei asszonyokat. Szimmetrikus vagy szabad egyensúly szerint komponált monumentális képeit lágy, tompított színek harmóniájába vonja, melyben a vöröses-sárgás színek mellett a kékes-szürkék uralkodnak, híres gyöngyház-

Roth Alfréd

1904/5

Ferkápzomfoiskèvk

127.

Ódombóvári népk. V. 77.

Roth Alfréd

1904. őszi kiáll.

Kiáll. Nemzeti Szalonban

Magyarország az erdőben,
olajf., 200 K.

nem a valóság
át Rét-
fé

24090 Közs

Roth Alfréd

festő.

1904. Nemzeti Szalon őszi tárlat.

Hispania ulterior V. 262.

Roth Alfréd

1905 Havasi

Tél. nap. Olasz. Gok

Róth Alfréd

Nagybánya kiáll. kat. 1912.
82

Orsibakházai népkvt. III. 178.

Roth Alfréd

Nagybánya kiáll kat.
1912.

81

Terra sigillata nicées VI. 279

MDK

Csányi Ernst iparm. 39. o.

MDK

Roth, Alfred épitész

Az üveg... Magyar Iparmüvészet, 1941. 12.sz.
150.l.

ROTH (RÉT), Ármád

M.D.K.

Lásd Rét.

M. D. K.

ROTH Alfréd festő

1905-ben Nagybányán a Szabad-
iskola növendéke

Péli Bp. 1954. 326. l.

R. D. K.

RÓTH Alfréd festő

1906-ban Nagyváradon a Szabadiskola növendéke

Réti Bsz. 1954. 324. l.

MDK

Róth Alfréd,

1906-ban az iskolában dolgozott.

A szabadiskola ideje./1902-1913./ 32.l.

MDK

Róth Alfréd,

1905-ben az iskolában dolgozott.

A szabadiskola ideje. /1902-1918./ 61.l.

Vondrák V. 375.
Vörösmarty Mihály 224.
Wagner Bálint 414.
Wagner és Liszt dedikált művei az Országos Széchényi Könyvtárban. K. Dedinszky Izabella. 87.
Wagner Richárd 87.
Waldapfel József 354.
Washington 39.
Weber Ádám J. 270.
Weber János Jakab 19, 20.
Weber Simon 415.
Wellmann Imre 204.
Werfer Károly 22—35.
Wesselényi Miklós 121.
Wiedemann, Theodor 390.
Wierzbieth 198.
Wiesen Ferenc 388, 389.
Wigand Ottó 78, 79.
Wilke, Karl 18, 19.
Windisch 139.
Winterburger, Johannes 130.
Wirkner 251—266.
Witzmann Gyula: Elvi közös alapok a különböző szakrendszerekben. 36. — —: A városi könyvtárügy. Mokcsay Júlia. 420.
Wochentlich zweymal neu-ankommender Mercurius. 257—261.
Y.: Dr. vitéz Szabó Pál, A m. kir. Erzsébet-tudományegyetem és irodalmi munkássága. 96.
Zabratzky J. 35.
Zainer, Günther 129.
Zavirász György 203.
Zenészeti Lapok 291.
Zeophilius 302.
Zerdahelyi Lőrinc 78.
Zichy István 284.
Zilahi Sebes András 70.
Zocher Antal 415.
Zolnai Béla 271.
Zolnai Gyula 8.
Zoltai Lajos 166.
Zoványi Jenő 248. — —: Kutatások a „Bujdosó magyarok füstölgő csepüje . . .“ szerzője után. 165. — —: Megírhatta-e Bornemisza Péter egymaga összes műveit? 271. — —: Pauli Simon postilláinak fordítója. 272.
Zrínyi Miklós 224.
Zsámboki János 224.
Zsasskovszky 292.
Zsigmond király 194.

Roszmagel Márton
pesti asztalosmester

l.

Tanulmányok Bp.
multjából. VII. –
43–69. l.
képekkel.
Vörös Pál: Egy régi
pesti patika c. cikke

Roszinagel István

d.

Gerecsenaplótár

266-h.

Roszmann Teréz

MDK

A Zsolnay-gyár női festőosztályán dolgozott

1896-1902.

46.o.

NIKELSZKY GÉZA : A Zsolnay-gyár művészete .
Pécs. 1959.

Roszmann Teréz MDK

festő, kivitelező

A ZSOLNAYégyár művészeti munkáiban közre-
működött 1896-1902.

67.o.

NIKELSZKY GÉZA: A Zsolnay-gyár művészete.
Pécs. 1959.

ve. D. L.

Roszmann Jókos antifaber

1696. Kolozsvár

Horváth Tibor tutal: Ismeretlen levéltári adatok az ötvösök történetéhez főleg a XVI–XVII. században 177. l.

Művészet. 1953. 1–2. sz.

Roszlozsnik Lukács

A Bécsi u.2.sz. házzal szemben, Kristóf téri bejárattal épült 1895-ben Roszlozsnik Lukács tervezésében egy kétemeletes ház, melyre 1923-ban a nagynevű Tőry és Pogány Móric építészek harmadik emeletet húztak."

Barkóczi Péter: A Martinelli tér.

Budapest. 1972.1o.sz.3o-34.1.

, 39—60, 60—21. 09465 szám.

ÁSPÁR FÜLÖP

avágója, tüzifa-, kőszén és faszén telepei

HUNGÁRIA-KÖRUT 72. (Vágány-u. sarok)

SZÁLLITÓ-LEVÉL

entivánnyi ..... urnak

BUDAPEST,

..... ker. Hoethy utca 63

ljék a következő árukat átvenni:

Zsák szám	Brutto Kgr.	Tara Kgr.	Netto Kgr.	Ár	Összeg K	Összeg f
			50	1700	85000	
					2550	
					87550	
					KIFIZETTETETT	

6173.17. Goldberger és Társa. — m. 3431.

Tisztelettel

GÁSPÁR FÜLÖP.

VIII/21

Rozlosnik Lukács

ejnökein Bp.

Rákk György 1895

148-l.

74/975. 1246

gyermek mellig látható és fejét kissé jobb-
czuodalt tart és balja szabadon van. Fokötőt
lóg; haja rövid és szőke kissé kígyóz. A
ő végét virágkalyxok a páma czikcaján négy
hiatusok megy.

A mester jelrése hátrae er: „Rausch
96. IV. "

48 cm.

n. leirattal.

Elszámoltatott 1897. februári 2-án (180/97) és
rásul vétetett 1897. III. 25-én a 180 50 sz. leí-
a őrizeti Költségek pedig 1897 IV. 19-én 380 frt
ben ápriq elszámoltatott 1898. IV. 4-én (6/98)

300 frt

XX

Roszkowski

Kartogr.

1. Egzemplarzy 1929

111.1.

T. 2584.

ő nemes testőr teljes diszben és
van ábrázolva. Felirata:

ISE
lemagne.

Genty, Editeur Md. d´Estampes,

pes.

a rl. 37.5 : 26.7 cm.

14.

Rozšipalek Matěj

Otrov

1923

Číslník 1930. 87. l.

MDK

Roszmanithné Czencz Rózsi, festö

Csendélet. Olajf.

Nemzeti Szalon.-Osai Zárlat. 1932. szept. hó.

MDK

Roszmanithné Czencz Rózsi, festö

Csendélet.
Déli napsütés.
Balaton.

Nemzeti Szalon.-Tavaszi tárlat.1931.junius. Kat.

1207.

1200. Giovanni Pietro lo Spa

Sz. Spanyolországban 15

1200. Szeraf fej.

Fejét A szőke hajú és barna sze
dicsfény övezi a hát szá
másra [illegible], míg az oldals
csillagok ragyognak.

Fa, méretei 43:26 cm.
Vétetett E. Costantinitő
Elszámoltatott 1895: VII
Az elszámolásra nézve l.
1894: XII. 18-án Szalay
a vételhez hozzájárultak.

[illegible]

Roszmanithné Czencz Rózsi

66 Csendélet olajf. 250.—

Nemzeti Szalon
Téli kiáll. 1932 jan

A MAGY. KIR.
VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI MINISZTER
ÁLTAL RENDEZETT

IV.
NEMZETI KÉPZŐMŰVÉSZETI KIÁLLÍTÁS

KÉPES TÁRGYMUTATÓJA

Roszmanithné

Czencz Rózsi

Laid

Roszmanithné

Czencz R. alatt is

Pecsi Képviselőtestületi és
Kaszinói Társasági
tagsági II-ik negyed
Kiáll. 1944.

(Szendélet. of.
Irtakápták. of.

MDK

Roszmanithné Czencz Rózsi

Krizantenumók.

Az első magyar representativ csendélet kiallitás katalogusa. Nemzeti Szalon 1932. Febr.-Marc.

Alterthumsfreunden im Rheinlande.

1.–53. Ll.,
2 Kupfertafeln

Bonn
A. Marcus
1859

Továbbá Roszmanithné
Czenez Rózsi festő.
Marcali
Semmyei Oláh István
festő, Debrecen, Orosz-
lai ús. 6.
Sikorsky Zsolnay Miklós
épitész, Pécs, Zsolnay-gyár
Somlyó Gyéra festő
Pécs, Hidasprid u. 16.
Somlyó Gyéráné, festő
u. o.tt
Sinkó András szobrász
Pécs, Zsolnay Gyár
Szelle Stefán Henrik
festő Pécs, Kaposvári u. 4
A Pécsi Képzőművészek és
Műbarátok Társasága
művésztagjai 1942-ben

MDK

Roszmanithné Czencz Rózsi, festő

A Pécsi Képzőművészek és Mübarátok Társasága művésztagjai 1942-ben.

MDK

Roszmanithné Czencz Rózsi

Csendélet, of.

Szekfük, of.

Pécsi Képzőműv. ... Társ. 2. mohácsi kiáll. 1944. Jan. 4 l.

MDK

Roszmanithné Czencz Rózsi

Csendélet, of.

Szekfük, of.

Pécsi Képzőm. és Művbarátok Társ. 2.kiáll.
Mohácson, 1944. 4 l.

MDK

Roszmanithné Czencz Rózsi

Jácint, of.

Begoniák, of.

Pécsi Képzőm. Társ. 25-ik kiáll. 1939. október.

MDK

Roszmanithné Czencz Rózsi

Csendélet, of.

Kofaasszony, of.

Dáliák, of.

Pécsi Képzőm. Társ. 25-ik kiáll. 1939. október.

MD K

Rosszmanithné Czencz Rózsi, festö

Csendélet. Olajf.

Nemzeti Szalon.-Őszi Tárlat. 1931.szept. Kat.

MDKK

Roszmanithné Czencz Rózsi, fest

Dr.Vévy Zoltán ügyvéd ur arcképe. Olfestm.

Nemzeti szalon.-Téli tárlat.1932.dec. Kat.

jék ennélfogva közölni azt, vajjon ez
elel-e s igenlő esetben a tekintetes
további eljárást?
dig felkéri e hivatal a tekintetes
th Sándor titkár ur által r. ű. átvett
ényt, valamint 71 darab vonatkozó dij-
az eljárásnál szükség van - visszakül-
tekintetes orsz. bizottságnak még
s átiratban jelezni sziveskedjék.

e s t, 1912. december hó 12-én.

közalapitványi királyi
jogügyi főtanácsos.

Czencz Rózsi

festő

Pécs

Laid

Roszmanithné

Cz. R.

1937.

ÁPRILIS 29 — JÚNIUS 20.

ORSZ. MAGY. KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT
BUDAPEST, MŰCSARNOK

75943 — Athenaeum r.-t. könyvnyomdája, Budapest.

Rozsnyainé
Ozoner Rózsi
1939. Szent László
132. f

Roszbrucker Frieves, cerr carator M.D.K.

meghalt Egerben 1784. július 23-án, 50 éves korában.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 391. old.

R.P.K.

ROSZBAITNER György Wolfgang kőf.

Pozsonyban

1659. Pozsony, a Kamara házát restaurálja

Agghárry: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

T. 263. l.

ben a történelmi órákban. Fegyvertársam a le-
klós, aki félországot hóditott meg a nemzeti nép-
vertársam minden jóérzésű ember, aki rendet,
és kalandmentes külpolitikát akar.
hez, jóakaróimhoz. Szeretettel hivom őket, csat-
Én becsületes iparkodással szolgáltam minden
ájáért, küzdöttem a panamák ellen és segitettem
m tehát a főváros közönségétől, hogy segitsen

e és bizalom fűz hozzám: **ne irjon alá senki-
nem jönnek olyan ajánlási ivvel, melyen
erepel.**
sorsdöntő választások előestéjén

Payr Hugó.

Roszcovics ág. ev.

Acsopkon

l.

Arch. Ert. 1909.

207. l.

ROSUM, Josef, norvégi kőművesmester

J. M. R., Maurergesell, sein Lehrmeister.
(1846, 740 l)

Freiburger Zeitung
(Gentner)

Rosty Pál

Tan. Okt. 1963. 267 l.

MDK

Rosty Pál festő.

A pesti műegylet Thanhíser akadá-
lyoztatása esetén őt hívdi a Bé-
csenyi emlékszobor bizottságba.

Bécsenyi István szobrának leírása
a költ. Heirk: Bunday József. Bp. 1895. 11.

MDK

Rosty Pál

1862. KT igazgatósági tagja (1861?)

MDK-A-I.-1/49.

KOSTY ZSIGMOND, térképész,/1840/

Ulbrich könyve II.részében Burgenlandi és környező áll
mok községi térképei,legtöbb 1770 után.Soka zeredeti,ké
irtaos,szinezett kataszteri térkép,sok a katonai felmér
rés 28.800-as méteraranyahoz igazodik.A térképek szerz
zői legnagyobbrészt magyarok,igy Kosty Zsigmond is.
289.old.

BENDEFY LÁSZLÓ: Karl Ulbrich:Allgemeine Bibliogra-
phie des Burgenlandes 287.old

VASI SZEMLE, XXVIII.évf. 1974. 2.sz. Szombathely

Néhány kisebb olasz állam pénzei mellett különösen a mannsfeldi tallérokon jelenik meg állandóan a szent lovasképe (3.), amelyik azonban emlékérmeken is előfordul néha. Legkorábbi példái az olasz renaissance-érmekben gyökereznek, ahol Lysippos római medailleur Rafael Riario kardinális részére készült (1478) érmének hátlapján már előfordul ez az ábrázolás.[2] Hasonlót láthatunk a hihetőleg Hubert Gebhardtól származó Szent János-érem hátlapján is (1.), valamint egy állítólag Abondio kezétől származó érem hátlapján,[3] végül pedig néhány francia és németalföldi XVI. századi jeton elő- vagy hátlapján is (pl. 4.). Az összes valószínű és feltételezett hatások figyelembevételével, két mintaképet kell különösen kiemelnünk, melyek a körmöcbányai Szent György-típus kialakulására hatással lehettek, nevezetesen az Abondio mintaképét, amennyiben az valóban az ő kezétől származik, tekintve Abondiónak az egész magyar pénz- és emlékéremkészítésre gyakorolt nagy befolyását, különösen azonban a mannsfeldi tallérokat, melyek a mondottak után minden bizonnyal a közvetlen mintaképeknek tekinthetők.

Körmöcbányán a Szent György-típus először 1618-ban jelenik meg az Augsburgból Körmöcre került *Hailer Dániel* éremvésősnek Muschinger Vince kamarai tanácsos részére készített, datált érmének hátlapján (6.).[4] A készítő mester német származása is valószínűvé teszi, hogy a mannsfeldi tallérokat jól ismerhette. Összehasonlítás végett közlünk még két egykorú német Szent György-ábrázolást, az egyiket az 1625-ből való, Hoffmann Georg nevét viselő, éremről (2.), a másikat is egy körülbelül egykorú pestiséremről véve (5.). Mindenesetre annyi megállapítható, hogy a típus még a német renaissance-ban gyökerezik, habár időbelileg a körmöci érem már a maniedében.[5] Az általa vésett Szent György-érmek CHR monogrammal vannak részben ellátva. Bár az előlapon lényegileg a Hailer mintáját használta is fel, teljesen az ő érdeme viszont a hátlapi ábra komponálása, melyhez semmiféle analogiát sem tudunk jelenleg felhozni és amelyik szerencsésen szimbolizálja az érmek amulettjellegét. Mintegy hat, stílusban teljesen egyező, éremváltozatot lehet nevével kapcsolatba hozni. A 7. sz. érem hátlapján egykorúnak látszó bevésés — 1693 — semmi különösebb jelentőséggel nem bír, legföljebb terminus ante quem gyanánt szerepelhet. Jellemző ennél az éremcsoportnál az a nyugalom, ami a lovag és a sárkány közti küzdelemben látható. Inkább csak jelezve van ez a küzdelem, ami a lándzsa tartásmódjában is kifejezésre jut. Nincs meg sem a döfésnek, sem a hátlapon hullámzó tengernek az a barokkos lendülete, ami a későbbi Szent György-érmeken tapasztalható. Jellemző e csoportra az is, hogy a hátlapon a hajóban Krisz-

[2] *Fabriczy*, Medaillen 80. l. 139. ábra.
[3] *V. Katz*, Eine unedierte Medaille des Antonio Abondio. Berliner Münzblätter, 1929. 323. sz.
[4] *Huszár L.* Körmöcbányai emlékérmek stb. Num. Közl. 1927—29. 95—96. l. részletesen róla.
[5] *Gohl*, Apró adatok. Num. Közl. 1905. 67—69. l.
[6] Kat. d. Münzen-, Med.- und Stempelsammlung des K. K. Hauptmünzamtes in Wien. 1906. IV. k. 1322. l.

Az összes Szent György-érmeket készítő éremvésők közül a legtermékenyebbnek az a mester tekinthető, aki a Körmöcbányán készült Szent György-érmek harmadik csoportját készítette s aki röviden R betűvel jelezte műveit. Korábban azonosnak vették ezt az R monogrammistát Roth Hermannal, azonban ellene szól a stílusbeli lényeges eltéréseken kívül az a körülmény is, hogy készítőjének hosszabb ideig tartó munkásságot kellett kifejtenie művei tekintélyes mennyiségénél fogva. A stílusanalogia segítségével eddig mintegy 18 Szent György-éremváltozatot lehet e mester nevéhez kapcsolni, melyek közül a főbb típusok 11—12. sz. alatt vannak összeállítva. E 18 érem az ábrázolás tárgyát illetőleg azonos, csak a külső formában és a részletekben van némi eltérés. Egyik érmen a ló nyeregtakaróján magyar címerpajzs foglal helyet (11), másiknál a térdelő királylány baloldalt látható (15), néha a tenger hátterében elmarad a kis hajó stb. A 14—16. sz. érmeknél a hátlap teljesen azonos, csak az előlapi képek mutatnak egymáshoz viszonyítva különbségeket. Már Szentgáli[8] felhívta a figyelmet arra a körülményre, hogy ezen R jelzésű mester nem lehet azonos Roth Hermannal, anélkül azonban, hogy magát a monogrammot megfejtette volna. Az érmek feltétlenül Körmöcön keletkeztek, tekintve, hogy egy részük verőtöveit a XVIII. század közepén vitték innen Bécsbe, ahol jelenleg is láthatók. Egyetlen datált darab is van köztük, az 1638-i százaranyas Szent György-érem (21), amelyet a rávert körmöci dukát évszáma határoz meg. Ez is tehát Körmöcre utal s igazolja, hogy mesterük Körmöcön dolgozott. Mindezen adatok figyelembevételével az egykorú körmöcbányai pénzverdei vésnökök közül nem gondolhatunk másra, mint az *ifj. Roth Jeremiás* személyére, aki kimutathatólag 1718—1754 közt dolgozott itt.[9] 1718 május havában nevezték ki éremvésőnek s csak a családi hagyománynak tett eleget, mikor maga is Szent György-érmek készítésével kezdett foglalkozni. A Szent György-érmek művészi kvalitása kétségkívül az ő műveiben éri el Körmöcön a legmagasabb fokot. Teljesen a barokk szellemében dolgozó mester, aki nagy gondot fordít a mozdulatok kellőképpen felfokozott hatásos visszaadására. Mindez kifejezésre jut a ló fejtartásában és ugró mozdulatában, a lovag köpenyének lebegésében s a sárkány küzdelmes vonaglásában. Művészi teljesítménye csúcspontját azonban a százarany súlyú érem ábrázolásában érte el, ahol valóságos harc fejlődik ki a lovag és a sárkány között, minden mozgás hatványozódik s ugyanez látható a hátlapon is a tenger tarajos hullámzásában s különösen pedig a szélsodorta fa hajlásában, melyek mind a vihar által keltett benyomás fokozását célozzák. A karddal harcoló lovag azonban már az erdélyi típusú érmekről van átvéve, melyeket nyilván, mint céljának inkább megfelelőket használt fel a körmöci mester. A 17—20.

[7] U. o.

[8] *Szentgáli K.* A körmöcbányai Szent György érmek. Az Érem, 1927. 15—20. l.

[9] *Stempelsammlung*, 1324. l.

11
12
11
13
12
13
14
15
17
16
18
19
20

S·GEORGIUS EQVITUM PATRONUS
VIRTUTE PARANTUR
IN TEMPESTATE SECURITAS
AMORIS PRÆMIUM
22
22
23
23
21
24
24
25
25
26
26
27

eum erdélyi kiállításának kata-
1. sz.

sz. alatt összeállított éremcsoportot, bár az érmek jelzés nélküliek, a stílusegyezésen kívül azon az alapon tekinthetjük Roth Jeremiás műveinek, hogy ezek is a XVIII. század elején keletkeztek. Ugyanis a 18. sz. érem gy a XVIII. század elején Brassóan készült cápás pohárnak talpába oglalva[10] már előfordul, mely pohán egy későbbi bevésés 1741-es évnot jelez. Mindenesetre tehát az nek a század elején kellett kénie, a típusa pedig határozottan örmöci. A másik két érem a részlekben is szoros kapcsolatot mutat e pontosabban meghatározható darabbal. Roth Jeremiás után nem tudunk többé névszerint kimutatni olyan éremvését Körmöcbányáról, aki Szent György-érmek készítésével is foglalkozott volna. A 22—25. sz. alatt összeállított éremsorozat talán szintén az ő nevével kapcsolható össze, de lehet későbbi eredetű is. Jelentéktelen darabok, melyeknél a stílusanalogia nem eléggé döntő s csupán a teljességet szolgálják, ha egyelőre meghatározhatatlanul is. Mindenesetre a korábbi típusú Szent György-érmekhez tartoznak még. Készültek azonban a XVIII. század további folyamán is Szent György-érmek, melyek azonban már a hanyatlás jeleit mutatják s nincs kizárva, hogy idegenben készült utánzatok. A 26—27. sz. darabok közül az egyik (26.) stílusban a XVIII. század közepe, a másik (27.) pedig inkább a század végéről való. Irott adattal nem rendelkezünk arra, hogy Körmöcön ez időben készült volna Szent György-érem és így ezeknek pontos hovátartozását sem lehet megállapítani. Mindenesetre típusban szorosan ragaszkodnak ezek is a korábbi körmöci ily érmek ábrázolásaihoz s ezek végső hajtásainak lehet őket tekinteni.

10

24

Roth

R. *von Rothenfels* l. *Jeremiás Hermann*, bélyegzőmetsző 1718-tól a körmöcbányai pénzverdében, hol Warou Dániel volt a mestere. R. Jeremiás († 1751) fia. Elhúnyt Körmöcbányán 1754 febr. 17. — Ennek fia volt R. Hermann éremvésző, aki 1754-től 1797. bekövetkezett haláláig dolgozott a körmöci pénzverdében.

Eg. T. 3931

L 1 | 340

Nr. 300 — Johannes Martinus Roth, M 1775, e. — 1807.
a) Aranyozott kávéskanna, kései rokokó, trébelt díszítéssel. — *Verg. Kaffeekanne m. getr. Ornamenten. Spätrokoko.*
~~Collect. Ipoly~~ Keresztény Múzeum, Esztergom. — *Christl. Museum, Gran.*

Nr. 301 — *b)* Evőeszközök, sótartók. — *Tafelsilber, Salzfässer.*
Tóth János gyógyszerész, Bp.

Nr. 303 — *c)* 2 gyertyatartó, ~~cop~~stílusú. — *2 Leuchter in Zopfstil.*
Várpalotai Palotay Ödönné, Bp.

Nr. 304 — *d)* Lapos pohárka. — *Becher, plattgedrückte Form.*
Zsidó Múzeum, Óbuda — *Jüd. Museum,* Altofen. Expos. 1935 : 34.
~~Mus. Nat. Hung.~~

Nr. 303 — *e—f)* Evőkészlet. — *Tafelsilber.*
e) Mus. Nat. Hung.; *f)* Pilinszky Ferenc dr., Bp.

V (Reth)
thia
XVI. Lajos-

Roth János : építő

Timon u : Interarch '83

62

Magyar

Építőművészet

Bp. 1983

83/6

INTERARCH '83

II. Építészeti Világbiennálé, Szófia, 1983. június 6—10.

I. rész

1

Előzmények

Széles körű propaganda és előkészítő munka után a Bolgár Építészek Szövetsége — Georgij Sztoijlov elnök, „A Nép Építésze" vezetésével — 1981. június 7—12. között Szófiában a Vitosa, The New Otani szálló kongresszusi termében rendezte meg az *I. Építészeti Világbiennálét*, melyre számos neves építészt hívtak meg a világ minden tájáról. Így többek között az UIA tiszteletbeli örökös elnökét, a magyar származású Pierre Vagot Franciaországból, az UIA az idő szerinti elnökét, Louis de Mollt az Egyesült Államokból, az UIA volt elnökét, Jay Rathan Bhallát Indiából, Antonio Quintanát Kubából, Georges Candilist Görögországból, és Mihail Poszohint a Szovjetunióból, akiket a Bolgár Építészek Szövetsége tiszteletbeli taggá fogadott. Ezen kívül részt vettek még: Michel Lantonie, az UIA főtitkára, Paul Rudolph és Paolo Soleri (USA), Okada Shinichi (Japán), Jean Guyot (Franciaország), Julius Posener (NSZK), Gaetano Pesce és Mario Brunati (Olaszország), Francisco Carbajal de la Gruz (Mexikó), Manuel Ungaro (Peru), a Makcsu Pikcsu Charta megszövegezője és még sokan mások, akik a szemináriumon érdekes előadásokat tartottak. Magyarországról Perényi Imre professzor volt a Biennálé meghívott vendége, aki az egyik ülésszakon elnökölt. A Biennáléra nyolc fős magyar csoport utazott: Callmeyer Ferenc, Fekete Ferenc, Kleineisel János, valamint Csizmadia Minka, Kiss Albert, Krisztik Pál, Ligeti Béla és Roth János.

2

1. A szófiai új kultúrpalota, a Biennálé színhelye
2. A Biennálé megnyitó ülése
3. Georgij Sztoijlov, Pierre Vago, Rod Hackney, Raphael de la Hoz és Jorge Glusberg

1. Le nouveau Palais de la Culture de Sofia, lieu de la Biennale
2. La séance inaugurale de la Biennale
3. Georgi Stoilov, Pierre Vago, Rod Hackney, Raphael de la Hoz et Jorge Glusberg

A Biennáléval egyidőben tartották meg a tervek, könyvek és filmek versenyét. A pályázatra 32 országból 850 alkotó 285 tervet nyújtott be. 4000 Levás I. díjat kapott a bolgár *Cvetana Nyinova* és kollektívája a *Vitosa többszintes lakóegyüttes* tervéért, melyet modellen és rajzokon mutattak be. 3000 Levás II. díjat a szovjet *Z. V. Haritonova* és társai nyerték *„Múlt és jövő"* címen összeállított tablócsoportjukkal. A 2000 Levás III. díjat *Wilhelm Holzbauernek* és munkatársainak a *bécsi metró* tervezéséért ítélte oda a nemzetközi zsüri. Ezen kívül még 26 díjat osztottak ki. A 19 magyar tablóból *Pintér Béla* a budapesti *Hilton szállóval* 800 Levás díjat nyert. A pályázaton külföldön élő magyar származású építészek is részt vettek: Vidolovits László (NSZK), Fekete Miklós (Brüsszel), akinek „Futurbanisztika" című tervét éremmel és oklevéllel tüntették ki. (Az ő munkáik láthatók voltak a „Tisztelet a szülőföldnek" címmel 1982 decemberében megnyitott Műcsarnok-beli kiállításon is.)

Az építészeti filmek és könyvek külön szekcióban versengtek. A legjobb előadásokat is külön díjazták. Az egyhetes rendezvényen kb. 300 építész vett részt, akiknek harmada külföldről érkezett. A Biennálé résztvevői memorandumot fogadtak el — melynek lényege: az építészet az emberért van — azzal, hogy a szervezők azt terjesszék az UIA, majd egyetértés esetén az Egyesült Nemzetek Szervezete elé. A Biennáléval párhuzamosan tartották meg az Építészet és Társadalom című nemzetközi folyóirat Szerkesztő Bizottsági ülését, melyen Magyarországról *Timon Kálmán*, a folyóirat magyar szerkesztője vett részt.

A Biennálé számokban

A II. Építészeti Világbiennáléra 1983. június 6—10. között Szófiában a Ljudmilla Zsivkováról elnevezett új, hatalmas és reprezentatív kultúrpalotában került sor. Az építészek második nagy találkozóján mintegy 600-an vettek részt, közülük kb. 150-en külföldi vendégek voltak. A pályázatra nyolc témacsoportban beérkezett 371 terv alkotói között 4 nagydíjat és 36 díjat osztottak ki. A 18 országból beküldött 88 építészeti könyv közül 4 arany, 2 ezüst és 5 bronzérmet nyert. A 10 ország 33 építészeti témájú filmje közül nyolcat díjaztak. A Bolgár Építészek Szövetsége (SZAB) a külföldi résztvevők között nyolc neves építészt tiszteletbeli taggá fogadott. Mind az I., mind a II. Biennáléra beküldött terveket külön képes, nagy alakú katalógusban tették közzé 242, ill. 216 oldalon. Könnyebb tájékozódásul díjmentes kis katalalógus is készült. Megjelent az Építészet és Társadalom című négynyelvű, 120 oldalas nemzetközi folyóirat 1. száma. A kiadványok a Biennálé tartama alatt a helyszínen 6 Rubelért vagy 6 $-ért kaphatók voltak. A Biennálé négy napján június 7—10-ig francia és orosz nyelvű Bulletin jelent meg az előző nap eseményeiről adott képes összefoglalóval. Az ülések megkezdése előtt videokazettáról közvetítették a napi híradót.

Résztvevők

Az örökké fiatal *Pierre Vago* — akit az utóbbi időben Magyarországon is többször üdvözölhettünk, *Raphael de la Hoz*, az UIA elnöke, a spanyol *Felix Candela*, a vasbeton héjak nagymestere; az argentin *Jorge Glusberg*, neves teoretikus, az előadások zsürijének elnöke, hatalmas hajzatával és szakállával tűnik ki; a mexikói *Pedro Ramirez Vasquez*, az aranyérmet nyert ötkötetes mű szerzője; a szovjet *Anatolij Poljanszkij* és végül, de nem utolsósorban a japán *Kisho Kurakawa*, a metabolizmus nevű építészeti irányzat megalapítója. Másokkal együtt ők lettek a SZAB tiszteletbeli tagjai.

Magyarországot a következő delegáció képviselte: *Borvendég Béla*, a MÉSZ elnöke, *Böhönyey János*, az UIA tanácsának tagja, *Hegedüs Ernő*, az UIA Építésiparosítási Munkacsoportjának magyar tagja; Jeney Lajos (TTI), Benyó László (BVTV), Bodrossy Attila (GYÖRITERV), Janáky István (IPARTERV), Simon Marianna (TTI), László Zoltán (NYIRTERV) Osskó Judit (MTV), Tokár György, Majsa László.

Események

A II. Biennálét *Georgij Jordanov*, a bolgár Minisztertanács alelnöke, a Kulturális Bizottság elnöke, az INTERARCH '83 fővédnöke 1983. június 6-án nyitotta meg. Majd *Georgij Sztoijlov*, a Bolgár Építészek Szövetségének elnöke üdvözölte a megjelent építészeket. Ezt követően ismertették a díjazottakat. A hivatalos megnyitó után fogadást adtak a Biennálé külföldi vendégeinek tiszteletére.

A szakmai vita délután kezdődött és folytatódott négy napon át a kultúrpalota 3. számú nagytermében. Érdekes előadásokat tartottak: *Kisho Kurokawa* saját metabolista épületeiről — egyébként a Biennálé alkalmából Kurokawa életművét bemutató kiállítás nyílt a Műszaki Főiskola előcsarnokában, mely augusztus közepéig tartott nyitva —; *Peter Lizon* (USA) — aki szlovák származású anyja révén magyarul is tud — az űrépítészetről; *Nathan Silver* (USA) az Ad-hocizmusról, Charles Jencks-szel közösen készített terveiről — jelenleg Londonban él és dolgozik —; *Francois Lombard* (Franciaország) a Francia Forradalom 200 éves évfordulójára tervezett 1989-es Párizsi Világkiállítás nagyszabású elképzeléseiről beszélt és mutatott be színes diapozitíveket. *Rod Hackney* (Egyesült Királyság) előadásának címe: Az építész új feladata: a rehabilitáció, mellyel nagy tetszést aratott, el is nyerte vele az előadásokra kiírt verseny egyik első díját.

A nagyterem felét a tervek kiállítása foglalta el. A könyveket az előcsarnokban felállított vitrinekben láthatták az érdeklődők. Így a szünetben a közönség mindkét bemutatót megtekinthette. A díjnyertes és érdekesebb filmeket három napon át esténként vetítették. Egy másik teremben az Ifjúsági Fórum ülései zajlottak. A fiatal bolgár építészek rendkívül aktívan vettek részt a vitában. Az UIA vezetőségi tagjai külön ülésezetek, a kimagasló építészegyéniségek között kerekasztal-megbeszélésekre került sor.

3

Helyszíni jelentkezés alapján a Biennálé harmadik napján két magyar előadásra került sor. *Jeney Lajos* a nevelési központokról mutatta be színes diaképeit, angolul kommentálva. *Timon Kálmán* „Az építészet jelene és jövője" címen tartotta meg — szintén diaképekkel illusztrált — német nyelvű előadását.

A Biennálé ötödik napján pénteken délután került sor az ünnepélyes záróülésre és a díjak átadására. A résztvevők felhívást fogadtak el a fegyverkezés, az atomháború ellen, az építészeknek a békéért való állásfoglalásáról szóló nyilatkozatot. A Biennálé záróaktusa az INTERARCH '83 fővédnöke, Georgij Jordanov miniszterelnökhelyettes által adott fogadás volt, a Vitosa, The New Otani szálló kongresszusi termében. A hotel Kisho Kurakowa japán építész egyetlen Bulgáriában álló alkotása.

Timon Kálmán

Szentgotthárd 800 éves

MÉRNÖKI OKLEVÉL

A M. KIR. JÓZSEF-MŰEGYETEM REKTORA

A MÉRNÖKI SZAKOSZTÁLY TANÁRTESTÜLETE NEVEBEN ANNAK DÉKÁNJA

Timon Béla

2 1

25.

OS RECTOR UNIVERSITATIS REGIAE HUNGARICAE SCIENTIARUM TECHNICARUM ET OECONOMICARUM „PALATINUS JOSEPHUS", NECNON DECANUS FACULTATIS SCIENTIARUM OECONOMICARUM PUBLICARUM LECTURIS SALUTEM!

ARPADUS FRANCISCUS LUDOVICUS TIMON

COMMERCIALI

ARPADUM FRANCISCUM LUDOVICUM TIMON

3

OKLEVÉL

Szám: 2038/1962

Ezt az oklevelet TIMON KÁLMÁN számára állíttatták ki, aki 1938 évben augusztus hó 2. napján Budapest városában (községben) Pest megyében Magyar országban született és az 1957-58 tanévtől az 1961-62 tanévig a Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem Építészmérnöki Karán

tanulmányi kötelezettségeinek eleget tett. Diplomatervét jeles [5] minősítéssel védte meg. Az Állami Vizsgáztató Bizottságnak 1962 évi július hó 2 -i határozata alapján a nevezettet okleveles építészmérnöknek nyilvánítjuk.

Budapest 1962 évi július hó 2. n. p. h.

20 FORINT 1957 — 35 FORINT 1967

Szentgotthárd nagy múltú Vas megyei település az ország nyugati részén. A 6792 lakosú nagyközség a Rába folyó mentén fekszik, az osztrák határ közelében. A község vezetői és az építészek a közelmúltban emlékeztek meg a település fennállásának 800 éves évfordulójáról. Szentgotthárdot 1983. augusztus 20-án, alkotmányunk ünnepén várossá nyilvánították.

A Magyar Mérnök- és Építész Egylet tagjai 1911-ben látogattak el Szentgotthárdra. Nagy érdeklődéssel tekintették meg a települést, amelynek régi látnivalói mellett (ciszterci apátsági templom és kolostor, 1740—1779; Anton Pilgram műve) elsősorban az új gyártelepek (több kisebb mellett a Dohánygyár 1894, Óragyár 1896, Selyemgyár 1900, Kaszagyár 1902) keltették fel érdeklődésüket.

Az I. világháború utáni változásokkal megszűnt az a természetes gazdasági és földrajzi egység, ami ezeket éltette, a II. világháború után pedig a település sokáig viselte határmenti helyzetének hátrányait. Újabb fejlődése az 1960-as évektől számítható. Ennek nyomán fokozatosan alakultak ki a várossá válás társadalmi és műszaki feltételei. Folyamatosan átalakul az intézményhálózat is. A volt kolostorban kap helyet a leendő városi tanács, a közkönyvtár és a művelődési ház klubövezete, a nagyterem (színházterem) pedig az ún. magtártemplomba (az 1676-ban, a román kori ciszterci együttes romjainak felhasználásával épített templom, amit 1787—90 között alakítottak át magtárrá) kerül. Ettől északra a Rába felé eső részre új általános iskola és tornacsarnok készül.

A helyi politikai és társadalmi vezetés sokra értékeli az építészek munkáját és lehetőségeinek korlátai között igazi mecénásként együtt gondolkodik és cselekszik velük. A közös munka emlékezetes állomása volt az az 1983. április 14-én tartott rendezvény, amely egyrészt tisztelgés a 800 éves Szentgotthárdnak (III. Béla 1183-ban alapította a gotthárdi ciszterci kolostort; maga a település valószínűleg néhány évtizeddel korábbi), másrészt a műemlék együttes terveinek megismertetésére adott lehetőséget minden érdeklődő számára. A szervező a MÉSZ és az ÉTE Szombathelyi Csoportja volt, a házigazda pedig a Nagyközségi Tanács. Az elnöki tisztet Bende László építész, Vas megye Tanácsa elnökhelyettese vállalta. A tanácskozás délelőttjén a programot a Savaria Filmstúdió „Három határ városa" címmel Szentgotthárdról készített színes ismeretterjesztő filmjének bemutatója indította, majd előadások hangzottak el: dr. Valter Ilona (OMF): Szentgotthárd a középkorban. A ciszterciták letelepedése és építőtevékenységük emlékei; Szilágyi István (VASITERV): Szentgotthárd mai városképének kialakulása; Németh István (VASITERV): Szentgotthárd új kultúrközpontja; Lang János (Északdunántúli Tervező Vállalat): A szentgotthárdi új iskola és sportcsarnok; Reinold Brezansky (Graz): Kastélyrekonstrukció a Stájer tartományban. Ezeket követően Fazakas Péter megyei főépítész nyitotta meg azt a hosszabb időre szánt fotókiállítást Standor Tibor képeiből, ami a tanács folyosóin járóknak mutatja be Szentgotthárd és szűkebb környéke építészetének emlékanyagát. Az ebéd utáni közös városnézés során a résztvevőknek lehetősége nyílt a plébániatemplom (a volt ciszterci templom) és művészi felszerelése megtekintésére is. Az építészek és a tanács közös rendezvénye egy egész éves ünnepségsorozat egyik eseménye volt.

Szilágyi István

1. A volt ciszterci kolostor és templom, a bal oldalon az ún. magtártemplommal, Szentgotthárd
2. A volt ciszterci kolostortemplom belseje (fotók: VASITERV—ÉTK)

1. L'ancien cloître cistercien et l'église, à gauche l'église nommée grainier à Szentgotthárd
2. L'intérieur de l'ancienne église du cloître cistercien (photos: VASITERV—ÉTK)

1

2

25—1791. XII. 25. Stenzel József; 1790. VI. 13—1796. III. 20. Bebmsel Sebestyén; 1795. VI. 22. Griesbacher Mátyás, 6 évre; 1802. IX. 2—1807. XII. 20. Minth Lipót.

Művei:

81	7	Kanna, ar. ez. 1775 Eszterg. Keresztény M.
	7	Két kannácska 1800 körül Bp. Tört. M.
	8	Sótartó 1800 körül Bp. Tört. M.
	5	Hengeres kannácska, „I" monogramos József főherceg alcsuti kastélyából XVIII. század vége Iparm. M.
	5	Gyertyatartópár XVIII. század vége Iparm. M.
	8	Kanna „ZM" monogrammal XVIII. század vége Iparm. M.
	9	Kávéskanál, ezüst 1800 körül Iparm. M.
	10	Sótartó 1800 körül M. Nemz. M.
	10	Kanna „BFS" monogrammal 1800 körül M. Nemz. M.

ROTH (RETH) János MÁTYÁS

Radnis (Radnisch, Ratnisch) János Pécs, Buda

1768. II. 4—1770. VI. 17-ig Lubisics Mártonnál dolgozik.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
Bp. Tört. M.; Jungenbuch 1768. II. 4.; Bp. Tört. M.; Gesellenbuch 1770. VI. 17.; Dombi.

Radnis (Radnisch, Ratnisch) József Pécs, Buda

Simon fia. Szül.: Pécs. 1751. XII. 16. inas Lubisics Mártonnál. 1757. I. 15-én felszabadul.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
Bp. Tört. M.; Jungenbuch 1751. XII. 16.; Bp. Tört. M.; Gesellenbuch 1756. I. 15.; Dombi.

Rippel c. Buda. Ar.

Üzlete 1846-ban a hajóhíd budai hídfőjénél állt.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
Mihalik hagyaték: 159. p.

Roth (Rott) Benedek Buda

Szül.: Petschau (Csehország). 1711. VIII. 23. mester. 1712. XI. 7. budai polgár. 1719. céhmester. *Inasai:* 1718. I. 9. Multer Péter; 1719. VII. 19. Hacker János.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
Mihalik hagyaték: 41. p.

Roth (Reth) János Mátyás Buda. Ar.

Budai ötvös. Ausztriából „Sankt Veit"-ből származik, onnan költözik Budára. 1775. X. 31. mester. 1776. VI. 3-án nyert budai polgárjogot. 1789. választott polgár. †1808. *Inasai:* 1775. VI. 18—1780. V. 28. Jocher Ödön (mostohafia); 1778. VI. 25—1784. VI. 17. Trautzl József; 1779. V. 30—1784. VI. 17. Jocher Farkas (mostohafia); 1783. VII. 20—1788. V. 25. Trautzl Domokos; 1785. XII.

Pest-Buda 1977

11	Pohár 1800 körül Orsz. Zsidó M.
	Ereklyetartó Krisztinavárosi plébániatemplom. Lappang
	Füstölő Krisztinavárosi plébániatemplom. Lappang
	Pacificale Krisztinavárosi plébániatemplom. Lappang
8	Evőeszköz XVIII. század vége Egykor Tóth János tulajdonában. Lappang
10	Gyertyatartók 1800 körül 1936-ban Várpalotai Palotay Ödönné tulajdonában. Lappang
8	Sótartók XVIII. század vége Egykor Tóth János tulajdonában. Lappang
10	Evőkészlet 1800 körül Egykor Pilinszky Ferenc tulajdonában
15	Sótartó 1805 körül Bp. Tört. M.

Irodalom:

Bp. Tört. M.; Jungenbuch 1775. VI. 18., 1775. V. 25., 1779. V. 30., 1785. XII. 25., 1790. VI. 13., 1792. VI. 22.; Németh: A budavári főtemplom kincsei (Arch. Ért. 1884.); Expos: 1935:34.; Kőszeghy; Mihalik: Versuch; Mihalik hagyaték. 39. p.; Dombi; Földes; M. Nemz. M.; Iparm. M.; Bp. Tört. M.

Rott (Rotter) József — Buda

A budai ötvöscéh Aradon dolgozó mestere. Említik: 1811—1816. *Inasa:* 1811. VII. 21. Amtmann Albert 7 évre.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
Mihalik hagyaték: 132. p.; Dombi.

Rudnizan Péter — Buda

A budai ötvösök beírási könyvében a 30.

Művei:
Nem ismertek.

Irodalom:
Mihalik hagyaték: 39. p.

Sanftleben (Sovontlebim, Somtlib) Dániel — Buda. Ar.

Szül.: Boroszló. Említik 1713—1739. 1713. VIII. 25-én kapott polgárjogot. 1716. XII. 20. mester. 1726. céhmester. *Inasai:* 1716. XII. 21—1721. VIII. 20. Zambrun Simon; 1719. VII. 9—1721. Hacker János; 1721. III. 9—1727. Groschnik Ignác; 1731. VI. 8. Matkowischz Miklós Mátyás; 1735. VI. 11. Ambrosi Fülöp; 1739-ben felszabadult Asambis József Éliás.

Művei:

	Kehely 1731 Budai pestistemető kápolnája. Elveszett
	Monstrancia 1734 Krisztinavárosi kápolna. Lappang
	Szentháromság csoport 1734 (Ebből 1799-ben cibórium készült) Krisztinavárosi kápolna. Lappang
	Kehely 1735 Krisztinavárosi kápolna. Lappang

Roth János építész

M. Hilap 1942. július 13

ű esszék alkotója a
ltőként van jelen.
ppoly létfontosságú
mint a lélegzetvé-
tja kapcsolatát a vi-
ltozik a világban a
igyanúgy változik
ersalakzata is. Köl-
: él, lélegzik a hu-
sodik felének euró-

gész költészetének
ik fel-feltörő ihletőigat" hagyománya,
ménye és gyakorla-
lőben ez a hagyo-
van nála, ismét el-

pont

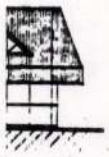

t:
ultációs Iroda,
1. 4. I/1.
MH 7000

itos kerítéssel,

ikárcsak

itlan

EK

, vagy
el

MH 7949

hatott a legnyugatosabb hagyomány és a legmodernebb versgyakorlat. Somlyó György mostani versei is nagyrészt szonettek.

Csakhogy a posztmodern kötöttség éppen a sokféleség, a dialogikus versbeszéd kerete, a labirintus szerkesztett megjelenési formája. Somlyó azonban ezúttal nem dialógust szerkeszt, nem száll vitába önmagával, hanem monológban mondja átkait egy méltatlan szerelem múltával. Nem a szerelem mikéntjének, létformájának rejtekezésből felbukkanó tényeit felelteti meg egymásnak, hanem attitűdjében is visszamegy a nyugatos tematikához, mintha az elátkozott költő szólalna meg általa a modern világban. A csalódás, az értéktévesztés elégikus elbeszédet kezdett. Ha nem is szonetteket, majdnem azokat ír. Négyszer háromsoros egységeiben megelevenedik egy másik világ. Ami nincs a tények napfényében. A tények és a tárgyak most is ott vannak, csak éppen áthangolva: lámpafényben, estéli városképben. És mindenképp egy nosztalgiára vágyó megfigyelő önsajnáló leírásában.

Milyen egy szerelem történelmi éles helyzetben, egy magyar és egy nem magyar páros viszonylatában? Amikor minden bizonytalan, amikor az egész környezet omlik, lehet-e akkor két ember egymásratekintésében az örökkétartót, a változtathatatlant keresni, lehet-e remélni? Erről szól a mese: mert ami itt, ezekben a versekben történik, az a mese létformázáltal, hogy primer érzelmeket szólaltatnak meg, a dalnok költő magatartását próbálják beleültetni a jelenkor sivárrá vált érzelmi világába. Olyan versbeszédet alkalmaznak, amelyik minden versolvasó számára érvényes beszéddé válhat: egy mai ember magánkonfliktusai idején előveheti a verseket, olvasgathatja okulásul, vígasztalásul, segítségül, sőt élvezettel. Olyan két kötetet kaptak ezáltal az olvasók, amelyek a költészet hagyományos szerepkörét alkalmasak megújítani. Egy mai ember is átélheti a versben elbeszélt történetet, avagy a benne megfogalmazódó férfiúi öntudatot, illetőleg asszonyi vágyakozást az állandóságra.

• **Kabdebó Lóránt**

Építészet és társadalom

A Mesteriskola nem iroda, hanem műhely

Mit kell tenni, hogy a nemzetközivé vált piac nyomásában az építész szakma ne elsorvadjon, hanem az új környezetben magára találva, a megváltozott munkakörülményeket önmaga fejlődésére, egy érettebb viszonyokat megteremtő élet kialakítására fordíthassa? Mit kell tenni, hogy a magyar építészet minőségét a szétforgácsolódás, a rivalizálás, a vállalkozási kényszer ne veszélyeztesse? Hogyan kell megőrizni azt, ami alkalmas és jó? Mit kell védeni, elvetni vagy újraformálni?

Ezekre a kérdésekre kereste a választ a Magyar Építészek Kamarájának és Szövetségének ez évi közgyűlése is. Roth János építésztől elsőként azt kérdeztem, mi a különbség a szakmában ismertebb szövetség és a most nyilvánosság elé lépett kamara között?

— A kamara a szövetséggel szemben közjogi testület kíván lenni. Az ítélkezésnek objektívnek és jogilag megalapozottnak kell lennie.

— *Tehát ez a kamara most alakul?*

— Egy éve már megválasztották a tisztviselőket, létrehozták a munkabizottságokat, megalkották az alapszabályzatot. Az idei közgyűlés dönt, elfogadja-e vagy sem. Nem kizárt, hogy ugyanaz az építész a kamarának és a szövetségnek egyaránt tagja lesz. Ebben a közjogi szervezetben lehet versenyszabályzatról, piacfelügyeletről, tervpályázati szabályzatról beszélni.

— *A laikusok számára nem olyan egyértelmű, hogy július elseje az Építészeti Világnap volt. Miért nem kapott ez olyan rangot, mint például a zenei vagy a színházi világnap?*

— Magunk sem tudjuk — válaszol Böhönyey János építész, egyetemi tanár. — Az építészet sajátos kétarcúságával — alkotóművészet, másrészt technikai tudomány — társadalmi igényeket, társadalmi helyzetet tükröz.

— *Milyen gondokkal küzd ma az építészet?*

— Nem megoldott a városi közlekedés, a belvárosi rehabilitáció. A világ lakosainak kétharmadának egyáltalán nincs lakása. Ez Dél problémája. A fejlett északi nagyvárosoké pedig az elszmogosodás. Növekszik Észak és Dél ellentéte.

— *Magyarország építészete hol áll a világ ranglistáján?*

— Nem áll rosszabb helyen, mint a világ technikailag fejlett országaié. A nemzetközi szövetség három évente megrendezett közgyűlésén díjakat oszt. Magyaroszág kétszer is nyert. Egyszer a legjobb épülettervezés, másodszor a legjobb regionális terv díját.

Az Építészeti Világnapon mutatkoztak be a végzős mesteriskolások is. A szövetség által fenntartott mesteriskolába építészdiplomával, hároméves szakmai gyakorlattal és egy tervpályázattal lehet jelentkezni. Kétéves továbbképzés alatt a fiataloknak módjuk van közösen terveket csinálni, értékelni, beszélgetni. Tanulmányutakra járnak, zene-, film-, ipar- és képzőművészeti előadásokat hallgatnak. A mestereket a legjobb építészek közül válogatták. Egy végzős mesteriskolás, Váncza László így vall az ott töltött két évről:

— Sokfajta szemléletet, ízlésvilágot ismertünk meg. Gondosan ügyeltünk arra, hogy minden pályázatot más-más mesterrel csináljunk.

— *Ezek fiktív pályázatok?*

— Nem. Élőek, aminek az az eredménye, hogy az első helyezettet vagy bevonják a tervezésbe, vagy felkérik, hogy tervezze meg.

A Mesteriskolát elvégezni erkölcsi státuszt jelent. Vezető tervező lesz, ha valaki végigcsinálja, de talán az sem mellékes, hogy aki itt végez, azt jobban megismeri a szakma.

Vadász György mestert arról faggattam, milyen volt ezekkel a hallgatókkal együtt dolgozni.

— Nem is velük dolgozni, hanem velük élni. Velük röhögni, komolyan munkálkodni, enni, inni, fénylő szemeiket nézni, bennük és általuk fényessé válni. Nem lírizálok. Nagyon remélem, és hiszem, hogy talán tudok annyit adni nekik, mint amennyi kapok tőlük. Kapom a mindenen való felemelkedést, a mindig újrateremtődést, a lendületüket, az idétlenül drága és minden rosszat elfelejtető humorukat. A Mesteriskola nem iroda, nem hivatal, hanem valóban műhely. Ahol a műhelyfőnök megmondja ugyan, hogy mit kell csinálni, de közben azoknak jobb dolgok jutnak eszükbe. Szendrői Jenőnek köszönhetően — aki megteremtője és folytatója ennek a szervezetnek — az iskola olyanná vált, ahol a tanár annyit kap növendékeitől, mint amennyit ő ad nekik. Ez egy gyönyörűséges dolog. Kell hozzá adókészülék, vevőkészülék, szeretet és szellem.

• **Balla Emőke**

…ez köti korszakait és alig-alig vet
…nkára, a melyből a hatalom kor-
…t névtelen százezrei, majd milliói
…otó,
…attam
…va, jell
…vénisé
…és az
…lyekn
…lyan,

…artozi
…nél f
…ett m

…t fölt
…er a
Saját
…szlelh
…dáját

Roth, Szent György-érmének hátlapja. (Arany és ezüst.)

Roth K. H. körmöczi kisebbik Szent György érme. (Előlap.)

Roth K. H.
Szent-György II. k.
7/18

élete folyásában végzett, ideértve
szóval az alakító és átformáló fol

Hogyha most már VIRCH
pontot a magyarság halászatára r
ményeit, vagy ennek hazai eleme
ezeket átérthessük, korszakok és né
halászatának lehetőleg tiszta, nép
és így ítélhetünk biztosan és he
felderítő elemei fölött.

Az az anyag, a mely ezre
ilyen szempontok alatt gyűlt öss
külön pavillonban történt, a mely

A pavillon alakja és szerk
ország legmagyarabb részeiben d
szetősebb formán kívül a világítá
csak felülről kapta világítását, szé
s a melyről — a tó színe felé ért

Roth érmének hátlapja.
I. Lipót diadalmenete.
(Arany és ezüst.)

Roth Keresztély Herman
körmöczi éremvésőnek
Buda visszavételére vert
érme 1686. (Előlap.)

Roth Keresztély Hermann
Ember-Szalay II-k. 84. 1.

mértéket megadja az, hogy
modott, hogy évenként ugyan-
t.
k onnan ered, hogy hatalmas
nnan, hogy a marhakereskedés
föld lecsúszásához s a merő

hajókon történt és Zára felől
zó tengeren a marhák a hajó
legelőkön kellett kivárni.
már a XI—XIII-dik században
rum» külön kanászhelységeket

kmag — előjoggal bírt; a jog

lejében — 1093-ban fordul elő.
rül — IV. Béla idejében ugyan-
kkel, hatvan eke földdel. Szol-
hatszáz akó gabona a javából
«disznókirály» nevet viselt.
bizonyos külön állással is bírtak;
yájak ezer darabot is számláltak.

Roth János, építész (Lakóterv). Átfalgatás.

Grand Hotel Hungária, Budapest. Építészi: Roth János.

Magyar Építőművészet, 1986. 3. 35-old.

1.

7. Az étterem és söröző előtti hall

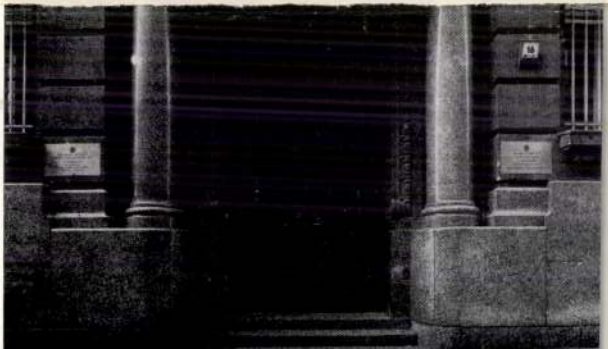

Reconstruction of the National Savings Bank Centre, Budapest

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

Roth Streiff Lili
textiltervező

KELET-MAGYARORSZÁG

1979 JUL 29

10 cl

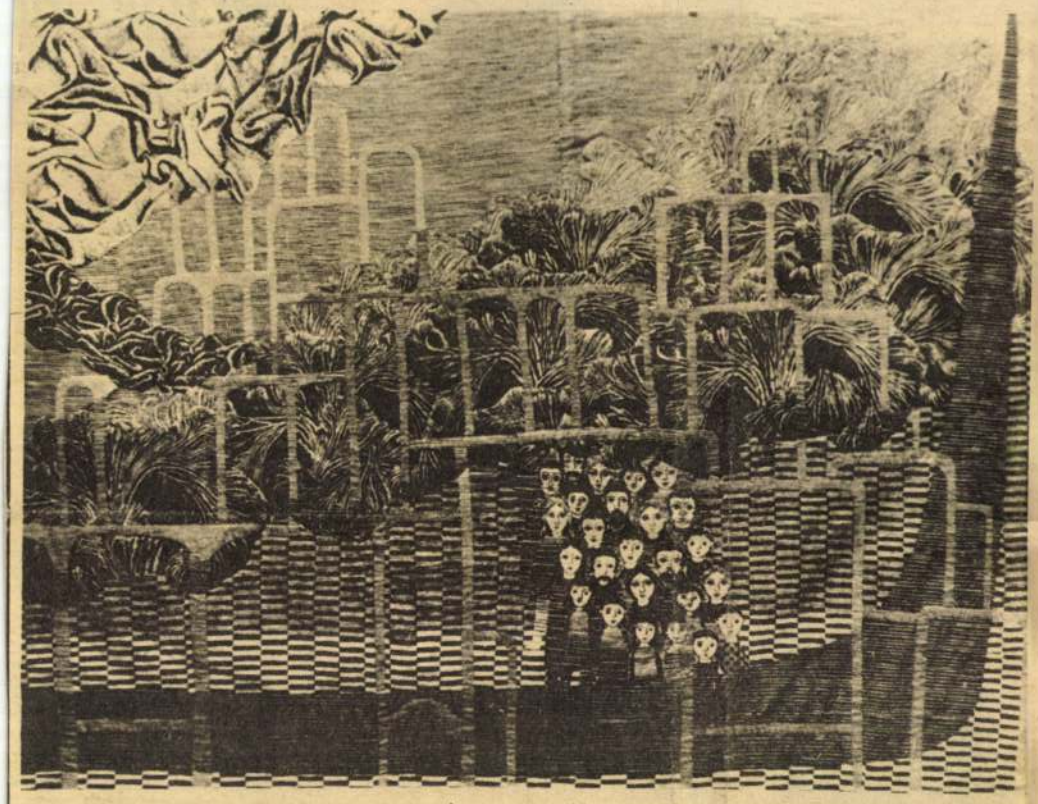

Roth Streiff Lili: Az idő mozgásában. (Svájci textilek a Néprajzi Múzeumban.)

Kö

A testi nyavalyáktól hosszú éveken át kínzott *Nagy László* halála előtt nem sokkal így nyilatkozott egy tévéinterjúban: *„Nagyon szeretem az életet, de a halál már nem probléma előttem. Tehát a rosszat felkészülten várom."* A szíveket hasgató hír, hogy Nagy László halott, hogy megszakadt a szíve, hamarosan közénk csapott. A *„Gyémánt-arcú kőszáli lélek"*, igazunk rendre, tisztaságra fegyelmező védelmezője, eszméi havasi magasáról tekint már reánk. Hallgassuk, hogyan emlékezik reá a barát, *Kósa Ferenc:* „Kóválygotunk Nagy Lacival a gótikus katedrálisok kősük zokogását. Indiánokról, csángókról, bretonokról beszélgetünk... Azt mondja Laci: látod, változnak az idők. Vigyázó szemünket még Párizsban sem Párizsra vetjük már. Oda fordulunk, ahol bajok érik az embert. Ahol kellünk. Ahol ég a ház."

Ez a tűzoltó szándék hallható, olvasható, érthető ki Nagy László közelmúltban közreadott, *nyilatkozataiból, vallomásaiból, emlékezéseiből, kiállítások megnyitó beszédeiből, könyvekhez írt előszavaiból* válogatott kötetéből. A *Kiss Ferenc* összeállította mű témák szerint szedi rendbe az írásokat: *önvallomás, népköltészet, fordítás, képzőművészet, költők ajánlása,* hamarjában így összegezhető a könyv tartalma.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 337-748, 340-726

Roth Streiff Lili

1980 MÁJ 18

PEST MEGYEI HÍRLAP

1021

Az idő mozgásában

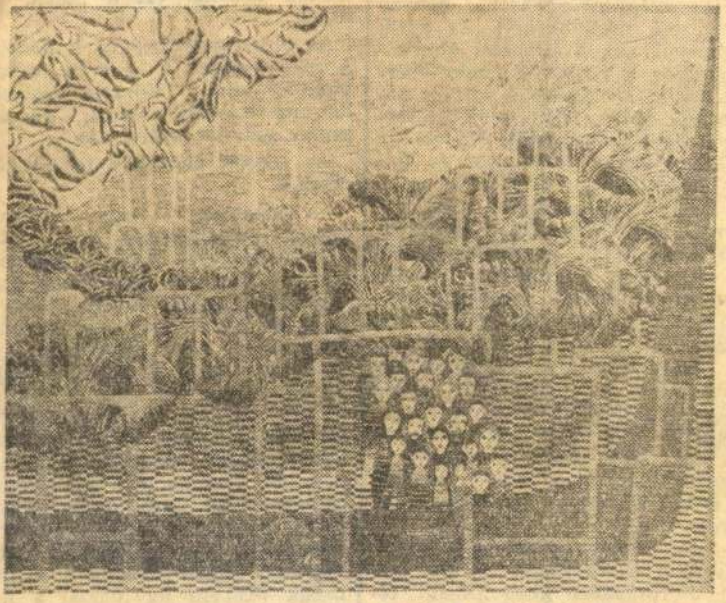

Roth Streiff Lili textilképe

óket gondolataim sz
zek között van olyan,
kus szobrot kíván, s
szme is, amely csak
iezhető ki. A római
olnába csinálok példa
olgot, ott mesélni ke
omormű azt a jelen
, amikor a pápa (a
ári diadal emlékére –
von sok ember nem
eli a déli harangszót
omorműveken a ma
a történelmének talá
it figurálisan mutat
ermini pályaudvar frí
ont eszközökkel érzékelteti a vo-
at sebességét, a ritmust, s azt hi-
em. hatása *Bartók* zenéjének han-
ulatával is találkozik. Asszociációs
kapcsolat, de mindkettő a huszа-
ik századot, a ma emberének ér-
éseit fejezi ki. Vagy egy másik
ű, az *Ofelsége, a kilowatt*, amely
ihanyban áll, tömbjeivel arról be-
él, hogy ledöntöttük a trónokat, s
sináltunk egy új *királyi családot.*
z egész világot a *technika*, az
nergia uralja ...

— Jól ismert művei egy másik
nulságot is kínálnak, ha úgy tet-
ik, életművében megvalósult tö-
kvésről beszélnek.

— Igen, ez a kapcsolat az el-

tott keresetét. — Zsongás a terem
ben. — Felperes, dr. Tompa Bé
képviselője útján előadja, hogy
múlt év december 9-én születe
Annamária nevű leányának ap
Bárkányi László, a Bútorgyár iga
gatója, akivel hosszabb idő óta v
szonyt folytatott. Ez a viszony a
kor szakadt meg, amikor ön, Bá
kányi László megtudta, hogy fe
peresnek gyereke lesz. Előbb a te
hességmegszakításra akarta rábírn
majd, amikor ezt nem vállalta
leányanya, máról holnapra áth
lyeztette Hegyi Arankát a vállal
másik telepére ugyanazzal a fiz
téssel, de lényegesen rosszabb mu
kakörülmények közé. Ezek utá

Roth János építész főiskolai tanár 65 születésnapjára.
Grand Hotel Flamingó Budapest. Építész: Roth János.

Magyar Építőművészet, 1986. 3., 35-dik.

1/c

5. A sörözõ a bejárat felõl

OTP Központ felújítása, Budap

Építész: Lázár Antal (IPARTERV—MATERV)

Építészmunkatárs: Gyurmathy Katalin és Horváth Gábor; statikus: Andreánszky Imre; gépész: Száva György; elektromos tervező: Makó Jánosné; koordinátor, műszaki ellenőr: Solymosi Ottóné (OTP); generálkivitelező: IV. kerületi Építőipari Szövetkezet, építésvezető: Soós Éva; asztalos munka: Szendrei István; márványmunkák: Fővárosi 2. sz. Építőipari Vállalat. Szabó Erzsébet iparművész, Szentágothay Dezső iparművész, Simon Sándor iparművész-restaurátor, Székely Orsolya iparművész, Nelken Hanna iparművész, Szathmáry Gyöngyi szobrászművész, ATHENE GMK, Képzőművészeti Kivitelező Vállalat, Üveges Szövetkezet.
Fotó: Zsitva Tibor.

Két szerelemből egy épület

Talán furcsának találja a Lap olvasója, amikor a munkámról szóló ismertetés helyett két szerelem történetét adom elő. Mégpedig egy olyan lap hasábjain, amely kifejezetten az építészet népszerűsítését tűzte zászlajára. A
a történtek leírás
talán nem is egyed
meg mások. Az b
építész szubjektív
ez nem lehet másk
alkotómunka szer
fogható és a soksz
tatlan döntések k
még ma is sokunkr
ségünk gyakorlásá

Érdekes és szám
jutottam a Főváro
tervezése után.
ban, a Münich Fere
az Országos Tak
A századforduló ut
tív építkezések jel
épület. A háború
belsejét, azonban
noka, lépcsőháza,
selte a 70 év minc
sát, közönyét és a

Pici rácsok, ap
gyöngysorok, elve
nedves üvegtetők
kozva műemléki v

1

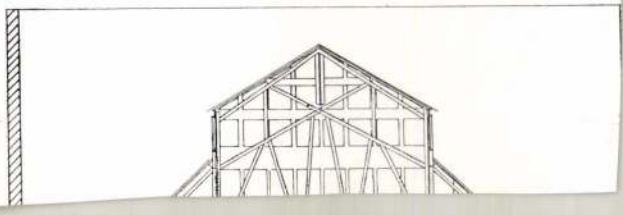

Magyar Építőművészet, 1986. 3., 35. old.

Duna Intercontinental Hotel, Budapest

Építészek: Nádi Ferenc

Építőipari Szövetkezet

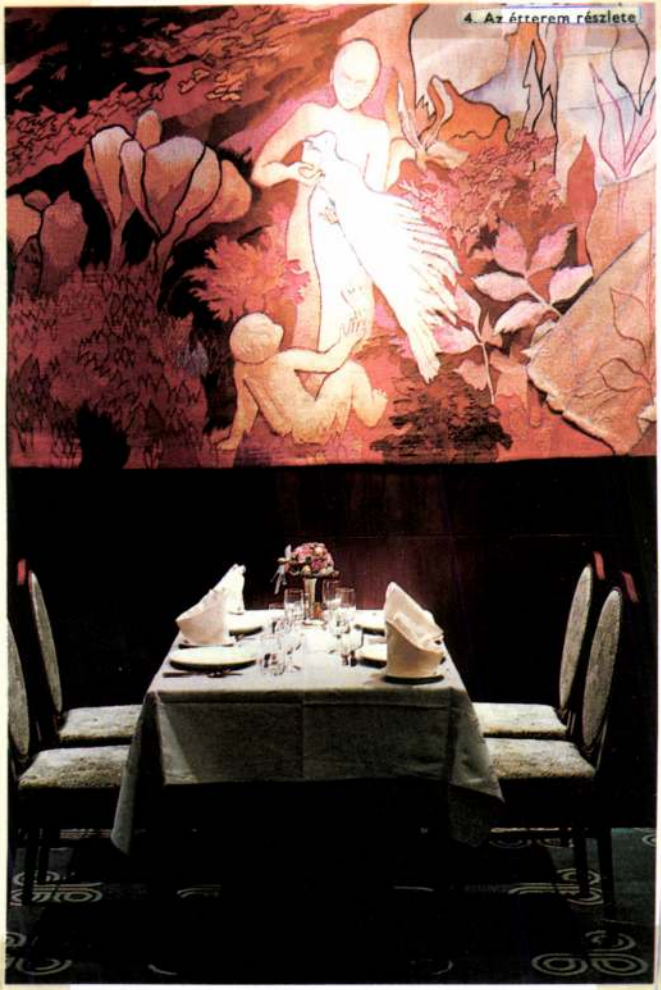

4. Az étterem részlete

Róth Margit

iparművész

— **Leugrott az ötödik emeletről egy ismeretlen nő.** Pénteken délután félnégy órakor a *Károly* körút 2. számú bérpalotában ismeretlen nő felvitette magát az ötödik emeletre. Amikor a házmester lefelé ment a liften, az ismeretlen nő átvetette magát a folyosó korlátján és a következő pillanatban összezúzott tagokkal, *holtan terült el az udvar kőkockáin.* A 30 év körüli nő holttestét *a bonctani intézetbe szállították.* Ruhájában kis papírlapot találtak, amire »*Róth* Margit iparművésznő« név volt felírva. A rendőrség megindította a vizsgálatot az öngyilkos személyazonosságának megállapítása céljából.

Pesti Napló

1934. január 27.

9488

háton, ágyon és szekeren ülve
három sorban vannak ábrázolva.

tillerie
, tüzerseg, szekerfogatt.
özépütt: DRUCK & VERLAG VON STOCKINGER
továbbá 133.

etei a papirosnak 21:34.3 cm.

173-912
912-99
elt.7674.

0 62

13 éves me
eskü

Baja, tavaszán 27
(Az Est tudósítójától)

Csávoly bácsmegyei községben most volt *Panesz* Ágota és *Hamhaber* János esküvője. A menyasszony *nyolc nappal ezelőtt töltötte be 13-ik évét.* Férjhezmeneteléhez *belügyminiszteri engedély* kellett.

Három cigánybanda húzta, 350 meghivott vendég éltette a fiatal párt, a templomban pedig az egész falu és környék ott volt.

Egy iparművésznő halálugrása az V. emeletről

— Az Est tudósítójától —

Pénteken délután, amikor már sötétedni kezdett, *a Károly körút 2. számú ház ötödik emeletéről*

az udvarra vetette magát egy elegánsan öltözött, 30 év körüli nő.

Azonnal meghalt. A rendőri bizottság átkutatta zsebeit, retiküljét, amelyben talált is egy cédulát ezzel a szöveggel: *Róth Margit iparművésznő.* A rendőrség megállapította, hogy *Róth* Margit szüleivel és testvéreivel a *Lónyay* utca 7. számú házban lakott. *Családjával évekkel ezelőtt jött fel Pestre. Édesapjának földbirtoka volt.* A birtokot eladták és *Budapesten* telepedtek le a legidősebb testvér miatt, aki orvos.

Róth Margit eredetileg szobrásznőművésznőnek készült,

de egy tragikus esemény következtében nem folytathatta tanulmányait: *szemét ttokzatos betegség támadta meg,* szemei állandóan vibráltak, *gyakran a szemgolyója is kifordult valahogy és ilyenkor órákig nem látott.*

A leghíresebb szem-specialistákat kereste fel itthon is, külföldön is, de nem tudták meggyógyítani.

Szobrászetanulmányait abbahagyta és *iparművészettel* kezdett foglalkozni. Szembaja azonban itt is gátolta. Gyógyíthatatlan betegsége miatt a kedélye elborult és az utóbbi időben *egyre sűrűbben hangoztatta,* hogy öngyilkos lesz. Néhány nappal ezelőtt felkereste *Jankovics* Győző villanyfelszerelési vállalkozó feleségét, *barátnőjét,* és a következőket mondotta neki:

— *Most már hamarosan öngyilkos leszek,* nem bírom tovább a szenvedéseket...

Át fogok neked adni egy levelet, egy gyerekkori pajtásomnak szól,

légy szíves juttasd el hozzá.

Jankovicsné próbálta lebeszélni, de *Róth* Margit csak megmaradt elhatározása mellett: *végez magával.* Hozzátartozói már minden lépésére vigyáztak, de tegnap délután *egy óvatlan pillanatban eltávozott szülei lakásáról.*

A *Lónyay* uccában néhány ismerőse látta, hogy a *Múzeum körút* felé siet, *kezében egy levéllel.* A nyomozás megállapítása szerint *egyenesen a Károly körút 2. számú bérpalotába ment.* Nem tudni, miért választotta éppen ezt a házat, mert nem lakik benne rokona sem, ismerőse sem. Felsietett az *ötödik* emeletre és *anélkül, hogy egy pillanatig tétovázott volna,*

átvetette magát a korláton.

Holttestét az orvostani intézetbe vitték.

Róth Margit
Az Est 1934. jan. 28.

Kozma Éber kilépéséről

— Az Est tudósítójától —

Nagy feltűnést keltett *Éber* Antal kilépése az egységes községi polgári pártból. *Kozma* Jenőhöz, a párt elnökéhez intézett levelében Éber kilépésének indokául azt hozta fel, hogy *Kozma* a fővárosi vezetőségben tapasztalható mulasztásokért a főváros adminisztrációját tette felelőssé, holott ez Éber felfogásával ellenkezik. Szerinte pártszempontok hatoltak be a főváros vezetésébe és ennek folytán az adminisztráció nem tudta a főváros lakossága érdekében tevékenységét kifejteni. *Az Est* munkatársa beszélt *Kozma* Jenővel, aki *Éber* levelére a következőt válaszolta:

— A sajtóban úgy tárgyalták a beszédemet, hogy az *félreértésre adhat okot.* Én általánosságban nem támadtam a tisztviselői kart, sőt ellenkezőleg *mindig a legnagyobb megbecsüléssel viseltettem irántuk.* Konkrét vádak hangzottak el és ezekre a vádakra válaszoltam. Az egyik vád az volt, hogy az üzemi kérdésben nem tudtunk rendet teremteni. Erre mondottam, hogy *a főváros adminisztrációja sürgetésünk ellenére nem készítette el az üzemi szabályzatot.* Állítólag már fél esztendő óta készen van, de mind a mai napig nem került egyetlenegy illetékes fórum elé sem. Amerikázást nem említettem, beszédemnek ilyen magyarázatot adni nem lehet, csupán azt hangsúlyoztam, hogy az üzemi szabályzat benyujtásának elhúzása nem a mi hibánk volt.

— A másik vádpont: a Vásárpénztár ügye. Erre azt válaszoltam, hogy *a veszteséget okozó kihitelzések abban az időben történtek, amikor még a Vásárpénztár dolgaiba az autonómiát nem engedték betekinteni.* Mi megtudtuk, hogy ott olyan dolgok történtek, amelyeket semmi körülmények között sem fedezhetünk és azért követeltük évekkel ezelőtt a rendcsinálást. Új vezetőséget állítottunk a *Vásárpénztár* élére, de viszont azért, ami azelőtt történt, csak a régi adminisztrációt lehet erkölcsileg felelősségre vonni.

— Mindezekből meg lehet állapítani, hogy *nem a tisztviselők ellen beszéltem és beszédem nem a helyes értelmezésben került nyilvánosságra.*

Éber Antalhoz is fordultunk, aki azonban kijelentette, hogy *ebben a kérdésben a vitát nem akarja folytatni.* Kilépett az egységes községi polgári pártból és szándékát *nem hajlandó megváltoztatni.*

SÁRGA LILIOM
a diadalmas sikerű Herczeg—Zágon—Krausz operett kerül színre minden este 8 órakor és
vasárnap délután ½4 órakor
délutáni helyárakkal, a rádióközvetítés tökéletes szereposztásában a
Fővárosi Operettszínházban
Jegypénztár telefon: 29-3-36

mert senkit a világon nem fog meggyőzni fegyverkezési javaslataiuak becsületességéről.

London, január 27

Az angol sajtó széles mederben tárgyalja és *kivétel nélkül örömmel üdvözli a német-lengyel közeledési egyezmény megkötését.*

A Daily Telegraph szerint a szerződéssel a nemzeti szocialista Németország

nagy mértékben járult hozzá Európa békéjének biztosításához.

A Reuter-iroda nagyjelentőségű fejleményről beszél, amely az európai béke szempontjából messzemenő következményekkel járhat.

A *Daily Mail* így ír: Amit Hitler és Pilsudski végbevitt, az

majdnem csodának látszik.

Az egyezmény létrejöttét *Hitler* és *Pilsudski* közvetlen közbelépésének kell tulajdonítani.

szerte
nést keltett
-lengyel
sség

yminiszter sietve
utazik

sítőjától —

ménye az az egyezmény, amelyet tegnap. Az egyezmény szerint a két nem*lintézésénél semmiesetre sem nyúlnak rátságos úton igyekeznek megegyezni.* ár a mult év november 15-én felajánhogy *kössön külön egyességet a két* a tárgyalást, míg tegnap végül *Neu*láírta az egyességet. Most még termébönös ratifikálása. Az egyesség meg*t a német diplomácia ügyes sakkhúzá*elország eddig erős bástyaként szere*ggal szemben. Az egyesség után nem *zt a szerepet játszhassa, mint eddig.*

gyver
alom kezében

tést keltett Párizsban a tegnapi megegyezés. Az Echo de Paris így ír:

— Lengyelország tehát átment a Hitler-táborba. A manőver kétségtelenül ügyesen volt kieszelve, de Németországnak épúgy, mint Lengyelországnak, inkább kárára lesz, semmint hasznára. A német birodalom ezzel az egyezménnyel csak új fegyvert kovácsol magának, hogy annak segítségével kierőszakolja katonai követeléseinek teljesítését. De nem lesz vele sikere,

CIL B. DE MILLE
iózus nagy Paramount-filmje
Ma premier!
YAL APOLLO

KA JÖVŐ!

Nyilttér

E rovatban közöltekért nem vállal felelősséget sem a szerkesztőség, sem a kiadóhivatal.

Ebben a rovatban a hirdetések ára milliméter-soronként hétköznap 70, vasárnap 80 fillér. A legkisebb hirdetés ára 7, illetve 8 pengő.

Számos női bajnál

a természetes **Ferenc József** keserűvíz használata végtelen nagy megkönnyebbülést szerez. A nőorvosi klinikák bizonyítványai tanusítják, hogy a rendkívül enyhe hatású **Ferenc József**-vizet különösen a szülészeti osztályon a legjobb sikerrel alkalmazzák. A **Ferenc József** keserűvíz gyógyszertárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

Burkoljuk **VITRAX** üveglapokkal
a **bútorokat, kirakatokat,** tapéták helyett
a **szobák falait** és **mennyezeteit**
BALOG FERENC és TARSA,
IV, Bécsi u. 3. Tel. 810-10

Minden vasárnap **délután**
Adler Tibor és
Fejér György
2 zongorás modern hangversenye a
Dunacorso-KÁVÉHÁZban

Mindazokat, akik 1914—1918. között a **lengyel légiókban** vagy pedig 1919—1922-ben a **lengyel hadseregben,** esetleg más katonai formációban **szolgáltak** Lengyelországban és eddig **még nem jelentkeztek,** továbbá a **lengyel légiókná: hősi halálát szenvedtek hozzátartozóit** Poputh Árpád felszólítja, közöljék címeket és életrajzi adataikat Miklósi Ferdinand Leo, Budapest, X, Szabóky ucca 58 Tekintettel arra, hogy a velük kapcsolatos **jelentkezési határidő lejár,** a felnivottak saját érdekükben küldjék be **írásbeilleg sürgősen** a kért adatokat

Verőfényes tavasz
Abbaziában
Rendkívüli kedvezmények
mellett utazhat az **Éden** és **Quisisana** szállodákba
Néhány napig személyesen ad felvilágosítást
STERK FERENC tulajdonos
VI., Teréz körút 15., II. emelet 3. Telefon: 194-03

Bármilyen szépirodalmi, tudományos és műszaki
könyvet
a legolcsóbban és leggyorsabban
Az Est könyvesboltjában, Erzsébet körút 20, vásárolhat

Öröklakások

a Lipótváros legszebb helyén, Margitszigettel szemben, a gyönyörű 20-holdas Rakowszky-parkban, kilátással a Dunára és a budai hegyekre. A park a Margitsziget kiegészítésére létesült és a székesfőváros közmunkák tanácsának kezelésében van. Kaphatók május elsejére 1- és 2-szobás központi fűtéses és melegvizszolgáltatásos lakrészek. Az ingatlan 30 évig adómentes és minden lakrész külön telekkönyvi tulajdont képez. Kívánságra a megvett lakrészt 10% jövedelemre bérbeadjuk. Érdeklődni lehet Pozsonyi út 12. sz. alatti építési irodában, vagy telefonon: 93-4-93

Róth János épitém (Lakóterv).
Grand Hotel Hungária, Budapest.

4.) Fotótartás.
Építész: Róth János

3 3. Összkép a Baross tér felől

Magyar Építőművészet, 1986. 3. 34.-old.

4

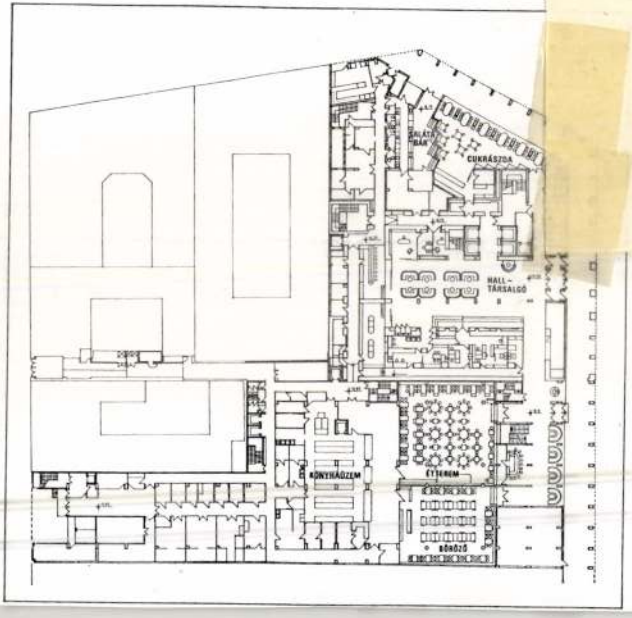

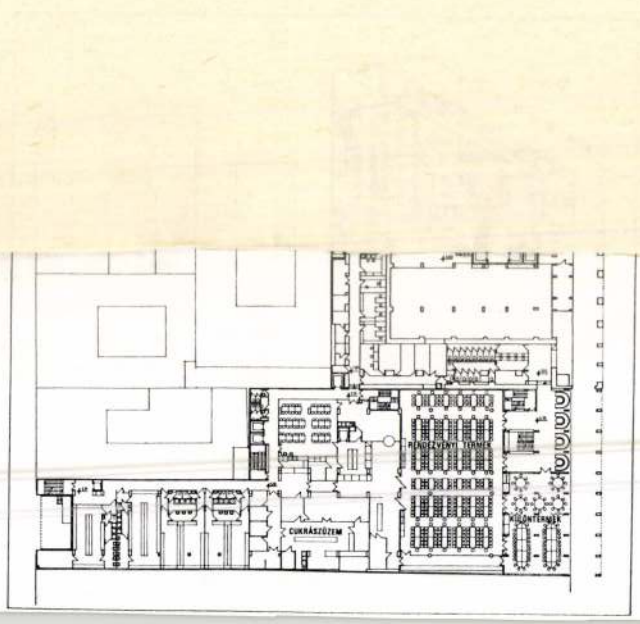

1. Rákóczi úti homlokzat
2. Axonometria
3. Metszet
4. Földszinti alaprajz
5. Első emelet alaprajza

1. Facade facing the Rákóczi street
2. Axonometric view
3. Section
4. Ground floor plan
5. Second storey plan

Róth János, építész (építész) 3) Földszintes.
Grand Hotel Hungária, Budapest. Építész:
Róth János

„Magyar Építőművészet" 1936, 3., 34. old.

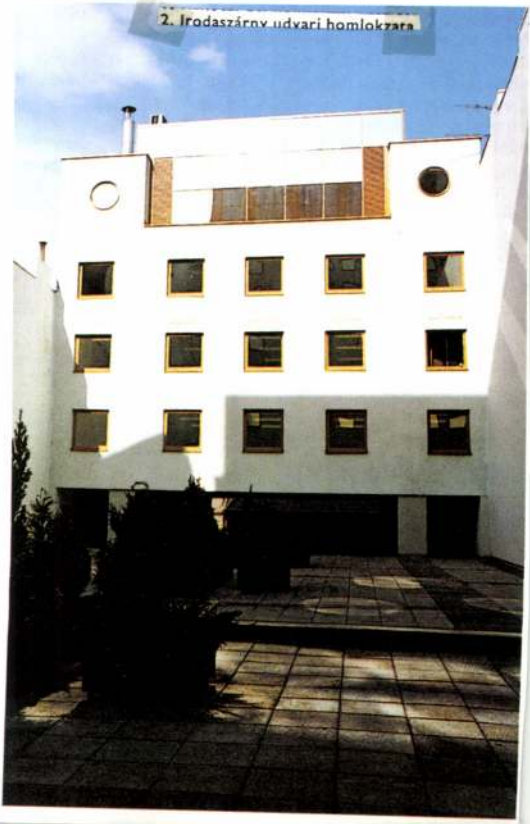

égeknek, s csak azzal barátkozunk a tová-
iakban, amit a magyar—osztrák együttmű-
ödés legkézenfekvőbb pozitívumaként köny-
elhetünk el. Ami a házban, a házzal történik,
iegyensúlyozottan, nagyvonalúan és mérték-
artóan történik meg. Az üzemi terek áttekint-
ető egyszerűséggel szervezettek. A vendég-
orgalom terei jól kínálják magukat, s hála
tervezőnek és belsőépítésze közreműködő-
észségének, harmonikusan és fegyelmezetten
lakítottak, úgy, hogy a vendéglátóiparban kö-
elező giccs, kecs és báj — ahol elkerülni sem-

miképpen se
kellemmé s
mindenütt je
nánk. Ahol l
kitekintés l
szerződik
dőben a kívá
használni c
a szomszéd
tereket. Seh
szerepet, ar
tuk — az

Róth János építész (Lakóterv).
Grand Hotel Flamingó, Budapest.

2.) Fotótáblás.
Építész: Róth János

Magyar Építőművészet, 1966. 3. 34.-old.

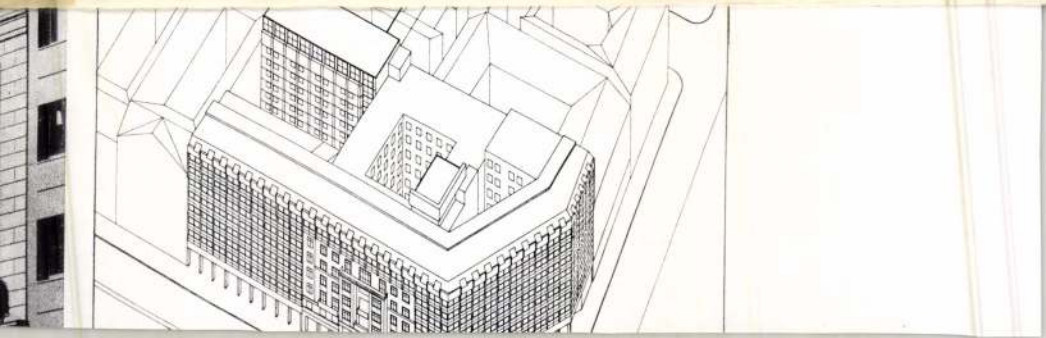

Roth János, építész, [Budapest].

Grand Hotel Hungária, Budapest.

1. Folytatás.

Építész: Roth János.

1. Rákóczi úti homlokzat. [nem]
2. axonometria } [nem]
3. Metsz.
4. Földszinti alaprajz } [nem]
5. Első emelet -"- -"-

6. A cukrászda belső képe

Magyar Építőművészet, 1936.3, 357-358. old.

4

Roszner Károly, , szül. 1898 május 20-án
Erzsébetfalván

HOTEL TAVERNA

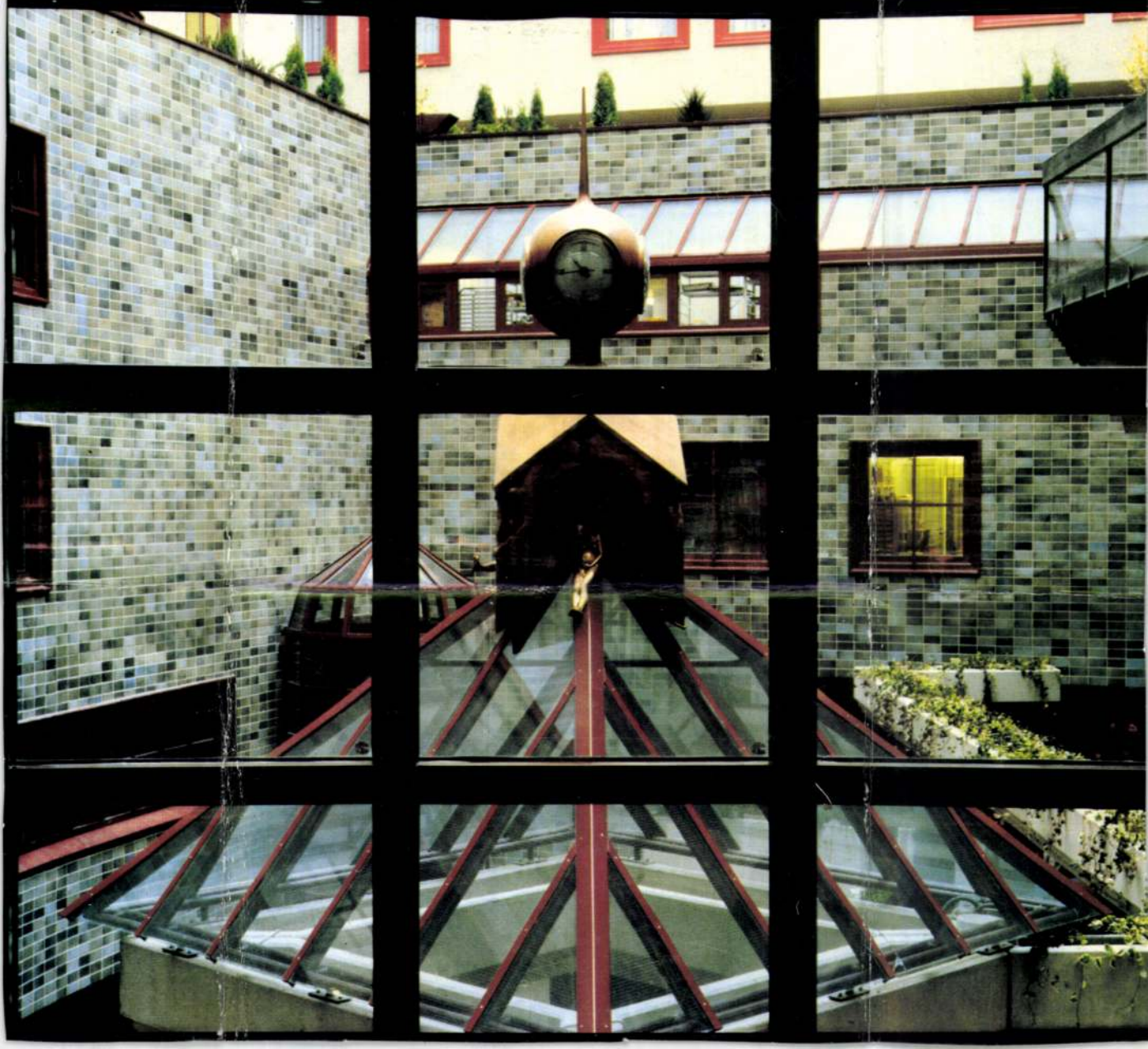

GRAND HOTEL HUNGARIA

A B III borítón: Grand Hotel Hungária (Tervező: Roth János. Fotó: Häider Andreo

Róth Matild

mintaóvónő, rendkívüli látogató, IV éves.

Életkor 1903/4. 17 l.

1

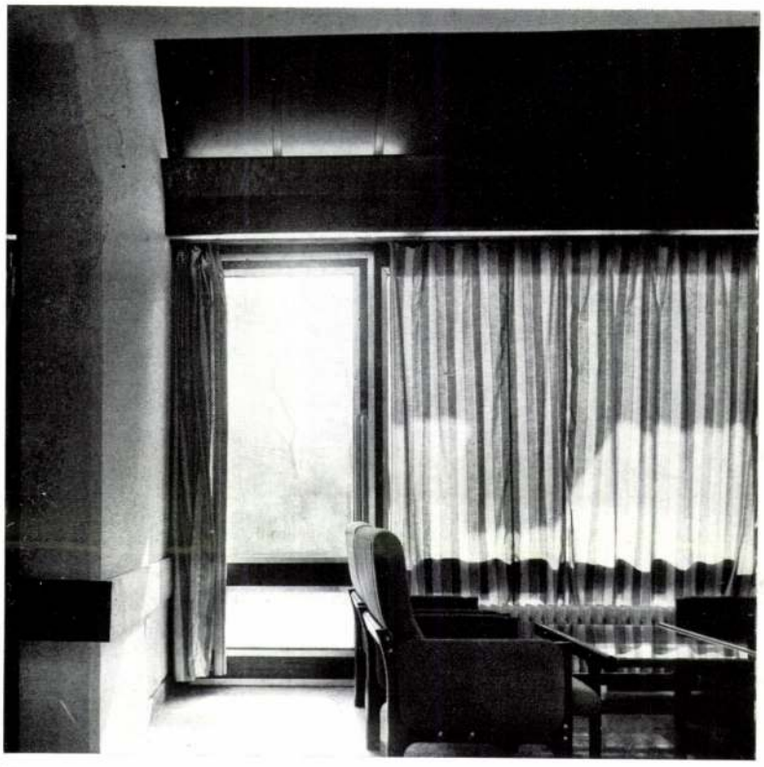

2

3

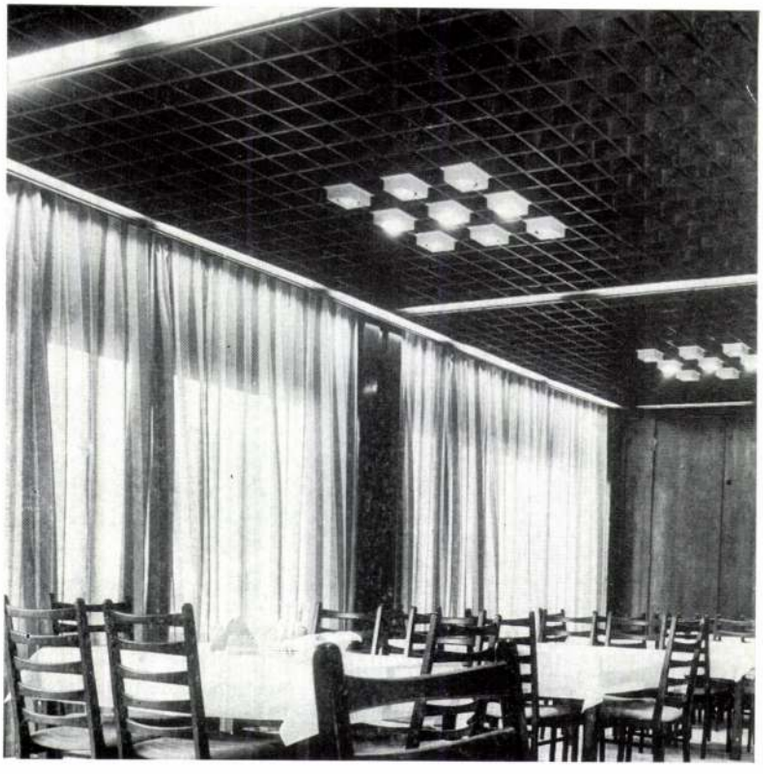

4

1—2. Díszudvar, tornác
3—4. Fedett átjáró részlete

1—2. Cour d'honneur
3—4. Détail du passage couvert

3

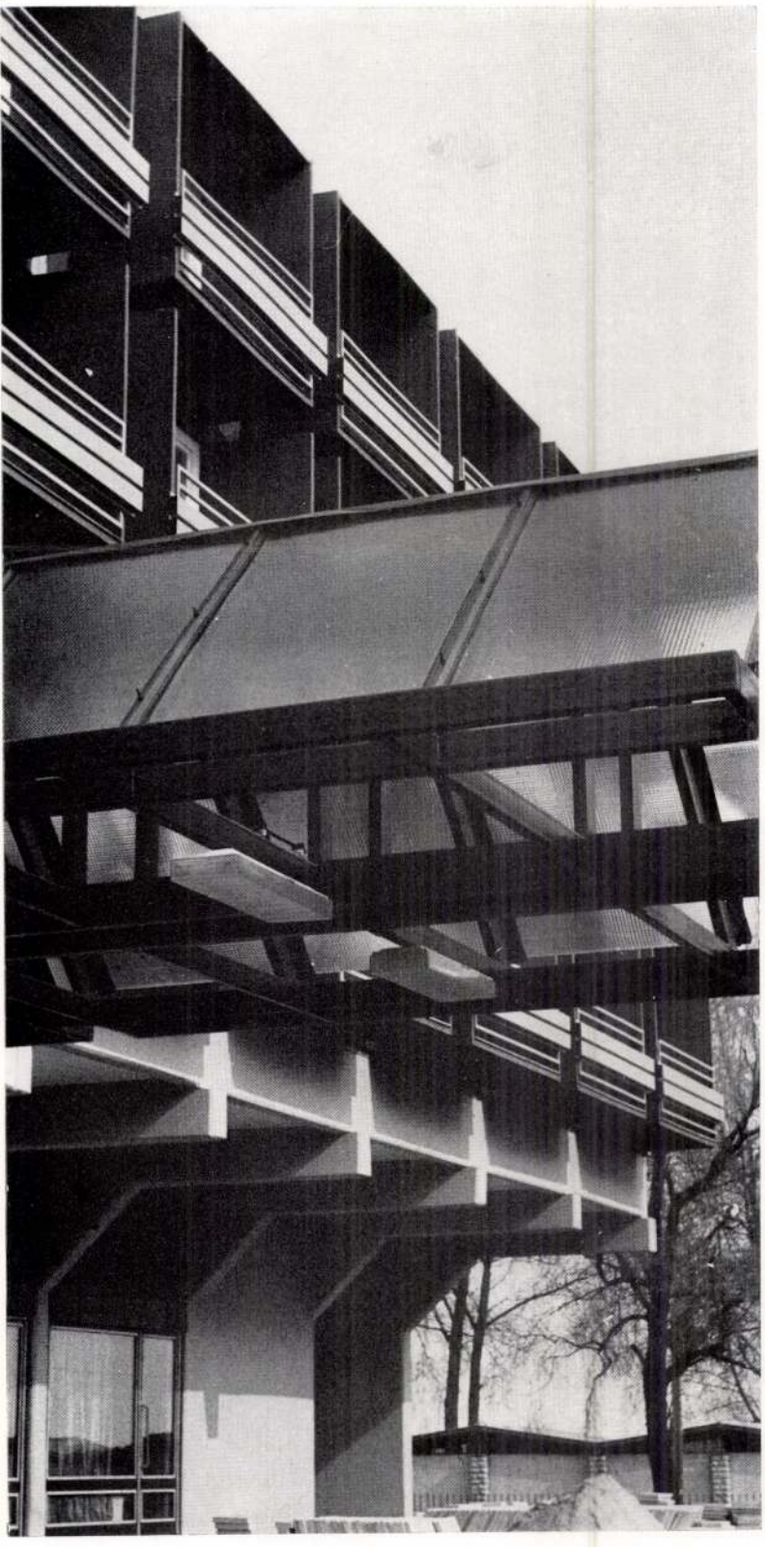

giák oldalfalain és az egyedi betonelemeken. A mellvédek narancsvörös Rilsan bevonatúak, az acélszerkezetek mázolása sötétkék.

A belső kialakításban ugyanezek a színek ismétlődnek, meghatározó szerepet a faburkolatok és a beépített berendezések zöld pácolása tölt be. A berendezés jórészt vásárolt mobiliákból áll, melyek összehangolása az ugyancsak kereskedelemben beszerzett felszerelésekkel, függönyökkel és a korlátozott választékú szakipari anyagokkal, burkolatokkal Marinov Gusztáv belsőépítész nehéz feladatát jelentette. A szobaegységek berendezése — ülőbútor és asztal kivételével — beépített kialakítású, ez nagymértékben növeli a csupán 12 m²-es lakótér használhatóságát. A lambériával egybeépített mozgatható polc- és asztalelemek többféle funkcióra alkalmasak.

Az építtető-üzemeltető Dunai Kőolajipari Vállalat szerepéről az épület létrehozásában kiemelten kell szólni. Azon a feladatán túl, hogy a beruházás szervezése, gyors lebonyolítása példaszerű rendben és ütemességgel történjen, a vállalat az egész építkezés igazi értelemben vett mecénási szerepét is betöltötte. A tervezés, a megvalósítás alatt álló társművészeti alkotásokra (díszkút, emblléma, faliszőnyeg) fordított gondon kívül elsősorban a jó „gazda" hozzáállását kell kiemelnünk, mely a tervezés szerepének megbecsülésén túl az igazi, eszmei értelembe vett gazdaságossági szemlélet — pihenésre alkalmas emberi környezet megteremtése — érvényesítését is jelentette.

Köszönet illeti a Győr megyei Állami Építőipari Vállalatot a kivitel hazai átlagot messze felülmúló gondossága miatt. Ismét bebizonyosodott, hogy a jó minőségű munka egyáltalán nem jelent átlagot meghaladó anyagi ráfordítást.

R. J.

4

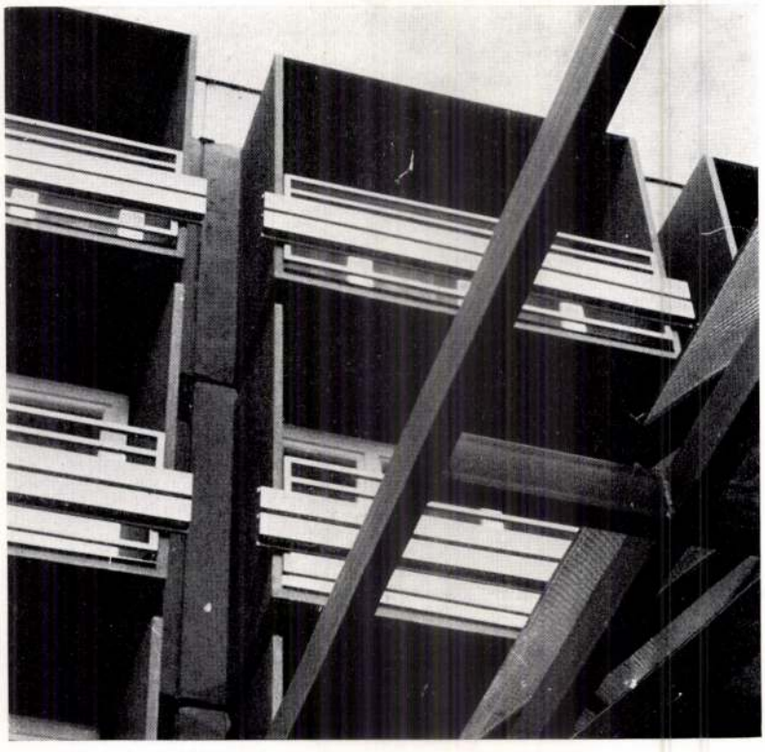

Az épület megformálásában követett cél a funkciók lehető legteljesebb mértékű kielégítésére való törekvés és az igen kötött szerkezeti adottságok közötti egyensúly megtalálása volt.

Az üdülő a LAKÓTERV és a Győr megyei Állami Építőipari Vállalat immár hagyományos együttműködése eredményeként megvalósított hazai és csehszlovákiai előregyártott szállásjellegű épületek egyike. Mindezek házgyári szériaelemes felépítménye, monolit fogadószintje, acélvázas, egyedi falelemes lepényrésze a kivitelező hátterén nyugvó szerkesztési alapadottság, mely nyomon követhető a Finta József által tervezett Bratislava Szállótól kezdve a műtermében készült hasonló funkciójú épületek egész során. E közös jelleg a „család"-hoz való tartozás kifejezésén túl nem gátolja az épületek saját, önálló arculatának kialakulását, éppen azáltal, hogy a rendszer kellő mértékű szabadság-fokának kihasználásával a kötött szerkesztés nem öncélnak, hanem a mindenkori funkciónak alávetve kezelhető. Hazai viszonyaink között külön említést érdemel, hogy a tervezés ebben a törekvésben a Győr megyei Állami Építőipari Vállalatban mindig értő partnerra talált.

A csopaki üdülő esetében a házgyári és az acélvázas szerkezet találkozásánál, a szállószárny monolit fogadószintjénél tudtunk az előző épületekhez képest a sajátos funkciónak, az építési helynek megfelelő, egyedi szerkesztéssel tartalmi és formai többletet biztosítani. A szerkesztés elve egyszerű képlet:

— monolit fogadószintet körülölelő, szerkezetileg teljesen különálló acélvázas, földszintes lepényrész;
— fogadószinten szerelt házgyári, középfolyosós, cellás, háromemeletes szállószárny;
— szabadon formált fogadószint az előzőek tartalmi integrálásával, tornác, előcsarnok és társalgó befogadásával.

A képlet alkalmazásának eredménye kettős: részben az üdülő közösségi funkcióit sikerült olyan térbeli rendszerben kialakítani, amely átmenetet teremt a „természeti" szabad és a szobacellák zárt tere között, másrészt pedig a flexibilis térkapcsolatok lehetőséget biztosítanak a normatív, szűkös terek összekapcsolására, sokoldalú hasznosítására. Mindezt az átadás óta eltelt idő igazolta, a funkcionális többlet az üzemeltetés során bebizonyosodott.

Fentieket és a fogadószint teljes mértékben közösségi célra történő hasznosítását a lábaknak a középső traktusban való összevonása és a kétoldalt 3,6 m kiülésű konzoltartók biztosítják. A megkívánt szerkezeti magasság egyben a gépészeti szerelőtér természetes helyét is meghatározza.

Az üdülő telepítése megtartandó épület és jelentős faállomány figyelembevételével történt, az építési telek üdülési funkciók szerinti tagolásának biztosításával. A keletre és nyugatra tájolt szobákról egyaránt kilátás nyílik a Balatonra, a loggiák megfelelő napvédelmet biztosítanak. Az épület elhelyezése lehetőséget ad arra, hogy a „kiszolgálás" észrevétlenül történhet, a pihenésre, játékra szánt területek mindennemű zavarása nélkül. A bejárat előtti — külső behatástól legjobban védett — kertrész az ide nyíló tornác segítségével a társalgóval összenyitható. Az épület a csopaki strand előtti teresedés építészeti megformálásában is szerepet kap, magasságának meghatározásánál ezt figyelembe vettük. Törekedtünk arra, hogy távolabbi nézőpontokból — a műút, a Balaton felől — az üdülő a környezetébe simuljon, még télen, a lombozat nélküli fák is megfelelő mértékben takarják. A parti liget hangulata, mindig kissé párás harmóniája indította a zöld színű Stollack festés alkalmazását a log-

1

2

1. Földszinti alaprajz, M=1 : 400
   1. Előcsarnok
   2. Társalgó
   3. Étterem
   4. Konyhaüzem
   5. Kazánház
   6. Üzemi és szociális helyiségek
2. Általános emeleti alaprajz, M=1 : 400
   1. Négyágyas szobaegység
   2. Kétágyas szobaegység
   3. TV-szoba
   4. Vészlépcső
   5. Szerviz
3. Metszet, M=1 : 400
   1. Konzolos monolit lábak
   2. Acélvázas földszintes szárny
   3. Tornác, díszudvar
   4. Házgyári felépítmény
4. Helyszínrajz, M=1 : 2000
   1. Díszudvar
   2. Meglevő üdülő
   3. Új üdülő
   4. Gazdasági udvar
   5. Fűbeton parkoló
   6. Játszó-, pihenőkert
5. Szobaegység axonometrikus vázlata
6. A szállószárny homlokzata

1. Plan du rez-de-chaussée
2. Plan d'un étage général
3. Coupe
4. Plan de situation
5. Schéma axonométrique d'une unité de chambre
6. Façade de l'aile d'hôtel

5

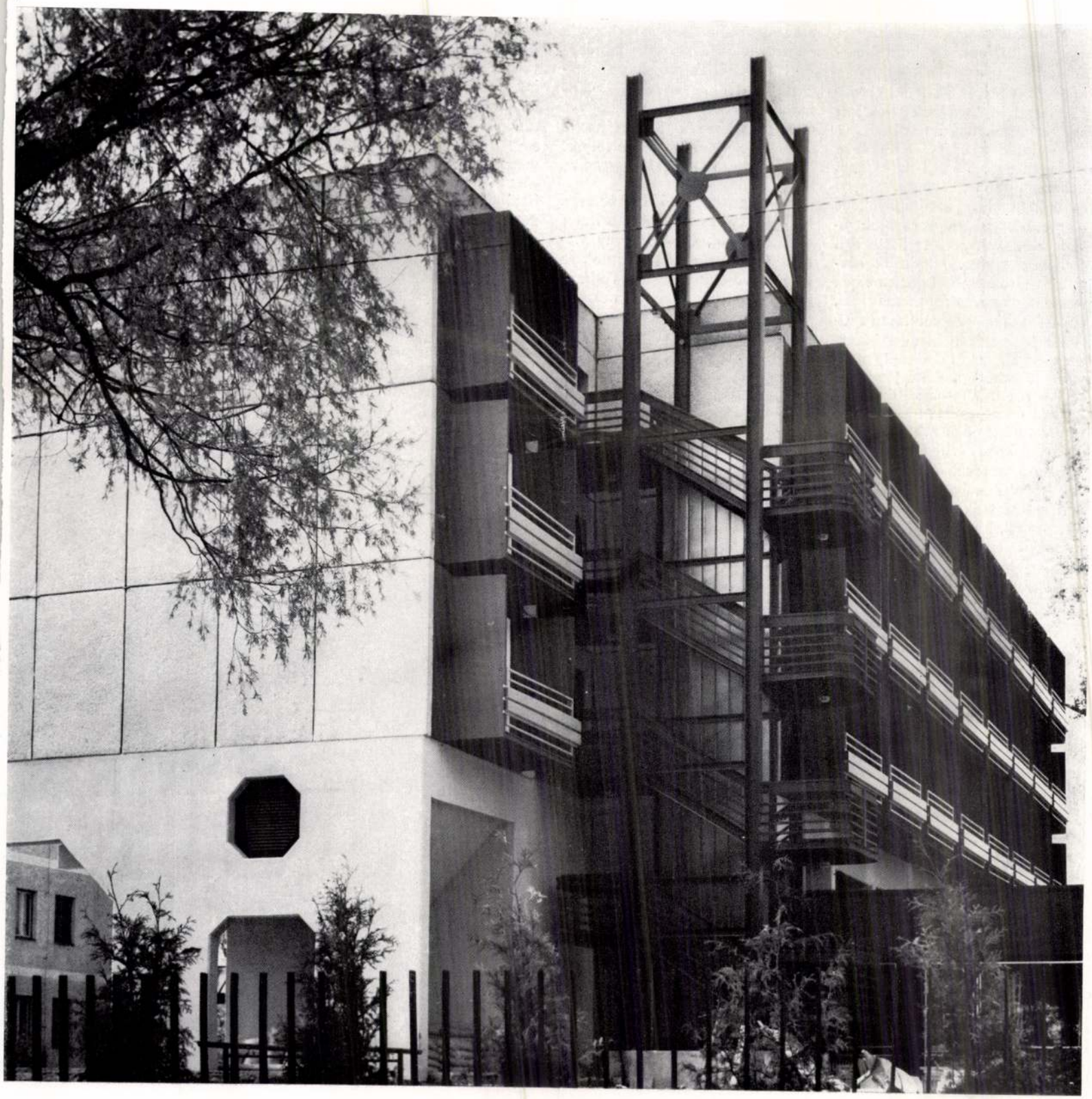

földről. Az épület a neki szánt rendeltetésnek mindenben jól megfelel. Az építész valóra váltotta elképzeléseit; napjaink kiúttalan falusi építészetével szemben okos gondolatok egész sorát mentette át népi építészetünkből modern architektúránkba — jó időben és a legmegfelelőbb helyen.

Varga István

1. Homlokzati részlet
2. A főbejárat
3. Homlokzati részlet
4. Előcsarnok
5. Előadóterem
6. Közlekedő folyosó
7. Vendégszoba
8. Igazgató szoba

1. Détail de façade
2. L'entrée principale
3. Détail de façade
4. Hall d'entrée
5. Salle de conférences
6. Couloir
7. Chambre d'invité
8. Chambre du directeur

5

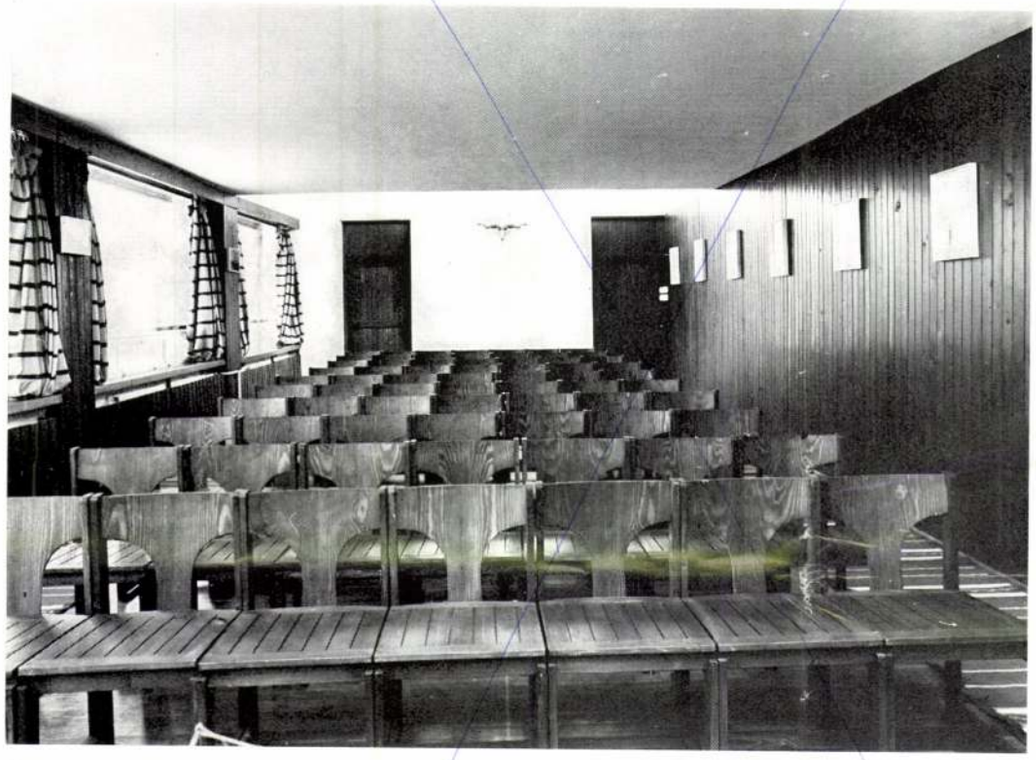

6

7

8

ROTH JÁNOS

Dunai Kőolajipari Vállalat üdülője, Csopak

Építész: Roth János (LAKÓTERV)

Építészmunkatárs: Miklós Róbert
Belsőépítész: Marinov Gusztáv
Szerkezettervező: Dénes Lóránt
Épületgépészek: Sinkovits Istvánné
Módl Andor
Kovács György

Kerttervezés, külső munkák: MÉLYÉPTERV
Generálkiv.: Győr megyei Állami Építőipari Vállalat
Építésvezető: Őri Gyula
Művezető: Kozák István
Beruházó: Dunai Kőolajipari Váll.
Műszaki ellenőrök: Kapitány György
Wagner Ferenc

Fényképek: Penner Gyuláné (LAKÓTERV)
Tervezés: 1977
Kivitelezés: 1977–1978
Összes férőhely: 102 ágy
Szintterület: 2534 m²
Beépített térfogat: 8250 lm³

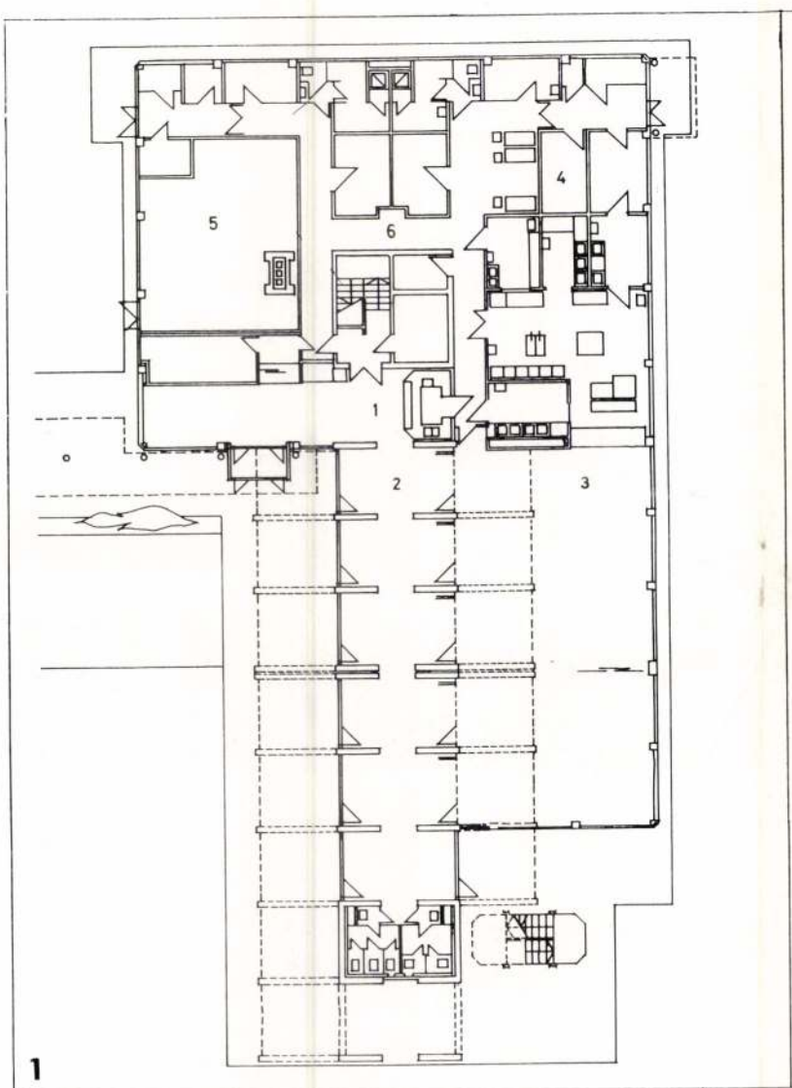

1

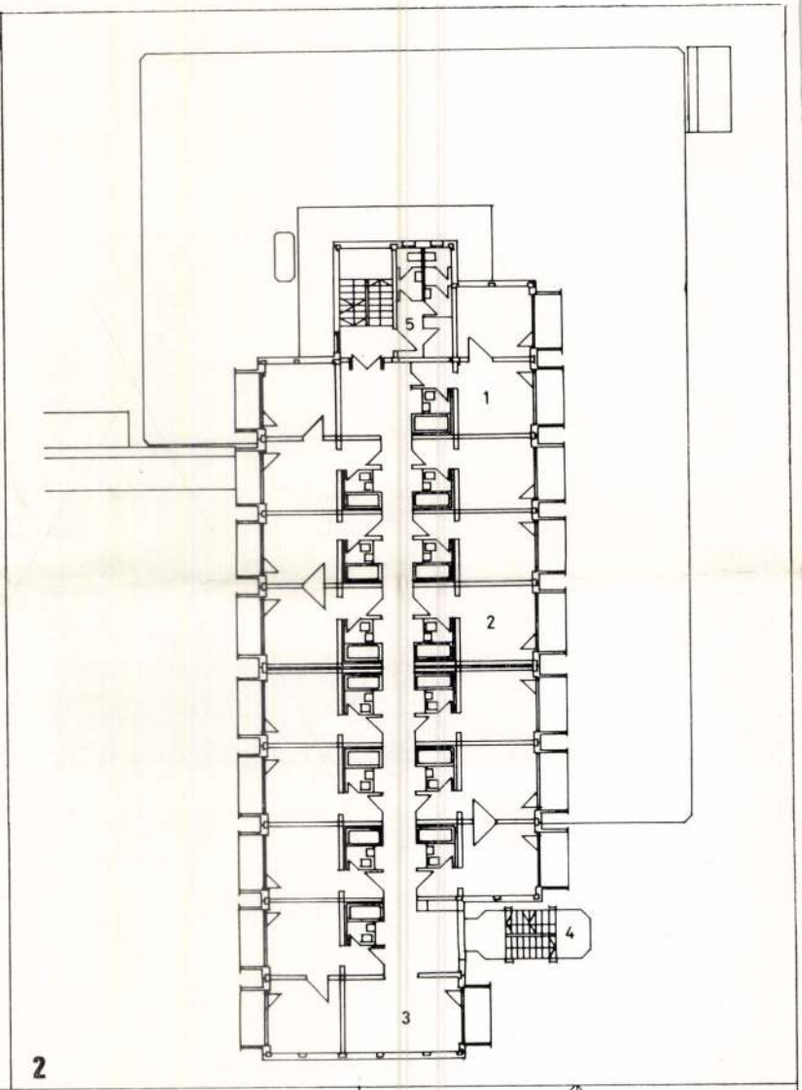

2

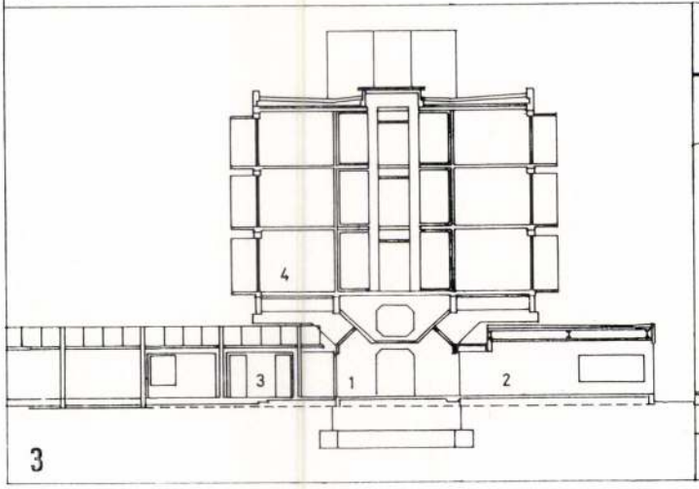

3

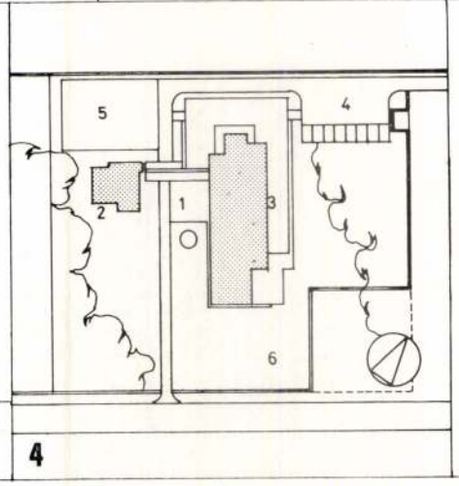

4

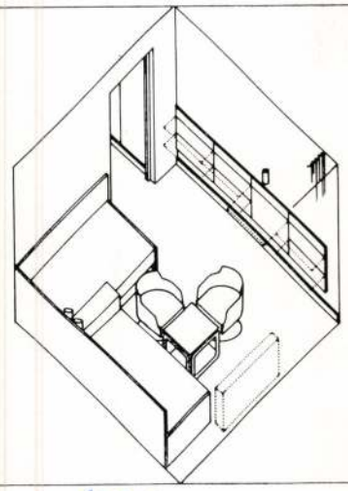
5

Magyar Építőművészet 1979/2

Both Menyhért

— Stefánia özvegy trónörökösné arcképe. *Stefánia* főhercegnő tudvalevőleg május 18-án megtekintette a Fehér-kereszt lelencház-egyesület helyiségeit, amikor is megtekintette, a díszteremben *Tabódy* kamarás másodelnök arcképe

Both Menyhért

Münchenben 1899.

279. l.

— 2 —

előtt bemutatták a főhercegnőnek *Both* Menyhért festőművészt, aki a képet festette és jelenleg a trónörökösné arcképén dolgozik az egyesület számára. A főhercegnő dicsérettel nyilatkozott a képről és sajnálatát fejezte ki, hogy most elfoglaltsága miatt nem ülhet neki, de legközelebb időt fog szakítani és ülni fog a művésznek a képhez.

akkor a munka meghozza gyümölcsét s a féltett csemete kellő gondozás mellett terebélyes fává fog nőni!

Dömötör István.

Levelek.

— A »Műcsarnok« rendes levelezőjétől. —

VIII.

Páris, május.

Folytassuk sétánkat a »Salon« első pavillonjában.

A második teremben néhány nagy vászon; kettő Ad. *La Lyre*-é, tengeri hullámokon ringó mezítelenségek. Lyre örökké egyforma nimfái, az ő krétás szineiben, határozottan bujaságok. Ilyen mezítelenek Louis *Béroud* angyalai is; a Louvre »Salon carré«-ját, a műremekek műremekeinek e templomát föstötte le, a falon lógó Rembrandt, Correggio, Tizián stb. képeket koszoruzzák a nemtők, a padlón virág, két nemtő kötözi koszoruba, a többi öt a képek előtt lebeg; a nemtők szines lenge szövetekbe vannak öltöztetve, úgy, hogy még mezítelenebbek, mintha teljesen mezítelenek lennének; tipusaik is a bulevárdokról vannak válogatva; sikerült a testeken a kölönféle szinü szövetek

	356	Nr. 314	**MR Mayer Roth,** e. 1828. V— Kanna, tojásdad testén övszalag putt ókkal. — *Kanne, am ovalen Leib Gürtelband mit Putten. — Empire.* Petneházi Brettner Sári, Bp. — Expos. 1935 : 135.

V (Kaposvy J.: M.O. ötvösök)

Roth János

Debreceni termálvíztó több célú hasznosítására tervpályázat 1977

Magyar Építőművészet 1978/1

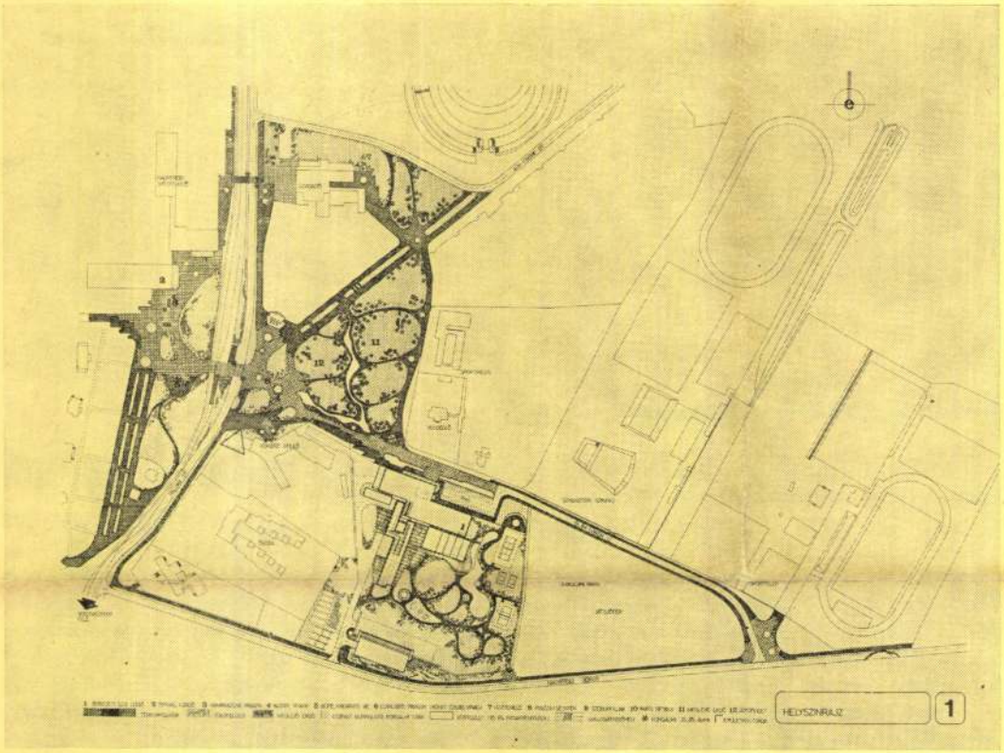

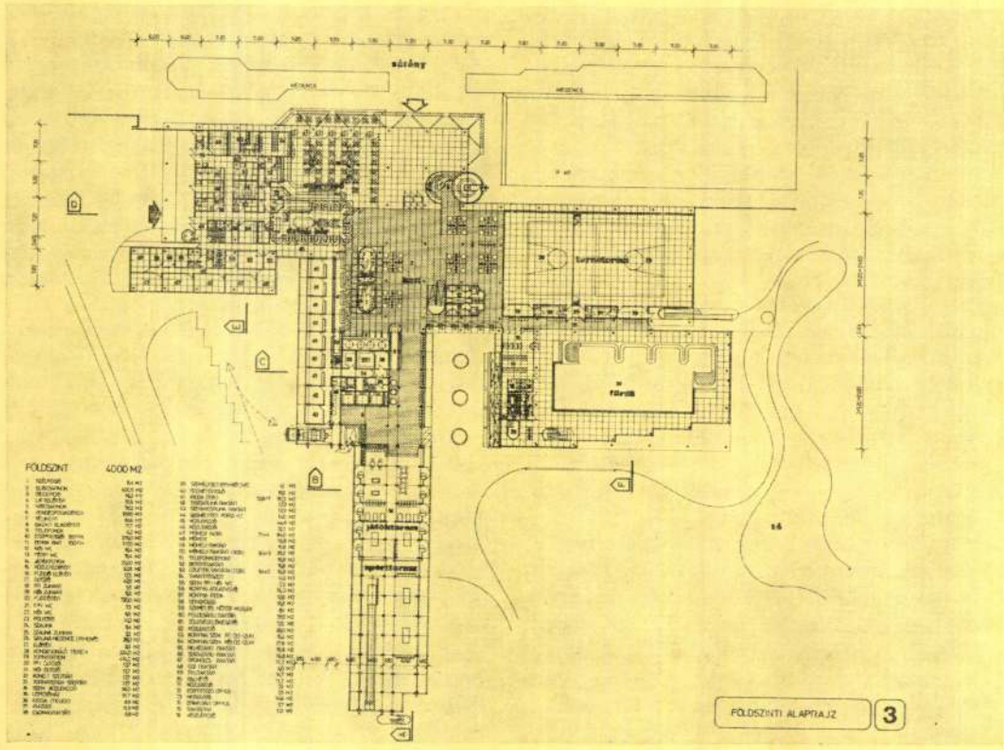

Az 5. bírálati sorszámú pályamű rangsorolás nélkül III. díjban részesült.

A pályamű szerzői: **Roth János**
Ivády Zoltán
Mödl Andor
Karádi Gábor

Munkatársak: **Pózna Erzsébet**
Sarlós Júlia
Almay Kristóf
Nagy Júlia
Tóvári László

„A terv forgalmi feltárása kétirányú. Érdeme, hogy egyidejűleg gondolt a Kohászüdülő gazdasági kiszolgálására is. Jó a gyalogos-megoldás. Ötletes az Ady Endre út bekötése, bár a Pallagi útnak nincs forgalmi szerepe, de ezzel biztosítja a belső terület teljes zavartalanságát. Gondos a gyalogosátvezetés, térképezés, a zöldterületek és a vízfelületek átgondolt kialakítására törekszik. A Nagyerdei Gyógyfürdő bejárati kiképzése jó, a szálló belső területének kertészeti és építészeti megoldása összehangolt.

A főbejáratot autóbusszal, személygépkocsival nem lehet közvetlenül elérni, de gazdasági bejárata jól megoldott. Helyes, hogy a konyha feltöltését és a személyzet bejáróját egymás mellé telepítik a tervezők. Az uszoda és a tornaterem jól elhelyezett. Nem kedvező, hogy az étterem az emeleten van. A hotelrész általános emelete racionális, szobaméret jó. A személyzeti étterem megközelítése a konyhán keresztül elhibázott. Az épület tömege és homlokzati megjelenése arányos és kulturált.

Csak három orvosi rendelőt terveznek. A földszinti elhelyezés egy egységben oldja meg a fürdési és a sportolási célokat szolgáló létesítményeket, míg a gyógyászati ellátást az első emeletre helyezik. Külön kondicionáló termet terveznek.

Előnyös a fürdőszoba-térelem alkalmazása, a közösségi épületrészek megoldása egyedi előregyártott vasbeton szerkezetekkel vitatható.

A terv hőigényszámítása jól kidolgozott. Az igények kielégítésére több változatot vizsgálnak a tervezők. Ennek alapján dolgoztak ki javaslatot a termálvíz, a kísérőgáz és földgáz célszerű felhasználási arányaira. A hőfokszint emelésére abszorpciós hőtranszformátort javasolnak, a termálkutak nyári jó kihasználása érdekében pedig a kiírásban nem szereplő felhasználót (hűtőház).

A kiírásban megadott 3—4 kútból három kiépítésére tettek javaslatot a tervezők és ezt a pályamunkában megfelelő számítással és megfontolásokkal támasztják alá. A pályamű a termálvíz hasznosítására vonatkozó feladatot jól oldotta meg.

A terv téli-nyári egyenletes üzemre törekszik, komplex hasznosítási rendszerben követve a fogyasztók váltakozó üzemét. A használati melegvízellátási rendszerbe vezetett hévíz kezelését nem oldja meg. Vízigényszámítása jó."

A tervpályázat ismertetése

Debrecen megyei Város Tanácsa V. B., az Építésügyi és Városfejlesztési Minisztérium Városi Mélyépítési Célprogram Bizottsága, a Nehézipari Minisztérium Országos Energiagazdálkodási Hatósága, az Országos Vízügyi Hivatal és a Szakszervezetek Országos Tanácsa Üdülési Főigazgatósága — a Kommunális Beruházási Vállalat közreműködésével — nyilvános, titkos tervpályázatot hirdetett a debreceni termálvizek többcélú hasznosításának megoldására vonatkozó javaslatok beszerzésére.

A Debrecen város alatti mélyebb rétegekben (kb. 800 m alatt) nagy mennyiségű, több célra felhasználható termálvizek találhatók. Az eddig lemélyített fúrásokból felszínre hozott 60—65 °C-os vizet a nagyerdei gyógy- és a város egyéb fürdőiben hasznosítják.

A hidrogeológiai adatok, elemzések valószínűsítik, hogy újabb kutak fúrásával további vízmennyiség hozható a felszínre és esetleg magasabb hőmérsékletű, s az üdülésen, gyógyászaton túlmenően — a hévizekkel felszínre kerülő gázokkal együtt — energetikai célú felhasználásra is alkalmas termálvizek nyerhetők.

A tervpályázat célja kettős volt:

a) a debreceni Nagyerdőben, a város üdülőterületén az erre a célra fenntartott területen egy 800 férőhelyes SZOT üdülőszálló telepítésére, kialakítására,

b) a város északnyugati részén, az Orvostudományi Egyetemtől nyugatra levő zöldterületen feltételezett termálkutak vizének és gázának energetikai (üdülőszálló, lakások, intézmények fűtése és használati melegvízellátása, valamint növényházak, fóliasátrak fűtése) és a termálvizek üdülési-fürdőzési hasznosítására műszaki-gazdasági megoldások, továbbfejleszthető javaslatok beszerzése.

A tervpályázat kiírása alapvető célkitűzést kívánt elősegíteni.

Társadalompolitikai célkitűzéseinknek megfelelően tovább kell fejleszteni a dolgozók üdülési, gyógyulási lehetőségeit, bővíteni kell az ilyen célokat szolgáló létesítmények körét, fogadóképességét, ugyanakkor gazdaságpolitikai megfontolásokból törekedni kell értékes természeti adottságainknak az eddigieknél nagyobb mérvű és hatékonyabb hasznosítására.

Debrecen megyei város üdülési vonatkozásban legértékesebb területe a több évszázados múltra visszatekintő — a város szempontjából szinte felbecsülhetetlen értékű faállománnyal rendelkező — Nagyerdő. További szerencsés adottsága Debrecennek, hogy a térszint alatti 800—1000 m körüli rétegekből 60—65 °C-os termálvíz nyerhető. Egyes termálkutak vize elismerten gyógyhatású. Az egyébként felszíni és felszín közeli vizekben viszonylag szegény város a termálvizekre alapozva építtette meg az 1930-as évek elején a Nagyerdei Gyógyfürdőt, amely Debrecen város lakóinak fürdőzési, strandolási igényeit hivatott kielégíteni.

A fürdő és szűkebb környéke a város reprezentatív üdülési, sport- és szabad idő központjává fejlődött, amely funkciót az 1971-ben jóváhagyott általános rendezési terv tovább erősített. A rendezési terv a Nagyerdei körút, Pallagi út, Oláh Gábor utca és a Jubileumi park által határolt területet nagyüdülő övezetnek jelölte ki. Az említett területen ennek megfelelően épült már meg a 250 férőhelyű Kohász-, valamint a 100 férőhelyű TSz üdülő. A területen meglevő — korábban kertészeti célokat szolgáló — mintegy 3,5 ha szabad területet további nagyüdülő létesítésére tartotta fenn a Városi Tanács. Az említett helyen kívánja a SZOT felépíteni a 800 férőhelyes üdülőszállóját.

A bécsi Ferstel-passzázs felújítása

A felújítás tervezői: Alois Machatschek, Gerhard Molzbichler, Wilfried Schermann

A passzázs és a hozzá tartozó udvarok újra megnyitásával az egykori Osztrák—Magyar Bank épületében Bécs egyik elsőrangú építészeti attrakcióját kapta vissza. Mint „bank- és börze" épületet, 1856 és 1860 között emelték, szabálytalan alakú telekre, melyet északon a Freyung tér, délen a Herrengasse, keleten pedig a Strauchgasse határolt. A rendkívül bonyolult alaprajzi körülmények ügyes kihasználásával, a sarkok ferde lemetszésével érdekes térmegoldások jöttek létre.

Időközben meghonosodott elnevezését — „Ferstel-passzázs" — alkotója, Heinrich Ferstel (1828—1883) után kapta.

Közvetlen előképe a hamburgi Jungfernstiegen álló „Sillem's Basaar" lehetett. Ennek a nagyobb méretű építménynek hatszögletű szökőkutas udvara és a bécsi Ferstel-passzázséihoz hasonló köríves ablakai voltak; a bejárat is egy háromajtós csarnokon keresztül vezetett és egy aknaszerű udvar kapcsolódott a passzázstérhez[1]. (Hasonlóan jutunk Bécsben a Herrengasséról és a Strauchgasséról a szökőkutas udvarba.) Új megoldás volt a bank- és börzehelyiségek, a kávéház és az üzletek összekapcsolása; a több funkció kiszolgáló osa már az 1855-ben kiírt, korlátozott körű tervpályázatnak is követelménye volt Az akkor huszonkét éves építész, Ferstel, firenzei tartózkodása alatt kapott meghívást a tervpályázaton való részvételre;[2] nem véletlen a firenzei építészet, különösen a Loggia dei Lanzi (amit „Loggia della Signoriá"-nak is neveznek) visszacsengése művében. Ferstel kivitelezésre került tervén a romantikus historizmus formanyelvét választotta. (Ez esetben az itáliai trecento építészet reneszánsz és gótikus elemekkel vegyül, mór és keleti motívumokkal kiegészülve.)[3]

Figyelemre méltó, hogy az akkoriban legmodernebb szerkezeti módszereket és építőanyagokat alkalmazták, mint azt a passzázs és a két nagy díszudvar üvegezett vasszerkezetű tetői is bizonyítják.

A mai szemlélő számára Ferstel épülete rendkívül költségesnek tűnik, ezzel szemben építése idejében „anyaghelyes" haszonépületnek számított. Az igazgatóság által megfogalmazott irányvonalak szerint: „... az épületet a gazdaságosság szigorú szem előtt tartása és a haszontalan luxus mellőzése mellett olyan szolidan, művészi és technikai tökéllyel kell megépíteni, hogy az az épület céljának... (és)... egy ily gazdag nemzeti intézmény méltóságának megfeleljen..."[4] A homlokzatképzéshez eredetileg mázas téglaburkolatot terveztek, de később mégis a kőburkolat mellett döntöttek.[5] A kváderköves burkolatot Bécsben akkoriban már nem használták homlokzatképzésre; általában a vakolt homlokzat és a téglaburkolat dominált.[6]

Érdekes az az utalás, miszerint a stukkódíszítések „egy errefelé régen feledésbe merült művészi tevékenységnek (tudtak) újra érvényt szerezni"[7] — amiből arra lehet következtetni, hogy egynémely helyen a helyszínen felhordott stukkódíszítést alkalmazták újra.[8]

A „passzázs" épülettípusa aránylag új volt Ausztriában. Korábban Bécsben csak néhány ilyen „bazár" épült. Ezzel szemben Franciaországban első példái már a 18. sz. végén megjelentek.[9]

1856-ban már készen állt a Freyungra néző traktus az árubörze teremmel, két évvel később pedig már az egész épület tető alatt volt. 1859 végén a belső kiképzést

1

2

3

Fotók: Schwingenschlögl

1. A Ferstel-passzázs homlokzata a Freyung felől
2. A passzázs a szökőkutas udvar felől a Freyung irányába nézve
3. Pillantás a díszlépcsőről a loggia felé

1. La façade du passage Ferstel vue du côté du Freyung
2. Le passage vu de la cour à jet d'eau en regardant dans le sens du Freyung
3. Un coup d'oeil de l'escalier d'honneur vers la loggia

is teljesen be tudták fejezni, a „bazár" (vagyis a passzázs) október 3-án megnyílt.[10]

Az építmény középpontját egy hatszögletű, üvegkupolával fedett szökőkutas udvar képezi Anton Fernkornnak egy, a Dunát jelképező nőalakkal díszített szökőkútjával. Az udvarból három irányba indulhatunk: egy háromhajós, gazdagon díszített csarnokon keresztül a Herrengasséra, az üzletutcán, a „bazáron" keresztül a Freyungra, s végül a Herrengasséhoz vezető csarnokhoz hasonló, ugyancsak háromhajós csarnokon keresztül (amely azonban üzleteket nem tartalmaz) a Strauchgasséra jutunk.

Az udvar másik három falát ajtók ill. ablakok töltik ki, és a felsőbb három emeletet is hasonló, kapcsolt ikerablakok tagolják. A fölső lezárást köríves ablakokkal kiképzett attikaszint adja.

A passzázs is árkádszerű tagolást mutat köríves nyílásaival, melyek felsőbb részeit kovácsoltvas rács díszíti. Hasonló kovácsoltvas munkák találhatók a fölépcső korlátján (mind a passzázshoz, mind a szökőkutas udvarhoz kapcsolódóan), ami eredetileg a bank irodahelyiségeihez vezetett. További látványosság a nagy, és ugyancsak üvegtetővel fedett börzeudvar, hatásos lépcsőjével. Ezt az épületrészt mindig is a kávéházhoz kapcsolva használták. A földszinten elhelyezkedő, újonnan berendezett kávézó nagy népszerűségnek örvend megnyitása óta. Mivel a hatalmas terem légtere nem fűthető, nyitvatartása a nyári hónapokra korlátozódik. A második világháború előtt ezen a gondon egy befüggesztett sátortetővel segítettek, ami azonban a melegen kívül a füstöt is az alsóbb térrészben tartotta.[11]

A tulajdonképpeni kávéház, amely később, mint „Café Zentral" vált legendássá és vonult be az irodalomtörténetbe, a földszint keleti, Strauchgasséra néző oldalán található. A teret a terem közepére állított hat pillér uralja, ami a gótizáló boltozatot támasztja alá.

Fölötte, az első emeleten található az egykori börzeterem díszes, többszínű famennyezetével és látható fedélszékével.

Most még mindkét térben folynak a felújítás munkálatai. Ez lesz a következő épületszakasz, melyet a nyilvánosság számára megközelíthetővé tesznek.

A Café Zentralt történelmi helyén állítják helyre, s igen attraktív találkozóhelynek ígérkezik a bécsiek és a turisták számára.

A börzeteremnek viszont még nem találtak elfogadható funkciót. Sajátságos akusztikája kizárja, hogy például koncertteremnek használják. Ennek ellenére ma már megfoghatatlannak tűnik, hogy alig egy évtizeddel ezelőtt olyan terveket vitattak meg, amelyek előirányozták az egész épület lebontását.

Habár a pompás termeknek valóban nem találtak megfelelő funkciót, szintén az Osztrák—Magyar Bank 1925-ben (akkor már mint „Nationalbank") egy nagyobb épületbe költözött;[12] a nagy börzeteremben például tornatermet rendeztek be és bezárták a Café Zentralt is.

A háborúban csak kis mértékben sérült épület fokozatosan leromlott. Egyre-másra bezártak a passzázs üzletei (egyetlen egy kivételével, amely minden eseményt túlélve egyazon helyen található 1860 óta).

Kétségkívül érdemes volt helyreállítani ezt az építészeti gyöngyszemet. Hogy milyen nagy jelentőséget tulajdonítanak a gyalogoszónák korában a passzázsnak, azt igazolja többek között egy több mint 500 oldalas, terjedelmes könyv is erről az épülettípusról, ami időközben már a második kiadást is megérte.[13]

1

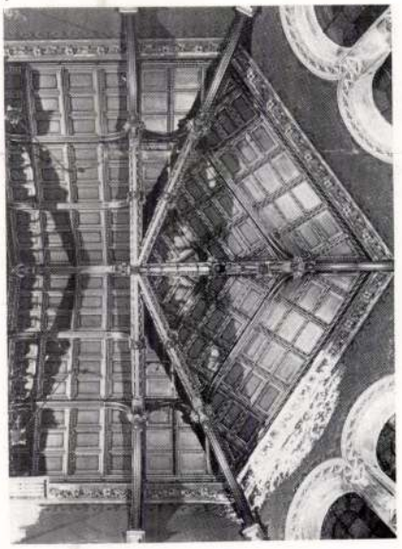

2

3

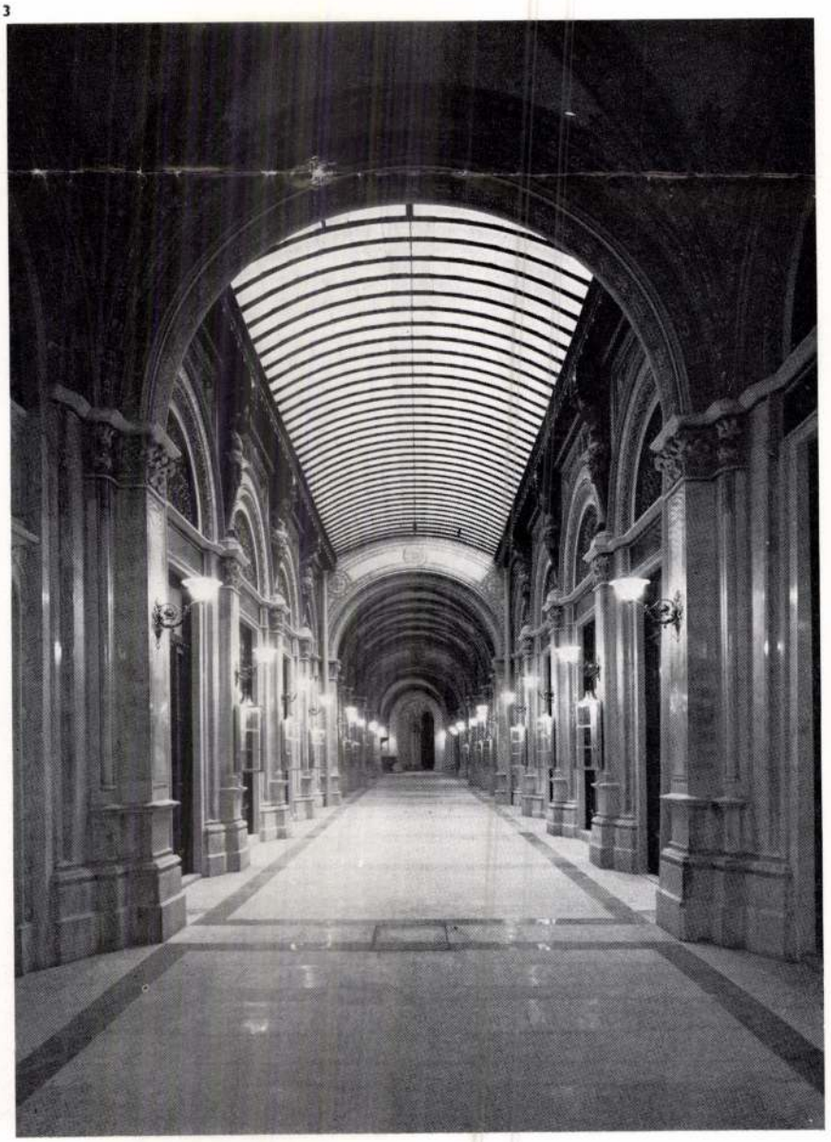

Jegyzetek:

1. *Schwarz, M.* Der Arkadenhof im Palais Ferstel (Bécs, 1980). *Geist, J. F.:* Passagen, ein Bautyp des 19. Jahrhunderts. (München 1966, 1978.) 79—84-es ábrák a 183. oldalról; a hamburgi passzázst egy Averdieck nevű építész építette 1842—45-ben, és már 1881-ben le is bontották.
2. Allgemeine Bauzeitung 1860, 1. o. Ebben az időben alkotta Ferstel a neogótikus bécsi Votiv kirchét.
3. E stílusirányzat magyar főműve, Feszl Frigyes pesti Redute-épülete 1859 és 1865 között épült.
4. Allgemeine Bauzeitung 1860, 1. o.
5. Allgemeine Bauzeitung 1860, 2. o.
6. *Wagner—Rieger:* Wiens Architektur im 19. Jahrhunderts. 130. o. (Bécs, 1970).
7. Allgemeine Bauzeitung 1860, 2. o.
8. A 19. század elején a helyszínen felhordott stukkódíszítést kiszorította az előre öntött és készen az épületre rögzített stukkódíszítés (lásd: Dieter Klein: Martin Dülfer, Wegbereiter der deutschen Jugendstilarchitektur, 44. oldal (München 1981).
9. *Geist, J. F.:* Passagen, 7. o.
10. Allgemeine Bauzeitung 1860, 1. o.
11. Mario Schwarz (Bécs) szíves közlése.
12. *Pötscher, P.:* Freyung — Passage (lapszámozás nélküli) (Bécs, 1980 körül).
13. *Geist. J. F.:* Passagen...

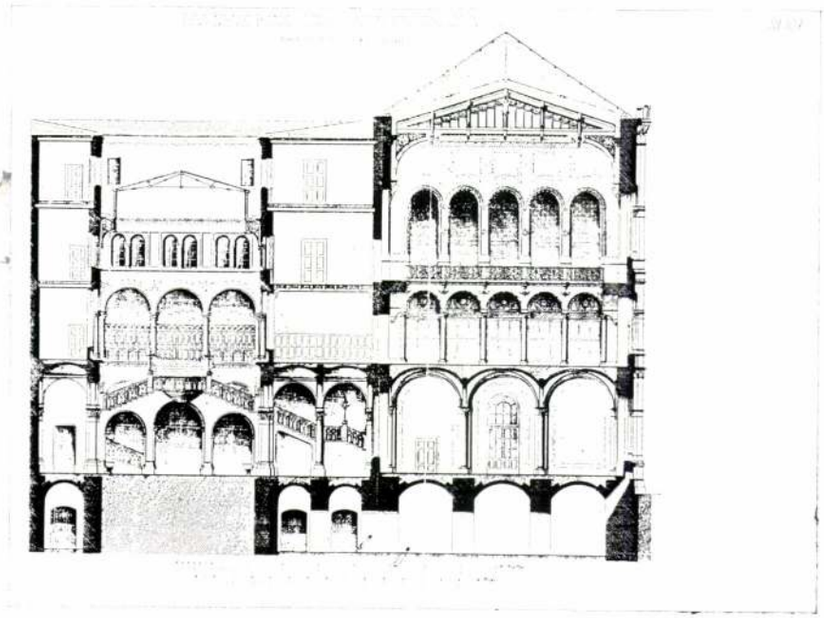

4

Budapesten is hasonló építészeti kincsek alusszák mély álmukat, illetve pusztulnak lassan. Aránylag szerény eszközökkel helyreállítható lenne a Párizsi udvar eredeti pompája. Ebben az igen forgalmas passzázsban végül is csak az üvegtetőt kellene kijavítani és megtisztítani, s lehetőség szerint az ott található két telefonfülke ajtaját megjavítani, hiszen ezek az egész városban a legszebbek.

Valamivel rosszabb a Cresham- palota passzázsának állapota. Ott csodálatos kerámiamunkák pusztulnak; Róth Miksa üvegablakai és a művészi kovácsoltvas rácsok a kézműves mesterségek mesterművei.

Éppen ennek a területnek lenne esélye a Duna-korzó luxushotelei szomszédságában arra, hogy mind a turisták, mind a helybeliek kedvelt, világvárosi találkozóhelyévé váljék, s talán még az említett szállodákról is megfeledkeznénk (legalábbis egy időre)...

Dieter Klein

Fordította M Gyöngy Katalin

5

6

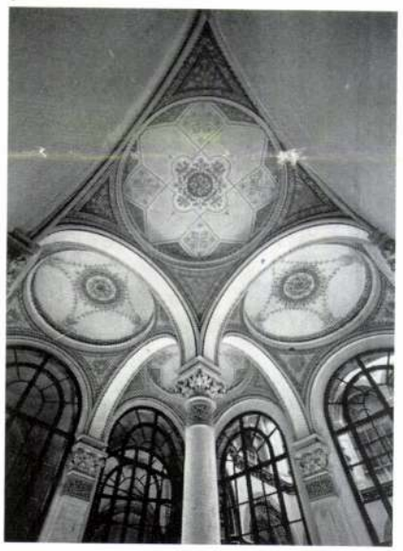

7

1. Mennyezet részlete az egykori börzeteremben
2. Árkádos udvar és díszlépcső
3. A passzázs a szökőkutas udvar irányában

1. Détail du plafond dans la salle des bourses de jadis
2. Cour à arcades et escalier de honneur
3. Le passage dans le sens de la cour à jet d'eau

4. Az épület metszete a börzeteremen keresztül
5. A szökőkutas udvar Anton Fernkorn szobrával
6. Freskók a börzeudvar melletti különszoba kupoláiban
7. A szökőkutas udvar üvegkupolája

4. Coupe du bâtiment à travers la salle des bourses
5. La cour à jet d'eau avec la statue d'Anton Fernkorn
6. Les fresques des coupoles de la salle séparée à côté de la cour des bourses
7. La couple en verre de la cour à jet d'eau

ROTH MIKSA

Clorindo Testa építészete

Fotók: Guillermo Carreras

Clorindo Testa a mai argentin építészet egyik kulcsfigurájává vált. Nagy tehetség, erőteljes képzelőerő és különleges érzékenység jellemzi művészi munkásságát. Ugyanakkor nehéz alkotásait bármilyen építészeti irányzatba besorolni és hasonlóképpen gondot okozna, ha építészetének elméleti vonatkozásait próbálnánk meghatározni. Testa mindig arra hivatkozott, hogy munkái önmagukért kell, hogy beszéljenek, hiszen mint mondotta, az ő mondanivalóját a munkáiban lehet megtalálni. Tervezési módszerét nem köti meg semmiféle formális, előre rögzített elv, mely meghatározná munkája menetét. Ez a szemlélet nagyon nagy alkotószabadságot biztosít a tervező részére.

Testa minden munkáját az az elv jellemzi, mely szerint a művész mindig képes kell, hogy legyen az újításra, módosításra és meg kell, hogy kockáztassa a konvencionális elvektől való eltérést. Ugyanakkor ez semmiképpen sem jelent valami formalista hozzáállást az építészeti feladatokhoz. Munkásságát mély humanitás és az emberi aktivitás alapvető területeinek széleskörű ismerete jellemzi, melyeket felruház a szükséges tulajdonságokkal. Ez építészeti szempontból röviden annyit jelent, hogy olyan tereket hoz létre, melyek révén az egyén a tömegek részeként „létrehozhat funkciókat", melyek megszüntetik magányosságát. Testa a „Hacia una arquitectura topológica" című könyvében kifejtette, hogy az abszurd vasbetondzsungel-szerű városokban negatív előjelű kulturális jelenségeket tapasztalunk, mivel a várostervezés során figyelmen kívül hagyják a létrejövő formák hatását a későbbi használókra. Ahogy a múltbeli hibákból is nyilvánvaló lehet, a jövő városainak morfológiáját mindig szem előtt kell tartani mindazoknak, akik meg szeretnék állapítani a jelen döntések alapján létrejövő városok fajtáit.

A „fejlődő funkció" terminológia alatt feltétlenül meg kell említenünk, hogy a „funkció" itt kizárólag a „cél megvalósítását" jelenti és semmilyen kapcsolatban sincs azzal a kinyilatkozással, hogy a „forma követi a funkciót", ahogy ezt a funkcionalista doktrína eredeti hirdetői vallották.

Testa munkáinak tárgyalásakor mindig figyelembe kell venni terveinek és megvalósult épületeinek léptékét. Valójában csak néhány egylakásos villát tervezett, de ezek kivételes térformálását tükrözik. Jó példa erre az a villa, melyet Guido Di Tella részére tervezett Le Corbusier brutalista szellemében. Bár egy egylakásos épület lehetőséget ad a legtágabb kísérletezésekre és a különböző tervezési módszerek kipróbálására, ennél a léptéknél még nem jöhet létre komplex és áttekinthető kapcsolatrendszer, beleértve a használati viszonyokat. Más szavakkal, egy kórház vagy igazgatási központ természetesen sokkal szigorúbb kötöttségekkel jár, mint egy villaépület tervezése. Ugyanakkor brutalista szemlélete látszik abban a banképületben is, melyet a Bank of London and South America részére tervezett.

Amikor még Testa egyetemista volt, Argentína építészetét a hivatalos monumentalista építészet jellemezte, így érthető, hogy Le Corbusier elvei mély nyomokat gyakoroltak rá és más argentin építészekre, akik igyekeztek és ma is igyekeznek az építészetet „korszerűvé" tenni. Ennek az általános folyamatnak a keretében Testa volt egyike azoknak az építészeknek, akik mélyreható változásokat hoztak létre az építészeti tervezésben.

Testa építészetének ez a vonatkozása a legvilágosabban a hatvanas években tervezett banképületében látszik. Ez a nemzetközileg is elismert épület a latin-amerikai építészet egyik mérföldköve.

Az épület olyan térhatásokkal rendelkezik, hogy majdnem egyöntetűen a „piranesista" jelzőt kapta, míg a függönyfal erősen Le Corbusier hatását mutatja. Akár egyetértünk ezekkel a hasonlatokkal, akár nem, feltétlenül fel kell fedeznünk Testa jellegzetességet a kivitelezés alatt álló munkáiban is, mint például a Buenos Aires-i új kulturális központ esetében, melyet egy öregek otthonából alakított át.

Véleményünk szerint Testa alkotómódszerének legjellegzetesebb vonása, hogy az épület térszervezését nem köti meg valamely eleve meghatározott elv szerint, hanem egy sor paraméter függvényeként hozza létre. Ő csak a térkapcsolatok plasztikus minőségét tűzi ki célul, és a terek semmiképpen sem a funkcionális vagy technológiai elvek szerint rendeződnek a tervezési folyamat során. Ez az elv látható banképülete esetén csakúgy, mint Di Tella házában vagy az argentin légitársaság áttervezett központjában. Ez azt is jelenti, hogy a tér határolószerkezeteit, melyek lehetnek akár födémek, akár falak, egy háromdimenziós együttes keretében vizsgálja és nem alaprajzi síkokban.

Más szavakkal, Testa építészetét kettős cél vezérli: egy belső téregyüttes létrehozása és az épület megfelelő környezetbe való elhelyezése. Az első célt már banképületével kapcsolatban megvizsgáltuk. A környezet jelenlétét Testa munkáiban a „környezeti érzékenység" jelzővel jellemezhetjük, mely topológiai dimenzióval rendelkezik, mint ahogy ez ragyogóan látszik a későbbiekben tárgyalandó Santa Rosa közigazgatási központ Nemzeti Könyvtára esetén.

A fent említett tényezők is sejteni engedik, hogy Testa építészetének legsajátosabb

1. Clorindo Testa rajza (spray papíron) 1980.
2. A dögvész (Clorindo Testa rajza)
3. Nemzeti Könyvtár, Buenos Aires
4. Clorindo Testa műterme
5. Kulturális Központ, Buenos Aires
6—7. Bank of London, Buenos Aires

1

1. Dessin de Clorindo Testa (« spray » sur papier), 1980.
2. La peste (dessin de Clorindo Testa)
3. Bibliothèque Nationale à Buenos Aires
4. L'atelier de Clorindo Testa
5. Centre Culturel à Buenos Aires
6—7. « Bank of London » à Buenos Aires

2

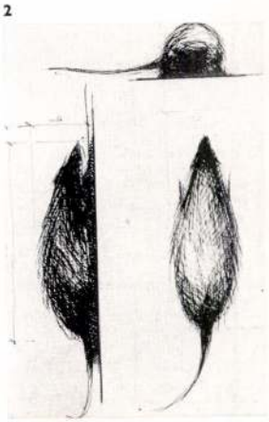

3

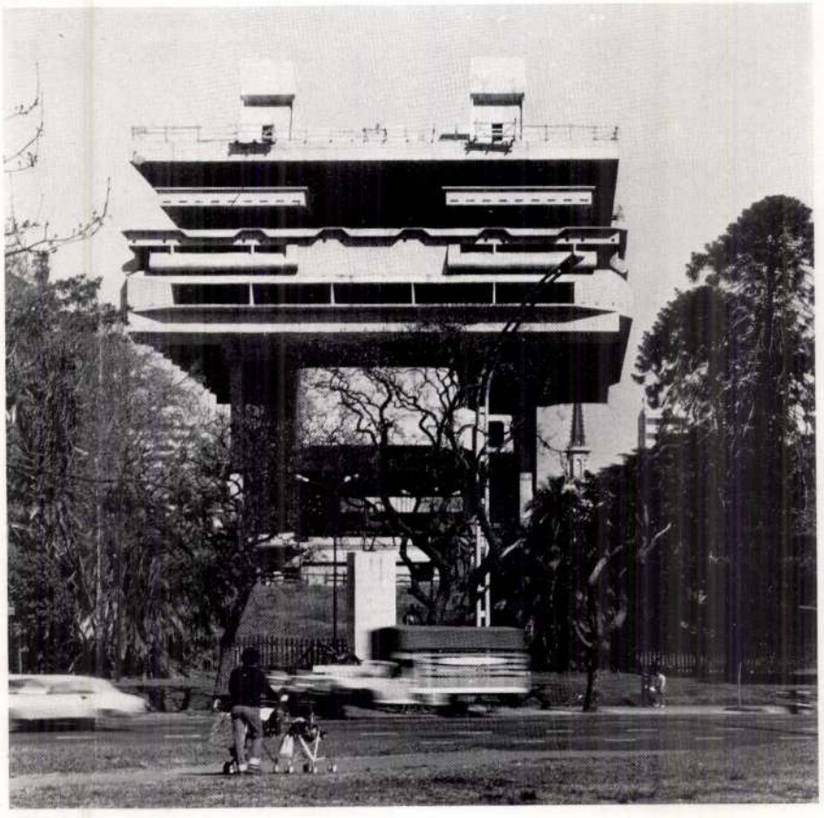

4

5

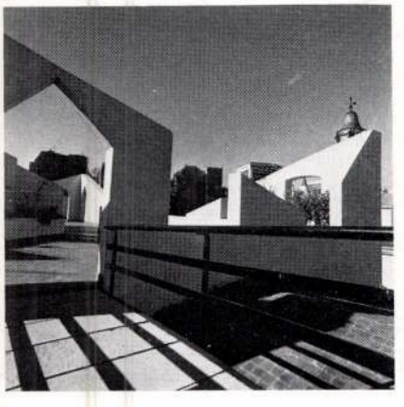

JEGYZETEK

1 Róth Miksa: Egy üvegfestő emlékei. Budapest, 1943, 13. l.

2 Az első üvegfestőműhelyt Simor János győri püspöki nyaralójában hozták létre. L. Prokopp Gyula: A fertőrákosi üvegfestőműhely és Wilfing József. Soproni Szemle, 1956. 2. sz. 179–182. l.

A következő műhely 1857-ben, Vermest Ágost vezetésével, Sopronban alakult, mely egyik központja volt a helyreállított műemléképületeket üvegablakokkal ellátó kisebb műhelyeknek.

Az üvegfestészet magyarországi meghonosítására jelentős támogatást kapott Kratzmann Ede. 1878-ban alapított Országos Üvegfestészeti Intézete mégsem hozott döntő fordulatot a magyar üvegablakművészet fejlődésében. Az általa, a budavári Nagyboldogasszony-templomba, Székely Bertalan és Lotz Károly tervei alapján kivitelezett üvegablakokon csak halvány nyomát találjuk a kartonokon feltűnő dekoratív kezdeményezéseknek.

3 A kassai dóm üvegfestményeinek restaurálása: 1896 előtt, a kőszegi templom: 1893, a budapesti Üllői úti Örökimádás-templom: 1893 (elpusztult), a budapesti Erzsébetvárosi-templom: 1893–97, a keszthelyi plébániatemplom: 1896 előtt.

4 Róth Miksa Steindl Imre utasításai szerint készítette a terveket, s az erre a célra egyesült Róth és Forgó cég kivitelezte. Építő Ipar, 1896, március 4. 81. l.

5 A millenniumi kiállítás kritikusai kiemelték a többi üvegfestő mester, Kratzmann Ede, Forgó J. és társa, Ligeti Sándor, Pór Sándor közül. L. Ráth György–Györgyi Kálmán: Az iparművészet 1895-ben. Budapest, 1896; Csizik Gyula: Az üvegfestés. Magyar Iparművészet, 1897, 185–188. l.

6 Az első magyarországi üvegfestőműhely legjelentősebb alkotása, a Wilfing József által kivitelezett Hédervári-kápolna volt, üvegablakain magyar szentek ábrázolásával. Storno Ferenc a budapesti Ferencvárosi-templomba tervezett üvegablak kartonjain Ipolyi Arnold intenciói alapján, alkotta meg a magyar szentek ikonográfiai rendjét. A kitűzött programot folytatta 1901-ben Glaser János és Székely Árpád is. L. Dr. Czobor Béla: A Budapest-ferencvárosi r. kath. plébánia-templom üvegfestésű ablakainak kartonjai. Magyar Iparművészet, 1901, 24–33. l.

7 Róth Miksa üvegablaka egy Mucha-plakát nyomán. 1897, 60×59 cm. Budapest, Kis Horváth László tulajdona. Említve: Magyar Iparművészet, 1897–98, 262. l.

8 Róth Miksa: „Opaleszcens ablak". Reprodukálva: Új Idők, 1903, IX. 10. sz.

9 Róth Miksa: id. mű 40. l.

10 The Arts of Louis Comfort Tiffany and his time. Sarasota, Florida, 1975; Koós Judith: The effect and works of L. C. Tiffany in Hungary. Acta Historiae Artium, Budapest, 1969, 1–2. sz. 199–225. l.; Koós Judith: Magyar art nouveau üvegek. Művészettörténeti Értesítő, 1971, 1. sz. 31–37. l.

11 Róth Miksa: Modern műüvegezések amerikai opalizáló üvegből. Építő Ipar, 1898. 22. évf. 294. l.

12 Róth Miksa: Hattyús üvegablak. Ismeretlen helyen. Reprodukálva: Lyka Károly: Az üvegfestés. Az Iparművészet Könyve, Budapest, 1905, 292–293. l. XXIX. melléklet.

13 Róth Miksa: Párka (1900 előtt). Ismeretlen helyen; Felkelő nap (1900), vegyes technika, 170×75 cm. Budapest, Róth Amália tulajdona; Pax. (1900), vegyes technika, 85,5×135 cm. Budapest, Róth Amália tulajdona.

14 Róth Miksa: Apollón és Artemis üvegablak, 47,5×68 cm. Iparművészeti Múzeum.

15 Róth Miksa: Tulipános fríz (1900 előtt), majolika, 61×72 cm. Budapest, Róth Amália tulajdona.

16 Róth Miksa: Liliomos üvegablak (1901), 226×127 cm. Budapest, Róth Amália tulajdona.

17 Róth Miksa: Üvegmozaik kandalló (1901), Budapest, Róth Amália tulajdona.

18 Róth Miksa: Gránátalmás üvegmozaik (1900), 69×110 cm. Budapest, Róth Amália tulajdona.

19 Róth Miksa: Napraforgók, üvegablak, 61×43 cm. Budapest, Róth Amália tulajdona.

20 1902, torinói világkiállítás (aranyérem), 1904, St. Louis (Grand Prix). 1906-ban Patrona Hungariae mozaikjával szerepelt a milánói világkiállításon. Az 1911-es torinói világkiállítás magyar pavillonjának nagy és kis kupoláját Greff Lajossal és Bánszky Sándorral együtt készítette. A bécsi vadászati kiállítás üvegablakai is jórészt a Róth-műhely alkotásai voltak (Szent Hubertusz. 1910).

21 Mozaikművészet iskolafronton. Modern művészet 1905, I. évf. 1. sz. 59–60. l.

22 Lyka Károly: Maróti Géza. Magyar Iparművészet, 1920. 61–63. l.; Ivánfyné Balogh Sára: Magyar művész munkája Mexikóban. Művészet, 1964 december 24–27. l.; A színpadnyílás fölötti mozaikot Zsolnay-féle eozin felhasználásával készítette Körösfői-Kriesch Aladár terve nyomán.

23 Néhány fontosabb üvegablak és mozaik munkája: Kőbánya, Szent László-templom· 1899 körül (Roskovics Ignác és Vajda Zsigmond kartonja után), Budavári palota, Szent Zsigmond-kápolna, Terézvárosi Szenterzsébet-templom: 1901 előtt (Palka József és Waltherr Gida kivitelezte a többi ablakot), Nyíregyháza plébániatemplom: 1904, Pesterzsébeti Örökimádás-templom: 1909 előtt, Pannonhalma, a székesegyház mozaikhomlokzata: 1909. Néhány fontosabb magyar munkája mellett üvegablakot készített az oslói Fagerborg-templom részére (Krisztus feltámadása): 1903, Hága, királyi palota (Nagy Sándor terve után).

24 Ivánffyné Balogh Sára: Rippl-Rónai iparművészeti elvei és iparművészeti tevékenysége kiadatlan levelei nyomán. I–II. Művészettörténeti Értesítő, 1963. XI. évf. 2–3. sz. 168–190. l.; 1964. XIII. évf. 4. sz. 263–278. l.

25 Rippl-Rónai József–Róth Miksa: A Japán-kávéház telefonfülkéjének üvegablaka. 1910 körül. Iparművészeti Múzeum.

26 Körösfői-Krieschsel közös műve a Kerepesi temető árkádos sírboltjainak egyik kupolamozaikja. A többi kupolát Dudits Andor, Stein János és Vajda Zsigmond tervei nyomán készítette.

27 Nagy Sándor–Róth Miksa: Leányfej. 1910 körül, átm.: 30,5 cm. Budapest, Róth Amália tulajdona; Nővérek. 1910 körül, átm.: 41 cm. Budapest, Róth Amália tulajdona; Kisfaludy-ablak. 1910 körül, 62×47,5 cm. Budapest, Róth Amália tulajdona.

28 L. Gellér Katalin: Nagy Sándor üvegablak-művészete és történeti előzményei. Ars Hungarica, 1977/2, 251–266. l.; Le vitrail d'art nouveau hongrois. Quelques données sur les problèmes des courants principaux. Annales du 7e congrès de l'Association Internationale pour l'Histoire du Verre. (Berlin–Leipzig 1977), Liège, 1978, 413–419. l.

29 J. L. Fischer: Handbuch der Glasmalerei. Leipzig, 1914, Tafel 130.

30 Fieber Henrik: Üvegfestészet. Budapest, é.n. 34. l.

31 Nagy Sándor üvegfestményei és kézimunkái. Magyar Iparművészet, 1917, 147. l.; The Studio (Elek Artúr cikke), 1927, Vol. 93. Nr. 406, 61–62. l.

32 A húszas és harmincas évek ismertebb alkotásai közé tartozik: a Vágó József tervezte Ostrom utcai villa fürdőszoba mozaikja: 1928; a szegedi Fogadalmi-templom szentélye, rózsaablaka és Szent Antal kápolnájának ablakai: 1924; Domonkos rendi templom, Budapest: 1930; A Zsidó vallási és Történeti Gyűjtemény üvegdísze: 1931, a Ferdinánd téri (ma: Élmunkás tér) Szent Margit-templom ablakai: 1931–33; Ercsiben a Szent Erzsébet-kápolna: 1934. A debreceni Orvosi Egyetemen és az Országos Levéltárban jelentős díszítő festési munkát végzett.

7/b. Róth Miksa: Párka. 1900 előtt. Ismeretlen helyen

8. Róth Miksa: Pax. 1900. Bp. Mgt.

A marosvásárhelyi együttesről a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott a magyar és a külföldi kritika. A korszak legjelentősebb üvegfestészeti kézikönyvében is közöltek róla reprodukciót. Nagy Sándorral való együttműködéséből született meg a lipótmezei kápolna hat üvegablaka is 1914-ben, mely elérte, sőt több vonatkozásban — elsősorban egységes összhatásával — túl is szárnyalta a marosvásárhelyi üvegablakok egyedülálló teljesítményét.[31]

Róth Miksa a századfordulón fellépő új formai megoldásokkal kísérletező tervező-kivitelező művészek közé tartozik. Későbbi tevékenységét is a századfordulóra kialakult dekoratív stílusa határozta meg. Az első világháború utáni munkái többsége állami és egyházi megrendelésre készült reprezentációs feladat, melyet egy már végképp megmerevedett ízlés diktálta historizáló manírral jellemezhetünk.[32] Üvegablak- és díszítőfestészeti megbízásait azonban továbbra is kiemeli az átlagból a magas technikai színvonal és az épület stílusához alkalmazkodó szín- és formavilág.

Gellér Katalin

9/a, b Róth Miksa: Apollón és Artemis. 1910-es évek. Iparművészeti Múzeum

5/b. Nagy Sándor—Róth Miksa: Budai Ilona. 1913. üvegablak. Marosvásárhely, Kultúrpalota

6/a. Alphons Mucha: A Salon des Cent XX. kiállítása. 1896

6/b. Róth Miksa: Üvegablak. 1897. Bp. mgt.

Saját tervezésű üvegablakai, a Bethlen Gábor kora, Egyházi zene, Világi zene lineáris, erősen stilizált kompozíciók — szimmetrikus szerkezetbe fogott korai műveinek szigorú formavilágát idézik.[29] A marosvásárhelyi üvegablakokon az újrafelfedezett középkori üvegablak készítés módszerét alkalmazta. Az ólomkeretbe foglalt antik üvegen vasoxidos festéssel követte Nagy Sándor lineáris, díszítő elemekben bővelkedő tervét. Végül vasoxidos lazurral vonta be az üveg felületét, mely a színeket tüzesebbé tette.[30] Ehhez hasonlót csak Jan Thorn-Prikker és Gottfried Heinersdorff alkalmazott valamivel később.

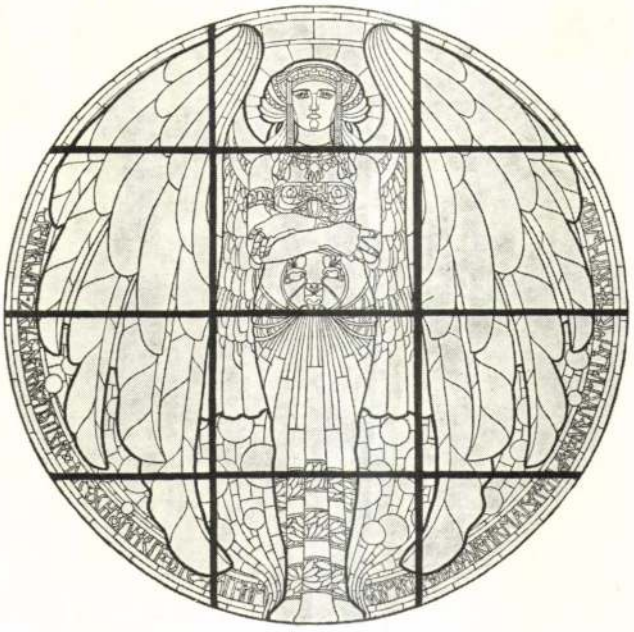

7/a. Koloman Moser: A művészet. Üvegablak a kiállítási épületből. Közölve: Ver Sacrum, II. évf. 7. füzet

A leghosszabb és leggyümölcsözőbb együttműködés a gödöllői műhely alkotóival alakult ki. Amit Morris üvegfestőműhelye jelentett a Preraffaelitáknál, azt jelentette Róth Miksáé a gödöllőieknek. Az 1910-es évek elején egymás után készültek műhelyében Körösfői-Kriesch Aladár és Nagy Sándor üvegablaktervei. Első közös munkájuk a Nemzeti Szalon üvegablak-együttese volt 1907-ben. Ezt követte a velencei Magyar Ház üvegdísze: Attila lakomája (Nagy Sándor terve nyomán) és Attila történetét megjelenítő mozaikjai (Körösfői-Kriesch Aladár tervei nyomán). Ezek az első nagy jelentőségű művek elpusztultak.

Körösfői-Kriesch erősen síkban tartott kompozícióját, szikár grafizmusát élettel töltik meg a színek a budapesti Papnevelő Intézet oratóriumában ma is látható Jó pásztor üvegablakon (1918).[26] Nagy Sándorral több preraffaelita ideálportréra emlékeztető kabinet üvegablakot készítettek, a Leányfej és a Nővérek című, valamint egy Kisfaludy-versre készített kompozíciót.[27] Közös művük volt a Drucker-villa Csongor és Tünde üvegablaka —

4/b. Nagy Sándor—Róth Miksa: Madonna. 1912. k.

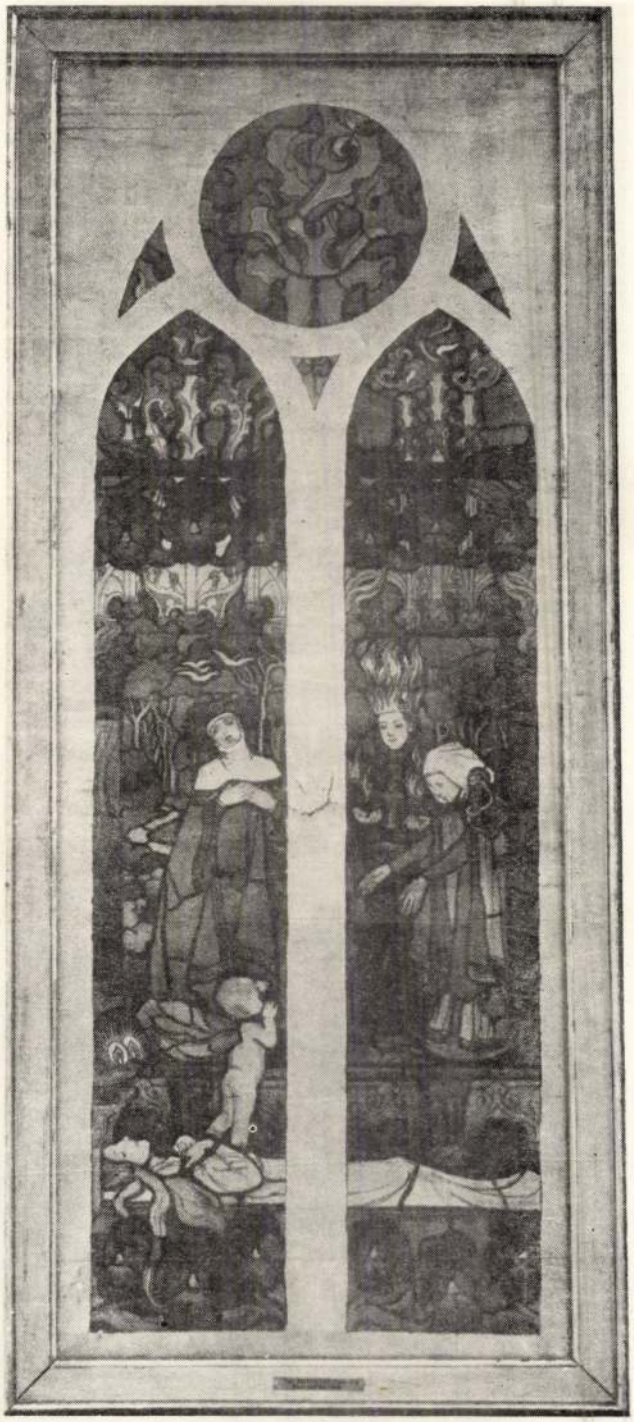

5/a. Josef Mehoffer: Hit, remény, szeretet. Üvegablak-vázlat. 1901. Ptock, Helytörténeti Múzeum

lebegő, filigrán alakjainak megformálásában már az art déco is éreztette hatását (1920).

A gödöllői műhely vezető mestereinek és Róth Miksa munkásságának is kiemelkedő fejezete a marosvásárhelyi Közművelődési Ház üvegablak és mozaikdísze (1913).[28] A Tükörteremben Thoroczkay Wiegand Edének a „magyar mitológia" kedvelt alakjait, helyszíneit népmesei színekkel megjelenítő üvegablakkartonjait és Nagy Sándor székely népballadákat megfogalmazó terveit kivitelezte.

3. Nagy Sándor címlapterve egy kiadatlan közös albumhoz. 1914 körül

Mind a korabeli nagypolgári lakások, mind a gyakran csak felületi díszítésükben dekoratív középületek jellegzetes, szinte elmaradhatatlan tartozéka lett az aranyos csillogású, tüzes színekben ragyogó üvegmozaik és üvegablak. A Róth Üvegfestészeti Műterem készítette, többek közt, a kecskeméti Városháza (1899), a budapesti volt Sonnenberg-bérpalota (1906) és a Pannónia Szálló (1899), a Kerek-téri Babocsay-villa (Népköztársaság útja 127.) üvegablakait. Új lehetőségekkel is kísérletezett: Az Iparművészeti Társulat 1902-es karácsonyi kiállításán cementbe ágyazott, dombormű hatású mozaikot mutatott be. 1905-ben játszó gyermekeket ábrázoló frízt tervezett a Dob utcai iskola homlokzatára.[21]

Legfontosabb munkái közé tartozik a Zeneakadémia üvegmozaik és üvegablak dísze (1907), a salgótarjáni részvénytársaság homlokzati üvegmozaikja (1907), Lechner Ödön Posta-takarékpénztárának homlokzati dísze, a Kernstok Károly terve nyomán készített Bajza utcai volt Léderer-bérpalota homlokzata (1903). De készített bizáncias stílusú mozaikokat is, Kölber Dezső terve nyomán, a Kerepesi-temető Kossuth-mauzóleumába (1909 előtt). Vajda Zsigmond kartonjai után készültek a Széchenyi-fürdő előcsarnokának a ravennai mozaikok kék-arany harmóniáját utánzó mozaikjai (1913). Számos banképület üvegablak- és mozaikdíszét kivitelezte a műhely: Magyar Általános Hitelbank (1914), Pesti Hazai Takarékpénztár (1915), az Osztrák—Magyar Bank palotái (1917) és a Nemzeti Bank.

Legnagyobbszabású munkája a mexikói Teatro Nacional mennyezet-üvegfestménye, Apollo és a kilenc múzsa volt, amelyet Maróti Géza tervezett.[22] Számos magyar és külföldi egyházi megrendelést is kapott a műhely.[23] Közülük kiemelkedik a fasori evangélikus templom homlokzati mozaikdísze (Gorkij fasor), melyben hű tolmácsolója Árkay Aladár erősen stilizáló stílusának, a motívumokat geometrikus formákig leegyszerűsítő dekorativizmusnak.

Róth Miksa a kor szinte minden jelentős üvegablaktervezőjével kapcsolatba került. A francia art nouveau tanulságait művébe építő Rippl-Rónai terve nyomán készült az Andrássy-ebédlő egyik üvegablaka,[24] s a Japánkávéház telefonfülkéjének Tiffany-üvegekből formált virágos ablakai (1904 körül).[25]

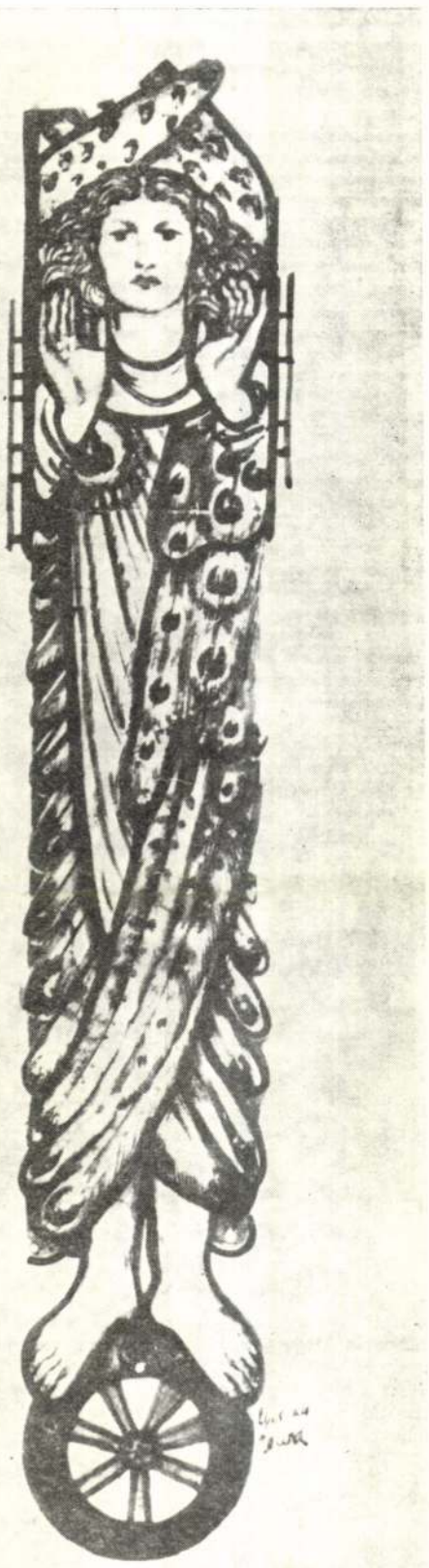

4/a. Burne—Jones: Szeráf. üvegablak karton. Birmingham, City Art Gallery

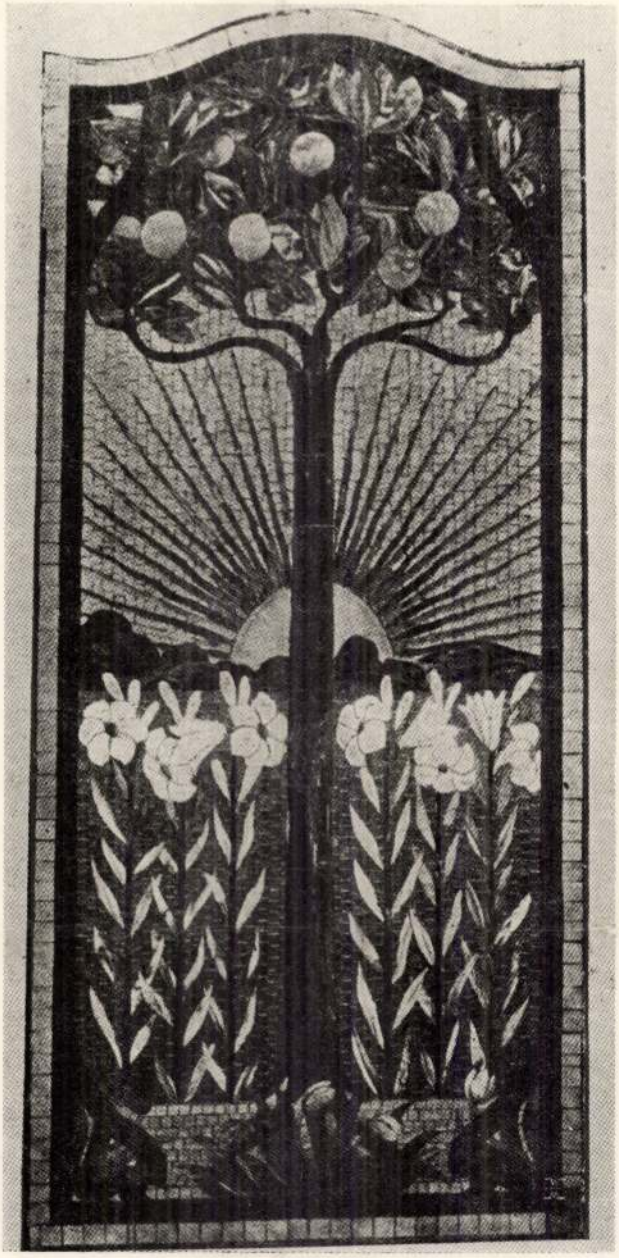

1. Róth Miksa: Felkelő nap. 1900. Bp. Mgt.

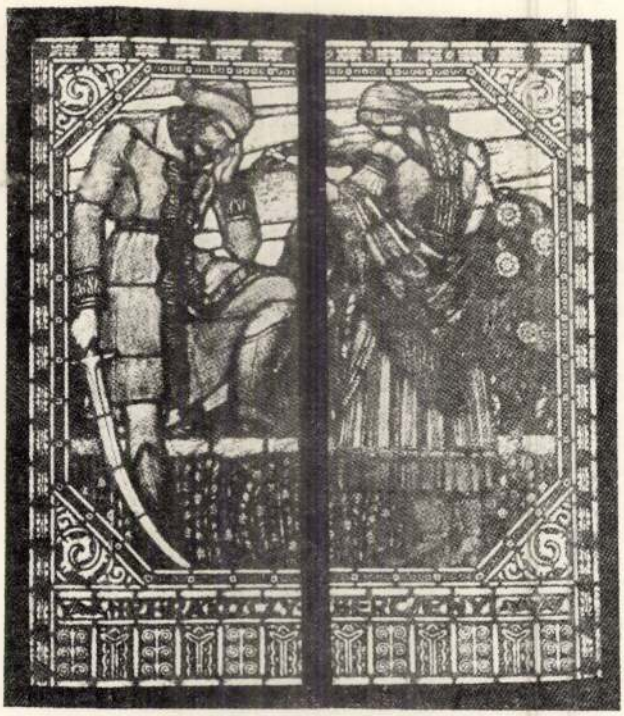

2 a, b Róth Miksa: Egyházi zene, Világi zene. 1913. Marosvásárhely, Kultúrpalota

oldalát, a szecessziós szimbolika ismeretét mutatja az Aesthetic Style szimbolikus virágát megjelenítő üvegablakán, a Napraforgókon.[19]

Az anyagszerű, a formák és színek gazdagságában tobzódó gyümölcsfrízek, tájképek, dekoratív mustrák mellett vallásos tematikájú műveiben fokozottabban érvényesítette szimmetrikus szerkesztésre és — bizánci előképek nyomán — frontális beállításra építő kompozíciós módszerét (Krisztus, Angyali üdvözlet 1903, Madonna 1906 előtt, Patrona Hungariae 1907). De számos a technikának ellentmondó műve is született: a Deák Mauzóleum Székely Bertalan festményének mozaikátirata, a Szent István-templom (Bazilika) Lotz, Benczúr, Deák—Ébner és Vastagh György festményei nyomán készült mozaikjai (1905).

Róth Miksa az 1900-as párizsi világkiállítás óta szinte minden jelentős külföldi és magyar kiállítás résztvevője és díjazottja volt.[20] Majoros (Mayböhm) Károly, illetve Majoros és Bátky, Forgó J. és társa, Waltherr Gida, Bosnyák és Várnay mellett a Róth-műhely kapta a legtöbb s legrangosabb megrendelést. Róth-Miksa egyre nagyobb műhellyel dolgozott. Vázlatfüzetek, kartonok százai jelzik a sokféle stílusban, a historizáló motívumokhoz egyre nagyobb dekoratív szabadsággal nyúló, mindig magas technikai színvonalú műveket létrehozó műhely munkáit.

Mindenestül Pedighlen, az Emlitett Öregh Tárházban Öreghjeb, s apróbb foglalásban és a' nelkül való Képek, Czemerek, Mindenestül találtattak Száz hét.
Item Ugyan az fölleb megh irtt Öregh Tárház ajtaja mellett belől Két felől fabul faragott, két fél Unicornis Szarvastul.
Item Ultimo ugyan azon Tárháznak bótozattyara föl menvén találtunk külömb külöm féle Tengeri álotokat, ötven négy Darabbul állokat, És más réghi Antiqwitásokat Ritásokkal Edgyütt.

Inde Nos super peracta perinserta rerum Antiquitatum clenodiorum aliorumque in prespecificata domo Thesauraria Fraknensis repertorum mobilium inventatione et secundum insertam normam facta conscriptione praesentes literas Nostras jurium intro denotatorum dominae Principisae et dominorum comitium exponentium futura pro cautela deseruituras extradantas duximus et concedendas communi svadente justutia die 6. Januarii 1725 Sigismundus Paszeny Judl. Comit. Soproniensis s.k. P. H. Alexander Toth Jurassor I. Comit. Soproniensis s.k. P.H.

RÓTH MIKSA

KUTATÁS

RÓTH MIKSA (1865—1944)
A MAGYAR ÜVEGABLAK-MŰVÉSZET FÉNYKORA

A 19. század végén a magyar üvegablak-művészet nemzeti és internacionális témákat váltogatva alakult ki. A fejlődésben döntő fordulatot hozó Róth Miksa, apja Róth Zsigmond örökébe lépve, 1884-ben alapította meg üvegfestészeti intézetét.[1] Az első magyarországi próbálkozásokra, a fertőrákosi és a soproni üvegfestőműhelyben, valamint Kratzmann Ede Országos Üvegfestészeti Intézetében készült alkotásokra a romantika és neogótika archeológiai szemlélete nyomta rá bélyegét.[2] Célkitűzésük az elpusztult üvegablakok forma- és színvilágának felidézése volt. Róth Miksa megbízásainak jó része is „restauráló" feladat, az adott templom stílusához alkalmazkodó, historizáló mű lesz.

Műhelye megalapítását 1883-ban tanulmányút előzte meg, melynek során felkereste a középkori üvegablak-művészet jelentős emlékeit. A többségükben apró, alig kivehető jelenetekből összeszőtt román stílusú és gótikus üvegablakokat a fényjáték tárgy nélkülivé, szinte anyagtalanná teszi. A fénymisztika jelentős eleme marad az új üvegablak-művészetnek is, mely két ellentétes hatás, a reneszánsz képi konvenció és a középkori üvegablakok szőnyegszerű dekorativitása között ingadozott, melyl az új elemként társult a magában az anyagban és technikában rejlő formaelemek absztrakció felé hajló kiemelése. Róth Miksa tanulmányúton készült másolatai, például a marburgi katedrális üvegablakrészlete azt mutatja, hogy nem az egész dekoratív színességét igyekezett visszaadni, inkább egy-egy figurát emelt ki a hatalmas együttesből. Tapasztalatait elsősorban korai, historizáló műveiben kamatoztatta.[3]

A neogótikus formálás jegyében készültek első itthoni művei, a Steindl Imre megbízásából készült máriafalvi templom (1887), majd a budapesti belvárosi templom apszisába tervezett üvegablakok (1889). Az Országház üvegablakai és kupolaterve már többféle történeti stílus kombinációjából született.[4] A Millenniumra készült „Vajdahunyadi vár" előszobáját, királyi lakosztályát és kápolnáját az ő üvegablakai díszítették.[5] Magyar szent királyokról készült sorozata tökéletesen belesimult a hazai historizáló hagyományba.[6]

A század utolsó éveitől a nagypolgári lakások díszítésére szánt üvegablakokon és üvegmozaikokon dekoratív formálású virágmotívumok, tájak tűntek fel. Az üvegablak a belső berendezés fontos elemévé válik, szín és formavilága, a berendezés többi tárgyához hasonlóan, az egységes összhatást szolgálja. A szecessziós ornamentika uralkodóvá lesz, nyugtalanul kitágítva az egyes tárgyak határát, egységgé kovácsolva az enteriőrt. Az új formanyelv első jelentős darabja Róth művében Alphons Mucha 1896-os, a Salon des Cents XX. kiállítására rajzolt plakátja nyomán készült.[7] Eugène Grasset kecses nőalakjainak hatása is érződik néhány korai üvegablaktervén,[8] míg a francia art nouveau középkori üvegablak technikát idéző, cloisonnizmusnak nevezett iránya, Róth művében is, csupán dekoratív tanulságaiban van jelen.

A pályáján bekövetkező fordulat, a historizmussal való időszakos szakítás elsősorban a Tiffany-üveg megismerésével hozható kapcsolatba. 1897-ben ismerte meg Karl Engelbrecht hamburgi üvegfestőt, aki műveiben már a Louis C. Tiffany által felfedezett „amerikai üveget" („favril glas") alkalmazta. Először ő látta el Róth Miksa műtermét az új üvegfajtával.[9]

Louis C. Tiffany 1893-ban a chicagói kiállításon mutatta be az általa felfedezett opalizáló üveget.[10] A középkori technikát követő ólomkeretbe foglalt antik üveg, vagy a silányabb üvegre zománcfestést alkalmazó technikák helyett új, az anyagszerűségnek jobban megfelelő módszert alkalmazott. A Tiffany-féle üveg sajátossága, hogy magának az anyagnak különböző felületi részei (sima, recézett, szemcsés, hullámos) határozzák meg a kompozíciót. Gyakran az üveg márványos erezése rajzolja ki az ábrázolt virágmotívumok rostjait, erezetét.

Róth Miksa új, a dekoratív formálást tükröző elveit a következőképpen fogalmazta meg: az üvegfestő „. . . a természetesen színezett üvegből alkotja meg, mozaikszerűen alkotott képét, amelynek erőteljes kontúrjai gyanánt az összekötő ólmot használja fel, és csakis egyes finomabb rajzokat, mint például az arc, kezek, stb. kontúrjait festi meg".[11] A Tiffany-féle módszert Róth Miksa alkalmazta először az Osztrák—Magyar Monarchia területén. 1898-ban a Magyar Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításán bemutatott Hattyús üvegablakát már Tiffany-üvegekből készítette.[12] Róth Miksa honosította meg Magyarországon az üvegmozaik technikát is. 1899-ben az opalescens üvegek és üvegmozaik technika alkalmazásáért elnyerte az iparművészeti aranyérmet.

Róth Miksa opalizáló üvegből készült ablakai rendkívül változatos, a szecesszió nemzetközi eszköztárából biztos kézzel merítő alkotások. A szecessziós szimbolika számos motívumát beépítette tájképes, hattyús vagy csupán floreális motívumokból felépített üvegablakaiba. Az 1899-ben készült Párka és az 1900-as párizsi kiállításon ezüstérmet nyert Felkelő nap és Pax címet viselő vegyes technikával készült (üvegmozaik és Tiffany-üveg) művei erősen szimmetrikus felépítésűek.[13] A geometrizáló hajlam, s az antik mitológiára utaló alakok beépítése az osztrák és a német szecessziós üvegablak-művészettel rokonítja művét. Apollón és Artemis c. üvegablak párja az antikizáló irány legsikerültebb darabjai közé tartozik.[14]

Számos művét a „magyaros szecesszió" körébe kapcsolhatjuk. Népművészeti motívumot dolgozott fel Tulipános majolika frízén.[15] A népművészeti motívum dekoratív átformálásának útján kevésbé sikeres próbálkozás volt az 1901-ben, az Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításán bemutatott Tiffany-üvegből készült Liliomos tájkép, mely népművészeti motívumokra utaló keretével disszonáns összhatást eredményezett.[16] Az ugyanitt bemutatott üvegmozaik kandalló a szecessziós formakincs könnyed és magas színvonalú felhasználását mutatja, melyet a vonal szabad játékával szemben geometrizáló összefogottság ural.[17] 1900-ban készült Gránátalmás mozaikján, a Tulipánoshoz hasonlóan, dekoratív frízbe rendezi a plasztikusan kiemelkedő gyümölcsformákat.[18] A Zsolnay-féle eozin felhasználásával kialakított motívumot, a számos hasonló formai megoldású mű közül kiemeli a lüszteresen csillogó anyag szépsége. Megint más

Művészettörténeti Értesítő 1980/2

OPALESCENS ABLAKOK.
KÓTH MIKSÁTÓL.

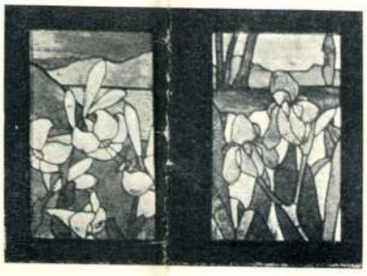

RÓTH MIKSA.
ÜVEGMOZAIKOK.

Magyar Iparművészet
1903.

Róth Miksa üvegfestő-iparművész (1865-1944).
Róth Miksa emlékkiállítása a Kecskeméti Galériában.

Magyar Építőművészet, 1986. 2. sz. 61. old.

Kánya Katával és Dömsödi Gáborral. Szerkesztő: Szántó Ferenc, Énekes Zsuzsa. Gyártásvezető: Jakab Jenő. Rendező: Kun Zsuzsanna

17.00: Képújság

17.15: Tv2

Benne: Riportok – Időjárás – Zene

17.45: Domínó

Telefonos játék

18.00: TELESPORT (25')

Műsorvezető: Gulyás László. Szerkesztő: László-Bencsik Judit. Gyártásvezető: Stadler Zoltán. Rendező: Bodor László

18.25: Gyerekeknek

Titkos völgy (27')
Angol gyerekfilmsorozat
XXVI/1. rész: A nagy tervek
Írta: Terry Bourke. Zene: Bob Young. Rendező: Howard Rubi és Terry Bourke
Magyar szöveg: Neményi Róza
Szinkronrendező: Váral Ibolya

18.52: Tv2

Benne: Hírek – Műsorajánlat

19.00: Részleges napfogyatkozás

Csehszlovák film (1982 – 80')
Írta: Daniela Fischerová. Zene: Zdenek Pololáník. Fényképezte: Emil Sirotek. Rendező: Jaromil Jireš
A 14 éves Marta leesik a körhintáról, és – valószínűleg a súlyos baleset következtében – megvakul. Intézetben sajátítja el azt a tudást, amely a nem-látó élethez kell, s közben segít neki egy pszichológus is. A nagy trauma mellett Martának azt a tényt is fel kell dolgoznia, hogy szerencsétlenségében a húga is hibás.
Szereplők: Lucie Patiková, Blanka Bohdanová, Oldrich Navratil, Jana Březinová
Magyar hangok: Somlai Edina, Császár Angela, Blaskó Péter, Csondor Kata. Magyar szöveg: Molnár Anna. Szinkronrendező: Juhász Anna

20.20: Tv2

20.30: ÚTMUTATÓ

A vallási szerkesztőség műsora (30')
Az imádság: beszélgetés Istennel.
Szerkesztő-műsorvezető: Rapcsányi László

21.00: HÍRADÓ 2. (20')

21.20: Tv2

21.30: Nulladik típusú talá!kozások

Sci-fi magazin. Déri János műsora (35')

22.05: A Stromboli

NSZK-kisfilm (38')
Franz Lazi és Heinz von Matthey filmje
Szicília partjaitól 70 km-re fekszik a Tirrén-tenger természetes világítótornya, Európa egyetlen állandóan működő tűzhányója. A szigeten élőkkel ismerkedhetünk meg a filmben.
Magyar szöveg: Nemerkényi Antal
Szinkronrendező: Aprics László

22.45: Tv2

Benne:

Európalul (30')

Portréfilm Kovács József cigányköltőről
Riporter: Rózsa Péter. Szerkesztő: Ráduly Margit

Kb. 23.00: Napzárta

SKY–EUROSPORT 6.00: Nemzetközi üzleti híradó 6.30: Európai üzleti hírek 7.00: D.J. Kat Show 8.30: Eurobik 9.00: Motorkerékpározás 10.30: Nemzetközi autó- és motorsport 11.30: Eurobik 12.00: Jégkorong 14.00: Tenisz 16.30: Kosárlabda 17.00: Karate 18.00: Cselgáncs 18.30: Ki a világ legerősebb embere? 19.00: Labdarúgás 19.30: Eurosport hírek 20.00: Jégkorong 21.00: Pankráció 22.00: Műkorcsolyázás 24.00: Biliárd 2.00: Eurosport hírek 2.30: Krikett

SUPER CHANNEL 6.30: Győzelem Morris Cerullóval 7.00: Napkezdet 8.30: Dokumentumműsor 9.00: Egyveleg 12.30: Dokumentumműsor 13.00: Japán üzleti hírek 13.30: Egyveleg 16.00: Forró drót 17.00: Hullámhosszon 19.00: Honey West 19.30: Richard Diamond 20.00: Útifilm 20.30: Oroszország 11. 20.55: Sporthírek 21.00: Sportmagazin 22.00: Nemzetközi hírek 22.10: Hollywoodi sztárok 22.20: Dokumentumműsor 22.50: Dokumentumműsor 23.30: Horrorkoktél 0.20: Nemzetközi hírek 0.30: Kék éj 1.30: Egyveleg

TV5 16.05: Hírek 16.15: Helyzetkép 17.15: Női szemmel 17.45: Angyalok konyhája 18.00: A kis herceg 18.10: Inimi-nimagimo 18.20: Kanada két keréken. Új-Brunswick – A Fundy-öböl 18.50: Francia nyelvű dalok 19.00: Hírek és időjárás 19.20: Pillantás 19.30: Az FR3 tévéhíradója élőben 20.00: Rendkívüli kiküldött 21.00: Tévéhíradó és időjárás 21.35: Kulturális előleves 23.05: Hírek 23.20: Eurovíziós dalverseny

RTL 6.00: Halló, Európa! 8.35: Vásárlók magazinja 9.20: A riói csillag. NSZK film (f.f.) 11.00: Kockázatos 11.30: Vásárlók magazinja 12.00: Játékshow 12.35: Rendőrségi jelentés. Éjszakai műszak 13.00: Játsszon az RTL-lel! 13.10: A kalapács 13.35: Kaliforniai klán 14.25: A springfieldi történet 15.10: A vadrózsa 15.52: Hírek 15.55: Mini Playback-Show 16.45: Kockázatos! 17.10: Játékshow 17.45: Csillagtallér 17.55: Hírek 18.00: A hatmillió dolláros férfi. Csak idő kérdése az egész 18.45: Híradó 19.15: Knight Rider. Gyors démonok 20.15: Columbo. Amerikai krimi. Gyilkosság, füst és árnyak 22.00: Vigyázat, robban! 22.55: Sztárügyvédek, trükkök, perek. Ha a béka megharapja a bírót 23.55: Hírek, időjárás 0.05: Nők, sikátorok és bűnök bonyolult szövevénye. Olasz-amerikai film

SAT1 6.00: Jó reggelt a SAT1-gyel! 8.30: Hírek, időjárás 8.35: Szomszédok 9.00: Hírek 9.05: Közkórház (ism.) 9.50: Tévébolt 10.05: Hírek 10.10: Folytassa, Cleo! 12.00: Műsorelőzetes 12.05: Szerencsekerék 12.45: Tévétőzsde 13.35: Bingo 14.00: Rendőrakadémia. Rajzfilmsorozat 14.25: Közkórház. Joe és Rose 15.10: Szomszédok. Szerencsém volt 15.35: Tévébolt 15.50: Bonanza. Halálos tévedés 16.45: Matt Houston. Egy húsz éves rémálom 17.40: Hírek, időjárás 17.45: Műsorelőzetes 17.50: Teddy Z. Micsoda majomcirkusz 18.15: Bingo. Játék-show 18.45: Jó estét, Németország! 19.15: Szerencsekerék 20.00: MacGyver. Csellók és csibészek 20.55: Hírek 21.00: Hegyi emberek. Amerikai kalandfilm 22.50: A nap hírei, sport, időjárás 23.05: A Spiegel tévériportja 23.35: A nagy utak. Francia-olasz krimi 1.05: MacGyver (ism.) 1.55: Műsorelőzetes

PRO7 6.30: Maxwell ügynökség 7.15: Marco 7.40: Flipper 8.05: Richmond Hill 8.50: Big Valley 9.40: Cade Seriff 10.25: Roseanne 10.50: Murphy Brown 11.20: Starsky és Hutch 12.10: A riksás. Kínai akció-filmvígjáték 13.30: Big Valley. Kincs a folyóban 14.25: Marco. Rajzfilmsorozat. Az új lakás 14.50: Tapsi Hapsi 15.20: Hírek, időjárás 15.30: Flipper. Viharjelzés 15.55: A béke birodalma 16.50: Roseanne. Szerelmi örőm – szerelmi dal 17.15: Harapós borharapó. Dögkeselyűk 17.35: Hírek, időjárás 17.50: Diamonds. Méregre építve 18.45: Tapsi Hapsi 19.15: Starsky és Hutch. Férfi a zongoránál 20.15: Ördög és pokol! NSZK filmvígjáték 22.05: Szöktetés. Amerikai akciófilm 23.45: Örvény. Angol krimi 1.20: Hírek, időjárás 1.30: A százszorszép szirmai (f.f.). Francia filmvígjáték 3.10: T. H. E. Cat. Profi profi ellen

3SAT 14.25: A zenedélután programja 14.30: Collegium Musicum Schloss Pemmersfelden 16.30: Beethoven: Holdfényszonáta 16.45: Ferdinand 17.16: Műsorismertetés 17.20: Mini tévéhíradó 17.30: Halló Rolf! Állatmagazin 18.00: Képek Ausztriából 19.00: Ma 19.22: 3SAT-stúdió 19.30: Soko 5113. Halál a kémcsőből 20.15: Külföld 20.50: Libéria 21.15: Egy menekülés állomásai avagy A baseli száműzetés 21.45: Kulturális hírek 21.51: Sporthírek 22.00: Osztrák tévéhíradó 22.25: Osztrák tévéhíradó – da capo 22.30: Fülöp-szigetek: Nagarao 22.45: Klub 2

CSEHSZLOVÁK 1. műsor 8.10: Iskolásoknak 8.30: Német nyelvtanfolyam 9.00: Események, kommentárok (ism.) 9.30: Hírek 9.35: Fiatalok tévéestje (ism.) 11.05: Sportvisszhangok 11.35: Hírek 13.00: Szatellit Olümposz (francia magazin) 15.55: Hírek 16.00: Farsangi szokások 16.20: Szórakoztató műsor 17.35: Vásári pillanatok 17.40: A nap percei 17.50: Piac, kereskedelem, pénzügy 18.50: Torna 19.00: Esti mese 19.20: Időjárás 19.30: Tévénapló 20.00: Ma este én játszom (tévéjáték) 21.25: Események, kommentárok 21.55: A párbeszéd stúdiója 22.35: Zenei nokturno 23.20: Hírek

2. műsor 8.00: Piac, kereskedelem, pénzügy 17.00: Kapcsolat stúdió (fiatalok műsora) 18.00: Esti mese 18.20: Német nyelvtanfolyam 18.35: Hírmagazin 19.00: Nemzetiségi magazin 19.30: Tévénapló 20.00: Polip (olasz tévésorozat) 21.10: Az aranykaland (dok.-film) 21.35: Híradó 21.58: Sport 22.05: Adjanak szót a költőnek (Jan Smrek íróról)

JUGOSZLÁV 1. műsor: 9.10: Műsorismertetés 9.15: Hírek 9.20: Tévénaptár 9.30: A kis világ 10.00: Iskolatelevízió 12.00: Hírek 12.05: Műsorismertetés 12.10: Képújság 12.20: Műholdas program – Régi az újért 16.40: Műsorismertetés 16.46: Hírek 16.50: Tévénaptár 17.00: Iskolatelevízió 17.30: Horvátország ma 18.15: A kis világ 18.45: Horvát kulturális hagyaték 19.15: Rajzfilm 19.30: Tévénapló I. 20.00: Szerelem Lidiáért (filmsorozat) 20.55: Lottóhúzás 21.00: Premier plánban – Kapcsolásos műsor 22.30: Tévénapló II. 22.50: Angol nyelvű hírek 22.55: Európai filmklub – Játékfilm 0.25: Hírek.

2. műsor: 15.45: Képújság 15.50: Jó napot! 16.00: Elmulasztották – nézzék! 18.00: Jó estét! 18.05: Négy szög, egy gömb 19.00: Zenés hétköznapok 19.30: Dokumentumprogram 20.00: Rajzfilm 20.10: Esti mese 20.15: Ötven plusz 21.00: Humoros-sorozat 22.00: Riportműsor 22.15: Filmsorozat 23.15: Hírek 23.35: Filmsorozat 0.35: Jó éjszakát! – Határtalan álom – Képújság

OSZTRÁK 1. műsor 9.00: Tévéhíradó, 9.05: Családi kapcsolatok 9.30: Angol nyelvlecke 10.00: Iskolatévé 10.30: Cinkelt kártyák 12.05: Hétfői sport 13.00: Tévéhíradó 13.10: Mi 13.35: Roseanne. A gesztusok nyelve 14.00: A Waltonok. A lelenc 14.50: A holnap mesterei 15.00: Te meg én. Gyermekműsor 15.05: A tévézés örömei 15.30: An-tantenusz. Énekelj és játssz velünk – japánul! 15.55: Vif-zack 16.10: Degrassi Junior. Fekete-fehér 16.35: Mini lexikon 17.00: Mini tévéhíradó 17.10: Wurlitzer 18.00: Tévéhíradó 18.05: Mi 18.30: A boldog család. Két ház, pénz semmi 19.30: Tévéhíradó 19.53: Időjárás 20.00: Sporthírek 20.15: Univerzum. James Cook nyomában III/1. 21.00: Selfman és reklám 21.07: Oldalpillantások 21.15: Skarlát és fekete. Angol-olasz film 23.35: Hunter. A legjobb barátnő 0.20: Tévéhíradó

2. műsor 8.30: Időjárás 16.50: Művészlexikon 16.55: Akkoriban 17.00: Iskolatévé 17.30: Tájékozódás 18.00: Jog a szerelemhez 18.30: Oroszlánbőgés 19.00: A tartományok mai napja 19.30: Tévéhíradó 19.53: Időjárás 20.00: Kulturális magazin 20.15: Úgy szeretem az én Bécsemet! 21.00: Selfman + reklám 21.07: Külföldi jelentés 22.00: Tévéhíradó 22.25: Tévéhíradó da capo 22.30: Sporthírek 22.45: Klub2. Vitaműsor, majd Tévéhíradó

SZOVJET 4.30: 120 plusz 30 perc 7.00: Aktuális riport 7.20: Dzsessz 7.05: Bocsáss meg, Oroszország!. (film 1. rész) 9.00: Német nyelvlecke 10.00: Hírszolgálat 10.15: Emlékezés a dalra 13.00: Hírszolgálat 13.15: Hivatás. (film) 14.30: F Mendelson: Olasz szimfónia 15.00: Együtt a bajnokokkal 15.30: Zenés műsor kamaszoknak 16.30: Nemzetközi hírek 16.45: Politikai párbeszédek 17.30: Rajzfilm 17.35: Dok. film 18.05: Egyedülállók. (film 2.) 19.00: Híradó 19.45: Vetélkedő 20.30: Nyílt beszéd 21.30: J. Rahlin hegedül 22.10: Hírszolgálat 22.30: Mirgorod és lakói 23.40: Robert Amirhanján portréja

REVANS — SAT — KFT

Hagyományos és műholdvevő antennák forgalmazása és szerelése. Antennás szerelvények, szűrők, közösítők, leágazók, elágazók, erősítők, kábelek (CATV) nagy választékban.
Ajánlatunk „R-SAT" frekvenciastabil, postai típusengedélyezett AM mikrocsalád, egyedi és közösségi kivitelben.
Kedvezmény: A nálunk vásárolt R-SAT nagyközösségi rendszert díjmentesen felszereljük.
Címünk: Bp. Zsálya u. 32. 1144
Telefon: 183-5044

2

„R-SAT"
— a minőséget csak egyszer kell megfizetni!

sokféle módja van.

BANK

KOSSUTH

KEDD ÁPRILIS 9

4.30: REGGELI KRÓNIKA
Műsorvezető-szerkesztő: Csák Elemér és Király Edit. Hírszerkesztő: Herman József. Zenei szerkesztő: Jeney Erzsébet

8.00: HÍREK. Időjárás

8.05: Hangszemle
Szerkesztő: Szebeni Gál Vera

8.20: Válogatott perceink
Körkép egy hét belpolitikai riportjaiból
Szerkesztő: Szél Júlia

8.50: Külpolitikai figyelő

9.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

9.05: NAPKÖZBEN
Közérdekű magazin
Szerkesztő-műsorvezető: Dám László. Zenei szerkesztő: Adorján Ágnes
Az adás idején hívható szám: 138-7951
Kb. 9.50: Reklám
10.00—10.05: HÍREK. Időjárás. Útközben
10.50: Reklámhírek (x)

11.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

11.05: TIPP
Kulturális programajánlat

11.10: Országok, tájak népzenéje
Koreai hagyományos zene

11.35: Széchenyi István naplójából
Fordította: Jékely Zoltán. Válogatta és rádióra alkalmazta: Oltványi Ambrus
1820—1823
(Részletesen I. héttől, K. 11.35)
(XII/3. rész: holnap, K. 11.35)

11.55: Reklám

12.00: DÉLI KRÓNIKA
Szerkesztő: Gárdai László

12.30: Ki nyer ma?
A budai Várban
Játék és muzsika tíz percben
Helyszín: a Magyar Nemzeti Galéria kupolaterme

12.40: Múzeumi híradó (x)

12.43: Reklám

12.45: Világújság
Nemzetközi sajtószemle
Szerkesztő: Narancsik Ágota

13.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

13.05: Klasszikusok délidőben
Kapcsoljuk a Magyar Nemzeti Galériát
A Budapesti Fúvósegyüttes hangversenye
Művészeti vezető: Berkes Kálmán
1. Hummel: Esz-dúr partita, 2. Mozart: c-moll szerenád K. 388, 3. Vukán György: a) Renáta, b) Ima-blues, c) Borszínű tenger-ragtime

14.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

14.05: Poggyász
Tudnivalók utazóknak
Csillag Sándor műsora
A 13.00—15.00-ig hívható szám: 138-8972

14.35: Dzsesszmelódiák
Count Basie és Oscar Peterson, valamint J.J. Johnsson, Kai Winding, Bennie Green és Willie Dennis felvételeiből
Kiss Imre műsora

15.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

15.05: Rádiószínház
A hűség útvesztőiben
Groteszk hangképek egy asszony gondolataiból. Írta: Gyárfás Miklós
Egy asszony vallomása, aki 18 éve óta hűséges férjéhez. Még álmában is rendíthetetlen, pedig nem akármilyen férfiak a kísértők...
Anna — Tolnay Klári, Az állatkerti úr — Ajtay Andor, Telefonhang — Benkő Gyula, A diák — Deák B. Ferenc, Julius Caesar — Inke László, Az orvos — Latinovits Zoltán, Shakespeare — Zentay Ferenc, A férj — Molnár Tibor
Rendező: Marton Frigyes (1964)

15.51: Radioton-korongokról

16.00: DÉLUTÁNI KRÓNIKA
Szerkesztő: Ónody György

16.10: Műsorajánlat

16.15: Vesszőparipám
Szerkesztő-riporter: Vajek Róbert

16.25: Kenguru
Sportműsor gyerekeknek
A műsort dr. Arday László, Molnár Dániel, Sipos János és Székely Éva készítette

17.00: HÍREK. Időjárás. Útközben

17.05: Útjaink
A magyar szociológia újjászervezői: Heller Ágnes
A filozófus nem kedvtelésből ment a Szociológiai Intézetbe, hanem „a körülmények hatalma" kényszerítette erre.
Szerkesztő-műsorvezető: Sipos Júlia

17.25: A Szabó család
Írta: Forgács István. Dramaturg: Major Anna. Rendező: Bozó László
(Ism. csütörtök, K. 11.25 és vasárnap, Éjfél után 1.03)

17.55: Műsorajánlat

18.00: ESTI KRÓNIKA
Szerkesztő: Gárdai László

18.30: Ráadás
Szerkesztő: Simkó János

19.00: HÍREK. Időjárás

19.05: Sportvilág
Szerkesztő-műsorvezető: Molnár Dániel

19.15: Láttuk, hallottuk
Művészet- és művelődéskritika
Szerkesztő-műsorvezető: Mélykuti Ilona

19.30: Hol volt, hol nem volt...
Misi Mókus kalandjai — 8. rész. Írta: Tersánszky Józsi Jenő. Elmondja: Almási Éva

19.39: Mondókák, gyermekjátékdalok, körjátékok
a Bass László—Kalbinger Pál ének- és hangszerkettős előadásában

19.50: Hajszálgyökerek
Róth Miksa üvegtervező-művészről — jövő időben
Aki még sosem látott egyetlen üvegablakot sem a műveiből, merésznek tarthatja a kijelentést: egyedülállóan nagy művész volt.
Varga Vera művészettörténész-muzeológussal beszélget Ránki Júlia
Szerkesztő: Linka Ágnes. Felelős szerkesztő: Cservenka Judit
(Ism. holnap, P. 10.50)

20.00: HÍREK. Időjárás

20.05: Renáta,
akit tíz hónapon át Szabó Erzsébetnek hívtak
1987. december 23-án a budapesti Halló büfé előtt hagyott babakocsiból ellopták az akkor két hónapos Horváth Renátát. A megkerült kislány ma már három és fél éves . . .
Trebitsch Péter műsora

20.35: Népdalkórusok, hangszerkettősök

21.00: HÍREK. Időjárás

21.05: A hang árnyéka
— Danilo Kiš emlékezete
Irodalmi est a Kossuth Klubban. Összeállította: Vujicsics Sztojan. Km.: Eörsi István, Konrád György, Petri György, Rajk László, Vujicsics Sztojan, valamint Vallai Péter. Szerkesztő: Bán Magda
(Cikk a 2. oldalon)

22.00: KÉSŐ ESTI KRÓNIKA
Szerkesztő: Ónody György

22.30: Kapcsoljuk a 6-os stúdiót
Székely István zongorázik
1. Bach: h-moll francia szvit. 2. Beethoven: C-dúr szonáta op.2. No.2.
23.00—23.05: HÍREK. Időjárás

Kb. 23.45: Régi kórusmuzsika

24.00: HÍREK. Időjárás

0.10: Himnusz

0.15—4.20: Éjfél után

Adókarbantartás
Ma, középhullámon, a Petőfi rádió műsorát Pécs 8-tól 14-ig, Győr 8-tól 12-ig nem sugározza, Szombathely pedig 8-tól 14-ig csökkentett teljesítménnyel továbbítja.

PETŐFI

4.30—6.00: Reggeli zenés műsor
Adásvezető bemondó: Johannesz Zsuzsa
4.33: Dallamról dallamra. 5.03: Népdalok. 5.33: Szórakoztató dallamok

6.03: REGGELI CSÚCS
Felelős szerkesztő: Ördögh Csilla. Műsorvezető: Báthory Gábor
Az adás idején és 17.00—19.00-ig hívható telefonszám: 138-8628

7.37: Sportreggel
Reggeli sípszó. Labdarúgó magazin
Munkatársak: Fülöp László és Pörzse Sándor
Szerkesztő: Szepesi György

7.58: Műsorismertetés

8.00: HÍREK. Időjárás

8.05: Rivaldafényben
Van Morrison 1990-es Enlightenment (Megvilágosodás) című lemeze
Szerkesztő: Szőke Cecília

9.00: HÍREK. Időjárás

9.03: TÁRSALGÓ
Ötvenhét perc irodalomkedvelőknek
A magyar Woodstock-nemzedék
Déry Tibor legendája — Presser Gábor amerikai álma — Üvöltés a beatnemzedékről — Vámos Miklós gerillakorszaka — A próféták Illés szekerén — Úton... úton... azóta is — Volt egyszer egy hatvannyolc
Szerkesztő-műsorvezető: Antall István. Zenei munkatárs: Bankó Éva. Rendező: Vas János
(Ism. vasárnap, P. 21.18)

10.00: Operettkedvelőknek
Daljátékokból
Szerkesztő: Bitó Pál

11.00: HÍREK. Időjárás

11.03: Mit üzen a Rádió?
A műsort Kerényi Mária és dr. Szegő Tamás vezeti
(A vasárnapi, K. 13.30-as adás ism.)

11.33: Fecskeköszöntő
Muzsika gyerekeknek

RELAXA tananyagainkkal (3000.Ft/szett) és egy egyszerű magnóval, vagy a mikroprocesszoros RELAXOMAT készülékkel (30 000Ft) önállóan, örömmel tanulhat franciául, olaszul, oroszul vagy spanyolul és természetesen németül, angolul

Kérje ismertetőnket! Jöjjön, próbálja ki:
RELAXA Kft. Bp.V. SZERB u. 9.
Szeged Deák F.u. 23. / Debrecen Piac u.56.
Győr Árpád út 54

GYŐR HÉTFŐTŐL PÉNTEKIG 5.55: Műsorismertetés 6.30: Körzeti hírösszefoglaló 6.45: (Egy) vélemény... 7.00: Nyugat-dunántúli krónika 7.15: Körzeti lapszemle 7.30: Csak pletyka volna? 7.45: Sport. Kedd: Fogadóóra. Dr. Bai László műsora, szerda: Hétközben, csütörtök: Filmlevél, péntek: Hétvégi programok 16.00—18.00: „Az Ön rádiója" (Az 1350 kHz-es középhullámú adón) (A hét minden napján) (Szerk.: Tislér Erzsébet, Tóth Pál, Szentágotai Attila, Gy. Németh Péter, Pongrácz Judit)

SZOMBAT 8.00—10.00: Hírek, tudósítások, lapszemle. Szombati magazin. Közben 8.30: Rejtvény, zenei kívánságok 9.50: Reklám, eredményhirdetés, sport, programajánlat (Szerk.: Hőgye Attila)

VASÁRNAP 9.00: Jó reggelt! Hírek, időjárás, útinform 9.10: Világ körüli úton az egész család. Vitorlással az óceánokon. Szerk.-rip.: Babiczky Klára — Zenevonat. Czafit Róbert zenei összeállítása 10.30—11.00: Szlovén nemzetiségi műsor (Szerk.: Francek Mukić)

DANUBIUS RÁDIÓ

5.00: szerk.-mv.: Kálmán Zsuzsa. 10.00: slágerlista (ism.), disc-jockey: Barcs Endre. 11.00—13.00: popsztárok, mv.: Nemes András. Közben 11.15: Ramozuri, játék. 13.00—15.00: latin zene, mv.: Csermely Zsuzsa. Közben 14.40: Zenezavar, játék a Premier Áruházból (Bp., VII., Rákóczi út 30.) 15.00—17.00: mai magyar rock, mv.: Boros Lajos. Közben: 15.40: Varázsdeszka, játék — nyereményekkel. 17.00—21.00: szerk.-mv.: Árus Erika. 17.00—19.00: szociális tanácsadás — Fuchs József és Halász Zsuzsa. 21.00: slágerlista, disc-jockey: Kajárik Andrea. 22.00—2.00: szerk.-mv.: Rangos Katalin.

RÓTH MIKSA

A kamatozó betétek előnye,

BUDAPEST XIII., KRESZ GÉZA U. 51.

TETŐTÉR-BEÉPÍTÉS

JANESCH PÉTER

(folytatás a 37. oldalról)

megszemélyesítéssel szinte tárgyiasul. Az „ismert" természetben ezek a tárgyiasult, önálló alakot öltő jelenségek lépnek egymással kapcsolatba. Különváló, egyedi létüket a többi jelenséghez fűződő kapcsolatukban is megőrzik, hiszen azt feladva létezésük módja szűnne meg. A természet rendjét leképező görög templomnak is minden egyes része önállóvá elhatárolódó, önmagában teljessé záruló, saját formával rendelkező egység, s az egészen belül az egyenrangú, szuverén részegységek a koordináció szabályai szerint társulnak egymáshoz. Egyszerűsítő fogalmazással tehát azt mondhatjuk, hogy a görög templom meghatározott rendben ismétlődő szuverén egységek sorozata. Ebből következően a görög építészet a komponálás, az összeszerkesztés módját tekintve *repetitív* jellegű.

Az ókor görög építészetében érvényesülő formálási sajátosságok nem kívánják meg feltétlenül a görög építészetben kialakult formák használatát. Nem annyira a formára, hanem inkább a formálási elvre, a szemléletre, az alkotói hozzáállásra jellemzőek.

Sz. Z.

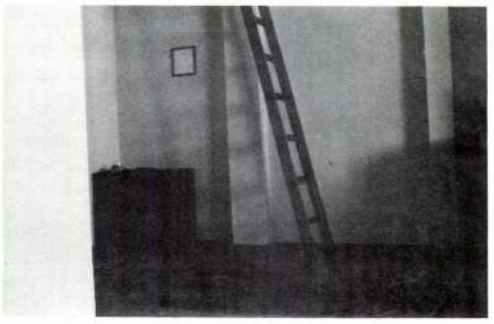

Fotó: I. P.

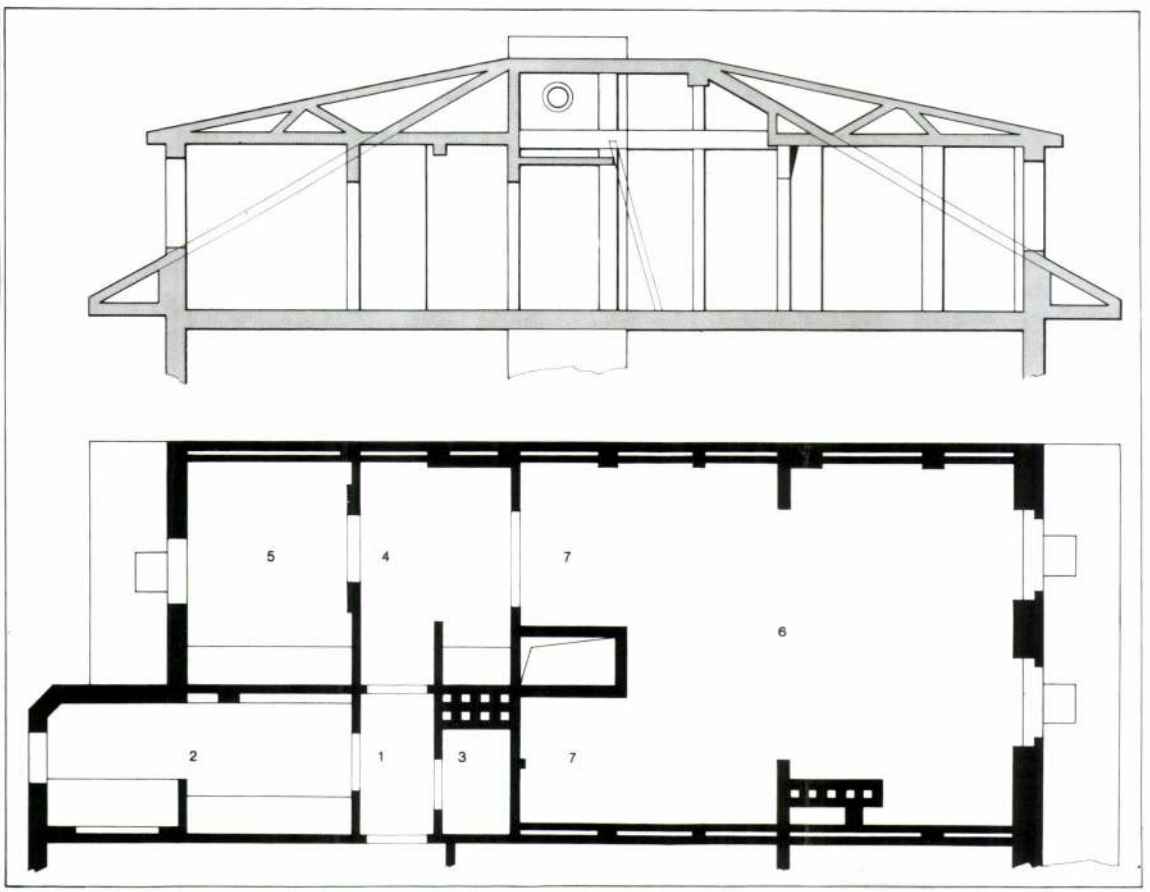

előtte

Budapest XIII., Kresz Géza u. 51.
Tetőtér-beépítés
Tervező: Janesch Péter
Kivitelező: Nagy Bálint
Készült: 1984. XI.—1985. V.
Építési költség: 7500,— Ft/m²

1. *Előtér*
2. *Fürdőszoba*
3. *WC*
4. *Közlekedő*
5. *Konyha*
6. *Műterem*
7. *Galéria*

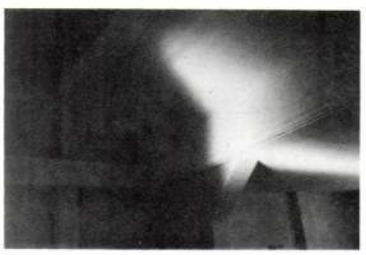

utána

Roth János, építész, Ybl-díjas

GONDOLATOK EGY FÉLIG KÉSZ ÉPÜLET KAPCSÁN

ROTH JÁNOS

Magyar Építőművészet, 1987, 1-2. szám, 50. old.

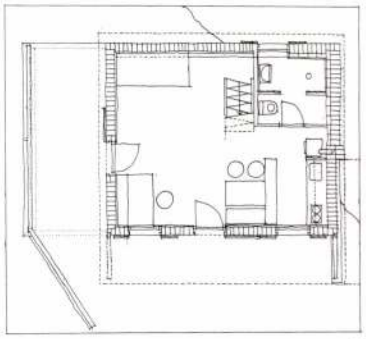

1

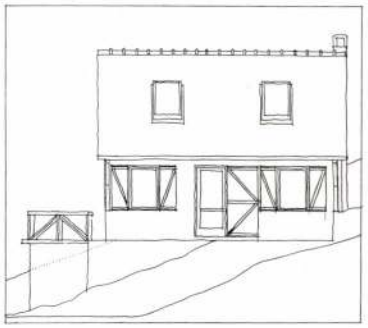

2

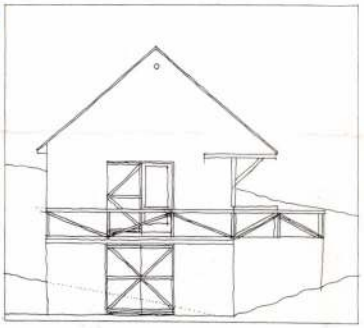

3

1. A második szint alaprajza
1. Second floor plan
2. Homlokzat
2. Elevation
3. Véghomlokzat
3. End-elevation
4. Építés közben
4. During building

4

Zártkerti építmény Nagymaroson, a Lator-völgy déli peremén. 15 m széles, meredek nadrágszíj-telek, 30 m² beépíthető alapterület, „sajáterős" kivitelezés. Tervező és építtető az építész — saját magam.

Lehet-e ennél személyesebb szakmai mondanivalóm?

Legutolsó épületismertetés, kritika házaimmal kapcsolatban a „Grand Hotel Hungária, Budapest" című négy oldal a MÉ 1986/3. számában. Világvárosi környezet, 40 000 m² beépített alapterület, osztrák kivitelezés!

Összekapcsolható-e ez a két építmény? Elégséges közös tényező a tervező építész személye?

Hiszem és vallom, hogy igen. Mindkét esetben ugyanarról van szó. Hogy pontosan miről, azt csak körüljárhatom: legegyszerűbben e kis ház ürügyén. Tudom, hogy még e sokáig keresett szavak sem pontosak.

Tervezni számomra az építés teljességét jelenti. Nagymaroson ez legalább a következőket jelenti és tartalmazza:
— a hely, a környezeti adottságok, a visegrádi kilátás itt egyben a megközelítési út, az áldott víz és a megszokott elektromos áram teljes hiánya,
— a hagyomány által megszentelt, bevált — a lejtőre merőlegesen bevágott pince és tornácos ház, mint alapképlet.
— a számításba jöhető építőanyagok a praktikus szempontok — beszerezhetőség, ár, szállíthatóság és kivitelezés — továbbá a szubjektív vonzalmak figyelembevételével: beton, tégla, vakolat nélkül, ácsszerkezet és bontott hódfarkú cserép.

E három kérdéskörben való eligazodás objektív tudáson és egyéni intuíción nyugszik. A másodikba szövődik bele a funkció kérdése — egzakt és egyéni elemeivel egyaránt. Jelen esetben ez még az összegyűjthető esővíz felhasználásának a megoldását is kell, hogy jelentse. Valahogy úgy, ahogy egy kerengős kolostorudvar a lélekápolás mellett a ciszterna szerepét is el tudta látni.

Ezek a tervezés folyamatában a Cézanne-i „realizálás" elemei. A rajz a tervvé-válásnak egyik segédeszköze. Érdekes megfigyelni, hogyan válik számos esetben maga a „tervrajz" a végcélá. Kétségtelen, hogy a rajzolás adta kielégültség és a „valamit létrehoztam" érzése a kétkezi sikeres munka boldogságával ugyan felér, de az igazi termék, az épület szempontjából közömbös.

Itt kétfajta rajzot mutatok be. A reprezentatív, mutatós, a publikálásra megrajzoltakra maradéktalanul vonatkozik az előző megállapítás. A skiccek, manuálék viszont a formálódni akaró házat mutatják.

Mindkét fajta rajz az enyém. Sőt: téglára téglát is én rakok — és ha ettől lesz piszkos a kezem, nem bánom.

R. T.

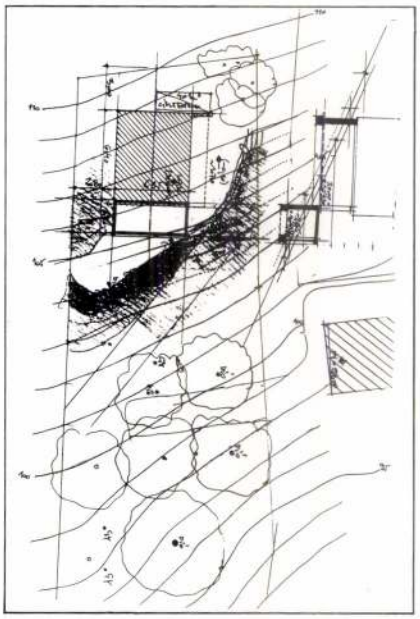

6 5

5. Helyszínrajz
Own house of an architect. Designed and built by János Roth
5. Layout
6. Fedélszék terve
6. Roof structure
7. Ajtó terve
7. Plan of a door

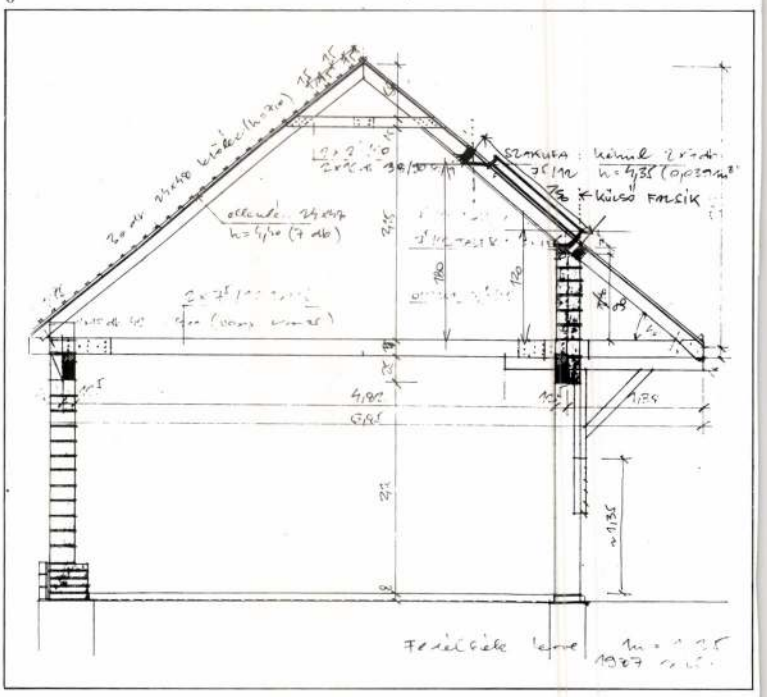

7

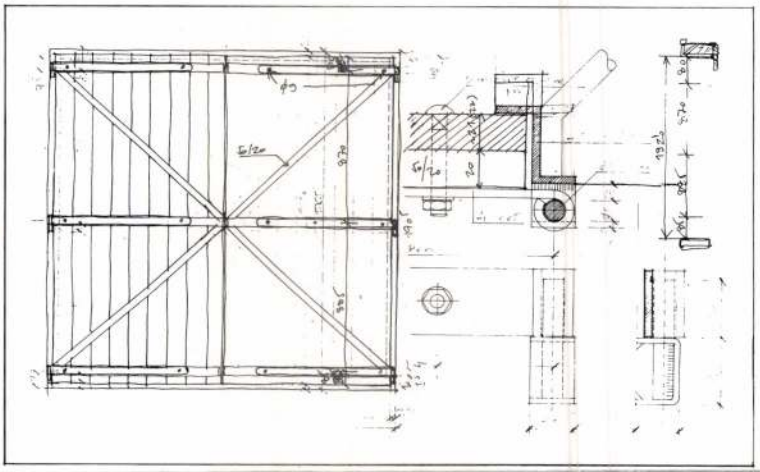

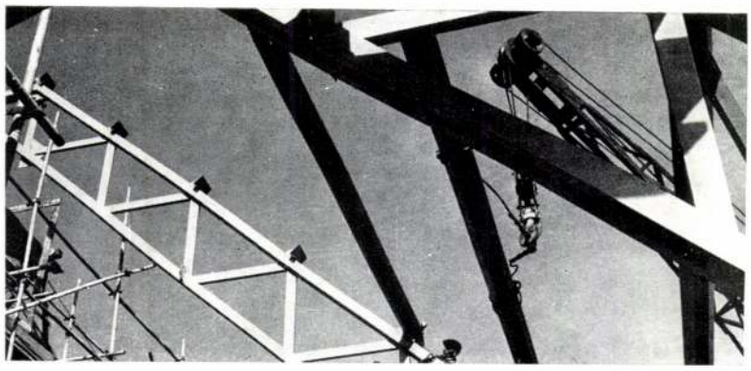

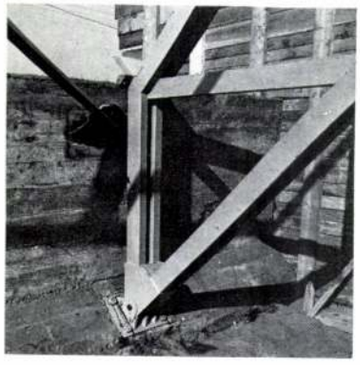

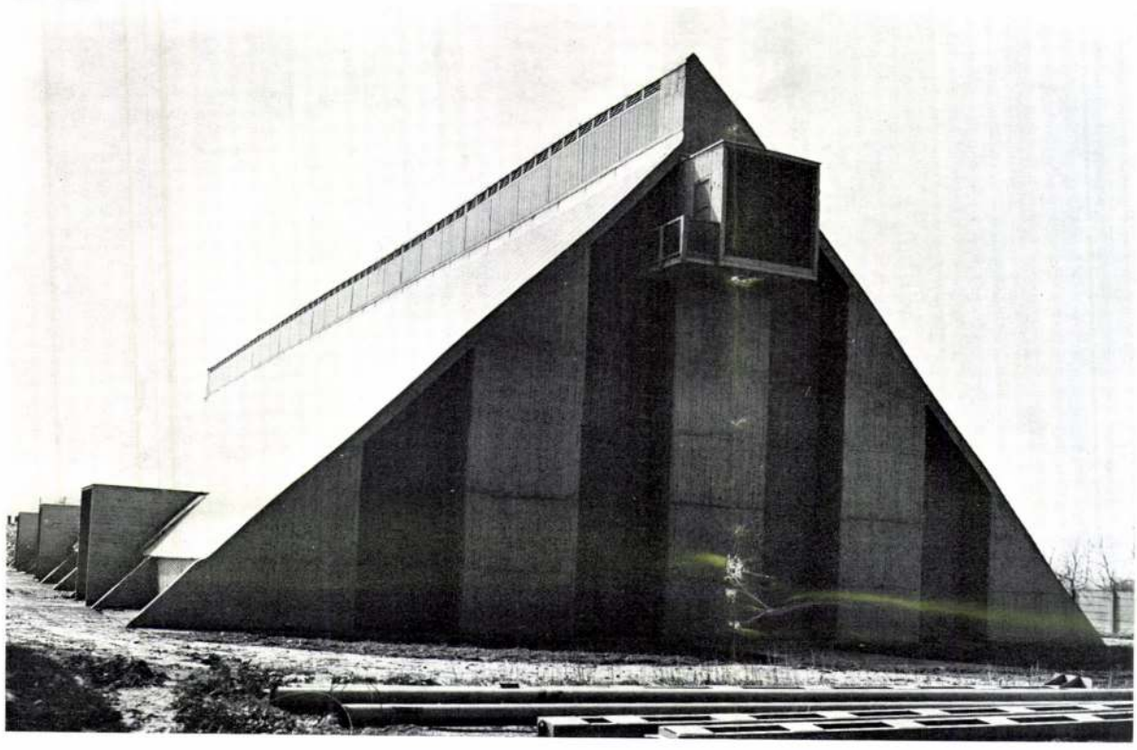

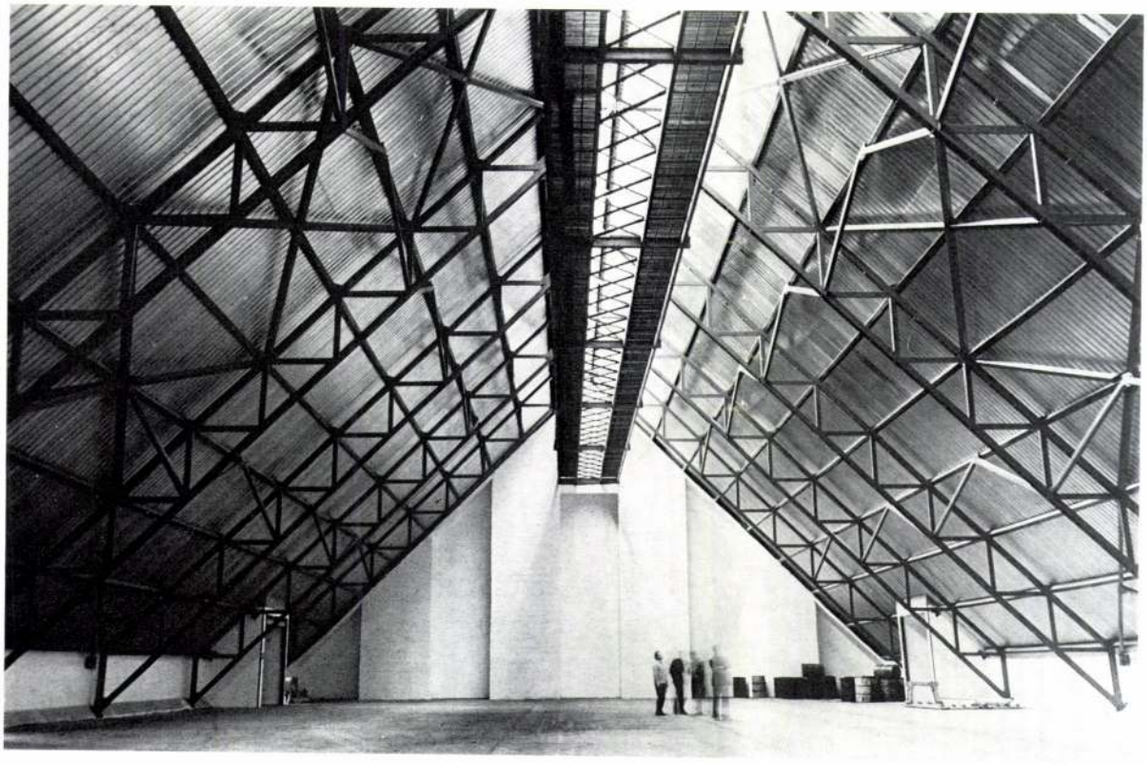

Magyar Építőművészet 1978/4

Fedett piac, Salgótarján

Építész: Roth János (LAKÓTERV)

Munkatárs:	Iványi Zoltán	Beruházó:	Nógrád megyei Beruházási Vállalat
Statikus:	Dénes Lóránt		
Gépészek:	Németh Kálmán Szabados Lajos Kovács György	Műszaki ellenőrök:	Nyerges Pál Juhász Géza
Kert:	Szentpétery István	Fotók:	Penner Gyuláné
Közművek:	MÉLYÉPTERV	Bruttó beépített terület:	4 900 m²
Generálkivitelező:	Nógrád megyei Állami Építőipari Vállalat	Bruttó beépített térfogat:	20 717 légm³
Építésvezető:	Balázs Péter	Bruttó építési költség:	39 862 eFt

1

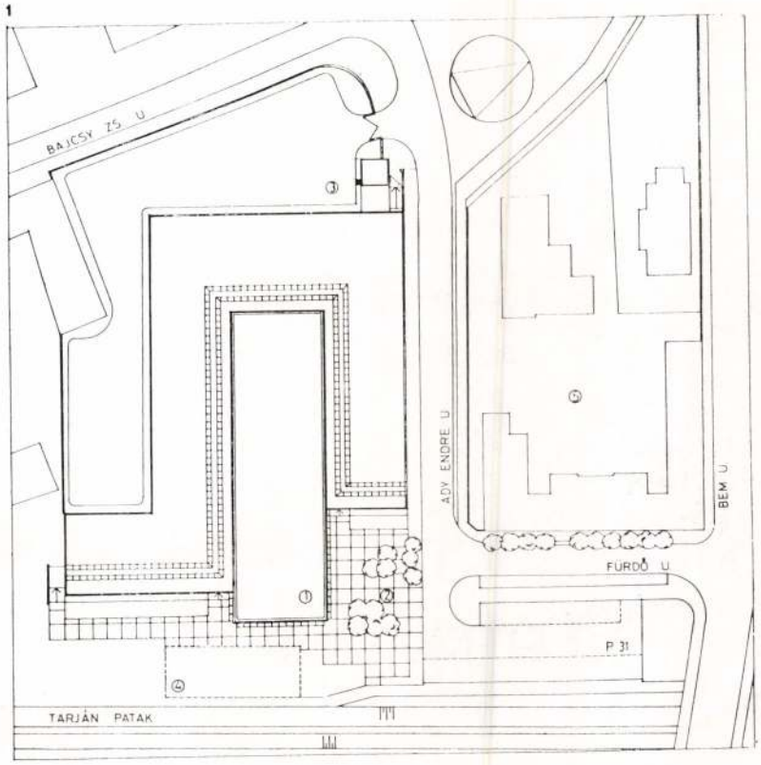

2

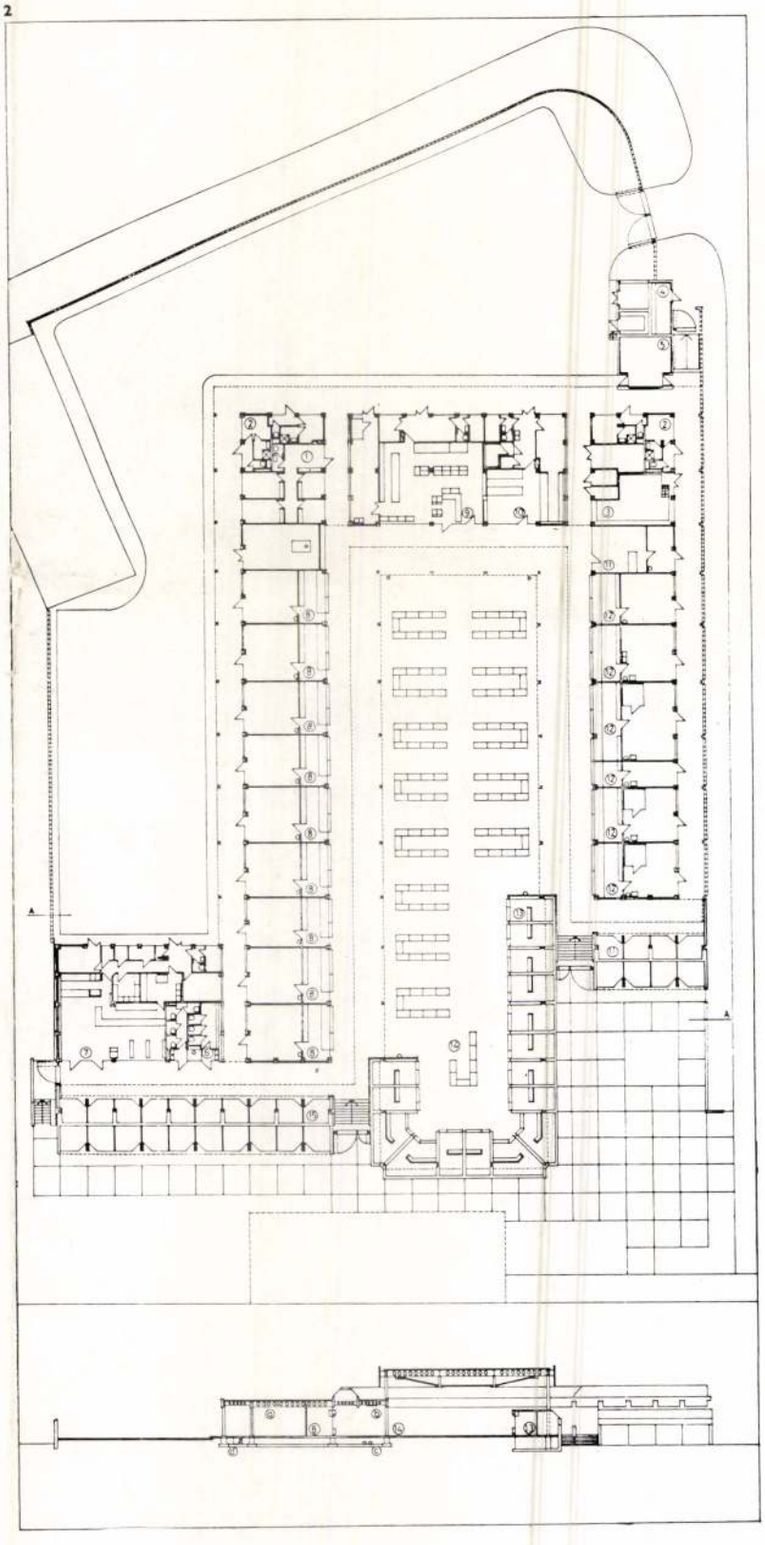

3

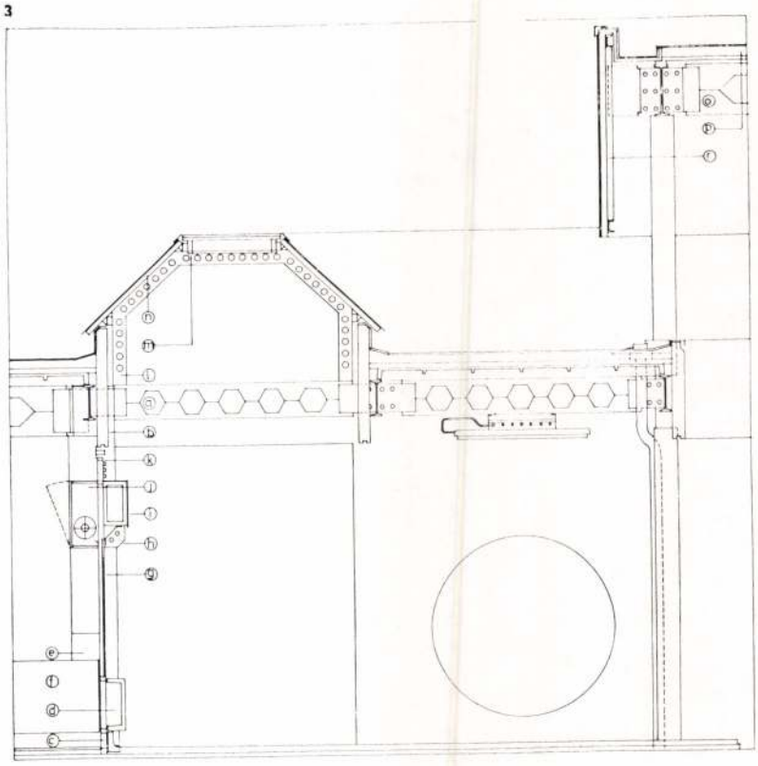

ROTH JÁNOS

Salgótarján városa korszerűtlen piaci helyzetének végleges megoldására a Nyugati városrész beépítésével kapcsolatban piaci bevásárló központ létesítését irányozta elő. Az együttes jelenlegi formájában a bevásárló-központnak csak I. üteme, déli irányban továbbépíthető.

A fedett piac rendeltetése sajátosan kettős, még hosszú ideig a mai, hagyományos piaci árusítási formák számára kell keretet biztosítania, ugyanakkor a bekövetkezendő változások befogadására is alkalmasnak kell lennie.

A vásárlóközönség a nyugati városrész hosszában kiépítendő patakparti sétányról közvetlenül éri el a piacot, a pavilonrendszerű árudák egy része a sétány felé is árusít. Az itt álló tornaterem a közeljövőben bontásra kerül és ez a „vásárosok" jelenleg megoldatlan elhelyezésére is lehetőséget biztosít. Az áruszállítás útvonalai a gyalogos forgalomtól teljes mértékben elválasztottak.

A funkcionális igények felmérése részben a városi igények, részben a technológiai előtervezés alapján történt. A funkcionális megoldás nagyrészt hagyományos formákat követ a pavilonos árusítás jelenleg még egyértelmű igénye miatt, de a szervezés rendszere lehetőséget ad későbbiekben korszerűbb kereskedelmi formákhoz igazodó kialakításhoz is.

1. Helyszínrajz, M=1 : 2000
1. Fedett piac
2. Fogadótér
3. Rakodó udvar
4. Bontandó tornaterem
5. Kereskedelmi alközpont helye

2. Alaprajz és metszet, M=1 : 700
1. Irodák
2. Szociális helyiségek
3. Hőközpont
4. Trafó állomás
5. Hulladékgyűjtő
6. W. C.
7. Ételbár
8. Állami és szövetkezeti árudák
9. Élelmiszer kisáruház
10. Tej-, kenyérbolt
11. Virágüzletek
12. Állami és szövetkezeti húsárudák
13. Magánárudák
14. Őstermelői piac
15. Bazárok

a) fűtési alapvezetékek
b) elektromos alapvezetékek
c) Szennyvíz-csatornák
d) Hideg-melegvíz alapvezeték

3. Részletrajz a bevásárló útvonalról
a) 3×3 m-es takaréküreges acéltartóváz
b) Előregyártott vasbeton panel
c) Előregyártott működő lábazat
d) Előregyártott működő pultelem
e) Előregyártott működő oszlopburkolat
f) Áruda pult
g) Acélportál faredőnnyel
h) Matt plexi világítósáv
i) Eternit burkolat üzletfeliratokkal
j) Redőnyszekrény
k) Szellőzősáv
l) Felületvilágító tartóváz
m) Eternit burkolat
n) WEMA bordás huzalbetétes üvegezés
o) 18 mm-es aláfeszített acéltartó
p) NÁÉV alumínium tetőpanel
r) Függesztett vázszerkezetű üvegkötény

4. Összkép a sétány felől
5. Fogadótér a főbejárattal

1. Plan des lieux
2. Schéma et section
3. Dessin de détail sur la voie des achats
4. Vue d'ensemble du côté de l'allée
5. Place de réception avec l'entrée principale

4

5

háromoldali árufeltöltés, a szabadpiacot „U" alakban körülölelő vevőáramlás és a kiszolgáló helyiségcsoportok fix helye, — melyre a változataható elemek (maguk az árudák, ill. kereskedelmi egységek) rákapcsolása a mindenkori igényeknek megfelelően történhet.

Ez a funkcionális megoldás feltételezi a teherhordó szerkezetek vázjellegű kialakítását, valamint a térelhatárolások terén is az állandó és változtatható elemek megkülönböztetését. Mindezt a speciális igénybevétel, a Nógrád megyei ÁÉV gyártási lehetőségei és a felhasználható pénzügyi keretek együttes figyelembevételével kellett megoldani és ezek összehangolását egyben az építészeti kialakítás céljául is tekintettük.

Térkialakításban célunk volt egyszerűen kapcsolódó, áttekinthető térrendszer létrehozása. Formai vonatkozásban a takarattalan szerkezeti elemek (váz- és betétszerkezetek) hangsúlyozott megjelenítésére az erős színezést is felhasználjuk.

Az építészeti formálás minden vonatkozásban, a megoldások kiválasztásánál tekintettel voltunk a tervezés idejében fel nem tárható spontán igények utólagos kielégíthetőségére. A hagyományoshoz közel álló, összképében néha rögtönzöttnek is tekinthető piaci hangulat létrejöttét is vártuk a

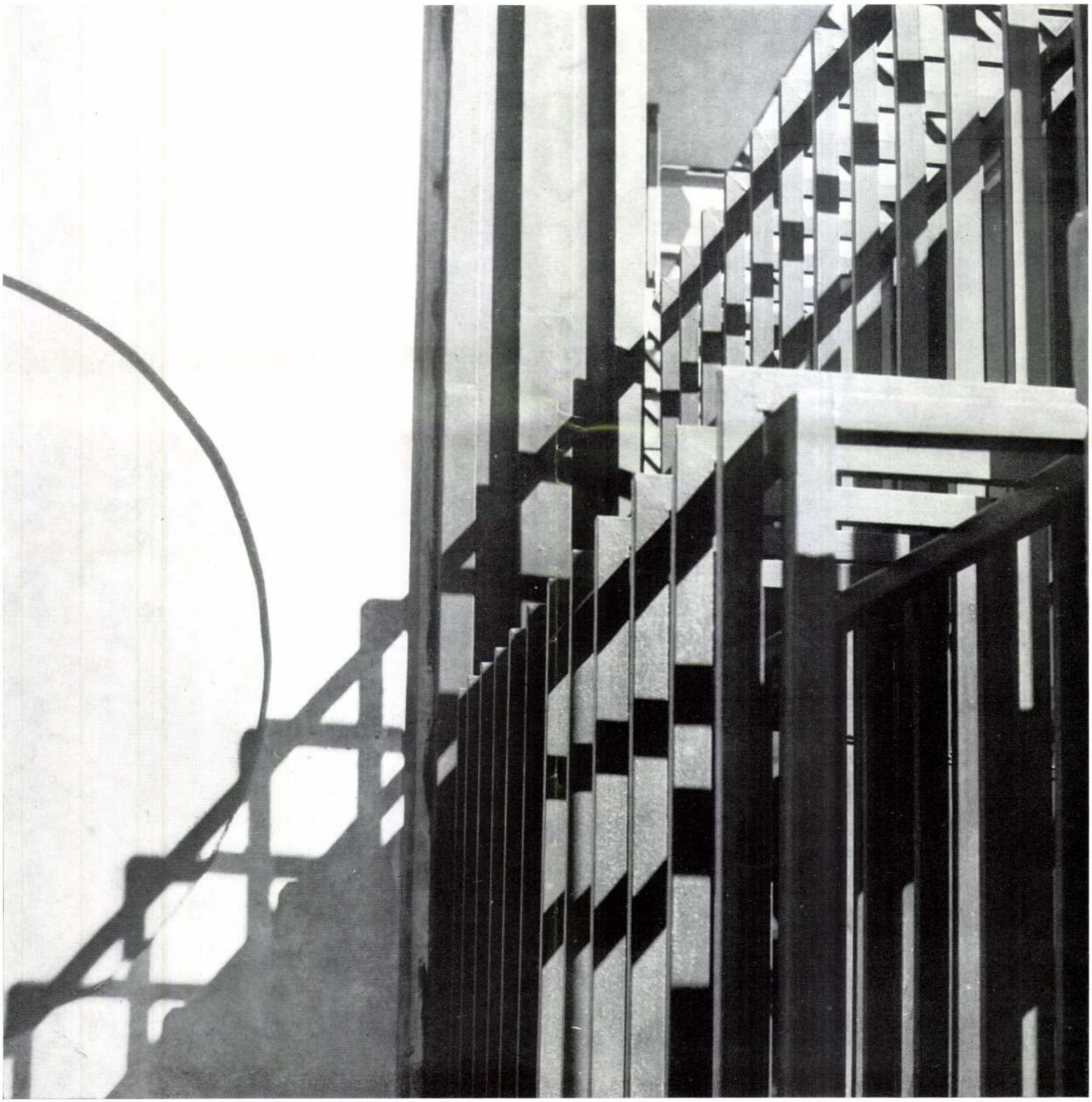

A megoldás az alábbiakkal jellemezhető:

— racionálisan szervezett tömegáru-átvétel és belső árumozgatási útvonalak, targoncás, emelővillás targoncás, ill. rakodólapos, vagy kis konténeres anyagmozgatáshoz kialakítva,

— vevőáramlás építészetileg hangsúlyozott vezetése az átbocsátó képesség és áttekinthetőség figyelembevételével,

— a három együtt élő kereskedelmi rendszer

— „batyus" őstermelői kereskedelem,

— pavilon-rendszerű árudák,

— korszerű kiszolgálási rendszerű kereskedelem térben koncentrált elrendezése az azonos, ill. kapcsolódó áruféleségek egymáshoz közel történő elhelyezésével,

— a szociális helyiségek szervezhető hányadának tömbösített kialakítása.

A funkcionális megoldás hagyományos jellegét elsősorban abban látjuk, hogy egységenkénti raktározást alakítottunk ki, mivel tömbösített raktárrendszer kereskedelmi háttere jelenleg nem biztosítható.

A felsoroltak épület-szervező jellege adja az állandó funkcionális elemek alkotta vázat — vagyis

Fehérvári úti piac, Budapest

Építész: Halmos György (ÁÉTV)

Statikus:	P. Palotás Piroska
Gépészek:	Breiner Mária Győry Éva
Villamos tervező:	Kristóf Lajos
Mélyépítés:	Szilassy Zoltán
Parkosítás:	Zimai János
Energiaellátás:	Csaba Lajos
Kivitelező:	23. ÁÉV
Építésvezető:	Péterhegyi Tamás
Vezető mérnök:	Major Péter
Beruházó:	FÜTI
Építtető:	CSAPI
Tervezés:	1974—1975
Kivitelezés:	1975—1977
Összes szintterület:	7780 m²
Beruházási költség:	75 millió Ft
Fényképek:	Móri András

A piac háromszintes megoldása az igényelt szintterület és a beépíthető terület arányából eredt. Az árufeltöltés fedett-nyitott áthajtón keresztül történik. A süllyesztett szint ezenkívül a nagytömegű zöldség-gyümölcs árusítást szolgálja. A közbenső szint a hús, hal, pékáru, a tejtermék árusítási területe. A felső szinten találhatók a szociális-adminisztratív helyiségek, közönségforgalmú része a nagy hétvégi és ünnep előtti őstermelői felhozatalt fogadja, hétköznapon a palántás virágárusítás folyik itt.

Függőleges teherhordó elemek: kibetonozott acél spirálcső oszlopok acél gombafejekkel. A kétirányban teherhordó monolit vasbeton födémlemezek Hünnebeck zsaluzati rendszerrel készültek. A homlokzati mellvéd- és attikaelemek, lépcsőtéri lefedő elemek anyaga bazaltbeton, kefélt felülettel, ill. vörös DIAPOR bevonattal.

Az árudákat és raktárakat átszerelhető falpanelek határolják, főszerkezeti oszlopoktól és gépészeti rendszerektől független 1×1 m-es alaprajzi hálóban. A könnyűszerkezetes panelek acélvázasak, 10 mm azbesztcement lemez, ill. 2 mm acéllemez borítással (utóbbin sárga TIFEKTIN domborzománc). A padlóburkolat általában kemény öntött aszfalt.

A teraszok fehér védőponyvái GRABOPLAST anyagúak.

A nyitott-átszellőzött árudákban elektromos hősugárzók vannak, a fagyra érzékeny vezetékeket fűtőkábelek védik. A zárt adminisztratív helyiségekben távhőellátásról biztosított központi melegvíz-fűtést alkalmaztunk. Az épületgépészeti-villamos rendszerek teljes mértékben szabad szerelésűek.

A piac déli oldalán levő külső virágpiacra az épülettel azonos anyagú árudákat, padokat, hulladékgyűjtőket és kutat terveztünk.

A tervek kidolgozására és kivitelezésére az építtető, a beruházó, a tervező és a kivitelező szerve-

1

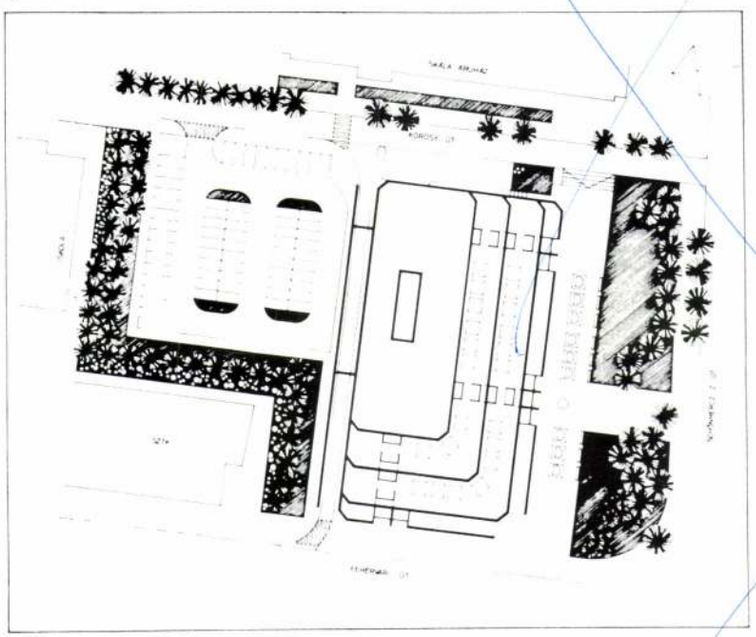

2

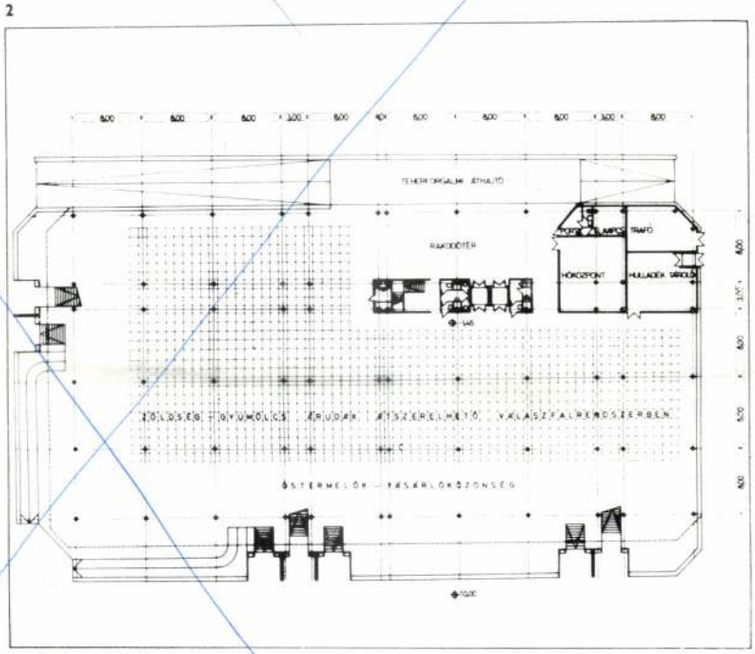

3

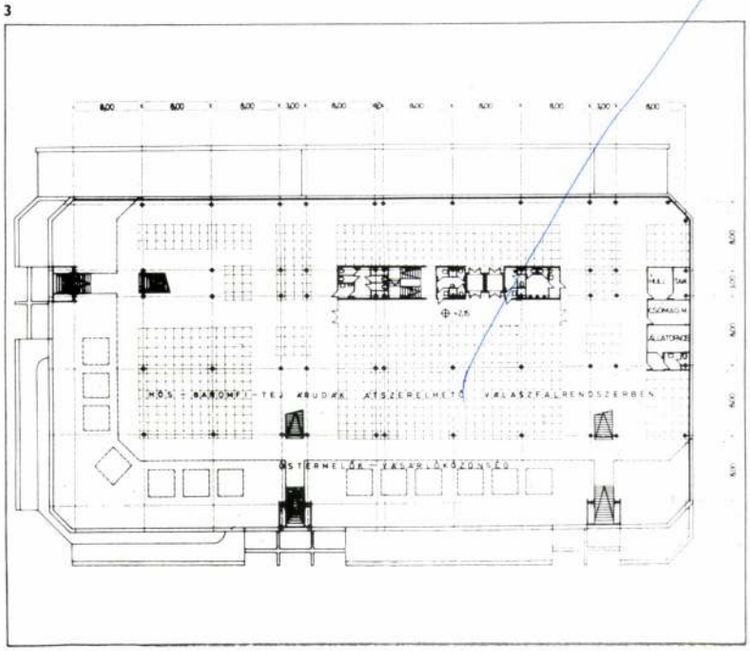

4

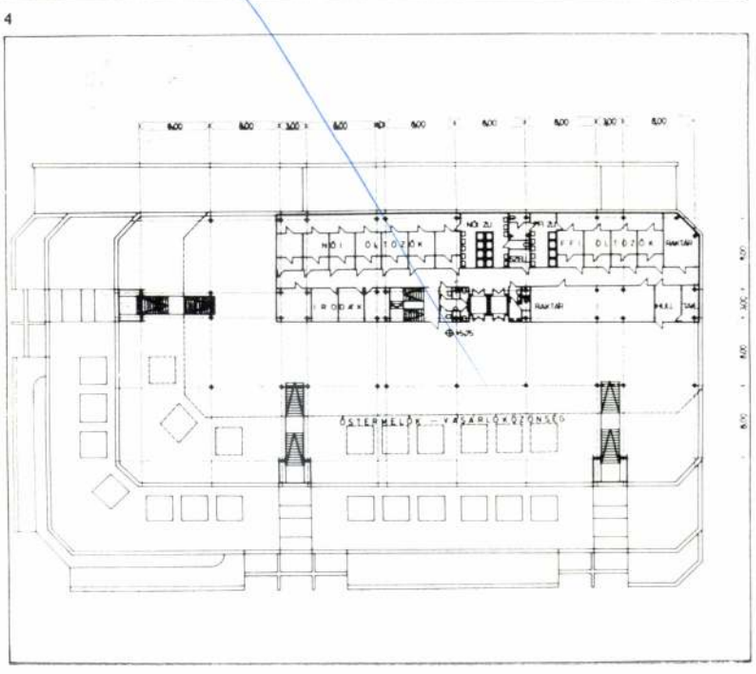

szemlélet alkalmazásától és a tényleges használat igazolta is feltételezéseinket.

Az épület acélvázas, a H-szelvényű hegesztett oszlopokkal és I-szelvényű takarékküreges gerendákkal. Az összes acélszerkezeti csomópont csavarozott. Héjalása részben alumínium, részben elemgyári vasbeton panelekkel történik. Térelhatárolások segédüzemi előregyártású, a vázszerkezetre függesztett segédüzemi előregyártású vasbeton panelekből állnak. A vízvezeték és a csatornaszerelési munkák kialakításának fő szempontjai: a közegészségügyi követelmények és az áruk frissentartásának biztosítása, a biztonságos üzemeltetés és karbantarhatóság, valamint a korszerű kiszolgáló létesítmények létrehozása.

A központi fűtés rendszere gőzfűtés, az eladóterekben sugárzólapos fűtőtestekkel.

Az épületet a nagyfokú előregyártottság jellemzi, a szerkezeti kapcsolatok egyszerű kialakításával, biztonságos és gyors kivitelezés lehetővétételével. Az üzemben előregyártott és előszerelt szerkezetek alkalmazása megfelelt az építésiparosítási törekvéseknek.

R. J.

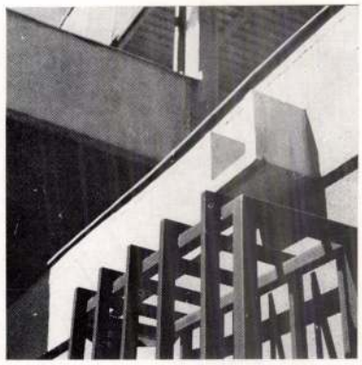

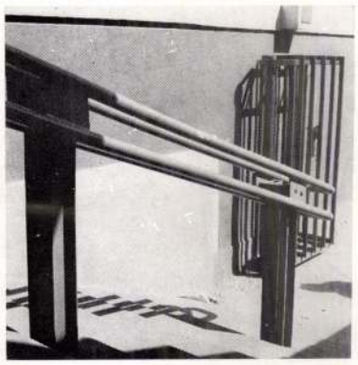

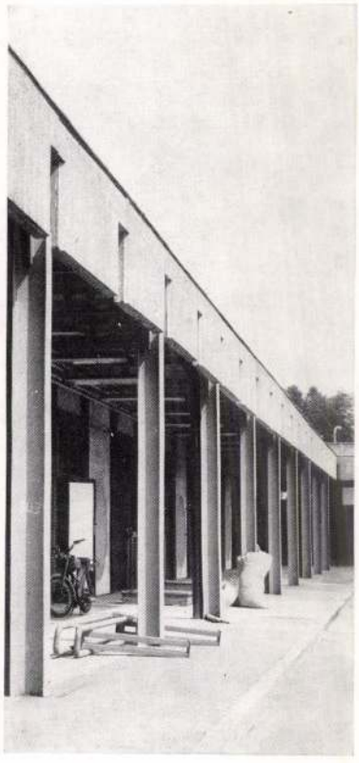

27. ROTH JÁNOS. *(Johan Roth, Rott).*

1845.

1845. febr. 9-én *Johan Rott*-nak a czéh feladja a mesterremeket; ez egy nagyobbfajtájú kanna, mit *Paray* alczéhmesternél kell megrajzolnia és elkészítenie.

1845. márcz. 2-án bemutatja rajzát. Elfogadják.
1845. jún. 1-én *Johann Roth* bemutatja mesterremekét. Néhány hibájától eltekintve, elfogadják.

Mihalik
Károly-gyűjt.
M. Kir. Ed.
1911. 153. 1.

FEL

belépésre az Uránia

Alapító tag az, ki
mindenkorra legalább 20
részletekben kívánja lefiz
évi kamatot is tartozik f
telezi magát három éven

Minden egyesületi
ket élvezi:

1. díjtalanul kapja az
köztük az «*Uránia*» czi
folyóiratot, melynek az e
egymagában 8 kor. s m
lépett s a tudományok els
minden szakra kiterjedől
illusztrálva jelenik meg;

2. évenkint *legalább*

A HÉT FILMJEI

A terror iskolája

Soha nem állt szilárd lábakon a kommandós filmekbe vetett bizalmam, de az elmúlt egy-két év termése csak tovább rontotta a mérleget. Röviden: nem estem volna akkor sem kétségbe, ha a mozikban nem jelennek meg a paradicsomlét bőven fogyasztó fércmunkák.

Most A terror iskolája című, *Daniel Petrie*-mű kapcsán részleges önkritikát gyakorlok. Ez a film nézhető, mi több, élvezhető. A forgatókönyvben szereplő személyeknek egyénisége van, egymás közötti konfliktusuk logikus, a kegyetlen nem csupán a hatásért kegyetlen, a legfőbb jó pedig sebezhetetlen partizán.

Utóbbi tény azért is örvendetes, mert ezúttal egy amerikai középiskolát szállnak meg terroristák, hogy követeléseiket teljesítsék. Nem kívánják az alkotók bebizonyítani nekünk, hogy tizenéves, fegyvertelen srácok hipp-hopp leszámolnak a felkészült és szervezett ellenféllel. Persze egy-két sablonhelyzet, megoldás így is elkerülhetetlen. Például a happy end. Egye fene! Legalább néha hagyjuk magunkat becsapni. Amennyiben ezt nem durván és bután akarják elérni, már nem is annyira zavaró a dolog.

Ugyanakkor a film erényei sem változtatnak azon a tényen, hogy nem ajánlom megtekintését minden korosztálynak. Tudom, a televízióban naponta lehet értesülni véresebb és kegyetlenebb eseményekről. De éppen ezért a tévét sem szoktam bekapcsolni.

Szabó Z. Levente

Rocky visszatért az akciófilmeknez. Igaz, a Sylvester Stallone által megformált figurát a Cliffhanger – Függőjátszma című filmben Gabe Walkernek hívják, és ezúttal hegyimentő, de valójában a régi jó, kemény öklű hőst látjuk viszont. Akinek imádott, de egy időre elhagyott sziklái között tolvajbandával kell leszámolnia

A szerencsés Nahlik!

Kíméletlen kérdéseket szegezett *Farkasházy Tivadar Nahlik Gábornak*, a tv alelnökének a Népszava hasábjain. A leginkább az tűnt fel nekem, hogy hiába a távoktatás szakembere Nahlik, mégsem látta a közel- és távoktató Frici, a vállalkozó című sorozatot. Kétszeresen is szerencsés ember az elnök. Egyrészt, hogy megkímélte magát ettől a talpig didaktikus sorozattól (tud élni!). Másrészt, hogy nincs már pártállam, amely emiatt megbüntetné.

Mert bezzeg annak idején, amikor *Sára Sándor* Krónika című sorozatát vetítették, sorra telefonáltak felháborodottan a baráti, szomszédos államok nagykövetségei, hogy „kikérik maguknak!" Emiatt idő előtt abba is hagyták a sorozat sugárzását, majd bűnbakot, pardon, felelőst keresett a párt. Először *Szinetár Miklós* művészeti igazgatóra akarták ráverni a balhét, ám ő nem vitte el, mondván, hogy a sorozatot nem is látta. (A dokumentumfilm nem az ő asztala.) Így aztán a tv akkori politikai vezetőjét, *Nagy Richárd* elnököt vonták kérdőre. Ő is azt mondta, hogy nem látta a sorozatot, mert azt hitte, Szinetár vette át a filmet. Ezt már nem fogadták el, és a tévések eléggé népszerű Ricsijét leváltották. (No nem volt ez vészes kirúgás, megtették a Fővárosi Tanács elnökhelyettesének.)

Mindettől Nahlik Gábor megkíméltetik. S ha netán valami ciki lesz a sorozattal később, őt legfeljebb arra büntetik, hogy mégis meg kell néznie a Frici, a vállalkozót.

B. T.

A Győri Balett vendégjátéka

A „bacchanália" Lisszabonban

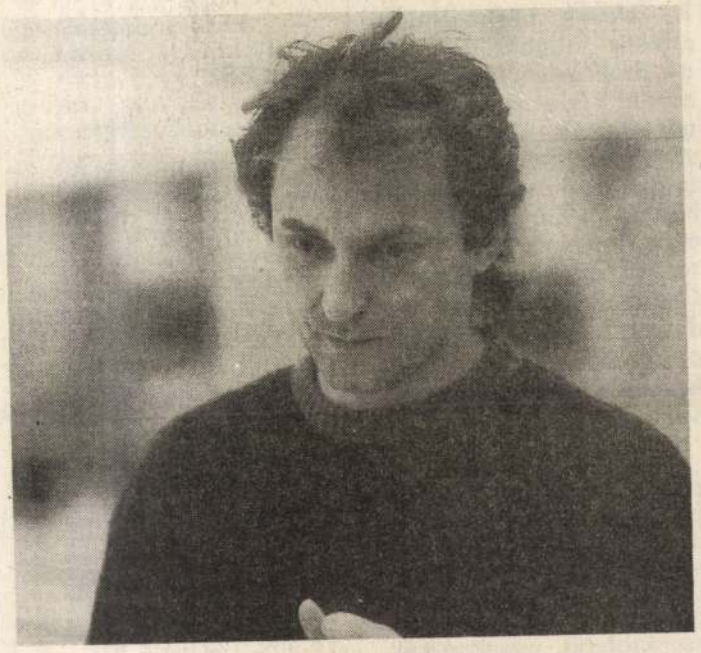

Kiss János

Elcsitult a vihar a Győri Balett körül. A *Kiss János* vezette együttes ismét felszabadultan táncol. Bizonyítja a legutóbbi, az Egy, kettő, három, négy című premierjük, és a portugáliai vendégjátékuk. Az együttes a lisszaboni operában lépett fel, mégpedig *Wagner* Tannhäuser című operájában.

— Úgy látszik a Vénusz-barlang bacchanáliajelenete már elválaszthatatlan tőlünk — mondja Kiss János. — 1985-ben *Markó Iván* koreográfiájában táncoltuk először a Bayreuthi Ünnepi Játékokon, aztán éveken át minden nyáron visszahívtak bennünket. Lisszabonban egy svájci stáb állította színpadra a művet, a koreográfiát pedig a Zürichben dolgozó *Vámos György* készítette. A nyilvános főpróbát négy előadás követte, és végig nagy-nagy szeretetben, elismerésben volt részünk.

— *Hogyan értékeli az elmúlt évadot?*

— Ez a szezon sem volt könnyebb, mint az első, amikor Markó Iván nélkül folytattuk a munkát. De úgy érzem, talán sikeresebb volt, hiszen megszűnt bennünk a félelem. Remélem, van még erőtartalékunk, és nyitottak vagyunk olyan stílusok, olyan darabok irányában is, amelyek Iván idejében szóba sem jöhettek.

— *Mit tartogat még a nyár, milyen vendégszerepléseket?*

— Nehéz évadot zártunk, és még nehezebb áll előttünk, ezért az idei nyárra nem vállaltunk több fellépést. Azt akarom, hogy pihenjen az együttes és augusztus 26-án minden tagja frissen, feltöltődve kezdje az új évadot. Debrecenben, Nyíregyházán, Sárospatakon lépünk fel rögtön az első hetekben, aztán ismét próbálunk. Novemberben tartjuk az első bemutatót Találkozások címmel, amely két darabot, a prágai *Libor Vaculik* és a Münchenben élő *Barbay Ferenc* alkotását köti össze. Vaculik *Bartók* Concertóját, Barbay pedig *Sosztakovics* zenéjét választotta, s mindkettőjük koreográfiája izgalmas, meglepetésekkel teli darab lesz. Egy hónappal a győri bemutató után, hollandiai és belgiumi vendégszereplés vár ránk.

— *Kiss Jánost, a Liszt-díjas táncost miért nem látom táncolni?*

— Mivel az égiek nem segítenek rajtunk, nekünk magunknak kell a pénzt előteremteni. Így aztán a győri városházán sokkal több időt töltök, mint a színházban. Tárgyalásokról értekezletekre, megbeszélésekre rohanok. A Szent Margit legendájában táncoltam legutóbb, 91 nyarán. Azóta nem, pedig igazán szeretnék. Ehhez viszont minden áldott nap gyakorolnom kellene, anélkül nem megy, erre pedig eddig nem nagyon volt lehetőségem. De most ígéretet tettem magamnak, hogy folytatom. Kívülről nézni egy sikeres előadást különben sem ugyanaz, mint benne lenni.

Szabó G. László

A HÉT SZÍNÉSZE

Szendrényi Katalin

A hét színésze ezúttal énekesnő. Operista. A Szegedi Szabadtéri Játékok Aida-bemutatóján a címszerepet *Szendrényi Katalin* énekli.

— Nagyon szeretem az Aidát, elsősorban összetettsége miatt. Lírai és drámai szoprán keveredik benne, nehéz feladat mindkettőnek megfelelni. Az én hangom egyértelműen a drámai szopránnak felel meg, elsősorban Verdi-énekesnő vagyok.

— *Szerepálmai is Verdi körül mozognak?*

— Biztos mindenkinek vannak vágyai, nekem nincsenek. Amikor *Toscát* megkaptam, annyira megijedtem, hogy vissza akartam adni. Szerencsére nem tettem. De igazából már sok nagyszerű lehetőséget kaptam, az említetteken kívül például a Giocondát is. Ami Wagnert illeti, úgy vélem, hogy az ember hangja folyamatosan alakul, és nem egy időben kell a különböző szerepeket tudnia, hanem a pályán elosztva. Talán kiderülne, hogy most is jó Wagner-énekesnő lennék, de nem biztos, hogy onnan visszatalálnék Verdihez. Vagy esetleg vissza se engednének.

— *Aidával nem Szegeden találkozik először.*

— Nem, már többször

énekeltem. Nemcsak a hangi nehézségét kedvelem, hanem a szerepformálási kettősséget is. Statikus helyzetből kell az opera látványvilágának megfelelő alakot formálni. Én egyébként is úgy gondolom, hogy a zene csak az alapmassza, ami segít, hogy a drámát színészi eszközökkel megjelenítsük. Szeged ilyen szempontból ideális. Inkább az a gond, hogy a hatalmas tér túlzott gesztusokra ösztönöz, tudatosan vissza kell majd fogni magam.

— *Az sem titok, hogy Szeged is visszatérés életében.*

— Valóban, ebből a városból indultam el, itt kezdtem a tanulmányaimat. Aztán hihetetlen szerencsém volt, mert egy meghallgatás után elkerülhettem Milánóba. *Giulietta Simionatónál* és *Carlo Bergonzinál* tanulhattam. A diplomám megszerzése után az Állami Operaházhoz kerültem, és most, ha csak erre a nyárra, de ismét Szegeden vagyok.

INGYEN! ÚJ SZOLGÁLTATÁS

CSAK A NÉPSZAVA OLVASÓINAK!

Ha Ön 20 szavas hirdetését szeretné megjelentetni lapunkban, vágja ki a szelvényt, és ragassza fel egy levelezőlapra. Önnek csak ennyi a dolga.

1 szelvény = 1 hirdetés!

Akár többször is élhet a lehetőséggel!

Kérjük, hogy a hirdetés szövegét, valamint a feladó nevét, címét, telefonszámát olvashatóan, nyomtatott betűvel írja!

Cím: Budapest., Rákóczi út 54. 1074

NÉPSZAVA

INGYENES LAKOSSÁGI HIRDETÉS

Üvegtáblákból szilánkok?

(Munkatársunktól)

Nem áll szándékomban a negyvenkilenc éve elhunyt Róth Miksa üvegfestő- és mozaikművész életművét méltatni. Megteszik azt helyettem a hozzáértők. A mester alkotásai önmagukért beszélnek.

A gyűjtemény néhány darabja szerepelt már rangos külföldi és belföldi bemutatókon, de az egész anyag a nagyközönség előtt ismeretlen. Jártunkban, keltünkben találkozhatunk Róth mester műveivel. Keze nyomát őrzi a Greshampalota, az Országos Levéltár, külföldön pedig a Marosvásárhelyi Kultúrpalota, Hágában a Királyi Palota, Mexico-Cityben a Nemzeti Színház, Oslóban a Fagerborg templom és még sorolhatnánk.

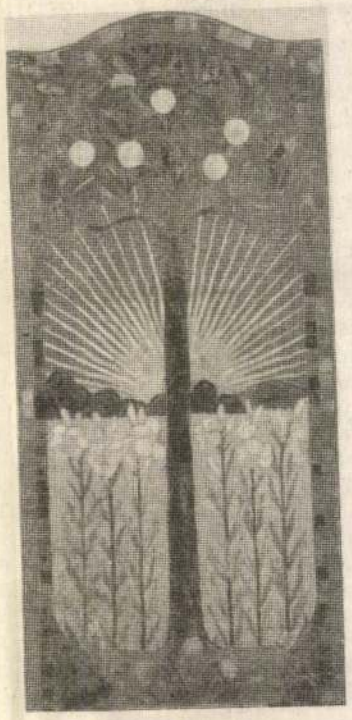

A Róth Miksa Alapítvány azért jött létre, hogy a mester egykori lakásában — Nefelejcs utca 26. — múzeum és műhely létesüljön. Ugyanitt a hatvan év alatt készült Róth-művek mellett állandó kiállítási lehetőséget kapna a kortárs üvegművészet is. Az alapítvány hozzásegítené a fiatal művészeket ahhoz, hogy az egykori Róth-műhelyben alkothassanak. A tervek — amelyben a VII. kerületi önkormányzat is szerepet vállalt — eddig még nem valósulhattak meg. Az ok a pénz hiánya. Pedig jó lenne, ha a művészet mecénásai észrevennék, világhírű, meglévő értékeinkre is érdemes áldozni.

Pályázat!

Az Európa Ház (Budapest) és a Prince's Trust (London) pályázatot hirdet fiatal magyar és angol képző- és iparművészek számára.

A pályázat célja, a többi között a szakmai partnerek egyenrangú részvételével olyan közös munkák, kiállítások és kezdeményezések támogatása a képző- és iparművészetek területén, melyek segítik a résztvevők szakmai fejlődését és hozzájárulnak a két ország közötti kulturális kapcsolatok építéséhez. Ez esetben a megpályázható összeg maximum 1500 angol font (GBP), illetve ennek megfelelő forint.

A pályázat részleteiről pontos felvilágosítást ad az Európa Ház. (1395, Budapest 62. Pf. 113)

Rák Milka

A NAP KÉRDÉSE

Kovácsné lehet nálunk Kovácsova?

Válaszol Csorba Györgyné

A szlovák névhasználati törvény megoldottnak tűnő problémái minden jel szerint újjáélednek. Vladimír Meciar ugyanis visszautalta parlamenti újratárgyalásra az elfogadott törvényt. Ennek kapcsán a Belügyminisztérium Hatósági főosztályán Csorba Györgynétől az iránt érdeklődtünk, hogy Magyarországon milyen a névhasználat jogi szabályozása.

— A magyar törvények szerint a Magyar Köztársaság védelemben részesíti a nemzeti és nyelvi kisebbségeket, biztosítja kollektív részvételüket a közéletben, saját kultúrájuk ápolását, anyanyelvük használatát, az anyanyelvi oktatást, valamint a saját nyelven való névhasználat jogát.

— Van-e valamilyen korlátozás a névhasználatban?

— 1979 óta van egy nemzetiségi utónévjegyzékünk, ahol a környező országok nálunk élő nemzetiségeinek az utóneveit gyűjtötték össze. Ebből eddig is lehetett anyakönyvezni. A nemzetiség igazolása nélkül lehetett és lehet választani utónevet. Ez nálunk az élő gyakorlat. Abban az esetben, ha az egyik szülő nem magyar állampolgár, akkor gyermekének például a német szülő német utónevet választhat. De lehet az utónév akár ázsiai is, ha a szülő egy ázsiai ország állampolgára.

— Tehát a szabályozás szerint bárki bármilyen nev mellett dönthet?

— Irányadó az, amit a magyar utónévkönyv tartalmaz, vagy ami a Nyelvtudományi Intézet kiadványában szerepel az utónevek bejegyzéséről. Egyéni kérelemre kiadott, illetve minősített utónevek is bejegyezhetők. A jogszabály azt rendeli el, hogy csak az illető nemének megfelelő utónév jegyezhető be.

— A napi gyakorlatukban előfordul, hogy új nemzetiségi nevekkel kívánják kiegészíteni a rendelkezésükre álló gyűjteményt?

— Elég ritkán adódik ilyen kérelem.

— A családnevek esetében mi a gyakorlat?

— Magyarországon az állampolgár azt a nevet viseli, amit a felmenőitől örökölt. Nálunk nincs a neveknek hímnemű és nőnemű formája. De külön kérelemre a családnév nőnemű formája megengedhető.

✸

A Főpolgármesteri Hivatal hazai anyakönyvi osztályán *Babják Valériától* azt kérdeztük, hogy egy magyar állampolgárságú szlovák hölgy a *Kovács Angéla*, vagy *Kovácsné Nagy Angéla* helyett használhatja-e a nemzetisége számára természetesebb *Kovácsova Angéla* férjes nevet?

— A jelenlegi magyar jogszabályok ezt nem teszik lehetővé — hangzott a válasz.

Kiss Andrej

Ketten az M5-ösön

A háromból két jelentkező maradt a fővárosból déli irányba vezető M5-ös autópálya építésére. A pályázat megadott határidejéig a francia Bouygues cég vezetésével létrejött konzorcium — hazai partnere a Magyar Aszfalt Kft. — és a szintén francia GTM International — négy magyar vállalkozóval — tett ajánlatot.

Az értékeléseket külföldi szakértők segítségével már meg is kezdték. A koncessziós szerződések megkötésére — a kormány szándéka szerint — még ebben az évben sor kerül.

Halálért megrovás

A fegyelmi bizottság szakmai szabályszegést nem állapított meg a szegedi nőgyógyászati klinikán dolgozó *Resch Béla* egyetemi tanárral szemben, de az ellenőrzés elmulasztásáért, valamint a kórlefolyás hiányos dokumentálása miatt megrovásban részesítették az orvost — tájékoztatta a sajtót szerdán *Fráter Loránd*, a szegedi orvosegyetem rektora.

Az év elején egy 21 éves asszony császármetszéssel hármasikreket szült a szegedi klinikán. Pár napi panaszmentesség után rosszul lett, többször meg kellett műteni, állapota azonban tovább romlott. Halálának oka vérmérgezés. A szülők feljelentették a szülészorvost a rektornál, aki elrendelte a vizsgálatot. A fiatalasszony szülei polgári pert is kívánnak indítani az illetékes biztosító ellen, tetemes kártérítést követelve.

Patikusdinasztiákat szeretne a kamara

Állami Demalgonból maszek hashajtó

Várhatóan ősszel kerül a parlament elé a Magyar Gyógyszerész Kamaráról, valamint a gyógyszertárak felállításáról és működésük egyes szabályairól szóló törvénytervezet. Ezek segítségével újjászervezhető az 1950-ben, az államosítással szétvert gyógyszertári rendszer — jelentette be tegnapi sajtótájékoztatóján Surján László népjóléti miniszter.

(Munkatársunktól)

A Gyógyszerész Kamara, köztestületként, számos feladatot kap az államtól. Véleményezi például a gyógyszergyártást, a gyógyszerellátást és -forgalmazást, kinevezi a vezető beosztású gyógyszerészeket, gyógyszerész etikai-fegyelmi szabályokat alkot, szükség esetén etikai ügyekben elmarasztalhatja a gyógyszerészeket.

A gyógyszertárak felállításáról szóló tervezet szorgalmazza a patikák magántulajdonba adását. Ugyanakkor — a szakmai színvonal biztosítása érdekében — a közforgalmú gyógyszertárak tulajdonlásából kizárja a gazdasági társaságokat. Fölmentést ez alól csak azok a betéti társaságok kaphatnak, melyeknek tagjai gyógyszerészek, és egyikük úgynevezett személyi joggal rendelkezik. (A személyi jogot országos pályázaton ítéli oda a népjóléti miniszter. Ez a jog nem ruházható át és nem is örökölhető. A magángyógyszertár működtetésének is feltétele a gyógyszerészdiploma, a szakvizsga és a legalább ötéves szakmai gyakorlat. Ezen feltételek érvényesek a személyi jog megszerzéséhez is.)

Dr. Szabó Sándor, a Magyar Gyógyszerész Kamara elnöke elmondta: a kamara arra törekszik, hogy mielőbb nagy gyógyszerész-dinasztiák alakulhassanak. Ennek érdekében a törvénytervezetben javasolják, hogy haszonélvezeti jog illethesse meg azt a 24. életévét betöltő gyereket is, aki gyógyszerész egyetemi hallgató, vagy már gyógyszerész oklevéllel rendelkezik.

A tervezet lehetővé teszi azt is, hogy ötezer lakosra gyógyszertárat lehessen alapítani. Az ennél kisebb lélekszámú gyógyszertár nélküli településeken a helyben lakó gyógyszerész fiók-, illetve házi patikát üzemeltethet. Ez egyenletesebbé tenné a gyógyszerellátást. Üzleti érdek, hogy ne legyen hiánycikk az ilyen kis patikákban. Ugyanakkor a tervezet tiltja, hogy házi patikát működtetők magasabb áron adják a gyógyszereket.

A cél a példányszám növelése

Szakszervezeti vezetők a Népszaváról, a Népszaváért

(Munkatársunktól)

Mitől lehet még jobb a Népszava? Erről, tehát a legnagyobb múltú magyar napilap jelenéről és jövőjéről tárgyaltak szerdán a Hotel Benczúrban az ágazati-szakmai és a megyei-területi szakszervezeti szövetségek vezetői. A megbeszélést — amelyen részt vett *Sándor László*, az MSZOSZ alelnöke — a Népszavát kiadó kft. többségi tulajdonosa, a VICO Rt. elnök-vezérigazgatója, *Fenyő János* kezdeményezte. Mint mondta: célja az előfizetői toplistán jelenleg második helyen álló érdekvédelmi napilap példányszámának további jelentős növelése.

Deák András főszerkesztő bevezetőjében azt hangsúlyozta, hogy a Népszava a jövőben még egyértelműbben a bérből, fizetésből élők, a kisemberek érdekeit képviselő harcos kiállású néplap kíván lenni, amely közérthetően, tárgyilagosan informál és sokoldalúan szolgáltat.

A vitában felszólaló szakszervezeti vezetők egybehangzóan úgy vélték: a Népszavának a korábbinál sokkal határozottabban fel kell vállalnia a baloldalt, a szakszervezetek érdekvédelmi harcának népszerűsítését. A jelenlévők számos jó ötletet, javaslatot fogalmaztak meg a lap szerkesztéséhez, majd kifejezték meggyőződésüket: ha az új koncepció megvalósul, a lap már a közeljövőben tízezres nagyságrendű példányszám-növekedésre számíthat.

A tárgyaláson megállapodás született arról, hogy az újság és a szakszervezetek több közös akciót is kezdeményeznek. Mindent elkövetnek azért, hogy a Népszava 120 éves múltjához méltón valóban a nép szava, a munkavállalók szókimondó és népszerű érdekvédelmi fóruma legyen.

Kevesebb a munkanélküli

Június végére tovább csökkent a regisztrált munkanélküliek száma, a májusi 677 ezer helyett már csak 657 ezret tartottak nyilván — hangzott el az Országos Munkaügyi Központ szerdai tájékoztatóján, amelyen az előzetes adatok alapján informálták a sajtót.

A regisztrált munkanélküliek száma több éve tartó növekvő tendencia után, idén februárban volt a legmagasabb, 705 ezer. Ez a szám azóta folyamatosan mérséklődik. A csökkenés okairól szólva a központ vezetői rámutattak: némi gazdaságélénkülés mellett szerepet játszanak szezonális hatások is, az aktív munkaerőpiaci programokban résztvevők nagy száma, illetve az is, hogy a munkanélküli-ellátás lejártát követően sokan megszüntetik kapcsolatukat a munkaügyi kirendeltségekkel, s így kikerülnek a regisztráltak köréből.

Múlt évben 100 ezer, idén előreláthatólag 300 ezer munkanélkülinek szűnik, illetve szűnt már meg az ellátása. Az eddigi tapasztalatok alapján az ellátásból kikerülők 50 százaléka válik jogosulttá az önkormányzatoktól igényelhető jövedelempótló támogatásra. A szakembereknek olyan munkanélküliekkel is számolniuk kell, akik sohasem regisztráltatták magukat.

Új érdekképviselet

(Munkatársunktól)

Megalakult a Magyar Járműalkatrész-gyártók Országos Szövetsége. Szerdán az új autonóm érdekképviseleti testület székhelyén (Bp., VII., Kertész u. 38—40.) a szövetség céljáról *Jüttner András* elnök, a Bakony Művek Rt. vezérigazgatója és *Bogdanovits László* főtitkár, az Általános Géptervező Iroda igazgatóhelyettese tájékoztatott.

A szövetség felvállalja tagjai következetes és folyamatos szakmai, gazdasági érdekérvényesítését. Elő kívánja segíteni a szabad vállalkozást, szakmai szinten kezdeményez és ápol gazdasági kapcsolatokat, továbbá hozzá szeretne járulni a szakterület reális külső megítéléséhez.

A szövetség rendes tagja lehet bármely, a szakma területén működő gazdálkodó szervezet, amely vállalkozási tevékenységét belföldi székhellyel végzi és az alapszabályt elfogadja.

Hamarosan módosítani kell a tanügyi törvényt

Eredmény, hogy ingyenes az oktatás

Szöllősi Istvánné az asztalán fekvő 6—8 centiméter vastag iratkötegre mutat. — Sajnos, ez a hatalmas javaslattömeg sem tudta megakadályozni, hogy a parlament „felemás" oktatási törvényeket alkosson.

(Munkatársunktól)

A Pedagógusok Szakszervezetének főtitkára már az egyeztetett testületi vélemény birtokában tájékoztatta szerdán az újságírókat, hogyan látják ők a közoktatási törvény elfogadásával létrejött új helyzetet. Bár a végleges szövegű törvénnyel még senki sem találkozott, a szelleme már régóta ott lebeg a pedagógusok feje felett.

A PSZ öt pontban megfogalmazott értékelő summázatának élén az oktatás finanszírozása áll, mint ahogy a törvény-előkészítés során is kiemelten kezelték ezt a kérdést.

Ha nehezen is, de bekerült a törvénybe: az alap- és középfokú oktatás ingyenes! Nem kis mértékben a PSZ szívós küzdelme révén az óvodai, napközis és diákotthoni ellátást sem „dobták oda a piacnak", megmaradt a szociális rászorultság szerinti térítés.

Az iskolaszervezet átalakulásának megítélése már nem ennyire pozitív. A tízosztályos általános iskola bevezetésének feltételeiről a törvény mélyen hallgat. Arról, hogy milyen tananyagot, milyen felkészültségű tanárok tanítsanak és kinek? A PSZ szerint ugyanis az iskolák átjárhatósága miatt az utolsó két osztályban már csak néhány, máshová menni nem tudó gyermek marad.

Még szomorúbbnak tartják az oktatásirányításban elhatározott változtatásokat. A PSZ ma is úgy tartja, hogy a pedagógus ellenőrzésére csak az intézmény vezetője — a munkáltató — jogosult, nem pedig a Regionális Oktatási Központok kívülről jött munkatársai. Akiknek kinevezéséhez egyébként miniszteri hozzájárulás szükséges. Ebből sejthető, hogy az olyannyira tagadott hatósági jogkörük azért valahol, „bújtatva", csak meglesz.

Sajnos, van a törvénynek egy fejezete, amely nem bírálható. Ugyanis nem létezik! A pedagógusok jogállásával, speciális helyzetükből adódó kötelezettségeikkel, jogaikkal nem foglalkozik az új jogszabály. (Az igencsak vitatott közalkalmazotti törvény sem tartalmaz erre nézve megnyugtató megoldást.) Még a pedagógusok korábban rögzített büntetőjogi védettsége sem szerepel a közoktatási törvényben.

Nem változtak a PSZ aggályai a vallásoktatás ügyében sem. A vallás magánügy, így még fakultatív oktatásának bevezetése is problémákat vet fel. A pártatlanság jegyében ugyanis a vallásin kívül más ideológiákat is be kellene engedni az iskolába, annak pedig beláthatatlan következményei lennének.

A törvényen még meg sem száradt a tinta, az azonban már látható, hogy módosítani kell. Persze, a pudig próbája még hátravan, anélkül botorság lenne mindent hibásnak minősíteni. Olyan sorrendben kell a törvénypontokkal foglalkozni, ahogy azok hatályba lépnek. A Pedagógusok Szakszervezetét ezután is ott találhatjuk majd a „frontvonalban".

Tanhitel

Bár a felsőoktatási törvény szeptember 1-jétől lép hatályba, a tandíjfizetésre vonatkozó rendelkezések csak 1994. szeptember 1-jétől érvényesek. Az állami intézmények tandíjait kormányrendelet, a magánegyetemekét szabályzat hivatott rögzíteni.

Polonyi István, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium illetékese ezzel kapcsolatban kérdéseinkre válaszolva elmondta, hogy a Pénzügyminisztérium és amerikai szakértők segítségével vizsgálják a tandíjak hitelfelvételéhez kapcsolódó lehetőségeket. Mint mondta, eddig több hazai bank, az OTP, a Budapest Bank és a Corvin Bank is érdeklődött, hogy megfelelő feltételek esetén szívesen adna hitelt a tandíjakhoz azoknak, akik ezt igénylik. Részletekről eddig még nem tárgyaltak, mert a banki hitelekhez szükséges tisztázni, hogy a Pénzügyminisztérium miként képzeli az állami garancia nyújtását.

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: egész évre .. 12 frt, félévre .. .. .. 6 ‘ | Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre .. .. 8 frt, félévre .. .. 4 ‘ | Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre .. .. 6 frt, félévre .. .. .. 3 ‘

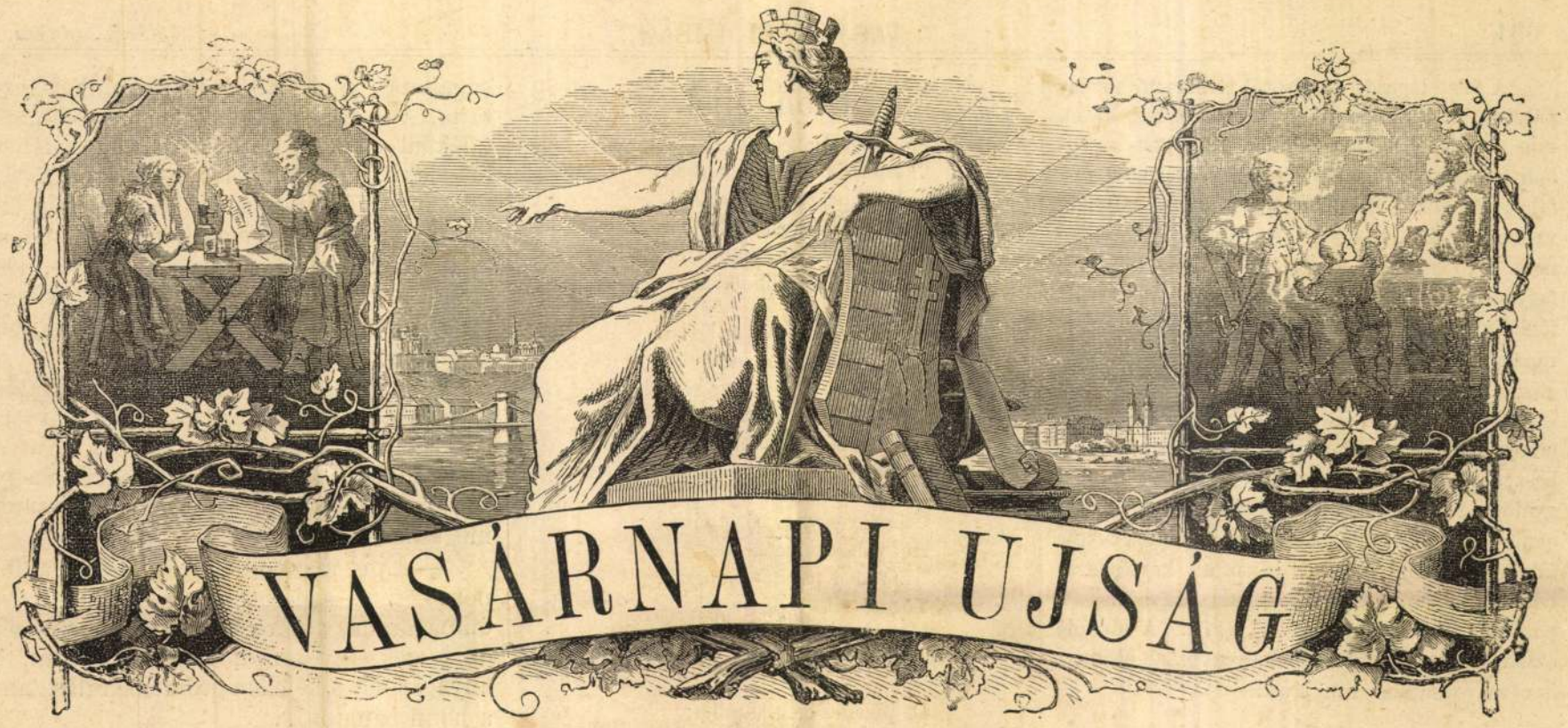

44-dik szám. 1878. BUDAPEST, NOVEMBER 3. XXV. évfolyam.

A zvorniki temető.

A BOSNYÁK-SZERB határszéli vár melletti táborból kaptuk az eredeti rajzot, melyet olvasóinknak itt bemutatunk. Trefort Ervin temetése alkalmával vette föl egy hazánkfia, Róth Jakab távirdatiszt, az elhunyt jó ismerőse, a zvorniki keresztyén temető, a helység egy része és az összeszorult hegyek közt kanyargó Drina-völgy ez érdekes képét.

A derék ifju temetéséről, kivel annyi szép remény szállt a sirba, megemlékeztek a lapok, s nem hagyták megemlittetlen azt a szép kegyeletet, melyet a tisztikar és a legénység az elhunyt bajtárs koporsója fölött tanusitott. E jelentéseket a képünkhöz mellékelt szöveg sok részben kiegésziti. Ott, a hol a dombra fölvezető lépcső fölött a sir emelkedik, a terraszalaku lap közepén volt letéve a szép kék koporsó, körülfonva fenyő- és tölgykoszorukkal s behintve sárga virággal. Mind a két oldalán két-két ember állt viaszfáklyával s hat katona teljes fegyverzetben. A koporsó jobb felőli oldalán állt a szertartást végező lelkész, a boldogultnak barátja Némethy József tábori pap. Mindjárt mellette állt Kees altábornagy, s a táborkari főorvos, hátul pedig fáklyákat tartó gyalog közvitézek szűk magyar nadrágban. A másik oldalon a ministrans foglalt helyet a templomi zászlóval, mellette két felől viaszgyertyákat tartó ministransok. Ezek mögött állt a görög nem egyesült lelkész, ki az ifjusággal, egyházi zászlókkal, minden fölszólitás nélkül megjelent a gyászszertartáson teljes ornátusban.

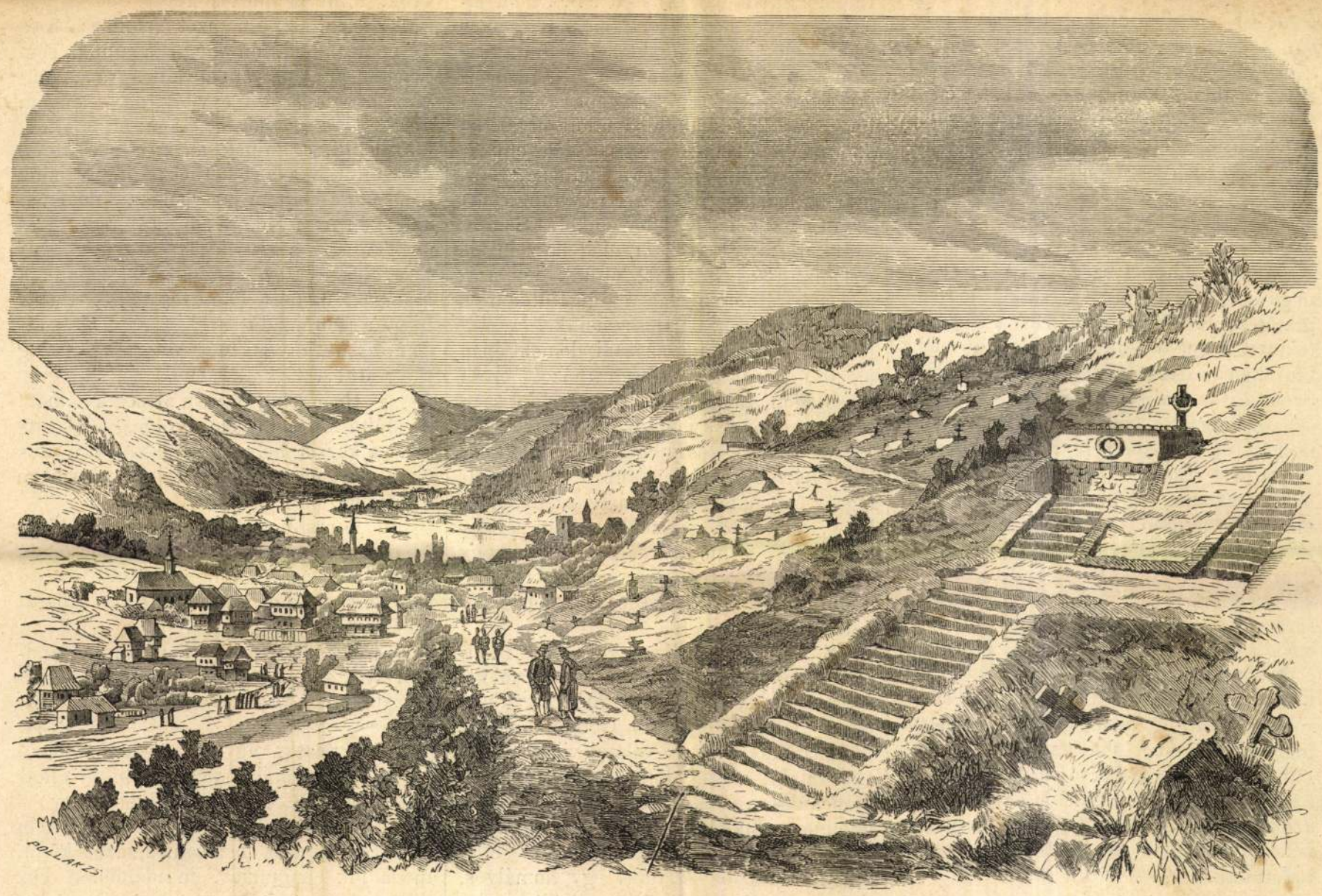

A ZVORNIKI TEMETŐ. — RÓTH JAKAB EREDETI RAJZA UTÁN.

A felső lépcsőt az alsótól elválasztó kis lapályt a 31-ik hadosztály táborkara foglalta el, mig a felső lépcső két oldalán Kussevics ezredbeli magyar bakák, egy félszázad, képeztek sorfalat. Az alsó lépcsőket a 31-ik hadosztálynak, valamint a 23., 44. és 69. ezrednek szolgálatban nem levő minden parancsnoka a különböző fegyvernemekhez tartozó tiszti karral együtt foglalta el, helyet adván a Kussevicsek zenekarának is, mely a Dom Sebastian gyászindulót játszta.

A szertartás után a II-ik műszaki ezred 20. tábori százada által készitett sziklasirba tették a beszentelt koporsót, arczczal Budapest felé, a gyalogság megadta a tisztelgő sortüzet, mire a genie-katonák befalazták a sirt, befedték fekete földdel s körülhantolták pázsittal, kavicsdarabokból, mozaikszerüen keresztet rakva rá s e pár ismertető jegyet: „*E. T. 1878.*“ A sir fölé aztán egyszerü fakeresztet helyeztek, az elhunyt nevével és katonai rangjával.

*

Megmutattuk a képet *Márkus István* országos képviselőnek, ki mint arra is fölkerült tartalékos hadnagy s táborkari hadsegéd jó ismerős a vidékkel s jó barátja volt az elhunyt bajtársnak, — s ő kértünkre a következő sorokban egészité ki a zvorniki temetőről s környékéről szóló leirást:

Szebb helyet alig választhatott volna magának az örök pihenésre a derék fiu és jó barát. Sirjánál szebb csak a fiatal élet volt, melyet a veszedelmes és szerencsés hadjárat utolsó jeleneteiben oly váratlanul fojtott meg az alattomos betegség. A völgy, melynek oldalában Trefort Ervin sirja fekszik, a Drina völgyének egy szükebb mellék nyilása. Maga a Drina völgye is összeszorul itt, és a tulsó oldalról Mali-Zvornik erdős hegyei egészen átkönyökölnek a folyó kanyarulatán. Zvornik városa, a hegy és folyó közé szorulva, a hegyhát által el van takarva szemeink elől; csak néhány végső háza, egy mecsetje, s a kis keresztény templom tekintenek be a regényes völgybe. A városnak szennyje, lármája nem hat el a keresztény temető szerény sirjaihoz, nem zavarja barátunk álmát sziklaágyában, melyet a bajtársi és baráti szeretet készitett és diszitett fel számára.

A sir jobbra a szerb hegység erdős, nagy hullámu gerinczeire, s alant a Zvorniktól északnak távolodó Drina folyására tekint. A folyó völgye hosszában néha tán még a hazai szellők is megtalálják. Szemközt a bosnyák parti hegység erdősen és kopaszon váltakozó oldalai szegik be a folyót. A mellékvölgy másik oldalán a Tuzla felé vezető ut kezd a hegyoldalakra felkapaszkodni, egészen — a képünkön már nem látható — Mramor rideg kupjáig, melynek bozótos lejtőjéről régi „magyar sirok“ tekintenek át az „uj magyar sirra“. Mert jó barátunk nem fekszik egészen rokontalanul ez idegen földön. Őseink egykor sokat taposták és áztatták vérükkel e tájékokat. Régibb harczok áldozatai feküsznek ott a Mramor tetején a távol hazáról álmodozva. A vastag granit darabokról, melyek sirjaikat jelölik, az idő lekoptatott minden megkülözböztető jelet; de a nép hagyományában és ajakán megmaradtak azok: „magyar siroknak“. Pihenjenek békével elfeledett régi és felejthetetlen uj halottaink.

Úton, éjjel.

Földre szállott csillagocska,
Pásztortűz a mély laposba',
  Küldj sugárt az éjen át!
Hadd örüljön meg a vándor,
Messze édes otthonától
  Hogyha felcsillanni lát!

Fénybogárkákként az éjben,
Itt is, ott is, minden lépten
  Egy-egy ujabb láng kigyúl.
Környös-környül látja égni,
Oly hivólag, ah de néki
  Nem jut egy is, annyibúl!

Útja egy-egyhez közel mén,
Hol vidáman énekelvén
  Jámbor pásztor emberek,
Tüzök' fel-felszitogatják
Hogy magasbra vesse lobját —
  Őt is csalja a meleg.

De pihenni még korállja;
Még előtte hosszu pálya,
  Meg nem állhat czél előtt.
Idegen tűz víg lángjától,
Nyájas szótól szíve fájdul —
  Ne is maraszszátok őt.

Őt is várja valahol egy
Lobogó tűz, hogyha jól megy,
  Oda ér hajnalra tán.
Nője halkan dalolgatva,
Kis leányát csititgatja
  S neve suttog ajakán.

Szász Károly.

Rablóvilág.

— Egy bujdosó naplójából. —

(Folytatás.)

Augusztus második felének (1849) valamelyik napján lehetett . . . . nem jegyeztem föl, mert egyik nap oly rettenetes volt, mint a másik, s valóban semmi kedvem sem lehete a naplóirásra; hja, ekkor éreztem, — drágán vett tapasztalás! — hogy az akasztófahumor miért oly ritka az irodalmakban — — csak arra emlékszem, hogy kifejezhetlen fásultság, tompultság legalább is sziberiai Reaumurfoka gémberitette meg kedélyeinket. Semmi sem birt fölvillanyozni; még beszélni is röstellettünk. Szótlanul ültünk egy százados barátommal magán fogatunkon, s egykedvüleg jártattuk szemeinket a mellettünk menelő, mult századi, de neki épen jól illő ódonsággal egyenruházott orosz lovasságon, mivel hogy épen valahol csak kelle pihentetni szemeinket, ha már épen nyitva voltak — és hallgattuk az előttünk, majd hátrább rendes ütemben vonuló gyalogság fegyelmezett szokásos szent énekelését, mely az egésznek valami ó-testamentomi szinezetet adott, mivelhogy füleinket sem tartottuk érdemesnek bedugni, tehát valamire csak kelle hallgatnunk . . .

S a mi még szellemi részünket illeti, hát csak gondolkoztunk is valami fölött, sőt valónknak e része volt még tagadhatlanul legtevékenyebb. Gondolkoztunk, illetőleg keresgéltünk valami világos pontot, valami vigasztalót, valami nyilást a menekülésre, valami eszmét, melyért még érdemes volna élni tovább . . . de valóban egyelőre nem találtunk semmit; csak éreztünk inkább valamit, egy homályos, de annál mélyebb, erős sugallatot, melynek alig birtunk nevet adni: az *ifjuság* sugallatát, mely 22 éves sziveinket biztatta, s nem engedte a kétségbeesés martalékául esni. A hazáért már nem lehet meghalni, halálunk már nem használ neki, nem mentjük meg vele; de élni még lehetne, legalább önmagunknak, s ki tudja, talán még később a hazának is . . . De vajjon megmenthetjük-e életünket? A csatatér megkimélt bennünket, de vajjon kegyelmez-e a — bitó?

Négyen ültünk a kocsiban. A hallgatás még inkább növelni látszék a pillanat sulyát, de a beszéd oly nehéz volt, mint a fütty annak a félénknek, a ki erdőn megy át éjjel, egyedül; végre egyik társunk megszólal:

— Ejh! már mindegy, hiába; ha föl nem kötnek, s életben maradok, élni fogok önmagamnak; kereskedő voltam s ismét az leszek, igyekezem meggazdagodni, s anyagi jólét s kéjelem örömeibe fulasztani a honfi bánatot...

— Igazad van, — mond a másik, — én katona voltam, katona is leszek, itt vagy ott, akárhol; mindegy. Igyekezem nagyra vinni, nekem dicsőség kell minden áron, s ha magyar nem lehet, legyen török vagy franczia, csak dicsőség legyen....

— Én meg festő vagyok, az is maradok. Kimegyek külföldre, művész hazája széles e világ!...

A hangulat egy kissé emelkedőben volt... és már most mintegy föl voltam hiva, hogy én is mondjak valamit saját vigasztalásomra. És elgondolkodtam, és beláttam, hogy társaim között alighanem az én sorom a legkilátástalanabb.

— Ti beszélhettek — mondám nekik — ti mehettek világgá — találhattok életczélt; lehettek kalmárok, katonák, művészek, de én, én, — látjátok, én olyan vagyok, mint a lánczos kutya, ide vagyok kötve e földhöz, e nemzet életéhöz; ha ez föl nem támad, én még magamnak sem élhetek, mert pályám el van vágva... művész hazája széles e világ, de — engem *nem ért* meg senki, *az*, a mi én ohajtottam lenni, a minek *talán* — születtem, csak mint magyar lehetnék; mindnyájatok közt én vesztettem legtöbbet... de épen azért, én nem tudom elhinni, hogy elveszett a haza, s azt hiszem vagyunk ilyenek többen is, és mi *virrasztani* fogunk a *tetszhalott* nemzet fölött, és fönntartjuk a hitet a föltámadásban; ez az én hivatásom, ha ugyan van még hivatás ez ország ege alatt...

— Ha ugyan föl nem akaszt a német! — kiálta föl, vadul kaczagva negyedik társunk a kocsis mellett, oldalvást balra mutatva, s egyszersmind hirtelen leszökve az ülésből.

A Boros-Jenőtől Aradnak vezető ut itten balra kanyarodott, s egy kis berek előtt, az ut szélén, gulába rakott fegyverek mögött, egy század osztrák vadászt pillantottunk meg.

Egymás szeme közé néztünk mindannyian, s kölcsönösen konstatálhattunk arczainkon egy kis szemérmes elhalaványulást.

Herkulesek, vagy nem — de az bizonyos, hogy mindnyájan a váluton állottunk. Bár elhatárzók már előbb, hogy — jöjjön a minek jönie kell — mi nem csavargunk se a hazában, se azon kivül, megadjuk magunkat, mindamellett egy pillanatig mégis haboztunk, mert az oroszok váltig hitegettek bennünket, hogy

Helyszínek és helyi színek

Mezőkövesd tiszta forrásból merít – vallja a polgármester

A szó szoros értelmében is színgazdag területe a magyar művelődésnek a Matyóföld. A három helységben: Mezőkövesden, Szentistvánban és Tardon élő matyók a hagyomány szerint Mátyás királytól nyerték nevüket. Tény, hogy a protestáns vidéken felvirágzó katolikus települések lakóit matyóknak hívják a környékbeliek. A Matyóföld központjának számító Mezőkövesd város polgármesterét, Pap Jánost a világkiállításra való fölkészülésről faggattuk.

– Mezőkövesd már az áldatlan expóviták hónapjaiban is a nyilvánosság elé igyekezett lépni avval, hogy igenis, kell a világkiállítás az országnak. Miért jó a rendezvény a fölpezsdülő életű városnak?

– A Matyóföld országosan is ismert néprajzi tájegység. Olyan hagyománya van, amelyre lehet építeni. Kövesdnek, ennek a csaknem húszezer lelkes kisvárosnak szinte létkérdés, hogy idegenforgalma fejlődjön. A világkiállításból adódó lehetőséget ki kell, hogy használjuk. Itt a népművészet is vonzerőt jelent, emellett fontos a *Zsóry* fürdőben rejlő *gyógy-idegenforgalmi* lehetőség. Az önkormányzati testület úgy gondolta, hogy városunk fejlődésének lendületet ad, ha kapcsolódunk a budapesti expóhoz, különféle rendezvényekkel. Természetesnek tartjuk, hogy az egyik vidéki helyszín a Matyóföld legyen, hiszen közelre esik Budapesthez a város. Ha az M3-as autópálya építése folytatódik, akkor lényegében egyórányi út választ el minket a fővárostól. Ezt a kövesdiek is belátják, kiváltképp a helyi vállalkozók kaphatnak új alkalmakat a fejlődésre. Gazdagítanunk kell a felszereltséget, szépíteni a városképet. Látványosabbá kell tennünk a fő utcánkat, valamint a parkjainkat. E különben is fontos fejlesztést felgyorsíthatja a világkiállítás.

Nemzeti értékek bemutatása

– Kommunikáció egy jobb világért – hangzik az expó jelmondata. Hogyan illeszkedik ehhez az a népművészeti fesztivál, amelyet világkiállítási pályázatuk első pontjaként ajánlottak?

– A jobb világ fogalmán azt is értjük, hogy az egymás közelében élő nemzetek, népek ne egymással viaskodjanak. A szovjet birodalom megszűnésével nyilvánvalóvá lett, hogy nincsen értelme kettészakítani az emberiséget. A mi felfogásunk szerint ez úgy érhető el, hogy minden nemzet felmutatja értékeit. A matyó népművészet a magyar művelődés egyik vitathatatlan értéke. Mi ezt állítjuk a világ elé, és ugyanekkor lehetőséget kínálunk másoknak is arra, hogy itt, Kövesden bemutatkozzanak.

– A magyar kultúrát némelyek megpróbálják a gulyáslevesre, a karikásostorra és a csárdásra egyszerűsíteni. Holott e mérhetetlenül gazdag művelődéshez a lovagi eszmétől a keresztény bölcseleten át az elektronika alapjainak megteremtéséig fölmérhetetlenül sok civilizációs érték hozzátartozik. Nem gondolja-e, hogy a matyó rendezvény azok malmára hajtja a vizet, akik a magyar szellemiséget „mucsainak" akarják láttatni magukkal a magyarokkal is?

– Ez a veszély fennáll. Ugyanis az idegenforgalomnak van olyan igénye, hogy a népművészet igazi értékeit háttérbe szorítva a színvonaltalan kereskedelem céljainak rendeljék alá. Az olcsó, a gicscses látványosság megteremtésére késztetik a rendezőket a matyó népművészet címén. Az igazi népművészet nem olcsó szórakoztatást kínál, hanem

fölöttébb fontos tartalmakat. Ebből tápálálkozott például Bartók vagy Kodály művészete is. Nekünk, e népművészet gazdáinak kell vigyáznunk arra, hogy csak tiszta forrásból merített értékekkel álljunk a világ elé, olyanokkal, amilyeneket nem lehet kigúnyolni, lekicsinyelni, vagy valamilyen kozmopolita ideológiával, cinikus módon nevetségessé tenni. Ugyan ki nem ismeri el Bartók vagy Kodály alkotásainak nagyságát? Nekünk akadnak saját példáink is. *Takács István* festőművész, aki Magyarországon több mint száz templomnak, köztük az egri bazilikának egyes freskóit készítette el, és külföldön is sokat dolgozott, mindig is büszkén vállalta, hogy matyó hagyományokból építkezik. Sőt, *Matyó madonna* címmel egyénit alkotott a vallási művészeten belül.

A néprajz mint tudomány

– Amit a Matyó madonna jelképez, kiket vonz majd a fesztiválra, valamint nemzetközi népművészeti konferenciára, amit ugyancsak rendezni óhajtanak az expó hónapjaiban?

– A matyó népművészet alkotásai iránt világszerte nagy volt a kereslet, egészen a mostani átmeneti korszak, s az ezzel járó gazdasági válság beköszöntéig. Bízunk benne, hogy ez a visszaesés csak ideiglenes. Az az igény, amely Tokiótól Moszkváig a világ sok tájáról megnyilvánult, hamarosan újra feléled, reményeink szerint. S a háziipari termékeket forgalmazó cég megint kétezer bedolgozó matyó asszonyt foglalkoztat majd. A világkiállítás alkalmat ad arra, hogy az emléktárgyakat vásároló turisták itt nálunk vegyék meg azokat a népművészeti tárgyakat, amelyek esztétikai értéket is rejtenek. Alkalom kínálkozik majd, terveink szerint arra is, hogy akik a néprajz mint *tudomány* iránt érdeklődnek, itt cseréljék ki gondolataikat. A tudományos konferenciára gazdag anyagot kínál az a gyűjtemény, amely a matyó világot szinte megtestesítő *Gari Takács Margittól* származik. Az idős asszony díszes beszéddel adja elő ma is a régi történeteket, hiedelmeket. Nem véletlen, hogy a párizsi *Plon* kiadó *Ecet és eper* címmel francia nyelven megjelentette a népművész

vallomásait. Magát a konferenciát egyébként a megyei intézmények szervezik, mi csak a helyszínt, s vele a *helyi színt* kínáljuk. Emberekkel, tárgyakkal, épületekkel, élő hagyományokkal.

– Épülnek-e új szállodák, panziók a látogatók elhelyezésére?

– Sajnos, a szállodai befogadóképesség igen kicsi. Egerre és Miskolcra számítunk elsősorban. Emellett a falusi turizmus lehetőségeit szeretnénk bővíteni, nemcsak Kövesden, hanem a környező falvakban is. Olyan falusi környezetet kínálunk, amilyen a nyugati látogatónak élményszámba megy, s kellemes kikapcsolódást is jelent. Továbbá gyógyfürdőnkben már most rendelkezésre áll az autóstábor. Tervezünk ezenkívül egy új gyógyszállót is, ám nem biztos, hogy ez megvalósul. Így elsősorban nem több napig itt-tartózkodó közönségre számítunk, hanem olyanokra, akik átutaznak a városon, de megállnak itt pár órára. Rendezvényeink többségét ehhez igazítjuk. Ez a reális cél, s ez is élénk mozgást jelenthet a városban.

– A „gyógyidegenforgalom" is önálló címszó expópályázatukban. Miért?

– Strandunk napi tizenötezer ember befogadására is képes. A hullámfürdőtől a fedett uszodán át a gyógymedencékig több létesítmény adódik a különféle igények kielégítésére. Így a Zsóry fürdő és a mellette lévő reumakórház önmagában is jelentős vonzerőt jelenthet, a mellette elterülő arborétummal.

Élmény és kikapcsolódás

– A városképet ma a szép barokkos házak melletti „szocreál" kockák csúfítják. Önök mégis tervezik a „matyó népi építészet a Hadas városrészben" című expólátványosságot. Hogyan képzelik el?

– Épp a városközpontban fekszik az a néhány utca, amely majdnem az eredeti állapotában megmaradt, s évszázados szerkezetet őriz. Megpróbáljuk még inkább helyreállítani az eredeti állapotokat, s így olyan skanzenhez juthatunk, amely él, működik ma is. Azokat a házakat, amelyeket már a múzeum megvett, megpróbáljuk úgy hasznosítani, hogy népművészeknek adjuk, s ők itt űzhetik, mutathatják be mesterségüket. Ma már egy grafikus, egy tulipánosláda-festő és egy kerámikus dolgozik ilyen épületben. A Hadasban van *Kis Jankó Bori* emlékháza, valamint az új, de hagyományt őrző szerkezetű *Táncpajta*, amelyben a lakodalmasokat mutatjuk be a külföldieknek.

– Elképzeléseiket hogyan fogadja a programiroda?

– Egy *noszvaji* fórumon elmondtam *Barsiné Pataky Etelka* főbiztos asszonynak, hogy mi a budapesti expóterületen is szeretnénk bemutatni a *matyó lakodalmast*, hogy idecsábítsuk a vendégeket. Ehhez megépítenénk olyan környezetet, benne *üstökös házzal*, amely jó hátteret jelent a néptánchoz, a jelenetekhez. S ez más tájegységeknek is a helyszínül szolgálhatna a bemutatkozáshoz. A főbiztos asszony kedvezően fogadta ötletünket, ám természetesen még rengeteg a tisztázni való.

A fajankótól a gépmadárig

Nem szól bele semmibe a *fajankó* a Gépmúzeum udvarán. Az egykori faragók békés szerszáma csak a kevésbé értékes tárgyak egyike *Hajdú Ráfis János* mezőkövesdi gyűjteményében. Éppígy a kisebb látványosságokat szaporítja az hajdani fűrészmesterek mindennel egyetértő társa, a *bólogatójános is*. A két-, meg a négylóerős *járgány* már a nagyobb darabok egyike.

A század elején gyártott kazánok, cséplőgépek, s a század derekán előállított traktorok érzékeltetik a látogatóval, milyenek voltak – mint a múzeum jelmondata szól – *gépeink ősei*. A város egyik legismertebb embere, az épp nyugdíjas kort elért Hajdú Ráfis János évtizedek alatt gyűjtötte egybe fölbecsülhetetlen értékű anyagát. Az ötudvarnyi területen fölsorakozó masinák mind a mai Magyarország területéről származnak, ám hozzáértők úgy vélik: Közép-Európában nincs hasonlóan gazdag gyűjtemény.

Épületek is érdekessé teszik a kiállítást: a legizgalmasabb az úgynevezett *tüzes ól*, amely az ősi jurtákra emlékeztető, fűthető istálló.

Ma még meglepő látványosság a Hadas városrész *üstökös házai* közül felnyúló villanypózna, s az ódon falak közt álló „behajtani tilos" tábla... A városháza már elszánta magát arra, hogy helyreállítsa az egykori harmóniát, kiemelje a környezetbe nem illő huszadik századi tárgyakat.

Nem fenyegeti veszély a *Táncpajtát*. A páresztendős épület, noha mérete nagy, alakjával igazodik a mellette álló apróbb házak népi *irályához*. E pajta ad helyszínt a *lakodalmasoknak*, s a kövesdi csűrdöngölőnek: a *cuhárénak*, amit a Matyó Táncegyüttes lelkes tagjai ropnak nagy hozzáértéssel – tudni meg *Berecz Lászlónétól*, a népművészeti egyesület elnökétől.

Hozzáértő ember *Fehér Tibor* fazekasmester. A fiatalember a Hadas egy régi parasztházában készíti *csalikancsóit*, s ha megéhezik, a *csikókemencén* melegíti meg levesét.

Azt kell kifőzni Mezőkövesden: hová kerüljön a Matyó Múzeum sok-sok művészien hímzett ruhája. A most a művelődési házban kiállított számos *surc, kuzsuk, fékető, lobogós ujjú ing, csúcsos kalap, litya, szakállas meg csavarítós kendő* csak kis töredéke a rendelkezésre álló, szekrényekben tárolt darabnak. Ezeken kívül *szuszék, motolla, csobolyó, mángorló, gereben, ülcsik, kalinkó, állószék* érzékeltetné a majdani expóközönséggel, milyen leleménydús a magyar paraszti észjárás.

Csak azt nem találták még ki Kövesden, hogyan oldható meg, hogy az egykori járási hivatal csinos barok épületében helyeződjön el a Matyó Múzeum, együtt a városi galériával. Az épülettel ugyanis más megyei tervek vannak, melyeket megpróbálnak ráerőltetni a városra. Ahelyett, hogy az értékes volt szovjet repülőtér hasznosítására adnának tippet „odafönt". A hatalmas reptéren súlykorlátozás nélkül szállhatnak le akár a legnagyobb gépmadarak is.

Címer, zászló, pecsét

Szentistváni gondolatok

Rosszkor jön a választás. Mi elkezdjük a terveink megvalósítását, de nem biztos, hogy 1996-ban, a világkiállítás idején is mi leszünk a községházán. Lehet, hogy az új önkormányzatnak nem tetszenek majd a mi ötleteink – tekint előre *Ördög Jakab*, a mintegy háromezer lelkes matyó falu, *Szentistván* polgármestere.

Kevés oka van a borúlátásra a helység vezetőjének. A szentistváni házak *hetven* százalékában ott a telefon. Csaknem felében ott a kábeltévé csatlakozója: tizenegy *égi csatornát* foghatnak a helyi lakosok a készülékükön. Nemcsak messzire láthatnak el a képernyőn, hanem közelre is. A legutóbbi falugyűlést már a helyi tévések közvetítették.

Évtizede gázzal fűtenek, még régebb óta vezetékről kapják a vizet a helybéliek. Tavaly útjaikat is aszfaltozták... És itt követtek el hibát – a polgármester szerint. Jobb lett volna belekezdeni a szennyvízcsatornák építésébe. Akkor a kezdő önkormányzat nem merte vállalni az összesen 200 milió forintba kerülő beruházás nem kis kockázatát. De most már nem halogatható tovább e munka. S így a friss utak egy részét is föl kell bontani...

Két orvos, fogorvos, rendőr is vigyáz a szentistvániak egészségére, illetve biztonságára. A lelki békét díszes katolikus templomban nyerhetik vissza a hívők, más vallású lakos nincs is a községben.

Húsz esztendeje híres volt a *szentistváni lakodalmas* – emlékezik vissza a polgármester. Német vendégek jártak rendszeresen a faluba, gyönyörködtek a látványban, valamint a csirkeleveses, disznótoros lakoma ízeiben. Igen ám, de az akkori *lakodalmas nemzedék* korosabb lett. Most, ha az expó esztendejére föl akarják eleveníteni e hagyományt, az új nemzedéknek kell beletanulnia.

Szentistván ezt ajánlja föl az 1996-os rendezvényre. Ők is beszállnak abba a *Világkiállítási Alapítványba*, amelyet Mezőkövesd kezdeményezett. Ám az egykori *zsákfalu* nem számít kiadós turistaforgalomra.

Címert, zászlót, pecsétet készíttetnek azért. Szent István alakja, búzakalász és matyó virág van a tervezeten...

A tardi helyzetkép

Már az óvodában elkezdődik a hagyományápolás: *hímzőszakkörökön* tanulják a matyó mintákat a gyerekek – adja a tájékoztatást *Kovács János*, Tard polgármestere. Az ezerhatszázötven lakost számláló matyó településen az iskolában is ügyelnek arra, hogy a lányok egy része megbirkózzon a *tardi keresztszemes* öltéssel. Fiatal, öreg egyaránt felölti a népviseletet az ünnepi alkalmakkor.

A vasárnapi misét nem hanyagolja el a falu népe. Emlékezetes, hogy annak idején *Rákosi Mátyás* egy beszédében megrótta a falut: ott nem tudtak tért hódítani a kommunisták. A kisgazdák voltak népszerűek. Meg is lakolt érte a falu: másfél évtizedre kimaradt a fejlesztésekből.

Később, sok *szaladgálás* árán sikerült megoldani a vezetékes vízellátást, s az úthálózat is javult: öt közúti híd épült a *Tardi-patakra*. Most a gázvezetéket építik: augusztusig 350 portára elhelyezik a vezeték csonkját, 70–70 ezer forintért. A telefonellátást még korábbra: júliusra ígéri a MATÁV. A 680 házból 200-ban lesz majd alkalom a távbeszélésre, ennyi gazda gombolta le a 50 ezer forintot.

Tavaly elkészült a faluház, amely egyben tornatermül is szolgál az iskolásoknak. Azelőtt egy volt *bikaistállóban* művelődtek a helyiek. A tervek szerint ez a kiszolgált épület varrodának ad helyet – ha jön befektető. Cipőfelsőrész-készítő üzemet is telepíteni akarnak, hogy legyen munkahelye a mai állástalan lakosoknak. Ez utóbbi üzemet a futballpálya öltözőjének emeletén nyitnák meg – igazodván a szükség parancsához.

Ami az expóprogramot illeti: a másik két matyó faluval együtt lépnek a világ színe elé. A közös rendezvényeken kívül – itt is a *lakodalmas* a fő szám – a két tájház is kínálja magát. Az egyik az önkormányzat költségén működik, a másik pedig *Gaál Kálmánnénak* a népművészet mesterének tulajdona.

Az oldalt összeállította: Molnár Pál

Az emlékezet forrásai

A fotózás felfedezésének és Spanyolországba érkezésének százötvenedik évfordulója alkalmából rendezik meg a budapesti Spanyol Nagykövetség vendégkiállítását a Néprajzi Múzeumban.

Az emlékezet forrásai – Fényképezés és társadalom a XIX. századi Spanyolországban című, ma délután négy órakor nyíló tárlaton százhúsz darab, 1850 és 1890 között készült felvétel látható, amelyek egyrészt a spanyol fényképezés e korszakába, másrészt az ország kultúrájának és társadalmának a fejlődésébe kínálnak bepillantást. A képek megjelenítik a különböző társadalmi rétegek életét, a korszak jelentős eseményeit, s megjelennek rajtuk azok a toposzok is, – a matador, a bikaviadal, a mór stílusú épületek –, amelyek ma Európa számára Spanyolországot jelképezik.

Az ég tükrében

Szigeti Lajos versei

Mindig volt, mindig lesz a magyar költészetnek egy olyan vonulata, amelyik világjobbító szándékát – ismerje bár mégolyan jól is korlátait – hangoztatni fogja, ha kell személyes mondandóját is folyvást átszűri ezen a szándékon. Nem egyszerűen a vátesz-költőkre, költő-váteszokra gondolok, a szolidabb, szordínósabb hangvétel esetleges alanyisága sem mond föltétlenül ellent a mindenséget versbe venni totális gesztusának. *Szigeti Lajos*, aki jó ötven esztendősen jelentkezik első verseskönyvével (az elmúlt másfél évtized terméséből válogatva), csöndes hangú, inkább a rezignációba hajló, semmint programokat harsogó költő. Verseinek többségére a leírás, a megjelenítő fölidézés igénye jellemző; együtt, kötetben olvasva őket azonban könnyen kitapintható az említett teljességre törekvés ars poeticát szervező ereje.

Az emberi, költői sors, amely Szigeti Lajosnak jutott, generációval korábbról ismert: elegendő talán Juhász Ferenc, Nagy László, Kormos István pályájára utalni. Az életformaváltás, a vidéki, paraszti létmód nem is mindig kényszerű, ám mindig elkerülhetetlen föladása, a hozott értékek szembeállítása egy kaotikusnak tetsző rendszerrel, az örök normák firtatása, a létezés megoldóképleteinek rápróbálgatása az új helyzetekre markáns alaphangot ad Szigeti lírájának is, jóllehet költeményei többnyire ennek ellenére is moll-hangnemben íródtak. A rezignált magány nem is igen engedne meg másfélét, ugyanakkor azonban a versek képi világa ennél sokkal súlyosabb igényeket jelent be: olykor-olykor már keresettnek tetsző expresszivitásuk szinte változtatási parancsolatokat fejez ki. „Már gyújtó beszéd" – ahogyan szerzőjük megfogalmazza.

Ugyanakkor van valami végtelenül szemérmes visszafogottság ezekben a versekben. Nem tudja, nem akarja kimondatlan hagyni magányosságát, gyanakvó próbálkozásait annak föladására, úgy érzi azonban, hogy a tágabb közösség a család, a szülőföld, a haza befogadó szeretete esetleg ellensúlyozhatja városi számkivetettségét. „A tékozló megtérése" című versében, amelynek már a címe árulkodó, ki is mondja a megoldás receptjét:

„S fák körmenete,
mezők címeres zászlai –
szülőföldem égtájai
Fölkarolják életemet."

Kicsit talán átgondolatlan a megszemélyesítések sora (Borges egészen bizonyosan a „figyelmetlen költők" közé sorolná miatta), a mondandó azonban hitelessé hevíti, a vágyakozás ereje kiszabadítja a logika nyűgei közül. Az egyéni sors rávetül az őt körbefoglaló világra, fölmentést, visszaigazolást nyer.

Szigeti Lajos verseit olvasva föltűnhet, milyen tudatosan bánik a formával. Folyvást diszharmóniákba csúszó gondolatait nem erőlteti be kerekre csiszolt versalakzatokba, hanem azok megbontásával mintegy hangsúlyozza az idill, a békés nyugalom törékenységét. A lélek sérülései ezáltal általános sebekként jelentkeznek – így felelve meg a totalitás igényének. (Széphalom Könyvműhely, 1992.)

fábián

Irodalmi szalon a Károlyi-palotában

Erdélyi Helikon. 1931. augusztus–szeptemberi szám. Főszerkesztő Kisbán Miklós, szerkeszti Kuncz Aladár – üdvözli a patinásan sárguló címlapról, tárlóüveg alól a látogatót a híres periodika régi száma, melynek Áprily Lajos 1928-ban szerkesztője volt. Tovább nézelődve a Petőfi Irodalmi Múzeum Áprily Lajos-kiállításán ódon levelek, békebeli kötetek teremtenek korhű atmoszférát. E tárlatot az Irodalmi Szalon első műsoros estjére komponálta Kemény Gyula és Fazekas László, ahogy a műsor gazdája, Havas Judit szavaiból kitűnt.

– Maga az irodalmi délután a múlt század harmincas esztendeiben keletkezett hagyományt eleveníti föl – tájékoztat *Bottka Ferenc* főigazgató. *Bártfai László* – igaz, hogy az épület hátsó traktusán – rendezte az első pesti literátus teadélutánokat. Nem is találhattak volna alkalmasabb költői személyiséget ahhoz az irodalmi szalon szellemi szülői, hogy teremtsenek egy „régi-új" tradíciót. Egy otthonos kis teret a múzeum épületében, ahol a napi munkából megtérve teázgatás, aprósütemény-fogyasztás után a szellemi felfrissülésre vágyók találkozhatnak egy nagy író műveivel, megmerítkezhetnek egyéniségének aurájában. (Legközelebb, márciusban *Déry Tibor*-, később majd *Hervay Gizella*- és *Szilágyi Domokos*-műsoron veszünk részt. Ez utóbbi vállalkozáshoz Havas Judit házigazda jól szavaló középiskolások jelentkezését várja.) Áprily Lajos az otthonosság szimbólumaként teremtett ugyanis Visegrád tövében, Szentgyörgypusztán egy olyan „fészket", amely emlékeztette az elhagyott pátriára, Erdély völgyeire, erdőire, havasaira. A kies puszta Áprily nevét viseli immár. Hasonló tájon élt Parajdon, szeretett, rajongva idézett gyermekéveinek helyszínén. Bár 1887. november 14-én Óbrassóban jött e világra, valódi szülőhelyének mindig is Parajdot tekintette. Önéletrajzi írásának tanulsága szerint, amelyből *Jancsó Adrien* elbűvölően adott elő nekünk egy részletet, tizenegy esztendős korában, 1898 októberében átköltözött a családja Parajdra, mivel édesapja ott kapott munkát. Édesanyja számára örökös trauma maradt, hogy városi polgárból falusi urakká váltak, ráadásul a történelem viharai elsodorták e botcsinálta úriságukat is az anyaországtól való elszakadás után. Ám a költő arcának kirajzolódásában, e muzsikás, formavirtuóz líra kialakulásában elsődleges szerepet játszik a rét, a völgy, az erdő, a mező, a havasalji táj. S mindenekelőtt az a parajdi világ, amelyet a föld rámájának legaranyosabb szegleteként tartott mindig is számon. Bár szellemi horizontján tágított később Kolozsvár, az ottani Református Kollégium, a nagyenyedi Bethlen Kollégium, Párizs, Budapest. S végül 1943-ban talált rá a völgyre, költeményeinek vissza-visszatérő vezérmotívumára, s második „kispátriájára", ahol 1967. augusztus hatodikán bekövetkezett haláláig élt.

A tájak összerakós játékként meghatározzák e varázslatos költészet markáns profilját – hangsúlyozták a kitűnő műsor szereplői, Jancsó Adrien, számos csodás Áprily-vers megszólaltatása közben, s könyveinek hű szerkesztője, egyik monográfusa, *Győri János* – azzal együtt, hogy a részletekből, a komponensekből utánozhatatlan, egyedülálló képekben megnyilatkozó líra született. Egyéniségének vonásait gazdagította – immár „csak" videofelvételről – *Nemes Nagy Ágnes*, az egykori Baár-Madas Nevelőintézeti tanítvány, a későbbi barát, ki most már együtt van újra mesterével egy boldog világban. Áprily költői és emberi ethoszához a kis család, a rokonság, s a nagy család, a baráti kör is hozzátartozott. Fia, a hozzá méltón nagy formátumú *Jékely Zoltán* Őszi reggel varázsa című apaidézése is sokatmondó. Jancsó Adrien ihletett előadásában hallhattuk: *„Nádszéken ül apám a nyír alatt s arany levélkék hullanak fejére. Álmait meséli – vagy hatvanhat éve fogant lelkében a pillanat."* A két közeli rokon költő-varázsló békésen megfért egyívású, színvonalú irodalom jeles képviselőjeként. Hisz testvérnek tekintették a fákat, a virágokat, a madarakat. Ahogy Áprily vallott például a Kiszáradt nyírfa című epigrammájában élet és halál elválaszthatatlan kötéséről: *„Hervadtan áll. Mi pusztíthatta el? Lombos nyírtársain cinkék zenélnek. Nem bírta tán konok fagyát a télnek. Hadd álljon itt. Maradjon arra jel: itt holtak, s élők testközelben élnek..."*

Pósa Zoltán

MAGTÉNY

• Gábor Áron festő-, szobrász- és grafikusművész az elmúlt két évben készült alkotásait mutatja be a budapesti Francia Intézetben tegnap megnyílt tárlaton. Az Örvény című sorozat legújabb stációi mellett látható többek között a Megfelelő pont és a Végtelen fekete című, vászonra festett, vegyes technikával készült műve is. Budai tárlata február 26-áig tekinthető meg.

• Rideg Sándor Indul a bakterház című népi bohózatát színpadra dolgozta Tímár Péter rendező. A darab premierje február 6-án lesz a Budapesti Kamaraszínházban. A díszlet Szegő György, a jelmez Németh Ilona munkája. A zenét Cserepes Károly írta. A bakter Reviczky Gábor, Bendegúz Rezes Zoltán, illetve Szuper Levente.

• Kezek között címmel nyílik kiállítás ma délután öt órakor a Dorottya utcai galériában Móser Zoltán fotóművész felvételeiből. A kiállítást Ágh István költő nyitja meg.

• A 24. Magyar Filmszemle megnyitásának napján, pénteken este fél nyolckor a Duna TV kerekasztal-beszélgetést közvetít az eddigi filmszemlék történetéről, illetve a mostani seregszemle nemzetközi jelentőségéről. A riportban megszólaló filmrendezők: Gazdag Gyula, Kézdi-Kovács Zsolt (a szemle igazgatója), Sára Sándor és Szomjas György. A műsor rendezője Zsombolyai János.

Üvegfestészeti múzeum Budapesten

Róth Miksa üvegfestészeti múzeum létrehozását tervezi az Erzsébetvárosi Róth Miksa Alapítvány és a helyi önkormányzat a VII. kerületi Nefelejcs utca 26. szám alatt, a művész egykori szülőházában. A Humán Kft. által készített terveket a hétfőn kezdődött háromnapos tudományos ülés keretében vitatják meg a műemlékvédelem hazai és nemzetközi szakértői.

A Róth életmű – üvegfestmények és színes üvegmozaikok – megvédése és nagyközönség elé tárása több tízmillió forintba kerül, ezért az alapítvány támogatókat is keres. A tervezett múzeumban a fennmaradt fényképek alapján rekonstruálják a századeleji polgári lakás egy szobáját, és bemutatják a hagyatékban meglévő legszebb üvegablakokat és üvegmozaikokat, vázlatokat, rajzokat. Láthatók lesznek az egyes munkák készítésének fázisai, a festett üvegablak, a színes üvegmozaik tervezése és kivitelezése egyaránt. Az épületben – a tervek szerint – helyet kapnának a kortárs üvegművészeti alkotások is. (MTI)

Tavaszi Fesztivál '93

A kanadai kapcsolat

„A tradíciót, miszerint a Tavaszi Fesztiválon a magyar kultúra értékei játsszák a domináns szerepet, az idén is sikerült megőriznünk" – jelentette ki *Klenjánszky Tamás*, az idén tizenharmadik alkalommal, március tizenkettedike és huszonnyolcadika között megrendezendő Budapesti Tavaszi Fesztivál főszervezője. A Városháza dísztermében tegnap tartott sajtótájékoztatón többek között megtudhattuk, hogy ezt a tradíciót nemcsak megőrizték, de tovább is „fejlesztették", hiszen az idei kulturális rendezvénysorozatra már egyfajta történeti gondolkodás, historikus megközelítés is jellemző. Itt elsősorban a különböző évfordulók alkalmából rendezett koncertekre – az Erkel-emlékév ünnepi Bánk bán előadására, Bartók Béla születésnapján A kékszakállú herceg vára zeneakadémiai bemutatójára, valamint a Liszt Ferenc Kamarazenekar fennállásának harmincéves jubileumára – gondoltak a szervezők. De szerencsésen egybeesik a fesztivál a Liszt Társaság centenáriumi ülésével is.

Az idei rendezvénysorozat alkalmából – válaszul az 1991 őszén Torontóban megrendezett magyar hétre – *Kanada* művészetének reprezentánsai mutatkozhatnak be a magyar és külföldi közönség előtt. E távoli, az európai kultúra újvilági, sajátos változatát nyújtó ország énekeseinek, zenészeinek, komolyzenei és dzsesszegyütteseinek, műalkotásainak, festményeinek, szobrainak, filmjeinek és videóinak budapesti „fellépése" igazi kulturális csemegének ígérkezik.

Ami pedig a programokat illeti, a fesztivál keretében többedszerre rendezik meg a nemzetközi zenei versenyeken díjazott fiatalok „lehetőségét", a *Crescendo-sorozatot*. A prágai *Wihan Vonósnégyes* mellett három kiemelkedő tehetségű fiatal hegedűst hallhatunk majd. *Corey Cerovsek*, egykori csodagyerek ma már a világ élvonalába tartozó hegedűművész, *Erica Raum* a nemrégiben Budapesten megrendezett Szigeti József Hegedűverseny győztese, míg a Bukarestből érkező *Florin Croltoru* a patinás bécsi Fritz Kreiler Hegedűverseny első díjasa. Rajtuk kívül még az utrechti Nemzetközi Liszt Zongoraverseny nyertese, *Szergej Paskevics* zongoraművész kapott bemutatkozási lehetőséget.

Az idei kiállítások különlegessége természetesen a kanadai művészek bemutatkozása: a *Woodland indiánok* képkiállítása, valamint Kanada talán legnagyobb élő művészének, *Bill Reidnek* tárlata. Vendégünk lesz *Noel Harding* ismert posztmodern szobrászművész is. Ezenkívül ismét megrendezik a *Budapest Art Expót*, a kortárs művészek kiállítását és vásárát, amely teret ad a modern törekvéseket támogató galériáknak, művészeti folyóiratoknak és kiadóknak is. A Budapesti Tavaszi Fesztivállal pedig szinte elválaszthatatlan a két legkiemelkedőbb fotográfiai esemény, a *World Press Photo* és a *Sajtófotó '92* kiállítás.

A főként zeneközpontú rendezvénysorozat programjába a táncművészetek képviselői is megpróbálnak szervesen beilleszkedni. Idén a világon egyedülálló módon a Táncfórum útjára indítja az *Interfolktánc Fesztivált*, mely a hivatásos néptáncművészetnek jelent háromévenkénti szemlézési lehetőséget. Az első alkalomra olyan neves és eltérő karakterű együttesek látogatnak el Budapestre, mint a *Flamenco Táncegyüttes*, a *Grúz Állami Táncegyüttes*, a *Kínai Állami Népi Opera* és a *Kolumbiai Népi Együttes*. A hazai színeket a *BM Duna Művészegyüttes*, a *Honvéd Táncegyüttes* és a *Magyar Állami Népi Együttes* képviseli majd.

(jé)

A Grúz Állami Táncegyüttes két táncosa .

Hírek az Operából

A Rajna kincse, Rosszul őrzött lány

A Rosszul őrzött lány, *Ferdinand Hérold* kétfelvonásos balettje *Sir Frederick Ashton* klasszikussá vált koreográfiájával újra szerepel az Erkel Színház műsorán. Február 5-én mutatkozik be az első szereposztás, a főbb szerepekben *Pethő Lászlóval*, *Szabadi Edittel* és *ifj. Nagy Zoltánnal*. A balettet 1971. márciusában mutatták be ugyanezzel a koreográfiával, és 1988. októberében játszották utoljára.

Nagy sorozat indul február 20-án. Az Operaház azt tervezi, hogy sorra felújítja Richard Wagner teljes Ring tetralógiájának darabjait. Az első bemutató természetesen A Rajna kincse. A rendező Nagy Viktor, a bemutató karmestere *Medveczky Ádám*, a díszleteket *Csikós Attila*, a jelmezeket *Vágó Nelly* tervezte. A 21-én bemutatkozó második szereposztás karmestere *Kovács János*.

Párizsban, a Theatre des Champs-Élysées színpadán vendégszerepel az Operaház 180 fős társulata február 23-án és 24-én Beethoven Fidelio című operájával. Ezt követően ugyanebben a színházban, február 26-án és 27-én a társulat zenekara, mint a Budapesti Filharmóniai Társaság zenekara Brahms-koncerteket ad: az Akadémiai Ünnepi Nyitány az I. és II. szimfónia, illetve a Tragikus nyitány és a III. és IV. szimfónia a műsor. A Fideliót és a koncerteket is a brazil származású *Maximianno Cobra* vezényli.

A Filmharmónia zenekara egyébként január 27. és február 1. között spanyolországi turnén vett részt, *Erich Bergel* elnökkarnagy vezetésével. Wagner-, Liszt-, Csajkovszkij-, Brahms- és Pruckner-műveket adtak elő.

(t. i.)

RÓTH MIKSA

RÓTH MIKSA ALAPÍTVÁNY

Az Erzsébetvárosi Róth Miksa Alapítvány május 7-én (lapzárta után – A szerk.) döntött a Humán Környezet Kft. által elkészített terv megvalósításáról. Erről, valamint az Alapítvány munkájáról lapunk következő számában *Rózsáné dr. Lupkovics Marianna* képviselőnek, az Alapítvány kuratóriuma elnökének cikkét olvashatják.

1992. 5.

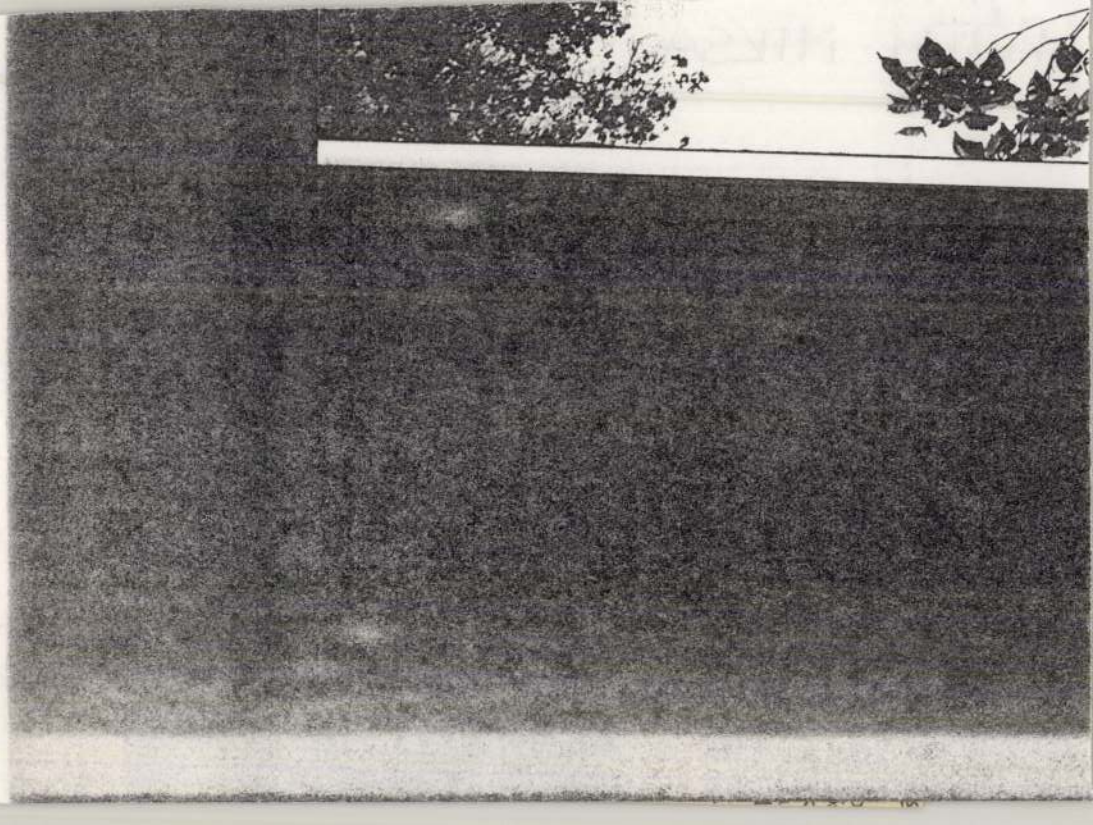

Roth, Jakob

07 v 05

l.

Cat - Frey 6 St Kunstk.

XXIV. K.

182. 1.

MŰEMLÉKEK ORSZ. BIZOTTSÁGA
VEGYES MŰVEK.
364

Mommsen Tivadar. A rómaiak története. I-VIII. kötet.
Pest, 1877.

cjüv. 8 darb.

Róth Imre, építész
Papp László, FAIA építész, New Canaan, CT. USA: Egyetemes építészet.

Magyar Református templom New Yorkban (USA), 1916. Építész: Róth Imre

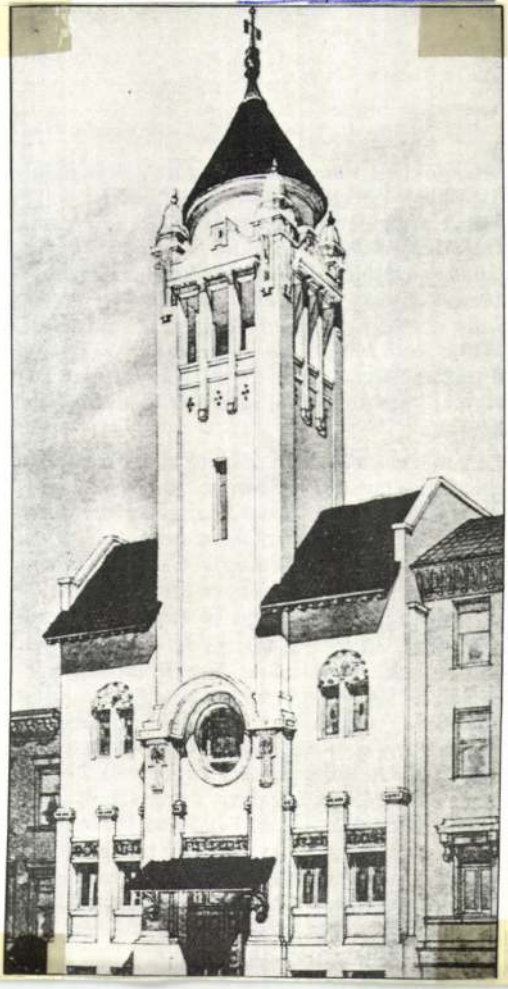

Magyar építőművészet, 1987, 4-5 szám, 22. old.

ПОКРАЈИНСКИ ЗАВОД ЗА ЗАШТИТУ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ

ГРАЂА

ЗА ПРОУЧАВАЊЕ СПОМЕНИКА КУЛТУРЕ ВОЈВОДИНЕ

VIII-IX

НОВИ САД
1978—1979

ВИТРАЖИ* ГРАДСКЕ КУЋЕ У СУБОТИЦИ

Суботичка Градска кућа представља, несумњиво, јединствен споменик сецесије у Војводини и један је од највреднијих ансамбла мађарске варијанте сецесије у нашој земљи. Изграђена је у веома кратком периоду, од 1908. до 1910. Због обимних и сложених радова на њеном украшавању, уређењу раскошних ентеријера, предата је намени — као центар варошке администрације — тек 15. септембра 1912. Скоро две године у већ готовој, импозантној грађевини, обављали су свој део посла бројни мајстори: керамичари, бравари, дрворезбари и столари, молери, сликари и други стручњаци различитих профила. Зидови су били обожени уметнички обликованим керамичким плочицама чувене творнице Жолнаи (Печуј, Мађарска); добављен је специјални и веома луксузан намештај, светиљке маштовитих облика. Окови на вратима и резбарије у дрвету узори су стила на прелазу између два века; као и чипкаста остварења вештих обрађивача жељеза и месинга.

Синтеза архитектуре и уметничких заната, остварена под руководством двојице пројектаната, Дежеа Јакаба и Марцела Комора, резултирала је складом и целовитим уметничким дојмом, упркос разноврсности детаља и материјала, и мноштва извођача, међу којима су неки истакнути уметници онога доба, па и челници сецесије у тадашњој Мађарској.

Међу уметницима, свакако, истакнуто место припада творцима бројних витража. У 51 мањи и већи прозорски отвор уграђено је преко 100 м^2 фигуративних и орнаменталних композиција високе уметничке вредности.

Савременицима настанка Градске куће, извештачима у тадашњим новинама, витражи су деловали веома упечатљиво. Тим пре, што су два представљена пажа у природној величини, лако могла да се идентификују са ћеркама жупана Шандора Пурглија, односно градоначелника Кароља Бироа. Ликови младих дама суботичких скренули су пажњу са аутора̂, те се ови једва и спомињу у опширним новинским описима насликаних сцена у великој већници Градске куће. Додуше, у дну десно, на витражу с ликом аустро-угарске царице Марије Терезије постоји запис: Микша Рот, царски и краљевски дворски сликар на стаклу, Будимпешта (Roth Miksa csász, és kir. udv. üvegfestő Budapest) а и штампа бележи да је „дивне сликарије на стаклу израдио Микша Рот . . .“[1]. Само, пропуст је био у томе да штура информација и запис нису у потпуности одговарали истини. Убрзо, међутим, није више било значајно ко су аутори, јер су витражи после првог светског рата били одстрањени.

Када је институција Дом културе — Kulturotthon, преузела бригу о Градској кући, тешко оштећени витражи изнесени су на светло дана, и уговором склопљеним са Стеваном Станишићем, уметничким стакларом из Сомбора, њему предати на рестаурацију 29. I 1968. После годину дана пажљивог рада витражима је враћен првобитни изглед. На жалост, извесни детаљи (имена представљених личности) били су уништени, али, после обазриве интервенције мајстора Станишића, колористички утисак о појединим експонатима није био нарушен. Витражи су коначно враћени на своја места у великој већници 26. септембра 1977. Тек тада је постало очевидно да су они дело двојице уметника; чак се слободно може рећи да су остварења онога другог далеко надмашила реализације Микше Рота. Вероватно се не ради о хотимичном оспоравању ауторства, јер сам Микша Рот у књизи сећања, 1943, набрајајући своја, како сам истиче, значајнија дела, бележи: „Суботица, Градска кућа, делом са Шандором Нађом“ (Szabadka, Városháza, részben Nagy Sándorral)[2]. Занимљиво је узгред

---

* Изворни француски термин за ову дисциплину ликовне уметности гласи vitrail (витрај). У нашем језику је, међутим, усвојен и одомаћен *витраж*, па смо га и ми овде задржали (в. *Речник српскохрватскога књижевног језика*, I, А—Е, Матица српска и Матица хрватска, Н. Сад — Загреб, 1967, с. 389 — *Ур.*).

[1] *Bácskai Hirlap*, 1912. szept. 27.

[2] Roth Miksa, *Egy üvegfestőművész emlékei*, Budapest, 1943, стр. 83.

Сл. 1 — Шандор Нађ: Идејно решење витража Арпад

Fig. 1 — Nagy Sándor: Design for the stained glass picture Arpad

напоменути да Рот у попису не спомиње витраже које је такође радио у Суботици за Синагогу (1902). По данашњим мерилима, витражи у јеврејској богомољи сведеношћу облика, колоритом и инспирисаношћу мађарским фолклорним мотивима далеко превазилазе Ротове витраже у Градској кући. Засада не располажемо подацимо о евентуалном сараднику на изради картона за ове витраже.

У случају Градске куће, међутим, љубазношћу мађарских истраживача, Катарине Гелер и Ласла Пустаија, располажемо са неколико скица Шандора Нађа које потврђују његово учешће у пројектовању витража, посебно фигура шесторице мађарских краљева на чеоном зиду велике већнице.

Разграничавање ауторства двојице уметника остаће и надаље отворено питање, јер је Шандор Нађ дао само картоне. Наиме, упоређујући их са изведеним витражима лако се могу запазити одступања која је (самовољно или у сагласности са аутором) чинио Микша Рот.

Радионица Микше Рота (Róth Miksa, 1865—1944) имала је значајну улогу у мађарском уметничком животу почев од 1885. Угледан као уметник али и као произвођач витража и мозаика у стаклу, Рот је током неколико деценија опремао јавне и приватне грађевине у Будимпешти. Његових дела има и у унутрашњости Мађарске, а радио је још и за градове у Норвешкој и Мексику. Добитник је више награда и заслужан за популарисање и унапређивање ове атрактивне уметничке дисциплине. Као уметник учествује на украшавању бројних палата еклектике да би се, нешто касније, удружио и са архитектима-поборницима сецесије. Споменути витражи Синагоге указују на то да је и он прихватио мађарску народну уметност као исходишта свог уметничког развитка. Ти витражи, темељени на омиљеним мотивима цвета лале (tulipán), у стилизацији стваралаца из народа, реализовани су као складне композиције са тежиштем на колористичким ефектима преламања светла кроз чудесне боје стакла: плаве, црвене, зелене и жуте тонове. Мрежасти цртеж компонован је у одмереном ритму, логично уклопљен у целину као неодвојиви детаљ општег утиска.

На витражима Градске куће Рот је жртвовао хармонију, ваљда у тежњи да раскошним ватрометом боја фасцинира гледаоца, или је то учинио по налогу наручиоца. Наиме, овде су на композицијама, које се сигурно могу приписати Роту, стаклене плочице вишебојни орнаменти не баш маштовитих мотива, израђене у једнообразним серијама. Користио их је у правилном низу као елементе бордура или као позадину реалистички датих портрета.

Шандор Нађ (Nagy Sándor, 1869—1950) определио се за друкчији поступак. Боје су му чистије и прозрачније, а фигуре са наглашеном бордуром чине целовит, експресиван утисак. Оловна арматура скоро у потпуности прати и наглашава цртеж који, несумњиво, указује на сликара, чак више графичара и дизајнера сецесије.

Ако се за Микшу Рота може рећи да је претежно сликар витража историцизма и еклектике, Шандор Нађ је несумњиво, у пот-

пуном смислу речи, уметник сецесије. Са Аладаром Керешфеи-Кришом (Körösfői-Kriesch Aladár, 1863—1920), суоснивач је прве мађарске сецесионистичке колоније (Gödöllö, недалеко од Будимпеште). По угледу на Виљема Мириса или Финаца, Саринена, Линдгрена и Геселијуса, они су такође напустили велеград, окренули се народној уметности као инспирацији с тежњом да служе народу. Сами су обликовали мобилијар у колонији, били привrженици колективног рада и, попут древних занатлија, све производили сами. Бавили се опремањем књиге, таписеријом и низом дисциплина примењене уметности. Раније у колонији Diód постали су велики поштоваоци Лава Толстоја и његовог позива за повратак селу и стављање у службу народу. Овде их је Енглез, сликар Персифал Тјудор Харт, истраживач мађарске народне уметности, упознао са идејама прерафаелита, године 1897.

Керешфеи и Шандор Наћ се тада с великим интересовањем окрећу фолклору. „Нису морали поћи далеко, били су значи у Калотасегу, а у близини су постојале две „фабрике", тада већ на гласу: Елемирска домаћа радиност, под вођством Шарлоте Ковалски, и великобечкеречка Фабрика тепиха Торонталске жупаније"[3]. Укључивши се у рад, они су већ 1900. на Светској изложби у Паризу освојили за тадашњи Велики Бечкерек (сада: Зрењанин) бронзану медаљу за таписерију.

Значи, Шандор Наћ, кога срећемо касније, витражима у суботичкој Градској кући један је од бројних уметника укључених у ликовно стваралаштво Војводине, посебно ликовних збивања у Великом Бечкереку. Знамо, наиме, да је својевремено група сликара, под вођством Антала Штрејтмана, одлазила из Великог Бечкерека у познату уметничку колонију у Наћбањи — трансмисију минхенских и париских утицаја на мађарски уметнички живот. Преко Штрејтманове групе „Великобечкеречки импресионисти", та струјања допирала и до нас, и подстакла стварање првих војвођанских језгра, касније познатих колонија. Друга колонија која је непосредно утицала на Велики Бечкерек је *диодска*, одакле су Керешфеи и Наћ дошли овамо да креирају картоне. За фабрику у Бечкереку радили су још Пал Хорти, Роберт Надлер и Артур Лакатош. Фабрика је стекла светску славу. „Успех се великим делом може захвалити Јаношу Васарију", сликару који је „био храбри усмеривач уметничког правца фабрике" и који је за ову делатност добио признања 1902. на Светској изложби у Торину"[4]. Васари (Vaszary János, 1867—1939), једна је од истакнутих фигура мађарске авангарде и чувени сликар. У време сарадње са Бечкереком, надахнут је француском уметношћу, слика постимпресионистички, да би нешто касније прихватио експресионизам.

Сл. 2 — Шандор Наћ: Скица за витраж Иштван

Fig. 2 — Nagy Sándor: Sketch for the stained glass picture István

Скретањем на године прелаза из XIX у XX век у Великом Бечкереку, хтео сам ука-

[3] Keserü Katalin, *Művésztelepek, csoportulások, Művészet*, Budapest, XVI, 12. december 1975. стр. 10.

[4] Ibidem.

Сл. 3 — Шандор Нађ: Скица за витраж Ласло

Fig. 3 — Nagy Sándor: Sketch for the stained glass picture László

зати на узбудљив и још увек недовољно познат период војвођанске ликовне уметности, на доба сецесије у нашим крајевима. Шандор Нађ, креатор суботичких витража, један је од беочуга те богате ликовне традиције.

Али, вратимо се витражима Градске куће у Суботици. Као елементи целине предодређене да увећа утисак о раскошном амбијенту свечаног улаза, степеништа и велике већнице, витражи нас прате од почетка степеништа, са две стране. У предворју на првом спрату гранају се у два ходника, где им се колорит смирује и улога своди на декоративне бордуре полукружно засведених прозора.

Други, упечатљивији део витража, распоређен је у прозоре велике већнице са очевидном намером инвеститора да им диктира тематику. На витражима су представљене личности из мађарске историје, несумњиво са задатком да нагласе значај простора где се доносе важне одлуке по живот града.

У првом делу — подножју степеништа — са две стране, на две површине 380×150 см, представљене су стара Градска кућа која је порушена, и новоподигнута грађевина. Фактографски насликане сцене Трга са градским кућама, окружене су декоративним венцем живахног колорита у формама које ћемо срести и касније, али овде су уситњене. Утисак је доста тежак, боје су преобилно дозиране, централне сцене нису усаглашене са орнаменталним окружењем.

Надаље, срешћемо се са прозорима који прате узлаз степеништа. Ове вертикале су различитих димензија. Највећи је 414×100 см, а најмањи, розета, пречника 87 см. На њима нема фигуралних композиција. Улога им је искључиво декоративна а композиција, линеарна и колористичка, изванредна. Иако се заснива на искуствима народне уметности, мотиви су прерађени и подређени владајућем стилу. Обликовани су с мером, и сведоче о студиозности и рафинману аутора, врсног графичара и сликара. У црним контурама арматуре највеће површине су плаве, нешто мање жуте у две нијансе, док су акценти зелени односно пламтеће црвени.

На првом спрату, два већа прозора, поред орнаментике, имају по седам квадрата у низу са симболима заната и делатности којима се баве Суботичани. Ознаке земљорадника, сточара, пчелара, рибара, ковача и бравара, трговаца итд. смештене су у површине оперважене формом штита. Иако делују доста сликовито, немају веће уметничке вредности.

Витражи велике већнице, димензије 231×93 см, предодређени су за финалну синтезу сунчевог светла и обојеног стакла. Као завршница поетичне, колористичке пратње, имали су посебну улогу да фасцинирају гледаоца. Израстајући у низ вертикала чеоног и два бочна зида, доминирају већницом, бацајући у засенак сву осталу, преобилну декорацију. Пошто је првобитна, не баш срећна замисао предвиђала да се у ову већницу током времена уносе портрети градоначелника (сликани уљем), личности представљене у витражима остале би у првом плану, неокрњена угледа. Насликан је само један

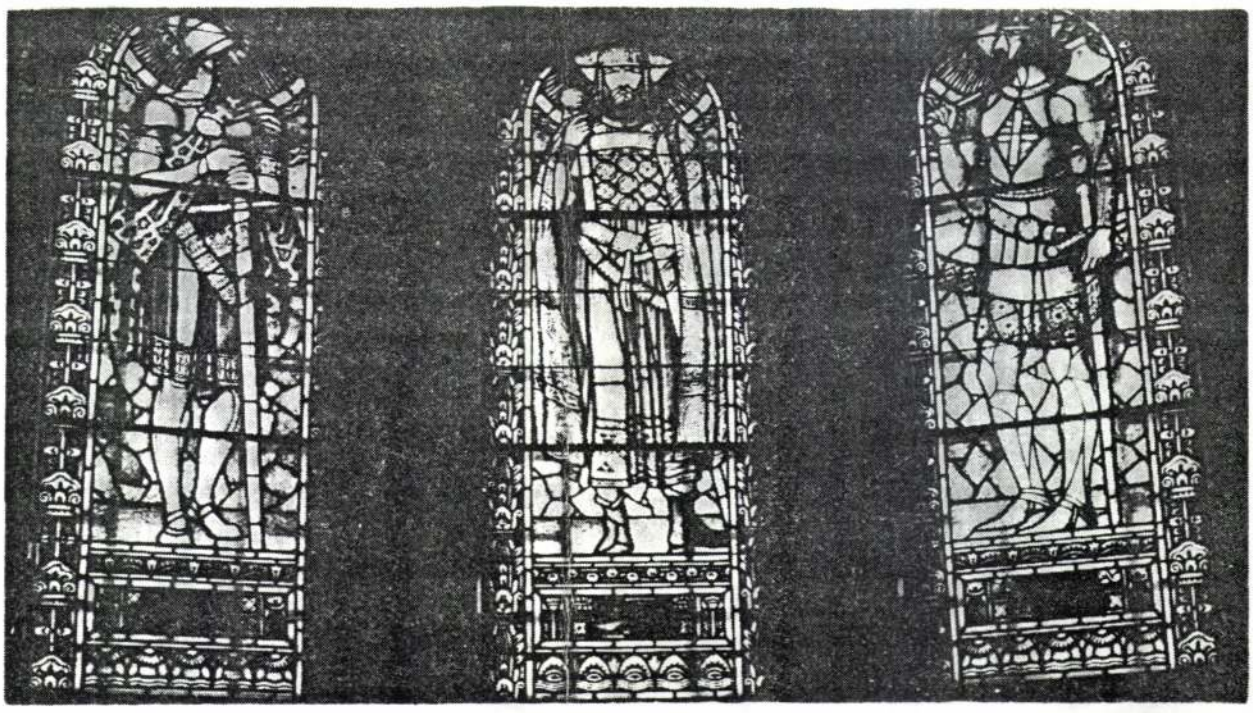

Сл. 4 — Шандор Нађ — Микша Рот: Ниша са витражима: Арпад, Иштван, Ласло *(Суботица, Градска кућа, Велика већница)*

Fig. 4 — Nagy Sándor — Róth Miksa: Niche with stained glass pictures: Arpad, István, László *(Subotica, City Hall, Great Assembly Hall)*

портрет, који никада није доспео у већницу, те и данас нише под стропом стоје празне. Пројектанти су их поставили на неугледна и од погледа удаљена места. Нема сумње да је идеја потекла од незаситих инвеститора и да су дата решења резултати њиховог притиска. Амбиције „градских отаца" и тада владајућа политичка клима, тражили су од уметности да буде ненаметљиво средство мађаризације[3], па је и тематика витража у великој већници била томе подређена (портрети Франца Јозефа и Марије Терезије, краљеви, жупани и политичари).

Аутори су, сваки на свој начин, схватили и обрадили предложене им задатке. Већ на први поглед може се уочити да су пред нама радови двају уметника. Док су у једној групи витража дати портрети односно фигуре у верној реалистичкој интерпретацији, са декоративним окружјем, у другој групи витража представљена су целовита уметничка дела савршене витражне технологије и стилског јединства.

На чеоном зиду налазе се три нише у којима су витражи. У двема бочним налазе се по три витража Шандора Нађа, а у централној, већој ниши четири су прозора са композицијама Микше Рота. Његово су дело и шест витража, распоређених по три, на бочним зидовима дворане. С обзиром на димензије, фигуре у централној ниши, изнад стола где су седишта председништва, представљене су у природној величини. Аустро-угарски владари, Марија Терезија и Франц Јозеф, одевени су у раскошну одећу са гримизним плаштовима и много накита. Два пажа такође делују раскошно и ослањају се на штитове са грбовима: државним и градским. Будући да је чеони зид на северо-западној страни, игра светла у поподневним часовима претвара ове витраже у веома упечатљиве експонате. Али, после краткотрајног задовољства, гледалац ће запазити одсуство ауторова надахнућа. Све четири композиције су уобичајени тип парадног портрета, безброј пута поновљен у претходним столећима. Стиче се утисак да је овде техника витража силом прилика коришћена. Контура арматуре — која је код витража неодвојиви део композиције — ту је сведена на минимум и потиснута на рубове. Добијене веће пло-

[3] Merényi Ferenc, *A magyar épitészet 1867—1967, Budapest,* 1969. стр. 48; у преводу: „гласници мађарског шовинизма видели су у овој архитектури ефикасно средство за угњетавање националности".

Сл. 5 — Микша Рот: Ракоци — *витраж у већници*

Fig. 5 — Róth Miksa: Rákóczy — *stained glass picture in the Assembly Hall*

че стакла исликане су уобичајеним начином.

Исти поступак понавља се и на витражима бончих зидова. Разлика је у томе да су портрети попрсја а не целе фигуре, те је декоративном окружењу и бордури дато више простора. На ових шест портрета, од Хуњадија до Кошута, припадност Микше Рота претходном, еклектичком раздобљу је очевидна. Декорација је преобилна и уситњена, стилски преживела. Упркос вештини врсног занатлије ови нас експонати не могу заинтересовати. То су традиционално рађени портрети пренети на стакло и стављени у тешке, раскошне оквире.

Наравно, основни задатак витража је преламање светлости, и та функција је испуњена. Велика већница није прозаичан радни простор већ свечани, помало мистичан амбијент, намењен важним скуповима градских угледника.

Иако је Шандор Наћ у овој дворани заступљен са свега шест, насупрот десет Ротових витража, његове две, бочне нише, доминирају чеоним зидом, па и простором у целини. Пред гледаоцем се нижу, слева надесно, Арпади — Иштван и Ласло — док су на другој страни представљени Матија Корвин, Лајош Велики и Калман.

Ови витражи чине две нераскидиве целине. Свака је складна колористичка композиција, али и свих шест витража повинују се јединственом ритму боја. Штета је велика што су груписани по три, а раздвојени централном нишом односно Ротовим витражима. Цртеж чини густа мрежа оловне арматуре, те су ликови дати у контурама изразите стилизације. Позадина је код свих витража плава, а оквири су два орнаментална мотива живих боја, који се на експонатима смењују.

Унутар треперавог оквира плавих, зелених, жутих и црвених бљескова нижу се Наћови „краљеви" почев од племенског вође Арпада. Ова, прва фигура, започиње колористичку симфонију пламтеће црвеном одећом, окером крзна и златастим трепереньем везеног обруба одеће, опасача и других детаља. На фигури Иштвана, првог краља, доминира сочна зелена боја одеће, љубичасти плашт, а жута боја у више нијанси, као изразита компонента ове композиције, бљешти топлим сјајем. На трећој фигури, краља Ласла II, поново се јавља доминација црвене и окер кожнога грудњака. Плава добија светлији тон, и јављају се веће површине сивкастих акцената. У другом триптихону, фигура Матије Корвина је у сивом оклопу, окруженом љубичастим површинама и црвеним, зеленим и жућкастим контрастима. Одећа Лајоша Великог у средини је ружичаста, док је плашт црвен са зеленим обрубом. Нијансе жутог, као и код централне фигуре претходног трија, чине језгро колористичког усијања. У последњој фигури ове монументалне серије, краља Калмана, долази до крешенда љубичасте и златастог пресијавања. Књига пред краљем је завршни акценат зажареног, чаробног црвенила.

Ових шест витража сигурно су највећа уметничка вредност суботичке Градске куће и њене раскошне декорације, у чијем су склопу још и снажни акценти прозори степеништа и жолнаи-керамика. Штета би било не споменути још тринаест мањих витража у горњем делу чеоног зида велике већнице. Скромним, таласастим цртежом и духовито постављеним акцентима ове површине су

смиренији израз укуса сецесије. Улога им је мање декоративна и постављени су више са циљем да уводе дневно светло у дворану.

Витражи Шандора Наћа су уметничка дела сецесије. Они су не само врхунско дело једног стваоца већ и креативно сажимање душевног стања и синтеза уметничких идеала на прекретници векова.

Као дело у многостраној делатности Наћа, они су врхунски домет — слободан сам рећи — најсуптилнија резонанца на доба и стил коме је припадао. Поред *Баладе Кате Кадар* у Тиргу Мурешу[6], шест суботичких монументалних фигура представљају најдрагоценију баштину ликовне уметности с почетка нашега века. Наравно, без Микше Рота, његовог искуства и неуобичајеног познавања њихове сложене технологије, не би настале ове и овакве композиције. Као и у Суботици, тако је и у Палати културе у Тиргу Мурешу, нешто касније, дошао до изражаја дух колективног ангажовања, негован у колонији Геделе. Знамо имена више познатих уметника који су тамо чинили тим, ангажован на синтезама. Можда ће време показати, кроз даља истраживања, и ауторе других детаља суботичке Градске куће. Поред осталих, још нам је увек непознат уметник који је израдио нацрт за фигуру петла, рељефа у најлепшем издању сецесије на керамици. Имена која су нам засада позната, попут Микше Рота, ознаке су угледних фирми, а уметници-креатори препуштени су забораву.

Без обзира на тему коју Шандор Наћ обрађује, у његовом делу одсликава се време и човек око 1912. Цртежом и колоритом ови су витражи есенција страхова и страсти, т е с к о б е у љубичастој драми човека у порођајним мукама историјских друштвених мена и грубих контраста. Они су у сукобу са харлекинским одумирањем романтичарских илузија миленијумских, и потмулим тутњем које допире из сурове стварности индустријских предграђа. Подсетимо се да је Шандор Наћ припадао колонији у Геделеу, коју један од њених учесника, Јене Ремсеј (Remsey Jenö György, 1885—), назива „првом мађарском социјалистичком заједницом"[7], где су њени чланови у вечерњим сатима читали дела Лава Толстоја и Максима Горког, слушали музику Бетовна, Мусоргског, Бартока и Кодаља. Још 1903. Наћ ради илустрације са социјалном тематиком за лист *Реч народа* (Népszava). „Ремсеј је под

Сл. 6 — Микша Рот: Сечењи — *витраж у већници*

Fig. 6 — Róth Miksa: Szécsényi — *stained glass picture in the Assembly Hall*

утицајем Шандора Наћа још пре добијања стипендије за Геделе начинио једну серију графика *(Капитал, Молох, Јарам, Courriéres)*. Дела у овој серији сецесијских облика, снажно концентрисаним бојама (црвена, црна), приближавајући се плакату, сведоче о његовој блискости социјалној тематици, препознавању снаге експресивних боја и облика"[8].

Микша Рот није могао креативно надрасти тематику, па ни његови витражи не могу конкурисати Наћовим: остали су на ни-

[6] Traian Duşa, *A Tirgu Mureş-i Kulturpalota*, Bucureşti, 1970, стр. 34 и 37.

[7] Keserű Katalin, спом. дело, стр. 12.

[8] Gellér Katalin — Keserű Katalin, *Gödöllöi művésztelep, MTA Művészettörténeti kutató csoport*, Budapest, Katona József Múzeum, Kecskemét (Каталог изложбе, 1977), стр. 17.

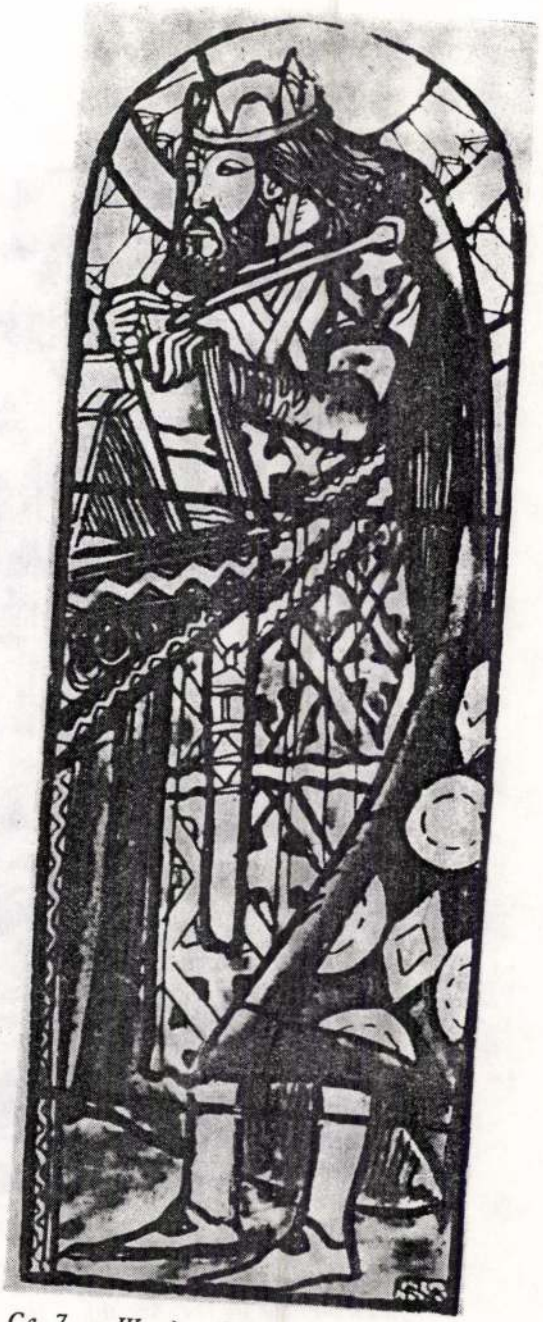

Сл. 7 — Шандор Нађ: Скица за витраж Калман, *десно доле: сигнатура NSL*

Fig. 7 — Nagy Sándor: Sketch for the stained glass picture Kalman, *signed NSL*

воу декорације. Разлажући даље јединствени утисак који остављају архитектура и овде присутни занати, односно уметничка реализација у појединим дисциплинама, остаје као вредност синтеза. Наиме, Градска кућа као документат свога времена садржи све врлине и мане мађарске сецесије, која је овде нашла погодно тле за пуно распламсавање. Неоспорно, она је синтеза могућих домета тих година, али и показатељ странпутица у које су многи залутали. Зато, осим Нађових витража, све остало морамо третирати само као декорацију, мање или више успелу. Грађевина је њоме прекривена у извесним границама, али се не може избећи утисак да се ипак у томе претерало, лутало па и застрањивало. Према томе, керамика, обрада метала, столарија и све друге дисциплине, издвојене из целине, губе веома много од свога значаја. Истовремено, Нађови витражи, посматрани одвојено, израстају у самостална уметничка дела. Таква, она знатно обогаћују досад познату ризницу ликовног наслеђа у Војводини. Наглашено одражавају период сецесије у овим крајевима и подстичу на даља трагања, указујући нарочито на потребу изучавања времена и збивања на прелазу из прошлог у овај век у Зрењанину и околини. Присуство Шандора Нађа и његовог стваралаштва на подручју Војводине, у суботичкој Градској кући, истовремено је и доказ о дејствучтреће уметничке колоније. Поред Нађбање и Диода дакле, и прве уметничке колоније уметника сецесије — Геделе (Gödöllö). Из свега овога произилази — а даља истраживања то могу само потврдити — да је Војводина у деценијама на прелазу из XIX у XX век била веома динамично поприште ликовних збивања, које ће нас још дуго изненађивати непрекидно новим допуњавањем уметничке баштине.

Бела ДУРАНЦИ

THE STAINED GLASS WINDOWS OF THE CITY HALL IN SUBOTICA

Summary

The City Hall (Gradska kuća) in Subotica undoubtedly represents the Seccession period (cp. Art Nouveau) in Voivodina as its unique monument and one of the most valuable complex specimens of the Hungarian variant of the Seccession in this country. It was built in a very short period of time, 1908—1910, but owing to the comprehensive and complicated ornamentation work and furnishing of the lavish interiors it did not begin to function as the centre of the city administration until the 15 September 1912.

The synthesis of architecture and artistic crafts, achieved under the management of the two men who designed the City Hall, Jakab Deszö (1864—1932) and Komor Marcell (1868—1944), resulted in a harmonious and well-balanced artistic impression in spite of the great variety of detail and the large number of people involved in the work, among them many famous artists.

A special place in the rich interior decoration is occupied by the stained glass windows, attributed hitherto to a single author, Róth Miksa (1868—1944). This is due to the fact that the stained glass windows were remowed and damaged, and were therefore referered to, in conversation and in writing, only on the basis of the notes made by newspaper men — contemporaries and witnesses of the construction of the City Hall. These unfortunately mentioned only Róth, who also owned the factory in which the stained glass windows ere manufactured.

When the stained glass windows were restored recently, and returned to their proper places (the City Culture Hall — Dom Kulture — had them restored by Stevan Stanišić in Sombor, in 1968 and they were mounted in the autumn of 1977), its was easy to determine that they were the work of two artists. A few of the sketches for the stained glass windows made by the painter Nagy Sándor (1869—1950) were made available to the present author by the courtesy of the Hungarian researchers K. Geller and L. Pusztai.

The sketches correspond to a number of the finished windows, while the other windows differ from one another so as to permit their identification as creations of Róth and Nagy respectively.

The most valuable stained glass windows are located in the Great Assembly Hall (Velika većnica); their dimensions are 231 x 93 cm. on the front wall, the central four windows are the work of M. Róth, while six more, i. e. three on either side, were made by S. Nagy.

Althouhg Sándor Nagy is represented by only six stained glass windows in this Hall, the harmony of colours in his work dominates the entire space. The stained glass windows are certainly the most valuable art work in the excessively lavisch decoration of the City Hall — in subtle resonance with the age and its style, i. e. the early 1910s. The designs and magic colours of these stained glass windows strike the observer as an essence of fears and passions, of anxiety in the mauve drama of humanity, involved in the throes of historical changes in society, with their brutal contrasts. They reflect the conflict between the Harlequin-like fading of the romantic illusions of a millenium and the dull rumble of stark reality coming from the industrial suburbs. It is worth remembering that Sándor Nagy belonged to the colony at Gödöllő, which one of the participants (Remsey Jenö György, 1885) called »the first Hungarian Socialist work community«, where the works of L. Tolstoi and M. Gorki were read from in the evenings, and where the members listened together to the music of Beethoven, Musorgski, Bártok and Kódaly.

Sándor Nagy, the author of some highly valuable stained glass windows in Subotica, was also a member of the art colony at Zrenjanin (Veliki Bečkerek), where he produced cardboard sketches for the local carpet factory, winning several prizes at international exhibitions. Chearly, his versatile personality is of considerable interest for studies on the development of the arts in this region and deserves the researchers' full attention.

Bela DURANCI

RÖTH MIKSA

Halló, kérem a jövő évszázadot!

Milyen lesz a távközlés 2000-ben? Várhatóak-e nagyszabású felfedezések, forradalmi újítások a következő évtizedekben? Milyen új telefonos szolgáltatások könnyítik majd meg az emberek életét a jövőben? Egyáltalán, hogyan fogunk telefonálni, üzenetet továbbítani, távoli ismerőseinkkel kommunikálni? A kérdések akár ironikus megfogalmazásúak is lehetnének, hiszen hazánk jelenleg igencsak elmaradott a távközlésben. De már a mostani helyzet szempontjából sem mindegy, hogy mi várható a jövőben, a fejlődésnek milyen útjai körvonalazhatóak, s hogy ennek érdekében mit tesz, hol tart a Magyar Posta. Ezért kerestük fel kérdéseinkkel Bölcskei Imrét, a Posta távközlési-fejlesztési ügyosztályvezetőjét.

... és a készülék

— *Mielőtt a távközlés jövőjéről szólnánk, úgy vélem, érdemes volna áttekinteni a jelenlegi helyzetet. Mi jellemzi ma leginkább hazánk és a külföld távközlési hálózatát?*

— Az 1950-es években a világ távközlési hálózatának kiépítése *nagy lendületet vett*, különösen az Egyesült Államokban, Japánban és Nyugat-Európában. A folyamat az 1970-es években érte el csúcspontját, de azóta is évről évre emelkedik a távközlési hálózat átlagos növekedési üteme. Ma a fejlődő országok diktálják a legnagyobb iramot, olykor akár 30 százalékos évi növekedéssel. Abszolút elmaradottságuk most előnnyé vált, hiszen *a legkorszerűbb eszközökkel* építhetik ki hálózatukat.

— Magyarországon a második világháborút követő újjáépítés után *a távbeszélés jelentőségét alábecsülték* és ezért az arányos fejlesztés több tervidőszakon át elmaradt. Ez ma már — tudjuk — jelentős feszültségeket okoz. A konkrét adatok is ezt bizonyítják: Nyugat-Európában száz lakosra átlag 49 beszélőhely jut, míg Magyarországon csupán 14.

— Az elmaradottság jelentős következményekkel jár: veszélyezteti az ország gazdaságának zavartalan működését. Éppen ezért a Magyar Posta is arra törekszik, hogy a feltételek megteremtésével javítson ezen a helyzeten.

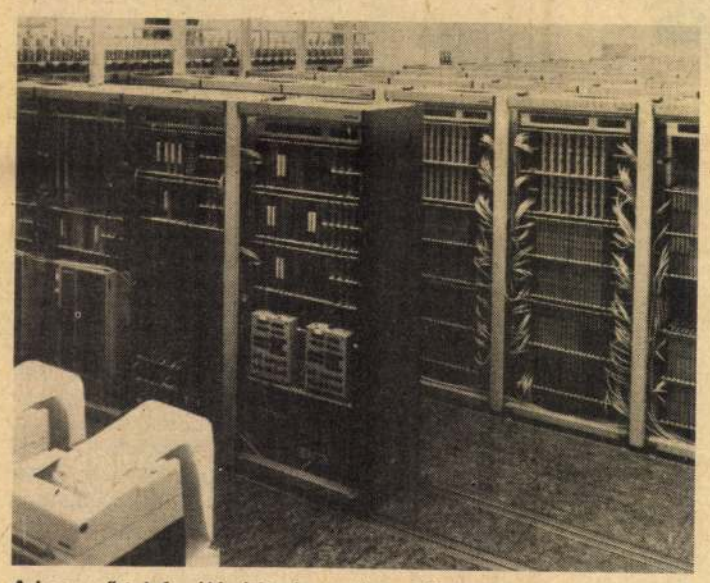

A korszerű telefonálás két végpontja: a központ...

Integrálható rendszerek

— *Véleménye szerint a fejlődésnek milyen irányzatai várhatók a tömegkommunikációban?*

— Úgy vélem, az elkövetkező évtizedekben *egyszerre több, egymással integrálható* és olykor versenyző elem lép be az információkapcsolatokba. Megjelennek a *műsorholdak*, a kábeles összeköttetésű rendszerek, a videók komputerekkel való kombinálása. Tehát a jövőben elsősorban *nem új* felfedezések várhatók, hanem *a mostani legmodernebb eszközök korszerűsítése.*

— *A fejlődés ugyanakkor elképzelhetetlen a távközlési hálózat modernizálása nélkül. Hol tart ma a kutatómunka és a valóság?*

— A nagy integráltságú *félvezető eszközök* gyors terjedésével, *az árak rohamos csökkenésével*, a számítástechnika betörésével az élet minden területére, *új technikai forradalomhoz* érkeztünk. Ez a folyamat érintette a távközlést is: mintegy húsz évvel ezelőtt lázas fejlesztési munka indult meg a különböző intézetekben, hogy új műszaki alapokra helyezzék a távközlési hálózat korszerűsítését. Az eredményes kutatómunkához a félvezető eszközök gyors fejlődése adta meg az alapot. A tranzisztoroktól, diódáktól napjainkig a több tízezer, százezer komponenst tartalmazó, *nagy integráltságú mikroáramkörök, mikroprocesszorok* gyártásáig jutott el az elektronikai ipar.

— A telefonközpontok, és általában minden híradástechnikai termék szempontjából a *megbízhatóság* az egyik legfontosabb kritérium, mivel a berendezéseknek 20—40 évig kell zavar nélkül üzemelniük. *A telefonközpont-technika* hosszú ideig változatlan maradt, megőrizte hagyományos *elektromechanikus* kapcsolóelemeit. Az intgerálási sűrűség és az áramkörök megbízhatóságának növekedése, az árak rohamos csökkenése azonban előbb-utóbb a kapcsolástechnikát is kimozdította *Csipkerózsika-álmából.* Az igazán forradalmi változást *a számítástechnika és a digitális technika* jelentette, ami létrehozta a jövő telefonközpont-technikájának alapjait, és biztosította, hogy hosszú évtizedekig ezen a bázison fejlődjenek mind a beszédet, mind az adatátviteli információkat továbbító távközlési kapcsolóberendezések. Ezekben a központokban a beszédet és a jeleket már nem analóg, hanem *digitálisan kódolt, a számítógép működési mechanizmusához közel álló formában* továbbítják.

A képtelefon sem képtelenség

— Sokunkat talán az a kérdés izgatja leginkább, vajon milyen szolgáltatások, újdonságok lesznek a közeljövőben. Elképzelhető-e például, hogy nélkülözhetetlen tartozéka lesz majd otthonunknak a ma még ritkaságszámba menő *képtelefon?*

— A képtelefon csak *az egyik érdekesség* lehet a jövőnek, mellette azonban még számos újdonsággal találkozhatunk majd. Én, személy szerint nem ragaszkodom a képtelefonhoz, mivel *nem mindig örülnék annak, ha beszélgető partnerem látná, milyen állapotban vagyok.* A jövő telefonközpontja számos szolgáltatással teszi majd *kényelmesebbé* életünket. Az előfizető a telefonjára érkező hívásokat például *oda irányíthatja*, ahol éppen telefonközelben tartózkodik, foglalt vonal esetén pedig *automatikusan visszahívják* az ügyfelet, s így a hívónak nem kell újra és újra tárcsáznia.

— *Kombinált szolgáltatás* lesz az *adatátvitelen alapuló telefontechnika.* A *teledatan* keresztül kapcsolatot teremthetünk a hálózathoz kapcsolt adatbankokkal, különböző cégek, bankok számítógépeivel. Nagyszerűen felhasználható üzenetek továbbítására, üzenethagyásra, és a vállalatok is fontos információkhoz, adatokhoz jutnak rövid időn belül. De az adatbankon keresztül bárki érdeklődhet *utazási ügyekben, üzletek nyitva tartása felől, kulturális, szórakoztatói információk iránt.* Ehhez azonban nemcsak adatbankra, hanem jól fejlett adatátviteli és távbeszélő hálózatra is szükség van.

Az optikai szál karrierje

— *Szólni kell — már csak a jelenlegi elmaradott állapotok miatt is — a műszaki bázisról. Ebben milyen fejlesztésekre számíthatunk?*

— Az új technikai forradalom erre a területre is betör. Ma már az *üvegszálas kábel — amely kiaknázza a fény információ átviteli lehetőségeit — reális valóság.* Számos ilyen kísérleti szakasz épült már nagyvárosokban, különböző központok között, és megkezdődött alkalmazásuk az előfizetői hálózatokban is. Hazánkban *az optikai szálak* tömeges alkalmazására csak a jövőben kerülhet sor. Az újfajta kábeltechnikával lehetővé válik az összes információfajta olcsó, széles sávú átvitele, s a távbeszélő, az adatátvitel és a kábeles televízió azonos kábelre kerülhet.

— Korszerű elektronikus adatközpont már 1981 óta működik hazánkban, s ez jelentősen hozzájárul a számítástechnika fejlődéséhez. A központon keresztül lehetőség van *nemzetközi adatháló-zatokhoz való csatlakozásra, és a legkülönböző adatbankok elérésére.* Ez azonban inkább csak a jövő képe, hiszen a Magyar Posta legfőbb gondja jelenleg nem annyira az *új* szolgáltatások bevezetése, hanem a telefonigények kielégítése és a *telefonhálózat* minőségi színvonalának a javítása. Ennek ellenére, persze, nem lehet lemondani arról, hogy a távközlési hálózatot új szolgáltatásokkal bővítsük és lehetővé tegyük az ilyen jellegű igények kielégítését is.

— A tervek szerint *az ezredfordulóig kiépül az ország digitális alaphálózata,* amely a kapcsolástechnikában is uralkodóvá válik. Csak ezután kezdődhet meg a minden tekintetben korszerű távközlési hálózat kialakítása. Ez biztosíthatja, hogy lemaradásunk ne növekedjen tovább, sőt, *megközelítsük a fejlett* távközléssel rendelkező országok színvonalát.

Csarnai Attila

Itt az évek duplán számítanak

Brigád a magasban

Karancsalja határában most fehér tél van. Amerre a szem ellát, mindent belep a hó. Terepjáró Roburunk ablakát veri a havas eső, úgy inog velünk, mint a viharba került hajó. Ahogy megállunk és kiszállunk, szinte térdig süppedünk a hóba, arcunkba csap a havas eső. Előttünk néhány méternyire egy oszlop tetején Gembiczki Frigyes és Sándor Péter hálózatszerelők egyensúlyoznak. Az Észak-magyarországi Áramszolgáltató Vállalat salgótarjáni üzemegységének egyik munkaterületén vagyunk, ahol a Kandó Kálmán brigád tagjai szigetelőket szerelnek az oszlopokra. Ez a szakasz része lesz annak a tizenkét kilométernyi vezetéknek, amely a Salgótarjáni Hőerőművet összeköti Karancskeszi fogyasztóival. Eszembe jutnak Czeglédi Ferenc üzemigazgató szavai: itt az üzemcsarnok teteje valóban a csillagos égbolt.

Az eső és a hideg végül is bekényszerít bennünket a fűtött buszba. Itt beszélgetünk a brigád tagjaival életükről, munkájukról: mi készteti őket arra, hogy e nomád életmód mellett plusz feladatokat vállaljanak, felajánlásokat tegyenek, és teljesítsék is azokat.

— Bár ez a brigád csak ezüstérmes, ezen a munkaterületen sokkal többet ér az ilyen fokozat, mint máshol, ahol kedvezőbb körülmények között dolgoznak. Itt minden vállalás dupla erőfeszítést kíván — mondja *Földi Ferenc* hálózatszerelési osztályvezető. — A szabadban végzett munka hamar elhasználja az embereket: itt az évek duplán számítanak.

Tekintetem egy kék svájcisapkás munkás mélyen barázdált arcára esik. Jóval idősebbnek látszik koránál, legalább hatvannak nézem.

— Negyvennégy éves vagyok, de apám halála után négy lánytestvéremet nekem kellett ellátnom, férjhez adnom. Nekem mindig dolgozni kellett. Vágtam fát erdőgazdaságban, voltam bányaépítő, mielőtt ide jöttem volna. Nem lett sokkal könnyebb az életem azzal, hogy a testvéreimet férjhez adtam. Most a két lányomat kell felnevelnem. Megadom nekik, amit kell. Azt kérdezi, mi ennek az egésznek az értelme? Karácsonykor együtt lesz a család.

Nagy Szilveszternek hívják ezt az embert. Kiváló dolgozó, önkéntes tűzoltó, a brigád egyik legaktívabb tagja.

— Kétezer forintot költöttem az ajándékokra — folytatja —, többre nem tellett, mert sokára lesz fizetés.

Talán ezekben a pillanatokban mondja beszédét *Hetényi István* pénzügyminiszter az országgyűlésen, és arról beszél, hogy többet költünk annál, mint amennyit megtermeltünk.

— Mikor jól ment a népgazdaságnak, mi akkor is mindent megtettünk a magunk területén — magyarázza Sándor József brigádvezető. — Tudjuk, hogy elsősorban rajtunk múlik, hogy eljusson a fogyasztóhoz a villamos energia, mert azt a hálózatrendszert, amit húszharminc évig használnak, mi építjük fel.

— Az *ÉMÁSZ Salgótarjáni Üzemigazgatósága Nógrád megye* kétszáznyolcvanezer lakosát, százezer háztartását és hatezer-ötszáz ipari, mezőgazdasági közületi fogyasztóját látja el — veszi át a szót *Czeglédi Ferenc* üzemigazgató, akit nemrégiben tüntettek ki a Szakszervezeti Munkáért arany fokozatával. — Azt hiszem, nem kell mondanom, milyen óriási kára származik a népgazdaságnak abból, ha megszakad valahol az áramszolgáltatás, és bár az ország egyik legkisebb megyéje vagyunk, igen nagyok tudnak lenni itt a távolságok. Több mint kétezer-ötszáz kilométer hosszú vezeték hálózza be a megyét. Kilencszázötven transzformátorállomásunk van. A háromszázhetven dolgozóból ötvenöt csak a hálózatszerelő, de jelentőségük óriási. Én azért szeretem ezeket az embereket, mert olyanok, mint a természet, amiben dolgoznak. Sokszor nyersek, indulatosak, de bizony én sem lennék más, ha azért kellene oszlopot másznom, mert későn küldik a szigetelőszerelvényeket, mint most is.

Kinézek a busz ablakán, az oszlop tetején még mindig ott egyensúlyoz a két hálózatszerelő. Kötélen húzzák föl a késve érkezett szigetelőszerelvényeket. A jeges vason meg-megcsúszik a lábuk, a havas eső már átáztatta ruhájukat. Az oszlop tövében két társuk húzza a csörlődobról a vezetéket: lassan pontokká zsugorodnak a fehérségben.

— Nemcsak ilyen munkákat végeznek — mutat ki az ablakon *Sándor József.* — Ha nekem most annyi pénzem lenne, ahány köbméter földet már kiástunk... Ha kemény, vagy sziklás a talaj, csákányozni és kompresszorozni kell. Ezen a tizenkét kilométernyi szakaszon a százötvenhétből nyolcvanöt oszlopot állítottunk már fel. Ahhoz, hogy a munkaterületre jussunk, külön utat kell csinálnunk. Talán ezért is maradnak meg nehezen itt a fiatalok. Szégyellik, hogy a lányok kubikloni látják őket, pedig ők „villanyszerelők", szakmunkások: ez jobban hangzik. Az iskolában nem mondták meg nekik, hogy hajnalban kell kelniük, és késő délután érnek haza; hogy a bakancsuk, bizony, télen hamar beázik; hogy hidegben, hóban, sárban kell dolgozniuk. Mi itt mindent megteszünk, hogy maradjanak.

— Az utóbbi két évben — szól közbe *Földi Ferenc* osztályvezető —, éppen mert a hálózatszerelőkre nagyon nagy szükségünk van, húsz százalékkal emeltük a bérüket. Átlagfizetésük hatezerkétszáz forint, ami a megyei átlaghoz képest szép pénz. Meg is állt a vándorlás, stabilizálódott a gárda. Többet követelhetünk, és többet is adnak az emberek. A jó szakmunkások igyekeznek a gyengébbeket segíteni. Ez a tizenkét ember évente három-négy újítást ad be, amivel átlagosan negyvenezer forintot takarítanak meg. Ebben a brigádban a baleset is kevesebb, és egy ember egymilliókétszázezer forintnyi termelési értéket állít elő évente.

— És az anyagtakarékossággal — folytatja *Vávótzi László* betanított munkás — évi két-három millió forintot is meg tudunk takarítani az üzemnek. Erre a szükség is rászorít bennünket, mert sokszor van anyaghiány, ezért nagyon kell vigyáznunk a lebontott hálózati anyagokra, amiket az újhoz ismét fel tudunk használni. De a legjobb ebben a szakmában az, hogy szabadon, önállóan dolgozhatunk. Nekünk nincs szükségünk főnökre, arra, hogy a vezető állandóan a nyakunkba lihegjen. Mi normában dolgozunk, és teljesítenünk is kell, mert van ám hova tenni a pénzt. Most például karácsonyi ajándékokra több mint kétezer-ötszáz forintot költöttem. Segítettem házat építeni a két lányomnak, és az unokáim is nagyon boldogok, ha ajándékot kapnak.

Nyílik az ajtó, szemünkbe csapja a havat. Megérkezik csapzottan, ázottan *Sándor Péter*, egyenesen az oszlop tetejéről.

— Látja, még akrobatáknak is kell lennünk — mondja.

— Én hoztam ide a fiamat — mutatja be Sándor József. — Most Miskolcon a villamosipari technikum másodéves hallgatója levelezőn. Szerződést kötött a vállalattal, és amíg ő iskolában van, mi dolgozunk helyette. Az útiköltséget a vállalat fizeti.

— Nem is olyan nehéz munka ez, mint ahogyan sokan hinnék. Nekem ez különben sem volt újdonság, mert apámat gyakran meglátogattam itt. Jó dolog, amikor az ember végignéz az oszlopsorokon, amelyek között már feszülnek a vezetékek. *Mindennap látjuk a munkánk eredményét.* Ötezer-ötszáz forintot keresek. Mindet hazaadom.

— Én is fiatalon kezdtem itt — mondja *Gembiczki Frigyes* —, ipari tanulóként. Sokan azt hiszik, hogy ehhez a munkához csak két erős kar meg egy buta fej kell. Hát ez nem egészen így van. Minden hónapban hallgatunk előadásokat az új tipustervekről, technológiai utasításokról.

— Ugye, most már elhiszi — összegzi a hallottakat *Czeglédi Ferenc* üzemigazgató —, hogy a brigád ezüst fokozata többet ér, mint máshol az arany? *És mivel ezek az emberek komolyan veszik a brigádmozgalmat, mi is komolyan vesszük.* Havonta értékeljük a munkájukat, és segítünk, ahol lehet. És segít a szakszervezet is. Így például a vasas központi vezetőségének nagy szerepe volt abban, hogy az utóbbi két évben több mint kétszeresére emelték az ügyeleti óradíjat: 7,50-ről 19 forintra. Emellett megszerveztük a munkások utaztatását is, erre évente egymillió-ötszázezer forintot fordítunk — bár hadd tegyem hozzá, hogy ez a mi érdekünk is, mert ez nagyban hozzájárul a munkások megtartásához. Persze van, amit én sem tudok elintézni: hogy a munkaruhák minősége jobb legyen, a bakancsok bírják jobban a strapát, gyártsanak olyan védősisakot, amit szívesen hordanak az emberek, készítsenek olyan betonoszlopmászót, amivel biztonságosan lehet dolgozni, és szeretném elérni, hogy az embereim igényesebbek legyenek, hogy szabadidejüket ne otthon, a háztájival, hanem üdüléssel, pihenéssel töltsék, hiszen várják őket szép üdülőink. Ezt szeretném kérni karácsonyra, ha az idén nem, legalább jövőre.

Udvarhelyi András

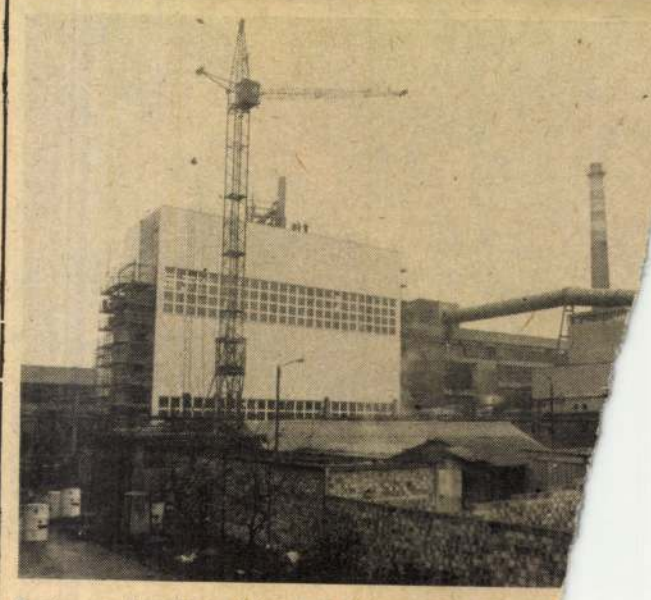

Fontos szakaszához érkezett a dunaújvárosi Szalm rekonstrukciója, amelynek során 780 millió forintot hogy a gyár éves fehérítettcellulóz-termelését 20 e tonnára növeljék. Képünkön: Az épülő üzem

MTI Fotó — Bárándy

Magyar siker a Világbank pályázatán

Tavasszal kezdődik a fővárosi körgyűrű építése

Szép magyar siker született a Világbank pályázatán. A Budapestet körülvevő M0-ás autópálya első szakaszának felépítése iránt *jókora érdeklődés* nyilvánult meg. Összesen 14 pályaművet küldtek be magyar, külföldi és vegyes vállalkozások, s közülük került ki győztesként az *Aszfaltútépítő Vállalat* és a *Hídépítő Vállalat*. Kétségkívül szép szakmai siker ez, hiszen olyan nagynevű osztrák, olasz, nyugatnémet út- és hídépítő cégeket utasítottak maguk mögé, amelyek jó néhány *kiváló minőségű* autópályát készítettek már.

A szakmai siker az anyagit is megelőlegezi: a nyertes ajánlatok szerint az útépítési munka *1 milliárd 508 millió forintba*, míg a két Duna-híd, a felvezető utakkal együtt *1 milliárd 294 millió forintba* kerül. A csaknem 3 milliárd forintos autópálya-szakasz felépítéséhez a Világbank *30 millió dolláros* hitelt nyújt. Természetesen alapos megfontolás után kölcsönzik ezt az összeget — ami máskülönben az összes költségek több mint felét teszi ki —, ugyanis nemzetközi méretekben is kívánatos, hogy *a Magyarországon áthaladó tranzitforgalom meggyorsuljon*. Volt olyan változat is, amely szerint a jelenleg felépítendő 15 kilométernyi útnak éppen a *kétszerese* készülhetne el négy év alatt, ez azonban a hazai pénzügyi fedezet hiánya miatt *nem* valósulhat meg.

Az elfogadott terv szerint az M0-ás autópálya első szakasza az M5-ös autópályát köti össze a 6-os főközlekedési úttal. A munkálatok során *3,1 milliárd köbméter földet* mozgatnak meg és *370 ezer négyzetméter aszfaltburkolatot* készítenek. Az út átszeli majd a Csepel-szigetet; a megépítendő két Duna-híd közül a nagyobb *804 méter*, míg a kisebbik *498 méter* hosszú lesz. Az utat első ütemben négysávos *félautópályaként* építik meg, amely később akár kétszer három sávosra is bővíthető.

A magyar vállalatok számára kétségkívül *nagy erőpróba* lesz ez az út. Rövid idő leforgása alatt kell a *világszínvonalú* munkát elvégezni. *Kell*, mert a határidő nem közönséges határidő; ha 1990-ig nem készül el az út, *büntetőkamatokat* vagyunk kénytelenek fizetni a Világbanknak. Vagyis a vállalatok *nem engedhetik meg maguknak*, hogy kifussanak az időből. Remélhetőleg ez azonban nem jelenti azt, hogy minden más munkát félbehagynak, csak hogy ezzel az eggyel megbirkózzanak.

A teljes fővárosi körgyűrű mintegy *90 kilométer* hosszúságú lesz. Most már bizonyos, hogy az első 15 kilométeres szakasz építése *tavasszal* megkezdődik. A Csepel-szigeten és a pesti oldalon *14 házat* kellett szanálni, ami nem számít soknak ekkora munkánál. Ennek ellenére egy kilométernyi út megépítése nem kevesebb, mint *200 millió forintba* kerül majd. Csak összehasonlításképpen: az M5-ös autópályán 80 millió forint egy kilométernyi út. Elsősorban a *két Duna-híd miatt* lesz ilyen drága ez az útszakasz. A nagyobbik Duna-híd költsége csaknem egymilliárd forint. A kisebbik Duna-híd is meglehetősen *nagy feladat*, mert az árvízvédelmi terület és a part menti üdülők *fölött* kell elvezetni a forgalmat.

A budapesti körgyűrű *második szakasza* a 6-os fő közlekedési utat köti majd össze az M1-es autópályával. A szintén világbanki segítséggel megvalósuló utat jó esetben *1993-ban*, de legrosszabb esetben is *1995-ben* átadják a forgalomnak. Ezzel válik *teljessé* a körgyűrű *déli szakasza*.

A következőként építendő keleti szakasz útvonala még *viták tárgya*. Az eredeti terv szerint a lőrinci Méta utcánál, az új Köztemető mellett, a cinkotai ipartelepen, majd a Szilas-patak völgyében vezetne. Csakhogy ebben az esetben *legalább félezer családi házat le kellene bontani*, ez pedig — családi házanként kétmillió forinttal számolva — *egymilliárd forinttal több kiadást* jelentene. Egy másik elképzelés szerint több kilométerrel *meghosszabbítanák* az utat, úgy, hogy az *kikanyarodna a fővárosból*. A harmadik változat szerint *a Ferihegyi repülőtér alatt két kilométer hosszú alagútban* folytatódna az autópálya. Bármelyik változat mellett döntenek is, egyik sem ígérkezik olcsó megoldásnak.

Ami pedig az utolsó, a körgyűrűt bezáró *nyugati szakaszt* illeti, arról egyelőre *semmi bizonyosat* nem mondhatunk. Vélhetően ez lesz a *legszebb*, a budai hegyeket átszelő szakasz. Ez az út azonban alagútjaival és viaduktjaival csak a *következő évezredben* valósulhat meg.

Varga Zsolt

Zalaszentgrót, az ezredéves város

Nyíló kapu két szárnya közt

Több mint kétszáz esztendeje történt, hogy Batthyány Ferenc gróf egy osztrák építőmestert hívott Zalaszentgrótra. Mittermayer úr templomot épített itt és egy csaknem háromszáz szobás kastélyt, de mindezek előtt egy kétablakos, kicsi házat: magának, lakásul. Az építőmester háza a kőbe formált biztonság és otthonosság jelképe. A testet öltött tudat és hit: munka lesz elég, érdemes hát itt megtelepedni, emberöltőidőre berendezkedni. Mert az ideérkezőt befogadja a zalai ember, magához simítja a zalai táj.

Munkát, megélhetést, egy életre kötődést nemcsak Mittermayer mester talált itt, hanem előtte is, s azóta is nagyon sokan.

A magyarok építette első várak egyike volt, amit itt emeltek a tizenegyedik század vége felé, *Gellért püspök* emlékére. Egy másik püspököt is emleget a hagyomány abból az időből: az itt élők első egyházi elöljáróját, *Grótot*. Emlékét nevében őrzi a város, címerében pedig a román stílusú, majd gótikussá átépített ferences kolostor és templom maradványát, a *romtornyot*. Látható még a címerben egy *kardot tartó páncélos* kar; ezt vésték a pecsétjére az itteni *„seregh"-nek*, amely a várat védte.

Kardot tartó kéz

A kastélyt a *vár* helyére építették, a Zala folyó szigetére. Fontos szerepe volt a török elleni harcban, s nem csak *szelleme* épült be Szentgrót történelmébe, hanem *anyaga* is a későbarokk kastélyfalakba. Ezek a falak, s a közöttük élő gyerekek, akik az úgynevezett foglalkoztató iskolában tanulnak, már alig várták a nemrég megkezdődött *felújítást*. Ugyancsak megérett rá a *tégláig soványodott* épület, amely még így, a téli hóban-latyakban, építési területként is impozáns, tiszteletet parancsoló. Akár a park csodás *kovácsoltvas kapuja*, és gyönyörű, *védett fái*.

Újabb név bukkan ki a már nem is olyan régi történelem homályából: *Deák Ferencé*. A haza bölcse negyvennyolcban a település *képviselője* volt. Később is tartottak itt megyegyűléseket; azt tartja a helyi hagyomány, hogy az Egerszeg felől vezető út egyik meredek lejtőjén, a *Csúszódombon*, néha *nadrágféken* érkeztek a gyűlésbe az akkorra már virágos kedvű urak . . .

Itt volt körorvos a Tanácsköztársaság földművelésügyi népbiztosa, *dr. Hamburger Jenő;* hamvait, kívánsága szerint, *ide hozták haza a Kreml falából*, s nevét ma művelődési központ és emlékmúzeum őrzi.

„Megfejelt" házak

Zalaszentgrótnak 1920-ban alig több mint *kétezer* lakosa volt, ez a szám negyven év alatt a kétszeresére nőtt. Mára csaknem *kilencezren* lakják, ezért is kapta vissza a városi rangot éppen három évvel ezelőtt, s lett *századik város* az országban.

De vajon csak attól város ez a város, hogy *papírja van róla?* Vagy talán a városközpont képét meghatározó, hatvanas évekbeli *kockaházaktól?* Talán inkább attól az otthonosságtól, amelyet, a népi építészet elemeinek felhasználásával, éppen most akarnak megteremteni maguknak a szentgrótiak. Úgy is mondhatnánk: most *fejelik meg* a házaikat az emberléptékű, szép, és számukra olyan meghitt, magas tetőkkel. A Patyolat-házon már ott az ácsolat, mindjárt be is építik a tetőteret; a szolgáltatósorra is *favázas homlokzat* került, *megtörni a beton kemény merőlegeseit*. A sort hamarosan a könyvtár és a művelődési ház követi.

Ez a település nemcsak külső köntösében lesz egyre inkább város, hanem *lelkében, szellemében* is, amelyet már az *ipar* formál. Jól működő ipari szövetkezetek adnak munkát a dolgozó emberek csaknem felének; legvirágzóbb köztük a Rekord Ruhaipari Szövetkezet. Így büszkélkedik vele *Molnár Jenő*, a városi pártbizottság első titkára:

— A nyolcvanas évek elején kicserélték az összes gépet. *A megye az országos átlagnál később iparosodott, de ez a késés most nekünk jó, mert mindjárt magasabb technikai színvonalon lehetett kezdeni.* A Rekordban úgy varrnak, hogy az a ruha mindenhol elszakadhat, csak épp a *varrásnál sosem*. Főleg férfiöltönyöket készítenek, nadrágot, sportruhát. A hatszáz dolgozó több mint háromnegyede nő, és a nagy részük még csak nem is szentgróti, hanem bejáró.

Molnár Jenő nevetve meséli, hogy a rekordosoknak

A Batthyány-kastély

sikerül a *tőkéseket is kizsákmányolniuk*, mert a varrnivaló egy részét kiadják Törökországba, bérmunkába. Itt, Szentgróton *mikroszámítógép* irányítja a folyamatokat, és gép szab, endliz és adjusztál, csak a *„végszerelőben"* találkozik a zakó emberi kézzel.

— Mégsem fenékig tejfel nálunk minden — teszi hozzá a párttitkár. — Gimnáziumunkban például évente 60—70-en érettségiznek, s persze, nem mindenki tanul tovább. Őket felvenné a Rekord, de a szülők nem hagyják. Micsoda? — horkan föl némelyikük —, *hogy az én lányomból varrónő legyen?*

Fegyelem és őszinte szó

A Rekord elnöke, *Molnár József*, így idézi az első időket:

— Amikor hét évvel ezelőtt ide kerültem, *veszteséges* volt a szövetkezet, de erről *nem illett* beszélni. Sőt, itt mindenki azt hallotta, hogy *kék az ég és kolbászból a kerítés*. És akkor jött egy ember, akinek *semmi se volt jó*. De úgy érzem, két dolgot kell egy vezetőnek megtanulni és megkövetelni. Az egyik a *fegyelem*, a másik az *őszinte beszéd. A szalagmunka kínálja, diktálja, követeli a fegyelmezett munkaszervezést*, s ugyanakkor minden szervezetlenség jobban *visszaüt*. Ami meg az őszinte szót illeti: a nyáron jött egy osztrák cég, *hatvanezer öltönyt* rendelt. Megmondtuk a dolgozóinknak: kapacitásunk *negyvenezerre* van. Vállalhatunk ennyit is, csakhogy akkor lehet, hogy jövőre *egyet sem* rendelnek nálunk. Vagy meg kell hosszabbítani a munkaidőt. Erre a dolgozók nyolcvanöt százaléka mondott igent — *titkos szavazással*. Júliustól novemberig 12—14 óráztak, volt varrónő, aki hazavitte a *húszezret*. A végén már csak aludni kívánkoztak, de bejöttek, méghozzá nem is 85, hanem 98 százalékuk, mert a nemet mondók egy része sem akarta cserbenhagyni a társait. *Ez az összefogás számomra csoda volt.*

Azt mondja *Kozák Tamás*, a városi népfronttitkár, hogy szavával: *valami kékköpenyes állás* — kéne, csakhogy:

— Sok céggel tárgyaltunk. *Jó barátot, jó szándékot bőven találtunk, csak éppen pénzestársat nem.* Ajánlottunk épületet, munkaerőt, de a beruházást akkora adó terheli, hogy senki sem vállalta a dolgot. Márpedig ez hosszú távon nem tartható, mert ha közvetve is, de *visszafogja a műszaki fejlesztést* — véli a pártbizottság első titkára.

zoba különben a olgári és művé- k európai szín- edülálló, hiteles prezentálja. A gyan hatalmas ok éktelenked-

nek. És a teljesen besötétedett, barnamintás tapéta eredeti színére is csak *találgatva* lehet következtetni. No, meg a súlyos, barna függönyök sem igen bírnának ki akármilyen óvatos tisztítást sem. Hisz Amálkának negyven éven át csak arra futotta, hogy *őrizze, védje, féltse* a szobát. Bútoraival, gyöngyfűzéses kispárnáival, értékes cserép-, porcelán- és fajanszedényeivel és az üvegképekkel együtt.

A szoba minden zugolyában találni valamit, amiről Amálkának egy történet jut az eszébe. Hogy ki jegyzi fel őket? Ez eddig fel sem vetődött. Pedig az *Élet fája* elnevezésű mozaikkép Pécsett készült, Zsolnai inspirációja alapján. A nagy olajfestményt a polihisztor belsőépítész kortárs készítette Róth Miksáról. No meg a *tulipános üvegkép*, ami azért érdekes, mert az osztrákoktól való elszakadási törekvések idején készült, akkor, amikor a mozgalom jelvényét, a tulipánt, gyanútlan bécsi mesteremberek csinálták a magyaroknak . . .

Aztán a magányos, színehagyott párnával árválkodó hintaszék. Ez volt Róth Miksa kedvenc *gondolkodószéke*. Ebbe ült, ha elfáradt és aznap már nem akart mást csinálni, csak a színeken töprengeni. Ebbe ült, ha rövid ideig bóbiskolni akart. És ebbe ült akkor is, amikor már annyira kisebesedett a lába, hogy nem tudott járni. Ez volt a legutolsó széke, amelyben elköszönt a világtól . . .

Amálka friss, energikus, kitűnő a humora, és ámulatba ejt kombinatívkészsége. A kávéja pedig utánozhatatlan. Második látogatásomkor épp ezt a utánozhatatlan, forró kávét szürcsöljük, amikor előrukkol legújabb ötletével. Miért természetes az, hogy a Róth Miksa-féle üvegfestés kihalófélben levő művészet? Miért kellene belenyugodni abba, hogy a lakótelepi építkezés olyan, amilyen? Miért ne lehetne feltámasztani valamit, ami az embereket gyönyörködteti, és fejleszti a szépérzéket? A sok-sok kérdés után rámhunyorít.

— Mondja, kedvesem, *maga szerint mit szólna a világ egy Róth Miksa-stúdióhoz?*

Természetesen nem várt választ. Ötlete ugyanolyan egyszerű és *magától értetődő*, mint annak idején a muzeális közgyűjtemény ideája volt. A ház alatt van egy hatalmas pince. Ezt rendbe lehetne hozatni, és fel lehetne úgy szerelni, hogy stúdió-műhelyként szolgáljon. És ugye Amálka még él. Ráadásul *mindent tud*. Tökéletesen ismeri a technológiát, amivel édesapja dolgozott.

Hátha még egyszer az Országház kupoláját is vissza lehetne állítani eredeti formájába. Vagyis ragyogó antik üveg lehetne megint az egész. Olyan varázslatos, ahogyan azt Róth Miksa hajdanán üvegbe álmodta, és csodájára járt a fél világ! Lehet, hogy Amálka néha, suttyomban maga is *belebeleül abba a gondolkodóhintaszékbe?*

Szabó Iréne

Szabolcs Péter szobra: a város jelképe

Érettségivel? Azt már nem! Hiszen még csak meg sem tanítják rendesen varrni! Hát, az már igaz: itt a hagyományos értelemben *senkiből sem lesz „rendes" varrónő*, mert olyan fokú a gépesítés, hogy ki-ki csak egy-egy részműveletet végez. Mégis magasabb színvonalú munka, mint, mondjuk, bejárni Zalaegerszegre valami szép nevű vállalathoz, dobozokat tologatni.

A foglalkoztatási gondok megoldásához gépipar, mikroelektronika — Molnár Jenő itt egy emberre az idén *ötezer forintnyi társadalmi munka* jut. Kezük munkája ott van a gázbevezetésben, a templom felújításában, szinte mindenben. A főtéren *Szabolcs Péter* kőszobra áll. *Nyíló kapu két szárnya közt Szent László-arcú, szakállas öregember. A majdnem ezeréves múlt.* Az öregember vállán kisgyermek, aki galambot röptet.

A jövőbe, amelyet a zalaszentgrótiak *maguk formáznak*.

Varga Zsuzsa

RÓTH MIKSA

HORVÁTH Hilda: Hírvivő kártyák. = Múzsák, XXII. évf. 4. sz. 1991 8 r.

formai igényesség jellemző rájuk. Lényegében saját „cégérét" készítette el a gödöllőiekkel időnként együtt dolgozó Róth Miksa üvegfestő és Dékáni Árpád, a halasi csipkekészítő műhely atyja. Az ólompántokkal összefogott üvegablak keménységét, nagyvonalú rajzolatát, illetőleg a csipke aprólékos rajzát, finomságát megjelenítő két ábrázolásnak hasonló a kompozíciója. Mindkét esetben álló, négyszögletes mezőbe került az információt hordozó felirat, amelyet körülölel az egyik esetben az üvegablak-kompozíció, a másik esetben a csipkemustra.

Többször szereplő szerző

Bondy, Walter,: K'ang Hsi, Münch

Brestyánszky Ilona: Ismerjük meg

nis

In

Bp

gya

vés

mia

air

le D

müvé

a és

Az I

Mik

gisé

1989. 115. -

Kiss Ákos: A Bubics Zsigmond gyü

Kiss Ákos: Bánokk fajánszmüvészet

Akit érdemes volt külföldre küldeni

Vannak emberek, akivel csak úgy történnek a dolgok, akinek sorsát főként a véletlenek, a szerencsés vagy szerencsétlen körülmények alakítják. Vannak ugyanakkor olyanok is, akik abszolút biztosan járják a saját, többnyire az önmaguk által kijelölt utat, céljaikat tudatosan tűzik ki, s valóra váltásáért mindent megtesznek. Természetesen az ő életükbe is beleszólhat a véletlen, sőt némi szerencsére is szükségük lehet... Ez utóbbiak közé tartozik dr. Somody Imre, aki mint mondja, mindig „célrendszerekben" gondolkodik. Tudja a legfőbb célt, s annak megfelelően jelöli ki a feladatokat – világosan elkülöníti a lényegest a lényegtelentől, szigorúan felméri a megvalósításhoz szükséges feltételeket, számításba vesz minden lehetőséget. A többi már csak rajta múlik... E roppant racionális életszemléletű ifjú foglalkozása: közgazdász.

Elmélet után a gyakorlat

— *Nem vettek fel* a Marx Károly Közgazdaságtudományi *Egyetemre*. Mivel mindenképpen közgazdász akartam lenni, gondoltam, megpróbálom a külföldi pályázatot is, ne teljék hiába az idő a következő felvételi időpontjáig. A *berlini egyetemre jelentkeztem*, elsősorban mert Szombathelyről származom és a német nyelv nem idegen számomra. Felvettek egyből állami ösztöndíjasként. Négy évet töltöttem az NDK-ban, az egyetemet jó eredménnyel elvégeztem, 1981-ben jöttem haza. A Művelődési Minisztérium a szokásoknak megfelelően — állásokat ajánlott a kint végzetteknek, nekem a Chinoint. Ez egyezett az elképzeléseimmel, az egyetemi *elméleti* ismeretek megszerzése után mindenképpen a *gyakorlatnak*, a vállalati világ megismerésének kellett következnie. Rögtön azt is felmértem, hogy az, amit az NDK-ban tanultam, *más*, mint amire a hazai közgazdasági gyakorlatban szükség van. Jelentkeztem még abban az évben a *szakközgazdászképzésre*. Szervezés-vezetési szakon végeztem, elsősorban mert ez a témakör érdekelt, a gyárban is nagyjából ezzel foglalkoztam. A kutatás-gazdasági osztályon annak a vizsgálata volt — egyebek közt — a feladatom, hogyan lehet az innovációs folyamatot hatékonyabbá tenni, megfelelő döntési, szervezeti rendszert kialakítani és ennek a figyelemmel kísérésébe állítani. A kétéves szakközgazdászkurzus a diplomamunkámnak, majd az egyetemi doktori disszertációmnak a gyógyszeripari innovációs folyamatok volt a témája.

Közben természetesen végeztem a napi teendőimet. De inkább rájöttem, hogy érdekelt egy olyan területe a vállalati gazdasági gyakorlatnak, amelyhez *hiányoznak az elméleti ismereteim*. A piacorientációs vállalatoknál *felesleges* olyan dolgokat, módszereket *újra „kitalálni"*, amelyek már jól működtethetők valós piaci viszonyok között. Meg kell hát ismerni, mit hogyan csinálnak.

A Chinoin kutatói, szakemberei számára megteremti a tapasztalatszerzés lehetőségét, illetve pártfogolja az ilyen törekvéseket. Jól bevált kapcsolataik vannak a legnevesebb nyugat-európai, egyesült államokbeli vállalatokkal, kutatóintézetekkel, egyetemekkel. Gyakori, hogy *vegyészek, biológusok, kémikusok* tanulmányúton vesznek részt, vagy ösztöndíjjal valamilyen téma kutatására külföldre utaznak.

Idegen környezetben

— Annak viszont nemigen van múltja, hogy vállalati *közgazdász* kutasson, folytasson tanulmányokat külföldön. A tapasztalatcserék általában az új technológiára, berendezések megismertetésére terjednek ki. Annak tanulmányozására, hogy például a készletgazdálkodásra, vagy a költségcsökkentésre milyen módszereket alkalmaznak, vagy arra, hogy milyen döntési rendszer a legoptimálisabb — nemigen utaznak ki a szakemberek. Pedig meggyőződésem, hogy ezek az elméletben kidolgozott és többnyire a gyakorlatban is kipróbált megoldások *jól hasznosíthatók* nálunk is, *nem függnek a tulajdonviszonyoktól*. Ez szakma. A szocialista vállalat is eredményességre, hatékonyságra törekszik, minél kevesebb ráfordítással, minél nagyobb értékű terméket és nyereséget akar elérni.

Beadtam tehát a pályázatomat a frankfurti Goethe Egyetemre, 6 hónapos ösztöndíjra. A Chinoin támogatta az elképzeléseimet. Gondolom, az elbírálásnál ez is számított, mert e vállalattól általában olyanokat javasolnak, akiket érdemes. Négy hónapra kaptam meg az ösztöndíjat.

Problémacsomaggal utaztam, igyekeztem *pontosan megfogalmazni magamnak, mit akarok megtudni*. Az egyetemen olyan tanszékre kerültem, ahol a tanszékvezető egy nagy tekintélyű professzor, mellette 6—8 tanársegéd — egy-egy terület szakértője dolgozik. Lényegében számomra ők *közvetítették* az NSZK-ban uralkodó közgazdasági szakközvéleményt. Tudatosan figyeltem arra, *ők* mit tartanak problémának. Naponta rendszerint 8—10 órát dolgoztam, elsősorban olvastam, jegyzeteltem. Az egyetem könyvtárában minden hozzáférhető volt, azt a szakirodalmat is megszerezhettem, melynek itthon még talán a létezéséről sem tudunk. A saját kérdéseimre kerestem a válaszokat a vezetési módszerekkel, a döntési mechanizmusokkal, az információs rendszerekkel, a tervezés, a fejlesztés problémáival kapcsolatosan. Módomban volt vállalati közgazdászokkal is találkozni, akik elmondták, hogyan dolgoznak, milyen szakmai feladatokat kapnak. Mondhatom, meglehetősen gazdag szellemi munícióval tértem haza, amelynek jelentős része azonnal vagy rövid időn belül hasznosítható.

Ezt igazolja, hogy a 29 éves közgazdászt Frankfurtból hazatérve a Chinoin vezérigazgatója két kollégájával együtt *megbízta a vállalati szervezet átalakításának kidolgozásával*.

— E munkának számomra két nagy előnye volt: megismertem alapjában véve az egész vállalatot, minden olyan területet, ahová egyébként aligha szerezhettem volna betekintést. Ugyanakkor kipróbálhattam a friss elméleti ismereteimet, hiszen az NSZK-ban sokat foglalkoztam a vállalati stratégiával is. Közösen — hiszen teammunka volt — kidolgoztuk az elképzeléseinket, többnyire alternatívákat, s végül a vezetés döntött a szervezet koszerűsítésének részletéről. *A lényeg: a Chinoin két gyáregysége a termelésre orientált önállóságot kapott*, a korábbi központi vállalati „hatalom" termelési folyamatban konfliktusokat okozó pontjait megszüntettük.

A pénznél többet ér a hivatás

Ez azt jelenti, hogy az újpesti és a nagytétényi gyáregység feladatává vált minden, az anyagbeszerzéstől az energiagazdálkodásig. A vállalat központi szervezete az innovációs folyamathoz igazodik, amelyben *nem különül el* a korábbi módon kutatás, fejlesztés és a gazdálkodás. Személy szerint számomra is nagy váltást jelent ez, mert októberben az *újpesti gyáregység gazdasági vezetőjévé neveztek ki*. A feladat — az egész szervezeti korszerűsítés lényegét tükrözi — a gazdálkodási szemlélet megerősítését célozza. Lényegében klasszikus üzemgazdasági feladatokat kell ellátni, a pénzügyi, gazdasági célokat lefordítani a termelési, műszaki feladatokra.

A vezetői pozíciót számomra olyan időszaknak tekintem, amikor a *gyakorlat tesz próbára*. A munkámban mindenképpen törekszem az eddigi ismereteim megméretésére. A beosztást mindösszesen egy évre fogadtam el — bár ez mi tagadás, jóval nagyobb alapfizetéssel jár —, mert jól tudom magamról, arra *alkalmasabb vagyok, hogy valamit megteremtsek*, vagy részt vegyek a megteremtésében, mint valamit évekig, egy *idő után már rutinszerűen — csináljak*. Szerencsére a vállalat vezetői is ilyennek látnak, kijelölték már az utódot, illetve azt, akinek végül majd ez lesz hosszabb távon a munkája.

— Mit csinálok majd ezután? — Fogalmam sincs. Megvan a kockázata annak is, hogy nem kapok különösebb feladatot. De arra talán több az esély — hiszen annyi ma a megoldatlan probléma a Chinoin belső életében —, *hogy megint új próba következik az életemben*.

Osváth Sarolta

Integrált gyártórendszer a Videotonban

A főnök: egy R 11-es

Rostock felé közeledik a hajó. A kapitány megvakarja a feje búbját. Nehézkes lesz-e a kikötői mozgás, sokat kell-e várni darura, van-e elegendő üres raktártér? Ha minden frissen, rugalmasan zajlik, nyilván magától értetődőnek veszi majd. Alkalmasint eszébe sem jut, hogy egy magyar elektronikai vállalat matematikusait dicsérje.

A rostocki kikötő irányítási rendszerének kidolgozása csupán *egyik* munkája volt a *Videoton* úgynevezett *szoftverlaborjának*. Az érte kapott 20 millió forint értékű valuta csak egy tétel a százharminc fős kollektíva bevételi listáján. Kézre álló kis *kötetet tölt meg* az eladásra kínált szoftvertermékek felsorolása. S e programokat *nemcsak idehaza* veszik.

Ám e közvetlenül pénzt hozó feladatoknál fontosabb munkaként kezelik a csak *később hasznot hozó fejlesztéseket*.

Méltó feladatok

— A fejlesztési tervet hetven—*száztíz százalékban* a vállalat határozza meg — mondja *tréfás túlzással* a labor vezetője, *Kovács József*. — Húsz-harminc százalékban mi magunk jelöljük ki a teendőket, a világból szerzett információk alapján.

A *kicsavart matematika* jól jelzi, mennyire *feszített* munka hárul a fejlesztőkre ebben a szakmában is. Egyébként nagyon is jól értenek a számokhoz: a laborban *hatvan matematikus* és *negyven mérnök* dolgozik. Irigylésre méltó szellemi kapacitás a székesfehérvári vállalat egyik hófehér épületében. *Méltó feladatokat* kapnak-e?

— Mi nagy *projekteket* oldunk meg, olyanokat, amelyekhez hosszabb idő, nagyobb gép, több szakember szükséges — részletezi a 39 éves, matematikatanárból lett laborvezető. — A kis projektek megoldására a gmk-k alkalmasak; ez így kristályosodott ki nálunk.

Nagy projekt, azaz átfogó számítástechnikai feladat volt számukra egy *integrált lemezmegmunkáló rendszer* kialakítása. Még 1982-ben osztották rájuk a teendőt, mivel — mint annyi más helyen gazdaságunkban —, megoldatlan volt a *kiegyensúlyozott* alkatrészellátás. *Magad, uram* — mondták Fehérváron, s belevágtak a fejlesztésbe. Új csarnokot húztak föl, egyik oldalába *magasraktárat* állítottak, sínpályán mozgó szállítókocsival. A másik oldalon helyezték el vállalatuknál gyártott *R 11-es* számítógépet, mely a rendszert *irányítja*, s az új műveletek *megtervezésében* is segíti majd a szakembereket. A 92 milliós beruházás ma már csaknem kész, még az idén mozgásba akarják lendíteni a gépezetet.

— A csarnokban álló gépek a maguk kategóriájában a *csúcsot* jelentik: nyugatnémet, svéd, svájci, NDK-beli és magyar megmunkáló erőforrásokat állítottunk be a rendszerbe — fogalmaz *Mihályi István*, a labor 38 éves villamosmérnöke.

Alkotás és aprómunka

Magának az irányításnak a kimunkálásában kezdettől fogva részt vett *Font Zoltán*, 32 esztendős matematikus.

— Érdekes, sokrétű adatátviteli feladat volt —, mondja a szakállas fiatalember. — Sikerült *újat hoznunk* az *algoritmus* szintjén is: az itt alkalmazható termelési program kialakításához nyomokat sem találtunk a szakirodalomban, ezért *az alapoktól kezdve*, magunknak kellett kifejleszteni. Ez mindent elmond a feladat *minőségéről*.

Nemcsak *alkotásból* áll az élet: a *tervezés* szakasza után hosszas, türelmet emésztő *aprómunkával* kell a részleteket is kidolgozni. Megéri-e nekik? Jó módszert találtak ki erre is. A teendők jelentős részét ugyanis *vgm-ben* oldják meg. S hogy a napi „rendes" munka ne keveredhessen össze a kisvállalkozásával — ez ebben a szakmában ellenőrizhetetlen volna —, a vgm-szerződésekben *eleve feltüntetik* az ugyanarra az időre jutó *„rendes" feladatokat is*. Pénzt csak *mindkét* teendő sikeres elvégzése után vesz föl a dolgozó. A vgm-jövedelem egyébként egy jó képességű *„gályarabként"* dolgozó matematikus esetében az alapfizetés nagyságát megközelítheti.

— Lényeges összetevője a jövedelemnek a *szerzői jogdíj* — emeli föl az ujját Kovács József. — Az új vezérigazgató határozottan *támogatja* ezek gördülékeny kifizetését. Persze csak akkor veszi át a forintokat a tervező, ha terméke már *ténylegesen elkelt*, vagy ha gyárunkon belül már *termelésbe állt*.

Közel van a termelésbe álláshoz az integrált lemezmegmunkáló rendszer.

Sikerrel vizsgázott az R–11-es számítógép

— Ilyen jelenleg *Magyarországon még nem* működik, de *Nyugat-Európából* sem kaptunk hírt hasonlóról — érzékelteti a produkció újszerűségét *Svéda Béla* technológus. — *Négy* előnye lesz a módszernek, számításaink szerint. Az egyik, hogy *létszámmegtakarítást* tesz lehetővé, az elnéptelenedő, *nehéz testi munkát* követelő helyeken. A másik: az *anyagmegtakarítás*. A számítógép ugyanis optimalizálja a lemezek felszabását, megszünteti a pazarlást. A harmadik előny, hogy *rövidül a gyártás ideje*. S végül: az eddigitől jóval *áttekinthetőbbé* válik a gyártás.

Az új csarnokban, a színes gépek között jócskán talál tennivalót az üzemvezető, *Szabó Bakos Zoltán*.

— Nálunk mindig is döntő kérdés volt a *határidő!* Ezért a gyorsabb gyártás nagy fejlődést jelent majd — mondja. — Lényeges szempont az is, hogy az *anyag- és alkatrész-nyilvántartást* nem kell fejben tartani. Ez megkönnyíti a soron kívüli *átállásokat* is, amelyek elkerülhetetlenek nálunk. Nagyon várom már, hogy a rendszer *minél előbb* beinduljon.

Nem mindig és mindenhol volt ennyire várakozásteljes az új módszer fogadtatása. De az *alapos tájékoztatás*, külön tanfolyam után „felengedtek" az emberek.

— Megértjük egymást — bólint *Kutai László* üzemszervezési csoportvezető, majd hozzáteszi — *előbb-utóbb*... Érthető is az ódzkodás, hiszen ez vadonatúj módszer, *nekünk, a szervezőknek sincs rutinunk* benne. De nyomós érv például, hogy 10—15 százalékos anyagmegtakarítást érhetünk el vele, hogy csak egy szempontot emeljek ki.

Keres, de nem gondolkodik

Svéd gyártmányú, CNC-vezérlésű élhajtó gépen termel *Neumann László* 31 éves lakatos.

— Tudja-e majd kezelni a gépe mellé állított *terminált*?

— Nem hiszem, hogy különösebb gondot okozna — mondja derűsen a nyurga fiatalember. — Otthon van egy *Commodore 64-es* személyi számítógépem, és ez annál egyáltalán nem bonyolultabb, sőt.

— Zavarja-e, hogy a precízebb nyilvántartás mellett *egyértelmű lesz*, ki mennyit tesz le az asztalra?

— Ha többet termelünk, sikeresebb lesz a gyár, és *elvileg mi is* jobban boldogulunk. Új ösztönzési rendszert dolgoztak ki, és a keresetünk attól függ, hogy ez a gyártási rendszer mennyire válik be.

— Könnyít-e munkáján?

— Jóval könnyebb lesz a dolgom. *Kevesebbet kell fizikailag erőlködnöm*, hiszen a szállítókocsi idehozza az anyagot. Ha új szerszámra van szükségem, nem kell hosszan utánajárnom, hanem *a gép „megkeresi" helyettem*. Persze gondolkozni nem gondolkozik a ember helyett!

Molnár Pál

Ellenőrzik és kipróbálják az R–11-es számítógépet

MTI Fotó — Hadas János felvételei

RÓTH Miksa

Zsemlyéék családfája

A Zsemlye család minden ízében kötődik az abonyi földhöz, a családfő édesapja is itt volt alapító tagja a tsz-nek. Zsemlye István az abonyi Ságvári Endre Termelőszövetkezet szerelője, felesége a növénytermesztés dolgozója. Feri fiuk szerelő, Pista meg állattenyésztő. Egyik menyük a közeli zagyvarékasi tsz baromfifeldolgozójában, a másik a Mechanikai Művek abonyi gyáregységében dolgozik, most éppen mindkettő gyesen van. Lányuk a helyi áfésznél, vejük ugyancsak a Mechanikában dolgozik. Testvéröccse is a Ságváriban szerelő, sógornője pedig ugyanitt belső ellenőr.

A kicsik birtokba vették a házat

— Ezen a vidéken nagy uradalmak voltak. Apám a *Szapáry* gróf földjén dolgozott. Sokszor vittem az ebédet mint suttyó gyerek, aratáskor az édesapám után. Keserves sors volt. Most már tudom, miért is volt erős itt a földmunkásmozgalom.

Ikerfiúk ikerháza

Apám a juttatott négy kataszteri földjével az elsők között lépett be a szövetkezetbe. Mi a negyvenes évek végére számítjuk az első tsz-eket, tszcs-ket. Az abonyi parasztok tudtak dolgozni, *hihetetlenül boldogok voltak a földdel, de nem volt eszközük, igásállatuk.* Össze kellett fogni. Én a gépállomáson lettem traktoros. E szövetkezet jogelődjében — a Kossuthban — szántottam. És itt volt már az a lány, aki nemsokára — 1957-ben — a feleségem lett. A nagy tsz-szervezés során én is ide jelentkeztem tagnak. Azóta itt vagyok.

— Néhány év múlva jöttek a gyerekek, először a lányunk, aztán a két ikerfiunk — emlékezik hű társa, a felesége. — Otthon maradtam a három gyerekkel. Később, mikor már a gyerekekkel nem kellett folyton együtt lenni, munka is volt, visszajöttem. Nyáron a mezőgazdaságban, a szőlőben végzem a munkám, télen, mint éppen most is, zsákot varrunk, vagy más, hasonló munkát végzünk.

Zsemlyéék szíves szóval invitálnak otthonukba. Kedves kis családi ház, nagy ablakokkal, két nagy és egy kisebb szobával. Az összekerülésük utáni években építették, azóta bővítették, minden szükséges komforttal felszerelték. A hátsó udvarban ott hangoskodnak a sertések, különösen az egyik, mintha tudná, rövidesen mi vár rá.

— Olyan üres most ez a ház — mondja a háziasszony. — Amíg a gyerekek itthon voltak az unokákkal, szorultunk, nehezen voltunk, de valahogy *tele volt élettel minden.* Most, hogy elköltözött valamennyi, *mi megyünk utánuk.* Eljönnének e hozzájuk? A fiatalasszonyok biztosan otthon vannak, talán a fiúkkal is találkoznak. *Szeretném, ha látnák, mire mentünk, hogyan eresztettük útjukra a gyerekeket.*

Zsemlye István sárga Trabantja éppen *Cegléden* van, mert *Feri* fia bevitte a pici *Rität* felülvizsgálatra. Fájt a füle. A lányáék szép nagy házát csak kívülről látjuk, dolgoznak mindanynyian. Egy nappal ezelőtt it segített az egész család a disznóölésben. Az *ikerfiúk ikerházat* építettek. A nagy vállalkozás szervezője, mozgatója az édesapa volt. Megvették már pár éve ezt a négyszáz öles telket, rajta egy öreg házzal, abba költözött Pisti a családjával. Feriék otthon maradtak. Céltudatosan, éveken át gyűjtött az egész család. Amikor a pénz, a hitelek mind együtt voltak, akkor kezdett Zsemlye István szervezni. A *háznak úgy kell felépülnie, hogy minél kevesebb napszámot fizessenek, így hát a fiúk, a menyecskék, a rokonok, a sógor, mind dolgoztak rajta.* Zsemlye István nemhiába tanult több szakmát is, amióta a szövetkezetben szerelő, maga készítette el a legfontosabb gépeket, eszközöket: a felvonót, amivel az anyagot szállítják, a betonkeverőt, a körfűrészt, a gyalugépet és két talicskát. Csak a villanymotort vette meg. *Áprilisban kezdték a régi ház bontását, és most, novemberben már be is költözött az újba a két család.* Mindegyiknek három-három szobája, nagy, boltíves étkezője, tágas konyhája, terasza, virágmintás csempével borított fürdőszobája, angol WC-je van. A lakások egymás tükörképei.

A segítséget illő visszaadni

— Hogyan csinálták ezt néhány hónap alatt, hiszen a munka sem maradt el? És úgy tudom *Molnár Zoltán* elnöktől, hogy tagja a vezetőségnek is. Ez a tisztsége is időt vesz igénybe?

— Nálunk jól szervezett a munka benn a műhelyben, de az egész tsz-ben is. Az ember ezt a szervezettséget haza is viszi, én meg különben is szeretem a dolgokat tisztán, rendben látni. Igaz, ráment a szabadságom — a fiataloké is —, sokszor munka után este 11-ig is dolgoztunk. A feleségem a munkája mellett otthon látta el a háztartást, dologidő végeztével a háztáji is rá maradt, de legfőként az unokák.

Zsemlye István pontosan „könyvelt" minden fillér kiadást. *A család úgy döntött: nem gazdálkodhat mindenki a pénzzel, az anyaggal, legyen egy kézben, akkor nem lesz keveredés.* Így aztán az utolsó szögig minden kiadás a füzetbe került, mint ahogyan az is, kik segítettek, hányszor voltak, mert azt ugye, illő visszaadni. De volt olyan segítség is, aki már maga viszonozta a korábbiakat.

Járjuk az új lakásokat, nézzük a szép, franciaágyas hálószobát, a még egyelőre berendezetlen gyerekszobát — egyszerre nem telik mindenre —, s ezzel látjuk az igényeket. Itt is, mint a szülőknél: mosógép, centrifuga, modern konyha. És azt is érzékeljük, hogyan élnek együtt, *egymás gondjával, örömével.*

— Mindig bizalommal voltak a gyerekek a szülőkhöz?

Mind a ketten egyszerre válaszolnak: igen. Amíg kicsik voltak, az édesanya velük tanult, és fontosnak tartotta, hogy legyen kapcsolata az iskolával. Szép szóval nevelte emberségre mind a hármójukat. Az apától is türelmet, szorgalmat, őszinteséget tanultak.

Nyíltan beszélek

— Az abonyi parasztembernek őszinteség kell. És én nyíltan is beszélek. Most nehezebb az élet, sokféle gonddal kell megküzdenünk. Bennünket négyszer is sújtott az aszály, a szabályozók az értékesítés nehézségei sem kerültek el bennünket. A nehéz helyzet nem riaszt vissza senkit. Talpon maradtunk az idén is, nyereségünk is lesz valamennyi, de ebben sok munkánk van. A napokban is arról beszélgettünk, jó a vezetés, szorgalmas a tagság, van jövő a szövetkezetben. Sokszor számolgatunk úgy egymás között is, tudják meg az emberek, mi mennyibe kerül és hogyan tudjuk értékesíteni. — A fegyelem is sokat számít — folytatja elgondolkodva. — *Mi évek óta fellépünk az italozás ellen.* És ez nemhogy elvinne embereket, hanem *ideköti a javát.* Tekintélyt ad a vezetőségnek.

A két fiú is közbe-közbeszól. Látszik, apjuk mellett nőttek fel, gondolkodó, érdeklődő emberek. *Kiapadhatatlannak tartják a régi paraszti gondolkodást és fontosnak a hasznosítását.* Szeretni kell a földet, a jószágot, a gépeket.

A Zsemlye család csendes karácsonyra készül. Tavasztól mostanáig a család nemigen pihent. *Szilveszterkor disznótoros házavatót tartanak.* Meghívnak mindenkit, aki segített az építkezésben. *Zsemlye István kimutatása szerint huszonnyolcan lesznek.*

Lendvai Vera

EGYHÁZI MÚZEUM MISKOLCON

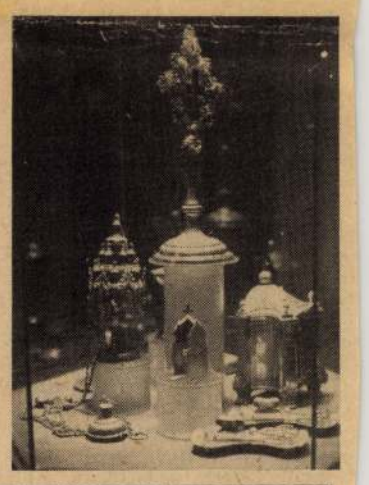

A Magyar Orthodox Adminisztratúra, a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Tanács és a Borsod Megyei Múzeum igazgatósága összefogásával, mintegy hétmillió forintos költséggel elkészült Miskolcon a Magyar Orthodox Egyházi Múzeum. A négy helyiségből álló múzeumban 220 egyháztörténeti exponátumot: egyházi szertartási kellékeket, írásos dokumentumokat helyeztek el. A Szentendrén lévő szerb egyházművészeti és tudományos gyűjtemény mellett a most felavatott intézmény a második orthodox múzeum hazánkban

MTI Fotó — Kozma István felvételei

RÓTH AMÁLIA MEGKÍSÉRTETÉSE

A vastag üvegborítású asztal már évek óta használaton kívüli bútordarab egy használaton kívüli szobában. Látványa mégis *döbbenetes.* Az ovális fedőüvegnek szinte a mértani középpontját találta el a lövedék, s valóságos krátert fúrt az áttetsző anyagba. De ez a tárgy nem csupán ettől az ostromkor kapott lövéstől beszédes, hanem attól a négy évtizede ismételgetett, *simogató mozdulattól* is, ami ugyan az üvegen ejtett sebet nem gyógyítja, ám az ébren tartott emlékezés erejével az alkotót tovább élteti. A szeretettel meg-megérintett asztallapon kívül bőven van mit oltalmaznia a simogató kezek asszonyának, *Róth Amáliának.* Hiszen megmaradt darabjaiban is felbecsülhetetlen kultúrtörténeti értéknek számít mindaz, ami egy letűnt művészeti ág hazai nagy alakjának munkásságáról vall. *Róth Miksa* „császári és királyi" üvegfestőéről, az országház káprázatos szépségű üvegablakainak megtervezőjéről, egy új irányzat világot járt honi megteremtőjéről, akit a súlyos kór 1944-ben elragadott. Csak épp a lánya *nem hagyta meghalni.*

— *A papa mellett mindent megtanultam az üvegről* — mondja az emlékbirodalom nagyasszonya, Róth Miksa lánya, aki karácsony másnapján ünnepli 87. születésnapját. Túlélve annak a tékozló szépségnek a fénykorát, amire lánygyerekként egy fiúgyerek kíváncsiságával és ügyességével feleselődött, s apja „mestersége" mellé bolygóként odaszegődött. Túlélve a világégéseket, amelyek a történelem során sohasem kedveztek az üvegművesség fejlődésének. De Amálka túlélte azt az időt is, amikor az édesanyja a jegygyűrűjét cserélte el szalonnáért, és édesapja szeretett Havanna szivarjait áldozta fel néhány kiló zsírért, mert három gyerek megélhetéséről kellett gondoskodnia. És jól emlékszik arra az örömünnepre is, ami öt kiló, ajándékba kapott méztől támadt. Egy megrendelő adta Róth Miksának, aki egyébként legféltettebb üvegeiből a legkeményebb időkben sem volt hajlandó eladni. Mert az *üveg varázslója* inkább éhen halt volna, semmint, hogy a becses munkákért húst és kenyeret szerezzen.

— Amikor a papa meghalt, akkor fogtam fel, hogy ami a keze alól kikerült, *utánozhatatlan, egyedi alkotás.* De akkor döbbentem rá saját küldetésemre is . . .

Az idős hölgy minderről bámulatos egyszerűséggel és természetességgel szól. *Neki át kellett örökíteni az apa talentumát.* Azt a fantasztikus együttest, amit egy agyvelő, két szem és két kéz közösen komponált a világ legrejtelmesebb anyagából, az üvegből. És ehhez nem lett volna elég a túlélés, a betegségek elkerülése. A létfenntartás napi gondjainak leleményes orvoslása. Nem lett volna elég a testvéröccs és az egy híján száz esztendeig élő édesanya istápolása, oltalmazása. Nem lett volna elég az áldozat, a családért vállalt örökös menyasszonyszerep sem, hiszen a főszerepet abban a darabban kellett játszania, amelyet Róth Miksa „írt" *üvegből, üvegre.*

A titkos kincsek rezervátumát nem volt egyszerű megmenteni a pusztulástól. A Nefelejcs utcai lakást és a műhelyt még a vidéki rokonok invitálására sem volt hajlandó elhagyni Róth Amália Budapest ostroma alatt. Ha pusztulni kell, azzal pusztuljak, amiért élnem kellett volna. Ez volt a hívásra a válasza. S ezer fortéllyal bugyolálta, takargatta, rejtette el és csomagolta össze apja üvegképeit. Különben meg csak a csodában hitt. Nyilván, neki volt igaza, mert kész csoda, hogy a feldúlt pincében, a bombatalálatos házak között *megmenekült a ládákba rejtett szépség.* Egy olyan szépség, amelyért Róth Miksa visszanyúlt a XIII. századba, hétszáz esztendőn átívelő hidat építve, amelynek XX. századi partján a silány, festett üveg mellé odaállította azt a lenyűgöző másikat, amelynél nem az ecsetkezelés a kunszt, hanem a színes üvegdarabokból megkomponált kép *összeolvasztásának* technikája.

Mindezt magától Róth Miksától tudom, aki életében *két könyvet* is írt. Az egyiket az üvegfestészetről, a másikat, afféle emlékiratként, a nagy építész kortársakról, akikkel a világ jó néhány városában együtt teremtett, alkotott. A könyvecskék Amálka féltett kincsei közé tartoznak. Épp úgy, mint az 1919-es keltezésű, kézzel írott jegyzetfüzet, édesapja gondolatainak fennmaradt kis breviáriuma, benne *az üvegfestők tízparancsolatával.* Az utolsó, a tizedik parancsolat igen tanulságos a nem üvegművészeknek is. Így szól: *„Ne tekintsük az üvegfestést vagyonszerzésre alkalmas pályának, hanem érjük be annyival, hogy a szükségleteket megkeresve lelkesedéssel szolgálhatunk egy szép és örökbecsű művészetet."*

— Tudja, kedvesem — így Amálka —, sokszor úgy voltam én ezzel a küldetéssel, mint szent Antal a megkísértetéssel. Az, ugye, az ördöggel kínlódott. Én meg? Hol Rákosihoz szaladtam a fogadónapján, hogy ha kell, rimánkodva kérjem, hagyják békén a családomat, ne dobjanak ki bennünket az apai házból, ne legyen katonák szállása az a hely, ahol a papa *a béke művészetének* felszentelt papja volt. Ha hiszi, ha nem, jól rimánkodtam abban az országházban, amelynek a restaurálásában magam is segédkeztem. Kölcsönadtam a papa eredeti ablakterveit. A pótlásoknál ügyeltem a színek és a technológia pontosságára. Hát így maradtunk meg háborítatlanul az otthonunkban.

A legerősebb megkísértetés a magánnyal és az öregséggel kopogtatott be hozzá. Pénz kellett, hogy élni tudjon, hogy ehessen és kapjon segítséget. Ezen közben pusztult a ház, s a tárgyak minden féltő simogatás dacára kezdték cserbenhagyni. Törtek, repedtek, csorbultak, szakadtak. És megdöbbenve vette észre, hogy *azt teszi, amit Róth Miksa sohasem tett volna.* Egy-egy szép alkotás hol ebbe, hol abba a múzeumba vándorolt. Lám, mire képes a megélhetés ördöge! De hol maradsz te, közben, Lili? — mondogatta magának. És akkor döntött úgy, küldetésének végére jár. Megkeresi azt az utat, módot, amivel *kijátssza az ördögöt,* akár úgy is, hogy cimboraságra lép vele.

Épp tíz éve annak, hogy elhatározásra jutott. De nem rajta múlt, hogy csak az idei esztendő hozott végre megnyugvást és eredményt. Hiába, azok a bizonyos malmok még olyankor is lassan őrölnek, ha valaki nem kérni, hanem *adni akar.*

Amálka, azaz Lili először azt a néhány októberi keltezésű pecsétes papírt, amely bizonyítja, a küldetés immáron *hivatalosan is garantált.* Az egyik, öröklési szerződés. Lényegét tekintve az tartalmazza, hogy Róth Amália, mint örökhagyó, szellemi képességeinek teljes birtokában, szabad elhatározásával úgy végrendelkezik, hogy a Nefelejcs utcában lev Róth Miksa-ház műtárgya *a VII. Kerületi Tanács hagyja.* Mégpedig azzal feltétellel, hogy a papa h gyatékát muzeális közgyű teményként *közkinccsé szik.* A másik okmány el vezése szerint együttmű dési szerződés. A VII. Ke leti Tanács elnöke és Üvegipari Művek vezérig gatója írta alá. Magyar nemcsak örököse van a gyatéknak, hanem *gaz* mindannak az értéknek, Amálka még a kísértő dögtől is megvédett.

A szerződésben egy között az áll, hogy a ha tékot az Üvegipari M gondozza, vagyis restau és eredeti állapotába szaállítja a Róth Miks peket, a történelmi nagyszobát pedig — ma Amálka afféle *ház zeumként* védelmez — őrzi jelenlegi formá

Róth István festőművész

RÓTH ISTVÁN festőművész képeiből nyílt meg kiállítás tegnap a Pataky István Művelődési Központban. A tárlaton ötven alkotás látható, amelyek a nukleáris katasztrófa veszélyére, az ellene folyó küzdelem fontosságára figyelmeztetnek. A Hirosimára és Nagaszakira emlékező kiállítás augusztus 16-ig, naponként délután 14 és 20 óra között tekinthető meg.

Népszabadság, 1985. VIII. 6

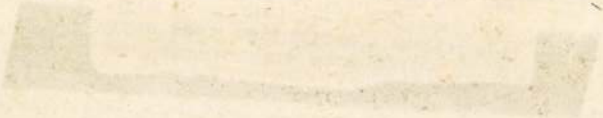

Tönkretették a díszkupolát

Ha lezuhannak az üvegtáblák...

Tönkretaposták, tönkreverték a szabadalommal védett referenciamunkámat, a Budapesti Értéktőzsde Deák Ferenc utcai nagytermének díszüveglapokkal fedett, igen értékes, általam felújított műemlékkupoláját. A tönkretett üveglapok bármikor lezuhanhatnak, mint az két éve már meg is történt, tehát életveszélyesek. Vállaltam volna a javítását, elkeseredésemben már csaknem ingyen is, de az ajánlatomra nem regáltak. Gyanítom, hogy ennek hátterében a felelősség eltussolása áll – ezekkel a megdöbbentő mondatokkal jött be szerkesztőségünkbe a minap Peák István üvegmozaik-készítő vállalkozó.

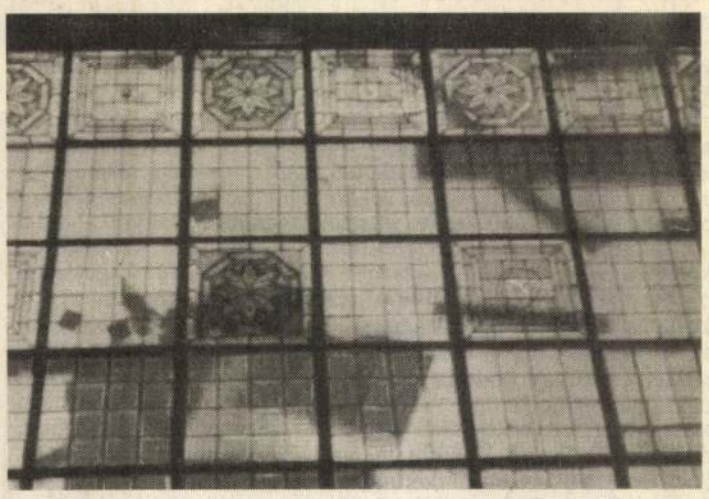

Hivatalos iratokat és fotókat kiteregetve elmondta: az üvegkupola jelenleg elképesztő állapotban van. A mozaiküveg lapokat és darabokat tartó vázhálózat *repedt, törött,* így szinte csak az imádság tartja össze. Öt év óta – amióta elkészült a hetvenéves műemlék felújítása – fölötte-alatta építkeznek, átalakítanak, az *üveglapok mindenféle, egyébként előírt védelme nélkül.* Peák István többször tapasztalta – s ezt lefotózta s le is írta a javítási ajánlatában –, hogy az üveglapokon *lyukak, repedések, téglatörmelékek, vödör- és kalapácsnyomok vannak, s az egész tető poros, mocskos.*

Az épület az Állami Fejlesztési Intézeté, a nagytermet viszont átadta az értéktőzsdének. Peák István az ÜVÉP alvállalkozójaként az ÁFI-nak készítette el a felújítást: szétszerelte a régi üveg-összeállítást, s a szabadalma szerinti *új, korszerű eljárással helyreállította az „elfáradt" műemlék egységét,* amiből Európában is csak összesen három van. *Az eljárással a műemlékvédelem szakértői is egyetértettek,* mert így megmaradhattak az eredeti üvegdarabok. A munkát az ÁFI műszaki osztályának vezetője annak idején *kifogás nélkül átvette.* (Egyébként ezt a munkát megtekintve s a szabadalmi leírás ismeretében az Építésügyi Minőségellenőrző Intézet ezt az eljárást javasolta a Pénzügyminisztérium hasonló kupolájának a felújításához.)

A baj az átadás után fél évvel kezdődött, amikor úgy döntöttek, hogy az üvegtető fölötti védőtér alá szellőzőrendszert építenek. E munka alatt mentek tönkre az üvegösszeállítások, mintegy negyven százalékban, mert járkáltak, kalapácsoltak, dolgoztak rajta, eléggé barbár módon – mondja a vállalkozó –, s ez azért is furcsa, mert ha nem műemlékről volna szó, akkor is be kellett volna tartani a védelmi előírásokat, ám ezekkel senki sem törődött, azzal meg végképp nem, hogy a műemlék megsemmisülhet.

Peák István elmondja, hogy két éve valóságos kálváriát jár a javítás, illetve az életveszély-elhárítás miatt, ugyanis egy üveglap le is zuhant. Amikor látta, mi történt a munkájával, leírta ezt az ÁFI-nak, s 11 pontos *árajánlatot tett a javításra.* Ebben egyebek közt szerepel a *„romeltakarítás" és a teljes helyreállítás is.* Javasolta továbbá *az üvegtető fölötti munka állandó felügyeletét* s ehhez a szükséges védelmi és technikai berendezések biztosítását. *Vállalta az üvegtető állapotának évenkénti ellenőrzését, tisztítását, portalanítását is.* Csak így lett volna garantálható a hosszú élettartam, s ha már az, akinek kötelessége lenne, nem vigyáz rá, vállaltam volna én, s ez is beletartozott volna *az akkor még négy és fél milliós javítási költségbe* – mondja a vállalkozó. Majd így folytatja: nem is lett volna baj, ha vállalták volna a javítást, ám erre nem is regáltak, mintha minden rendben lenne, *s csak a kizuhant üveglap pótlását rendelték meg.*

Ezt Peák István el is végezte, de nem nyugodott bele a dolgokba. Amikor tavaly októberben megtudta, hogy ez lesz a tőzsde nagyterme, ahol sok ember fordul meg, s várhatóan az idén májusban nyitnak, a termet fővállalkozásban helyreállító *Alba Regia Vállalathoz fordult az árajánlatával.* Ez már akkor folyó piaci áron tízmillió forint lett volna, amiből ötmillió rezsiköltség. Peák István attól félt, hogy az esetleg lezuhanó üveglapok súlyos bajt okoznak, a legkevesebb, hogy agyoncsapnak valakit...

„Albáék" azonban *szintén nem válaszoltak az árajánlatra,* csak az igazgatónak írt levelére. Ebben közlik: a terem felújítását versenytárgyaláson nyerték, a kivitelezési tervdokumentációban pedig nem szerepel az üvegtető teljes felújítása, s tudomásuk szerint az nem is lett volna indokolt és célszerű. Ez azért is ferdítés – mondja a vállalkozó –, mert a 90-ben végzett *egy üvegtáblapótlást értelmezték teljes helyreállításnak...*

Peák István – már az infarktus árnyékában – most februárban írt Budapest főpolgármesterének, *Demszky Gábornak,* felhívva a figyelmet az életveszélyre, ám választ nem kapott eddig. Továbbá írt *a tőzsde igazgatójának,* azonnali intézkedést kérve, de választ tőle sem kapott. Ezután – a teljes dokumentációval – *a Fővárosi Főügyészség* vezetőjéhez fordult. A főügyészség megbízta a fővárosi munkavédelmi felügyelőséget az ügy kivizsgálásával. Ennek eredményét így foglalja össze Peák István: a munka tönkretételéért és az életveszélyért valóban a felelősök helyett engem *anyagi indíttatású, hazug rágalmazónak állítanak be,* noha már nulla jövedelemért is vállaltam volna a javítást, a munkám, a tőzsde látogatói és a gyönyörű műemlék védelmében...

A bonyolult ügyhöz hozzátartozik még, hogy – gyaníthatóan a felelősség alóli kibújás miatt – az Alba Regia megbízott a felújítással egy, „az ilyen munkában képesítéssel és több évtizedes jártassággal" rendelkező vállalkozót – mondja Peák István. Hozzáteszi: a munkavédelmi felügyelőség ezért „előrelátónak" tartotta Albáékat. A valóság az, hogy ezt az eljárást 84-ben én dolgoztam ki, szabadalmi védettsége van, más nem ismeri, tehát, ha azt állítják, hogy ebben bárkinek gyakorlata van, az szabadalombitorlást jelent...

S még nincs vége. Peák István elkeseredésében a teljes anyagot megküldte *Ráday Mihálynak,* a Budapesti Városvédő Egyesület elnökének. Ő fel volt háborodva és bírósági utat javasolt. Aztán március 4-én *újra írt a főügyészségnek,* ugyanis időközben, a durva hibák palástolására, visszahelyeztek az üvegtetőre egy, már 1987-ben is életveszélyes üveglapot, az e munkában több évtizedes „gyakorlatú" vállalkozó irányításával. A főügyészség válasza: ennek kivizsgálása *nem az ő hatáskörükbe tartozik...* Peák István egyébként leveleiben arra is felhívta a figyelmet, hogy *nem vizsgálták meg a tető fölé épített légkondicionálás hatását az üveg-összeállításokra.* Ez sajnos katasztrofális lehet, ugyanis a keletkező hőmérsékletkülönbség, különösen a tönkretett, fellazult üveglapokra úgy hathat, hogy azok rövid időn belül megsemmisülhetnek. Azonban, ha szabadalom alapján helyreállított üvegtetőt jó állapotban megőrizték volna, az, szakértői vizsgálatokkal igazolva, korlátlan ideig fennmaradna.

*

Szinte a hideg ráz, ha rágondolok: egy szép, verőfényes napon, mondjuk, a tőzsdenyitáskor, lezuhan valakire egy üveglap... S akkor majd azt mondják, na, jöjjön csak, Peák, mit csinált maga?! A vállalkozó, elmenőfélben még visszaszól: aki nekem most nem hisz, az utána se vádoljon, *én időben szóltam. Állítom, hogy a felelőtlenül megrongált üveglapok le fognak zuhanni...*

Egyébként Peák István minden állítását dokumentumokkal és fotókkal tudja igazolni.

Segítsünk nekik!

Olyan kevés, ami építészeti emlékeinkből megmaradt, s meglehet, szerény is a világ országainak hasonló örökségéhez képest. Nekünk mégis fontos és becses, mert hazai talajból nőtt ki, s a mi érzés- és gondolatvilágunkat, történelmünket, harcainkat és tiszavirág-életű békéinket tükrözi. Tájba simuló középkori templomaink, várromjaink, kastélyaink, emlékhelyeink rólunk, magyarságunkról beszélnek, nekünk és hozzánk szólnak. Mondanivalónkat a világról a műemlékek, tűnt időket idéző kövek nyelvén bátran elmondhatjuk, mert ez olyan egyetemes nyelv, amelyet mindenütt megértenek. Arról az alkotó emberről beszél ez a nyelv, aki a mi tájunkon épített maradandót, ezzel is gazdagítva a világ arcát.

Vigyáznunk kell építészeti emlékeinkre! Ez a műemlékvédelem tiszte, feladata, kötelessége, s ez nem könnyű, sohasem volt az. A pénzhiányon kívül meg kellett még küzdeniük a szűk látókörű hivatalokkal, a nemtörődömséggel, felelőtlenséggel is – s mindezek ellenére, szerte a világon elismerést vívott ki a magyar műemlékvédelem szaktudásával és állhatatosságával. Az idei műemlékvédelmi világnapon sem fölösleges hangsúlyozni: segítsünk nekik, mert nélkülünk sziszifuszi erőfeszítésekre kényszerülnek. És nem maradhat fenn sokáig az a nemzet, amely elpusztítja a múltját, az értékeit...

Nemzeti örökségünk őrei

Három éve alakult meg – a világörökség védelméről szóló nemzetközi egyezmény mintájára – a hazai nemzeti örökség sorsát figyelemmel kísérő Nemzeti Örökség Bizottság.

E reprezentatív szakértői testület ügyvezető elnöke, dr. Román András, az Országos Műemlékvédelmi Hivatal osztályvezetője, aki egyben a műemléki világszervezet, az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottságának elnöke, s a világszervezet alelnöke is. Elmondta: a Nemzeti Örökség Bizottság pártoktól és hatóságoktól független, szuverén társadalmi szervezet, amelybe a Magyar Tudományos Akadémiától kezdve, az egyházakon, a tudományos társaságokon és a szakmai szövetségeken át az egyetemekig, harminchárom jeles intézmény küldte el megbízottját. Feladatot vállalt továbbá a testületben ugyancsak harminchárom, szakmai érdemei alapján erre fölkért neves személyiség is.

Építészeti örökségünk őrei arra szövetkeztek, hogy nemzetünk kiemelkedő értékeit különleges társadalmi védettség alá helyezzék, s így óvják meg attól, hogy méltatlan célokat szolgáljanak, hogy veszélybe kerüljön a létük, látványuk, környezetük, vagy elpusztuljanak. A bizottság a védelmet nem szankciókkal vagy intézkedésekkel kívánja ellátni, hanem a tagjainak a tudására és a tekintélyére építő föllépésekkel, figyelemfelhívásokkal.

A testület természetesen nem kívánja átvenni a hivatalos műemlékvédelem feladatait, hanem azt tartja tisztának, hogy széles körű társadalmi, erkölcsi védelem kezdeményezésével segítse és tegye hatékonyabbá a kellő szigorral és következetességgel nem mindig és mindenütt érvényesíthető hatósági védelmet. Az egyik legfontosabb feladatának azt tartja: sikerüljön elérni, hogy a mai rossz gazdasági körülmények közt se romoljon tovább a nemzeti örökség kategóriájába tartozó műemlékek állapota.

Elsőként a műemlékegyütteseket vette sorra a bizottság, s nemzeti örökséggé nyilvánította – egyebek közt – Szentendre, Kecskemét, Pécs és Sopron belvárosát. Majd a várak kerültek sorra, fölkerült a listára például Gyula, Diósgyőr, Drégely és Sárospatak. Kastélyaink közül szerepel a listán egyebek közt a fertődi Esterházy-, a keszthelyi Festetich-, valamint a nagycenki Széchenyi-kastély, a romok közül pedig például Aquincum, Tác-Gorsium és a somogyvári bencés apátság.

A bizottság a közelmúltban fölvette a kapcsolatot az Országos Honismereti Szövetséggel, amely vállalta, hogy a jövőben keretet ad a testület működésének. Örvendetes az is, hogy az újjáalakult Országos Műemlékvédelmi Hivatal elnöke is kinyilvánította, hogy nagymértékben számítanak munkájukban a bizottság állásfoglalásaira és közreműködésére. A testület a közeljövőben templomainkat veszi sorra, majd átvizsgálják az eddigi listákat, annak érdekében, hogy megfelelő arányt teremtsenek a nemzeti örökséggé nyilvánított műemlékfajták közt. Továbbá bíznak benne, hogy a készülő műemlékvédelmi törvényben külön kategóriaként szerepel majd a nemzeti örökség fogalma.

Leromlott értékek állami gondozása

Újjáalakult a műemlékvédelmi szervezet

Megalakult az Országos Műemlékvédelmi Hivatal, az Országos Műemléki Felügyelőség jogutódjaként, s a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium egyik új, önálló szakmai blokkjaként. Megkezdődött továbbá a műemlékvédelem tevékenységi köreinek újragondolása és újjászervezése.

A műemlékvédelmi szervezet átalakulásának céljáról, menetéről és állomásairól beszélgettünk *dr. Fejérdy Tamással,* az Országos Műemlékvédelmi Hivatal (OMvH) elnökével.

– A hivatal a hatásköri törvény alapján január 28-án megjelent kormányrendelet értelmében alakult meg. Feladat- és hatásköréről, illetőleg az ennek megfelelően kiépítendő szervezetéről pedig a KTM két, március 21-én kiadott rendelete intézkedik. A szervezet nevének változása nemcsak formális. Az 1957-ben létrehozott OMF abban az időben, az akkori körülmények között jól működő, komplex szervezet volt, s az idők folyamán európai hírnévre tett szert. Ez azért is érdekes, mert a műemlékvédelem a „tűrt" kategóriába tartozott. E komplex szervezet maga volt a hatóság, a tervező, a kutató, a restauráló és a kivitelező is. Erről az akkoriban jó és eredményes megoldásról, amely később – a társadalmi-gazdasági környezet megváltozásával – egyre inkább veszített a hatékonyságából, tér el gyökeresen az új hivatali szervezet.

– *Milyen gondokat okozott ez a komplexitás a szervezet működésénél?*

– A komplexitás nagyon fontos és más formában ma is megőrzendő. Ami a korábbi szervezést illeti, a különböző szakterületek közvetlen kapcsolata mind bürokratikusabbá vált. Az egy szervezethez való tartozás egyre nehezebbé tette az együttműködést, amelynek „zökkenőit" problematikus volt egymástól számonkérni. Szemléletes példa erre az esztergomi királyi vár egy részének helyreállítása, ahol annak idején a tervező és a kivitelező is az OMF volt. A munka során napvilágra került kutatási eredmények miatt a tervek megváltoztatására és a munka leállítására volt szükség, ami a kivitelezésnél veszteséget jelentett volna. E nehéz kérdésben ugyanannak a főnökségnek kellett döntenie... Ebben az esetben leállították a munkát és vállalták a veszteséget.

– *Mi az alapvető változás az új szervezet létrejöttével?*

– A hivatallal – a hazai műemlékvédelem történetében először – egészen magas jogállású szervezet jött létre, amely a KTM egyik új szakmai egysége lett, *a minisztériumon kívüli, önálló központi hivatalként.* Ebből következik az, hogy a korábbi, előnyös és értékes szakmai komplexitást más szervezeti formában, más szerkezetben kell kamatoztatni.

– *Hogyan történik ez, hogyan alakulnak a hatáskörök?*

– A hivatalban működik – önálló „jogalanyként" – *az elsőfokú műemlékvédelmi hatóság, a Műemlékfelügyeleti Igazgatóság. A hivatal elnöke látja el a másodfokú hatósági jogkört,* a hatósági főosztály révén. E két hatósági egység működésének tudományos megalapozását segíti elő a tudományos főosztály, ahol az alapkutatások folynak, s ide tartozik a gyűjtemények, archívumok kezelése és fejlesztése is, valamint itt készülnek a szakvélemények. Természetesen vannak a hivatalnak gazdasági és jogi ügyekkel, valamint kül- és belkapcsolatokkal foglalkozó egységei is.

– *Mennyiben változott a korábbiakhoz képest az elsőfokú hatósági jogkör ellátása?*

– Jelentős a változás. Korábban az OMF szakhatóságként működött. A nem önállóan eljáró műemlékvédelmi hatóság helyett most a hivatal – az egyedileg védett műemlékeknél – *építési hatóságként működik, a fővárosban is.* Ez tartalmilag és mennyiségileg is nagy változást jelent. Hozzáteszem, hogy a Budapest központtal működő elsőfokú hatóság most folyó megszervezése mellett – és ez is először fordul elő a hazai műemlékvédelem történetében – *állandó vidéki irodáink is lesznek,* ott élő és dolgozó munkatársakkal. Ide olyan szak-emberek kellenek, akik értenek az építési hatósági eljárásához s a műemlékvédelem sem idegen tőlük. Ez a hálózat fokozatosan, épül ki, ám mielőbb szeretnénk megszervezni megyénként is a vidéki irodákat.

– Létrejön továbbá a hivatal egyik önálló szakmai szervezete, az *Állami Műemlékhelyreállító és Restauráló Központ.* Itt tervezők, kutatók, restaurátorok, valamint épület- és műtárgydiagnosztikával foglalkozók dolgoznak. Ők látják majd el a legkiemelkedőbb műemlékek helyreállításával kapcsolatos feladatokat. E téren szakmai műhely- és háttérszerepük is van, a hatósági ügyeket intézők tőlük is kapnak szakvéleményeket. Gazdálkodó, ám nem profitorientált szervezetről van szó.

– Új tevékenységi kört lát majd el a létrehozandó *Műemlékek Állami Gondnoksága.* Ennek a feladata lesz *az állami tulajdonban maradó műemlékek sorsának kézben tartása,* méltó hasznosításuk megszervezése, valamint *az átmenetileg sanyarú helyzetbe került műemlékek pusztulásának a megakadályozása.* Például ide „utalja be gyógykezelésre" a műemlékvédelmi hatóság a veszélyesen leromlott állapotú vagy gazdátlan műemlékeket, remélhetően csak átmeneti időre, tehát ez „állami gondozásba vételt" jelent. Ezzel nem műemléki IKV-t akarunk létrehozni, hanem egy olyan gondnokságot, „hivatásos gyámot", amelyik a nemzet nevében gondoskodik a veszélyeztetett műemlékekről.

– *Milyen következményekkel járhat ez a tulajdonosra vagy a kezelőre nézve?*

– Mindenképpen – átmenetileg – *korlátozzák a tulajdonosi, illetve a kezelői jogokat,* s ezért szükséges, hogy hatósági határozattal kerüljön ide a műemlék. A helyreállítására ráfordított pénzt pedig – részben vagy egészében – *vagy vissza kell térítenie a tulajdonosnak, illetőleg a kezelőnek, vagy ráterhelik azt a tulajdonlapra.* Ez az összeg az esetleges értékesítésnél kerül vissza a műemlékek gondnokságához, vagy befolyik a remélhetően hamar megszülető műemlékvédelmi alapba.

– *Volt-e már példa ilyen kényszerhelyreállításra?*

– Erre eddig is megvolt a jogi lehetőség, ám hiányzott hozzá a következetes hatósági intézkedés és az a szervezet, amelyiknek joga és pénze van megelőlegezni a helyreállítási költséget.

– *Hol lesz a helye az új szervezetben a kivitelezésnek?*

– A kivitelezők továbbra is nagyon fontos szereplői lesznek a műemlékvédelemnek, hiszen az említett európai hírnév nagymértékben nekik köszönhető, mert a külföldiek az ő munkájuk eredményét ismerték meg és ismerték el elsősorban. Ez a terület érett meg a leginkább a korábbitól eltérő gazdálkodási rend bevezetésére, a piaci viszonyokhoz való alkalmazkodásra. Azt tervezzük – s ehhez a kormány előzetes hozzájárulását várjuk –, hogy *a korábbi kirendeltségeinket egyszemélyes kft.-ként működtetjük a jövőben.* A feszes és szabályos gazdálkodás alól már nem lehet kitérni, ám a hivatal, mint tulajdonos, továbbra is érvényesíteni kívánja itt a megfelelő szakmai színvonalra vonatkozó szempontjait.

– *Gondoltak-e arra, hogy ezeket az egységeket, egészében vagy egy részében, privatizálják?*

– Természetesen gondoltunk erre is, de ha mégsem ezt a megoldást választanánk, az az előbb említett szakmai színvonal és minőség megtartásával függ össze. Egy, a hivataltól teljesen független gazdálkodó szervezettől nem várhatjuk el, hogy elsősorban a műemlékvédelem érdekeit tartsa szem előtt, hanem nyilvánvalóan a minél nagyobb nyereségre törekedne. Ez nekünk is fontos, ám ha mi vagyunk a tulajdonosok, elérhető az, hogy *a nyereség egy része ne forintban jelenjék meg, hanem építészetileg és másként is szívvonalasan helyreállított műemlékekben.*

Az oldalt írta:

Juhász Erzsébet

Csóti – Iliescu párbeszéd

A revíziós vádak ellen

(Folytatás az 1. oldalról)

– Mi volt erre a román válasz?

– Az, hogy ő ezt nem fogadja el, mégpedig azért – s ezt hangoztatják szerte a világban –, mert Románia oldotta meg a földgolyón a legjobban a kisebbségi kérdést. Ezt hirdetni, szerintem a legjobb esetben is szégyellni való. Azt mondta, a romániai magyar kisebbség több jogot élvez, mint bármelyik kisebbség Európában.

– Mi volt erről az Ön véleménye?

– Megmondtam, hogy mi lennénk a legboldogabbak, ha ezt a kérdést Románia házon belül meg tudná oldani, ha politikai vezetésük az RMDSZ-szel rendezni tudná ezt, de míg erre képtelenek, addig a mi kötelességünk ezzel foglalkozni. Erről aztán többet nem is lehetett beszélni, mert a kérdés egyetlen pontján sem osztottuk egymás véleményét.

– Volt-e egyáltalán valami, amiben egyetértettek?

– Hogyne, hogy a párbeszédre minden ellenvélemény dacára törekedni kell. Nekünk az a reményünk, hogy a következő választásokon a demokratizálódási folyamat Romániában elkezdődik, s a szótértés esélye is megnő. Bizonyos területeken – lásd a Nyitott égbolt megállapodást, a kulturális egyezményt, az alakuló gazdasági kapcsolatokat – értünk is el eredményt.

– Ön bizonyára visszautasította azt a vádat, amely szerint Magyarországnak revizionista törekvései lennének. Sikerült meggyőznie Iliescut ennek megalapozatlanságáról?

– E tekintetben sem jártam eredménnyel. Azonnal Jeszenszky Gézát említette, aki Rióban, az ottani magyarság előtt Trianonról, mint arról a békediktátumról beszélt, amely igazságtalan és elfogadhatatlan volt. Azt mondtam neki: erről igenis beszélni kell, nem annak szellemében persze, hogy a határokat erőszakos módon megváltoztassuk, hiszen erről Magyarországon értelmes ember, értelmes párt soha nem szólt. A következményeiről viszont feltétlen beszélni kell. Negyvenöt év hallgatás után ezt a kérdést valóban meg kell tárgyalni, mert sem a belföldi, sem a külföldi közvélemény nem ismeri kellőképp. Itt szeretnék rámutatni egy nagyon súlyos problémára. A román propaganda hosszú évtizedek óta komoly és sikeres erőfeszítéseket tesz, hogy megalapozatlan dákóromán elméletéről, amit napjainkig vezet le, meggyőzze a világot. Megbocsáthatatlan mulasztás részünkről, hogy mi viszont semmit nem teszünk azért, hogy a magunk igazát ismertessük minden elhallgatás és ferdítés nélkül.

– Talán e mulasztás eredménye, hogy valahány nagy enciklopédia mint a románság őshazájáról beszél Erdélyről.

– Ezen a helyzeten halaszthatatlanul változtatnunk kell. Iliescu soha nem mulasztja el, hogy a dákóromán elméletről ne szóljon, s arról, hogy a román nép Erdélyben többet szenvedett a magyar elnyomás alatt, mint török hódoltságuk idején. Azt mondtam neki, elnök úr, ez hipotézis, amit az európai történészek nagy része nem fogad el, erről tehát ne beszéljünk! Javasoltam neki, hozzunk létre egy történészbizottságot, s derítsük ki, hogy valóban voltak-e a 10. században románok Erdélyben. Mert ismereteim szerint a 13. századig itt egyetlen román régészeti leletet sem találtak. Ez a történészek dolga, mi politikusok a jelenről beszéljünk. Ekkor a csodálatos alkotmányukkal hozakodott elő. Mondom: ugye, erre a csodálatos alkotmányra hivatkozik a kolozsvári polgármester is, aki tagadja a magyarok jogát az anyanyelvű oktatáshoz, aki nem tűri a magyar nyelvű feliratokat az utcákon. Erre – nagy meglepetésemre – elhatárolta magát ettől az embertől azzal, hogy ez egy egyedi eset, ne foglalkozzunk vele. Úgy látszik, ez még Iliescunak is sok.

Visszatérve a revíziós vádra, s amit Iliescu sem értett meg: mi a Helsinki Alapokmányból indulunk ki. Magyarország nem törekszik a határok erőszakos megváltoztatására, de ez nem zárja ki azt, hogy adott esetben valahol, az adott térség népeinek akaratából ne következhessen be határmódosítás. Ennek ismeretében a mi célunk mégsem a határok újrarendezése, hanem ezek lebontása. Nekik – mondta Iliescu – erről más a véleményük, ők a határok sérthetetlensége elvén állnak. Ugyanakkor, mint tudjuk, mást beszélnek Ukrajna felé.

– Milyen sikerrel járt kísérlete a főkonzulátus újranyitását illetően?

– Azt mondtam neki, most bebizonyíthatja, hogy valóban európai gondolkodású demokrata. Nyissa meg a konzulátust, s ez bizonyság arra, hogy nem befolyásolják a szélsőséges magyarellenes körök. Ezzel a gesztussal azt tenné, amit joggal elvár öntől egész Európa. Erre érdemben, persze, nem válaszolt, mosolygott, s azt mondta, előbb rendezzük a két ország közötti egyéb dolgainkat, erre a konzulátusra egyébként sincs nagy szükség.

Paizs Tibor

Nincs nyugalom a boszniai harctéren

A szerb terroristák együtt a hadsereggel

Szarajevót tegnap hajnal óta lövi a szerb milícia, támadások érték Új-Szarajevót, az Óvárost, s tüzet nyitottak a rádió és a televízió székházára is. A szarajevói válságstáb közlése szerint a fegyveresek még a mentőautókat is kihasználják céljaikra, visszaélnek a vöröskeresztes jelzéssel. Újabb harcok voltak vidéken is, Travnikban és Bosanski Samacon. A halottakról és sebesültekről pontos adatok nincsenek.

A boszniai elnökség kiáltvánnyal fordult a boszniai polgárokhoz, hogy ne írjanak alá különböző csoportoknak hűségnyilatkozatot, polgári engedetlenséggel és hallgatással álljanak ellen az ilyen kísérleteknek. A boszniai szerb vezetők tehát a jelek szerint a köztársaság egyes körzeteinek megszállása után megkezdték a lakosság felsorakoztatását céljaik mögé, s ehhez az összes alkalmas eszközzel rendelkeznek. A boszniai belügyminisztérium hétfő este közleményben terrorakciókkal vádolta meg a Szerb Demokrata Párt vezetőit, személy szerint *Radovan Karadzsicsot* is, valamint több közeli munkatársát. Adatokkal és időpontokkal, valamint nevekkel alátámasztva közölték, hogy Karadzsics milyen terrorakciókra adott személyesen utasítást. Közlik azoknak a nevét is, akiket Karadzsics külön méltatott – „személyes hozzájárulásukat" elismerve. Még hétfő este a diplomáciai kapcsolatok teljes megszakításának eshetőségéről érkezett hír Belgrádba Washingtonból és Londonból. *Ralph Johnson*, Baker amerikai külügyminiszter személyes megbízottja hétfő késő este tárgyalt *Slobodan Milosevics* szerb elnökkel, de újra csak olyan szerb állásfoglalást hallgathatott meg, hogy Szerbia „nem tűri el az egyoldalú beállítást és az alaptalan vádaskodást visszautasítja, valamint nincs területi igénye, s a békés rendezésre törekszik". Milosevics ismét azt hangoztatta, hogy „egyetlen boszniai alkotmányozó nemzetet sem lehet figyelmen kívül hagyni" – ami a szerb diplomáciai szótárban a bosznai szerbek állítólagos mellőzését hivatott jelezni.

Belgrádban tegnap reggel azt közölték, hogy csütörtökön Belgrádba érkezik *Joao de Deus Pinheiro* portugál külügyminiszter, az EK miniszteri tanácsának vezetője, valamint *Lord Carrington*, a Jugoszlávia-konferencia elnöke, s újabb kísérleteket tesznek a rendezésre.

Helyszínről érkező hírek szerint kissé alábbhagyott a Szarajevó ellen indított támadás erőssége. A szarajevói rádió műsorában tárgyaltak egymással a köztársasági elnökség néhány tagja és a 2. hadseregkörzet képviselői. A jugoszláv néphadsereg tábornokai azt állították, hogy a szövetségi hadsereg mindent megtesz a rend és a béke helyreállításáért, míg a bosnyák politikusok magyarázatot kértek például arra, hogy honnan kerültek a szerb terroristákhoz 120 milliméteres aknavetők, amelyekkel a várost lövik.

A tegnap reggeli támadást 200 Seselj-féle rohamlegény hajtotta végre – állítja a boszniai válságstáb. Ezek a terroristák korábban Vukovárnál harcoltak. Az akció célja néhány kulcsfontosságú épület elfoglalása. Ilyen a rádió és a televízió, a rendőr-főkapitányság és a villanyelosztó központ épülete. Az egyre inkább akadozó telefon-összeköttetések miatt a szarajevói központban nem tudnak részleteket a többi boszniai frontszakaszokon dúló harcokról. Bosanski Samacnál hajnal óta robbanások hallatszanak, a szomszédos horvátországi Slavonski Samacban és néhány környező településen ezért általános riadót rendeltek el.

Derventában súlyos harcok folytak. A támadó szerb alakulatok aknavetőkkel lakóházakat lőttek. Találat érte a helyi katolikus templomot is.

Emléktábla a Somogyváry-villán

Somogyváry Gyula-napot rendeztek tegnap Szigetszentmiklóson a helybéli cserkészcsapatok. Egésznapos programmal – vetélkedőkkel, színielőadással, emlékműsorral – ünnepelték Gyula diákot, aki tizenöt éven keresztül volt nyaranta a helység lakója. Délután avatták fel az egykori Somogyváry-villán elhelyezett emléktáblát. Sokan gyűltek egybe – nemcsak a helybéliek –, hogy a méltatlanul hányatott életű, s életművű íróról megemlékezzenek, fölidézzék azt az erkölcsi tartást, szellemi kisugárzást, amit évtizedekig próbáltak befeketíteni, eltüntetni. A befeketítés nem sikerült, mint ahogy a tegnapi rendezvény is újólag bizonyítja. Mert nem sikerülhetett. Fizikai terrorral csak az anyagi valóságot lehet lerombolni, a szellemi-morális tartalmak annál időtállóbbak, mennél nagyobb hallgatásba akarta burkolni egy ügyetlenül rosszindulatú rendszer.

Somogyváry Özvegy Somogyváry Gyuláné – Irma néni – és az író unokája, ifjabb Somogyváry Gyula leleplezik az emléktáblát

Kékesdy Károly felvétele

Mintha az egész milió, a nyugalmas, békés Duna-part, az ősöreg horgászstégekkel, fűzfákkal, az írót ért méltánytalanságok abszurditását hangsúlyozná. Erre utalt *Nemeskürty István* is, amikor emlékbeszédében azt mondta: most, hogy látja a környezetet, amelyben Somogyváry Gyula alkotott, még jobban meg tudja érteni regényeinek megkapó hangulatát. A magyar nemzetnek tragikusan tipikus képviselője volt Gyula diák, akinek hatása ma még szinte elmagyarázhatatlan – emelte ki a Széchenyi-díjas író. Nemigen volt író-költő ugyanis, akinek annak idején többet mondták volna verseit ünnepélyes alkalmakkor. De olyan közéleti ember, parlamenti képviselő is igen kevés volt, aki hozzá hasonló bátorsággal ki mert állni az önkényeskedések, zsidótörvények ellen. Mindezért jutalmul előbb koncentrációs tábor, aztán idehaza börtön, kistarcsai munkatábor, tömegsír jutott osztályrészül. Igaz magyar ember volt – a szó igazi, legnemesebb értelmében – mondta Nemeskürty István.

Sinkovits Imre az író talán legnagyobb hatású versét szavalta el, a Magyar miatyánkot. Küldjed szívünkre a szerelmes békét – hangzik a vers egyik sora. Talán nemcsak erre a kívánságára, de a vers és az életmű legtöbb gondolatára is igaz: érvényesek ma is. Arról szólnak, miként lehet – minden felszínes magyarkodás nélkül – megőrizni nemzeti öntudatunkat, s -becsülésünket.

M. D.

Új MAGYARORSZÁG lapszemle

A vég kezdete Szlovákiában?

A svájci Journal de Genéve-ben *Laurent Nagy* budapesti tudósító Szlovákia függetlenedési törekvéseinek szentelt egy egész oldalt, a hangsúlyt a magyar kisebbség helyzetére téve: „A magyarok nyugtalan várakozása" címmel. Megállapítja, hogy a szlovák „fantom állam" (Tiso Szlovákiája) 53. évfordulója kudarccal végződött, az ünneplést szervezőknek nincs igazi programja, ha csak az nem, hogy kitennék az országból a 600 ezres, őshonos magyarságot. A tudósító rámutat továbbá arra, hogy a függetlenséget igénylők vezéralakja, *Merciar*, ellentmondásos múltat mutathat fel, titkosszolgálati együttműködéssel gyanúsítják, s az a vád is éri, hogy visszaélt miniszterelnöki megbízatásával.

A magyar kisebbség helyzetét *Duray Miklós*, illetve a Magyar Polgári Párt egymásnak ellentmondó véleményével mutatja be. Laurent Nagy szerint Duray úgy tart a függetlenségtől, mint a pestistől, mert úgy látja: a szlovákok még a negyven év szovjet dominanciát is könnyebben feledik, mint a monarchiabeli magyar „sarcot". Duray Prágát azzal vádolja, hogy nem vesz tudomást a kisebbség sorsáról.

A Magyar Polgári Párt ezzel szemben liberális felfogást vall – írja Nagy –, amely szerint a magyarok helyzete elfogadható, harmóniában élnek a szlovákokkal, iskoláik, kiadóik, lapjaik vannak, nincs szükség többet kívánó követelésekre, s különösen nincs szükség egy megvalósíthatatlan autonómiára gondolni.

A magyar kisebbséget részben meghaladták közben az események – jelenti ki a tudósító. Az 1990 októberi nyelvtörvény ugyanis egyedül a szlovákot nevezi meg hivatalos nyelvként, s ez – *Gyurcsik Iványt* idézve – „a vég kezdete". Ráadásul abszurd, ha a hivatalosan beszélgető felek mindegyike magyar anyanyelvű – idézi a tudósító *dr. J. Peeters*-t, az Európa Tanács belga állampolgárságú kisebbségi szakértőjét.

Laurent Nagy kitér a Matica Slovenska szerepére, s kiemeli, hogy a szervezet irredentizmussal vádolja Budapestet. A Matica Slovenska ellentmondásos nézeteket vall, *Hlinkát* például Szlovákia *Gandhi*-jának nevezi, mutat rá a lap tudósítója, aki egyben megjegyzi: a különbség csak annyi, hogy Hlinka önmagát Szlovákia *Hitlerének* szerette titulálni.

Az írás jelentős része foglalkozik a Bős–Nagymaros körüli szlovák–magyar vitával. Idézi a jelenlegi szlovák álláspontot, amely így szól: „előbb építkezni, a többit majd utána meglátjuk". Ezzel szembeállítja a kevés befolyással bíró zöldek, illetve a másik oldalon egész Magyarország álláspontját. Kevéssé tartja ellenben valószínűnek, hogy Európának elegendő bátorsága lenne egy radikális megoldáshoz. Eközben a szlovákok többsége meg van győződve Bős hasznosságáról, még elnöki tanácsadói szinten is – mint a tudósító *Miroslav Rusy* nézeteire utal. Ez utóbbi kapcsán ugyanakkor megjegyzi még: Bős ügyét úgy támogatják, hogy a dossziét legfeljebb felületesen ismerik.

„Nem küldjük vissza a menekülteket"

Őszi István belgrádi magyar nagykövet az újvidéki televízió számára adott nyilatkozatában megerősítette, hogy Magyarország semmiképp sem küldi vissza a területén tartózkodó jugoszláviai menekülteket, s hogy hazatérésüket Budapest az ENSZ menekültügyi főbiztosságával, és a szerb kormánnyal folytatott tárgyalásokkal szeretné lehetővé tenni. A *Napjaink* című kerekasztalműsorban elhangzott nyilatkozatban Őszi István rámutatott, hogy már történtek előzetes egyeztetések, de Szerbia részéről még nincs készség a megállapodásra. A nagykövet hangsúlyozta, Magyarország szeretné, ha meggyőződhetne arról, hogy a menekültek bántódás nélkül térhetnek haza.

A műsorban megszólaltatták a svájci és az osztrák nagykövetség diplomatáját is. Mindkét diplomata hangoztatta, hogy humánusan kezelik a kérdést, a svájci nagykövetség tanácsosa szerint április végéig haza kell ugyan térniük a menekülteknek Svájcból, de kivételt tesznek indokolt esetekben.

Csubela Ferenc parlamenti képviselő, aki a moravicai tartalékosok akciója idején bátor kiállásával hívta fel magára a figyelmet, a műsorban ismét azt hangsúlyozta, hogy a polgárháború elutasítása az egyedüli alkotmányos és jogos megoldás, de mindenkinek saját lelkiismerete alapján kell döntenie arról, hogy elmegy-e a frontra, vagy megtagadja a behívóparancsot. A műsorban megszólaltatták *Konstantin Obradovicsot*, a belgrádi jogi intézet vezetőjét, aki szerint a menekültek ügye nem lehet probléma, mert „Szerbia jogállam". Ő is és *Ratko Ristics*, a Szerbiai Szocialista Párt aktivistája is bizonytalan válaszokat tudott csak adni arra, hogy vajon mire számíthatnak a menekültek, ha most hazatérnek.

Piacvédelem kulturált módszerekkel

Az import liberalizálásával párhuzamosan szükség van piacvédő eszközök alkalmazására is – állapították meg a Magyar Gazdasági Kamara ügyvezető elnökségének tegnap tartott ülésén. A jelenleg tapasztalható gazdasági recesszió, sőt néhány ágazatban már depresszionak is nevezhető visszaesés megállításában, alapvető fontosságú a piacvédelem. Ezt határozott külgazdasági, ipari, kereskedelmi és versenypolitikai koncepcióra alapozva lehet bevezetni. *Botos Balázs*, az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium helyettes államtitkára arra emlékeztette a hallgatóságot, hogy a védelem lehetőségeit behatárolja a Közös Piachoz való társulás. Véleménye szerint elsősorban vámjellegű eszközök vehetők igénybe és csak kivételesen lehet szükség nem vámjellegű intézkedésekre.

Az elnökségi ülésen részt vett a Nemzetközi Gazdasági Kapcsolatok Minisztériumának képviselője, *Balás Péter* főosztályvezető, aki ugyancsak egyetértett a piacvédelmi eszközök alkalmazásával.

Újdonságként elmondotta: előkészítik a kiegyenlítő vám alkalmazását. Az eljárás megfelel a GATT szabályainak. Ez gyakorlatilag büntetővámot jelentene azokkal az országokkal szemben, amelyek termékei állami szubvenciót élveznek.

Holland–magyar kapcsolatok

(Folytatás az 1. oldalról)

Az egyesületnek jelenleg 25 magyar tagja van.

Ez a kezdeményezés azért is *egyedülálló és modellértékű*, mert ez az első eset hazánkban, amikor nem kormányzati, minisztériumi „áldással", hanem öntevékenyen társadalmi úton maguk a települések és az önkormányzatok szervezik meg a nemzetközi kapcsolatot. A koordináció célja – mint azt dr. Gémesi és *M. Jager*, Wageningen polgármestere hangsúlyozták – egyrészt a települési kapcsolatok szélesítése, *egymás segítése, támogatása, másrészt a magyar önkormányzatoknál dolgozó tisztségviselők szakmai továbbképzése.* Az erre szervezett konkrét programokat, fórumokat, az együttes föllépést *a holland kormány anyagilag is támogatja.*

J. E.

2 db TH MIKSA

EZ CSELES

– Miért kérdezed fiam, hogy becsukott szemmel le tudom-e írni a nevemet? – kérdezi Peti édesapja. Petike válaszát a rejtvényből ismerheti meg. Beküldendő a számmal jelölt sorok megfejtése, lehetőleg levelezőlapon. Határidő: 1992. február 17. A cím mellé kérjük ráírni: REJTVÉNY.

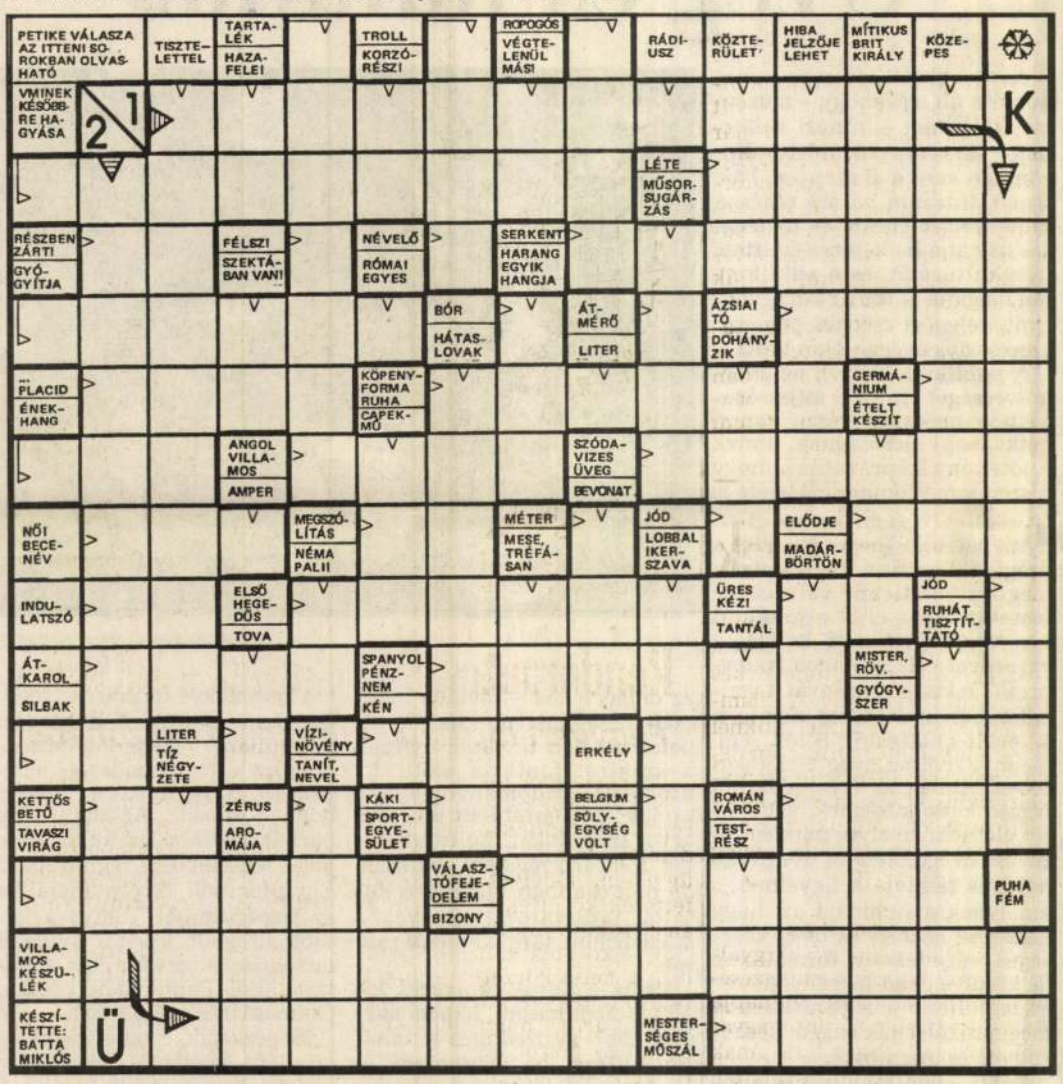

A JANUÁR 25-I REJTVÉNYPÁLYÁZATUNK NYERTESEI

Megfejtés: A tévedéshez ezer út vezet, az igazsághoz pedig csak egy.

Budapestiek: Beszédes Éva, Bognár Renáta, Borbély Örsné, Boros Katalin, Budainé Jászapáti Mária, Csábi Imre, Csiba Gyöngyi, dr. Denke Gézáné, Domján Károly, Gyura Veronika, Ihász Józsefné, Major Jánosné, Nagy Andrea, Nagy Rudolfné, Pokol Zsuzsanna, Ponkházi Andrea, Pozsonyi Nándor, Regőczi Dóra, Vajda Zsolt, Vujkov Antalné.

Vidékiek: Albecker Vilmosné, Fót; Almási Edit, Debrecen; Benke György, Gyékényes II.; Bernáth Ferenc, Mosdós; Bolyhos Róbert, Heves; Czinege Lajos, Horpács; Csajbók Tiborné, Szalonna; Csomós Andrásné, Szerencs; Csorba Tivadarné, Pécs; Farkas István, Egyházasfalu; Fekti Lajosné, Alap; Fehér Sándor, Hajdúdorog; Fodor Mihályné, Gyömrő; Geréd Lászlóné, Kaposszegcső; Hidegföldi József, Jászberény; Jámbor Ferencné, Békéscsaba; Koczkás Dalma, Veszprém; Lizák József, Tolna; Péterfai Béla, Győr; Róka Andrea, Fehérgyarmat; Surman Imre, Kakucs; Szabó József, Miszla; Szabó József, Szuha; Szegedi Józsefné, Ceglédbercel; ifj. Szerencsés Tamás, Esztergom; Talpas Andrea, Nyírbátor; Vessző Ernőné, Sopron, Visinka Edina, Baja; Wurm János, Mosonmagyaróvár; Zsoldos Ildikó, Enying.

Minden nyertes megkapja a Rejtvényfejtő Mini Szó-Tár két-két példányát is.

Hétfőn reggel a TV 1-en Falu TV. A tervezett témák: – Ritter János rendje I. – Kaposvári gazdakörök – A szolgáltató főváros I. – Arcposta – A KAKASHÁLÓZAT hírei – Elvira-köszöntő.

A Reggel műsorából: – Eger készül az I. Nemzetközi Táncdalfesztiválra – Exkluzív interjú a finn honvédelmi miniszterrel, aki egyedül a világon – nő! – Még mindig lehallgatnak, de már védekezhetünk – Címlapon: A Fidesz-kongresszus után változnak az idők? – Reggeli vendégünk Sára Sándor filmrendező.

A TV 2-n NAP TV Tervezett témák: – Kongresszus után a Fidesz – Mit akarnak a Marxista ifjak? – Autós terhek – Helyszíni beszámoló a téli olimpiáról – Mi az az ombudsman? – Kinn, padon: Walcz Gergely, a parlamenten kívüli pártok szóvivője.

Divatfórum '92

Ma kezdődik a Kongresszusi Központban a hetedik alkalommal megrendezésre kerülő Divatfórum '92. A kétnapos nemzetközi kiállításon és vásáron a divattervezők, a kozmetikusok és a fodrászok mutatják be egymásnak és az érdeklődőknek az új divatirányzatokat és szépségápolási szolgáltatásokat.

TÖRPESARÁK

Fodor Tibor

Blokád II.

Bár az elmúlt időszakban több, számomra fontos, jelentős politikai tényező óva intett attól, hogy köznapi dolgok kapcsán unos-untalan a történelmi jelzőt használjuk, én mégis megkockáztatom, néhány hete százados léptékű, vagyis történelmi jelentőségű esemény történt a magyar törvényhozás épületében. Megpróbálom bizonyítani.

Amióta Tomori, a büszke vezér oly hiába várta Szapolyai János felmentő seregeit a mohácsi mezőn, és emiatt Lajos király, meg sem várva a vízállásjelentést, a Cselébe rúgtatott, szóval az alatt a néhány évszázad alatt, amíg idegen tankok, tarackok stb. taposták hazánk szent földjét, tulajdonképpen minden fontos esemény a magyar hősiesség, virtus, helytállás bizonyságaként került fel a bár tragikus, de az elbukásban is oly magasztos kárpát-medencei létünket megörökítő krónikák aranylapjaira. Gondoljunk csak a zsebeit arannyal tele tömő Zrínyi kirohanására, dédunokájára, a felbérelt vadkannal viaskodó költőre, a számkivetést választó Rákóczira, Kossuthra, az osztrák KGB állandó megfigyelésébe inkább beleőrülő legnagyobb magyarra, a segesvári csatamezőn magányosan kóborló és a későbbi Petőfi-kutatást megalapozó másik nagy költőre, a zongoranélküli patópálok országából kényszerűen idegen grófnők és hercegnők karjaiba menekülő zeneóriásra, a későbbi bayreuthi remetére, weimari szerzetesre, s Szilárd Leó, Neumann János, Kármán Tódor legjobb barátjára, Teller Edére, aki szintén a számkivetésben kényszerült az emberiségnek ajándékozni a hidrogénbombát. Megannyi szeplőtelen tragikus sors, nem csoda, ha nap mint nap oly dühödten gyűrődik össze zsebünkben a képmásaikat hordozó tíz, húsz, ötven, száz, ötszáz, ezer és ötezer forintos. Nem csoda, ha drámairodalmunkban is legalább a XIII. századig, a Bánk bánig vissza kell mennünk, amíg találunk valami rút viszályt, békétlenséget. Igaz, 1918-ban néhány évtizedre átmenetileg kvázi függetlenné váltunk, de hát ma már tudjuk, országunk harmadrészre szabdalása logikusan vezetett az USA és a Szovjetunió egyidejű megtámadásáig s az újabb tragikus bukásig –, de csak azért, mert összefogtak ellenünk –, pontosabban az utóbbi megtámadása a legújabb történelmi kutatások szerint tulajdonképpen előrehozott védekezés volt a későbbi elözönlés késleltetésére. S bár Balczó András óta tudom, hogy a ha-val kezdődő mondatok a sportban – s természetesen a történelemben is – teljesen értelmetlenek, mégis gyakran elképzelem, mi lett volna, ha egyszer véletlenül győzünk. Beperelte volna-e valaki az egérutat nyert Zrínyit sikkasztásért? Pfújolt volna-e a közönség az első szabad választások után egy Kossuth–Széchenyi vitán? Milyen verseket írt volna a költő az elhízott, örökösen perlekedő Szendrey Júliához, mondjuk, 1878 szeptember végén? És így tovább. Tán még Csínom Palkót is elkapták volna a határon valami engedély nélküli csontoskarabély-szállítmánnyal.

E szellemi magánjátéknak a kíváncsiságon túl természetesen van némi racionális magva is, mégpedig az, hogy ha nincs Caraffa, Heister, Haynau, Paskiewicz, Vyx, Vorosilov, Szerov, akkor vajon tudott volna-e élni eme kis ország sosem volt függetlenségével, s az annyiszor méltatott magyar géniusz, no nem a hadvezérek, a bocskayk, bercsényik, bemek, eszetamások és vakbottyánok, inkább a széchenyik, deákok, eötvösök, jászik és bibók vajh' mire jutottak volna a békés hétköznapokon. Bevallom, most is ez izgat a legjobban, hogy az egykori hruscsovi jövendölés – mármint hogy 20 év alatt leköröz zük a kapitalizmust – ma hány év? Ezért tanulmányozom oly előszeretettel és fogadom még boldogabban Kádár és Kupa urak mindennapos nyilatkozatait, akik egymással versengve tűznek ki újabb és újabb, egyre rövidebb határidőket konvertibilitásra, közös piaci belépésre, miegymásra.

Az első két év persze sajnos elment egymás lebolsevistázására, lefasisztázására, apák és fiúk kapcsolatának kutatására, rádiós műsorszerkesztésre, sajtószelektálásra, de mindig éreztem, ezek lecsillapultával háttérbe kerülnek majd a pigmeusozók, a gombnyomogatók, az akasztgatók, a napirend előtti asszonyságok, a jobb sorsra érdemes hadastyánok, a vonatokon Hunnia füzeteket átfutgató vidéki tornatanárok és az igazi hangadók a bekekaták, a becker- és juhászpálok, a rádaymihályok, a soóskárolyattilák, a békesilászlók, az ungárklárák lesznek, egyszóval felülkerekednek a bolsevista trükközők – régebbi nevükön a szakemberek – akik majd megvetik az új és szebb mellett a gazdagabb jövő alapjait is.

Messzi jövendővel komolyan vess őszve jelenkort – írta a költő, s bár tudom, messzi még a pártbékék kora, megpróbálok némiképp extrapolálni. Ezt az előrevetítést most annál könnyebben megtehetem, mert mint az elején említettem, néhány hete példátlan eseményre került sor a törvényhozás házában, egy közös SZDSZ–Fidesz javaslatot szavazott meg szinte egyöntetűen a koalíció. Igaz, némi blokádot okozott, és átmenetileg némiképp megnövelte a határon túl élő magyarok arányát, de hát az akkor is 15 millió, emez pedig ekkor is nagy esemény. Megkockáztatom, történelmi! Ezért az ilyenkor szokásos előnév gyanánt az előző I. avagy veszekedéses blokáddal ellentétben én a II. avagy egyetértéses blokádnak aposztrofálnám. Kicsit hosszúra nyúlt eszmefuttatásommal egyébként mindössze az egyre szaporodó magyarságkutatók és szellemi önvédők figyelmét szerettem volna ráirányítani, hogy ha a Maczó Ágnes által jelzett, bennünket körülölelő fasizmus szorítása enyhül, akkor mi teljesen függetlenül, nagykoalícióban, a legbékésebb egyetértésben is tudunk majd rettentő marhaságokat elkövetni a minket természetesen jogosan megillető Kárpát-medencében. Azért valahol ez is tanulság, nem?

RÁDIÓ- ÉS TÉVÉMŰSOR

Szombat

KOSSUTH RÁDIÓ

Ultrarövidhullámon

5.00–8.30 Azonos a középhullámú műsorral **8.30** Az evangélikus egyház félórája **9.00** Körzeti információs magazin **11.00–16.00** Azonos a középhullámú műsorral **16.00** Az Amerika Hangja magyar műsora **17.00** És vállainkra a sötétség. Szilágyi Andor démonikus vakszódiája **18.00–19.00** Azonos a középhullámú műsorral **19.00** V materinskom jazyku **19.30** In limba materna **20.00** In der Muttersprache **20.30** Na maternjem jeziku **21.05** Az Állami Népi Együttes felvételeiből **22.00–23.00** Azonos a középhullámú műsorrall **23.00** A BBC késő esti magyar műsora **23.45** Ami kimaradt. Petri György versei

KÖZÉPHULLÁMON

5.00 Reggeli krónika **8.30** Hangszemle **9.05** Családi tükör **9.35** Szombat délelőtt **11.05** Eco-mix **12.30** Kopogtató **13.05** Népdalkörök pódiuma **13.30** Földkínálat **14.05** Oxigén **15.05** Mindenes. A Rádió irodalmi hetilapja. A műsor vendége: Csukás István **16.00** 168 óra. Az adás idején hívható telefonszám: 138-7901 és 138-8912 **17.30** Visszhang **18.25** Szemle **19.05** Sportvilág **19.30** Jó éjszakát, gyerekek! **19.35** Határok nélkül **20.05** Rádiószínház. A hetvenkedő katona. Plautus komédiájának rádióváltozata **21.45** Fahrbach: Régi magyar takarodó **22.20** Szombat esti pop-mix

PETŐFI RÁDIÓ

5.00 Napindító **8.00** Sportszombat **8.30** Mese-zene gyerekeknek **9.05** Színe-java **11.05** Csillagok, sztárok **13.05** Daráló **13.35** Csak fiataloknak! **14.00** Valahol valaki **14.40** Jose Carreras Webber-musicalekből énekel **15.05** Magunkat ajánljuk **19.05** Talpalávaló **20.00** Nemzetközi slágerlista **21.05** Tea hármasban **22.00** A BBC archívumából **22.30** Szombat esti dzsessz 23.03 Sporthíradó **23.10–5.51** Napforduló – Éjszakai klub

BARTÓK RÁDIÓ

6.00 Muzsikáló reggel **9.05** Társalgó **10.05** Hangfelvételek felsőfokon **11.37** Vladimir Askenazi Chopin-műveket zongorázik **12.05** A Bartók rádió kívánságműsora **14.05** Énekeljük együtt! **14.15** A szülőföld muzsikája **15.00** Operaművészlemezek **16.05** Kapcsoljuk az Óbudai Társaskört **kb. 16.45** Kórusmuzsika **kb. 17.05** Dido és Aeneas. Részletek Purcell operájából **17.30** Szavak csapdájában **18.05** Komolyzenei újdonságainkból **19.05** Így láttam Kodályt **19.37** Az Abegg trió hangversenye **21.20** Polgár László operaáriákat énekel **22.00** Összkiadás **23.48** Ottó Ferenc: Nagy fanfár.

TV 1

6.15 Jó reggelt, Magyarország! **6.17** Falutévé **6.30** A Reggel **Benne: 7.30** Hagyd aludni a mamit! **7.55** Jó reggelt adj, Istenem! **8.30** Közjáték. Van Gogh leveleiből **8.35–11.00** Korhatár nélkül **11.00** Tévémagiszter **12.30** Panoráma **13.30** Szezám utca. Amerikai feliratos gyermekműsor-sorozat **14.30** Rock-kalapács **15.05** Mongol cirkusz **16.10** Családi mozidélután a Disney-vel. Kísértetek Buxley Hallban. Amerikai film **18.00** Gyereksarok **18.25** Ádám fiai, Éva lányai. Az újrakezdésről **19.00** Rejtélyes randevú. Utazási vetélkedő **20.00** Híradó **20.25** Telesport **20.35** Soha ne térj vissza. Angol tévéfilmsorozat. III/3. rész (Felnőtt nézőinknek!) **21.30** Közjáték (ism.) **21.35** Volt egyszer egy fesztivál! VIII/4. **22.20** Codes. Francia balettfilm (ism.) **22.55** Téli Olimpia **24.00** Moravagine. Francia-magyar film. IV/2 **0.55** Késő esti híradó

TV 2

7.00–10.00 NAP TV **10.05** Prizma **11.00** Klasszikusok rajzfilmen **11.25** Kacagóra a játszóházban. Szórakoztató gyermekműsor. IX/9. **12.25** G. I. Joe kommandó. Amerikai rajzfilmsorozat **12.50** Volt egyszer egy csibe. Szovjet bábfilm (ism.) **13.00** Calyp-show (ism.) **13.20** A világ legerősebb embere **14.25** Moonfleet. Angol gyermekfilmsorozat. VI/1. **14.55** Gazdit keresünk **15.10** Az egyetlen Föld. Japán ismeretterjesztő filmsorozat. XII/6. **16.00** Angol nyelvlecke. Family Album, U. S. A. XXVI/20. **16.25** Nézze meg az ember! **16.30**Rockstúdió **16.55** Mozi top 10 **17.30** Gyerekeknek **18.00** Téli Olimpia. Megnyitó ünnepség közvetítése Albertville-ből **19.05** Kicsi, vörös, szeplős és világhírű. Rita Pavone **19.30** Rita, a Vadnyugat réme (ism.) Olasz film (1967) 21.05 Van szerencsém! Pécsi Ildikó műsora **22.00** Esti egyenleg **22.20** Időjárás **22.25** Katasztrófa a rakétatámaszponton. Amerikai tévéfilm

SCREENSPORT

17.30 Golf **18.30** Lóerőverseny **19.30** Jégmotorverseny **20.30** Jégkorong Stockholmból **22.00** Atlétika Glasgow-ból **23.30** Nemzetközi motorsport **0.30** Golf Dubaiból

SUPER CHANNEL

17.30 Metal Hammer Hard rock Club **18.30** Utazási magazin **19.00** Videodivat **19.30** Kelet-Európa. Riportok, elemzések **20.00** Ritka példány. Amerikai film **22.30** Élből élőben. Könnyűzenei koncertrészletek **0.30** Sporthírek **0.40** Egyveleg

RTL

17.40 Vetélkedő **17.45** A Bunte tévémagazinja **18.15** Az élet George nélkül. Új, 20 részes amerikai vígjátéksorozat **18.45** Híradó **19.15** Telt ház. Amerikai sorozat **20.15** Karate Tiger. Amerikai akciófilm **21.55** Tessék, hogy is van ez? **23.00** Alpesi fények a dirndliszoknyában. NSZK szexvígjáték **0.30** Charley nénje meztelenül. Svájci szexvígjáték.

Vasárnap

KOSSUTH RÁDIÓ

Ultrarövidhullámon

6.00–8.30 Azonos a középhullámú műsorral **8.30** Körzeti információs magazinok **10.00** Baptista istentisztelet közvetítése az újpesti Kassai utcai templomból **11.00–16.00** Azonos a középhullámú műsorral **16.00** Az Amerika Hangja magyar műsora **17.00–19.00** Azonos a középhullámú műsorral **19.00** V materinksom jazyku **19.30** In limba materna **20.00** In der Muttersprache **20.30** Na maternjem jaziku **21.00–23.00** Azonos a középhullámú műsorral **23.00** A BBC késő esti magyar műsora

Középhullámon

5.00 Vasárnapi Újság. Az adás idején hívható telefonszám: 138-7915 és 138-7926 **8.30** Hangszemle **9.05** Világóra **10.05** Kirakat **11.05**Gondolat–Jel **12.10** Harminc perc alatt a Föld körül **12.50** Hümmögő. Vári Attila jegyzete **13.05** Névjegy **14.05** Szonda. Tudományos magazin **14.35** A Szabó család **15.05** Örökzöld dallamok **16.10** Művészlemezek **17.05** Válogatott perceink **18.30** Harminc perc alatt a Föld körül. **19.05** Sportvilág **19.30** Jó éjszakát, gyerekek! **19.35** Színes népi muzsika **20.05** Zene-archívum **21.05** Huszárok. Kastélyom romjai. Írta: Szigethy Gábor **21.38** Harmat László gitározik **22.20** Gregor József hangversenye a 22-es stúdióból **23.40** Az I Musici di Roma Kamarazenekar játszik

PETŐFI RÁDIÓ

6.00 Holnap hétfő **8.00** Gyerekszínész voltam a Rádióban... Kaszás Gergő A hinta, a romos ház meg a Gizi **8.37** Mese-zene gyerekeknek **9.05** Hétköznapi háború **10.00** Énekszóval muzsikával **10.30** Sárga tengeralattjáró **11.05** Vasárnapi koktél **12.00** Jó ebédhez szól a nóta **14.00** Gospel-magazin **15.05** Fiala és Neuman Táskarádiója **16.00** Poptarisznya **20.00** Ausztria és Magyarország. Két jelenet **20.27** Tréfás népdalok, mulató nóták **21.05** Bob herceg. Huszka Jenő operettjének rádióváltozata **23.03** Sporthíradó **23.10–4.51** Napforduló

BARTÓK RÁDIÓ

6.03 Népszerű muzsika – korán kelőknek **8.05** Új kompaktlemezeinkből **9.05** Az opera csillagai **10.05** Új Zenei Újság **10.50** Kezdetben vala az ige... Anyanyelvi műsor **11.05** Európa hangversenytermeiből **12.54** Wilhelm-dalok: a naplemente fonákja! **13.00** Hangok és visszhangok **13.10** Új lemezeinkből **14.05** Zeneparádé **15.00** Bellini operáiból **16.05** Szalon. Kulturális magazin **17.00** Bach kantátái **18.05** Poggyász **18.35** Komlóssy Erzsébet operaáriákat énekel **19.05** Magyar zeneszerzők **19.35** Hangverseny-különlegességek **20.40** Újraolvasva **20.55** Kamarazene **22.05** Rádiószínház. Zsákos ember terhe. John Arden hangjátéka **23.52** Davy: Ó, én szívem.

TV 1

6.43 Napi műsorajánlat **6.47** Falutévé magazin **7.30** Hagyd aludni a papát! **7.55** A Biblia üzenete **8.00** Kávé habbal **8.25** Közjáték Van Gogh leveleiből **8.30** Vasárnapi turmix. **Benne:** Cimbória **11.00** Álljunk meg egy szóra! **11.10** A hitről gyerekeknek **11.15** Át-állás **11.45** Mézgyűjtés a Himalájában. Francia dokumentumfilm **12.05** Téli Olimpia **13.00** A Financial Times heti üzleti híradója **13.30** HANGJEGY-zetek Sopronból **14.10** Szószóló **14.40** Válaszúton az építészet. Angol dokumentumfilm-sorozat. X/5. **15.25** Érzékelés felsőfokon. Angol ismeretterjesztő filmsorozat. VI/2. **16.00** Van benne valami... **16.40** Örömhír **17.00** Walt Disney bemutatja **18.45** Zengő ábécé **18.50** Sógorok **19.30** A HÉT **Benne:** Híradó **20.25** Telesport **20.35** Eleni. Amerikai film **22.05** Közjáték (ism.) **22.10** Csevegés **22.30–0.30** Téli Olimpia

TV 2

7.00 Napra-forgó **9.05** Kéménymesék **9.30** A legszebb történet. Angol rajzfilmsorozat. X/8. **9.45** Észbontó. Ismeretterjesztő gyermekmagazin **10.05** Erdőjárók. XII/8. **10.25** Néprajzi értékeink **10.35** Kánon. Vallás és kultúra **11.05** Foci angol módra. XIX/6. **11.25** Humánum. A Pécsi Körzeti Stúdió menekültügyi műsora **12.25** Profit **12.50** Hármas csatorna **13.20** SOsSok. Munkavállalók magazinja **14.20** Mi történt a jövő héten? **14.30** Melyiket a 3 közül? **15.00** Téli Olimpia **16.30** Rövidfilm-összeállítás **16.55** Filmmúzeum. Greta Garbo-sorozat. Mata Hari. Amerikai film. **18.25** Delta. Tudományos híradó **19.00** Família Kft. A talizmán **19.35** Világsztárok. Brigitte Bardot **20.20** Ahol szerelem születik. Német tévéfilm **21.25** Ez történt a héten **22.25** Jazz-portré: Vukán György

TV-TÉVÉ

8.00 Műsorismertetés **8.03** Srácskarika **8.30** A természet világa **9.00** Power kapitány **9.30** Sláger és Horoszkóp **9.45** Cha-cha-cha. Magyar film **11.10** Trans World International. Amerikai jégkorong **11.25** Ellenpontok **12.00** Műsorzárás **20.00** Műsorismertetés **20.05** Itt és mást – szórakoztató magazin **21.00** Szigorúan ellenőrzött vonatok. Cseh film **22.45** A TV-tévé jazzműsora **23.25** A Balázs Béla stúdió műhelyéből. Női kezekben – Xantus János filmje **24.00** Műsorzárás

SCREENSPORT

17.30 Golf **18.30** Si az USA-ból **19.00** Kosárlabda-bajnokság **20.30** Monte-Carlo rali **21.30** Kosárlabdabajnokság **0.30 Golf 1.30** Asztalitenisz EK

SUPER CHANNEL

17.30 A világ holnap. Egyházi magazin. **18.00** A Financial Times üzleti magazinja **18.30** E. R. F. Egyházi magazin **19.00** Videódivat **19.30** Útifilmsorozat **20.00** Fehér oroszlányok. Amerikai film **21.50** Sporthírek **22.00** BBC-hírek **22.30** Élből élőben. Koncertrészletek **23.30** Mozimagazin **24.00** Egyveleg – felrázva!

RTL

17.45 A St. Elsewher klinika **18.45** Híradó **19.10** Utazási kvíz **20.15** Álomesküvő **21.45** A Spiegel magazinja **22.20** Prime Tima. Kulturális magazin **22.40** A Pompon Rouge kastély. NSZK vígjátéksorozat **23.10** Késő esti Playboy **23.40** Szerelemes órák. Új Playboy-magazin **0.05** Koncertmagazin **0.35** Filmklub. A fiúcska. NSZK játékfilm.

Ki az akváriumból!

Beszélgetés Makk Károllyal és Edelényi Jánossal

A közelmúltban pályázatot hirdetett a Cserépfalvi Könyvkiadó és a Pro Litera alapítvány, amelyet *Salamon Pál, Edelényi János, Makk Károly* és *Érdi Sándor* hozott létre.

– *Kitől eredt az ötlet?*

– Emlékezetem szerint Salamon Pálnak még a hatvanas években eszébe jutott, hogy össze kellene szövetkeznünk jó ügyekre – mondja Makk Károly. – Mert van ugyan magyar filmművészet, meg léteznek különféle elképzelések, szándékok, de azért létre kellene hozni valamilyen minőségre szerveződő csapatot. Tavaly pedig, amikor másfél évtizedes távollét után hazatért, előállt azzal az elképzeléssel, hogy az ő cégük támogatásával szeretnének olyan alapítványt létrehozni, amely kulturális értékeket óv meg, hoz létre vagy támogat, s egyúttal igyekszik ezeket az értékeket kiszabadítani abból a családias akváriumból vagy lombikból, amelyben itthon élünk, és segít nemzetközibbé, a világban ismertebbé tenni.

– *Hogyan került Edelényi János kapcsolatba az alapítvánnyal?*

– Tizennyolc éves korunkban Kern Andrással meg akartuk filmesíteni Salamon Pálnak az Új Írásban akkor megjelent novelláját, a Temetés utánt. A film el is készült a televízióban, igaz, hogy nem mi, hanem Dömölky János rendezésében. De ennél fontosabb volt, hogy ezzel elkezdődött az együttműködésünk, ami azután a főiskolán is folytatódott, ahol tanárom, Makk Károly engedélyével Pali forgatókönyveiből készítettem a vizsgafilmjeimet, azután a diplomamunkámat, az Állomást, majd a Kés hegyén című produkciót is, amely az ő színdarabjának a televíziós változata volt.

Amikor azután itthon körülöttünk végképp eldurvultak a viszonyok, 1976-ban mindketten, feleségeinkkel együtt kivándoroltunk Izraelbe. Pontosabban disszidáltunk. Ott hoztuk létre a Pro Litera nevű vállalatot, s ennek a továbbgyűrűzése lett az amerikai Pro Litera, amely mögött már jelentősebb tőke áll.

– *Hogyan kerültek ismét kapcsolatba Magyarországgal?*

– A nyolcvanas évek végén elérkezettnek láttuk az időt, hogy egyesítsük az egykori magyar és az akkorra már megteremtett izraeli hátteret, hogy egy akkor politikailag hihetetlenül merész vállalkozásnak számító koprodukciós játékfilmet készítsünk. Ez lett a Tékozló apa, amelyet vasárnap este mutatnak be a Metró moziban. Salamon Pál írta és Zsigmond Vilmos rendezte, főszereplői Michael York és Liv Ullmann.

– *A Pro Litera alapítvány azonban nemcsak filmekkel kíván foglalkozni?*

– Nem. Az alapítvány nemrég hirdetett meg egy pályázatot a Cserépfalvi Kiadóval közösen könyvek megírására – mondja Makk Károly. – Akinek megfelelő a pályázata, az tíztizenkét hónapon keresztül nyugodtan dolgozhat, mert havonta kap egy rendes fizetésnek megfelelő összeget, és garantálják a könyv kiadását is.

Szeretném is megragadni az alkalmat, hogy reklámot csináljak a pályázatnak, mert azt hittem, nagyobb lesz iránta az érdeklődés. De úgy látszik, a napi ökölharc, ami ma folyik, nem kedvez a hosszabb lejáratú dolgoknak.

– Az a keserű tapasztalatunk – folytatja Edelényi János –, hogy amikor kész van egy forgatókönyv, vagy megvan egy híres színész, egy sztár részvételi nyilatkozata, akkor már aránylag egyszerű dolog pénzt szerezni. De borzasztó nehéz azt a néhány hónapot vagy néhány évet átvészelni, amikor esetleg megvan egy gondolat, amiből nagyszerű dolgot lehetne csinálni, de nincs lehetőség rá, hogy az alkotó külföldön felhívjon valakit, hogy odautazzon, hogy megírja. Az alapítvány elsősorban ebben szeretne segítséget nyújtani. Az alkotókat ahhoz a kezdeti lehetőséghez szeretnénk juttatni, ami után már más külső anyagi forrásokat is be tudnak vonni.

– *Az alapítvány főképp a határainkon túl is érdeklődésre számot tartó kulturális, művészeti teljesítményeket kívánja támogatni. Azt jelenti-e ez, hogy valamiféle kozmopolita egyetemességre törnek, vagy éppen a jellegzetesen magyar vonásokat szeretnék nemzetközileg ismertebbé tenni?*

– Meg kell találni a helyes arányt – feleli Makk Károly. – Mert a problematikánk valóban nagyon sajátos. De meg kell találni azt a formáját, vagy nyelvezetét, vagy csomagolását, amitől a nem beavatott olvasó, vagy néző, vagy zenehallgató is be tudja fogadni. Ehhez bizonyos kompromisszumot meg kell kötni. Nem tudunk ugyanúgy nemzetköziek lenni, mint a Broadway.

Zappe László

A Tékozló apa forgatása közben: Zsigmond Vilmos, Edelényi János és Salamon Pál

RÁDIÓ

Vasárnap

Ezt a vasárnapot rádióhallgatásra szántam, önkényesen kiválogatva műsorokat, meg némileg a véletlenre bízva: hiszen a vasárnap, akárhogy is vesszük, a kikapcsolódásé. Ennek jegyében hallgattam délelőtt párhuzamosan a Magyar Rádió három adását. A Kossuthon és a Petőfin reggel hattól tízig csak imitt-amott tűntek fel zenefoszlányok, a Bartókon viszont nyolctól kilencig Karasszon Dezső Bach-műveket orgonált. Szóval sok volt a duma, pedig legalább vasárnap lehetne kicsit engedékenyebb a műsorszerkesztés a hallgatóval.

Némi önfegyelemre volt szükségem, hogy hangos bekiabálások nélkül hallgassam végig a Kossuthon a *Harminc perc alatt a Föld körül* című, nemzetközi magazinnak alcímzett programot. Ez a külföldi tudósítók afféle *fiúk, ne csak politizáljatok, hanem keressetek valami színeset* típusú megizzasztása, és a külföldi tudósítók (a kényszeredett beszámolókból ez a napnál világosabban kiderül) vérverítékben fürdenek, hacsak erre a szerkesztői kérésre gondolnak. Meg van itt más baj is. Régen a nyugati tudósítók igyekeztek lerángatni a leplet a kapitalista társadalom fonákságairól, és ez persze, nem volt olyan nagyon nehéz, hiszen minden társadalomnak vannak fonákságai, még csak utánajárni sem kell nagyon a dolgoknak, feltárulkoznak azok maguk is. Aztán az enyhülés éveiben már lehetett egy-két dicsérő szót is mondani, most azonban megint, mintha előtérbe kerülnének a *na, azért nekik sem olyan jó, kár őket irigyelni* típusú beszámolók. Nyilván nem volt elég anyaga Havel Józsefnek, mert a külföldi hírek mellé beszerkesztette Kulcsár István jegyzetét, ami a Time magazin egyik cikkének meglehetősen humortalan és száraz ismertetése volt. Na és persze, az összekötőszöveg! Összekötőszöveg nélkül nincs műsor! Mennyi felesleges idő! És milyen egyhangú! Csakugyan ilyen unalmas lenne körülöttünk a világ? Vagy mi vagyunk netán, isten őrizz, unalmasak?

Nyilván a vasárnapi ebédhez találták ki a vasárnap déli jegyzetet (valamikor e műfaj csúcsát Faragó Vilmos jelentette): ezúttal Barát József volt a soros. A történet, amit felolvasott, egyszerű volt, és mégis zagyva. Az egyszerűség azonban a legveszélyesebb affektáció.

Egy kis affektációért Fiala János se megy a szomszédba. Ő vezette a délutáni *Táskarádió* adását, az ő affektációja a *kedves nyegle úri fiú, aki azért figyel a dolgokra*. Sajnos, az egész műsor felszínes és okoskodó, Fiala pedig humortalan, miközben azt hiszi, hogy nagyon vicces. Bajok vannak általában is a humor körül. Nem az a baj a humor körül, hogy nincs, hanem az, hogy a műsorszerkesztők közül sokan úgy képzelik, hogy el lehet egymástól választani a humort meg a komolyságot és ennek a téveszmének a jegyében kitalálnak vicces műsorokat, meg komoly műsorokat. Ha pedig valaki nem tudja, hogy hová akar tartozni, és nem ismeri fel, hogy a kettő összeegyeztethető, úgy jár, mint Fiala. Továbbá egyszerűen nem értem, mire jó az, hogy a riporterek kimennek az utcára, és a járókelőktől kérdezgetnek mindenféle marhaságokat. Rövid kérdés, egyszavas válasz. Kérem, ez a rohanó élettempó. Lehet, hogy abban az időben, amikor feltalálták a hordozható mikrofont, ez még érdekes játék volt. Ma azonban tökéletesen értelmét veszítette. *Az odalökött kérdések és az elkapkodott válaszok nem helyettesítik a párbeszédet!* Mert az emberek az utcán, meg a kocsmában sokfélét mondanak. Ki ezt, ki azt. Szilágyi János például (az én emlékeimben az ő Táskarádiója maradt meg évtizedek múltán is) nagyon értette a módját annak, hogy hogyan kell látszólag komoly arccal látszólag komoly kérdéseket feltenni. Fiala riporterei azonban feltehetően sohasem vettek leckét Szilágyitól. Hiába, manapság a tanítványok már nem kíváncsiak a mesterekre. Mindenki a saját életfilozófiáját építi.

Az est főműsora a Petőfin a *Huszárok* című pályázat legújabb darabja Bratka László *A falu kovácsa, libido-fallikus huszárkommandó-kaland Sutyorgóné, a széles ülepű csecsenagy bájaiért* című úgynevezett farmotoros vígeposza volt.

Talán nem is szabad komolyan venni az efféle jóindulatú ökörködést, hiszen maga az alcím is sejteti, hogy egyszerű, némileg erotikus játszadozásról van csak szó, két megjegyzést azért mégiscsak megkockáztatnék. Az egyik, hogy a pikáns szófordulatok még nem zárják ki, hogy a darab szóljon is valamiről. Sőt, talán még kifejezetten használ is neki. A másik gondom az, hogy igen kevéssé érthető a szöveg, ha a színész amúgy is affektál, mellette egy rezesbanda indulót játszik, a háttérben pedig egy kórus szaval.

Hát ez volt a vasárnap.

Odze György

KÉT ÉVEZRED A BUDAPESTI TÖRTÉNETI MÚZEUMBAN

Üveg és haladás

BOROS JENŐ FELVÉTELE

Az üvegkiállítás már hónapok óta áll, csakhogy – múzeumi kiállítás – nincs valami nagy hírverés körülötte. Közönsége van: a *Budapesti Történeti Múzeum* három régésze, művészettörténésze és történésze mutatja be kétezer év itteni üvegkultúráját, és a publikum jön magától is római kori gyöngyöt, velencei cseppes poharat, szecessziós üvegablakot látni.

A publikum kedveli az üvegművességet. Hogy e népszerűségben mekkora része van a hétköznapi olcsóságnak, annak a jótékony káprázatnak, hogy hiszen a publikum polgárléte is tele van üveggel, karnyújtásnyira van tőle, (nem úgy, mint a drága ötvösmű, a mára szintén megfizethetetlenné vált asztalosremek és a civil normáktól oly távoli történeti kelme) – egyszóval e látszólagos fraternizáló jó viszony arányát a vonzalomban mindmáig nemigen sikerült analizálni. S azt sem, mennyi szól az üveg természetének. Annak az évezredek óta izgató kétlelkűségnek, sőt kettős életnek, amelyre minden jóravaló üvegesztéta és üvegtechnológus felhívja a figyelmet, s amelynek a summája az, hogy készítése közben az üveg készséges, engedékeny, formálható, de kihűlve ékkő-kemény, merev és legfeljebb a legbrutálisabb megmunkálásnak enged: köszörülhető és maratható.

Aztán a kristályüveg és a fúvott üveg nagy végletei között ott rejlenek a történeti-művészettörténeti értékek, amelyek ugyancsak növelik az üvegkiállítások vonzerejét. A színességével, plasztikus gazdagságával, szolgálni kész funkciójával mindig másként antik, másként gótikus, másként reneszánsz, de másságát viselve is antikvitásba, gótikába, reneszánszba tökéletesen illeszkedő üvegnek valóban titka van. De akkor még nem esett szó a giccsről, a triviális, a banális tartományokról, amelyek közvetítők, mert oly közel esnek, olyan gyakran össze is olvadnak a remekművekkel a gyanútlan tekintet előtt, mint minden más műformában és műfajban.

A budavári kiállítást, mint említettem, régészek, művészettörténészek és történészek rendezték, nem üvegesztéták és nem üvegtechnológusok. Ennek nemcsak az az előnye, hogy katalógusba leírt és tárgyakkal elmondott mondanivalójuk megtakarítja nekünk azt a szilikátipari leckefelmondást, amellyel az üvegméltatás ma nem ritkán helyettesíttetik; – a vállalkozásnak vannak racionálisabb eredményei is. Egyebek között a históriai egzaktság és önmérséklet. A járatosabb érdeklődő is tudja, hogy addig ismeretlen üvegtárgy korát, keletkezési helyét, s kivált műhelyét vagy tervezőjét meghatározni a szakmuzeológia legnehezebb és legfáradságosabb feladatai közé tartozik. Következésképp, ahol nem működik az egzaktság és az önmérséklet – röviden tudományosságnak mondják –, ott beláthatatlan távlatok nyílnak a szakírói fantázia előtt. Ez utóbbit áltudományosságnak hívják, s ellentétként minősíti azt a századokat, kultúraköröket, földrajzi régiókat óvatosan, de pontosabban körbejáró kutatói tapintatot, amellyel a százharminc tárgyat elénk rakták.

Pedig a *Korok és üvegek* kiállítás nem három, hanem sokszor több muzeológus munkáját mutatja be. *Kutatások és eredmények* az alcíme, s valóban nemzedékek írták meg az üveg itteni históriáját a Pannóniába importált észak-itáliai edényektől Rippl-Rónaiig és Róth Miksáig. És hozzá kellett írniuk – ha tudjuk, hogy Róth Miksa üvegablak művészetére a nemzetközi szecesszió miként hatott, s hogy műhelye hány országba szállított, nem nehéz belátnunk –, hozzá kellett írniuk az üveg egyetemes történetét is.

Kozmopolita és mozgékony tárggyal volt dolguk, hiszen a mai Magyarország és Budapest földjére is Itáliából vagy Róma közvetítésével érkezett az első üveg: Pannónia kezdetben behozta, később maga is produkálta, még később a Barbaricumnak már importálta termékeit. S tovább haladva: a szám szerinti első középkori leletek a kiállításon bizánci palacktöredékek. Zsigmond gazdasági blokádot von Velence köré, ez fellendíti a magyar huták sorsát, hogy később, kivált Mátyás uralkodásával ismét érkezzenek a fonáldíszítéses, emailfestéses, tökéletes velencei ivóedények.

Nemcsak az uralkodók udvarába. Az üveg polgárművészet a későközépkortól, említett viszonylagos olcsósága miatt hozzáférhető a gyáripar előtt is, a magyar városi társadalom számára is. S bár példás önmegtartóztatással lemondunk annak összefoglalásáról itt, amit a kiállítás seregnyi kutató munkájaként az üveg kétezer évéről leír, a polgárig eljutva egy, meglehet kézenfekvő felismerést megkockáztathatunk a Budavári Palotában. Elgondolkodtató, hogy ez a kozmopolita és mozgékony tárgykultúra mikor, honnan érkezik. Az akkor még barbár Itáliába az akkor még jóval fejlettebb és régibb iparú Egyiptomból. A provinciákba az impériumból, illetve a később elfoglalt, később civilizált tartományokba a korábbi alapításúakból. Pannóniába például Germániából és Galliából.

Megérkezik, megtelepszik és civilizál az üveg: Pannónia a „barbár" törzseknek exportál, a magyar koraközépkornak a nagyszerű Bizánc a szállítója, aztán a császárság hanyatlásától Velence, a prosperáló itáliai városköztársaság. Közben dolgozni kezdenek a magyar üveghuták. Üvegművességünk virágkorát a szaktörténelem Buda török elfoglalása és 1800 között látja, de éppen a nemzeti megújhodással korban egybeeső kristályüvegkorszak legjelesebb művei az örökös tartományokból származnak.

A Lánchidat, lövöldét, pesti zsinagógát és Buda várát – a csupa nemzeti büszkeségünket ábrázoló reformkori emlékpoharak Bécsben és cseh városkákban készülnek. A magyar üvegművészet pedig a valóban kapitalizálódó századvégen lesz újra nemzetközi rangú és emancipált.

Ijesztően egyenesnek tetsző összefüggések. Szakmunkák szerint 1520-ban az egri püspök ablakait még papír és vászon fedi, Angliában ugyanekkor már a falusi fölművelőkig eljut az üvegablak, amely a szomszédságunkban, Belgrádban még 1808-ban is ritkaság.

Az ember óhatatlanul tájékozódni kezd. Hat-hét éve a trösztös magyar üvegipart lapjelentések gazdasági, technológiai és esztétikai válságban tudták. Az óriási tröszt azóta megszűnt, de aktív tervezőművészek szerint a helyzet azóta is rosszabbodott. Igaz, hírek szerint a síküveggyártásunk prosperál.

Rózsa Gyula

Alkotmánybírósághoz fordult a KISOSZ – a Kereskedők Országos Szövetségének állásfoglalása –

A Kereskedők Országos Szövetségének Országos Tanácsa áttekintette az 1992-re vonatkozó adójogszabályokat. Sajnálattal állapította meg, hogy az adótörvények változtatásai nem tükrözik a meghirdetett vállalkozásbarát gazdaságpolitikát. Számos rendelkezés a vállalkozásokkal szembeni bizalmatlanságon alapul, nem veszi figyelembe a gazdaság helyzetét. Az egyéni vállalkozókat érintő változások döntő többsége a vállalkozások számára kedvezőtlen, jelentős számú vállalkozás ellehetetlenüléséhez vezet.

Az egyéni vállalkozók működési feltételei összességében a többi vállalkozói szférában tevékenykedőkhöz kedvezőtlenebbé váltak, ugyanakkor gazdálkodási feltételeik tovább romlanak, különös tekintettel az adótörvények néhány diszkriminatív szabályozására; így különösen a szövetségünk által alkotmányellenesnek tartott háromszázalékos adóelőleglevonási-kötelezettségre, amely az egyéni vállalkozók versenyhelyzetét lerontotta. Ez ügyben az Alkotmánybírósághoz fordultunk.

Elfogadhatatlannak tartjuk, hogy a magánkereskedők és egyéni vállalkozók minden fejlesztésüket, a tevékenység folytatásához szükségszerű és kényszerű beruházásokat, a vállalkozás kockázati felelősségét csak az adózott jövedelmükből, illetve teljes magánvagyonukból biztosíthatják.

Az adójogszabályok figyelembevételével a kereskedőket terhelő elvonás után megmaradó jövedelem megítélésünk szerint nem fedezi az 1991–92. évi infláció forrásszükségletét; az infláció miatt előállott áremelések következtében az árukészletet, a választékot nem tudják bővíteni és a nagyobb vállalkozókkal szemben hátrányosabb helyzetbe kerülnek.

Különösen sérelmesnek tartjuk azt is, hogy az egyéni vállalkozó tartalékot – a vállalkozás kockázatára – a személyi jövedelemadó rendszerében nem képezhet, amelyet a jelen gazdálkodás feltételei szükségessé tesznek.

A Kereskedők Országos Szövetsége megítélése szerint az 1992. évi szabályozás a gazdaság élénkítését nem szolgálja.

KERESKEDŐK ORSZÁGOS SZÖVETSÉGE

1718 KK

Vázlatok a magyar üveggyártás történetéből

Róth Miksa 1923
Művészet 1985/3/6–14 l.

Sághelyi Lajos a magyar üvegesipar történetét feldolgozó alapvető jelentőségű munkája előszavában azt írja: „Az üveg a kultúrát jelenti." E kultúra első számottevő hazai leletei a római korból valók, egyik legjelesebb példányuk a valószínűleg a rajnai üvegvidék központjából, Kölnből származó szekszárdi vas diatretum (III. század). A korai pannóniai leletek egyik csoportját ezek, a részint a Rajnavidékről, részint Észak-Itáliából és Alexandriából (később keletről is) származó, igen fejlett technikával készült és gazdagon díszített üvegek alkotják, a másik csoport technikailag igen tökéletlen, kezdetleges, szürkés, zöldeskékes elszíneződést mutató tárgyakból áll.

Ez utóbbiak, egyes feltételezések szerint, már hazai területen, az első századokban működő huták termékei lehettek, s a szerényebb fogyasztói igényeket elégítették ki. E huták, ha léteztek is, nem maradtak fenn, s így nem szolgálhattak alapul egy esetleges, később kifejlődő üveggyártásnak.

Az önálló magyar üveggyártás csak a XIII. század közepétől indul meg. Mivel az üveg fejlett városi kultúrát tételez fel, első üvegesadataink is városépítkezésekhez kapcsolódnak. Kassán 1307-ben több templomépítkezés is folyt, ahol a különböző foglalkozású mesterek egymás mellett dolgoztak, az üvegesek valószínűleg egy céhet alkotva az asztalosokkal, lakatosokkal, aranyozókkal és festőkkel. Az előbbi párosítás még a XV–XVI. században is előfordul, hiszen az üvegfestő maga illesztette össze, és keretezte munkáját. A XV–XVI. századi üvegfestőművész festő is, üveges is egyszemélyben. A XIV. századból több adatunk is van üvegfestő mesterek működéséről, 1375-ben Garamszentbenedeken egy *Thomas pictor de Koloswar* nevű üvegfestő dolgozott, Kassán a XIV. század végétől egymást váltják az üvegfestők.

Nagy Lajos 1376-os céhszabályozása, majd az Anjou-k uralkodása alatt bevezetett pénzrendszer fémszükségleteit kielégítendő a bányászattal párhuzamosan az üvegipar is fellendül, mivel az arany

1

2

3

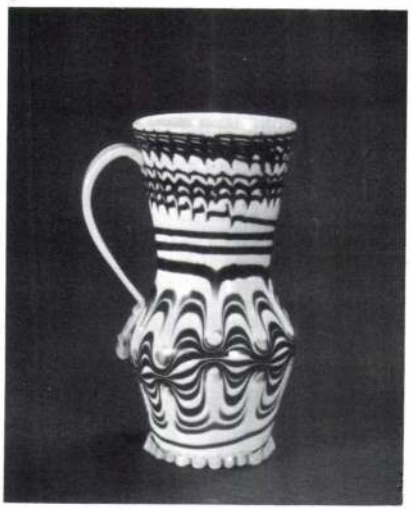

1 Kutya formájú tréfaüveg,
fúvott kobaltüveg, 18 cm, 23 cm, 1700 k.,
2 Pincetok palack,
fúvott, optis díszítésű hutaüveg, 27 cm,
XVIII. század közepe
3 Bokály,
fúvott, pecsétvörös írásos díszítésű opálüveg,
19 cm, XVIII. század közepe, Porumbák
4 Palack,
fúvott, összenyomott oldalfalú üveg, 33 cm,
XIX. század második fele

olvasztásához szükséges és a választóvíz tárolására szolgáló üvegeket (Schaidglas) itthon gyártották.

Az elsőként Takáts Sándor által publikált levéltári adatok szerint Sparrendorfi Krabath György (II. Lajos felesége, Mária titkára) 1550-ben megvételre ajánlja teplicei házát, melegfürdőjét és üveghutáját. Szerinte a huta akkor már kétszáz éve óta gyártotta a körmöci és selmeci bányáknak a választóüveget, adott évi átalány fejében. Eszerint tehát az első magyarországi üveghuta 1350 körül kezdte meg működését.

A teplicei huta egy típus képviselőének tekinthető, a bányavárosok közelében több ilyen helyi szükségleteket kielégítő huta működött. Ezekben az arany- és ezüstbányászathoz szükséges edényeken kívül feltehetően már a korai időszakban is állítottak elő egyszerűbb öblösüveget és üvegtányérokat (Butzenscheibe). Ezek az üvegtányérok voltak az üvegablakok alkotórészei, általában kerekek, néha hatszögletesek, vagy egyszerű zöld vagy kristályüvegből készültek. Az előbbi elnevezése paraszt-, az utóbbié kristálykarika vagy -tányér. Összeillesztésük fa, ólom vagy ón segítségével történt.

A másik magyar hutatípust a földbirtok részét alkotó, azok központjában kialakult uradalmi üvegcsűrök jelentik. 1550 körül Szklenon, már működő üveghutáról van adatunk, valószínű azonban, hogy a huta ekkor már régóta működött, majd termelése a XVI. század végén leáll. A XVI. század közepétől a Batthyány család üveghutájáról maradt fenn több adatunk. Az 1567. évi registromban az udvari mesteremberek között az „ivegablakjártókat és hámorőrzőket" is említik, az 1596-os összeírásban „ivegcsinálóról" esik szó.

1630-ban a bányavárosok üvegszükségletének kielégítésére a selmeci kamara Újbányán üveghutát építtet, mely még ebben az évben meg is kezdte működését. Első üvegmestere *Ulmb Mihály* sziléziai üveges volt, s mint a selmeci kamara jelenti, az itt termelt üveg minősége messze felülmúlta a lengyel és passaui üvegét, s remélhető volt, hogy „rövid idő alatt az országban az üveg árát is jelentékenyen le fogja szorítani".

Pállfy Pál kamarai elnök 1635-ben arról számol be, hogy Magyarországon sok úrnak van üveghutája, és a bányavárosok közelébe is sok üvegcsűr települt. Neki magának is épült 1635-ben hutája, „nem üzérkedés végett, hanem saját gyönyörködtetésére".

Egyik legjelentősebb erdélyi üveggyárunk a porumbáki, első működéséről szóló adatunk 1632-ből való, de az üveg-

7

8

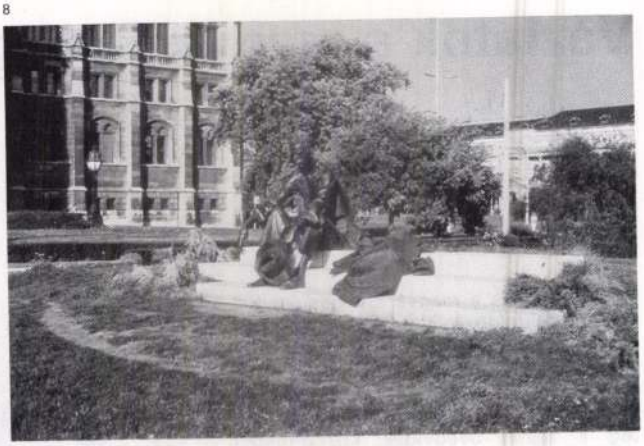

közeledő előtt: a vihar szaggatta drapéria szenvedélyes hullámzása, az arc kiszolgáltatottságot és megadást, emberi fenséget és fájdalmas tiltakozást egyszerre hordozó, érzékeny kifejezése. Radnóti Miklós útjának végére ért. Megállt, visszafordult, és lehajtotta fejét: e Melocco által megragadott jelenés a Radnóti-életmű és sors hivatott szobrászi interpretációja s egyben általános érvényűvé tágítható tartalmainak megszólaltatása.

Radnóti méltó emlékművére tehát 1970-ig, illetve 1980-ig kellett várnunk, József Attiláét viszont még napjainkban is joggal hiányolhatjuk, pedig szobrára már 1947-ben pályázatot hirdetett a Művészeti Tanács. A veszprémi Szabadság téren 1951-ben leplezték le *Tar István József Attiláját*, amely mértéktartó – ám átütő erő nélküli –, már-már semleges megjelenésének köszönhetően még 1957-ben is időszerűnek bizonyult: ekkor Makó városa fogadta be a mű egyik változatát. A budapesti József Attila térre 1952-ben állított költőalak – *Beck András* alkotása – az öntudatos, dacos, indulatos és intellektuális művésztípust jeleníti meg. A testhelyzet, a gesztusok hosszú évtizedekig ismétlődnek majd a portrészobrokon és az emlékműveken: a lábak széles terpesze biztonságot, szilárdságot sugároz, az ökölbe szorított bal kéz az erőt és a leszámolást hivatott kifejezni, a felemelt jobb tanító-magyarázó-figyelmeztető kéztartása a váteszi szerep bizonygatása, s a távolba szegezett tekintet a szebb jövőbe vetett hit, a bizakodás brosúraszerű kinyilatkoztatása.

Kevés sikerrel birkózott meg proletárköltőnk alakjával Varga Imre: ezt az 1964-ben Szegeden köztérre került alkotás bizonyítja. A József Attila nevét viselő oktatási intézmény központi épülete előtti tér sarkában megbújó mű a korábbi próbálkozások, direkt hős típusánál árnyaltabb figurát állít elénk, ám a csípőre tett kézzel, töprengve maga elé tekintő szegedi József Attila szoborról ennél többet, jobbat nem mondhatunk.

Az igazi nagy kudarc 1980-ig váratott magára. Budapest központjában, a Parlament mellett ekkor avatták fel az ország és a főváros „központi" József Attila-emlékművét, *Marton László* alkotását. A rakodópart fölé telepített mű – a rakodópart *felső* kövén üldögélő költő alakjával, a kis dombbal, a lépcsőn heverő kabáttal és az idézetfelirattal – kisszerűen illusztratív.

Mindenképpen elgondolkodtató: miért és hogyan kerülhetett ez az ügyetlen köztéri közhelygyűjtemény – Rózsa Gyula meghatározása szerint: „a mindenkori köztéri kompromisszum emlékműve" – József Attila cím alatt fővárosunk központi terére?

Áttekintésünk csonka maradna Janus Pannonius pécsi, Szabó Lőrinc debreceni, Madách Imre salgótarjáni és budapesti, Babits Mihály szekszárdi portrészobrának említése nélkül. Borsos Miklós a pécsi Barbakán kertjében nemesen egyszerű, a klasszikus tradíciókhoz erős szálakkal kötődő, zárt formarendszerbe komponált, ugyanakkor mégis korszerű szemléletű alkotással állított emléket a város egykori püspökének, a humanista, a költő Janus Pannoniusnak. Az 1972-ben avatott szobor egyben a tökéletes környezetbe illesztés, a történelmi környezettel való együtthangzás szép példája.

Schaár Erzsébet Szabó Lőrinc-kompozíciója a Melocco alkotta Adyval szemben áll a debreceni Nagyerdőn, 1977 óta.

Az *Utca* szobrásza egy végletesen elcsépelt műtípus, a mellszobor, illetve a portré kifejezésének, megjelenésének megújítására vállalkozott: a posztamensre helyezett arcmás mellé könyvekkel megrakott polcot állított, s általa egynemű, mégis hallatlanul izgalmas szoborteret szervezett.

Köztéri pozitívumaink között tarthatjuk számon két *Madách*-emlékművünket is. Varga Imre Salgótarjánban (1969), Vilt Tibor Budapesten – a Margitszigeten – (1973) eltérő eszközökkel, de meggyőző erővel érvel a magány szorításában egyetemes érvényű életművet teremtő író nagysága mellett. Szekszárdon Babits szülőházának, emlékmúzeumának kertjében 1980 óta fogadja a látogatókat *Farkas Pál Babits*-szobra: a kőfotel ölelésében ülő, érzékeny mintázású, törékeny költőalak szobrászi remeklésnek minősíthető.

Az egy-egy kiemelkedő személyiségre emlékeztető szobrok elhelyezésében nagy szerepe van a születési és halálozási évfordulóknak: ilyenkor általában a szülőhely, az életpálya állomásainak fontosabb színhelyei kínálnak lehetőséget szoborállításra, vagy az adott személyről elnevezett intézmények, szervezetek jelentkeznek emlékműemelési igénnyel. Gyakran egy-egy mű elhelyezésének motivációja felkutathatatlan: ilyenkor szoktunk előszeretettel hivatkozni a meglehetősen nehezen kontrollálható társadalmi igényre. Nemegyszer a mű felállítását, helyének megválasztását csupán az ünnepelt nevét viselő tér vagy utca motiválja. Jövőbeni szoborállítási gyakorlatunkat bizonyára jótékonyan befolyásoló, értékes tanulságokkal szolgálhatna egy, a portréemlékműveket leltárba gyűjtő egzakt vizsgálat: mikor, hol, kinek, milyen indítékkal és milyen támogatással, hány szobrot állítottak Magyarországon. Kialakulhatna így a meglevő és kontrollálható, kiegészíthető – kiegészítendő – és esetleg szelektálható – szelektálandó – eszményképranglista. Csak félve említjük: a listán szereplő művek esztétikai megmérettetése ugyanígy gondolkodásra késztetne.

A pontos leltár összeállítása nélkül is konstatálható, hogy portréemlékműveink között – az ábrázoltak személyét vizsgálva – az irodalmi alkotók vezetik a számszerű adatokkal is alátámasztható rangsort.

Wehner Tibor

előállítás megindulása valószínűleg ennél jóval korábbra tehető. 1637-ben tizenegy üveges dolgozott itt, és az 1649. évi összeírás tanúsága szerint ezek magyar munkások voltak, magyar vezetőkkel. Ugyanezen összeírásban fontos adatok találhatók az üvegcsűr termékeiről, amik esetenként kisebb módosításokkal az ekkor működő többi huta gyártmányaira is érvényesek.

Ezek szerint Porumbákon vásári, általlátó, aranyválasztó és mécsnek való üveget, valamint üvegtányért készítettek. (A vásári, az általlátó és az üvegtányér ablaküvegfajta volt.) A porumbáki huta gyártott kotyogós üvegeket is, melyek eredete, illetőleg funkciója vitatott. Minden valószínűség szerint legnagyobbrészt szintén a porumbáki huta termékei a megformálásukban és díszítő ornamentikájuk kivitelezésében egyaránt kiemelkedő pecsétvörös írásos díszítésű opálüveg bokályok. Opálüveg alapanyaguk erősen színjátszó, áteső fényben vöröses árnyalatban játszik, közönségesen kissé áttetsző, enyhén kékes árnyalatú. Díszítésük a testbe beágyazott, benyomott pecsétvörös üvegfonalakból kialakított, helyenként pávafarkra emlékeztetően, fogóval való összecsípéssel továbbalakított írásos ornamentika.

Levéltári adatok szerint egyik legjelentősebb gyárunk, a parádi már az 1500-as évek elején működött. Egy 1785-ből való összeírás szerint Parádóhután és Szuhán is működött üveghuta. A parádóhutai üvegkészítő műhelyt II. Rákóczi Ferenc alapította 1708-ban. Ezt megelőzően a fejedelem 1698-ban már Regéczen és Munkácson is üveghutákat állított fel. A parádi huta működése, termelése tipikusnak tekinthető. A szabadságharc alatt háztartási és síküveget állított elő fúvással. A nyersanyagot, a kvarchomokot, közönséges néven „békasót" a közeli Gilicevölgyben bányászták. A huta mellett hamuzsírfőző ház működött. A munkások száma a többi korabeli huta létszámához hasonlóan valószínűleg öt-hat lehetett, s többségükben magyarok voltak. Újabb fontos adatokat tartalmaz az 1736-os összeírás, mely név szerint felsorolja az üvegmunkásokat, pontosan megjelölve munkájukat. Eszerint a hutában működött „saitfa vágó", azaz formakészítő, akinek feladata az üveg formába fúvásához szükséges faformák elkészítése. Az általában bükkfából készült formákat vízzel átitatva használták, és használat után azonnal ismét vízbe helyezték. Formába fúvással készültek a pincetok palackok, a gyógyszeres üvegek, pálinkáspalackok s a különböző plasztikus díszítésekkel ellátott igényesebb üvegneműk. A formákat a „sótos csináló" készítette. A két „üvegcsináló" feladata volt a tulajdonképpeni üvegmegmunkálás, fúvás s közben formálás a különböző szerzámok segítségével. A „fazékcsináló mester" az üvegolvasztáshoz szükséges, ma tégelynek nevezett olvasztóedények karbantartását, javítását végezte. Az „üvegkötöző mester" a már kész árut csomagolta, ami ebben az időben igen fontos feladat volt, mivel az áru hosszú, rossz utakon való szállításnak volt kitéve. A huta mellett működő hamuzsírfőző házban dolgozott a „hamuégető" és a „fűtő".

A Rákóczi-birtok sok más részén is voltak üvegcsűrök, adataink vannak a regéczi Rákóczi hutáról, ahol 1698-ban Hutnik Tamás hutás poharakat, sótos üvegpalackokat, kristályos karikákat készített.

A Zboró melletti Sztebnikhutában a fent említetteken kívül már valószínűleg üvegcsillárok, sőt úgynevezett jobbágypénzek is készültek.

Az üveg széles körű használata Magyarországon a XVII. század második felétől terjedt el, akkor már igényesebb kivitelű és fajtájú öblösüvegek készültek, az ablaküveg, a virágvíznek való palack, a sótos üveg, a kotyogós üveg és az üvegpoharak mellett már tökéletesebb kivitelű poharakat, serlegeket és egyéb háztartási edényeket is állítottak elő.

A XVII. századtól a zománcfestés mellett már a csiszolás is ismert díszítőtechnika volt, az e korból származó pincetok palackok, talpas poharak zöme a zománcozás mellett már csiszolással is díszített, természetesen az üveg falvastagsága által megengedett mértékben. E palackok, korsók díszítése korábban általában színes zománcfestékű, figurális, illetőleg állatábrázolás, növényi vagy geometrikus ornamentikával. A korai példányok főleg a velencei színes opak zománcfestés, a későbbiek már a német zománcozott díszítés hatását mutatják.

A XVII. századra kialakult üvegtípusok: a pincetok palack, formába fúvott, hasáb alakú testtel, tokja kezdetben általában bőrborítású faláda, később a formát, gyógyszertartóként és pálinkáspalackként is egyre gyakrabban alkalmazzák. A kotyogós üveg, összenyomott oldalfalú,

4

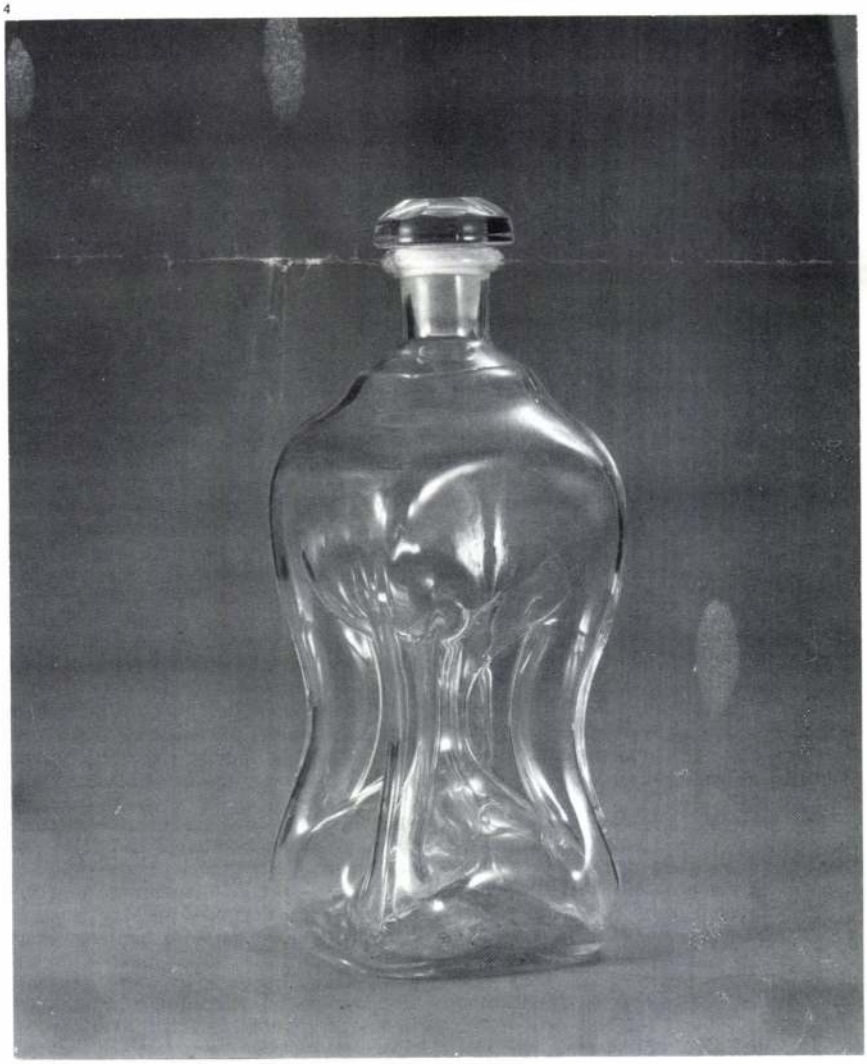

formába fúvott, hasábos testű palack. Igen elterjedt típus, szinte az összes magyarországi huta gyártotta. A bokály szabadon fúvott, gömbös testű, tölcséresen kiszélesedő nyakban végződő, füllel ellátott, nemzetközi, eredetileg fazekas forma. A füles kancsó szabadon fúvott, gömbös testű, alacsony talpú, talpán illetőleg szájpereménél gyakran óndíszítéssel, illetőleg fedéllel és füllel ellátott volt. A poharak, főként két fajtájuk igen elterjedt, a talpas és az egyszerű ivópohár. A tréfaüvegek különböző, változatos, gyakran ember, néha állatformájú ivó- vagy díszedények.

A XVIII. század elejéről a Károlyi család száldobágyi hutájáról maradt fenn a legtöbb, s a század többi működő hutájára nézve is jellemzőnek tekinthető adat. A hutát egy már ezt megelőző helyén 1722-ben építették. Az üveges munkások (ellentétben a parádi huta példájával) külföldiek voltak, de a hutavezető Farkas István működése alatt ezek a környékbeli magyar munkásokból mestereket képeztek. Az üveges szakma részbeni „elidegenedését" mutatja az is, hogy a hutában használt tárgyak magyar elnevezései felcserélődtek idegen kifejezésekkel, amik az üveges szaknyelvben máig továbbélnek.

Károlyi Sándor a hutát állandó szoros ellenőrzés mellett irányította, kikötve, hogy a hutásmesterrel „annuatim", azaz egy évre alkudjanak meg. A készítendő üvegtípusokra vonatkozóan Károlyi szerint: „az minémű edények és eszközök kedvesebbek, olyanokat csináltasson, mivel az újság közönségesen szokta az emberek szemét hízlalni, újabb és újabb formákat igyekezvén csináltatni. Az üvegkarikák, serespoharak és lábasok, úgy az pincetokban való palackok legkedvesebbek, tehát azokat igyekezzék bővebben csináltatni." Károlyi további utasításaiból egyértelműen kiderül, hogy a hutában ablaküvegtáblák és kristályüveg tárgyak, jelesül „függő lámpások", csillárok is készültek. Érdekes a „rubintszín festő czükü"-ről történő említés: „...de én azt leginkább szeretem talpas poharaknak az lábán való gombjában." A festő czükü egy Magyarországon igen kedvelt, színtelen, átlátszó üvegbe ágyazott, általában csavaros fonal, esetleg más formájú díszítményt jelent, rubinüvegből azonban nemcsak díszítéseket, hanem poharakat, palackokat is előállítottak. Károlyi olyannyira szakember az üvegkészítés terén, hogy például 1725-ben tervrajzokat készít a huta számára, „... egy tucat csontmázbó való poharakat csináltasson az levélben föltett rajz szerint". Az 1727-es jelentésből pontos képet alkothatunk arról, mi mindent állítottak elő a hutában. A leglényegesebbeket kiemelve, készítettek ablakhoz való karikákat, kancsókat, talpas poharakat, borospalackokat, tréfás poharakat, pincetok palackokat, sőt kristálylámpást is. Dolgoztak kristályüvegből, csontüvegből, rubin- és különféle színes üvegekből. Az alapanyagot helyben, Száldobágy környékén bányászták, jobbágyokkal törették. A száldobágyi huta valószínűleg az 1740-es években szüntette be működését, ettől kezdve a Károlyi családnak több más helyen is épült üveghutája.

A XVII–XVIII. században működő hutáink formaadó és díszítő technikáira egyaránt jellemző a velencei hatás. A velencei üvegességgel való kapcsolat már a XV–XVI. századtól kezdve létezik, elég, ha csak a Wrocławi Múzeum magyar címerrel díszített poharára, a híres Mátyás billikomra vagy a bártfai angyalos kelyhekre gondolunk. A velencei stílus azonban az áruimportnál sokkal közvetlenebb hatást is gyakorolt a magyar üvegre, a mesteremberek bevándorlása révén. Az üveg „igényes természetét" ismerve valószínűsíthető, hogy középkori hutáink első vezető mesterei bevándorolt velencei üvegesek voltak.

Első üvegesmesterről szóló adatunk 1419-ből való, *Olasz Antal* budai polgárt említi. („Antonius Italicus factor seu laborator vitrorum civis civitatis Budensis.") Olasz Antal valószínűleg a Magyarországon működő velencei üvegesek egyikének tekinthető, s így Magyarországon az olasz indíttatású üveggyártás európai viszonylatban bizonyíthatóan igen korán kezdődött meg.

Hutáink termelésének már viszonylag korai szakaszában, a XVII. századtól nyomon követhetjük az úgynevezett úri üveg, parasztüveg fokozatos elkülönülését. Az úri üveg az újításokra, új stíusáramlatokra igen fogékony, míg a parasztüveg híven őrzi az eredeti velencei fúvott üveg hagyományokat, sajátos forma- és motívumkinccsel gazdagítva azt.

Az úri üvegen, az ekkor már polgári otthonok számára előállított használati, illetőleg díszüvegeken a XIX. század elejétől egyre erősebben érezhető a cseh és német területeken ekkor már meghatározó kristályüveg stílus hatása. A fúvott üvegek eddig vékony falai megvastagszanak, az alapüveg egyre nehezebbé, csillogóbbá, főként csiszolásra és gravírozásra alkalmassá válik. Kedvelt és elterjedt az angol ólomüveg.

A bányavidéki, illetőleg főúri birtokokon kialakult hutákat felváltják a mindinkább gyárjellegű és egyre fejlettebb fokon automatizált gépekkel felszerelt huták. Ekkor veszi kezdetét a nyers üvegárut előállító gyárak és az ezt az árut feldolgozó, finomító iparágak különválása. Ez a fejlődés olyannyira felgyorsul, hogy 1895-ből való adatok szerint már három nagyobb üvegfinomító telep működik Magyarországon, és zománcfestéssel, ami az egyik legnépszerűbb díszítőtechnikának tekinthető, is csak nagyobb gyáraink, a tokodi, az újantalvölgyi, a zlatnói, a szinóbányai és a parádi gyárak díszítik áruikat.

A legkorábban alapított és egyben legnagyobb művészi színvonalon dolgozó cég a *Giergl Henrik*-féle műhely volt. Igen finom, *Lobmeyr* modorában gravírozott készleteket, sajátosan historizáló szecessziós zománcfestésű munkákat készített. 1820-tól négy szakmunkást és négy festőt foglalkoztatva működött.

Ezek az üvegfinomító telepek kései utódai az üveges céh tagjaiból, esetleg céhen kívül, független munkavállalóként, nagyobb városokban sajátos gravírozási stílusú iskolát alkotó üveges mestereknek. Ezek legjelentősebbike a pest-budai gravírozó iskola, mestereinek jelentős része a pesti üvegescég tagja volt. Az iskola legkiemelkedőbb alakja *Piesche József*, aki *Mozart* (1821), illetőleg a *Három Grácia* ábrázolásával gravírozott díszpoharával (1830) a magyar biedermeier üvegművesség legkiemelkedőbb darabjait alkotja meg.

A felvidéki mesterek közül az egyetlen név szerint ismert a kiemelkedő művészi színvonalú *Zrínyi serleg* (1847) készítője, a főként Kassán működő *Oppitz József*.

A felhasznált formák és dekorok a kristályüveg stílus nemzetközi voltát tükrözik, a XIX. század elején a hagyományos kristálycsiszolást mutató empire, az 1820-as, 30-as években a romantika hatására moreszk, illetőleg neogótikus elemek kerülnek előtérbe. A negyvenes évek úri üvegeinek stílusa a neobarokk és a neorokokó, ezek a csiszolt formák dús opak zománcfestésében és aranyozásában jelentkeznek.

A XIX. század elejétől az úri üvegekkel párhuzamosan készülő parasztüvegek az új stílusnak csak az üvegek csiszolt, gravírozott dekorjain engedtek szabad utat. A formák a hagyományos pincetok palack formák, felületüket azonban elborítják a gravírozott ábrázolások. Határozottan elkülönülnek a gyári üvegektől, valószínűleg kisebb, elszigetelődött huták termékei, díszítésüket még hagyományosan, a hutában kapták. Ábrázolásaik típusát tekintve főleg céhüvegek, a szakmákat és a céhjelvényeket jelenítik meg, feliratokkal, évszámmal, gyakran népies virágornamentikával keretelve.

Mikor Kossuth 1842-ben megalakítja a Védegyletet, a statisztikai adatok szerint Magyarországon kb. 56–57 huta működött. Az 1842-es, 43-as és 46-os, az Iparegyesület által rendezett iparműkiállítások jelentős sikert arattak. Az elsőn *Pichler Antal* gyára szerepelt igen sikeresen, zöld, gazdag aranyozású neobarokk üvegeivel ezüst érdempénzt nyert.

5 Oppitz József: Fedeles serleg, Zrínyi kirohanásának gravírozott jelenetével, díszített, fúvott üveg, 26,5 cm, 1847

5

Üveg

Kossuth 1842-ben írt Jelentés az első magyar iparműkiállításról című írásában a magyar üveg nehéz helyzetéről panaszkodik, mivel a cseh üveggyárak elárasztják az országot termékeikkel, s így elnyomják a hazai ipart. Üvegiparunk pedig nem tud a külfölddel versenyezni, mivel útjaink rosszak és elavultak, közlekedésünk így bizonytalan, a szállítás drága. A kitűnő magyar üveget csak cseh üvegként lehetett értékesíteni, oly nagy volt a belföldi áruval szembeni előítélet.

Biedermeier üvegeink másik, a gravírozott ábrázolásokat szervesen kiegészítő, érdekes csoportját alkotják az úgynevezett *Kothgasser*-féle *Ranftbecher* mintájára készült pest-budai látképeket ábrázoló, átlátszó zománcfestéssel készült díszpoharak. Kedvelt ábrázolásaik a Duna, a Lánchíd és a város klasszicista épületei.

Mennyiségben és a legjobb példányok technikai-művészi színvonalán tekintve a XIX. század üvegművességének jelentős ágát képviselik az ún. fürdő-, kúra-, illetőleg emlékpoharak. Művészi értéküket nem a viszonylag egységes forma, hanem a változatos csiszolt, gravírozott díszítés adja. A legkorábbi ismert darabok 1820 körül készültek, legnagyobb részük készítési ideje azonban a század második felére esik. Nagyobb számban főleg Pöstyén, Balatonfüred, Borszék, Buziás, Mehádia fürdőhelyeken és környékükön készültek.

1860-tól az üvegesség „szabad iparrá" válik. Röviddel ezelőtt, 1856-ban kísérletezi ki *Dr. Pantotschek Valentin Leo, Zahn J. György* zlatnói üveggyárának vegyésze „az átlátszó szivárvány színekkel játszó üveget, az úgynevezett iris-üveget, mely a felület mesterséges oxidatiója útján állíttatik elő". Pantotschek irizáló üvege megelőzte *Lobmeyr* és *Tiffany* hasonló munkáit, s másik, korábbi találmánya, az 1849-ben kialakított „hyaloplastik", ami egy különlegesen éles körvonalú plasztikát adó sajtolt, ezüstözött üvegérem, szintén igen nagy szakmai bravúr. Az 1870-es években *Zahn J. György* gyára a csiszoltüveg-előállításban is vezető szerepet tölt be, egyik legkiemelkedőbb darabja Pantotschek 1866-ban készített és saját kezűleg köszörült vas diatretuma, amit 1867-ben Ferenc Józsefnek magyar királlyá való koronázása alkalmából felajánl. Pantotschek V. Leo munkássága még a historizmusban gyökeredzik, de egyes íriszes üvegei már formaadásukban is az új stílus előfutárainak tekinthetők.

A gyáriparban a nyolcvanas, kilencvenes években fontos újításokat vezettek be, a Kuhinka István cég újantalvölgyi telepén megkezdi a sajtolt üveg tömeggyártását, amit aztán a *Schreiber J.* és unokaöccsei gyára fejleszt tovább, és szinte az amerikai préselt üveg színvonalára emel. A Schreiber gyár alkalmazza először, 1874-ben a homokfúvó gépet, s még 1895-ben is itt működött a legnagyobb ilyen típusú gép.

A Zahn J. György gyára által előállított világítótestek technikai és formai hagyományaira támaszkodva („– a muranói fehér és tarka virágú csillárokhoz hasonló üvegcsillárokat, lámpákat és koszorú gyertyatartókat is készített, bronz felszereléssel, kristállyal és színes üveggel díszítve"). Az Egyesült Magyarhoni Üveggyárak Részvénytársasága 1890-ben megkezdte „világítási célokra szolgáló üvegczikkek" gyártását igen nagy számban. Ugyanez a gyár rendelkezett ez idő tájt a legnagyobb gőzmeghajtású csiszolóműhellyel, ami először a *Kossuch János* cég szinóbányi telepén létesült. 1895-ben Telkes Simon adatai szerint a magyar korona országaiban huszonhárom gáztüzelésű kemencével rendelkező üveggyár működött. A termelés minősége és mennyisége szempontjából a legfontosabbak a következők: az Egyesült Magyarhoni Üveggyárak Részvénytársasága hat üveggyára (Újantalvölgy, 1810; Feketeerdő, 1841; Kiskapocs, 1883; Bél, 1770; Zlatno, 1807; Salgótarjáni Palackgyár, 1893); Kossuch János gyárai (Katalinhuta, 1836; Ajka, 1878); Schreiber J. és unokaöccsei (Zay-Ugrócz, 1874; Rovne, 1892); Első magyar üveggyár részvénytársaság; Herencsvölgyi táblaüveggyár, 1820; Schwarz A. és fiai; Pálfalvai táblaüveggyár, 1894.

Üveggyáraink közül ekkor csak négynek volt ez idő tájt korszerű kádkemencéje.

Ugyanebben az időpontban *Giergl*

6

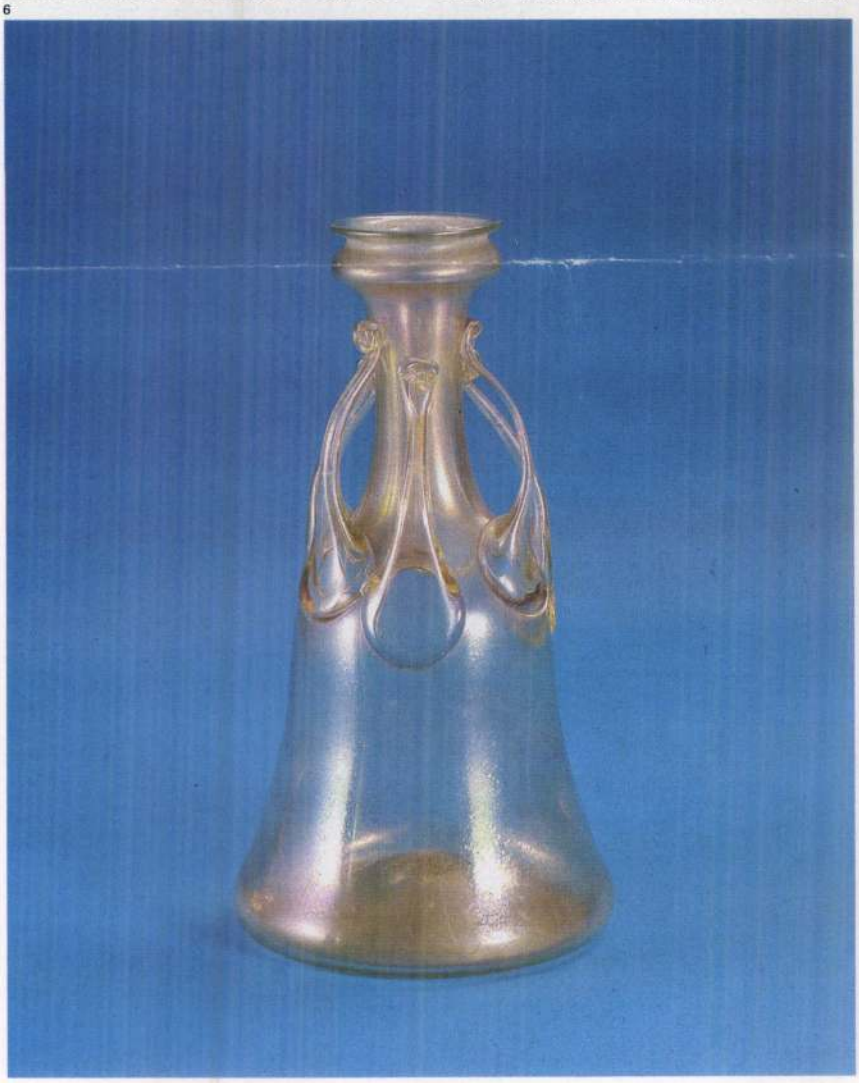

6 Pantotschek V. Leo: Díszüveg, fúvott, irizáló, rátett nyúlványokkal díszített üveg, 19,5 cm, 1870-es évek,
7 Piesche József: Pohár, gravírozott mitológiai jelenettel, 12 cm, 1830 k.
8 Emlékpohár, Balatonfüred, fúvott, átlátszó és rubinüveg, csiszolt és gravírozott díszítéssel, 12,5 cm, XIX. század második fele
a közölt tárgyak az Iparművészeti Múzeum tulajdonában vannak (fotók Somfai I.)

Henrik üvegfinomító telepe mellett *Geldner Reinhold* üvegcsiszoló és vésnök műhelye (négy szakmunkást és négy festőt alkalmaz) és *Burger Anna és fiai* üvegcsiszoló és hajlító gyára (tíz szakmunkással dolgozik) is működik.

Az üvegfestészet a hetvenes évektől egyre inkább fellendül, elsőként *Trefort Ágoston* támogatásával *Kratzmann Ede* műterme jött létre. Külön festő-, edző- és égetőműhellyel. Átlag tizennyolc munkást foglalkoztat, templomi és világi üvegfestményeket egyaránt készít. A Forgó és társa üvegfestő műintézet 1880-ban létesült. Igen jól felszerelt, négy festő- és rajzolóműterme, három műüvegező, két edző- és egy kiállítóterme volt. Tizennyolc munkást és három tanulót foglalkoztatott. Mindennemű színes és festett mozaikmunkákat, templomi ablakokat, figurális és heraldikai ábrázolásokat, színes és átlátszó üveg maratásokat készített. Ligeti Sándor üvegfestészete 1886-ban jött létre, üvegfestményeket, maratásokat és ólmozott munkákat készít.

Róth Miksa (1865–1944) üvegfestészete (1885) lép fel a legkomolyabb technikai-művészi igénnyel. Munkássága kezdetén a historizmus, később egyértelműen a szecesszió jegyében alkot. E stílus jegyében fogant munkái a legjobb nemzetközi színvonalon készültek, több nemzetközi kiállításon díjazottak. Munkái anyagául a Tiffany-féle opalizáló üveget használja, ami a színeknek különös ragyogást ad, s újabb színkompozíciók kialakítását teszi lehetővé. Gyáraink „stílusirányulását" ebben az időszakban a historizáló-magyaros motívumok felhasználása jellemzi, példázzák ezt a Schreiber gyárak termékei és a Giergl Henrik műhelyében készült munkák.

Pályája kezdetén *Sovánka István* (1858–1944) is a historizmus forma- és motívumkincsét alkalmazta, a millenniumi kiállításra készült keresztelőmedencéje még egyértelműen ezek érvényesülését mutatja. A réteges üveg maratással történő megmunkálását a legmagasabb technikai színvonalon végezte.

Befejezésül álljon itt egy részlet a magyar üvegipar avatott ismerőjének, *Telkes Simon*nak 1895-ben írt „kritikus kérelmé"-ből, melynek néhány pontja 1895 óta teljesítetlen, illetőleg az azóta csak részben megoldott problémák máig érezhetik hatásukat.

„Az államnak tehát gondoskodni kellene arról, hogy üveggyárosaink itthon képzett szakembereket kapjanak, mint művezetőket, és erre nézve legcélszerűbb lenne, ha a budapesti állami középipartanodában az üveggyártásból rendszeres szakelőadások tartatnának."

„Végre pedig a technológiai múzeumot üvegipari tárgyakkal az eddiginél jobban kellene ellátni, s ezzel kapcsolatban oly kísérleti állomást felállítani, hol az üvegipar terén előforduló minden újítás és javítás és minden haladás, mely az üvegiparnál felmerül, beszerzendő és üveges iparosainknak bemutatandó lenne, hogy őket az által a haladás niveauján fenntartani lehessen."

Varga Vera

7

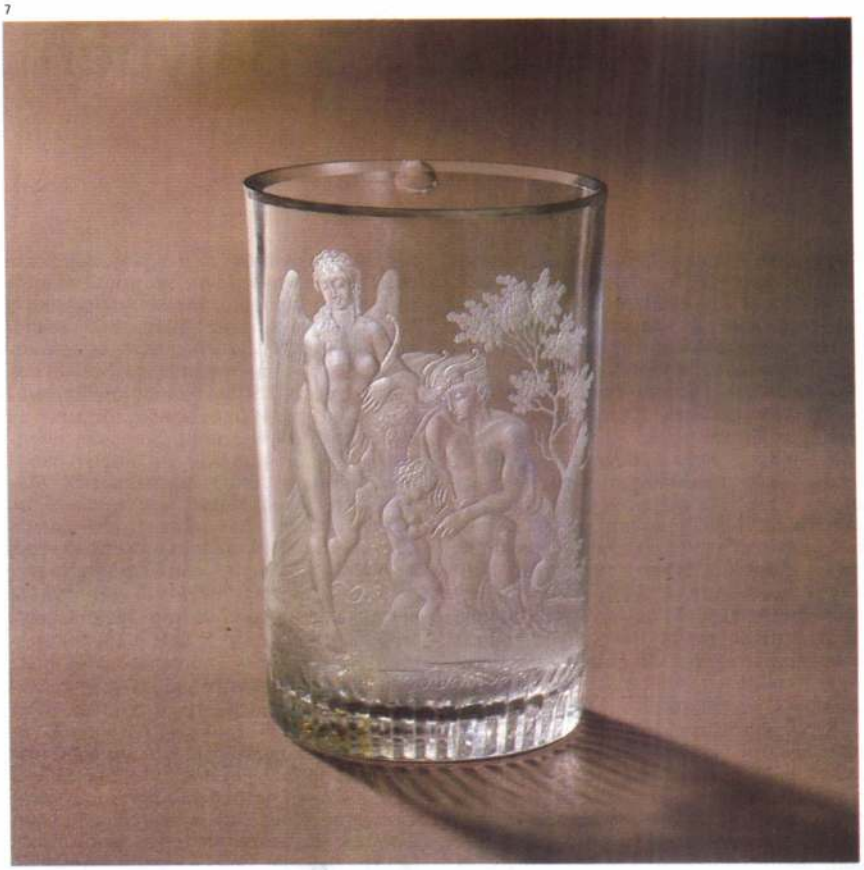

8

Üvegművesség Erdélyben

Az üveget, számos, napjainkban használatos üvegféleséget a különféle műanyagokkal igyekeznek helyettesíteni, s egyúttal kiszorítani a köznapi használatból. Ennek ellenére máig fontos szerepet játszik az üveg az életünkben, megjelenési és alkalmazási formái közül elsősorban említhetők: poharak, tükrök, borospalackok, befőttesüvegek, ablaküveg stb. Még kedves vagy kedvenc üvegünk is lehet, akár használatos palack, vagy uram bocsá, kedves boros- vagy fröccsöspohárként. Ezeket sokan nehéz szívvel helyettesítenék műanyaggal, még akkor is, ha ez utóbbinál nincs törésveszély, mint ahogy az üvegnél mindig is volt. Éppen ez, a könnyen törés az egyik oka annak, hogy régi századok üvegművességének jelesebb emlékei, ritkábban előállított vagy tömegesen termelt darabjai csak kis számban, esetlegesen maradtak ránk.

Az üvegről gondolkodva, az üvegművességről való közfelfogást firtatva nyilvánvaló, hogy az egész gyártási folyamatból, a teljes üvegkészítésből legelébb egy üvegfúvót látunk magunk előtt, aki egy hosszú eszközzel (fúvócső, pipa) bűvöli, teremti meg az üveget. Vagyis az üveggyártás évszázadokon át leglátványosabb akciója idéződik elsőként emlékezetünkbe, s a gyártók, az üvegkészítők közül csak egy: az üvegfúvó, aki szinte mágus, de mégis a leghétköznapibb értelemben is teremtő-varázsló, az üveg első számú megalkotója. Persze nemcsak üvegfúvómester kell az üveggyártáshoz, hanem sok más egyéb is. Többek között jó alapanyagok, jó mesterek (masszakészítők stb.), és mindehhez jól felszerelt üvegcsűr, üveghuta. Ezek meglétéről, az erdélyi üveghutánkénti együttes adottságairól, arányairól és jellegzetességeiről is beszámol *Bunta Magda* és *Katona Imre* közös könyve. Kezdeni azonban mással kezdik a szerzők. Az üvegművesség erdélyi históriája elé, mintegy bevezető élményként illesztik az üvegművesség kialakulását-fejlődését bemutató fejezetet (ez feltehetően Katona Imre munkája). Alig húsz nyomtatott oldalon próbálják meg tömören összefoglalni mindazt, amit az üveg alapanyagairól, azok sajátosságairól, az üvegkészítés-gyártásmódjáról és a művesség történetéről érdemes tudnunk. Mivel meglehetősen gazdag és sokszínű-sokágú az üvegtörténet, így a szerző kénytelen tömören, összevontan fogalmazni. Ebből (is) következhet, hogy a könyv legkevésbé olvasmányos, a legnehézkesebben megfogalmazott fejezete az első. (Még apró hibák is fellelhetők benne, pl. a 7. oldalon, alulról az 5. sorban „obszidán" helyett nyilván obszidián értendő.) Ennek ellenére helye van a könyvben a bevezető fejezetnek, mely a mai kutatások állása és eredményei szerint igyekszik összefoglalni az üvegtörténetet. Szó van itt a feltalálóiról, kialakulásáról, a legelső üvegemlékekről (pl. üvegpaszták), a készítés legfontosabb színhelyeiről Egyiptomtól Fönícián át az etruszkokig, Velencétől Muránóig és II. Rudolf császár prágai udvaráig, ahonnét a kristálystílus nagy lendületet véve szétterjedt Európában. A szerzők arról is beszámolnak, hogy az üvegfúvást, az üvegfúvó pipát valószínűleg a szidóniak találták föl az i. e. I–II. század fordulóján, s hogy az első fúvott üvegeket etruszk sírokban találták. A technikai újdonság, a pipa segítségével egyébként már nagyméretű, vékonyfalú edényeket is lehetett készíteni. Ez azért fontos, mert feltalálása előtt, amikor még maggal formázták, csak kicsi edényeket lehetett készíteni. Az üvegkeveréket összeállító, az öntést végző mester mellett megjelent üvegfúvó két évezredig, az automata gépek elterjedéséig egyedül formálta az üveget. A technikát – s a stílust is – ő határozta meg napjainkig az üvegtörténetben, mivel a leg-

1

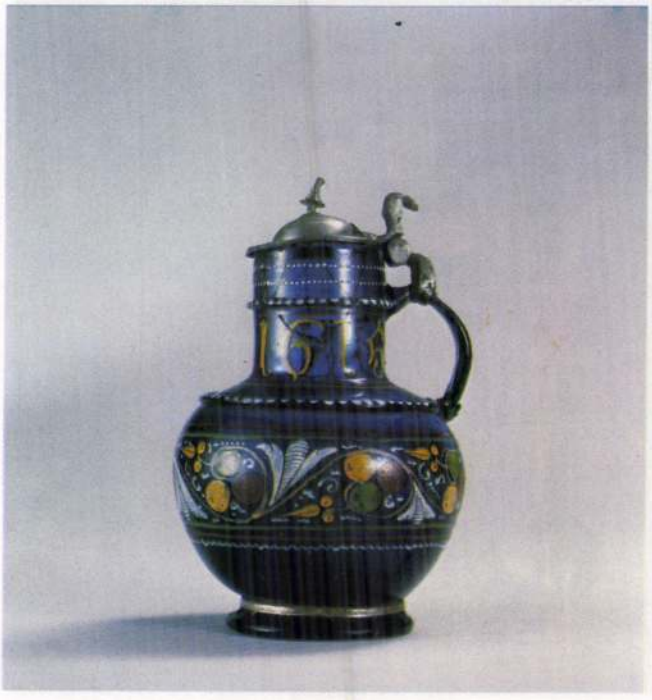

2

Róth Miksa, üveg, fest

A Zeneakadémia belső tatarozása során a koncertterem több tízezer üvegmozaikból álló ablakait is restaurálják. A szecessziós stílusú, ólomhuzalba foglalt díszműüvegeket 70 éve készítette Róth Miksa. A színes táblákat most az Üveges Szövetkezet kollektívája újítja fel.

-: Restaur

7.

Nép

18.

ba elleni tiltakozásul. A gyár szocialista brigádjai a zuglói üzemek, intézmények szocialista

mozgalmának kiemelkedő eseményeit megörökítő sorozatában megjelentette a Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresz-

Róth Miksa: Napraforgós üvegablak (fotó Bertalan)

Róth Miksa kiállítása
Az OMF Magyar Építészeti Múzeuma, Székesfehérvár, 1980. X–XI.

Párizsi világkiállítás, 1900: ezüstérem; torinói világkiállítás, 1902: aranyérem – kitüntető diplomákkal indul a *Róth Miksa* üvegablakait és terveit felvonultató kiállítás. A bemutató Pusztai László gyűjteséből érdekes és változatos munkákat sorakoztat fel, bizonyítva a századfordulón felvirágzó üvegablak-festészet színvonalát és rangos magyar képviselőjének kiemelkedő jelentőségét. A mintalapokon egymást követik a kor kedvelt dekoratív motívumai; virágok és különböző figurális (köztük mitológiai) ábrázolások, a historizmus változatos és változó arcáról éppúgy tudósítva, mint a szecesszió organikus virágdíszeinek és geometrikus rendbe fogott síkmotívumainak sokszínűségéről. A millenniumi kiállításra készült *Szüreti ablak*, az Országház lépcsőházának üvegablaktervei (1890–1900) és a máriafalvi templom tervei képviselik Róth Miksa első korszakát, melyet a századfordulón meginduló villa-, kávéház-, bank- és fürdőépítkezésekhez készült alkotások követnek (az Árkay-féle Babocsay-villa szalonablaka, 1907, a Zeneakadémia 1907, a Pesti Hazai Takarék, 1915, a Lukács fürdő, 1923, a Gresham lépcsőháza, 1905). Számtalan egyházi megrendelést is teljesített (kassai székesegyház, *pannonhalmai apátsági* templom, Fogadalmi templom, Szeged).

A rendkívüli gonddal és ízléssel berendezett kiállításon, a mintalapok és tervek mellett, néhány eredeti üvegablak is szerepel *(Íriszes, Napraforgós)*.

Róth Miksa

Napraforgós üvegablak

Gellér Katalin: Róth Miksa kiállítása.
MŰVÉSZET, 1981. január - 57. lap.

zás elédt fel, a tiszta poézis újabb forrása-
ként. A *Függőző és vízszintező*nek neve-
zett, nagyméretű rekeszzománc figura-
páros pedig Bencze Lilla egész tűzzománc-
művészetét is reprezentálja: e nagy-nagy
műgondot, odaadást igénylő mesterséget,
amelynek tudója mester is, művész is,
architektus és konstruktőr, folytonos
kísérletező és bevégzett művek alkotója.
Mezei Ottó

Gyűjtés a pop korszakában
Pop és hard edge,
Józsefvárosi Galéria,
1980. VII. 4.–VIII. 31.

Bak Imrének a Józsefvárosi Galériában be-
mutatott kollekcióját semmiképp sem ne-
vezném műgyűjteménynek, pedig a nem-
zetközi együttesben a hatvanas, hetvenes
évek néhány vezető művészének egy-egy

RÓTH Miksa

VÉN Zsuzsa: A Neugebaute hült helyén. = BUDAPEST, 1983/9.
37.p.

Szabdaság tér 8-9.

Az épület üvegablakainak készitője.

Ja danke Ihnen herzlich.

1921

Róth Miksa

üvegfestő iparművész

Róth Miksa: Napraforgós üvegablak (fotó Bertalan)

hamvas derengésű homályba burkolózó *Hársfa* – középütt a lírai benyomást erősítő fényfolttal, csillaggal – és a mesék világába kalauzoló *Aranyfa.*

A meseszerűség, az alkotó képzelet elbűvölő játéka övezi voltaképpen már a korai tűzzománcokat, a viselettörténeti stúdiumokra támaszkodó, jobbára kisméretű lapok sorozatát, a *Solymászok* vonulatába illeszkedő, késő középkori hangulatot árasztó munkákat *(Lovaspár, Lovasok a mezőn, Ünnep, Karnevál stb.),* a groteszkbe forduló *Pomádé király*t és társait. E meseszerűség nem szenved csorbát, csupán módosul, ha a művész átrándul – technikát változtatva, rézapplikáció alkalmazásával – a népdalértelmezés területére. A képi poézis átadja helyét a jelszerű alakításnak, a képzelet akár a gyerekrajzformulához *(Házam előtt egy almafa* – Kodály-bicínium), akár a leegyszerűsített tárgyi elemek felsorakoztatásához fordul *(Faragószék nótája),* a líra a tömörített szerkezeti tagolásban és a formai leleményességben oldódik fel (az utóbbi spirális szerkezetű, a kiindulópontban a dalban is visszatérő „faragószékkel"). A jelszerű formai és a rézapplikációs technikai megoldás termékenyítő hatású: az elemek ismétlődése és a felesleges járulékot mellőző szerkezetiség a négy lapból álló *Négy*

talij Sabanov hadseregtábornok, szovjet honvédelmi miniszterhelyettes. Az interjút csütörtöki számában közölte a Szovjetunió honvédelmi minisztériumának lapja.

A Szovjetunió álláspontja e kérdésben a támadó és a védelmi rendszerek között meglévő objektív kölcsönkapcsolatból fakad. Ezt támasztja alá a rakétaelhárító rendszerek korlátozásáról kötött szovjet—amerikai megállapodás is, amely kimondja, hogy a rakétaelhárító védelmi rendszerek korlátozása érdekében tett hatékony intézkedések jelentős tényezői a fegyverkezési hajsza megfékezésének, a nukleáris fenyegetés csökkentésének.

A miniszterhelyettes a továbbiakban rámutatott, hogy *az Egyesült Államok a gyakorlatban összekapcsolja a „hadászati védelmi kezdeményezést" a támadó rendszerek fejlesztésével. A hordozóeszközök öt új fajtáját, elsőcsapás mérésre alkalmas eszközöket fejlesztenek ki.* Ezek közé két földi telepítésű interkontinentális ballisztikus rakéta, a tengeralattjárókról indítható rakéták egy új típusa, a stratégiai bombázók egy új típusa, valamint a cirkálórakéták egy új típusa tartozik.

Az amerikai űrfegyverkezési célok megvalósítása esetén a Szovjetunió számára egyetlen út marad: kénytelen lesz biztosítani a hadászati egyensúly helyreállítását hadászati erőinek fejlesztése és más szükséges intézkedések foganatosítása révén — mondotta a miniszterhelyettes.

A Szovjetunióban állítólag folyó hasonló fegyverkezéssel kapcsolatban Sabanov leszögezte, hogy a *Szovjetunió nem foglalkozik csapásmérő kozmikus fegyverek kidolgozásával,* következésképpen kipróbálásával sem. A Szovjetunió ugyanakkor *folytat alapkutatásokat,* amelyek célja a korai észlelő és riasztó rendszerek, a földerítő, híradó, navigációs és meteorológiai műholdak, valamint a műholdelhárító rendszerek *sem mind védelmi jellegűek.* Az irányított energiájú fegyverek, az elektromágneses lövegek és más kifejlesztésre megjelölt eszközök között „világűr—világűr", „világűr—föld", „világűr—tengerfelszín" és „világűr—levegő" osztályú fegyverek vannak

Róth Miksa

PÉNTEK, 1985. NOVEMBER 15. NÉPSZAVA

Üvegfestészet a századfordulón

Róth Miksa kecskeméti kiállítása

Néhány évtizeddel ezelőtt a szecesszió a közízlésben a giccsel, a kellemetlenül feltűnővel, a dekadenssel volt egyenértékű. Társítottuk vele az erőszakosan kitárulkozó egyéni érzésvilág túlburjánzó, olykor féktelen kifejeződését. Manapság azonban a tömegtermelésben előállított, sorozatban gyártott, mindenekfelett praktikus tárgyakkal berendezett környezetben élő ember vágyakozva tekint a szecesszió felé; az olcsóbb, lazább, díszítésükben kissé talán öncélúbb, de feltétlenül egyénibb megfogalmazású tárgyak világába. Az egyenes vonalakkal határolt, kevéssé tagolt síkokból komponált felületek megszabta környezetben a mozgás újra felfedezett szépsége iránt érzett nosztalgia a századvég, köelebbről az 1880-as évek közepétől mintegy századunk 20-as éveiig tartó időszak számos egymás mellett élő művészi irányzatának egyik jelentős tagját, a szecessziót napjainkban *visszahelyezte* korábbi trónusára.

Hazánkban a kiegyezés utáni gazdasági fellendülés következtében gyors ütemű a kapitalizálódás. Középületek, valamint az arisztokrácia és a nagypolgárság részére magánpaloták épülnek, elsősorban a történeti stílusok feleleventésével. Az államalapítás ezredik évfordulójának fényes külsőségek közt történő megünneplése magával hozza az eredetkutatás felélénkülését is. Részben ez a tény, részben pedig az 1880-as évektől a műkereskedelemben is megnyilvánuló nagy érdeklődés a Kelet, elsősorban Japán művészete és más egzotikus művészetek iránt, sajátos fordulattal a hazai „egzotikum", a népművészet felé fordítja a figyelmet. A *népművészetből táplálkozik egyfelől a historizmusból megújuló új művészeti irányzat, a szecesszió is.*

Az állami reprezentációt szolgáló középületek és a magánpaloták építészeti kialakítása számos nagy, sokféleképpen díszíthető falfelületet eredményez, amely egyebek mellett kiváló lehetőséget nyújt mozaikok, üvegfestmények elhelyezésére és a díszítő kedvet továbbviszi, kiterjeszti az ablakokra is. E műfajok egyik kiváló művelője a századvégen — munkássága átvezet a XX. század első felére is — *Róth Miksa,* akinek kiállítását Kecskeméten, a *Cifra palotában* láthattuk.

Visszaemlékezéseiben — melyeket *Egy üvegfestőművész az üvegfestőművészetről* címmel 1942-ben jelentetett meg — rögzíti a hagyományok jelentőségét, s ezért egészen a XIII. századig visszanyúlva kutatja a műfaj előképeit. Ugyanakkor mind a technikában, mind a műveiben felhasznált díszítő motívumok alkalmazásánál keresi és sikerrel fel is használja korának legújabb vívmányait és eredményeit. 1884-ben megnyitja saját műhelyét a fővárosban, együttműködik *Ybl Miklóssal, Steindl Imrével,* s más neves építészekkel, jelentős megbízásokat kap. Megismeri többek között az amerikai *Luis C. Tiffany* új, az üvegművészetet szinte forradalmasító technikáját. Ennek nyomán maga is kikísérletezi az anyagában színezett, irizáló, változatos fényátereszto képességű opálüveget. 1898-ban az új anyagból készült műveiből önálló kiállítást rendez. Az 1900-as párizsi világkiállításon bemutatott munkája már ezüstérmet nyer.

Az üvegfestészetet és a mozaikművészetet *alkalmazott művészeti ágként* kezeli, terveit összehangolja a díszítendő épület jellemző stílusjegyeivel. Az opálüveget — a művészi mondanivalónak alárendelve — zománccal, üveggel, applikált üveglencsék felhasználásával variálja. Az Országház ablakait történelmi jelenetekkel díszíti (1890), a *Lechner Ödön* és *Pártos Géza* által magyaros stílusban tervezett kecskeméti városháza ablakain megjelennek az úrihímzés motívumai (1895). A Zenekadémia épületéhez készített üvegablakok és mozaikok (1906) az épület funkcióját hangsúlyozó stilizált díszítőelemeket hordoznak.

A szecesszióra oly jellemző díszítőelemek között kelléktárában megtalálhatók a stilizált, sokszor szimbólumértékű virágok és növények, s mindezt körülfonják, átszövik a minden élő szervezet legjellemzőbb közös tulajdonnságát, az örök mozgást, sőt magát az életet jelképező ornamensek; hullámzó, kígyózó, kacskaringózó vonalak.

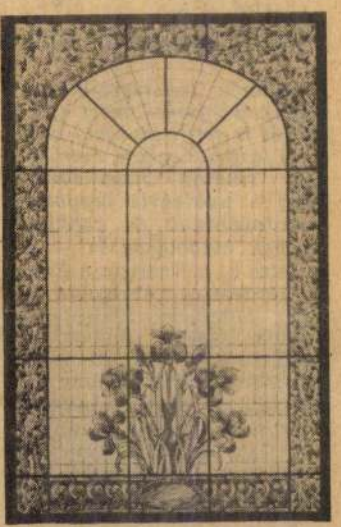

Uvegablakterv iriszekkel (1900)

Alapvető fontosságú volt a szecessziónak azon törekvése, mely nemcsak közelíteni kívánta egymáshoz a különböző művészeti ágakat és műfajokat, hanem azok szintetizálására törekedett. Ebből a szintézisből kiváló alkotások születtek. Róth Miksa *Rippl-Rónai* tervei alapján kivitelezi a Japán kávéház üvegablakait; együttműködik Rippl-lel a gróf Andrássy Tivadar számára tervezett ebédlő megvalósításában (1895); *Maróti Gézával* közös munkája a mexikói Teatro Nacional üvegmennyezete (1910) stb. Kiemelkedő mű a marosvásárhelyi kultúrpalota (1912), melynek építészeti megformálása és térelrendezése, külső és belső díszítése egységes egészet alkot. Itt *Nagy Sándorral, Kőrösfői Kriesch Aladárral,* a gödöllői művésztelep vezető személyiségeivel dolgozott együtt.

A kiállítás, melyet a Lechner nyomdokain haladó *Pártos Géza* tervei alapján épült, Zsolnay-kerámiadíszes Cifra palota Pávás termében *Simon Magdolna* rendezett, méltatlanul elfelejtett alkotó munkásságát bocsájtja a nyilvánosság elé.

Szatmári Gizella

Róth Miksa

RÓTH MIKSA ÜVEGFESTŐ- és mozaikkészítő-művész emlékkiállítását nyitják meg kedden délután 16 órakor a Hazafias Népfront VII. Hársfa utca 43. szám alatti székházában.

Magyar Hirlap 1978-19-13

Művészet

1985. március

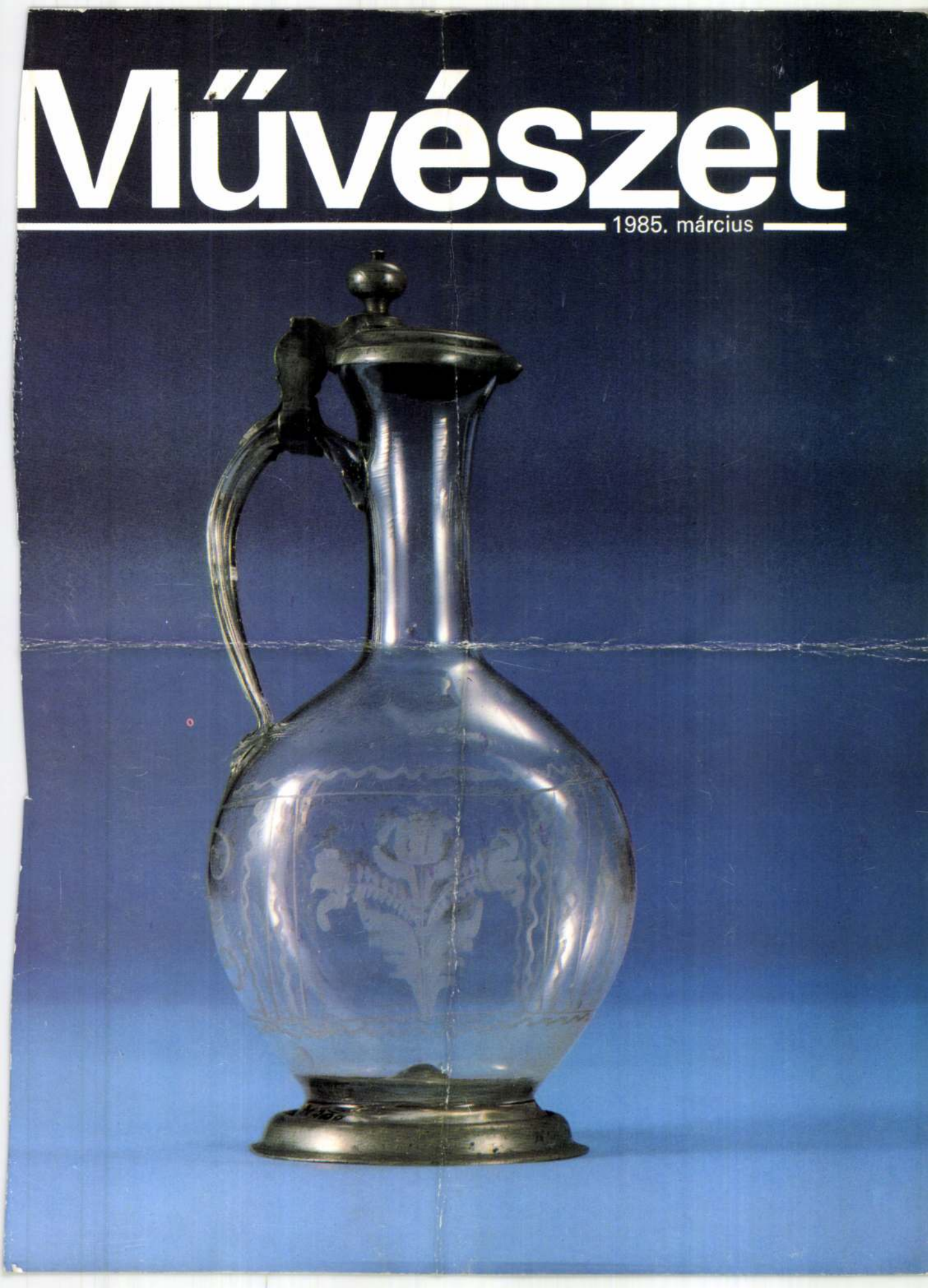

Róth Miksa lakásának enteriőrje (fotó Makky Gy.)

Művészet 1985/3/20.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1978 — 4

NÉPMŰVELÉS

Róth Miksa

... rel. Világába éppúgy beépül a vidék és a vidéki ember rajza, mint az a város, melynek utcáin naponta jár. Képünkön: Markó Kamilla: Bezárva. (büki)

1021

Róth Miksa alkotásai a Zeneakadémia hatalmas üvegablakai, a Széchenyi-fürdő kupolacsarnokának mozaikjai, a Barcsay utcai gimnázium mozaikképei. A Hazafias Népfront VII. kerületi bizottságának kezdeményezésére előadást rendeztek az elfelejtett művészről, kiállításon mutatták be üvegablak- és mozaikterveit, s emléktáblával jelölték meg a Nefelejcs utca 26. számú házat, ahol a művész élt és alkotott. (Kép és szöveg: székely)

HÍREK

műhelyében gyakorolnak
Ferenc 82 éves, *Asztalos* S
talán egész Európában. Ing
őket: hajókiránduláson, a b
a Dunakanyarban stb. Há
szerepeltek 1974-ben a ma
és 1965-ben a „Ki mit tud?"
Mit játszanak? Műsoruk
pattogós, klasszikus mű eg
a hagyományos kuruc dalla

Erzsébetvárosi irodalmi színpadok

A VII. kerületi irodalmi színpadok szemléje ma már hagyomány. Abból áll, h
kölcsönösen meghívják egymást bemutatóikra. Zsüri nincs, mert nem a versen
a cél, hanem a bemutatkozás a meglehetősen nagy létszámú és felettébb kritil
közönség előtt. A bemutatkozók a kerület szakmunkástanulói, gimnazistái és dolg
fiataljai. A Madách Imre Gimnázium irodalmi színpada, a Thália Stúdió (am
Farkas Gyuláné rendező és *Kovács* Júlia koreográfus irányításával az országos diák
senyeken is az elsők között van) ezúttal *Balázs* Béla művét, A kékszakállú her
várát adták elő. A HVDSZ Jókai Művelődési Központjának irodalmi csoportja *B*
István négy versére komponált hangjátékot mutatott be. A színjátszók a legkülönfélé
zörejekkel és cifra szerszámokkal előidézett hanghatásokkal követték a lírai monda
valót. A rendező *Fodor* Tamás.

A KISZ Központi Művészegyüttesének irodalmi színpada, Dévényi Róbert rende
sében *Gáli* Józsefnek Künn a bárány című művét adta elő. A Metró Színpad kétszen
lyes drámát mutatott be Tárlat az utcán címmel. *Orbán* Ottónak A világ teremt
című színművét a 30. sz. Ipari Szakmunkásképző Intézet színjátszói elevenített
meg *Sipos* Józsefné rendezésében.

Az erzsébetvárosi irodalmi színpadok szemléje egyértelműen sikerrel zárult, b
ezt semmiféle hivatalos testület nem állapította meg, csak a közönség fel-felcsatta
őszinte tapsa. (Képünkön: a HVDSZ irodalmi csoportja.) (s

Roth Emanuel

festő.

Született 1840-június 7-én nagyvárad Pesti első művészetében. Említi: Képz. művész: 1879. 28 l.

Lásd Roth Mariá

Királyi bazár épült az Athenaeum romjain

„Annyi piros sapkás hordár állott a kapuja előtt, mint valamely forgalmas kávéház környékén"

Értékes emberrel gyarapodott a pesti könyvkereskedők népes társasága, amikor Emich Gusztáv, a német származású, ám Pesten született üzletember 1841. december 14-én megkapta a kereskedői jogot. Emich úr, aki gyermekkora óta az irodalom nagy rajongója volt, kezdettől fogva komolyan fogta fel hivatását. Már 1842 augusztusában folyamodványt adott be a helytartótanácshoz, melyben egy „művelt magyar nőknek szóló lélekneme sítő olvasmány", a Honderű című folyóirat megindítására kért – és kevéssel később minden fenntartás nélkül kapott is – engedélyt.

Az akkori Úri utca és Kígyó utca sarkon 1841 telén megnyílt könyvkereskedés igen jövedelmező befektetésnek bizonyult. Emich Gusztávnak néhány hónap leforgása alatt sikerült megnyernie a pesti vásárlóközönség bizalmát, így nem meglepő, hogy üzlete rövidesen Pest és Magyarország legnagyobb forgalmú kereskedésévé nőtte ki magát. Az öntudatos, eredeti ötleteket sem nélkülöző üzletember szerencsésen kapcsolódott be abba a nemzeti áramlatba, amely a magyar kultúra fejlődését hatalmas lendülettel indította meg. Sőt Emich a nyomdaiparban éppen olyan szerencsés vállalkozónak bizonyult, mint a könyvek kereskedése és kiadása terén: 1850-ben megnyitott nyomdája rövid időn belül a legnevesebb pesti üzemek sorába emelkedett.

Ám az országszerte egyre ismertebb és népszerűbb kereskedőt megviselte az évtizedes kemény munka: a hatvanas évektől egyre többet betegeskedett. Legalábbis ezzel indokolta 1868-as döntését, amellyel vállalatát Kemény Zsigmond és Jókai Mór támogatásával Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Részvénytársasággá alakította. Ezzel egyidejűleg költözött át a nyomda a Barátok terén – vagyis a mai Irányi utca és Curia utca által határolt telken – álló Grassalkovich-palotába, és ettől kezdve egészen 1897-ig ez a gyönyörű, barokk stílusú egyemeletes ház adott otthont a Pesten megjelenő újságok szerkesztőségeinek is. Az Athenaeum pedig szép lassan a legnagyobb hazai lapkiadóvá fejlődött. Itt jelent meg a Deák-párt nagy tekintélyű lapja, a Pesti Napló, a Jókai-féle Hon (majd Nemzet), Vadnai Károly szépirodalmi napilapja, a Fővárosi Lapok, a Budapesti Közlöny, a Budapesti Hírlap, valamint a Kiss József szerkesztette A Hét című népszerű folyóirat – és még számos politikai napilap és különböző folyóirat.

„Ez a régi ház, ott a Királyi Curia szomszédságában, valóban a magyar hírlapírás gyönyörű szűzkorszakát jelentette – írta 1927-es visszaemlékezésében Krúdy Gyula. – Az ember már messziről láthatta, hogy nem mindennapi ház felé viszik léptei – annyi piros sapkás hordár állott a kapuja előtt, mint valamely forgalmas kávéház környékén. Ma már alig lehet megfejteni, hogy dologtalan munkatársak, sandító »emberek barátjai«, futamodó hordárok, sürgönyfutárok, vizitelő politikusok, igazukat kereső cirkuszigazgatók, libegő színésznők, látogatóba jött vidéki előfizetők zajongásai, megbeszélései, okoskodásai, kitűnni vágyásai közben, népgyűlési hangulatban hogyan jelenhetett meg másnap az újság. És a lépcsőkön egyre jöttek különböző emberek, akiknek hitük szerint annyi közük volt a másnapi újsághoz, mint mindennapi életükhöz. Az ódon bolthajtások alatt legalább annyi embert láthatott volna együtt az álmodó, mint Dickens utazója látott álmában a régi omnibuszok környékén."

1897-ben azonban – kis belvárosi társaihoz hasonlóan – az Athenaeum egyemeletes ódon épületét is elérte végzete. Az Erzsébet híd építésével együtt járó városrendezés lebontásra ítélte az Emich-örökséget, hogy helyén (a nyomda elköltözése után) megkezdhessék egy új, szecessziós palota, a Király bazár építését. A választás nem véletlenül esett erre a névre, hiszen az akkori Eskü utat megnyitó két házat Klotild főhercegasszony építtette, a Ferenciek tere 1-es számút pedig maga Ferenc József. Kézenfekvő volt tehát, hogy a királyi bérpalota közvetlen közelében épülő új ház nevében is „elegánsabb" szomszédaira utaljon.

A nevezetes épület A nyolcvanéves Pesti Napló című kötetben és az Architektur des XX. Jahrhunderts című könyvben

FORRÁS: FSZEK BUDAPEST-GYŰJTEMÉNY

A háromemeletes, három utcára néző – ma Ferenciek tere 3–4–5. számmal jelölt – épületet kétéves megfeszített munka után, éppen száz évvel ezelőtt, 1902 tavaszán adták át. Tervezői, Ullmann Gyula és Kármán Aladár nem sokkal tanulmányaik befejezése után társultak, és számos vidéki kastélyt, budapesti villát, bérházat és üzletházat építettek együtt. Előszeretettel foglalkoztak klasszikus stílusú fővárosi épületek belső korszerűsítésével, és gyakran alkalmazták a legújabb műszaki megoldásokat is. A Király bazár nevezetessége például, hogy több eleme – így a bejárat menti pillérek és a két udvart közrefogó szárny oromzata – is emlékeztet a neves osztrák mester, Otto Wagner egyes épületeinek részleteire.

Az új belvárosi palota – melynek tulajdonosai között nem kevésbé neves cégekkel találkozunk, mint a Herzog és Társával vagy a Deutsch és Fiával – a korabeli sajtó figyelmét is felkeltette. Már az első évtől kezdve számos üzlet és iroda működött itt, de még így is bőven maradt kihasználatlan helyiség. Ezek egy részét 1904-től nem más foglalta el, mint a Városi Lövölde. A jeles intézmény megnyitásáról a Nemzeti Sport is tudósított, kiemelve, hogy „sehol a világon nem található ilyen hatalmas és ennyire modernül berendezett lövölde, és még kevésbé találjuk azt, hogy ilyen nagyszabású intézmény éppen a város szívében, a legforgalmasabb helyen legyen". Szintén a Király bazár adott helyet a világhírű Spiegel Frigyes szalonjának, a Maison Moderne-nek, ahol a legmagasabb színvonalú antik és modern lakberendezési tárgyak teljes választéka volt kapható és rendelhető.

Bár az épület a második világháborúban súlyos sérüléseket szenvedett (ekkor veszítette el gyönyörű kupoláját és az egykor dúsan aranyozott díszek egy részét is), a renoválás és az emeleti átépítések után ismét üzletek tucatjai nyíltak földszintjén és alagsorában – és működnek ma is. Találunk itt antikváriumot, optikai szaküzletet, ruházati boltot, jelmezkölcsönzőt, utazási irodát, presszót és kávézót, ügyvédi irodákat, s ne felejtsük ki a sorból a Katona József Színház stúdiószínházát, a Kamrát és az emeleti lakásokat sem. Ám a Király bazár mégsem emlékeztet már száz évvel ezelőtti önmagára: a több helyen omladozó vakolat és a sötét, sivár udvarok láttán nehéz elképzelni, hogy impozáns épületegyüttese száz éve még a város egyik legforgalmasabb terének ékessége volt.

Prusinszki István

Róth Miksa

Rendkívüli életmű a Nefelejcs utcában

A sikert a millennium hozta el Róth Miksa számára

Róth Miksa nevét alighanem azok is ismerik, akik sem az iparművészet, sem a városépítészet iránt nem érdeklődnek különösebben. Hála ezért a városvédő mozgalomnak: több évtizedes munkájuknak köszönhetően mára újra ismert és megbecsült lett az előző századfordulón alkotó művész-iparosok, a Jungfer Gyulák, a Thék Endrék és a Róth Miksák életműve.

Persze csak az, ami megmaradt belőlük. Hiszen azóta nemcsak egy háború, hanem olyan kor is rajta hagyta kezenyomát a városon, amelyben nem tekintettek értékként a lakóházak és a középületek díszeire, hagyták tönkremenni – olykor egyenesen pusztították – az ólmozott üvegeket, a kovácsoltvas díszeket, a mozaikokat és a faburkolatokat.

Róth Miksa üvegmunkái azonban nemcsak a bombáknak és a későbbi nemtörődömségnek estek áldozatul: a mester már az 1920-as, 1930-as években kénytelen volt végignézni, hogy a divat változásával a kortársak nem egy művét idejétmúltnak minősítik és elbontják, újjal helyettesítik.

Pedig – derül ki *Fényi Tibornak* a Tájak Korok Múzeumok kiskönyvtára sorozatban nemrégiben megjelent, rendkívül érdekes összefoglalójából – Róth Miksa a legmerészebb újítók közé tartozott. Még a húszas évei elején járt, amikor elkötelezte magát az üvegfestés újra felfedezett, ősi technikái mellett. Hamarosan már olyan tökéllyel alkalmazta a középkori módszereket, hogy a több száz éves ólmozott üvegablakokról készült pontos másolatait gyakorlatilag nem lehet megkülönböztetni az eredetiektől. Ennek köszönhető, hogy az első igazán nagyléptékű munkával Steindl Imre bízta meg: ő készíthette el a burgenlandi máriafalvi templom festett üvegablakait.

A sikert a millennium hozta el Róth Miksa számára. Még a császár is kitüntette figyelmével a történelmi főcsoport számára készített alkotásait, így ekkortól szinte dőltek a felkérések a fiatal – akkor még csak 31 éves – mester műtermébe. Ő viszont egyúttal váltott is: megismerve a kor csodás újdonságát, a Tiffany-féle üveget, eljegyezte magát a szecesszióval, és egyre-másra készítette a merészen új, lenyűgöző üvegfestményeket és mozaikokat. Róth Miksa elképesztő munkabírással dolgozott. Noha sérülékeny alkotásai közül temérdek megsemmisült az elmúlt évtizedekben, még ma is számos helyen csodálhatók meg a művei. Ott vannak – hogy csak a legismertebb helyszíneket említsük – a Gresham-palotában, a Postatakarékpénztárban, a Zeneakadémián, az egykori Török Bankház homlokzatán a Martinelli téren, a Bazilikában, sőt Mexikóban is, az ottani operában.

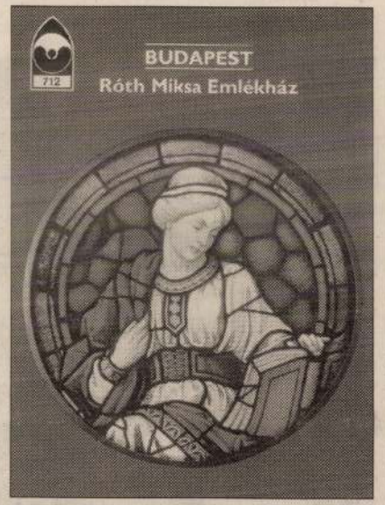

A műveltség allegóriája, 1920 körül

I. Ferenc József üvegfestményen

Pax-mozaik, 1898

A legnagyobb csoda azonban mégiscsak az, hogy az utóbbi években már egy külön múzeum is emléket állít Róth életművének. A külső-erzsébetvárosi Nefelejcs utcában lévő Róth Miksa-emlékház abban az épületben működik, amelybe pályája csúcsán, 1910-ben költözött be családjával a művész. A házat Pecz Samu tervei alapján alakították át: az utcafronton a lakás és az iroda mellett könyvtár is helyet kapott, az udvarban pedig háromszintes műhelyt emeltek mozaikkészítő és festőműteremmel, égetőkemencével. 1944-ig, Róth Miksa haláláig működött itt az üzem. A háború után katonai egységek használták a házat, aztán vállalatok kezén kallódott, majd amikor végképp tönkrement, szükséglakásokra szabdalták.

A Róth-leszármazottak és a városvédők a nyolcvanas években érték el, hogy az épület, benne a csodák csodájára megmaradt berendezési tárgyakkal és művekkel emlékmúzeummá váljék. Az emlékházat az elmúlt évtizedben többször is megnyitották; mai formájában harmadik éve működik, Fényi Tibor vezetése alatt. Bár az ide szánt restaurátor- és üvegművészeti központ még mindig nem több tervnél, ma már látogatható az emeleti lakásmúzeum, pontosabban az a szobasor, amelyet az 1910-es állapotot idézve rendeztek be. Az emelet többi helyiségében állandó kiállítás összegzi Róth Miksa munkásságát: itt olyan művek is láthatók, amelyek csodával határos módon maradtak ránk. Az egyiket például Türjéről hozták el jó szándékú emberek. Amikor átépítették a szociális otthonná alakított kolostort, nem volt szívük a szemétbe dobni A műveltség allegóriáját.

N. K. J.

PALETTA

A L'ART POUR L'ART Társulat Rigoletto, avagy a rotterdami toronyőr című műsorát adja elő ma este hét órakor Érden, a Városi Művelődési Központban (Alsó utca 9.).

FÚVÓSOK ÉS ÜTŐSÖK együtt lépnek fel ma délután fél négykor Gödöllőn, a Petőfi Sándor Művelődési Központ KHT színháztermében (Szabadság út 6.). Közreműködik: a Castello Fúvósötös és a Chopin Zeneiskola Ütőegyüttese.

SZIGETSZENTMIKLÓSON az Ádám Jenő Zeneiskola vonószenekara ad hangversenyt április 21-én, délután öt órakor a Városi Könyvtár és Közösségi Házban (Tököli út 19.).

CONCERTÓK ÉS KANTÁTÁK olasz stílusban címmel rendeznek hangversenyt a IV. nemzetközi régizene hetek keretében április 18-án, este fél nyolctól a Magyar Tudományos Akadémia kongresszusi termében (I., Országház utca 28.). Vezényel: Rácz Márton.

SZÍNHÁZMŰSOR

Bárka Stúdió: Filmklub (4). **Budapesti Kamaraszínház Ericsson Stúdió:** Párbajhős (7). **Budapesti Kamaraszínház Shure Stúdió:** Titus Andronicus (fél 8). **Budapest Bábszínház – Játszó-tér:** A csoda (3). **Játékszín:** Gázláng (7). **József Attila Színház:** Made in Hungária (7). **Karinthy Színház:** A Magyar Rádió Karinthy Színpadának nyilvános rádiófelvétele (7). **Kamra:** Bakkhánsnők (6). **Kolibri Színház:** Bors néni (10). **Kolibri Fészek:** Kukacmatyi (fél 11). **Merlin Színház:** Fösvény (7 – Kecskeméti Katona József Színház vj.). **Merlin Színház Kamaraterem:** A jó pálinka itassa magát, avagy az Az asztal (fél 8 – Merlin Színház Junion csoportjának ea.). **Millenáris Park:** Musical Gála (fél 8). Pesti **Magyar Színház:** La Mancha lovagja (7). **Szkéné Színház:** A sehova kapuja (8). **Térszínház:** Az élet bonyolult!? (7). **Thália Színház Új Stúdió:** Az ohiói kurva (fél 8). **Új Színház:** Éjjeli menedékhely (7). **Vígszínház:** Bűn és bűnhődés (7 – Gombaszögi-bérl., 4. ea.). **Pesti Színház:** Bölcs Náthán (7 – Kapás-bérl., 5. ea.).

Róth (Mór) Imre

Pest.

1840. Pesten.

Honművész 1840. II k. 445. l.

Nagy Iván. Magyarország képzőművészek a legrégibb időktől 1850-ig. Czímadók 1874. 192. l.

MAGY. KIR. ADÓHIVATAL
1905 JUL 1
UNGVÁROTT

4805. sz.
905

Roth

R. 5. *Imre (Emánuel)*, festő, * Kassa 1814. A bécsi és münchení akadémiákon tanult, azután egy ideig Párizsban dolgozott. 1840—43. Pesten főleg arcképeket festett és állított ki. 1844. Kassán, Eperjesen és Pozsonyban „Ködfátyol képeivel" mulattatta a közönséget. Utóbb rajztanár és fényképész volt Kassán. Jelentékenyebb művei: Olasz nő, Női tanulmányfő, Gróf Dessewffy József arcképe stb. Több műve van a kassai múzeumban.

E-j 3931

SZENTIVA

Roth (Ruffus) 1533 ?

György, ötvös (Aurifaber Georgius, Jorg Goltsmeth). A XV. század második s a XVI. század első felében Brassóban működött. A város jobbmódú polgárai közé tartozott, akinek háza volt, s akinek vagyona és személye előnyei már a XV. század utolsó tizedeiben is tiszteletbeli hivatalokat biztositanak számára. 1485-ben és 1489-ben civis juratus, s az évek során tekintélye annyira megnövekedik, hogy 1505-ben polgártársai bizalma a város bírói székébe ülteti. E hivatalt 1507-ben is ő tölti be, később azonban úgylátszik visszavonúl a közélettől s csupán az ötvösművészetnek él. 1525-ben műhelye a városi tanácsház lépcsője alatt van s ezért a városnak évi bért fizet.

az id. és ifj. ötvös
ügyében
Erdélyi

Fejérpataky L.: Brassó városának régi kiadású könyvei. Arch. Ért. 1888. 164. l. — Gyárfás Istvánné: Brassai ötvösök. Arch. Ért. 1908. 9. l. — Quellen zur Gesch. d. St. Kronstadt. = Brassó. I. k. 1886. 103., 184., 595. l. III. k. 1896. 617. 643. 665. 680. és 752. ll.

Gyárfás: A brassai ötvösök. Ősz. Ujs. 1912. 78, 179. l.

A lelakatolt Róth-gyűjtemény

Nem tudni, mi minden tűnt el, mert a leltárkönyv is elveszett

Emlékházi enteriőr – pecsét alatt

VELLEDITS ÉVA FELVÉTELEI

Biztonsági őr nyit ajtót a Nefelejcs utca 26.-ban. Valaha Róth Miksáé, a császári és királyi üvegfestőé volt a ház, és 1994-ben itt nyílt meg a róla elnevezett üvegmúzeum. Aztán 1995 telén váratlanul bezárt. Állítólag eltűnt ekkor néhány dolog a gyűjteményből. A ház azóta is zárva tart. Hogy mi van odabenn, azt most szeretnénk megnézni.

A Róth-gyűjtemény a művész lánya, Lili néni hagyatékából állt össze. Körülbelül ezerkétszáz rajzot, akvarellt foglal magában, valamint hatvan-hetven üvegfestményt és mozaikot. Az anyag megmentését még a rendszerváltás előtt, *Csiha Judit* tanácselnöksége idején határozták el az erzsébetvárosiak. Akkor jött létre az anyag kezelésével megbízott alapítvány, de múzeum még nem, mert közben jött a politikai váltás, és az új vezetők egy időre megfeledkeztek Róth Miksáról. Kicserélődtek az alapítvány kuratóriumának tagjai is. Kurátor lett például *Kibédi Ervin*, a népszerű színész, de képzőművészeti szakember egy sem került be a testületbe.

Aztán 1994-ben, önkormányzati maradvány pénzből végre létrejött a múzeum. Az alapítvány többek közt *Varga Vera* művészettörténészt kérte fel a termek szakszerű berendezésére és a kiállítási anyag összeállítására. Elképzelései azonban nem valósultak meg maradéktalanul – például az erős mintázatú tapétát kifejezetten ellenezte –, de lényeg, hogy a múzeum megnyílt. A mester lakosztályát eredeti tárgyaival, régi fényképek alapján rendezték be. Legnagyobb üvegfestőnk hagyatékának sorsa rendeződött. Egy időre.

A múzeumot azonban nem sokan látogatták. Közben pedig kiadós étkezésekről, külföldi utazásokról gyűltek a számlák. A kuratórium elnök asszonya Róth Miksa ügyét menedzselve járta Európát. Az alapítvány pénze pedig eközben alaposan megfogyatkozott. Csakhamar megint új kuratóriumi elnök jött, aki az igazgatással *Büki Kiss Attila* költőt bízta meg.

Az idő telt, a pénz pedig nemsokára végképp elfogyott, és a múzeum 1995 végén bezárt. Ekkor tűnt el néhány használati tárgy a Róth-relikviák közül, például a mester tintatartója, egy-két XVIII. századi bokály, ám üvegfestmény – úgy tudjuk – egy sem. Ezt azonban nehéz lenne pontosan ellenőrizni, mert a leltárkönyvnek szintén nyoma veszett.

Egy-két évig érintetlenül állt a múzeum, ám közben az önkormányzatnál újabb és újabb tervek születtek arról, mivé is kellene átalakítani. Úgy gondolták, hogy például a földszintre be lehetne szuszakolni a kerületi helytörténeti gyűjteményt, de akár művelődési ház is lehetne ott. Idén április 30-án megszavazták, hogy az intézmény nevét változtassák Róth Miksa Múzeum és Művelődési Házra. Az önkormányzat egyik cége el is kezdte az épület átalakítását. De aztán belátták, hogy mégse lesz ez jó, ezért június 25-én úgy döntöttek, maradjon mégis minden az üvegfestészeté, és a nevet újból, ezúttal Róth Miksa Emlékház és Gyűjteményre módosították. Az ügyek intézésével pedig ideiglenesen megbízták *Újfalusi Gábort*, az Almássy Téri Szabadidő Központ igazgatóját.

A padló púpos és töredezett

„Róth egykori műhelyében szervezzenek üvegfestészeti oktatást a képző- és iparművészeti főiskolásoknak."

Újfalusi Gábor egyelőre leállíttatta az építkezést, mert az önkormányzati céget nem pályázat alapján bízták meg a munkával. Most pályázatot írnak ki. A terv szerint a ház alsó szintjén művészkávézó és kis kulturális iroda létesülne. Az első emeleten, a kiállítási helyiségben csak az újonnan lerakott padlóburkolatot kell kicserélni, mert felpúposodott. A másodikon pedig vendégszobákat alakítanak ki a külföldről érkező Róth-kutatóknak, már persze ha lesznek ilyenek.

Közben az is kiderült, hogy a hajdani alapítvány a kezdetektől jogtalanul működött, ezért most újat szeretnének felállítani, kizárólag szakemberekből. Elnökének felkérik *Varga Verát*, aki viszont csak akkor vállalja a megbízatást, ha a kuratórium valóban irányíthatja a múzeumot, továbbá ha megvalósíthatja régi elképzelését, hogy Róth egykori műhelyében – amely az udvarban található – szervezzenek üvegfestészeti oktatást a képző- és iparművészeti főiskolásoknak és a műegyetemistáknak. Ilyen szakoktatás ugyanis jelenleg nincs Magyarországon.

A múzeumot jelenleg biztonsági őr vigyázza. Bemenni kizárólag az Almássy téri igazgató engedélyével lehet. Az ajtók lepecsételve, a riasztó bekapcsolva. Félbehagyott építkezést találunk a földszinten: törmelék, frissen vakolt falak. Aztán feltörjük az első emeleti ajtó pecsétjét: a kiállítás még megvan. A padló köve csúnyán feljött, púpos és töredezett, de az üvegek szépek. Róth Miksa, az Országház, a Zeneakadémia, a Gresham-palota, a Magyar Nemzeti Bank, a velencei magyar pavilon, a mexikóvárosi nemzeti színház és még sok más középület díszes ablakainak festője mégiscsak a legnagyobb magyar üvegművész volt.

Csordás Lajos

HANGVERSENYEK

MTA ZENETUDOMÁNYI INTÉZET (I., Táncsics M. u. 7.) 24-én 20 órától Dobozy Borbála (csembaló) és Tábori Péter (oboa, oboa d'amore) (Hollandia) hangversenye. Műsoron Händel, Telemann, Bach művei.

MÁTYÁS-TEMPLOM (I., Szentháromság tér 2.) 21-én 20 órától Lehotka Gábor orgonaestje. Műsoron C. Franck, Lehotka, J. S. Bach művei.

PARLAMENT (V., Kossuth tér 5.) 21-én 18 órától a a Magyar Virtuózok Kamarazenekar koncertje. Művészeti vezető és szólista: Szenthelyi Miklós (hegedű), közreműködnek tanítványai. Műsoron Vivaldi, Rossini művei.

SZENT ISTVÁN-BAZILIKA (V., Szent István tér 1.) 24-én 19 órától Marozsi Ferenc orgonaestje. Műsoron Guilmant, Liszt, Kodály, Koloss művei.

TÁRLATOLGATÓ

SUZUKI HÁZ GALÉRIA (XIV., Egressy út 17–21.) Füleki Zsuzsa grafikusművész Lélekjelek című kiállítása(szeptember 7-ig).

ÚJLIPÓTVÁROSI KLUB-GALÉRIA (XIII., Tátra utca 20/B) Lesenyei Mária szobrászművész és Dárday Nikolett üvegtervező művész kiállítása (szeptember 4-ig).

VIGADÓ GALÉRIA (V., Vigadó tér 5.) Bartha László (1908–1998) Kossuth-díjas festőművész kiállítása (szeptember 6-ig).

PÓDIUM

FŐVÁROSI NAGYCIRKUSZ (XIV., Állatkerti út 7.) Az olasz szupercirkusz Embell Riva előadásai: 21-én és 22-én 15 és19 órától, 23-án 10 és 15 órától.

BULI VAN

ALMÁSSY TÉRI SZABADIDŐKÖZPONT (VII., Almássy tér 6.) 23-án 18.30-tól Maskarades – görög táncház. 24-én 18.30-tól Rece-Fice táncház.

ARATÓ DISCO (V., Váci utca 33.) 21-én és 22-én (csütörtök este fél tizenegytől, pénteken és szombaton 21 órától másnap hajnali négy óráig) disco élő zenére, nosztalgiadisco, Arató András, B. Tóth László és Horváth Lacika tradicionális zenepartyja. 21-én a Fresh, 22-én a Bergendy Szalon-, Tánc és Koncertzenekar játszik.

BUDAVÁRI ÖNKORMÁNYZAT MŰVELŐDÉSI HÁZA (I., Bem rkp. 6.) 21-én Téka táncház: 17 órától gyerekeknek, 19 órától felnőtteknek.

EZRES KLUB (XI., Irinyi J. u. 9–11.) 21-én és 22-én 21 órától Richie disco. Péntekenként tombola, szombatonként nosztalgikus pop-rock dance bár az Old's Club diszkósaival.

KAMÉLEON ÉTTEREM-KÁVÉHÁZ-GALÉRIA (III., Kolosy tér 5/6) 21-én 20 órától a teraszon Trumpet Call Jazz Band.

PINCEKLUB (IX., Mátyás u. 7.) 21-én 18 órától Népzenei Klub: Csoóri Sándor és zenekara.

Radojevic Dorivoje Masa festőművész a napon egyéb érdekes programok is v

CIVIL BUDAPEST

Újpalotai napok

A négynapos XV. kerületi ünnepi fesztivál szombaton és vasárnap az újpalotai lakótelep főterén folytatódik. Reggel tíztől este tízig folyamatosan zenés- és gyermekműsorral, vetélkedőkkel, kirakodóvásárral várják a vendégeket. Bemutatkoznak a kerület amatőr együttesei is. Szombat este fél nyolckor Antal Imre-show lesz, majd a latin-amerikai zenét játszó Sunmachine együttes lép fel. Vasárnap este hétkor a Black Riders együttes ír kocsmazenét ad elő, kilenc órakor tűzijátékkal fejeződik be a program.

Főző háztömbök

A hatodik angyalföldi utcabált augusztus 30-án rendezik meg a XIII. kerületi Dagály utcában. A zenés, táncos, sörsátras szórakozás mellett lesz keverékkutya-szépségverseny a Fehér Kereszt Egyesület védnökségével, és megrendezik az első, háztömbök közötti főzőversenyt. A nevezni és főzni vágyó lakóközösségek jelentkezhetnek az Angyalföldi Gyermek- és Ifjúsági Házban, illetve a 349-7761 vagy a 330-5357-es telefonszámon.

Történelem házfalakon

A Belváros-Lipótváros című V. kerületi újság szerkesztősége várja azok jelentkezését, akiknek lakóházuk falán emléktábla örökít meg valamilyen jeles személyiséget, vagy kiemelkedő történelmi eseményt. A tábla szövegét és a ház címét kérik elküldeni a szerkesztőségbe (1055 Bp., Honvéd u. 17/A II. 4.).

Nemzeti Panteon

Jeles személyiségek sírjának, emlékművének felkutatására és helyreállítására hirdet pályázatot a Nemzeti Panteon Alapítvány. Több kategóriában is lehet pályázni: fényképekkel, síremlékek és emlékművek helyreállításának tervével és temetők történetével, neves sírok ismertetésével. Egyéni és csoportos, diák és felnőtt pályamunkák egyaránt benyújthatók augusztus 31-ig. Cím: Nemzeti Panteon Alapítvány, 1840 Bp., Pf. 1. VI., Eötvös u. 10. Telefon/fax: 322-3870, 322-3877.

Segítség mozgássérülteknek

A dr. Kováts István Alapítvány pályázatot hirdet budapesti súlyos mozgáskorlátozott fiatalok támogatására, amely tanulmányok folytatására, közlekedéshez, lakhatási illetve munkavállalási feltételek megteremtéséhez igényelhető. A pályázható összeg nem lehet több a pályázati cél 25 százalékánál, de legfeljebb harmincezer forint. Pályázni a negyvenedik életév betöltéséig lehet. A névvel, címmel, orvosi igazolással és jövedelemnyilatkozattal ellátott pályázatokat augusztus 31-ig lehet beküldeni a következő címre: prof. dr. Kováts István Alapítvány, 1052 Bp., Városház u. 9–11.

Munkaközvetítés, tanácsadás

A Motiváció Alapítvány a fogyatékos emberek társadalomba való beilleszkedését, önálló életvitelük feltételeinek megteremtését segíti a fővárosban. Új, akadálymentesen megközelíthető irodájukban munkaközvetítő és tanácsadó szolgálatot működtetnek, és sokoldalú segítséget nyújtanak a munkavállalási és életvezetési problémák megoldásához. Cím: 1053 Bp., Henszlmann I. u. 9., tel.: 317-4417, 317-8438.

A kézműves munka öröme

Az I. kerületben 1936 óta működik a Budai Szövőműhely. Az alapító, dr. Török Istvánné emlékének is tisztelegnek régi és új munkáik kiállításával: A megnyitó szeptember 3-án 18 órakor lesz a Szent Mihály-kápolnában, a kiállítás szeptember 13-ig tekinthető meg.

Szemét dolog

A XXIII. kerület jegyzője arra hívja fel a figyelmet, hogy ne fizessenek illetéktelenek Soroksár illegális szemétlerakó helyein. Néhány hete megállítják ugyanis a szemetet, hulladékot szállító járműveket a magukat az FKF Rt. munkatársának mondó egyének és csak készpénzfizetés ellenében engedélyezik a szemét lerakását. Hamis igazolványt is használnak, visszaélve a Fővárosi Közterület-fenntartó Rt. nevével.

Terézvárosi térzene

MUNKATÁRSUNKTÓL

Augusztus 23-án Liszt Ferenc szobránál, a VI. kerületi Liszt Ferenc téren ismét megrendezi az immár hagyományos térzenei programot a Terézvárosi Művelődési Közalapítvány. A Vám- és Pénzügyőrség Zenekarának műsora délután négy órakor kezdődik. Vezényel: Vaszlik Kálmán.

Pszichikai és jogi tanácsok a Nők Házában

Az öt éve működő, s hagyományosan n barát szolgáltatásokat nyújtó Nők Há (Budapest XI. ker. Villányi út 11–13 Tel.: 466-6300/119-es mellék) bővíti szolgáltatásait.

Hétfőnként 17–19 óráig Nógrádi Gáborné mentálhigiénés szaktanácsadást, Fábiánné dr. Minya Klára minden kedden 10–13 óráig munkát keresőknek tanácsadást, ugyancsak kedden 15–17 óráig dr. Molnárné dr. Rösner Ágnes jogi tanácsadást tart. Csütörtökönként 16–17 óráig dr. Nemeskéri Gabriella az erőszakot elszenvedőknek ad jogi tanácsokat. A Nők Háza által a segítségre szoruló lányok és asszonyok számára nyújtott szolgáltatásai térítésmentesek.

Szeptember 1-jétől új programot indít a Nők Háza Egyesület: szakembe közreműködésével ad támogatást ah hoz, hogy a nők tudatos testi-lelki fel készültséggel előzhessék meg a kriti kus helyzeteket, vagy lehessenek úrr azokon.

Az **OBI BARKÁCSÁRUHÁZLÁNC** 400 áruházat működtet Európában, 9 áruházat Magyarországon. További eredményes fejlődésünk biztosítása érdekében ***keresünk munkatársakat*** az alábbi munkakörökbe:

- áruházvezető
- áruházvezető-helyettes
- vezető-utánpótlás

Az áruházakat irányító központba:

- áruházak közvetlen irányítóját
- beszerzési koordinátort
- beszerzési asszisztenst
- titkárnő-asszisztenst – németnyelv-tudás feltétel

A többi pozíciónál a németnyelv-tudás előny.

Mi egy gyorsan fejlődő, nagy tapasztalatokkal rendelkező vállalat vagyunk, ahol munkatársaink számára hosszú távú érvényesülési lehetőséget biztosítunk.

Ha Ön kellő elszántsággal, akarattal, kitartással rendelkezik, és szeretne egy ütőképes csapat tagjaként sikerünk részese lenni, jelentkezzen az alábbi címen:

OBI

OBI Sytemzentrale Kft. ***Bartal Andrea***
Tel.: 262-8464/136. 1581 Budapest, Pf. 90

Újr

A Budavári Álta megrendezzük

1998. 10-től

Várunk minden
– azokat, csodálai
– azokat, hogyan

Legy

Így már a gyerm titokzatos, féleln – a segíteni aka

RÓTH Miksa

A lelakatolt Róth-gyűjtemény

Nem tudni, mi minden tűnt el, mert a leltárkönyv is elveszett

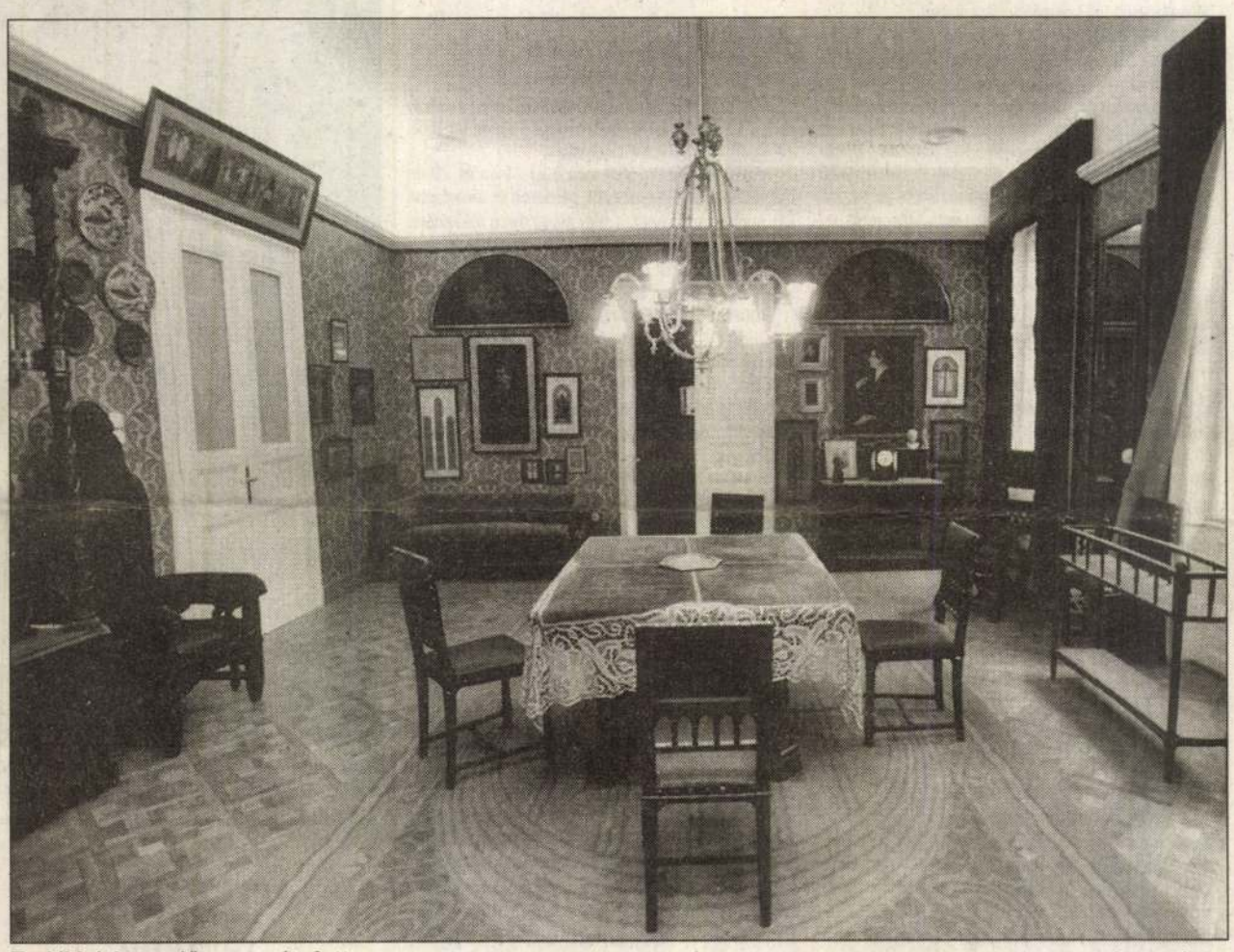

Emlékházi enteriőr – pecsét alatt

VELLEDITS ÉVA FELVÉTELEI

Biztonsági őr nyit ajtót a Nefelejcs utca 26.-ban. Valaha Róth Miksáé, a császári és királyi üvegfestőé volt a ház, és 1994-ben itt nyílt meg a róla elnevezett üvegmúzeum. Aztán 1995 telén váratlanul bezárt. Állítólag eltűnt ekkor néhány dolog a gyűjteményből. A ház azóta is zárva tart. Hogy mi van odabenn, azt most szeretnénk megnézni.

A Róth-gyűjtemény a művész lánya, Lili néni hagyatékából állt össze. Körülbelül ezerkétszáz rajzot, akvarellt foglal magában, valamint hatvan-hetven üvegfestményt és mozaikot. Az anyag megmentését még a rendszerváltás előtt, *Csiha Judit* tanácselnöksége idején határozták el az erzsébetvárosiak. Akkor jött létre az anyag kezelésével megbízott alapítvány, de múzeum még nem, mert közben jött a politikai váltás, és az új vezetők egy időre megfeledkeztek Róth Miksáról. Kicserélődtek az alapítvány kuratóriumának tagjai is. Kurátor lett például *Kibédi Ervin*, a népszerű színész, de képzőművészeti szakember egy sem került be a testületbe.

Aztán 1994-ben, önkormányzati maradvány pénzből végre létrejött a múzeum. Az alapítvány többek közt *Varga Vera* művészettörténészt kérte fel a termek szakszerű berendezésére és a kiállítási anyag összeállítására. Elképzelései azonban nem valósultak meg maradéktalanul – például az erős mintázatú tapétát kifejezetten ellenezte –, de lényeg, hogy a múzeum megnyílt. A mester lakosztályát eredeti tárgyaival, régi fényképek alapján rendezték be. Legnagyobb üvegfestőnk hagyatékának sorsa rendeződött. Egy időre.

A múzeumot azonban nem sokan látogatták. Közben pedig kiadós étkezésekről, külföldi utazásokról gyűltek a számlák. A kuratórium elnök asszonya Róth Miksa ügyét menedzselve járta Európát. Az alapítvány pénze pedig eközben alaposan megfogyatkozott. Csakhamar megint új kuratóriumi elnök jött, aki az igazgatással *Büki Kiss Attila* költőt bízta meg.

Az idő telt, a pénz pedig nemsokára végképp elfogyott, és a múzeum 1995 végén bezárt. Ekkor tűnt el néhány használati tárgy a Róth-relikviák közül, például a mester tintatartója, egy-két XVIII. századi bokály, ám üvegfestmény – úgy tudjuk – egy sem. Ezt azonban nehéz lenne pontosan ellenőrizni, mert a leltárkönyvnek szintén nyoma veszett.

Egy-két évig érintetlenül állt a múzeum, ám közben az önkormányzatnál újabb és újabb tervek születtek arról, mivé is kellene átalakítani. Úgy gondolták, hogy például a földszintre be lehetne szuszakolni a kerületi helytörténeti gyűjteményt, de akár művelődési ház is lehetne ott. Idén április 30-án megszavazták, hogy az intézmény nevét változtassák Róth Miksa Múzeum és Művelődési Házra. Az önkormányzat egyik cége el is kezdte az épület átalakítását. De aztán belátták, hogy mégse lesz ez jó, ezért június 25-én úgy döntöttek, maradjon mégis minden az üvegfestészeté, és a nevet újból, ezúttal Róth Miksa Emlékház és Gyűjteményre módosították. Az ügyek intézésével pedig ideiglenesen megbízták *Újfalusi Gábort*, az Almássy Téri Szabadidő Központ igazgatóját.

A padló púpos és töredezett

> *„Róth egykori műhelyében szervezzenek üvegfestészeti oktatást a képző- és iparművészeti főiskolásoknak."*

Újfalusi Gábor egyelőre leállíttatta az építkezést, mert az önkormányzati céget nem pályázat alapján bízták meg a munkával. Most pályázatot írnak ki. A terv szerint a ház alsó szintjén művészkávézó és kis kulturális iroda létesülne. Az első emeleten, a kiállítási helyiségben csak az újonnan lerakott padlóburkolatot kell kicserélni, mert felpúposodott. A másodikon pedig vendégszobákat alakítanak ki a külföldről érkező Róth-kutatóknak, már persze ha lesznek ilyenek.

Közben az is kiderült, hogy a hajdani alapítvány a kezdetektől jogtalanul működött, ezért most újat szeretnének felállítani, kizárólag szakemberekből. Elnökének felkérik *Varga Verát*, aki viszont csak akkor vállalja a megbízatást, ha a kuratórium valóban irányíthatja a múzeumot, továbbá ha megvalósíthatja régi elképzelését, hogy Róth egykori műhelyében – amely az udvarban található – szervezzenek üvegfestészeti oktatást a képző- és iparművészeti főiskolásoknak és a műegyetemistáknak. Ilyen szakoktatás ugyanis jelenleg nincs Magyarországon.

A múzeumot jelenleg biztonsági őr vigyázza. Bemenni kizárólag az Almássy téri igazgató engedélyével lehet. Az ajtók lepecsételve, a riasztó bekapcsolva. Félbehagyott építkezést találunk a földszinten: törmelék, frissen vakolt falak. Aztán feltörjük az első emeleti ajtó pecsétjét: a kiállítás még megvan. A padló köve csúnyán feljött, púpos és töredezett, de az üvegek szépek. Róth Miksa, az Országház, a Zeneakadémia, a Gresham-palota, a Magyar Nemzeti Bank, a velencei magyar pavilon, a mexikóvárosi nemzeti színház és még sok más középület díszes ablakainak festője mégiscsak a legnagyobb magyar üvegművész volt.

Csordás Lajos

HANGVERSENYEK

MTA ZENETUDOMÁNYI INTÉZET (I., Táncsics M. u. 7.) 24-én 20 órától Dobozy Borbála (csembaló) és Tábori Péter (oboa, oboa d'amore) (Hollandia) hangversenye. Műsoron Händel, Telemann, Bach művei.

MÁTYÁS-TEMPLOM (I., Szentháromság tér 2.) 21-én 20 órától Lehotka Gábor orgonaestje. Műsoron C. Franck, Lehotka, J. S. Bach művei.

PARLAMENT (V., Kossuth tér 5.) 21-én 18 órától a a Magyar Virtuózok Kamarazenekar koncertje. Művészeti vezető és szólista: Szenthelyi Miklós (hegedű), közreműködnek tanítványai. Műsoron Vivaldi, Rossini művei.

SZENT ISTVÁN-BAZILIKA (V., Szent István tér 1.) 24-én 19 órától Marozsi Ferenc orgonaestje. Műsoron Guilmant, Liszt, Kodály, Koloss művei.

TÁRLATOLGATÓ

SUZUKI HÁZ GALÉRIA (XIV., Egressy út 17–21.) Füleki Zsuzsa grafikusművész Lélekjelek című kiállítása(szeptember 7-ig).

ÚJLIPÓTVÁROSI KLUB-GALÉRIA (XIII., Tátra utca 20/B) Lesenyei Mária szobrászművész és Dárday Nikolett üvegtervező művész kiállítása (szeptember 4-ig).

VIGADÓ GALÉRIA (V., Vigadó tér 5.) Bartha László (1908–1998) Kossuth-díjas festőművész kiállítása (szeptember 6-ig).

PÓDIUM

FŐVÁROSI NAGYCIRKUSZ (XIV., Állatkerti út 7.) Az olasz szupercirkusz Embell Riva előadásai: 21-én és 22-én 15 és19 órától, 23-án 10 és 15 órától.

BULI VAN

ALMÁSSY TÉRI SZABADIDŐKÖZPONT (VII., Almássy tér 6.) 23-án 18.30-tól Maskarades – görög táncház. 24-én 18.30-tól Rece-Fice táncház.

ARATÓ DISCO (V., Váci utca 33.) 21-én és 22-én (csütörtök este fél tizenegytől, pénteken és szombaton 21 órától másnap hajnali négy óráig) disco élő zenére, nosztalgiadisco, Arató András, B. Tóth László és Horváth Lacika tradicionális zenepartyja. 21-én a Fresh, 22-én a Bergendy Szalon-, Tánc és Koncertzenekar játszik.

BUDAVÁRI ÖNKORMÁNYZAT MŰVELŐDÉSI HÁZA (I., Bem rkp. 6.) 21-én Téka táncház: 17 órától gyerekeknek, 19 órától felnőtteknek.

EZRES KLUB (XI., Irinyi J. u. 9–11.) 21-én és 22-én 21 órától Richie disco. Péntekenként tombola, szombatonként nosztalgikus pop-rock dance bár az Old's Club diszkósaival.

KAMÉLEON ÉTTEREM-KÁVÉHÁZ-GALÉRIA (III., Kolosy tér 5/6) 21-én 20 órától a teraszon Trumpet Call Jazz Band.

PINCEKLUB (IX., Mátyás u. 7.) 21-én 18 órától Népzenei Klub: Csoóri Sándor és zenekara.

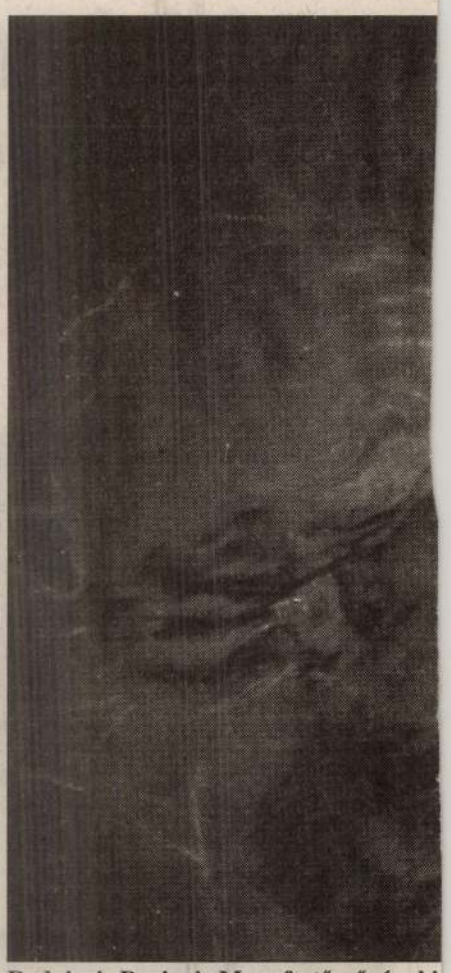

Radojevic Dorivoje Masa festőművész ki a napon egyéb érdekes programok is vár

CIVIL BUDAPEST

Újpalotai napok

A négynapos XV. kerületi ünnepi fesztivál szombaton és vasárnap az újpalotai lakótelep főterén folytatódik. Reggel tíztől este tízig folyamatosan zenés- és gyermekműsorral, vetélkedőkkel, kirakodóvásárral várják a vendégeket. Bemutatkoznak a kerület amatőr együttesei is. Szombat este fél nyolckor Antal Imre-show lesz, majd a latin-amerikai zenét játszó Sunmachine együttes lép fel. Vasárnap este hétkor a Black Riders együttes ír kocsmazenét ad elő, kilenc órakor tűzijátékkal fejeződik be a program.

Főző háztömbök

A hatodik angyalföldi utcabált augusztus 30-án rendezik meg a XIII. kerületi Dagály utcában. A zenés, táncos, sörsátras szórakozás mellett lesz keverékkutya-szépségverseny a Fehér Kereszt Egyesület védnökségével, és megrendezik az első, háztömbök közötti főzőversenyt. A nevezni és főzni vágyó lakóközösségek jelentkezhetnek az Angyalföldi Gyermek- és Ifjúsági Házban, illetve a 349-7761 vagy a 330-5357-es telefonszámon.

Történelem házfalakon

A Belváros-Lipótváros című V. kerületi újság szerkesztősége várja azok jelentkezését, akiknek lakóházuk falán emléktábla örökít meg valamilyen jeles személyiséget, vagy kiemelkedő történelmi eseményt. A tábla szövegét és a ház címét kérik elküldeni a szerkesztőségbe (1055 Bp., Honvéd u. 17/A II. 4.).

Nemzeti Panteon

Jeles személyiségek sírjának, emlékművének felkutatására és helyreállítására hirdet pályázatot a Nemzeti Panteon Alapítvány. Több kategóriában is lehet pályázni: fényképekkel, síremlékek és emlékművek helyreállításának tervével és temetők történetével, neves sírok ismertetésével. Egyéni és csoportos, diák és felnőtt pályamunkák egyaránt benyújthatók augusztus 31-ig. Cím: Nemzeti Panteon Alapítvány, 1840 Bp., Pf. 1. VI., Eötvös u. 10. Telefon/fax: 322-3870, 322-3877.

Segítség mozgássérülteknek

A dr. Kováts István Alapítvány pályázatot hirdet budapesti súlyos mozgáskorlátozott fiatalok támogatására, amely tanulmányok folytatására, közlekedéshez, lakhatási illetve munkavállalási feltételek megteremtéséhez igényelhető. A pályázható összeg nem lehet több a pályázati cél 25 százalékánál, de legfeljebb harmincezer forint. Pályázni a negyvenedik életév betöltéséig lehet. A névvel, címmel, orvosi igazolással és jövedelemnyilatkozattal ellátott pályázatokat augusztus 31-ig lehet beküldeni a következő címre: prof. dr. Kováts István Alapítvány, 1052 Bp., Városház u. 9–11.

Munkaközvetítés, tanácsadás

A Motiváció Alapítvány a fogyatékos emberek társadalomba való beilleszkedését, önálló életvitelük feltételeinek megteremtését segíti a fővárosban. Új, akadálymentesen megközelíthető irodájukban munkaközvetítő és tanácsadó szolgálatot működtetnek, és sokoldalú segítséget nyújtanak a munkavállalási és életvezetési problémák megoldásához. Cím: 1053 Bp., Henszlmann I. u. 9., tel.: 317-4417, 317-8438.

A kézműves munka öröme

Az I. kerületben 1936 óta működik a Budai Szövőműhely. Az alapító, dr. Török Istvánné emlékének is tisztelegnek régi és új munkáik kiállításával: A megnyitó szeptember 3-án 18 órakor lesz a Szent Mihály-kápolnában, a kiállítás szeptember 13-ig tekinthető meg.

Szemét dolog

A XXIII. kerület jegyzője arra hívja fel a figyelmet, hogy ne fizessenek illetéktelenek Soroksár illegális szemétlerakó helyein. Néhány hete megállítják ugyanis a szemetet, hulladékot szállító járműveket a magukat az FKF Rt. munkatársának mondó egyének és csak készpénzfizetés ellenében engedélyezik a szemét lerakását. Hamis igazolványt is használnak, visszaélve a Fővárosi Közterület-fenntartó Rt. nevével.

Terézvárosi térzene

MUNKATÁRSUNKTÓL

Augusztus 23-án Liszt Ferenc szobránál, a VI. kerületi Liszt Ferenc téren ismét megrendezi az immár hagyományos térzenei programot a Terézvárosi Művelődési Közalapítvány. A Vám- és Pénzügyőrség Zenekarának műsora délután négy órakor kezdődik. Vezényel: Vaszlik Kálmán.

Pszichikai és jogi tanácsok a Nők Házában

Az öt éve működő, s hagyományosan nőbarát szolgáltatásokat nyújtó Nők Háza (Budapest XI. ker. Villányi út 11–13. Tel.: 466-6300/119-es mellék) bővíti szolgáltatásait.

Hétfőnként 17–19 óráig Nógrádi Gáborné mentálhigiénés szaktanácsadást, Fábiánné dr. Minya Klára minden kedden 10–13 óráig munkát keresőknek tanácsadást, ugyancsak kedden 15–17 óráig dr. Molnárné dr. Rösner Ágnes jogi tanácsadást tart. Csütörtökönként 16–17 óráig dr. Nemeskéri Gabriella az erőszakot elszenvedőknek ad jogi tanácsokat. A Nők Háza által a segítségre szoruló lányok és asszonyok számára nyújtott szolgáltatásai térítésmentesek.

Szeptember 1-jétől új programot indít a Nők Háza Egyesület: szakember közreműködésével ad támogatást ahhoz, hogy a nők tudatos testi-lelki felkészültséggel előzhessék meg a kritikus helyzeteket, vagy lehessenek úrrá azokon.

Az **OBI BARKÁCSÁRUHÁZLÁNC** 400 áruházat működtet Európában, 9 áruházat Magyarországon. További eredményes fejlődésünk biztosítása érdekében ***keresünk munkatársakat*** az alábbi munkakörökbe:

- áruházvezető
- áruházvezető-helyettes
- vezető-utánpótlás

Az áruházakat irányító központba:

- áruházak közvetlen irányítóját
- beszerzési koordinátort
- beszerzési asszisztenst
- titkárnő-asszisztenst – németnyelv-tudás feltétel

A többi pozíciónál a németnyelv-tudás előny.

Mi egy gyorsan fejlődő, nagy tapasztalatokkal rendelkező vállalat vagyunk, ahol munkatársaink számára hosszú távú érvényesülési lehetőséget biztosítunk.

Ha Ön kellő elszántsággal, akarattal, kitartással rendelkezik, és szeretne egy ütőképes csapat tagjaként sikerünk részese lenni, jelentkezzen az alábbi címen:

OBI

OBI Sytemzentrale Kft. ***Bartal Andrea***
Tel.: 262-8464/136. 1581 Budapest, Pf. 90

Újr

A Budavári Általá
megrendezzük a h

1998. a
10-től 1

Várunk minden seg
– azokat, aki
csodálatos
– azokat, aki
hogyan leh

Legye

Így már a gyermek
titokzatos, félelme
– a segíteni akará

Roth Imre, festő; szül. 1814-ben Kassán, hol atyja kereskedő volt. 1832 nov. 30-án iratkozott be a müncheni képzőművészeti akadémia festészeti osztályára.

Somogyi Miklós: Magyarok a müncheni képzőművészeti akadémián. Művészet. 1912. 178. l.

I. 1968. Roth Imre, 18 éves, szül. Kassán, Magyarországon, atyja kereskedő, festészet, 1832 nov. 30.

Som 178. l.

Róth Imre

festő

Kassáról, 1829-ben

16 éves

Róth Imre, festő, Kassáról, kereskedő fia, 16 éves korában, 1829 nov.-ben iratkozott be a tört. festészet és rajz szakosztályba, melynek 1832 végéig hallgatója volt.

Fleischer Bécs

80-l.

Doszkár János és Ferenc

Háztatarozási, építési és átalakitási
vállalata

Budapest.

Iroda:
IV. Veres Pálné u. 40.
Telefon 117-04

Telep:
IX. Márton u. 3/B.
Telefon József 8-53.

Joó László	szobafestő segé
Juhász Ferenc	asztalos segéd
Juhász László	könyvkötő segé
Käffer Ilona	nőiszabó segéd
Kakasy Tibor	könyvkötő segé
Kanyó Erzsébet	tanuló
Kónya Béla	ezüstműves seg
Kapcsos János	díszműlakatos
Kargel Géza	díszítőfestő tan
Katona János	kőműves tanon
Kelemen Antal	könyvkötő segé
Kemény Béla	műszerész tano
Kemény János	géplakatos segé
Kemény János	géplakatos segé
Kern Antal	szobafestő segé
Kertész László	kőrajzoló segéd
Kibédi Károly	műhimző tanor
Kirsch Erzsi	—
Kiss József	gipszszobrász t
Kiss Pál	ötvös segéd
Klimont Jenő	könyvkötő segé
Klochány Kálmán	géplakatos tano
Koháry Jenő	—
Komáromy Anna	nőiszabó segéd

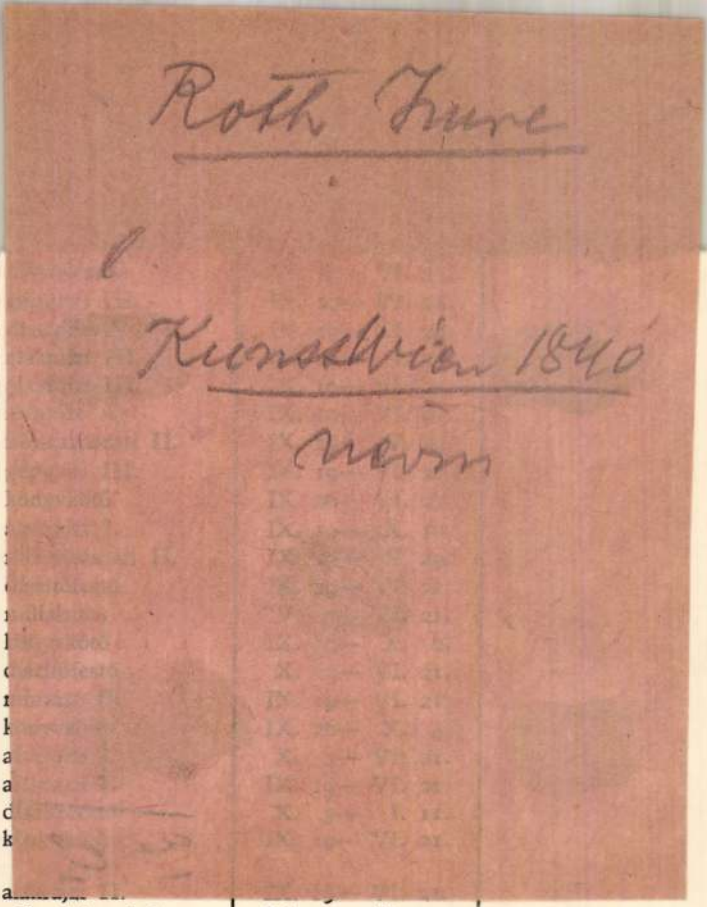

nőiszabászati I.	IX. 19— X. 13.

AZ IPARMŰVÉSZET REMEKEI

Csenkey Éva

ZSOLNAY SZECESSZIÓS KERÁMIÁK

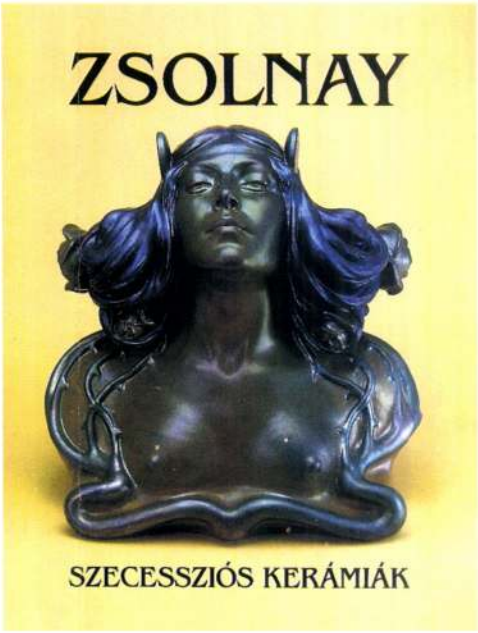

A különleges kivitelű kötet, mely idén különdíjat nyert a Szép Könyv Versenyen, most angol nyelven is megjelenik a külföldi érdeklődők részére. A kötet a világhírű – több világkiállításon nagy sikert aratott, Zsolnay-kerámiák legszebb darabjait mutatja be, a kézműves munkával készült, egyedi kivitelezésű, nemes formájú, fémfényű, máig utánozhatatlan eozinmázas vázákat, kancsókat, tálakat, dísztárgyakat, a nemzetközi műtárgypiacokon egyre keresettebb alkotásokat.

160 oldal, 210 × 280 mm
160 színes és 80 fekete-fehér fotó
vászonkötésben, angolul kb. 2400,– Ft

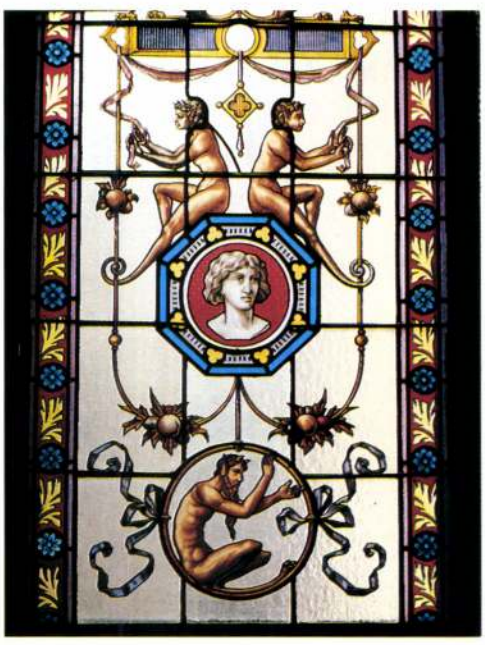

Varga Vera

RÓTH MIKSA, AZ ÜVEGFESTÉSZET MESTERE

Róth Miksát, a historizmus és a szecesszió nagy mesterét a nagyközönség még nem ismeri eléggé, pedig gyakran találkozhat csodaszép üvegfestményeivel az Országház, a Szent István-bazilika, a Magyar Nemzeti Bank, az Országos Levéltár és más ismert középületek ablakain. 1885-től állt fenn üvegfestő- és mozaik-műhelye, melynek legszebb alkotásai a magyar iparművészet remekei. A gazdag, reprezentatív album e művek bemutatására vállalkozik, pontos tárgyleírások kíséretében, a művész életútjának, pályájának ismertetésével.
Meglepetésként egy tárgy fotójának üvegre ragasztható, átvilágítható, színes fóliaképét mellékeljük.

112 oldal, 200 × 280 mm
50 színes és 10 fekete-fehér fotó
vászonkötésben kb. 1900,– Ft

TÖKÉLETES HASONMÁS

KIZÁRÓLAG ELŐFIZETŐKNEK

CODEX GERMANICUS

236 oldal, 92 × 128 mm valódi bőrkötésben, tanulmánykötettel kb. 9000,– Ft

1000 számozott, a vásárló nevével ellátott példányban készül e 16. századi augsburgi kódex-különlegesség hasonmása, melyet neves délnémet mesterek illusztráltak. A közel száz, német nyelvű imádságot tartalmazó pergamenkönyvecskét az aranyozott iniciálék, a nyolc egész oldalas, bibliai jeleneteket felidéző festmény, a virágos, növényeket, angyalokat, madarakat, rovarokat, csigákat ábrázoló keretdíszek és az aranyozott, sarokdíszes, csattal ellátott vörösesbarna bőrkötés teszi maradandó értékké. Magyar és német nyelvű kísérő tanulmánnyal készül. Az érdeklődőknek – kérésükre – részletes dokumentációt (1 hasonmás oldal, pontos leírás, előfizetési feltételek) küldünk.

1993 KÓDEXKÜLÖNLEGESSÉGE

ket kellett tisztázni.

A pontosításokat, valamint a talajvíz-modellezést a Metalloglobus elvégezte, a kilencvennapos határidő lejárta előtt megküldte a felügyelőségnek, amely néhány napja jóváhagyta a kármentesítési tervet. E szerint a telep körül talajcserét kell végrehajtani, a telepen belül pedig a meddőhányót úgynevezett szarkofággal letakarni.

A Metalloglobus vezérigazgatója, *Lakos Ernő* kérdésünkre elmondta, még nem tisztázott, hogy milyen lesz ez a szarkofág, mivel a meddőhányót a talajvíz miatt megfelelően szigetelni kell. A kiviteli tervek a vizsgálatokkal egy[illegible] leg készülnek. Annyi bizonyos, a bontási tervek jóváhagyása után, remélhetőleg napokon belül folytatódhat a munka. A kármentesítés három-négy év alatt elvégezhető, a becslések és a mai ismeretek szerint hozzávetőleg öt és fél milliárd forintos költséggel.

[illegible] *Ferenc,* Budafok-Nagytétény alpolgármestere szerint remélhetőleg a minden érdekelt által támogatott kárelhárítási terv elfogadásával végre felszámolható lesz a kerület és Budapest eme környezeti szégyenfoltja.

A fejleményekről tegnap lapzártánk után tájékoztatta a lakosságot Nagyté[illegible]ényben, a Szellami-házban *Elgelvári Ferenc* környezetvédelmi miniszter, *dr. Kalocsay J. Csaba,* a Metalloglobus vezérigazgató-helyettese, *Szabolcs Attila,* Budafok-Nagytétény polgármestere és *Németh Zsolt* külügyi államtitkár, országgyűlési képviselő.

Viktor Sándor

Új évre megújult a zsinagóga

Buda egyetlen működő zsidó temploma a Frankel Leó utca 49. szám alatti zsinagóga. Ott található a budai hitközség központja. A bérházudvarba szorított templomban tegnap ünnepeltek: elkészültek a belső felújítással – éppen a szeptember 29-én kezdődő zsidó új év előtt.

Önkormányzati támogatásból és a hitközségi tagok adakozásából légbefúvásos fűtést szereltek be, gránitlapokkal burkolták a padlót, a falakat újrafestették, s új mázt kaptak az ajtók, ablakok is. A több mint százéves zsinagógában 1928 óta nem volt belső felújítás (ekkor építették köré a bérházat), csupán 1945-ben, amikor a németek által lóistállónak használt imatermet kellett helyreállítani. Szerencsére a templom jó néhány értéke átvészelte a háborút, például a Róth Miksa tervezte üvegablakok is. A hitközség rabbija, dr. Vidor Pál azonban nem jött vissza a koncentrációs táborból, ahogy a ház jó néhány zsidó családja sem.

Ma körülbelül huszonöt férfi és negyven nő látogatja hetente a templomot, az ünnepeken legalább százötvenen. A mostani felújítással lehetővé vált, hogy a templomot télen is használják, eddig ugyanis olyankor a zsinagógát körülölelő bérház egyik lakásában, a Budai Micve Klubban tartották a szertartásokat.

Cs. L.

A száz év előtti értékeket menti át a templom belső tere FOTÓ: GÁRDI BALÁZS

A fővárosban nincs influenzajárvány

Bár szaporodnak a megbetegedések, különösen a gyermekorvosok számolnak be a szokásosnál több köhögős, náthás, gennyes torok- vagy mandulagyulladásban szenvedő gyerekről, járvány még nincs. A fővárosban csupán október közepén kezdi meg munkáját az influenzafigyelő-szolgálat – tudtuk meg *dr. Ütő Istvántól,* az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat (ÁNTSZ) Fővárosi Intézetének főosztályvezetőjétől.

Ütő főorvos szerint egyelőre nem gyakoribbak a meghűlések és a vírusfertőzések az ilyenkor szokásosnál. A felnőttek általában évente egyszer, a gyerekek kétszer-háromszor is megbetegednek – mondja –, a légutakat, illetve a gyomor- és bélrendszert támadhatja meg valamilyen kórokozó.

A magas lázzal, végtagfájdalommal, elesettségérzettel járó influenza ellen csak november elején kerül ingyenes oltóanyag a háziorvosokhoz. Ezért általában az idősebbeknek, a krónikus betegeknek, illetve az egészségügyi dolgozóknak nem kell térítést fizetniük. Oltóanyag térítés ellenében a patikákban is minden évben kapható, ám mint Ütő főorvos elmondja, a fél évig ható vakcinát novembernél előbb nem is érdemes beadatni.

K. A.

LAPSZÉL

Újpest

A IV. kerület vezetése nem szeretne élni azzal a jogával, hogy önkormányzati bérlakásait akár lakottan is eladja a jövőben. Ugyanakkor erélyesebben lép majd fel az önhibájukból eladósodottakkal szemben – mondta lapunknak *Nagy István* alpolgármester. Mindezt azzal kapcsolatban fejtette ki, hogy októbertől az új jogi szabályozással megszűnik az említett lakásokban élők elővásárlási joga.

Józsefváros

Négyen jelentkeztek a volt Józsefvárosi Színház épületére kiírt pályázatra. A Kálvária téri helyiségcsoportra még a nyáron írt ki tendert a VIII. kerületi önkormányzat. Az ajánlatokat az oktatási bizottság is véleményezi. A színházpályázat holnap a gazdasági bizottság elé kerül.

II. kerület

Hivatalosan is megkapta a II. kerületi polgármesteri hivatal az ISO 9001 minőségbiztosítási tanúsítványt a svájci székhelyű auditáló cégtől. A minőségbiztosítási kézikönyvben meghatározott elvek egyébként már április 15. óta kötelezőek minden hivatali munkatárs számára.

Kapaszkodjon meg!

Egy új Opel Astra kormánykerekébe, hiszen most akár

450 000 forintot is megtakaríthat.*

OPEL BANK

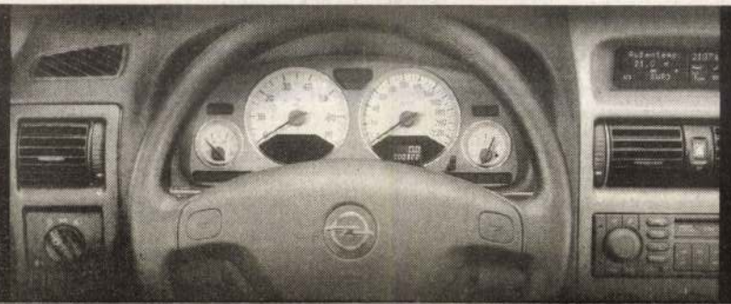

Új Astra finanszírozási akció: 50% előleggel, 2 éves kamat- és kezelésiköltségmentes hitelre. (THM: 0%) Részletek márkakereskedésünkben. Ajánlatunk a készlet erejéig érvényes!

*Modelltől függően 250-450 ezer Ft árelőny.

OPEL

OPEL TOTH 1191 BUDAPEST, Üllői út 194. Tel.: 282-9710, Tel./Fax: 282-3158

können.
Wichtig ist uns, dass Sie technisches Grundverständnis und ver... Verhandlungsroutine mitbringen sowie Kenntnisse im internationalen Warenverkehr aufweisen, vor allem Zoll-, Speditions- und Lieferbestimmungen.
Gute Anwendenkenntnisse im EDV Bereich (MS-Office Produkte), gutes verhandlungsfähiges Englisch und Deutsch sowie Reisebereitschaft setzen wir unbedingt voraus.
Persönlich überzeugen Sie durch Organisationstalent, Selbständigkeit und gute Kommunikationsfähigkeit.
Wenn Sie Freude an einer anspruchsvollen und abwechslungsreichen Tätigkeit haben, dann sollten wir uns kennen lernen.

Ihre aussagekräftigen Bewerbungsunterlagen senden Sie bitte an das
Postfach 331, 1475 Budapest, Kennwort: „Team".

- A közbiztonság javítását szolgáló önkormányzati és civil kezdeményezések
- Ingatlankörkép: mit, hol, mennyiért?
- Parkfenntartás: Zugló az élen
- A Washington-szobor története
- Városvédő dolgozat

Hirdetési ügyekben felvilágosítást ad **Huszár Zsolt** termékmenedzser a 436-4433-as, a 06 (20) 913-5690-es telefonszámon és várjuk megrendeléseiket a 368-9857-es és a 436-4437-es telefaxszámon.

MŰTRÁGYA VÁSÁR!

Friss duplazsákos 34%-os orosz és román ammóniumnitrát és 3×16-os NPK komplex műtrágya kapható!

TRANZIT KER RT.
Debrecen, Jókai u. 1.
Tel: 52/412-660, 414-559
30/9386-478, 20/9382-693
Dánszentmiklós 53/374-112

A Gottsegen György Országos Kardiológiai Intézet (1096 Budapest, Haller u. 29.)

GONDNOKSÁGVEZETŐT KERES.

ELVÁRÁSAINK: legalább középfokú iskolai végzettség, nagy munkabírás, terhelhetőség, magas szintű kommunikációs készség, jó helyzetfelismerő képesség, felhasználói szintű Word szövegszerkesztői és Excel táblázatkezelői ismeret, erkölcsi bizonyítvány.

FELADATAI: fuvarszervezés, gépjármű-üzemeltetés, szállítószolgálat irányítása, külső cégekkel történő kapcsolattartás, szerződések előkészítése, kommunális ügyek szervezése, infrastruktúra biztosítása, területkarbantartás.
Egészségügyben szerzett gyakorlat előnyt jelent.

A fényképpel ellátott önéletrajzot, a végzettséget igazoló bizonyítványok másolatával, a Gottsegen György Országos Kardiológiai Intézet munkaerő- és bérgazdálkodást osztályára kérjük megküldeni.

mt

A Budapest Főváros XIX. Ker. Kispest Önkormányzat Polgármesteri Hivatalának vagyongazdálkodási és hasznosítási irodája (Budapest XIX., Városház tér 18.)
munkatársat keres

VAGYONGAZDÁLKODÁSI ÜGYINTÉZŐI

munkakör betöltésére.

Az ellátandó feladat: a nem lakás céljára szolgáló helyiségekkel kapcsolatos feladatok (helyszíni szemle, bérleti díjakkal kapcsolatos ügyintézés, szerződések előkészítése.
A munkakör a döntést követően azonnal betölthető.

A munkakör betöltésének feltételei:
– büntetlen előélet,
– magyar állampolgárság,
– közgazdasági szakközépiskolai érettségi vagy közgazdasági technikumi végzettség.

A munkakör betöltésénél előnyt jelent a szakterületen eltöltött legalább 2 éves gyakorlat és a helyismeret.

Jelentkezni lehet:
– rövid szakmai önéletrajzzal,
– az iskolai végzettséget tanúsító okirat másolatával,
– 3 hónapnál nem régebbi erkölcsi bizonyítvánnyal

2000. október 30-ig a kispesti polgármesteri hivatal személy- és munkaügyi csoportjánál (1195 Budapest, Városház tér 18. II. em. 83.).

Érdeklődni lehet a vagyongazdálkodási és hasznosítási irodavezetőnél a 347-4521-es telefonszámon. **A javadalmazás a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény alapján történik.** Döntés a jelentkezési határidőt követő 30 napon belül várható.

A WESTEL MOBIL TÁVKÖZLÉSI RT. INFORMATIKAI IGAZGATÓSÁGA

NAGY MUNKABÍRÁSÚ, DINAMIKUS, AMBICIÓZUS

1. MOBILSZOFTVERMÉRNÖK

MUNKATÁRSAT KERES,

MOBIL ADATÁTVITELI ALKALMAZÁSOK (WAP, SMS, GPRS) FEJLESZTÉSÉHEZ.

AZ ALKALMAZÁS FELTÉTELEI:
felsőfokú szakirányú végzettség,
programozói gyakorlat
(Delphi-, Oracle-, SQL-, WWW-, NT- és Unix-környezet).

AZ ELBÍRÁLÁSNÁL ELŐNYT JELENT:
legújabb mobil technológiák fejlesztésében szerzett programozói tapasztalat,
SMS-, WAP-, GPRS-, Unix-rendszer ismerete.

AMIT KÍNÁLUNK:
- A LEGKORSZERŰBB SZÁMÍTÁSTECHNIKAI KÖRNYEZET,
- FIATAL ÉS LELKES CSAPAT,
- ÖNÁLLÓ MUNKAKÖR,
- VONZÓ KOMPENZÁCIÓS CSOMAG.

JELIGE: „MOBILSZOFTVERMÉRNÖK"

2. HÁLÓZATI RENDSZERMÉRNÖK

MUNKATÁRSAT KERES,

INFORMATIKAI HÁLÓZAT ÜZEMELTETÉSÉHEZ, FEJLESZTÉSÉHEZ.

AZ ALKALMAZÁS FELTÉTELEI:
szakirányú egyetemi végzettség,
hálózatos gyakorlat
(IP-, ATM-, Cisco IOS-, FR-, Unix-ismeretek).

AZ ELBÍRÁLÁSNÁL ELŐNYT JELENT:
nagy hálózati rendszerek üzemeltetésében, fejlesztésében szerzett gyakorlat.

AMIT KÍNÁLUNK:
- A LEGKORSZERŰBB SZÁMÍTÁSTECHNIKAI KÖRNYEZET,
- FIATAL ÉS LELKES CSAPAT,
- ÖNÁLLÓ MUNKAKÖR,
- VONZÓ KOMPENZÁCIÓS CSOMAG.

JELIGE: „HÁLÓZATI RENSZERMÉRNÖK"

www.westel.hu

A lehetőleg fényképpel ellátott önéletrajzokat október 9-ig az alábbi címekre várjuk:
1519 Budapest, Pf. 434 vagy e-mail: job@westel900.hu
Kérjük, az önéletrajzon tüntessék fel a jeligét!

Westel
a Kapcsolat

1021

1978. január 24. Kossuth 18,30 KGyné

Esti Magazin

azt hallottam, hogy

– Bevallom nem tudtam ki volt Róth Miksa, amikor a Hazafias Népfront VII. kerületi Székházában megrendezik emlék kiállitását. A lexikonban találtam adatot arról, hogy üveg festményeivel és mozaikjaival a fővárosban sokfelé találkozhatunk. Az Országházban, a Baziliká-ban, a Széchenyi Fürdőben, a Zeneakadémián, az Országos Levéltárban, és a Martinelli téren a Rózsavölgyi Zenemü bolt házának homlokzatán.

Róth Miksa üvegfestő művész

De, hogy ki is volt Róth Miksa? Azt Légrádi Dezsőtől, a VII.kerületi Honismereti Bizottság vezetőjétől tudakolta meg Bánki Ilona.

- A szecessziónak ez a nagy mestere honnan indul?

- Előbb Szepesi család volt. Az édesapja is üveges volt.Az Édesapjánál tanult, már 12-éves korában halánték rajzot készitett a régi Műcsarnokhoz. A szines üvegezéshez.Ennek a kivitelezésével t.i.az ő édesapját bizták meg. Hát az apja királyi elismerésben részesült.
A család hagyománya az volt ő részére, hogy ő is alkosson,erre az olaszországi tanulmányutjai mégjobban ösztönözték és valóban ez a tudás, gyümölcsöződött akkor, amikor itt egy kis mühellyel indult és ebben a kis mühelyben egymás után alkotta a szebbnél szebb üvegfestészetet. Persze nagy tudás kellett hozzá.

- Hol indult meg ez a kis mühely?

- A VIII.kerületi Német utcában, utána átkerült 1910-ben a jelenlegi helyére ,ahol a gyüjteményei vannak, Nefelejcs utc-a 26-ban.

- Hányadik kerületben?

- VII.kerület és igy fedeztük fel mi itt egy évtizede és meg kell mondani, hogy az ember mikor belép a házba, érzi, hogy valami nem ugyanaz, mint valami más házban, mert egy gyönyörü kandalló van a lépcsőházban és más üvegfestmény és mozaik, ami kiderült aztán, hogy a párizsi világ kiállitáson volt. És ott dijat nyert.
Ő 1935-ben szüntette meg az ipari mühelyét.Egyszerü iparos volt,nyilván ez a müvészet mellett és későbbiek során, rendkivül idős volt már , megbizatásokat nem vállalat ,felkérték nagyon sok helyre, nagyon sok levél van arról, hogy szerették volna ha szakértő, vagy közreműködő, de elháritotta magas korára való tekintettel.
1944.junius 14-én halt meg.

- Budapesten?

- Budapesten.Ott a Nefelejcs utcában..

AJÁNLÓ

békefutás

la éri el Budapestet a
ri Chinmoy Világbé-
efutás, amelyet két-
vente rendeznek meg
t kontinens közel száz
rországán keresztül, így
s. Reggel fél nyolckor
keznek majd a békefák-
osba, a Vörösvári út, a
sepel felől, és este hét
k a Vörösmarty téren.
1-es út irányában folyt-
s, melyhez természete-
zhat. Aki többet szeret-
eményről, a 322-2591-
ívhatja.
ommal rendezik meg
budakalászi Omszk-
Amatőr Triatlon Buda-
Hétszázötven méter
ter kerékpározás és öt
r azokra, akik délelőtt
eznek. A szervezők
VIP-váltóversenyt is.
suliban megkezdődött
ezonra való felkészü-
hogy továbbra is vár-
tti, kosárlabdát szere-
ket a XI. kerületben
)-as számon minden-
ak felvilágosítást a

özis tábort szervez
számára a Lidó Sza-
Vöcsök csónakházban
i út 5.) tartandó tábor
port-oktatás, sportjá-
zerepelnek. Érdeklőd-
lefonszámon érdemes.
, vasárnap két gyalog-
venni. Az egyik reggel
ti pályaudvarról indul
ntagh Ottó túravezető
uszonnyolc kilométe-
méter szintkülönbség-
útvonala a következő-
gybörzsöny–Magyar-
gy–Dosnya-nyereg–
ybörzsöny.
Moszkva téren, az óra
ek azok, akik egy
tára vágynak vasár-
n túravezető Budake-
egy, Erzsébet-puszta,
Nagykovácsi térségébe
lődőket. A távolság ti-
leküzdendő szintkü-
zázötven méter.

Ifj. Galambos Péter

Óvakodjunk az áttetsző üvegtől!

Róth Miksa művei Törökbálinton

Szerdán megnyitotta kapuit a századfordulón élt nagy magyar üvegfestő, Róth Miksa szeptember végéig látogatható kiállítása a Törökbálinti Falumúzeumban (Baross Gábor utca–Nyár utca sarok).

„Óvakodjunk az áttetsző üvegtől!" – idézte *Ráday Mihály* a valaha élt legnagyobb magyar üvegfestő, Róth Miksa szavait a Törökbálinti Falumúzeum tárlatnyitóján. 1995 óta, vagyis amikor bezárt a budapesti Nefelejcs utcai Róth Miksa Múzeum, ez az első kiállítás, amelyen megtekinthetőek a mester alkotásai.

A német eredetű családból származó Róth Miksa (1865–1944) már kiskorától apja üvegfestőműhelyében segédeskedett, és húszévesen önálló műhelyt vezetett. Munkái hamar ismertté és keresetté váltak. Alkotásaival elnyerte a párizsi, a torinói, valamint a St. Louis-i világkiállítás aranyérmeit, kitüntették a Ferenc József-, valamint az Olasz Királyi Korona Renddel. Megkapta az Iparművészeti Nagy Arany Államérmet is.

Számos köz- és magánépület díszítésére kapott megrendelést, így többek között az Országház, a Szent István-bazilika, a lipótmezei elmegyógyintézet kápolnája, a Gresham-palota, az Országos Levéltár, a Magyar Nemzeti Bank, a Zeneakadémia, valamint a debreceni és a pécsi tudományegyetem aulája, a kassai dóm, a gyulafehérvári székesegyház díszítései dicsérik a mester keze munkáját. Világhírét a mexikóvárosi nemzeti színház és a holland királyi palota részleti is öregbítik.

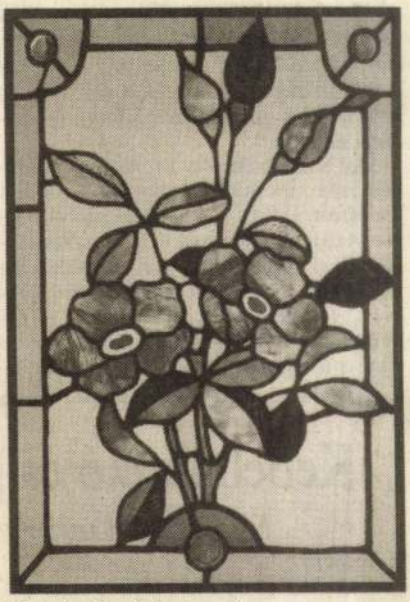

Vadrózsás virágpannó

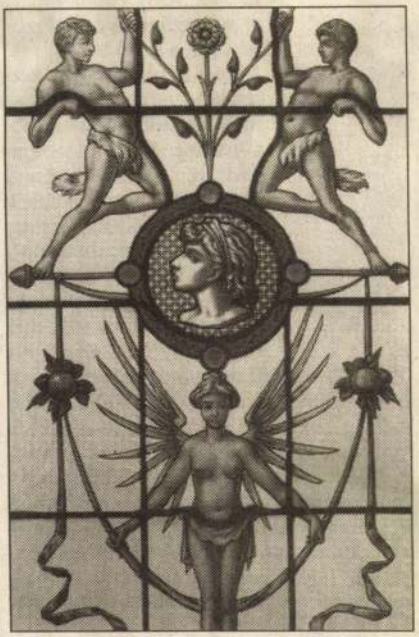

Ablak az Országház egyik folyosójáról

Róth Miksa nem pusztán épületdíszítő munkája miatt volt jelentős alakja a századfordulónak, hiszen művészi igényű alkotásai a korszak nagy stílusirányzatait, a historizmust, az art decót és a szecessziót híven tükrözik.

Liliom, írisz, rózsa, egy hószín hattyú a tóparton, varázslatos nimfa a ligetben – ilyen és ezekhez hasonló, a természet szépségét idéző motívumokkal díszítette Róth Miksa Budapest megannyi épületét. A város eldugottabb zugaiban, lépcső- és liftházakban, régi úri családok télikertjeinek ablakaiban ma is rábukkanhatunk egy-egy színes üvegére.

Gazdag életműve állandó múzeum után kiált, de mivel ilyen a mai napig nincs, igazi élmény a Törökbálinti Falumúzeum ideiglenes kiállítása, mely minden hétvégén délutánonként látogatható.

H. A. P.

tek tanúsága szerint lombos, fás sétahelyek voltak a régi temetők. Hunfalvy János is a kirándulóhelyek közé sorolta 1859-ben megjelent „történelmi és helyirati szövegében": „Azelőtt a váczi töltés mellett s a város északi végén terülő régi temetőt is szívesen keresték föl, nemcsak azok, akiket elhunyt kedveseik emléke oda vonzott, hanem mindenki, kik a berek hűs árnyékában, a sírokat ékesítő virágágyak, emlékkövek, hegyes oszlopok és gúlák között sétálni és mélázni akartak."

Vay Sándor Sarolta D' Artignan álnéven adta ki könyvét a magyar társasélet szokásairól. Régi májusokról szólva leírja a váci temetőben tartott lakomákat a ledöntött sírkövek körül, melyek asztalként szolgáltak, erre rakták a sódart és a palackot. „Ha jóllaktak, nagyot aludtak az ölnyi magas fűben és mikor kigyulladtak a vám-sorompó lámpásai, jóllakva, de bi-

Béla utca 6. számú ház helyén) Széchenyi István zsenialitásának köszönhető. Miközben vívta harcát a Lánchídért, a Nemzeti Színházért, a Tudományos Akadémiáért, megfogant benne egy pesti gőzmalom létesítésének a gondolata. 1837-ben közli Pest vármegyével, a Tekintetes Karokkal és Rendekkel, hogy részvényes társasággal gőzmalmot szándékozik állítani. „Spedig nem azért, hogy »egy gőzmalmunk« legyen, hanem hogy ez mintául szolgálván, lassanként mindenütt állíttassanak fel gőzmalmok, s hazánk gabona helyett végképp liszttel űzze kereskedését; miáltal nemcsak mezei gazdáink nyernének tetemesen, de a szegényebb sorsúnak is kőszénásás, molnárság, a lisztet felfogó dongák készítése sat. által új keresetkör nyittatnék." Lenyűgöző az a szakértelem és mindenre kiterjedő figyelem, melyről Hunter angol gépgyárosnak írott levele tanúskodik. A legelső

és Gepgyar Tars. tődében öntőm Svájcból jött Gai megvetette alapjá

Malomépí

Széchenyi terve, S telt lisztkivitellé vál ból – mint Hunterné malmot állítunk fel, ö mot, és ismét egyet, ebben a városrészbei későbbi Nyugati tér k dődött el a nagyhírű n fejlődése. A svájci szá macher Henrik a Tükö építette fel első gőzm en malom- és bankkö a környék telkei irán spekuláció, versenyfu malomépítők között.

Kebelmankó és papagájtorreádor

Salvador Dalí grafikái Szentendrén

Emlékeznek gyerekkori rajzolgatásainkra? A tulipánnak szeme volt, az égen piros szívek úszkáltak, az utcabeli kéményseprőnek nyakig ért a lába. Aztán megmondták, hogy a növény nem ember, a szív máshol dobog, a derék kéményseprő bácsit pedig illetlenség kicsúfolni.

És lassan ugyanolyan morc felnőttekké váltunk, mint felvilágosítóink. A mi hüledezésünkre apellálnak az olyan emberek, mint amilyen Salvador Dalí is volt, aki a párizsi utcán tarajos sült sétáltatott, és mindig azon törte a fejét, miképpen pukkaszsza a hozzánk hasonló fafejeket. A rendhagyó gesztusokból azonban könnyen kánon lesz. Dalí is kesergett később: hiába eszel ki újabb csínytevéseket, az embereket már semmivel sem lehet megbotránkoztatni. Hát persze: ha a festőfejedelem csinálja, akkor az biztosan nagyszerű dolog... Most, a szentendrei Erdész Galériában rendezett tárlaton is sokan nyilván azért tátják majd áhítatosan a szájukat a grafikái előtt, mert azokat a mester vetette papírra.

Holott egy ilyesfajta tárlat sokkal képzeletdúsabb kirándulásra ad alkalmat. Barangolásra az időben, amikor még volt létjogosultsága a csupaláb kéményseprőnek. A síró tulipán ma is ott lapul a szívünk mélyén, határozott rokonságot mutatva a Dalí-féle rózsával, amely sokszorosa a hozzá rendelt emberfigurának. S ne szégyelljünk fantáziálni a nemiségről sem, ahogyan ő sem restellte női mellnek látni a narancsot, vagy jól megtermett férfiszerszámot növeszteni a fügéből, nem beszélve az asszonyról, akinek hatalmas kebleit mankó támasztja.

A százhetven Dalí-grafikát a festő barátjának, a most nyolcvannyolc esztendős *Pierre Argillet*-nak művészettörténész lánya, *Christine* hozta el Szentendrére. Párizs melletti kastélyukban az apa annak idején múzeumot rendezett be a szürrealistáknak, és ő lett Dalí sokszorosított rézkarcainak kiadója, amikor a művésznek már-már fölkopott az álla. Az 1960–69 közötti nyomatok láthatók most a Bercsényi utcában, az 1934-es híres szürrealizmus-bibliához készült illusztrációk pedig pár lépéssel odébb, a Fő téren.

Jó lehetőség, hogy ráébredjünk, nem a művész, nem a képek, hanem az emberi képzelet szürreális. Csak le kell pattintanunk róla a tiltó zárakat, amelyek nem engedik, hogy kolbásztestekkel, narancsmellekkel, papagájtorreádorokkal népesítsük be a hétköznapokat.

Rados Virág

Talán a nyár az ok ennyire nehéz az éle vendéglősök körteto nak a fejünkhöz, oly tortát, amilyet mi so kóstoltunk, másutt mást érik a megdöl mények. A Zoltán u na vendéglőbe cs mennyiségű andaxin bemenni, három pi gadja a vendéget, hárman háttal. Bo konyha, botrány a k lás, de miért ne lenne kor a látogatónak n höngeni sincs lehe mert ők a borravalót tóan beszámítják a sz

Semmire sem vág ilyen élmény után az mint valami csöndes nyugalmas helyre, e vesre, kedélyes főét ekkor az utcán egy szórólapot fúj elénk szellő. Angol nyelvű bít az ínyencek szig természet és a ro érintetlen vidékére. J zik, még ha a folyt Budapest ezeréves ta lyezik is el azt a tündé tet, és az is kiderül,

Tavasszal nyit a Róth-gyűjtemény?

MUNKATÁRSUNKTÓL

Róth Miksa (1865–1944) császári és királyi üvegfestő és mozaikműves, a historizmus és a szecesszió legnagyobb hazai üvegművésze 1885-ben nyitotta meg műhelyét Budapesten. Itt készültek többek közt az Országház, a Szent István-bazilika, a Széchenyi fürdő, a Gresham-palota, az Országos Levéltár, a Zeneakadémia díszes ablaküvegei. Csodálatos művei megtalálhatók szerte az országban és a régi Magyarország nagy városaiban, a pécsi egyetem aulájában, az egri és a gyulafehérvári székesegyházban, a kassai dómban, a kolozsvári takarékpénztárban, a marosvásárhelyi közművelődési palotában vagy a szabadkai városházán. Külföldön például a holland királyi palotában és a mexikói nemzeti színházban láthatóak üvegfestményei. Budapesti lakóházában 1994-ben nyílt múzeum hagyatékából, de ez 1995 végén bezárt. A gyűjtemény körülbelül ezerkétszáz rajzot, akvarellt, valamint hatvan-hetven üvegfestményt és mozaikot tartalmaz.

Májusban talán kinyithat a Róth Miksa Emlékház és Gyűjtemény a VII., Nefelejcs utca 26.-ban, Róth Miksa császári és királyi üvegfestő egykori házában. A gyűjtemény állapotáról tavaly augusztusban már beszámoltunk. Az elveszettnek hitt tárgyak azóta megkerültek, de az eltűnt leltárkönyvet – úgy tudjuk – ma sem találják. Az akkori önkormányzat *Újfalusi Gábort,* az Almássy Téri Szabadidőközpont igazgatóját bízta meg az ügyek rendezésével, aki leállíttatta a bezárt épületben folyó átalakítást, mert a munkát végző cég nem pályázat útján nyerte el megbízatását. Ezek után pályázat kiírására azonban nem került sor, mert a képviselő-testület által erre megszavazott harmincnyolcmillió nem állt rendelkezésre. A munka még mindig szünetel, de Újfalusi Gábor szerint remény van a gyors befejezésre.

Közben a kerületben hatalomváltás történt, új polgármestert választottak. A régit, *Bakonyi Karolát* pedig az új testület kinevezte az emlékház megbízott igazgatójává, akinek eredeti foglalkozása egyébként népművelő–könyvtáros. Ugyanakkor váltás történt a Róth-hagyaték szellemi gondozásával megbízott alapítvány élén is. A kuratórium két hónappal korábban kinevezett elnöke, *Varga Vera* lemondott, s a képviselő-testület *P. Szűcs Julianna* művészettörténészt választotta helyére.

A további menetrend szerint pályázatot fognak kiírni az igazgatói posztra, s mire ennek a nyertese meglesz, addigra befejeződhet a félbemaradt átalakítás is, a ház pedig talán már májusban megnyílhat. P. Szűcs Julianna elképzelései szerint a Róth-ház a magyar üvegművészet centrumaként működhet: az emeleten maradnak változatlanul az emlékszobák, a földszinti termekben a kortárs üvegművészek rendezhetnének kiállításokat, a teraszon pedig kávézó létesülhetne.

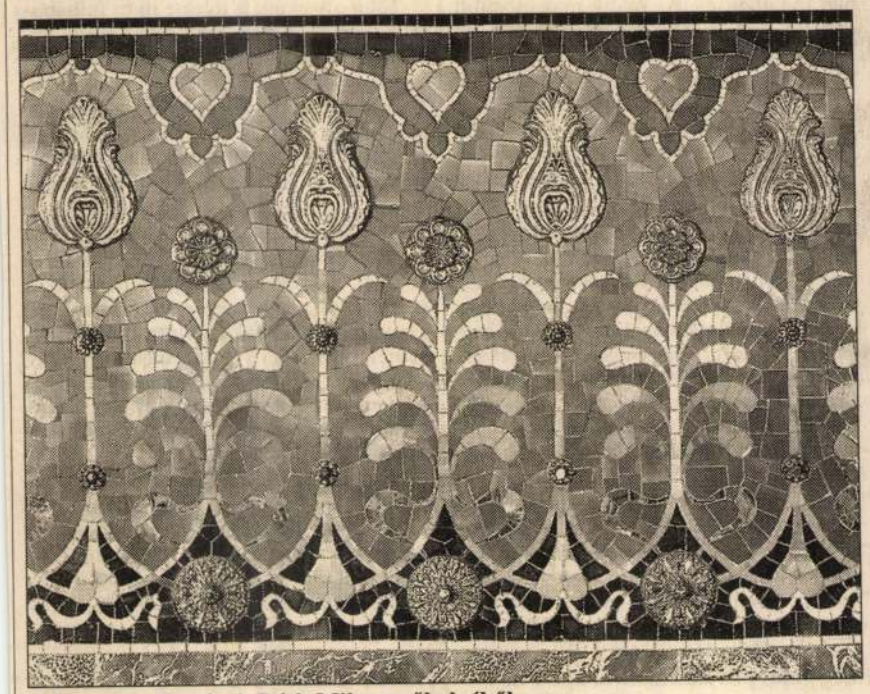

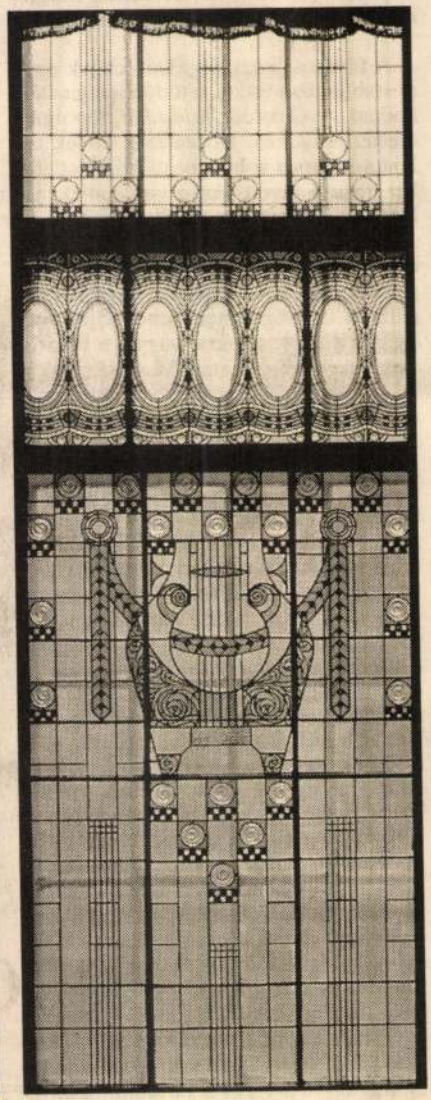

Jellegzetes alkotások Róth Miksa műhelyéből

rűsítésén, vagyis a város újraélesztésén dolgozom – foglalta össze ars poeticáját Nagy Béla.

huszonöt éven belül négyfelé: Budára, Észak-Pestre, Dél-Pestre és a kertvárosi részre szabdalhatja a fővárost.

Mucska Péter

A főváros elégedett a cégeivel

Nagyobb díjemelés nem lesz, magánítás elképzelhető

A Városháza általában elégedett a fővárosi közszolgáltató cégek tavalyi tevékenységével. A társaságok anyagi helyzete stabil, csak a BKV küzd komolyabb hiánnyal. A tömegközlekedési tarifákat leszámítva a főváros már nem tervez nagyarányú díjemeléseket, szóba került viszont a hulladékszállítás és a távhőellátás magánosítása.

A fővárosi közszolgáltató cégek egyre stabilabban és kifizetődőbben gazdálkodnak – vélekedik *Vajda Pál*, főpolgármester-helyettes. Hozzátette: ennek tulajdoníthatóan a budapesti közfeladatokat hosszú távon biztosítani tudják, jelentős fennakadás tavaly sem volt.

A közszolgáltató cégek nagy része költségvetési alkupozícióval bír – jegyezte meg. Ez azt jelenti, hogy a szolgáltatás költségeit nem lehet teljes egészében a fogyasztókra, vagyis a fővárosiakra terhelni, hanem a Városházának is be kell szállnia. Négy ilyen feladat marad mára: a tömegközlekedés, a köztisztaság, az útfenntartás és a zöldfelületek, parkok karbantartása. A főpolgármester-helyettes azt mondja: a többi cég olyan olajozottan működik, hogy a Városháza akár szabadságra is mehetne. Szerinte az utóbbi tíz évben sikerült megszüntetni e társaságok és a fővárosi önkormányzat függőségi viszonyát. Ezen a téren már nem a politikai döntések, hanem a gazdaságossági szempontok érvényesülnek.

A főpolgármester-helyettes úgy véli: a fővárosi cégek közül csak a Budapesti Közlekedési (BKV) Rt. van gondban. A bevételeknek alig negyven százaléka adódik a jegyek és a bérletek árából. Vajda sérelmezi, hogy az állam kivonult a tömegközlekedés támogatásából. Ez évre a Városháza a cég hétmilliárdos hiányával kalkulál. Ez még kezelhető a társaság több mint százhetvenötmilliárdos vagyonához képest, szó sincs a fővárosi ellenzék által gyakorta hangoztatott csődveszélyről. A főpolgármester-helyettes úgy gondolja: a BKV hiányát egyharmad részben a városnak, kétharmad részben az államnak kell segítenie lefaragni. A főváros a járműpótlásba is besegít, ez évre, erre a célra tizenkétmilliárdot tettek félre. Megjegyezte, hogy a cég anyagi gondjai az utasokat nem érintették, az összes utazásból a közösségi közlekedés részesedése több mint hatvan százalék, amely igen jó arány.

A főváros más, közfeladatot ellátó cégei stabilan működnek – állítja a főpolgármester-helyettes. Bár mindegyik vállalatnak vannak sajátos gondjai, ezek nem a működésben jelentkeznek. Példaként említette a Fővárosi Közterületfenntartó (FKF) Rt.-t, amely a feladatát ugyan teljesíti, de a környezetvédelmi beruházásokat a főváros segítsége nélkül egymaga nem képes megvalósítani. A szolgáltatás díját pedig nem lehet oly mértékben megemelni, hogy abból a fejlesztések egészét fedezzék. Hasonló helyzetben van a Fővárosi Csatornázási Művek (FCSM) Rt. is.

A közműcégek egyébként a tavalyi évet általában csekély mértékű nyereséggel zárták, pontos, mérlegszerű adatok azonban még nem állnak rendelkezésre, hiszen a mérlegeket csak áprilisban fogadják el. Az eddig magánosított cégek – a Fővárosi Gázművek Rt., az FCSM Rt. és a Fővárosi Vízművek Rt. – tisztes tőkemegtérüléssel zárták 1998-at.

Vajda Pál hangsúlyozta: ezentúl nem várhatók nagyobb mértékű díjemelések, legfeljebb a tömegközlekedési tarifák nőhetnek majd 2004-ig, amikorra a BKV bevételeinek felét már a jegyekből és a bérletekből kellene fedezni. A Városházán foglalkoznak további közműcégek privatizációjával, az eddigi tapasztalatok szerint ugyanis a magántőke jót tesz a szolgáltatásoknak. A fővárosnak az eddig magánosított cégeknél mindenhol többségi tulajdona van, a magántőkét pedig szerződéses garanciákkal tartják kordában. A Városháza a tervek szerint privatizálná az FKF Rt. hulladékellátó feladatát, a főpolgármester-helyettes szerint a cég állapota már alkalmas erre. Az ugyancsak az FKF Rt.-re tartozó köztisztasági és az útkarbantartási funkció magánosítása – Vajda szerint – nemkívánatos monopolhelyzetet vonna maga után. A Fővárosi Távhőszolgáltató (Főtáv) Rt. viszont még nincs privatizálható állapotban.

Schmidt Gábor

tak) többnyire megvették ezeket a lakásokat, majd igyekeznek lehetőség szerint túladni rajtuk: itt sok a lakáscsere, viszonylag nagy a mobilitás. Aki elmegy, minőségileg kedvezőbb körülmények közé kerül, és a problémák folyamatosan újratermelődnek.

A Kelenföldi, Lágymányosi lakótelep a hatvanas évek végén, hetvenes évek elején épült. Jellegzetes gondjai az újpalotai vagy a lőrinci lakótelepéhez hasonlíthatóak: egyre inkább az elöregedés jelei uralják. Sok a nyugdíjas, kevés a gyerek. A lakások értéke stagnál, csekély a mobilitás, nehéz innen kitörni. Az itt lakóknak jövedelmükből egyre nehezebb fenntartani a lakást, a kényszerszolgáltatásként „élvezett", szabályozhatatlan

Túlszár

Sokan nem értik, miért kell fizetniük a Főtávnak a fűtetlen közös helyiségekért is. Lapunk egyik olvasója, a József Attila lakótelep egyik házának műszaki felelőse azt állítja, hogy amióta a háztartások számlájához csapták e helyiségek díját, havonta fizetnek annyit, mint korábban évente. A Főtáv illetékesse szerint a nagyobb számlákért a túlzott fogyasztást és a tavaly februári energiaár-emelést lehet okolni.

Több olvasónk is jelezte már: felháborítja őket a Főtávnak az a két évvel ezelőtti intézkedése, hogy a közös helyiségek fűtését a háztartásokon vasalják be, tíz százalékkal megnyomva a lakások számláját. Legutóbb a József Attila lakótelep Dési Huber utca 30. házának lakóbizottsági műszaki felelőse, *Fekete István* kereste meg a *Népszabadságot* ezzel a panasszal. Fekete elmondta: korábban, amikor a közös helyiségek fűtési díját a közös költségből fizették, a számla évi negyvenezer forintra rúgott, az ominózus intézkedés óta havonta fizetnek ugyanennyit. Ráadásul a Főtáv szakemberei 1997 decemberében hivatalosan is tudomásul vették, hogy a pincehelyiségekben nincs fűtés, a csöveket a lakók lehegesztették.

A műszaki felelős szerint a Főtáv mindent egybevetve legalább harmincöt százalékkal többet számol a főváros kétszáznegyvenezer távfűtött háztartásának, mint amennyi a szolgáltatásáért valójában járna neki. Fekete úgy látja – és ebben sincs egyedül –, hogy a teljes díj huszonöt százalékát kitevő alapdíjat jogtalanul vasalja be a cég; ki hallott már olyat, hogy valaki megvesz egy villa-

„A legspirituálisabb művészet"

Üvegfestészeti kamarakiállítás, tanulságokkal

MEZEI OTTÓ

Sztehló Lili és Fuchs Hajnalka üvegfestményei

Emlékezünk még a közelmúlt széles hullámokat vető szecessziós reneszánszára, amely század eleji színes üvegablakfestészetünket is (újra) ismertté, népszerűvé tette. Eközben azonban mintha elfelejtődött volna, hogy ez a művészet eredendően, mi több: még e század számos kiemelkedő jelentőségű megnyilvánulásaiban is szakrális (egyházi) rendeltetésű, vagy ahogyan néhány évtizede egyik neves francia művelője fogalmazott, a színes üvegablakfestészet „a legspirituálisabb művészet".

Általában, merev kategorizálással az iparművészet, a tisztán „dekoratív" funkciójú alkalmazott művészetek körébe szokás sorolni az üvegművészetnek ezt az építészettel szorosan összefüggő különleges ágát. A derék *Lyka Károly* a század első éveiben kereken kijelenti, hogy „az üvegfestménynél csakis szőnyeg- és mozaikszerű hatásokra szabad törekedni". Ezzel szemben — lépjünk csak vissza egy nagyot az időben — a Horthy-korszak jeles üvegművészével, nemzetközileg is elismert műhelyt működtető *Johann Hugó*val 1936-ban készített riportját következőképpen kezdi az újságíró: „A (bajorországi) tegernseei Gotzbert apát X. század végéről kelt (valójában egy Werner nevű szerzetes 100 évvel későbbre datált — M. O.) híres levele jut eszünkbe, aki rajongva számol be, hogyan sütött át az aranyló nap legeslegelőször színes üvegdarabokból összerótt ólmos ablakán. Mintha maga a Fény érkezett volna meg a szűk és zegzugos középkori házba, a glória, amelyet ez a félhomályos kor a szentek feje köré szeretett képzelni."

A századvég és a századforduló legjelentősebb műhelymestere, *Róth Miksa* visszaemlékezéseiben (1942) az üvegfestészetileg — mai szemmel tekintve — mélypontra zuhant kor, a XIX. század neves történészét, Hippolyte Taine-t idézi („mintha aranyhímes fátyolon át az Istenség fénytengere sugároznék be a dómok komor sötétjébe"), kiegészítve azzal a megjegyzéssel, hogy „az üvegfestményeken beömlő világosság maga a megszínesített napfény, a tűzben nemesedett szín válik napfénnyé".

Jelen század második felére ugyanis sorsdöntően megváltozott az üvegablakfestészet korábban nagyra tartott múltja egyes szakaszainak (kései gótika, reneszánsz, barokk, XIX. század) művészeti értékelése. A fordulópontot — meglehetősen ismert tény — a közép-európai szecesszió, az angol *Modern Style*, a francia üvegfestészetet egy ideig nem érintő gau-

Johann Hugó: Madaras lány, (kabinet kép)

guini *cloisonnisme*, majd a hatását átfogóan ugyancsak később, már a második világháború után érvényesítő absztrakció (nonfiguráció) színrelépése jelentette. (A strasbourgi *Aubette* mulató Theo van Doesburg felkérésére Sophie Taeuber-Arp által 1926-ban tervezett színes absztrakt üvegablakát az épület tulajdonosa még barbár módon megsemmisítette.)

Amit ezeknek a különböző „stílusú" kezdeményezéseknek mindenképpen tisztázniuk sikerült, abban a megállapításban foglalható össze, hogy az üvegablakfestészet lényege „az a színes, színitatta miliő, amit egy áttetsző fal hoz létre az épület gazdaságosan megoldott belső terében". Vagy bővebben fogalmazva: „Az üvegfal csak akkor tölti be rendeltetését, ha a színes miliő, amelynek üresség-ét megtölti, és a kő tömegei közötti titkos egyezség révén sikerül létrehoznia azt a poézist, amely egyesegyedül képes spirituális benyomást kelteni." (Marcel Aubert — André Chastel — Louis Grodecki etc.: Le vitrail français, Paris, 1958.) Mindkét megállapításban, kimondatlanul, az is benne foglaltatik, hogy mikor is lehet az üvegablakfestészet egyszerűen „dekoratív", vagy az építészettel egyenrangú hatású művészi, érzelmi szerepet betöltő funkciójáról beszélni.

Érdemes ezek után a magyar (egyházi) üvegablakfestészet 1920—1945 közötti alakulására is egy futólagos pillantást vetni. Már csak azért is, mivel ebben az időszakban (is) a magyar üvegablaktervezők és -kivitelezők ismételten nemzetközi elismerést arattak. Fontosabb szerepléseik időrendben: 1930, monzai Iparművészeti Kiállítás: *Árkayné Sztehló Lili* — Johann Hugó és *Majoros Károly* — Grand Prix a győr-gyárvárosi templom (azóta elpusztult) üvegfestményeiért („a hátulról mesterségesen megvilágított nagy templomi üvegfestmények a kiállítás legmonumentálisabb darabjai voltak és mindenütt másutt [ti. két teremben voltak beépítve] nagy méretükkel is verték volna a kiállítást"); 1933, milánói Triennálé: Sztehló Lili — Grand Prix a Szent Erzsébet ábrázolásért; Sztehlo Lili a kitüntetettje az 1936-os és 1940-es milánói Triennálénak is (előbbin a *Négy évszak* című allegorikus ábrázolásért); 1937, párizsi Világkiállítás: Sztehló Lili — Grand Prix a városmajori templom szentélyablakaiért, kivitelezte: *Palka József*, 1940, milánói Triennálé: *Kontulyné Fuchs Hajnalka* — ezüst érem.

A párizsi Világkiállítás événél és magánál a kiállításnál ugyancsak érdemes egy kissé megállapodni. A kiállítás pontifikális pavilonjában a franciák a párizsi Notre-Dame hajójába szánt, 12 művész által készített színes ablakokat mutatták be, amelyek stiláris egybevetése a városmajoriéval nem minden tanulság nélkül való. A kiállítás különben a francia színes üvegablakfestészet valóbani megújulásának kezdetét is előrejelezte (1937: nemzetközi kongresszus Párizsban, 1938/39: kiállítás a párizsi Iparművészeti Múzeumban, 1939-ben a Petit Palaisben), amelynek gyümölcsei majd a háború utáni időszakban érnek be. Az 1937-es nemzetközi kongresszuson a 12 művész egyike, L. Couturier atya hozzászólásában, akár a tárgyalt korszakra is érvényesíthetően, a színes üvegablaktól azt várja el, hogy „a nap fénye ne zavarja meg önmagunk belső fényét".

Háttérismeretként ennyit szükséges volt elmondani a Ráday Galéria kiállításához (Johann Hugó és művésztársai), hogy

Nagy Sándor munkája

a bemutatott üvegfestményterveket, -vázlatokat, -kartonokat és az egyetlen valódi üvegmunkát, Johann Hugó kabinetképét (*Madaras lány*, fotóját közli a művész 1939-es Műterem-beli kiállításának katalógusa) *történetileg* értékelni tudjuk. (Az ablak elé függeszthető kabinetkép akadémikus megoldása: „a színes üvegdarabokat mozaikszerűen fűzték össze néhány ólomhuzalokkal, [...] az egyes üvegdarabokat a kontúrok ráfestése után egy világosszürke tónussal bevonták, az árnyékolást egy sötétebb szürkével ráfestették, a fényeket pedig egy tűvel és hegyesre faragott lúdtollal a szürke lokáltónusokból kikaparták" — Róth Miksa.) A művész az akadémikus megoldásnál szabadabban, nagyvonalúbban, erőteljesen a foltokra építve járt el.

A diplomás gyógyszerészből (üvegablak)festővé avanzsált pécsi Johann Hugót, aki rövid weimari Bauhaus-stúdiumai után a berlini akadémia falfestészeti és színpadképtervezői osztályán tanult a (volt) Novembergruppe-tag *César Klein*-nél, biztos kézzel megoldott művek képviselik. Látható volt néhány lap a pécsi Művészkör vezető egyéniségétől, a két háború közének legkiválóbb hazai Bauhaus-építészétől, Molnár Farkastól, és az intézetet később is fel-felkereső Stefán Henriktől is. Johann Hugó üvegablakkartonjai közül néhány működési terepének is számító szülővárosához kapcsolódik: a belvárosi plébániatemplom (török időkben: Gázi Khaszim pasa dzsámija) rajzát feltételezett XVI. századi állapotához idomítja, meglehetős szabadsággal. (Érdemes összevetni őket Gosztonyi Gyulának a templom történetét feldolgozó kötetében közölt négy fényképpel.) A templom harmincas évek végi átépítése idején készíthette a rajzokat Johann Hugó.

A vázlatok, tervek alapján (is) meglehetősen egyértelmű, hogy a századforduló s a harmincas évek és a későbbiek üvegfestészeti (stiláris) szemléletét egy világ választja el egymástól. *Nagy Sándor* vagy a *Székely Bertalan* tanítvány *Unghváry Sándor* rajzos aprólékosságával szemben Sztehló Lili, aki *Vaszary János* növendékeként végzett a főiskolán, Párizsban egy teljes évet töltött, s 1925-ben az UME egyik alapítója volt, témáit, kompozícióit előzetesen kizárólag színekben, geometrizált színfoltokban képzelte el magának. Mindenképpen felfedezésszámba mehetnek Kontulyné Fuchs Hajnalka Szent Ferenc témájú színvázlatai vagy tervei. Mozgalmasságukkal, amely a mozaikszerűen tagolt színes fényt („fényteret"), a figurákat és környezetüket szervesen egybefűzik, akár autonóm grafikai lapoknak is beillenek.

Terevek, vázlatok, kartonok — papírmunkák. Ha mindezek után a tárgyalt időszak színes üvegblakfestészete közelebbről érdekli az olvasót, stilárisan és a belső tér fentebb említett fényhatását tekintve igencsak tanulságos fővárosi „zarándokútra" teszünk szerény javaslatot: Dominikánus templom, történeti („archaizáló") stílus (*Róth Miksa*): lipótmezei Országos Pszichiátriai és Neurológiai Intézet kápolnája, preraffaelita *Bűnbeesés* és *Utolsó ítélet*, síkra redukált tárgyi és figurális szimbólumok (Nagy Sándor Róth Miksával közösen); városmajori Jézus Szíve plébániatemplom, a szentély 1976-ban helyreállított üvegablakai (Sztehló Lili); Mártírok úti Országúti Szent István vértanú templom hajó- és különösen zenekarzati ablakai (Kontulyné Fuchs Hajnalka); Tövis utcai Kapisztrán Szent János ferences templom, mennyezeti (!) ablaksor (Fuchs Hajnalka); remetekertvárosi Szentlélek templom (Sztehló Lili és Unghváry Sándor).

közvetlenül a Szentszékhez tartozik) közös provinciát alkosson, és a papnevelésről és a lelkipásztori gyakorlatról is önállóan gondoskodhasson?

– Nem adtuk fel a reményt, hogy valamikor a négy erdélyi egyházmegye egy tartományt fog alkotni. A négy magyar erdélyi egyházmegye – függetlenül attól, hogy melyik egyháztartományhoz tartozott vagy tartozik – mindig egyöntetű lelkipásztori gyakorlatot folytatott. 1955-től mind a négy egyházmegye papnövendékei a gyulafehérvári közös szemináriumban és főiskolán készülnek a papságra. A közös lelkipásztori gyakorlatot, történelmet, nyelvet és műveltséget nem zavarják az egyháztartományi határok.

– Erdélyben járva azt tapasztalja az ember, hogy nemzeti-nemzetiségi hovatartozásukat gyakran a templomokban őrzik az emberek. Nem csak a magyarok, a kis létszámú szász lakosság is. A nyugati típusú kereszténység megvallása – mondhatni tehát – nemzetiségi kérdés is. Kapnak e társadalmi jelentőségű igényhez, hogy tudniillik a történelmi gyökereikhez ragaszkodva gyakorolhassák az emberek vallásukat, fórumot, intézményeket, iskolákat? Miután az önálló magyar egyetem létesítésének ügye meghiúsulni látszik Erdélyben, mint fuldokló a szalmaszálba, úgy kapaszkodott a magyarság az ökumenikus egyetem alapításának gondolatába. Ötletébe?…

– Erdélyben az átlagember nem ortodox, katolikus, református templomról beszél, hanem román, magyar, német templomról. Már ebből is látszik, hogy az erdélyi történelmi egyházak részben azonosulnak a nemzettel. Olykor az a benyomásom, hogy még mindig török időket élünk, amikor a fékedve az állami demokrata kegyben, vagy lépjünk, alapítsunk valamilyen magánegyetemet, amellyel levesszük az állam válláról a gondot, a magyar egyetem visszaállítását. *Tőkés* László döntése a Partiumi Keresztyén Egyetem alapításával tulajdonképpen köztes megoldás akar lenni. Gyakorlatilag a meglévő és működő Sulyokot emeli összmagyar keresztény egyetem rangjára, de ezzel nem akar lemondani az állami magyar egyetemről. A döntés helyességéről majd a jövő ítél. De éppen a történelem mutatja, hogy szükségünk van emberekre, akik reményből élve pillanatnyi döntést hoznak olyan időszakban, amelynek helyességéről majd a jövő mond ítéletet. Ami a Partiumi Keresztyén Egyetem és a történelmi egyházak (a többi három protestáns és négy római katolikus egyházkerület és egyházmegye) kapcsolatát illeti, megindult a tárgyalás. Sajnálom, hogy azt a kifejezést kell használnom: „a tárgyalások folyamatban vannak", amelyet a román politika a társadalmi rendszertől függetlenül mindig is használt a nehézségek felől érdeklődő nyugati partnerekkel szemben.

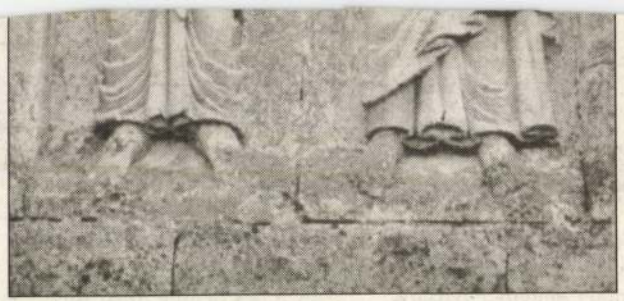

Apostolszobrok, időrágta kövek

– Az Újszövetség modern magyar fordítását kezünkbe adó Békés Gellért utolsó interjújában azt nyilatkozta, magyarként legyünk keresztények. Ez a békés és voltaképpen logikus kijelentés (hiszen ha elfogadjuk, hogy a Teremtő szándéka szerint történik emberi ezt propaganda nélkül teszi, így igazán keresztényi. De nekünk is így jobb.

– A gyulafehérvári székesegyház a Kárpát-medence és Erdély legjelentősebb építészeti emléke, fennállásának ezredik évfordulójára készül. Milyen segítséget kapnak a nagyvilágtól, a magyar államtól, a Magyarországon működő alapítványoktól, hogy a pusztulás-pusztítás sebeit eltüntetve méltóképpen ünnepelhessen a székesegyház falai között legkésőbb 2009-ben a hívők sokadalma?

– A gyulafehérvári székesegyház erdélyi büszkeségünk. Amint a krakkói Wawel – egykori bíboros éreseke, a mai pápa szerint – Lengyelország kőbe faragott történelme, a gyulafehérvári székesegyház is Erdély ezer évét tükrözi időrágta köveivel, fejedelmi sírjaival. A székesegyház részben kilencszáz, részben hétszáz éves, de mindenképpen az egyetlen, lényegében megmaradt középkori magyar székesegyház! Külföldi segélyszervek támogatják felújítását. Németországban külön támogató egylet alakult elsősorban azokból a német papokból, akik híveikkel együtt kivándoroltak Németországba. Ezeket a papokat még Gyulafehérváron, a székesegyházban szentelte fel *Márton* Áron. Tavasz óta a Magyar Országos Műemlékvédelmi Hivatal felkínálta segítségét, és mi hálásan elfogadtuk. *Entz* Géza elnök urat egyébként is

Hunyadi János, ifj. Hunyadi János és Hunyadi László síremléke KÉPEINK A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT 1940-ES ERDÉLYI KÖNYVÉBŐL VALÓK

székesegyház felújításának szakvezetője, természetesen döntései előtt minden szakterülettel és a gyulafehérvári főegyházmegye egyházművészeti bizottságával is konzultál. Az össztervet most dolgozzák ki.

– Miközben sok, Erdélyt járó, e vidéket megismerni vágyó lelkes fiatalt látok magam körül, egyre többször hallom azt is: a határokon túli magyarság sorsa – erős, tevékeny értelmiség híján – az asszimiláció. Isten érseki székbe emelt szolgája, ki a Nem-

tetében […]ötött ígéretet kapott, hogy mindennémű kulturális segítséget megadnak Erdély magyarjainak, mint vélekedik erről? Azoknak lesz igazuk, akik már most a vészharangot kongatják? Vagy az összmagyarság támogatásával meg tudja őrizni anyanyelvét, kultúráját, hitét a jövő évezred Erdélyben élő magyarja?

– Van természetes asszimiláció és van államilag segített – sajnos sokszor kényszerített – beolvadás. Kit hibáztassunk? A rendszert, hogy nem adja meg a kisebbségiek jogait? Vagy híveinket, akik gyermekeikkel nem beszélnek magyarul, hogy „ne szenvedjen úgy, mint ők"? Vagy egyszerűen Márton püspök szavait idézve hibáztassuk a magyar édesanyákat, akik nem szülnek? Hol keressük a reménysugarat azon a földön, ahol magyar településeken bedeszkázott házak fogadnak, és a gyér ifjúság csak románul beszél? Ahol nem lehet az állam által biztosított magyar állami iskolát vagy osztályt megnyitni, mert nincs gyermek? Hittudósaink azt jövendölték a II. vatikáni zsinat után, hogy 2000-ben már nem lesz népegyház, csak hitüket megélő, öntudatos kisközösségek. Azt is el lehet képzelni, hogy Erdélyben elsőként a dél-erdélyi szórvány szűnik meg, belép „az elnémult harangok birodalmába". De megmaradnak a nyelvüket, műveltségüket, hitüket magyarként megélő családok mint magyar szigetek a pusztulás felszínén. Ők megmaradnak. S ezért érdemes küzdeni, Isten segítségével.

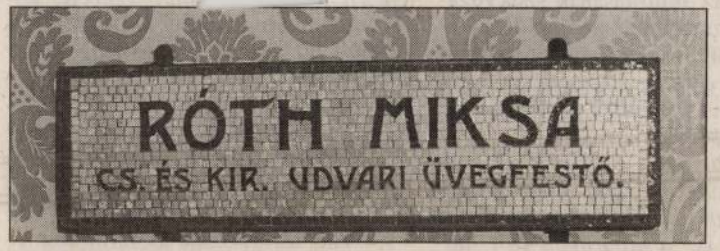

Rippl-Rónai is dolgozott a Róth-műhelynek

Beszédes üvegablakok

Művészeti központ lesz a Róth Miksa-ház?

A fővárosban, a VII. kerületi Nefelejcs utcában áll egy ház – kívülről nézve csupán egy jobb állapotban lévő háromszintes épület – melynek udvarára belépve, a külső utcaképtől merőben különböző világba jut a látogató: a szecessziós lépcsőházon át, festett üvegablakok és színes mozaikok mentén ér fel a kiállítási szintre. A híres üvegművész, *Róth* Miksa házában teljes felújítás zajlik: újra megnyílik az egyszer már részlegesen működő lakásmúzeum, az alsó szint és hátsó épület a későbbiekben a kortárs üvegművészeknek ad otthont. A tervek szerint e kreatív szellemi műhely gondoskodna az üvegművész munkásságának méltó elhelyezéséről és folytatásáról. Hiszen munkáit – elsősorban gyönyörű, festett üvegablakait – ma is számos középületen megcsodálhatjuk, műhelyének híre pedig nemcsak saját korában volt elsőrangú, de példaadó az utódok számára is. Ő volt az, aki már 1897-ben – egy évvel az első magyarországi Tiffany-bemutató előtt – meghonosította a Tiffany-technikát, s olyan magas szinten űzte mesterségét, hogy a kor legnagyobb művészei, többek között *Rippl-Rónai, Körösfői-Kriesch* és *Nagy* Sándor készítettek ablakaihoz terveket.

Az egykori lakóházban és műhelyben alakult múzeum története nem túlságosan hosszú, ám annál tekervényesebb. A házban élt Róth Miksa két lánya, akik 1986-ban egy öröklési szerződésben édesapjuk hagyatékát (a házat, a megmaradt berendezést, műalkotásait, tervrajzait) a VII. Kerületi Tanácsra hagyták azzal, hogy az közgyűjtemény formájában látogatható legyen. A hagyaték gondozását *Róth* Amália vállalta, akinek halála után (1989) a gyűjtemény kezelését alapítványi formában képzelte el a kerületi tanács. A politikai változás után új alapítvány született, új kuratóriummal Erzsébetvárosi Róth Miksa Alapítvány néven, majd megkezdődött a lakások kiürítése, az első emeleti lakószint felújítása, a bútorok, műtárgyak restaurálása. 1994 végén ünnepélyesen megnyitották az épület emeletén a Róth Miksa Lakásmúzeumot, amit azonban a közönség nem látogathatott, hiszen hiányoztak a múzeum működéséhez szükséges alapvető feltételek: nem volt katalógus, sem teljes leltár, híján voltak egy sor engedélynek. Így a múzeumot csupán az erzsébetvárosi napok kulturális rendezvénysorozata idejére nyitották meg a nagyközönség előtt. A következő években több kuratórium is váltotta egymást, több törvénysértés történt, ami miatt az önkormányzat vizsgálatot indított az alapítvány ügyeinek rendezésére. Közben az önkormányzat minden évben többmilliós támogatást ítélt meg az épület állagmegóvására. Végül az Almássy Téri Szabadidőközpont igazgatóját, *Újfalusi* Gábort bízták meg az emlékház ügyeinek intézésével, az intézménnyé alakítás előkészítésével.

Az egykori lakóház a Nefelejcs utcában VAJDA JÓZSEF FELVÉTELE

– A tehetetlenség miatt hosszasan elhúzódott a hagyaték rendezése, az épület felújítása, de talán mégsem történtek jóvátehetetlen hibák – zárja le a múltat *Bakonyi* Karola, a gyűjtemény megbízott kezelője, aki már polgármesterként (az előző ciklusban) is sokat tett a házért. Mint mondja, szívügye a Róth-féle hagyaték helyrehozatala. – Várjuk a minisztérium engedélyét a múzeummá alakuláshoz. Addig is teljes leltárt készítünk, leíró kartonokat állítunk össze, megfelelő raktárt biztosítunk a hagyatéknak, hiszen eddig mindez elmaradt.

Elsőként a tetőt kellett megcsináltatni, majd a lakásmúzeum szintje következett, ahol Róth Miksa megmaradt bútorai, műtárgyai mellett legszebb üvegablakaiból és mozaikjaiból készítették el állandó kiállításukat. Terveik szerint a múzeum szeptember végén – legalább részlegesen – megnyitja kapuit. Olyan századfordulós polgári miliőt mutatnak be a közönségnek, ami nem gyakran látható. A millenniumi pályázati pénzből pedig tovább folytathatják a munkát: a padlástérben megfelelő raktárt, irodát, továbbá egy kis könyvtárat kívánnak létrehozni, az ezzel kapcsolatos munkákat már elkezdték.

A múzeum egyfős személyzete, Bakonyi Karola mindemellett számítógépes adatbázist készít Róth Miksa teljes életművéből. Mivel az Iparművészeti Múzeum – sokféle irányultsága miatt – nem tudja vállalni ezt a munkát, a Róth-múzeum egyben *üvegművészeti centrummá* válhatna és összefoghatná a kortárs irányzatokat. A következő években felújítják az alsó szintet, amely több kiállítóteremből áll majd. A hátsó épület hasznosítására – körülbelül 100 millió forint szükséges hozzá – több tervezettel is készültek: lenne benne üvegműhely, kiállítóterem, az udvarból kertet alakítanának ki. A gyűjtemény kezelője reméli, hogy a különféle pályázatokon nyert összegek mellett az önkormányzat is részt vesz majd a tervek megvalósításában, és a VII. kerületiek magukénak érzik majd a heroikus erőfeszítéssel létrehozott üvegművészeti központot.

A híres üvegművész

Ki diktálja az árakat a könyvpiacon?

Magyarországon piacgazdaság uralkodik. Az ártörvény melléklete sorolja fel azokat a termékeket, szolgáltatásokat, amelyek árának meghatározásába beleszólhat az állam, a többiét a piac alakítja. Jó néhány éve a könyv szabadáras, sőt áfa is terheli. Alábbi összeállításunkban arra keressük a választ, hogyan alakulnak az árak a hazai könyvpiacon – a tankönyvekkel most nem foglalkozunk – , betartják-e a szereplők a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése által kidolgozott etikai kódexet és így tovább. Itt emlékeztetünk arra, hogy van olyan nyugat-európai ország, ahol piacgazdaság ide vagy oda, az állam szigorú rendeletekkel védi a könyvet – és a könyvkiadókat – attól a devalválódástól, amit a kalózkiadások, felelőtlen árleszállítások jelentenek.

Árcsökkentés országszerte

Kilencven és tíz százalék kedvezmény

Budapesten, de vidéki nagyvárosokban is egyre szaporodnak a diszkontkönyvesboltok: Könyvkiárusítás, Könyvkuckó, Olcsó könyvek felirattal. A fővárosban három nagy cég birtokolja a piacot, s nyit újabb meg újabb – igénytelen, ám forgalmas helyen lévő – telephelyet. Ott vannak a régi nagy áruházakban és az új bevásárlóközpontokban is. Üzleti titkokról nem szívesen nyilatkoznak, hetente töltik fel készleteiket, vagy egyenesen a kiadói raktárakból, vagy a nagykereskedésekből.

A legfrissebb slágerekből is tartanak, tíz százalék kedvezményt adnak, ami a negyvenszázalékos kiadói árrés mellett – csekély rezsivel – nem mondható igazán nagyvonalú gesztusnak, ám a vékony pénztárcájú vevők ezt is értékelik. A bolt előterében rangos kiadók kiadványai sorakoznak, hogy kedvet csináljanak a vásárláshoz. Van itt minden: album, klasszikus magyar és külföldi irodalom, szótár és lexikon, tetszetős gyerekkönyv. A kedvezmény tíz százalék. Kicsit beljebb nélkülözhetetlen alapművek. Féláron. És azok a kiadványok, amelyekért a versenyhivatal megbírságolta és elmarasztalta a Merényi Kiadót már több mint egy éve. Elavult szótárak (angol, francia), az Idegen szavak és kifejezések szótára, régi kiadványok reprintjei üde, az Akadémiai Kiadó borítóira megtévesztésig hasonló küllemmel. Ugye, itt jogdíjat nem kell fizetni, szerkesztői honorárium nem terheli a kiadó számláját. Lehet tehát eleve féláron gyártani. Bizony ez az olvasók csúnya megtévesztése! Aki a tartalomban nem tud elmélyedni, azzal nyugtathatja magát, legalább környezetbarát papírból készült a könyv.

Még beljebb pazar lektűrök, *King, Steel* és társaik. Az ár attól függ, melyik kiadó jelentette meg, és mikor. Csillogó-villogó borítók, gyenge papír. A polcon jól mutatnak. Aztán a szakácskönyvek végeláthatatlan sora. Vonzó címek: Igazi magyar konyha, Házi hidegkonyha, Vegetáriánus szakácsművészet és így tovább. A szerző rendszerint hiányzik, tehát a kiadó nem fizetett senkinek jogdíjat, szerkesztő nincs, az esetleg ehetetlen ételekért nincs kinek szemrehányást tennünk. Az igazi magyar konyha titkaiba *Rézi* néni vezet be minket nagyvonalúan, a piskótához rögtön húsz tojást ír elő, a lángoshoz egy liter tejfölt, az omlós tésztához nyomban fél kiló édes mandulát. Persze magára vessen, aki háromszáz forintért kényeskedik, s nem harmincgombócnyi töltött káposztát akár készíteni első nekifutásra.

Egy könyvdiszkont nem lehet meg oktatási segédkönyvek nélkül. Készülnek tökéletes másolatok, utánzatok, régi híres, ma már nem használatos munkákból reprintek. Kis magyar nyelvtan, Magyar történelem és effélék. Rövid terjedelemben egész tudományterületeket fognak át.

És van persze ezoterikus irodalom, horoszkóp, életvezetési útmutató. Látszólag minden, mi szem-szájnak ingere.

Az „olcsó" boltok egyvalamit biztosan nem árulnak: kortárs magyar irodalmat.

Jól mennek, különben nem szaporodnának gomba mód. Az itteni kereskedők s a nekik dolgozó kiadók szerint szociális szempontból szükség van rájuk. Egyesek úgy érzik, sajátos kulturális missziót teljesítenek. A hivatalos könyvkereskedelem tiltakozik, s mielőbbi vizsgálatot sürget. **(sz. á.)**

Elvben a kiadó szava a mérvadó

Etikai kódex és miniszteri rendelet

Rendjén van-e, hogy ugyanazt a könyvet az egyik üzletben ezer, a másikban ezerkétszáz forintért vásárolhatjuk meg? Hogy egyre-másra ármegjelölés nélküli kiadványokról adunk hírt? *Zentai* Péter Lászlót, a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülésének (MKKE) igazgatóját a könyvpiac visszásságairól kérdeztük. A könyv szabadáras termék, a kiadó joga, hogy megszabja a bolti árat különféle kalkulációk alapján. Elvben minden kereskedelmi forgalomba kerülő kiadványon fel kell tüntetni az árat – állítja az igazgató. A versenyhivatal szabályzata értelmében a kereskedő a kiadó által megállapított ártól nem térhet el. A mű átárazására tehát csak a kiadó engedélyével kerülhet sor. Több éve raktárban tárolt kiadványok esetén fordulhat elő „átragasztás", főként többkötetes lexikonok esetében, de ez is a kiadó engedélyével.

A MKKE tagjai – kiadók és kerekedők – elfogadták azt a szakmai etikai kódexet, amely az ármegállapításról is rendelkezik. Mivel Magyarországon sok ezer cég ad ki könyvet, olykor csak alkalmilag, és ezek nem tagjai az egyesülésnek, rajtuk nem lehet számon kérni az ár feltüntetését. Ezért az egyesülés azt javasolja, hogy miniszteri rendelet szabályozza a kiadványon kötelezően feltüntetendő adatokat: szerző, cím, szerkesztő, jogtulajdonos, ár. A rendelet hamarosan megszületik, így bolti kereskedelmi forgalomba nem kerülhet könyv ár nélkül.

A könyvdiszkontokról Zentai Péter elmondta, hogy több kiadó tiltakozása ellenére forgalmaznak vevőcsalogatóként tízzázalékos kedvezménnyel új műveket. Hitelrontásért többen feljelentették ezeket az árusítóhelyeket, eddig hiába. A műveket nem a kiadótól szerzik be, hanem viszonteladóktól, így nehéz a védekezés. Az igazgató szerint négy cég speciálisan ennek a kereskedelmi hálózatnak gyárt – a versenyhivatal által már másodfokon is elmarasztalva – könyveket. Sértik más kiadók érdekeit, visszaélnek a szerzői jogokkal. S teszik ezt az olvasót súlyosan megtévesztve. Félárú könyveiknek soha nincs teljes áruk, eleve a féláron nyereségesek. Alibiből, az olvasó megnyugtatására igazítják az eredeti árat más kiadókéhoz, hiszen kiadványaik megtévesztően hasonlítanak a piac kurrens termékeihez.

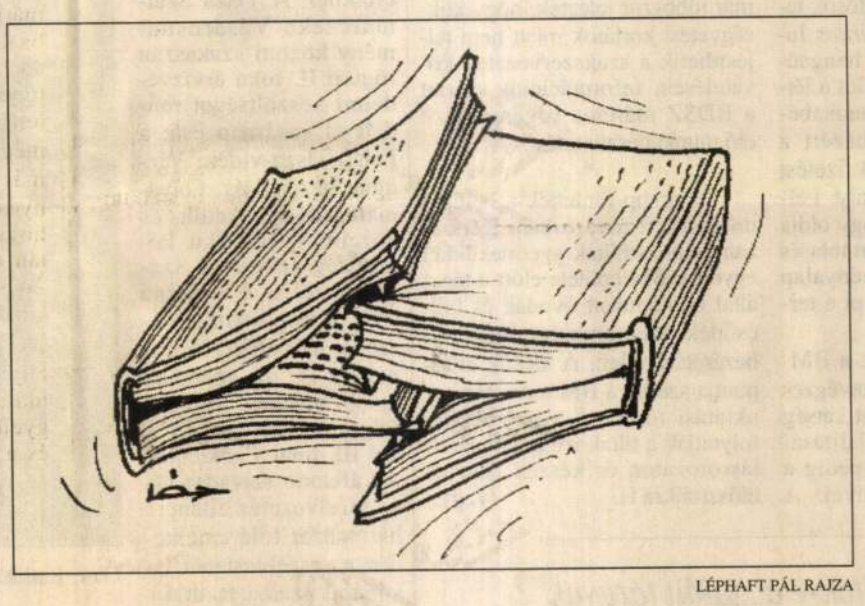

LÉPHAFT PÁL RAJZA

A Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők Egyesülése a szakma tisztességes szereplői és mindenekelőtt az olvasóközönség érdekében számos hamisítás és jogsértés esetében fellépett. Nyilvánosságra hozta a birtokába jutott információkat. A többi már a bűnüldöző szervek és az igazságszolgáltatás dolga. **(o. á.)**

Törzsvásárlók előnyben

A három nagy követi az előírásokat

A három nagy könyvkereskedő cég nagyjából egyforma elvek szerint állapítja meg árait. A Libri, tudtuk meg *Író* Jánosné kereskedelmi igazgatótól, kilencvenkilenc százalékig tiszteletben tartja a kiadók árait, elsősorban azért, mert szinte valamennyivel bizományosi kapcsolatban van. Ezek a könyvek tehát a kiadók tulajdonát képezik, legfeljebb a kereskedői árrésen vitatkozhatnak. Ezt természetesen nem kötetenként állapítják meg, hanem évente egyszer kötnek szerződést. Az előfordul, hogy valamelyik kiadó egy-egy könyvére átadási árat állapít meg, erre teszi rá ilyenkor a kereskedő a maga negyvenszázalékos jutalékát.

Arra a kérdésre, milyen könyvekre tudnak árengedményt adni, a kereskedelmi igazgatótól azt a választ kaptuk, ezek a kiadókkal közös akciók, ám nem túl gyakoriak, mivel a Libri a könyvkiárusításban nem vesz részt. Engedményt azonban tesznek, méghozzá a saját hasznuk terhére. Azok a törzsvásárlói kártyával rendelkező rendszeres vevőik, akik elérik az ötezer forintos határt, öt-, akik pedig a huszonötezer forintos határt, tízszázalékos kedvezményt kapnak a könyvek árából.

A Líra és Lant kereskedelmi vállalat gazdasági vezérigazgatója, *Faggyas* Sándorné elmondta, változó, hogy milyen megállapodást kötnek a kiadókkal. Mivel a könyvek már áfával terhelt árát a kiadók határozzák meg, ebből ad engedményt a kiadó a terjesztési jutalékra, amely a könyv fajtájától függően négy és negyven százalék között mozog. Abban az esetben, ha megveszik a kiadóktól a könyvet – ez azonban csak lexikon és szótár esetében fordul elő –, a kereskedelmi cég csak a saját árrése terhére adhat kedvezményt. A Libri a könyvek hetven százalékát bizományosi értékesítésre veszi át. (Ez azt jelenti, hogy csak akkor fizet a kiadónak, ha eladta a könyvet).

Amint azt *Jánosi* Istvántól, a Bibliofil kereskedelmi vállalat vezetőjétől megtudtuk, cégük, követve a Magyar Könyvkiadók és Könyvterjesztők etikai kódexében foglaltakat, legfeljebb tíz százalékkal térhet el saját hatáskörében a kiadók által megállapított áraktól. Ezzel a lehetőséggel rendszerint akkor élnek, ha akciókat szerveznek, és törzsvásárlói kedvezményeket adnak. A különböző kereskedelmi vállalatok közötti árkülönbséget azoknál a könyveknél észlelhetik a vevők – ez csupán a készlet néhány százaléka –, amelyeket a kiadó úgynevezett átadási, tehát a terjesztői jutalék nélküli áron bocsát rendelkezésükre – a terjesztő ilyen esetben maga határozza meg a jutaléka mértékét. A Bibliofilnél az árukészlet nyolcvan százaléka bizományban van, a fennmaradó húsz százalékot a lexikonok, szótárak és a jól fogyó lektűrök képezik. **(h. k.)**

Magyar irodalmi tabló

Olcsó könyvtár a millenniumra

Szent István intelmeitől a mai magyar írók műveiig tekinti majd át a magyar irodalom ezer esztendejét az a százötven kötetből álló, olcsó könyvtárként megjelenő sorozat, amely a tervek szerint a millennium alkalmából a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának támogatásával lát napvilágot.

Mint azt *Komlóssy* Gyöngyitől, a kulturális tárca millenniumi titkárságának vezetőjétől megtudtuk, a terv szerint a sorozat kötetei 499 forintos egységáron, tíz-tíz ívnyi terjedelemben, ötvenezer példányban jelennek meg három év alatt, egyharmaduk – remélik – már ebben az évben. Az utolsó egyharmadnyi kötet 2001-ben kerülne a boltokba.

Az, hogy melyik kiadó fogja a könyvtárat megjelentetni, még nem dőlt el, nem zárult le ugyanis az a közbeszerzési pályázat, amelyet a minisztérium erre hirdetett. Az viszont már nyilvánosságra került, hogy a kulturális tárca – három évre elosztva – százötvenmillió forinttal támogatja A magyar irodalom tablója című millenniumi sorozatot, vagyis kötetenként egymillió forinttal járul hozzá a könyvek kiadásához. Ennek ellnében a kiadó nem kínálhatja 499 forintnál drágábban a sorozat darabjait.

Komlóssy Gyöngyi elmondta, a tárca azért támogatta örömmel ezt a kezdeményezést, mert az olcsó könyvtár segítségével bárki hozzájuthat majd a magyar irodalom kincseihez. Sok klasszikus mű, amely nem kötelező olvasmány, nem kapható az üzletekben, vagy ha meg is jelenik, sokba kerül. A kulturális minisztérium tanácsadó testülete – neves irodalomtörténészek – döntött arról, hogy mely művek kerüljenek fel a magyar irodalom tablójára, ám a lista állandóan változik, attól függően, hogy más kiadók milyen könyveket jelentetnek meg az elkövetkezendő három esztendőben. **(d. m.)**

Szállítás, vám, statisztikai illeték

Kiadványok a határon túlról

Az emberekben általában fel sem merül a kérdés, hogyan „drágulnak meg" a határainkon túli magyar kiadóktól hazánkba érkező magyar nyelvű könyvek, pedig köztudomású, hogy ezek a kötetek ott, ahol kiadják őket, olcsóbbak, mint nálunk. Mire a magyar könyvesboltokba kerülnek, számos járulékos költség terheli meg az ilyen kiadványokat – mondta el kérdésünkre *Zöld* Ferenc, a Custos Zöld Könyvesbolt vezetője.

A szállítás az első, amelynek költségei drágábbá teszi ezeket a könyveket. Ennek mértéke természetesen attól függ, milyen messziről érkezik a kiadvány. Ugyancsak jelentős tétel a vámolás, és a szintén a vámoláskor kifizetendő, úgynevezett statisztikai illeték. Igaz, hogy a szomszédos országokban olcsóbb a nyomda, tehát kisebb az előállítás költsége, de az is igaz – mondja Zöld Ferenc –, hogy a magyar kulturális minisztérium rendszeresen támogatja a határon túl megjelenő kiadványok értékesebb részét, és van, ahol a helyi hatóság is segíti a kiadókat. Ennek ellenére hiába olcsóbbak a határokon túli magyar kiadványok a kiadásuk helyén, az ottani kiadók a magyarországi árszínvonalnak megfelelően árazzák be a hozzánk exportált könyveket. Az is növeli a határon túl megjelenő magyar könyvek árát, hogy általában alacsony példányszámban jelennek meg, hiszen kiszámíthatatlan, mennyit lehet eladni belőlük. A határon túli magyar kiadványok esetében manapság kétféle árazás jellemző. Az egyik, amikor a kiadó kér egy bizonyos összeget kötetenként, ehhez adódnak az itthoni költségek, valamint harminc–negyven százalékos árrést kalkulálnak még be. A másik lehetőség, hogy a kiadó szabott árat kér a könyvért, és erre ad még negyven százalékos árrést. A magyarországi forgalmazó nem rendelhet bizományos értékesítésre, mert az el nem adott, tehát visszaszállítandó könyvek után megkétszereződne a szállítás és a vám költsége.

A honi forgalmazók tehát óvatosan rendelnek ezekből a könyvekből annak ellenére, hogy egyre nagyobb a kereslet irántuk – mondja Zöld Ferenc. A törzsvevők részben az elmúlt tíz–tizenöt esztendőben áttelepült, határon túli magyarok, de van az olvasóknak egy speciális köre, amelynek tagjai érzelmileg kötődnek ezekhez a kiadványokhoz, illetve tudományosan foglalkoznak velük. Egyre több fiatal, főként huszonéves is vásárol határon túli magyar irodalmat. A legnagyobb érdeklődésre a tudományos ismeretterjesztő könyvek, a néprajzi és történelmi kiadványok, a közelmúlt eseményeit dokumentumok vagy személyes élmények alapján feldolgozó kötetek, valamint a diktatúra idején meg nem jelentethetett könyvek tartanak számot. **(v. b. e.)**

A mérlegelés művészete

Költségek, terjedelem, példányszám

A könyvek ára aprólékos számítások és hosszas mérlegelés során alakul ki a kiadókban, amint ezt több helyről megtudtuk. Számításba kell venni a közvetlen költségeket (szerzői vagy fordítói honorárium, jogdíj, ha van, papír-nyomdaköltség, a kötet gondozásával, tehát a szerkesztéssel, kontrollszerkesztéssel, valamint a borítóval kapcsolatos költségek), a kiadó rezsijét. A kettő összege kiadja, mennyiért tudnak előállítani egy kötetet, hogy az nyereséges lesz-e vagy veszteséges. Ezután kell eldönteniük azt, milyen példányszámban jelentessék meg a művet. Ezt a tapasztalt, komoly kiadók piacismeretükre hagyatkozva többnyire maguk állapítják meg, és minden esetben egyedileg mérlegelik, hogy ha veszteségesnek mutatkozik valami, hogyan tehetnék gazdaságosabbá kiadását. Ezért azután folyamatosan pályáznak támogatásokért.

Az, hogy egy-egy kötet mennyiért adható el a piacon, tartalmi, terjedelmi és formai dolgok függvénye. Nyilvánvaló, hogy a „nagy" szerzők műve biztosabban talál gazdára magasabb áron. Míg a nálunk még ismeretlen hazai vagy külföldi szerzők munkáit szinte biztosan csak kis példányszámban lehet megjelentetni – költségeiket tehát aligha lehet „visszahozni". Persze ha a kiadó kizárólag „biztosra" megy, lemond arról, ami minden igazi könyvkiadó célja, hogy új tehetségeket indítson el itthon a pályán, és hogy a világirodalomból bemutassa mindazokat, akik erre érdemesek, de még nincs „nagy nevük" – hiszen egy García-Márquez is kezdő volt valamikor. A kiadókban sok helyen úgy látják, a könyvek ára még tovább fog emelkedni, nemzetközi összehasonlításban ugyanis még mindig nem az ár túlságosan magas, hanem olvasó réteg bére alacsony. **(f. m.)**

Az oldalt szerkesztette:
Ferch Magda

Tizenöt százalékos béremelést követelnek

Belügyi dolgozók autós demonstrációja

A belügyi dolgozókat képviselő öt szakszervezet – a Belügyi Dolgozók Szakszervezete (BDSZ), a Hivatásos Határőrök Szakszervezete, a Határőrségi Dolgozók Szakszervezete, a Polgári Védelmi Dolgozók Szakszervezete és a Független Rendőrszakszervezet – szervezésében 50 személygépkocsin és 20 autóbuszon vonultak végig a bérhelyzet ellen tiltakozók szombat délelőtt a Hősök teréről a Kossuth térre. *Bárdos* Judit, a BDSZ főtitkára hangsúlyozta: a tárcánál megszűnt a létbiztonság, felborult a munkabéke. Hangoztatta: ugyanazért a munkáért idén kevesebb fizetést vihetnek haza, mint tavaly. Felszólította a kormányt, hogy oldja fel a közalkalmazotti bértábla és a köztisztviselői illetményalap befagyasztását, és álljon el a tervezett létszámleépítéstől.

Bárdos Judit jelezte: a BM-ben a mindennapi munkavégzés során továbbra sem férhet kétség a dolgozók politikai lojalitásához, a szakszervezetek pedig a tárgyalásos rendezés hívei. A munkavállalói érdekképviseletek ötszázalékos reálbér-növekedésre tartanak igényt, ha a béreket nem emelik tizenöt-tizenhat százalékkal január 1-jétől visszamenőlegesen, akkor készek a sztrájkra is. A BDSZ főtitkára bejelentette: a demonstrációt szervező szakszervezetek vezetőit hétfőn fogadja *Göncz* Árpád államfő. A belügyi tárca vezetői korábban már többször jelezték, hogy költségvetési korlátok miatt nem teljesíthetik a szakszervezetek követeléseit. Információink szerint a BDSZ március végére készít elő munkabeszüntetést.

*

Vasárnap tüntettek a belügyi dolgozók a fővárosban. Kétszázan demonstráltak gyermekükkel együtt a BM épülete előtt a tárca által működtetett óvodák és bölcsődék szeptemberre tervezett bezáratása ellen. A szülők álláspontja szerint a BM terve sérti az oktatási törvényt, ezért tovább folytatják a tiltakozó megmozdulássorozatot, és készek akár az ülősztrájkra is. **(v. gy.)**

Hasznosíthatók-e a „talált tárgyak”?

Gazdátlan gépkocsik a rendőrségnél

(Folytatás az 1. oldalról)

Az is eldől az ítélet nyomán, hogy *Bodrácska* János és három társa hivatali visszaélést követett-e el akkor, amikor tizenöt, a rendőrség által őrzött gépjárművet a főkapitányság tulajdonába vett és az állomány használatába adott. A gazdátlan gépkocsik problémája nem új keletű a BRFK-n. A kerületi kapitányságok 1991-ben hozták létre a XV. kerületben azt a telephelyet, amelyen ezeket az autókat tárolták. A lerakat egyre szűkebbé, üzemeltetése egyre drágábbá vált. Bodrácska János döntésére a kétezer autó többségét átadták különféle hatóságoknak, néhány száz gazdátlan járművel azonban nem tudtak mit kezdeni. Ezek közül került ki a vádban szereplő tizenöt gépkocsi. Ötszáz gépkocsit árverésen, közjegyző jelenlétében értékesítettek. Ám 1996-ban a főváros közigazgatási hivatala megsemmisítette a kerületi jegyző döntését, és az ügyészség, illetve az ORFK is vizsgálatot indított az ügyben.

Komáromi Endre elmondta, hogy a rendőrség telepein lévő gépkocsik több kategóriába sorolhatók. Amikor az megállapítható, átadják a tulajdonosnak. A jelenlegi jogszabályok szerint a tulajdonosnak az utolsó jóhiszemű vásárló számít, és nem – mint például Németországban – az eredeti tulajdonos, akitől ellopták az autót. Amikor az azonosító számokból az derül ki, hogy a gépkocsinak soha nem volt magyarországi tulajdonosa és sohasem helyezték itt forgalomba, a rendőrség a vámhatóságnak adja át, amely a jogszabályok adta kereteken belül eladhatja.

Komáromi Endre szerint a rendőrség a gazdátlan autók ügyében a jelenlegi szabályok szerint hátrányos helyzetben van. A folyamatok költségei – bűnügyi, szállítási, tárolási költségek – a testületet terhelik, míg az esetleges bevételek közvetlenül a költségvetésbe folynak be. A Bodrácska-perben április 19-én elsőfokú ítélet születik. **(jámbor)**

Felújítják a Rózsák terei templomot

Tovább fenyeget az omlásveszély

Csaknem bizonyosra vehető, hogy a budapesti Rózsák terén álló Árpád-házi Szent Erzsébet-templom hat évvel ezelőtt elkezdődött felújítási munkálataira idén legalább 130 millió forint áll majd rendelkezésre – nyilatkozta a Magyar Nemzetnek *Spányi* Antal plébános, esztergom–budapesti segédpüspök. Az eddigi rekonstrukció félmilliárd forintba került: elhárították a templomon kívül és belül korábban fennálló omlásveszély egy részét, elkészült a két torony, befejeződött a tetőzet felújítása is, amivel sikerült ugyan a további romlást megállítani, ám a vakolat folyamatos pergése még nem szűnt meg. Az anyagi hátteret egyházi pénzek, a kerületi önkormányzat korábbi támogatása, a parlament által kétszer megszavazott 50-50 millió forintos költségvetési előirányzat, valamint segélykoncertek és jótékonysági aukciók bevételei nyújtották. Hátravan még a templombelső teljes felújítása, az épületgépészeti munkálat, a homlokzat rendbehozatala, beleértve a sekrestye bejáratát, hiszen itt további omlásveszély áll fenn, valamint a *Róth* Miksa által tervezett színes üvegablakok helyreállítása is aktuális lenne – ez egyébként európai uniós kötelezettség is, hiszen a templom a védendő műemlékek listáján szerepel. Reálisan évente két ablakot tudnak befejezni – ez összesen 17 millió forintba kerülne; a két torony közötti kültéri homlokzat renoválása nyolc-tíz millió forintot igényel, a belső munkálatok pedig – a festést és vakolatfelújítást nem számítva – százmillió forintba kerülnének.

A fenti tevékenységekre a templom az idén a katolikus egyháznak biztosított, a műemlékek felújítására szánt keretből százmillió forintot kap, illetve Spányi Antalnak *Demszky* Gábor szóban megígérte, hogy Budapest költségvetéséből harmincmillió forintot juttat a munkálatokra. A VII. kerület polgármestere ezenkívül jelezte, hogy pályázni fog a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumánál, s ilyen módon két évre 400–500 millió forintot igyekszik nyújtani erre a célra. **(sz. sz.)**

Rendkívüli készültséget rendelt el a kormány

Vészhelyzet fenyeget a Felső-Tiszánál

(Folytatás az 1. oldalról)

Kritikus helyzet alakult ki Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében. Kárpátalján folytatódott a hó olvadása, a Szamoson 0,5 köbkilométer, a Felső-Tiszán 1,5 köbkilométer a hó vízkészlete, ez az utóbbi tíz–harminc százalékkal nagyobb az eddig észlelt legmagasabb, az időszaknak megfelelő értéknél. A Tisza Szatmárcseke-Vásárosnamény közötti szakaszán rögtön II. fokú árvízvédelmi készültséget rendelt el vasárnap este a Felső-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság. Folyamatosan emelkedik és közelíti a II. fokú készültség szintjét a Szamos vize is. A Kraszna és a Túr vízszintje viszont, ha néhány centimétert is, de apadt az utóbbi órákban. Mindkét folyó mentén változatlanul III. fokú a készenlét. Az állandó szivattyúzás és vízelvezetés ellenére háromezer fölé emelkedett a veszélyeztetett lakóházak száma. **(t. m. i.)**

*

A vasárnap délután megkezdett kitelepítés után az érintett tarpai és gulácsi lakosok többsége úgy döntött, hogy mégis veszélyeztetett lakásában marad, míg Olcsván végül egyetlen ember sem hagyta el otthonát. A bajba került tarpai és gulácsi emberek este is védekeztek a víz ellen, s lapzártánk után a helyzetnek megfelelően határoztak arról, hogy végül kiköltöznek-e vagy sem. Az olcsvaiak szerint sikerült elhárítani a közvetlen veszélyt, házuk megmenekülni látszik, ezért nem hagyták el otthonaikat. Nagyarban átszakadt egy homokzsákokból emelt ideiglenes gát, s a víz alá került házak 150 lakója el is hagyta otthonát.

*

Másodpercenként 15 köbméter víz folyik át a Hortobágy–Berettyó-csatornából a nagyiváni puszta természetes víztározójába, miután a Tiszántúli Vízügyi Igazgatóság (Tivízig) szakemberei vasárnap két helyen átvágták a csatorna töltését. Vasárnap délután megkezdték egy harmadik átfolyó kivágását is a gátból, ahol várhatóan hétfő reggeltől folyhat át a víz a nagyiváni tározóba. Ezzel egy időben a szentágotai hídnál nagyméretű acéllemezekkel keresztben elzárják a Hortobágy–Berettyót. A torlasz hétfő délutánra készül el véglegesen, s ezáltal a folyó felső szakaszáról a duzzasztott víz gyorsabban áramolhat a nagyiváni tározóba. A folyó alsó szakaszába innen hétfő délutántól már nem kap utánpótlást a csatorna, így a településekről folytathatják a belvíz átemelését a Hortobágy–Berettyóba.

*

Hajdú-Bihar megyében vasárnap este nyolc órától negyven közmunkás is részt vett az árvízvédelemben.

*

Különösen a Bodrogközben nőtt jelentősen a belvízzel elöntött területek nagysága; Észak-Magyarországon a belvízvédelmi szakaszokon már 45 500 hektár mezőgazdasági terület áll víz alatt. A Bodrogközben 22 település – Cigánd, Bodroghalom, Vajdácska, Györgytarló, Tiszakarád, Tiszacsermely és Kenézlő – került elöntéssel veszélyeztetett helyzetbe, illetve részleges elöntés alá. Rosszabbodott Észak-Magyarországon az árvízhelyzet is: valamennyi folyón árhullám alakult ki. A Bodrog teljes hosszán, valamint a bodrogközi Tisza Tiszacsermely és Zemplénagárd közötti szakaszára is másodfokú készültséget rendeltek el. Harmadfokú az árvédelmi készültség a Hernád és a Takta teljes hosszán.

*

Csongrád, Békés és Bács-Kiskun megyében az elöntött terület 65 ezerről 34 ezer hektárra csökkent. A mélyebben fekvő talajon azonban továbbra is kritikus a helyzet, érvényes a másodfokú készültség Mártélyon, Székkutason, Szegváron, Magyarcsanádon, Apátfalván, Békéssámsonban, Orosházán és környékén, illetve a Tisza–Maros szögben – tudatta lapunkkal *Török* Imre György, az ATI vízi igazgatóhelyettese. A belvízzel egy időben fenyegetően emelkedik a Tisza szintje. Szegednél elöntötte a rakpartot, így azt lezárták a forgalom elől, és mától a jugoszláv határig az egész alsó szakaszon készültséget rendelnek el. **(h. m.)**

*

A Körösök vidékén árad az összes folyó: valamennyi Körösön harmadfokú az árvízvédelmi készültség, a belvíz pedig továbbra is majdnem 40 ezer hektár földet borít. A Hortobágy–Berettyó vízgyűjtőjére is kiterjedő rendkívüli belvízi védekezési készültség a Kövízig területén a réhelyi és a gyomai szakaszokra vonatkozik, s elsősorban Ecsegfalvát, Kertészszigetet, Dévaványát, Mezőtúrt, Túrkevét és Gyomaendrődöt érinti. A Fehér- és a Fekete-Körös vize vasárnap emelkedett arra a szintre, hogy harmadfokúra növeljék a védekezést. A Kettős-Körösön hasonló helyzet alakult ki. Békésnél nyolc méterre duzzadt a folyó víszintje, emiatt vasárnap reggel ott is el kellett rendelni a legmagasabb készültséget. Változatlanul harmadfokú a védekezés a Sebes-Körös alsó szakaszán és a Hármas-Körösön – jelenti az MTI.

*

Kárpátalja folyóin jelenleg nincs árvízveszély, gondot továbbra is a belvizek okoznak. Veszélyhelyzet alakult ki a belvíz miatt az ungvári és munkácsi járásban a Latorca és Tisza közti területen. Erdély északi és középső részén továbbra is árad a Fehér- és a Fekete-Körös, emelkedik a Maros vízszintje, kilépett a medréből a Nyárád.

*

A fővárosban hétfőn és kedden is zárva marad a budai rakpart Mozaik utca és Margit híd közötti szakasza.

Özv. Kanalas Miklósné összedőlt merki háza előtt MTI-FOTÓ

Szabolcs megye területének felén a belvíz az úr

Szabolcsban az emberek természetük szerint pánikba esve, jajgatva, sírva, imádkozva, tehetetlen dühvel szitkozódva vagy csöndes beletörődéssel birkóznak a tizenkét éves aszály után megjelent iszonytató mennyiségű belvízzel. A legkritikusabb állapotok a száz éve lecsapolt Ecsedi-láp vidékének tíz településén alakultak ki. A Szamos és a Keleti-övcsatorna között fekvő 2900 lelkes Porcsalma válsághelyzetbe került, hiszen március 2-án fél nap alatt hirtelen támadt rá a belvíz, többek között elárasztotta a romák által lakott Lehel közi telep két év alatt épült szocpolos házait. Aznap este a zaklatott lakosok maguk kezdtek menekülni. Ahol a víz ellepte az utakat, onnan traktorral, Zetorral, lovas kocsikkal mentették ki őket. Az állatokról is gondoskodtak, de egy gazdának elpusztult tizenöt birkája. A közösségi házba kitelepítetteknek – nyolcvanat a rokonoknál helyeztek el – akkor kell hazatérniük, amikor az út újra járható lesz. A nagyközség utcáin azóta is húszezer homokzsák védi a házakat, folyamatosan védekeznek az önkéntesek.

Az őszi, téli csapadék miatt telített talajon elolvadt a 40–50 centiméternyi hó, ez okozta a bajt a láp felőli, mélyebb területeken. Porcsalmát ugyan két társulati csatorna is átvágja, de az átlagosnál sokkal több belvizet képtelenek levezetni a főcsatornába – magyarázza *Fehér* Zoltán polgármester a telefon sűrű csörgése közepette. – A nagyközség körülbelül kétharmadán, hét utcán jelent meg 30–70 centiméteres, néhol egyméteres belvíz. Közvetlenül négyszáz lakást veszélyeztet, közel ötven házat elöntött, két lakatlan hajlék összedőlt. A pincék tele vannak vízzel, ha kiszivattyúzzuk, még több szivárog a helyére.

Közel egy hete hol nyolcvan, hol kétszáz roma lakos él a közösségi házban, a linóleumra terített matracokon alszanak, naponta háromszor kapnak ételt, van tisztálkodási lehetőség, orvosi felügyelet, elkülönítő helyiség a betegeknek. A férfiak a ház előtt álldogálnak, bent inkább asszonyokkal és a sivalkodó gyerekekkel találkozom. Szinte egyszerre ömlik ki belőlük öröm, panasz, bánat. Szószólójuk a 29 éves *Kalucza* János. A mokány, bajszos fiatalember velük együtt a Lehel közi telepről jött.

– Megdöbbentem a sok víztől, mert én még ilyet soha nem láttam – ecseteli az élményeit. – Aznap éjjel telepítettek ki minket 14 házból. A lépcsőn most is fent a víz, nem tudunk bemenni váltóruháért, abban vagyunk, amiben eljöttünk, de a Vöröskereszttől kaptunk ruhát. Ottmaradt minden iratunk, nem volt idő összepakolni semmit. Örülünk, hogy mindennel ellátnak minket, a polgármesteri hivatal a bajban nagyon mellénk állt. Nem tettek kivételt, megengedték a gyerekeinknek, hogy így járjanak óvodába, iskolába. Csak nagyon szokatlan itt aludni, fáradtak vagyunk, szeretnénk már hazamenni…

A Lehel utca 41. szám alatti ház előtt körülbelül háromméteres az elöntés, lassan eléri a ház küszöbét. Az idős Kerezsi házaspárnak a szomszédok segítenek homokzsákkal megállítani a belvizet, miközben zuhog az eső. A 82 éves Illés bácsi csöndesen szétt árja a karját: – Ez van, mit csináljunk, védekezünk. Nem volt ilyen belvíz még 1940-ben sem. Ezért a melioráció a hibás, mert a nagy táblákat csak úgy tudták kialakítani, hogy betömték a száz év alatt készített csatornákat, amik ott voltak, ahol kellett…

Nagyecsedet valósággal körülfogja a Kraszna, az árral keveredő belvíz úgy terül szét a vidéken, hogy szinte se szélét, se hosszát nem látni. A 7500 lakosú városba vezető utat szivattyúzás és átfolyás miatt lezárták. Itt száznál több lakás van közvetlen veszélyben, a laposban fekvő Tiborszállás 985 lakásának 40 százaléka áll napok óta a vízben.

– A folyó 66,5 km hosszú új medrét a láp lecsapolásával összefüggő ármentesítéskor övcsatornának ásták ki 1895–98 között. A 41 kilométer hosszú jobb partján végig, a bal parton pedig a torkolati tíz kilométeres szakaszon, Vásárosnamény–Vitka térségétől Nagydobosig van töltés. Utána körgátak védik a lakott helyeket. A mederből kitermelt tőzeges talajból emelt gátak a tartós áradás miatt sok helyen szivárognak, csurognak – mondja *Dajka* István, a Kraszna Ágerdőmajor és Vásárosnamény közötti árvízvédelmi szakaszának védelemvezető-helyettese.

– Ha a belvíz leszívódik, számolni kell a közegészségügyi fertőzésveszéllyel is – tájékoztatott *Istenes* Sándor ezredes, a megyei polgári védelem parancsnoka. – A mostani állapot szerint tizenhét szatmári, illetve felsőszabolcsi településen 23 veszélyforrás (két veszélyesanyag-raktár, egy veszélyeshulladék-tároló, hét dögtemető, dögkút, hét állattartó telep, hat szennyvíztisztító telep) van. Az elkövetkező napokban különös figyelmet fordítunk az elöntött területekre, mint például a leföldelt állatihulladék-temetővel rendelkező Gacsály, Rozsály községekre és Fehérgyarmat városára. A belvíz levonulása utáni fertőtlenítéshez a polgári védelem az ÁNTSZ-szel együttműködve 341 embert és eszközöket tud mozgósítani.

Dr. *Kósa* Zsigmondtól, az Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat főorvosától azt a felvilágosítást kaptam, hogy ahol a belterületeket elöntötte a belvíz, azért is számolni kell a fertőzésveszéllyel, mert a lakosság vagyona mentésekor óhatatlanul érintkezett az árnyékszékek, trágyatárolók, állattartó épületek, kommunális hulladéklerakók tartalmával egybemosódott vízzel. Ha nyomáscsökkenés, kimaradás van az ivóvízszolgáltatásban, akkor a szennyezett víz beleszivároghat az ivóvízvezetékekbe. Ugyancsak veszélyeztetettek a vízművek kútjai, de ezekből készenléti rendszerben folyamatosan veszik a vízmintákat és végzik a bakteriológiai vizsgálatokat. Úgy tűnik, nincs közvetlen veszély, ám a területeket a belvíz levonulása után mindenképpen fertőtleníteni kell. Ahhoz azonban, hogy normalizálódjon a rendkívüli belvízhelyzet, feltehetően még jó néhány hetet kell várnia a tavaly novemberi rendkívüli árvíz utáni belvízzel küzdő, már sorscsapást emlegető lakosságnak.

Tóth M. Ildikó

Kisebbségek Ferencvárosban

Van egy álmom – Martin Luther King és az emberi jogok címmel gyermekrajz-kiállítás nyílt kedden a Ferencvárosi Művelődési Központban. Ugyanekkor Pál Tibor alpolgármester és a kerületi kisebbségi önkormányzatok vezetői együttműködési megállapodást írtak alá.

Kedd délután a Ferencvárosi Művelődési Központban *Peter Tufo* amerikai nagykövet gyermekrajz-kiállítást nyitott meg Van egy álmom – Martin Luther King és az emberi jogok címmel, a fekete polgárjogi mozgalom egykori vezetője születésének 71. évfordulóján. A gyermekrajzversenyt a követség és a Ferencvárosi Roma Kisebbségi Önkormányzat hirdette meg a kerület azon iskoláiban, ahol magas a roma tanulók aránya. A beérkezett százhuszonhat alkotásból ötvenet választott ki a zsűri, a legjobb tíz munkát nívódíjjal jutalmazzák. A gyermekrajzok mellett két neves roma művész, *Szécsi Magda* festő és *Kosztics László* fafaragó kiállítását is megtekinthetik az érdeklődők. Ugyanezen a rendezvényen kötött együttműködési megállapodást a ferencvárosi önkormányzat és több kerületi kisebbségi önkormányzat. A megállapodás tartalmazza, hogy az önkormányzat biztosítja a kisebbségi népismeret, irodalom, történelem, kultúra oktatását, valamint a kisebbségi anyanyelv oktatását – nyilatkozta a Roma Sajtóközpontnak *Pál Tibor* alpolgármester.

S. Kállai Szilvia

Civil Hírek

Komolyzenei klub

Az *Óbudai Társaskör* (III., Kiskorona u. 7.) *Komolyzenei Klubjában* ma délután 5 órakor a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola opera szakos növendékei: Cserna Ildikó, Fodor Beatrix, Mitilineo Cleo és Ocsovai János adnak hangversenyt. Közreműködik Harasdy Miklós – zongora.

Rendhagyó irodalomóra

Versmondók és muzsikusok évek óta színesítik rendhagyó irodalomóráikkal az általános iskolák és gimnáziumok sokszor nem annyira érdekfeszítő tanóráit. A Hivatásos Vers- és Prózamondók és Verséneklők Előadóművész Köre legújabb rendhagyó irodalomórájának bemutatóját ma délután 3 órakor rendezi meg a Rátkai Klubban (VI., Városligeti fasor 38.). A kisiskolásoknak szóló műsorban Mátyás király tréfái, palotai lakomaversek, mondák és krónikák hangzanak el *Tatay Éva* előadásában. Közreműködik *Bodza Klára.*

Xantus Gyula emlékezete

A *Művészetbarátok Egyesülete* Xantus Gyula festőművészre emlékezik születésének 80. évfordulóján ma délután fél 6 órakor a Várlak Egyesület nagytermében (I., Bem rkp. 6.). A vetített képes előadással összekötött megemlékezésen részt vesz a művész özvegye is.

Kinek a madarai?

A *Világjárók Klubjának* összejövetelén január 21-én, péntek este 6 órakor a Marczibányi téri Művelődési Központban *Orbán Zoltán* tart vetített képes előadást egy hónapos madártani expedíciójáról, amelynek keretében a Szenegál folyó vidékén az európai vándormadarak útját kísérték figyelemmel.

A rák megelőzhető!

„A rák ellen, az emberért, a holnapért!" Alapítvány Támaszadó Szolgálata legközelebbi összejövetelén, csütörtökön a rák megelőzésének lehetőségeiről tart előadást *dr. Farkas Ilona.* A program keretében szó lesz azokról a kiegészítő életmódbeli változtatásokról, amelyek eredményesebbé tehetik a rákbetegek gyógyulását. A program helye: III., Laktanya u. 2.

Versgála

A *Magyar Versmondók Egyesülete* és a Művészeti és Szabad Művelődési Alapítvány január 22-én, szombat délelőtt 10 órától egész napos versgálát rendez a Pesti Vigadóban. A programban közreműködnek az elmúlt év hazai versmondó versenyeinek és fesztiváljainak legeredményesebb amatőr versmondói, valamint a Szent István Zeneművészeti Szakközépiskola növendékei.

A repülés bűvöletében

A *Kistarcsai Kulturális Egyesület* vendége lesz január 20-án, csütörtök este 6 órakor *Dovák István* pilóta, aki a repülőmodellezéstől a Boening vezetéséig a repülés minden lépcsőfokát végigjárta. A beszélgetésre a Deáktanyán kerül sor (Kistarcsa, Deák Ferenc u. 6.)

A változó város

A *Budapesti Városvédő Egyesület Józsefvárosi Helytörténeti Csoportja* szervezésében 25-én, kedd délután 4 órakor a Lánchíd történetéről tart előadást Erki Edit művelődéstörténész a Gutenberg téri Szabó Ervin Könyvtár olvasótermében.

Ahol hiányzik a nagymama

A Nyugdíjasok Budapesti Szövetségében és a VII. kerületi Akácos Udvar Gondozási Központban sok olyan nagymama, nagypapa van, akiknek nincs családjuk vagy gyermekeik, unokáik már felnőttek. Szeretnék gondoskodásukat felajánlani azon családoknak, akik egy-egy alkalommal nem tudják kire bízni kiskorú gyermekeiket. A Bóbita-program keretében a nagymamák és nagypapák vállalják 3–7 éves korú gyermekek felügyeletét hetente egy alkalommal a gondozási központban. Jelentkezés és felvilágosítás hétfőtől csütörtökig 10–16 óra között a 269-5824 vagy a 269-5859-es telefonszámon.

Szolgáltatás
Szabadidő • Sport • Életmód

Automata Tourinform-vonal belföldről hívható ingyenes zöldszám: 06-80-66-00-44, telefonszám külföldről: (00-36) 60-55-00-44 • **Turistainformációs irodák Budapesten** I. kerület, Tárnok utca 9-11., 488-0474; V. kerület, Sütő utca 2., telefon: 317-9800; Nyugati pályaudvar, 302-8580; VII. kerület, Király utca 93. (A falusi turizmusról is ebben az irodában lehet érdeklődni.), telefon: 352-1433 • **Különleges valuták vétele-eladása** Nyugati Átjáró Üzletház - Tichi Kft., 331-2904 • **Budapesti Természetbarát Kör - „Gyopár" természetbarát szakosztálya** V., Curia utca 3., 318-0933/138-as, 139-es mellék • **Nyugdíjasok Budapesti Szövetsége** V., Akadémia utca 1-3., 269-5824

Látogatás a Szent Koronához

Az Országházba év elején átszállított korona megtekintése 2001. augusztus 20-ig minden magyar állampolgár és határon túli magyar számára ingyenes. Az Országházban hétköznaponként reggel nyolctól este hatig, szombaton délután négyig, vasárnap pedig délután kettőig fogadják az érdeklődőket. A plenáris ülések hetében hétfő délután egy órától és kedden egész nap szünetel a látogatás.

A látogatókat idegenvezető kíséri az egyórás program során, amely magában foglalja a korona és az Országház megtekintését is. A videokamerák használata engedélyezett, fényképezőgépet azonban csak vaku nélkül szabad használni.

A látogatók már megvásárolhatják azt a könyvet is, amiből sok érdekességet megtudhatnak a koronáról. A magyar nyelvű idegenvezetésen kívül délelőtt tíz órakor angol, tizenegy órakor német, délután kettőkor pedig angol és francia nyelvűt biztosítanak. A külföldi állampolgárok számára a belépődíj 1100 forint, külföldi diákoknak 600 forint. A látogatási idő alatt az alábbi telefonszámokon lehet bejelentkezni: 441-4904, 441-4415, 441-4412. Faxot a 441-4801-es számon fogadnak. *(Munkatársunktól)*

Nyilvánosak a parlamenti ülések

A parlamenti ülések nyilvánosak, bárki kérhet belépőt. Nagy Zoltánt, az Országgyűlés Hivatalának gazdasági főigazgatóhelyettesét a plenáris ülések látogatási rendjétől kérdeztük.

– Az ülések havonta általában egy hetet vesznek igénybe. Hétfő délután egy órától este hat óráig és kedd reggel nyolctól este hatig csak a karzatjeggyel rendelkezőket fogadjuk a karzatjeggyel rendelkezőket. A jegyek nagy részét a képviselőcsoportok kapják, amit ők osztanak el, de korlátozott számban magánszemélyek is igényelhetnek az Országgyűlés Hivatalától. Az ülésterem fölötti két szinten egy-két órát töltenek a látogatók.

– Milyen feltételekkel lehet karzatjegyhez jutni?

– Elég az ülés előtt egy-két nappal bejelentkezni. A jegy ingyenes. Jegyet kérni a 441-6447-es és a 441-6443-as telefonszámon lehet, de személyesen kell átvennie az igénylőnek. *(Munkatársunktól)*

• Túraajánló

A mai napon két túrát is indít a szakosztály a Budai-hegységbe. Az egyik a Farkasrét-Hűvösvölgy útvonalon, tizenhat kilométeres távon. A szint: 400 méter; találkozás: reggel kilenc órakor, az 59-es villamos farkasréti végállomásánál. A másikat kifejezetten nyugdíjasoknak ajánlják, távja: 10 kilométer. A szint: 200 méter; találkozás: reggel kilenckor a Moszkva téri óra alatt. Szombatra két budai-hegységbeli túrát ajánlanak, míg vasárnapra egyet. Előbbiek közül az egyik a Fenyőgyöngye–Határnyereg-Csúcs-hegy-Solymár-Zsíros-hegy–Hosszú-árok–Ördögtorony–Pilisvörösvár útvonalon halad majd. A táv: 20 kilométer; a szint: 600 méter; az útiköltség: 200 Ft; találkozás: 7.40-kor Óbudán, a 65-ös busz végállomásán. A vasárnapi túra szabadbarangolás Budaliget és a Kopár-hágó között, az időjárástól függően. A táv: 14 kilométer; a szint: 250 méter; a költség: 230 Ft; találkozás: 8.20-kor a Moszkva téren, az óra alatt.

Erősödik a Fióka

Gyermekjóléti szolgálat a XV. kerületben

1997 novemberében lépett hatályba a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvény, amely meghatározza többek is elérhető. Este héttől reggel kilencig és a hétvégeken átirányítják a hívásokat egy mobiltelefonra, emelvet mindennap más szomüves-foglalkozást, szórakoztató vetélkedőt. A jogász elsősorban a szociális munkásoknak, de indokolt esetben klienseiknek is nyújt

AUTÓ 2000
KERÉKVILÁG CD-ROM KATALÓGUS

Róth Miksa: méltóságos úr és Maxi bácsi

Mozaikok egy császári és királyi üvegfestőművész családi emlékeiből

A másodszor is megnyitott Róth Miksa-emlékházban bárki megnézheti a nagy üvegművész munkáit és személyes tárgyait. Közöttük sétálva találkoztam dr. Gaál Gyulánéval, aki a nyolcvanas években együtt lakott a Nefelejcs utcai házban az idős Róth Amáliával, Lili nénivel, Róth Miksa lányával. A nyugdíjas pedagógus érdekes történeteket ismer a Róth család életéből.

Az egyik helyiség sarkában vörös márvány mosogatómedencét találhat a látogató. Talán kicsit furcsállja is, mit keres ilyen helyen, gyönyörű üvegképek és mozaikok között egy mosogató. A hagyomány szerint azt még Róth Miksa apósa, a cement- és szaniterárugyáros Walla József csináltatta, s ezért mindvégig oly nagy becsben állt, hogy Lili néni a meleg víz bevezetése végett sem engedte megbontani. A meleg víz ma sincs odavezetve, a márványmosogató pedig kegyeletből megmaradt azután is, hogy a konyhát kiállítóteremmé alakították.

Ide kívánkozik a családi hagyományok közül a távcső esete: Róth Miksa vőlegény korában egy csillagásztávcsövet ajándékozott jövendő apósának. Az öreg Walla erre építtetett egy kastélyt Törökbálinton abból a meggondolásból, hogy ne kelljen neki a csillagokat szabad ég alatt nézegetnie. A kastély ma is áll, a helybeliek „Walla-villá"nak nevezik.

Róth Miksa

Róthék valamikor a tízes években költöztek a Nefelejcs utcába három kisgyermekükkel, Erzsébettel, Amáliával és Józseffel. Akkor már Európa-szerte ismerték Róth Miksa művészetét. Arany- és ezüstérmekkel tért haza a századforduló nagy világkiállításairól. Olyan hatalmas munkákon volt már túl, mint a Szent István-bazilika, az Országház, a Magyar Nemzeti Bank (Postatakarékpénztár) vagy a Greshampalota díszüvegezése. Ezek a nagy művek még a Kender utcai műhelyben készültek, ahol 1885-ben – mindössze húszévesen – megalapította „üvegfestő műintézetét". Itt állt apja műhelye is, akitől a mesterség alapjait tanulta.

Az egyemeletes Nefelejcs utcai ház földszintjén bemutatóterem volt, az emeleten élt a család. Hátul, az udvarban még ma is áll a háromemeletes műhely. Földszintjén a házmester és a személyzet lakott, az első emeleten voltak a kemencék, a másodikon olasz mesterek dolgoztak, a harmadikon pedig a rajzolók, akik 1:1-es méretarányúra nagyították a terveket. Róth Miksa tehát olaszországi mozaikkészítő mesterekkel dolgoztatott. A mozaik ugyanis itáliai műfajnak számított, az alapanyagot is a muránói Salviatitól rendelte. De a velencei mozaikokat Zsolnay-féle eozinmázas kerámiával és Tiffany opalizáló üvegjeivel is vegyítette, s így a huszadik század ízlésvilágának is meg tudott felelni e kora középkori műfajban. Ennek szép példája a Széchenyi fürdőben vagy az -emlékházban látható néhány mozaiktábla: a Gránátalmás mozaik, a Pax vagy a Keleti hercegnő.

A régi fényképek között találtunk egy névjegyet, amelyen még a Kender utcai cím olvasható, egészen pontosan: Kender utcza 24. A név pedig franciásan: Maximilien Róth. Apró adalék ezzel kapcsolatban, hogy családon belül, sőt a barátok is Maxi bácsinak szólították a mestert. Az idegenek azonban hivatalosan „méltóságos úrnak".

A családi emlékezet szerint a „méltóságos" címet egyik üvegmunkájának köszönheti, mégpedig annak, amelyik a holland királyi palotában látható. Ezt ugyanis Horthy Miklós rendelte meg nála Vilma holland királyné számára, hálából azért, hogy az első világháború után magyar gyerekek százai utazhattak Hollandiába pihenni, erősödni. A kép a királynét ábrázolja gyermekek között. Horthy állítólag maga jött megnézni a kész ablakot a Nefelejcs utcába.

Emlékezetes volt a családban az a vizit is, amelyet Róth Miksa tett Ferenc Józsefnél, talán épp akkor, amikor a Ferenc József-rend lovagkeresztjét vehette át. De ez csak azért maradt emlékezetes, mert előtte napokig készítették fel, mit kell majd tennie, amikor a császárkirállyal találkozik. A Róth lányok egyébként rajongtak a Habsburgokért, még idős korukban is mesélték, hogy megnézték egyszer a királyi család Pestre érkeztét a Keleti pályaudvaron: különösen az angyalhajú kis Ottó tetszett nekik.

A békebeli időkben a család Fiumében nyaralt. A lányok késő öregségükig emlegették az ott töltött boldog napokat. Például azt, hogy 1912 nyarán a fiumei kikötőben horgonyzott a Carpathia nevű tengerjáró hajó. Az a bizonyos, amelyik ugyanaz év április 15-én, hajnalban az elsüllyedt Titanic túlélőit kimentette a jeges óceánból. Amália gyerekként szerelmes lett a délceg kapitányba.

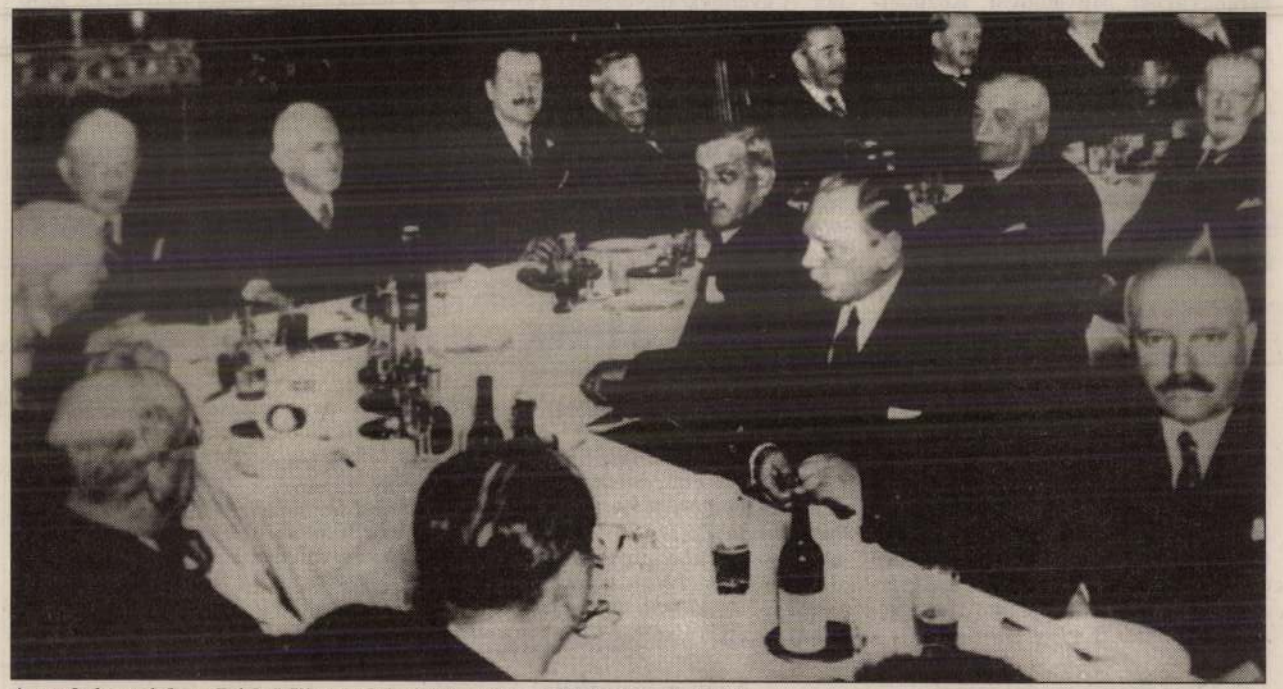

Asztaltársaságban, Róth Miksa a kép jobb szélén, a háttérben látható

A boldog békeidők egyben Róth művészetének fénykorát is jelentették. A két világháború között már nehezebben lehetett megélni az üvegfestészetből, elfogytak a nagy megrendelések. Még valamikor a XIX. század közepén a bontakozó műemlékvédelem ébresztette fel Csipkerózsika-álmából e középkori művészetet, majd ébren tartotta a historizmus, a szecesszió és az art deco is. Ám a XX. század közepe felé jelentkező új irányzatok már nem tudtak mit kezdeni vele. Róth Miksa megrendelései is elfogytak.

Halálát egy fekély okozta, amputálni kellett a lábát, s az idős mester – így mondta a lánya – elkeseredésében meghalt 1944. június 14-én. Két nap múlva Törökbálinton temették el az apósa által építtetett Walla-sírboltba.

A Nefelejcs utcai házban a háború nem tett kárt, az utána következő idők viszont annál többet. Lili néninek jó néhány üvegképet el kellett adnia a hagyatékból, hogy anyjával megéljenek valahogy. A házat államosították, az alsó szintet szétverték. Az első emelet is csak úgy maradhatott a család használatában, hogy Lili néni személyesen kérte Rákosit, legyen tekintettel az Országház üvegablakkészítőjének hozzátartozóira.

Csordás Lajos

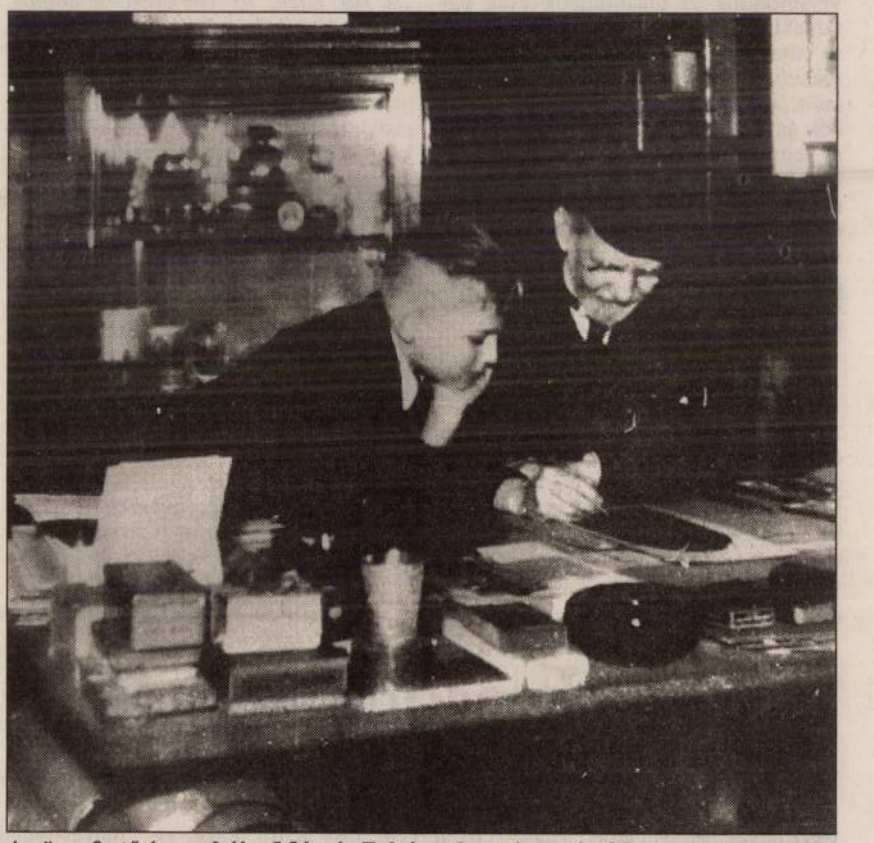

Az üvegfestő és unokája, Móczár Zoltán a harmincas években

A VÁROS SZÍVÉBEN S&C

SKÁLA METRO City, SKÁLA BUDA CENTRUM KISPEST

November 28-án vasárnap is nyitva! 9-17 óráig

ITT A TÉL - HÉTVÉGI ÁRESÉS

Megjelent a karácsonyi katalógus

Vasárnap minden katalógusban szereplő áru 5% ENGEDMÉNNYEL vásárolható!

Ha nem rendelkezik katalógussal, áruházunkban átveheti.

VASÁRNAPI MEGLEPETÉS:
a SKÁLA BUDA és a SKÁLA METRO City Áruházban

Legyen a Vendégünk!

Aki vasárnap 5000 Ft felett vásárol, egy 600 Ft értékű, 10000 Ft feletti vásárlás esetén 1200 Ft értékű Burger Kingben vagy a Napsugár kínai étteremben beváltható bónt kap ajándékba!

Karácsonyi katalógus premier - 5% engedménnyel!

újítási tevékenységének támogatás[a]

Kinyitott a Róth Miksa-ház

Róth Miksa császári és királyi udvari üvegfestő múzeummá alakított háza kétévi zárva tartás után tegnap ismét megnyílt a nagyközönség előtt. A tizenötmillióért felújított lakásmúzeumot *Ráday Mihály* és *Szabó Zoltán* VII. kerületi polgármester adta át. A ház és a kiállítás hétfő kivételével naponta délután kettő és este hat óra között látogatható.

A VII. kerület, Nefelejcs utca 26. szám alatt található Róth-ház, ahol a századforduló és a századelő legjelentősebb üvegművésze, Róth Miksa lakott és dolgozott, 1994-ben nyílt meg először múzeumként. Két év múlva, 1996 telén azonban már be is zárt, mert a lakásban felpúposodott a padló, és más hibák is jelentkeztek.

A felújítás átfogónak ígérkezett, az első emeleti lakás és kiállítótér mellett a földszinti termeket kávézóvá, kulturális központtá szerették volna alakítani, a tetőtérben vendégszobákat hoztak volna létre, az udvar végében található háromemeletes épületbe pedig üvegművészeti műhelyt akartak telepíteni, hogy a hely szellemének megfelelően gyakorlati munka is folyjon a falak között.

Az átépítés szerződési szabálytalanságok miatt 1998 nyarán leállt, a felújítás biztosává pedig az Almássy Téri Szabadidő Központ igazgatóját nevezte ki a kerület. *Újfalusi Gábor* új kivitelezési pályázatot íratott ki, s a múzeumot mára megnyitható állapotba hozatta. Átfestették a helyiségeket, a kiállítórész új, halvány színű selyemtapétát kapott, így jobban érvényesülhetnek az üveg- és mozaikképek, s kijavították a padlót is.

A múzeum igazgatói posztjára a kerület nemrég pályázatot írt ki, amely a *Művelődési Közlönyben* jelent meg. A további felújítási munkákat az új direktor irányítja majd.

Cs. L.

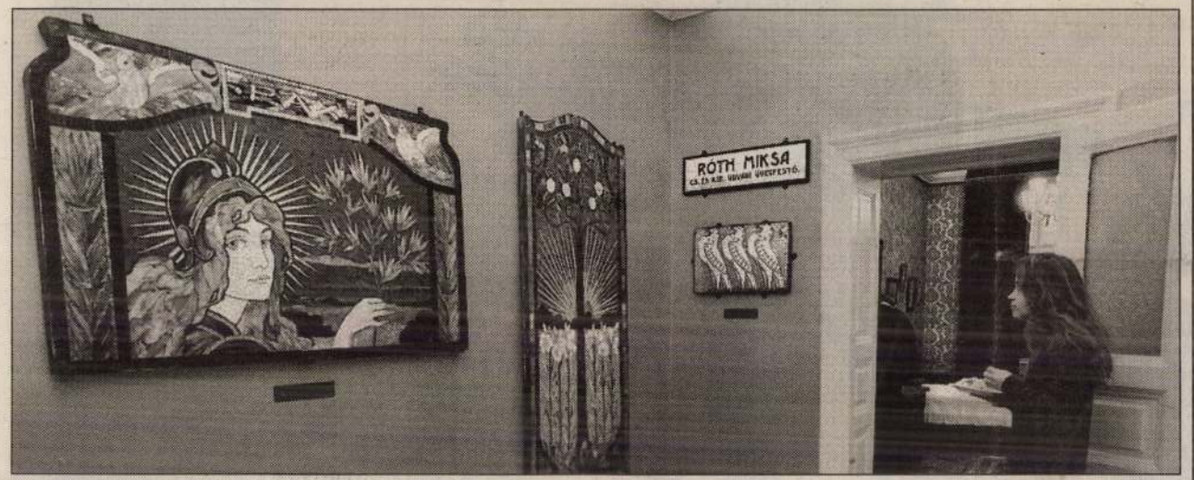

A hét végétől ismét láthatóak az üvegcsodák

SZABÓ BERNADETT FELVÉTELE

Perrel fenyegetnek a Széchenyi törzsvendégei?

A fogyasztóvédőkhöz, a Versenyhivatalhoz, s ha kell, a bírósághoz fordul a Széchenyi fürdő törzsvendégeinek egy csoportja. Nem fogadják el a majdnem 200 százalékos áremelésre adott magyarázatot, miszerint a drágulás oka a fürdő átépítésével járó színvonal-emelkedés. Kérésünkre a Gyógyfürdő Rt. vezérigazgatója reagált a bejelentésre.

Mint hírül adtuk, a főváros strandjait és fürdőit kezelő Gyógyfürdő Rt. januártól megemeli a fürdőbérletek árát. A legtöbb helyen átlagosan tízezer forinttal kerülnek majd többe a bérletek, a Gellértben százhúszról százötven-, illetve száznyolcvanezerre ugrik a tarifa. A Széchenyiben a társaság által megerősített információ szerint negyvenöt helyett százötvenezret kérnek majd egyévi fürdőzésért.

Az új belépőjegyárak még nem ismertek, de ha azt vesszük, hogy ha egy bérlettulajdonos, aki az év minden egyes napján elmegy a Széchenyibe, több mint négyszáz forintot fizet egy alkalomra, lehet némi fogalmunk a jövőről.

A törzsvendégek szószólója, *Varga Antal* felkereste szerkesztőségünket és közölte: a fürdő törzsvendégeit felháborítja az irreálisan magas áremelés, ami szerintük a tatarozással nem indokolható.

Perelnek... folytatás a 41. oldalon

gálni. Alap létrehozását javasolta a XVIII. kerületi képviselő-testület szerdai ülésén Fekete György tanácsos. Javaslata – amelyet a 2000. évi költségvetési koncepcióhoz módosító indítványként is beterjeszt – szerint külön alapban kellene kezelni azokat a pénzeket – jövőre például húszmillió forintot – amelyeket a kerület az idegenforgalmi adóbefizetésekből a fővárostól kap. Ebből az alapból turisztikai beruházásokat lehetne finanszírozni.

UTAK ÉS UTASOK

- A XII., Diana utcát teljes szélességében lezárták a Szendrő utca és az Orbán tér között csatornázás miatt november 28-ig.
- Az 56-os villamosokat szombat este buszok pótolják 20.00-tól kezdve. A buszok Budagyöngye és Hűvösvölgy között járnak.
- A 11. sz. főút kivezető szakaszán a Szentendrei úton lezárták a városhatár felé vezető külső és középső sávot a Záhony utcánál, ahol csatornát építenek. A Békásmegyer felé tartó 34-es autóbuszokat elterelik.
- A 2. sz. főút fővárosi szakaszán, a Váci úton a Zsilip utca és a Szekfű Gyula utca között mindkét irányban útszűkület van. A belső sávban csatornáznak. A 96-os gyors és a 104-es autóbuszok megállóját ideiglenesen áthelyezték.
- A Váci úton a Forgách utcánál sötétek a jelzőlámpák.
- A 31. sz. főút fővárosi szakaszán, a Pesti úton vízvezetéket építenek a Csabai út előtti szakaszon. A városközpont felé vezető oldalt ezért kellett lezárni. A váltakozó irányú forgalmat jelzőlámpa szabályozza.

Forrás: Fővinform

Népsz. 1999 XI. 27

Schiller OPEL Dráva Autó

Nyitott hétvége a XIII. ker., Dráva u. 17. használtautó-telepen, most szombaton és vasárnap!

Hétvégi ajánlataink: • **Minden autóhoz ingyen casco fél évig!** • A legkedvezőbb részletfizetés: harmadát sem fizeti és viheti, akár 5 évi részletfizetéssel! • Cserélje fiatalabbra: használt autóját beszámítjuk a vételárba! • Forró teával, frissen sült tökkel és pattogatott kukoricával várjuk önt!

ok ★★★★★ H-MODELL

Ok H modell használt Opel gépkocsik rejtegetni valók nélkül:
• 12 hónap garancia • átvizsgálási bizonyítvány • cserélhetőség
• kilométer-teljesítmény garancia • 12 hónap assistance

BUDAPEST XIII., ker. Dráva u. 17. Tel.: 320-0166, 340-1553 Nyitva tartás: szombaton és vasárnap 9-16 óráig

Georgius Roth (Rufus) Goldschmied

XVII z. eleje. Brassó.

Lrod

Z Roth Kunstgew. 62. l.

magyar királyi államvasutak.

T. Műhel

Miután keresményemnek 191 ...

tésénél ...

jelenhetek, keresményemnek átvételére

nevü munkástársamat szóbelileg megbiz

Kelt ..., 191 ...

...

tanu.

...

tanu.

13.

Gyárfás (ötvös (Jorg Goltsmeth) gazdag és tekintélyes polgár volt Brassóban, hol 1485. és 1489. civis juratus, 1505. és 1507. pedig városbíró ~~volt~~ tisztet viselt. (Quellen z. Gesch. d. St. Kronstadt. Brassó 1886-96. II. III. k., Gyárfás Gy. A brassai ötv. tört. 78. l.)—

Rotk (Rotkirch)

Gyárfás

ötvös

1485 – 1507

Brassó

~~Gertnerné Tanczos Kata, miskolczi~~

V. 10.

MDK

Roth Gusztáv

Öreg vármegyei: Kiállitási séták. Sopronvármegye. 1943. szept. 18.

Rotl György Tiszafüred

"Nefelejcs" garnitúra (kórusfonásos)
" 3. díjat nyert

Rép.

M. Varga M. a Népművészet mestereinek kitüntetései
Népművelés 1963 11. sz 3.o. l

Roth Hélèn

Tina Blau unokahuga,
bécsi festőnővér, rajztanárnő

Karácsony R Emmy: Virághegy
Kriterion 1974 Bukarest

133. old.

MDK

V.

Hermann Roth, éremmüvész

Körmöcbányán dolgozott, különösen a világszerte ismert Szent-György tallér ill emlékérem készitésében tünt ki.

Dr. Procopius Béla: A Magyar Emlékérem- és Plakettmüvészet. - MI. 1934. 125-127.l.

MDK

Christian Hermann Roth v.Rothenfels

körmöcbányai érem- és pecsétvésö

egy pompás ,dus apotheozist metszett rézbe.

Szépmüv. Mus. graf. oszt. 67.kiáll. Előcsö. 5.1.

ROTH HERMANN, vésnökgyakornok, éremvéső

A körmöci pénzverde személyzete:
A M.N.M. Éremtárában iratmásolatokban 1748-1868. években emlitve a személyzet fizetése. Ebből összeállitható az alkalmazottak névsora.
ROTH HERMANN, vésnökgyakornok, 1756-1764. IV. 25., éremvéső 1764. IV. 25.-1768. 42. old.

HUSZÁR LAJOS: Pénzverés Körmöcbányán 1748-1768. években 32. old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII. évf. 1957-1958. Akad. Kiadó, Bpest. 1958.

ROTH HERMANN KERESZTÉY,vésnök

Gerl Károly körmöcbányai vésnök munkája Körmöcbányán. 1896.-Szent György tallér.Roth Hermann Keresztély Szent György tallérjának hü másolata.Verték a Milleneum alkalmából.Véste Gerl Károly. 45 mm. 66.old

SZIGETI ISTVÁN: Körmöcbányán vert magyar emlékérmek adatai 64.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,L-LI.évf.1951-1952.Egyetemi Nyomda,1952.Bpest.és/N.K.XLVIII-XLIX.évf.1951-1952./

rothenfelsi Roth Hermann, körmöci kamaragróf

Selmeci kamaragróf 1649-1654 között. Fia, Roth Hermann Keresztély Körmöcön 1645-1652 között éremvésnök, 1652-1690-ig főéremvésnök. 5.old.

ZIGATI ISTVÁN: Régi körmöcbányai személyi érmek 1.old

AZ ÉREM, IX.évf. Bp. 1940. jan-dec.

Roth Hermann Keresztély

M.D.K.

Beszterce, 17 m.

Körmöczi, a ml. Gyöngy érem hátlapjának készítője. (Krisztus tanítványaival a háborgó tengeren.)

Faludi Géza. Pénz és érem mint amulet. Bp. 1928 12.

Frau Hermine Kinzelbach

Konstanz, 17 m.

Reisender, m. mit Typhus eines Isolier-
raumes behufs. (Kranken transferi-
ren m. Isolirung transferre.)

Telegraphische Depesche f. eine amtl. Depesche.
Typ. MTS 12.

ROTHENFELSI ROTH HERMANN, megh. 1654. [illegible] kamaragróf

1619-1649 körmöci kamarai könyvelő. 1649-ben kamarai pénz
táros és kamaragróf és a selmeci főkamaragrófi hivatal a
adminisztrátora.-Az ő fia volt rothenfelsi Roth Hermann
Keresztély a Szt. György érmeiről hires Körmöcön 1645-169
1690 között dolgozó főéremvésnök. 19.old.

SZIGETI ISTVAN: Régi körmöcbányai személyi érmek 1.old

AZ ÉREM, IX. évf. BP. 1940. Janádec

MDK

Roth von Rothenfels,

Körmöcbányán dolgozott a XVII.sz.-ban.

Dr.Procopius Béla: A Magyar Emlékérem- és Plakettmüvészet. - MI. 1934. 125-127.l.

ÆTER
NITATI

Spielberger János: Zabler Jób arcképe (31. sz.)

ROTH HERMAN, éremvésnök, pecsét-és cimervésnök

Roth Keresztély Herman 1690-ig, haláláig müködött Körmöcön. Fia Herman 1680-ban lépett szolgálatba. Igy tiz évig együtt dolgoztak. Nics adat arra, hogy Herman mennyi időt töltött Boroszlóban, mint pecsét-és cimervésnök, és mikor jött haza. III. Károly hires százaranyasát, mely a körmöci verde jegyét viselim, 1724 évszámmal, neki tulajdonitják mindkét oldalán R mesterjegy. 18./108./.old.

SZENTGÁLI K.: A körmövbányai Szent György-érmek
15./.05./.old

AZ ÉRME, V. évf. BP. 1927. jan-jun

ROTH HERMAN, éremvésnök

Ha az ő tallérveretét a redukálógép regitségével egy c
cm-es átmérőjüre kisebbitenénk, ez esetben szabadszemmel
élvezhetetlen finom tárgyat kapnánk. Ha az eredeti 1/4-e
es arany rajzát pl. tallérnagyságura meghagyobbitjuk, el
nagyoltnak, durvának találnánk. A Szt. Györgyök egész em-
bert kivánnak. 20./110./.old.

~~SZENTGÁLI K:~~
SZENTGÁLI K: A körmöcbányai Szent György-érmek
15./105./.old

AZ ÉREM, V.évf. BP. 1927. ja.-jun.

ROTH HERMAN, éremvésnök Körmöcön, pecsét-és cimervésnök
---- Boroszlóban

Szt. György érmének idejét 1690 utánra kell tennünk. Eltérő stilusával nem akart atyjának Roth Keresztély hermannak versenytársa lenni. Ha együtt dolgoztak, akkor bizonyára atyja szelleméhez igazodott. Ő 1654-ben született, igy atyja legalább 1630 körül. 18./108./.old.

SZENTGÁLI K.: A körmöcbányai Szent György-érmek
15./.05./.old

AZ ÉREM, V. évf. BP. 1927. jan-jun

ROTH HERMAN, éremvésnök, pecsét-cimervésnök

1680-tól teljesitett szolgálatot Körmöcön. Legrégibb fennmaradt verőtöve egy 1681-ből származó garas verőtöv Jele: H.R. de többször csak R volt. A neki tulajdonitott Szt. György-érem előlapján H.R. hátlapján csak az R. talál ható, ami igen szokatlan eset. 16./106./.old

SZENTGÁLI K.: A körmöcbányai Szent György-érmek 15./105./.old

AZ ÉREM, V. évf. BP. 1927. jan-jun

Roth Heinrich

ötvös 1830

Lévá

Gyáfai Brassó 63

iol. Roth Hermann

+ 1690. Tagja a kőrmöcbányai ér-
mész családnak.

Hiltebr. Klaj.: Monnaies de Hongrie,
Budapest, 1963.

541

331

Rotth Herman

1690-ben lett vésnök Kőrmöcön,
1695-ben Borsodba távozott, itt halt
meg 1726-ban.

Huszár Lajos: Ifjabb Gyöngy ötvösök,
Bp. Magyar Történeti Múzeum 1940
22. old.

ROTH HERMAN, éremvésnök, pecsét és cimervésnök

Roth Keresztély Hwrman, körmöci főéremvésnök fia. Körmöcön főéremvésnök Később Boroszlóban pecsét és cimervésnök .Szül.1654-ben, meghalt 1726-ban. 16./106./.old

SZENTGÁLI K.: A körmöcbányai Szent-György érmek
15./105./.old

AZ ÉREM, V. évf. BP. 1927. jan-jun

ROTH KERESZTÉLY HERMAN,

rotenfelsi ROTH HERMANN, körmöci kamara könyvelője

A hires körmöci vésnök dinasztia első tagja. A Stempels sammlung táblázatában igy szerepel és 1649-től alkamaragróf. Meghalt 1654-ben. 16./106./.old

SZENTGÁLI K.: A körmöcbányai Szent György érmek
15./105./.old

AZ ÉREM, V. évf. BP. 1927. jan-jun

---

rotenfelwi

ROTH HERMAN, éremvésnök, pecsét-és cimervésnök

A neki tulajdonitott Szt. György tallért/3.ábra/elől a sárkány hátsó lábai alatt H.R-rel, hátul, a hajó közepé csak R-rel jelöli. Müve ritkább, mint atyjáé, Roth Kereszt tély Hermané. Részleteiben erősen eltér attól. A lovag a l lándzsát Haider Dániel Szt. Györgyéhez hasonlóan két káz zel döfi. Parányi mygy. cimer. stb. Tizaranyas és ezüstpéldá dány ismeretes. Fekete repr. 18./108./old.

SZENTGÁLI K.: A körmocbányai szent györgy érmek 16. /105. /.old

Az érem, V. évf. sz. 1927. jan-jun

ROTH HERMAN, éremvésők

Művészek sokszor ú-j irányzatok úttörői lesznek, de a R-jegyü barokkos Szt. György vésetekkel szemben Az ő utolsó emlékérme III. Károlyról nem mutat új irányzatra. Tehát az R-jegyü érmek nem lehetnek az ő művei. A változatlan mesterjegy csak valamelyik Roth utódra utalhat, aki kegyeletből tartotta meg a családi jegyet.
19./109./old.

SZENTGÁLI K.: A körmöcbányai Szent György érmek
15./105./old

Az érem, V. évf. BP. 1927. jan-jun

ROTH HERMAN KERESZTÉLY, éremvésző

A Szt. György érmek első példányai Körmöcön készültek. Az előlapi ábrázolás Haider Dániel Muschinger érmén lép fel először, a mai napig is alkalmazott formában; a hátlapi, Krisztus tanitványaival a tengeren In tempora securitas felirattal Roth Herman Keresztély körmöci vésznök alkotása. 17.old.

DR. FALUDI GÉZA: Pénz és érem mint amulet 8.old.

AZ ÉREM, VI.évf. BP. 1928. jan-dec.

ROTH HERMANN KERESZTÉLY, éremvésnök

ÉRMEI: Szegner Andrásról 1651-ben
Keviczky JJánosról 1655-ben
6.old.

SZIGETI ISTVÁN: Régi körmöcbányai személyi érmek 1.old

AZ ÉREM, IX.évf. Bp. 1940.Jan-dec.

---

rothenfelsi ROTH HERMANN KERESZTÉLY, főéremvésnök

1645-1652 éremvésnök, 1652-1690 főéremvésnök. Roth Hermann körmöci kamarагróf fia. Mesterjegye: "C.H.R."/Christian Hermann Roth/. 1659 óta fordul elő körmöci verőtöveken. mint: 1674.évi 5 dukátosokon, Buda visszafoglalására vert érmén 1686-ból, III. Károly születési érmén 1687-ből és egy sorozat Szt. György érmen. 5.old.

SZIGETI ISTVÁN: Régi körmöcbányai személyi érmek 1.old

AZ ÉRME, IX.évf. Bp. 1940. jan-dec

ROTH HERMANN KERESZTÉLY, éremvésnök

Szegner András, pozsonyi polgármester. 1640-64 között többször városbiró, polgármester. --88.-Ovál cimeres érem 1651, valószinüleg Roth tól.-Av: Felirat, cimer, sisak.-Rev: 8 sor irás a szélen levélkoszoru.-Ezüst, ovál, 39+48 mm. 28.gr.- 22.old.

SZIGETI ISTVÁN: Régi kormócbányai személyi érmek 1.old

AZ ÉREM, IX. évf. BP. 1940. Janádec

ROTH HERMANN KERESZTÉLY, éremvésnök

Revicky Jánoskassai első biró. Felesége: Madarász Erzsébe
11655-ben temetésekor neje emlékpénzt veretett. -89. -Hal
lozási taloér, 1655, Rothtól. Av: Felirat, koronás kétfejü s
sas, cimerpajzs, mezőben: K-B. Körmöc-Bánya. -Rev: 4 sor irás,
16-55. Johann Revizzky, Elisabeth Madarász. -Ezüst, 41,5,42
mm. 28.5, 28.60 gr. -90. Halálozási féltallér. 1655. u.a. Ezüst
35,36 mm. 14.30 gr. -91. -Negyedtallér. U.a. Ezüst, 30 mm.
6.95. gr. Kév. 22. old.

SZIGETI JÓZSEF: Régi körmöcbányai személyi érmek 1. old

AZ ÉRME, IX. évf. BP. 1940. jan-dec

ROTH HERMANN KERESZTÉLY, éremvésnök

Keviczky János, kassai első biró. Feleség e: Madarász Erzsé
1655-ben, temetésekor neje emlékpénzt veretett.-89.-Halá
lozási tallér 1655, Rothtól. Av: Felirat, koronás kétfejü
sas, cimerpajzs, mezőben: K-B. Körmöc-Bánya.-Rev: 4 sor irás
16-55..Johann Revickky-Elisabeth Madarasz.-Ezüst, 41.5,
42 mm. 28.50, 28.60. gr.-90.-Halálozási féltallér, 1655. Ua.
Ezüst, 35,36 mm. 14.30 gr.-91-Halálozási negyedtallér 165
1655. u.a. Ezüst, 30 mm. 6.95. gr. 22.old. Fekete repr.

SZIGETI JENŐ: régi körmöcbányai személyi érmek 1.old

AZ ÉRME, IX. évf. BP. 1940. jan-dec

ROTH KERESZTÉLY HERMAN, vésnök

A Stempelsammlung táblázata szerint:
Roth Keresztély Herman körmöci féremvésnök 1645-től haláláig 1690-ig. Még két fia és egy unokája szolgál itt.-Roth Herman, éremvésnök Körmöcön, majd Borosulóban pecsét és cimervésnök. Szül. 1654. +1726.-
Roth Jeremiás, éremvésnök Körmöcön, +1751.--Ennek fia
Roth Jeremiás Herman, éermvésnök Körmöcön. +1754.
16./106./.old.

SZENTGÁLI K.: A körmövbányai Szent György-érmek
15./.05./.old

AZ ÉREM, V. évf. BP. 1927. jan-jun

ROTH KERESZTÉLY HERMAN, főéremvésnök Körmöcön

A C.H.R. jegyü talléroknak alighanem csak egy pár verőtövük volt, mert valamennyi ugyanegy vésési hibát mutat. Az előlapon a Georgius I és U betüje között kicsorbulás következtében idegen dudor támadt. Egyébként a véset is hajszálig egyező. 18./108./.old.

SZENTGÁLI K.: A körmöcbányai Szent György-érmek
15./.05./.old

AZ ÉREM, V. évf. Bp. 1927. jan-jun

ROTH KERESZTÉLY HERMAN, főéremvésnök Körmöcön

A millenium alkalmával is az ő tallérját megtévesztő hü
hüséggel utánozta Gerl és Reisner körmöci pénzverőnk kö-
zös vésete. A kiállitáson is verték. Ezeken a C.H.R. meste
jegy helyén a 896-os szám van aprólékos vésetben.
18./108./.old.

SZENTGÁLI K.: A körmöcbányai Szent György-érmek
15./.05./.old

AZ ÉREM, V. évf. BP. 1927. jan-jun

ROTH KERESZTÉLY HERMAN, főéremvésnök Körmöcön

Szt. Györgye hasonló Haider Dánieléhez. A 1/2 és 1/4 tal
lérokon a ló feje profilban. A sárkány lába alatt jegye:
C.H.R. Technikája nem oly biztos, mint Heideré. Közös von
suk az aprólékosság. 2ábra. Sok példán y jegy nélkül, az
ő technikájára vallanak, de az előlap részleteiben inkál
Heiderre vall. 17./107/old

SZENTGÁLI K.: A körmöcbanyai Szent György-érmek
15./105./.old

AZ ÉREM, V. évf. BP. 1927. jan-jun

ROTH KERESZTÉLY HERMAN, főéremvésnök Körmöcön

Szt. Györgye hasonló Haider Dánieléhez. A 1/2 és 1/4 tall lérokon a ló feje profilban. A sárkány lába alatt jegyve: C.H.R. Technikája nem oly biztos, mint Heideré. Közös vonásuk az aprólékosság. 2. ábra. Sok példány jegy nélkül az ő technikájára vallanak, de az előlap részleteiben inkább Heiderre vall. 17./107./.old. Fekete repr.

SZENTGÁLI K.: A körmöcbányai Szent György-érmek
15./105./.old

AZ ÉREM, V. évf. BP. 1927. jan-jun

ROTH KERESZTÉLY HERMAN? FŐÉREMVÉSNÖK
-666

1659-től teljesitett szolgálatot Körmöcön. A fennmaradt verőtövek tanusága szerint legrégibb müve egy 1659-iki tallér..C.H.R.-rel jelölte müveit. 16./106./.old.

SZENTGÁLI K.: A körmöcbányai Szent-György érmek
15./105./.old

AZ ÉREM, V. évf. BP. 1927. jan-jun

ROTH KERESZTÉLY HERMAN, főéremvésző Körmöcön

Talán majd meg lehet állapitani, hogy Roth Keresztély Herman előtt készitette-e valaki Körmöcön Haider Dániel müvének közvetlen hatása alatt Szt. György érmeket. Haider és Roth között évtizedek teltek el. Lehet, hogy későbbi munkák és az egyénileg véletlenül közeledtek az eredeti mintához. 18./108./.old.

SZENTGÁLI K.: A körmöcbányai Szent György érmek
15./105./.old

Az érem, V. évf. BP. 1927. jan-jun

Roth H.

Crod

Hu Pomagyecm

VII. tábla

Budap
Vilmos csc
Telefon : :

Roth A.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;

beiratkozás éve 1905.

Jászai Géza; München und die Kunst Ungars 1800 bis 1945. Ungarn-Jahrbuch, Mainz, 1970 10 1, 149 1

Roth Ignác

Gyr 1847 – 1853

l.

Jankó Ötvös - apródok

13. l.

EMÖD
-8.20.

Róth Ilona

Róth Ilona iparművésznő, V.
Tátra-u. 15/b. 116-084

Bptávb 1940 szept.

BUDAPEST
1934 OKT 28 19

M.D.K.

Róth Imre, festő, fényképész

Kassán, Levichosal együtt nyitott fényképmütermet 1864-ben. Ködfátyol képeivel a szultán elé is jutott. 215.o.

Fejős Imre: Fényképészetünk első virágkora, 1855-1885. 209.o.

Folia Archaeologica. A. 1938. Bp. Képzőmüv. Alap Kiadóvál. Bp. 1938

Róth Imre festőművész
Leány mellképe rózsákkal olaj
Felsőmagyarországi festők képkiállitása. Kassa.
1918. február 17.

s miseruhája, 1500 körül.

77

RÓTH JHRICH (JHRE)

Múzeum, vlastivedný časopis Slovenského národného múzea 3, 187, 1957, Pelach č., Štátne výsk. dobrovoľné múzeum v Krošiach.

Tomáš Štraus: Autor Jasanek a zrod výtvarnolevicovej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 14. č. rély:

Roth Imre Emanuel, festő, 1814-1885

Bécsben, Münchenben, Düsseldorfban és rövidebb ideig Párizsban és Rómában tanult. Főleg arcképeket festett. "Fülét vizsgáló férfi" 1850 körül, olaj, 59. Táptábla, 167. old.

Anna Petrová-Floková: Slovenské výtvarné umenie obdobia národného obrodenia Bratislava, 1966.

40. old.

Roth Ferd

festő

n. Kassán

Saját tekn. életrajzát

Wurzbach. Biogr.-

Lex. Wien 1874.

XXVII. 102. l

Dr. Falk

Roth Imre

festő

szül 1814. Kassa

† 1885 szept. 26 u.o.

Bécsben (1830) Münchenben (1832) Düsseldorfban (1841–1846) és Párizsban (1847) tanult. Drezdán Egyptomban járt 1849-ben mint festőképes Kassán telepedett le.

1849–1872 készült festőképeinek hiteles kopiája a Kassai Múzeumban van. Toman 790. l.

Róth Imre. festő.

19. 12.

VII. 133.

Horovitz Lipót festő az 5 kamarai
vajda volt a 1850-es évek elején
Rajztanár is (Kassán?)
Képzőművészeti Szemle. 1879. 111 l.
Nagy István: Horovitz Lipót.

Roth Imre

akad. festő

Róth József

pozsonyi ónműves

László

Mihalik pesti ónműves

7. l. 24. l.

P. M.

EUM AUKCIÓI
I.

KI SÁMUEL

TÉKA

SS DES

Roth Imre,
rajztanár
l.

Lykanemzromantika

43. l. 87. l.
101. l.

NEMZETI SAJTÓVÁLLALAT
SZEGED
KÁRÁSZ UTCA 5.
Postatakarékpénztári csekkszámla szám 26761

könyv-, zenemű-, papír- és írószerkereskedés
hírlapiroda, könyvnyomda
könyvkötészet

Csendőrségi községi és iskolai nyomtatványok raktára. Előnyös bevásárlási forrás. Telefon: 24-52

T.

Európa lapsz. vállalat

Budapest
Bolleomare 12 II 2

Rôh Jure

rajtanár

Kava

l.

Lykakőzöni

115. l.

Műv.

A.66

Irod. 8r

Szana

Tamás

Szabó Miklós
élete és munkái

1.– 159.l.
7 képes tábla
Budapest

Roth Jure

* 1814

Stab II. 53, 55,

122, 131, 132

IV. 135, 152

—1265.

1264. Georg Philipp Rugendas:
Sz. Augsburgban 1666 novem
május 19-én.

1264. Kurucz (ok) és német [illegible]

Történik, a

Az előtérben összecsa
kén látható német tiszt viss
ben lévő egyenes karddal fog
rucznak csapását, a kit társ
met van. Az egyik pajtásának
pisztolyát süti a piros kabá
kardját már csapásra emelte.
zete: prémes kucsma, piros me
szárú csizma. Oldalt és a há
Az égbolt felhőzött.

Vászon, méretei 30:63.
Dr. Thaly Kálmán hagyo
(2118-909) -- Átvétetett 19

Roth Jure

Thieme_Becker
XXIX. 87.l.
(Cyka)

Roth Imre
Fertő

der Ungar 1845. jún. 10.
(Roth-Opres Neuigkeits-Bote.)

Kalmár

Roth Imre
Ferkó

Leer Ungar 1845. jún. 15.
(Pesth-Opner Neüigkeits-Bote.)

Kalmár

Roth Imre

festő Pesten

1843. pesti kiáll.

3 arckép, olajf.

Olasznő, olajf.

Tanulmányfő, olajf.

L 1843.

Ezekiegouri vár IV. 23, 24,

Roth Imre

Művészet 1918,
19, 1,

~~Brasilia V. 84.~~

Roth Jusre
festő

Ser Ungar 1844. ápr. 10.
(Perth.-Ofner Notizen.)

Kalmár

Roth Imre
Jeolő"

Der Ungar 1843. szept. 16.
(– tyi: Pesth-Ofner Notizen)

Kalmár

Roth Irene
Jerko'.

Der Ungar 1844. máj: 24.
(Pesth- Ofner Notizen.)

Kalmár

Tartozik P	f	Követel P	f	Tartozik P	f

Budapest Székesfővárosi I. kerületi

1927-re

Tartozik P	f	Követel P

...m á 4·- P

...1000 m prüv. á 97·- P

Roth Imre
festő

Der Ungar 1844. jún. 26.
(Korrespondenz. A. B. C.: Temesvar)

Kalmár

Roth Imre
Pesti

Der Ungar 1844. máj. 22.
(Lk: Theaterchronik.)

Kalmár

Roth Imre
Pest

Der Ungar 1844. jul. 31.
(Kemény: Korrespondenz.)

Kahnert

Roth Iure

Iesto

l. Kalp 17. C

Gyarapodás.

gator, a

csőr[illegible] hajt [illegible]
és baljával [illegible] a kantárszárat kezeli.
pával. Mögötte pedig a kocsis áll, ki
ozsaszínű nyakkendőt és kettős elejű ka-
[illegible] drapp-színű. Az előtérben jobbról
tán vasrácscsal. Oldalt a házakon balról
[illegible] két emeletes épületek tünnek szemünkbe.

.C. Presteltől 200 márkán (133/901.)

ot Y ölöny viset.

aton

862

Roth Imre
festő

Der Ungar 1844. maj. 22.
(Pesth-Ofner Notizen.)

Kalmár

Roth Imre
festő"

Der Ungar 1844. május 28.
(Seidlitz: Die Nebelbilder
-(Dissolving views)- des akad.
Malers Herrn Emerich Roth.)

Kalmár

Roth Imre
festő

Der Ungar 1843. júl. 18.
(Sz.: Pesther Salon 1843.)

Kalmár

Roth Imre
festő

Der Ungar 1844. ápr. 26.
(-ng-. : Korrespondenz)

Kalmár

Roth Emerich

mit Kassa, 16 évs

1830.
16

Bècsi akadèmia
jà`zy

1814

Kerner-Museum II. 234.

Roth Imre

festőművész

Pest 1844-ben Pátyi,
Roth ovvostanár Párisba
ha kelt. s egy szánvelő-
gépet talált fel, amelyet
Uhro öcse Roth fel-
mutatott be az Akadé-
diának

Lásd

Regélő Pesti Divatlap

1844. 76. l.

Róka Imre.

F. 14.19.2.

kassai vegyész. 1820 „Mulatozás a vigadóban."
(Gy. VI. 115.)

Róth Imre F.M.19.2

1864 Kassa /Hosszu külf. ut után/ rajztan.
fé yképmüt. képmások, szépségképek, életképek.
/Ly.N.r. lol./

Roth Imre Pesten.

1842. pesti minéglet
Wái Sámuelnáptó. olast.

L.

Roth Imre

Jeste

Prod

Staud Géza

Az orientalizmus a
magyar romantikában.
Budapest, 1931. 19. L

Roth Imre Pest.

1843. május hó.

Arczképe olajfestményről (32 ív)

" " (33 ")

" " (34 ")

Olajfestmények.

Tanulmányfő (43 ív)

L.

Roth Imre
festő
Megyl. 1843. évi
kiáll.
a Magy. Művészet
1948. 59. l.

Költségvetés
Kiutaltatott ___
Minisztériumban
Felhasználva ___
Rendelkezésre ál

Rott Imre

festő

gróf Dessewffy József
egyetlen arcképét, mely őt
időszerű korából ábrázolja,
megfestette Rott Imre
pesti festőművész 1842-
ben. Lakik ez a művész,
az Ujpiacon - gróf Crivelli
házban.

Lód

Regélő. 1843. I. 1174.
l.

Roth Imre

festő és fényképész

Kassán

1939 JÚLIUS

Vasárnap 2

Roth Imre kassai festőnek több rajzát, arcképe van a kassai múzeumban az 1840-es évektől. Ugyancsak

Hétfő 3

a kassai múzeumban van egy nagy albuma tele fényképfelvételekből. Magam is

Kedd 4.

később esténként foglalkoztatott fényképezés. Kassán Klotild

Szerda 5

felvétele van az albumban.

Zsebnaptári 1939

)3

gos bizottsága.

A beadvány { száma: 190 / kelte: XII/30 190 3 / beérkezése: XII/30 190 3

Mellékletek száma: 160

Határidő:

Előirat száma:

Utóirat száma:

Exp. 190 4. jan hó 28.

(160 melléklettel)

A vallás- és közoktatásügyi ministerium
Tekintetes Számvevőségének!

Möller István műépítész a Kolozs-
i. szt. terem rendezők kollektívában a Közép-kori relek-

M.D.K.

Róth Imre, festő

A divatos ködfátyolképek egyik hazai mestere a Kassa
sai Róth Imre A Nemzeti és a német-szinházban tartot
előadásán vászonra vetitte a Nemz.Múzeumot. 215.o.

Fejős Imre: A Nemzeti Múzeum ábrázolásai. 213.o.

Folia Archaeologica.VII.1955.Bp."Művelt Nép"tudomá-
nyos és ismeretterjesztő Kiadó.Bp.1955

Roth Imre, festő

Honderü, 1845. I. 505.

Heti szemle

Roth Imre, festő

Honderü, 1844. I.k. 491-492.

Heti Szemle

Roth Imre, festő

Honderü, 1843. II.k. 82-88.

Festészeti csárnok

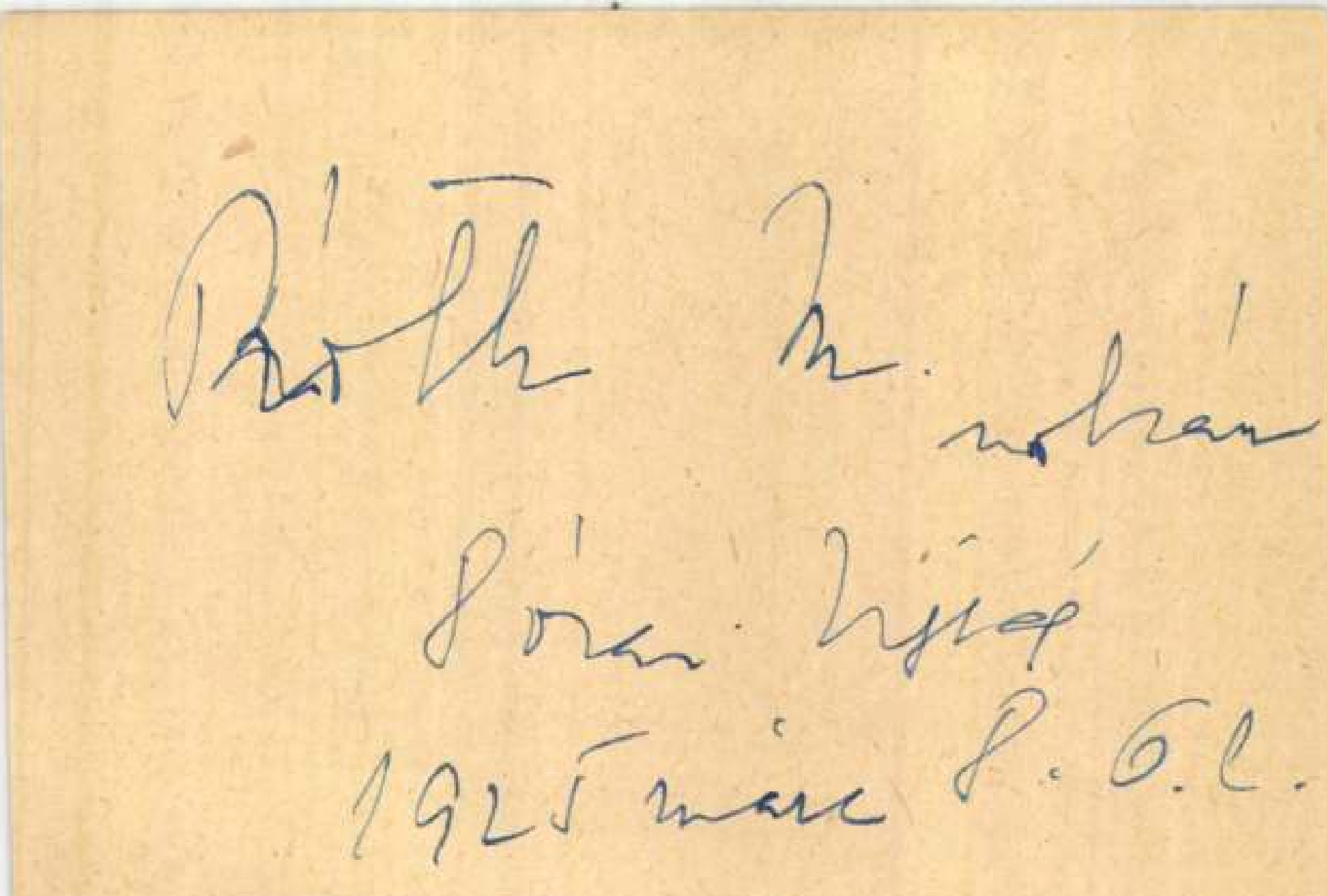

Roth Imre, festő

Honderü, 1844. II. 685.

Heti Szemle

MDK

Roth Imre

Magyarok a münchoni képzőművészeti akadémián 1824-1890. Művészet 1912. 178.l.

Róth Ilona

"Művészeti Krónika" cimmel Tövis négy különböző kiállitásról számol be, közöttük az Iparművészeti Társulat karácsonyi tárlatáról is, ahol az itt felsorolt művészek szerepelnek figyelemre méltó munkáikkal. Művészi batik és csipkemüvek dicsérik ügyességüket.
Róth Ilona, Nagy Ida, Nagy Etelka, Szontagh nővérek.

A HÉT, Bp. 1915. dec. 5.
XXVI. évf. 49. sz. 7o6-7o7. lap.

RÓTH István grafikus

Gonda Gyula: Orbán Miklós és
Róth István = Művészet és Barátai,
1995/2. 14. ill

3/ Kézirat. 1938. jan. 21. A modell elkészítése folyamatban van. 2000 P kiutalását kéri.

4/ Gépirat. 1938. máj. 11. „Tisztelettel jelentem, hogy a hősi emlékmű kiegészítő részét képező szarkofágot elkészítettem, leszállítottam és elhelyeztem. Őszinte sajnálattal kell jelentenem, hogy az elhelyezésnél a munkások járatlansága következtében a fekvő alak feje levált. Bár a szobor sérülése rajtam kívül álló okok miatt következett be, kötelezem magam, hogy az egész szoborművet f. évi november 1-ig teljesen újjal kicserélem."

5/ Kézirat. 1938. nov. 14. A szobor kicserélése kő hiányában késik. A szobrot december végére igéri.

6/ Kézirat. 1939. jan. 19. A szobor elkészült.

7. FML. P.m. IV-B. 1406. Párkányi Hősök és Felszabadulási Emlékszobor Egyesülete 1939. aug. 22-i levelében jelzi, hogy a törött katonaszobrot megvételre ajánlották fel nekik.
8. Új Fehérvár. I. évfolyam 6. szám, 1956. nov. 1. Ünnepség a névtelen katona sírjánál.
9. Az 1990-ben „A Nagy Fehérvári Árvíz" címmel rendezett kiállításról pl.: *Gyárfás Péter:* Rosszkedvünk nyara (Hegedűs 2. László kiállítása). Új Művészet I/3. (1990) 62-63.
10. Fejér Megyei Hírlap, 1989. szeptember 16. Emlékműavatás a Hősök terén.

1992

A 2. kép Barka Gábor, az 5. kép Gelencsér Ferenc reprodukciója, a 6-9. kép Hegedűs 2 László, a 10. kép Pati Nagy Bence felvétele

S PÉTER

NI LÁSZLÓ ÉS

RÓTH István festő

Áverésen a „Porváytábló".

Nemeskürty István szerint nem ő
rendelte a festményt. = NSz 2004.
május 14. 12. old

Víz alatti régészek vizsgálják a szegedi Tisza-s

Víz alatti régészek vizsgálják át Szeged belvárosi Tisz medrében egy 1723-ban elsüllyedt dereglye ronc szállítmányát keresik az Octopus Egyesület tagjai.

Nem mindennapi
szerdán, április 28-
Tisza-szakasz, a
Bertalan (Felsővár
Víz alatti régész
kutatják át a te
segítségével, eg
radarral, hogy rábu
ban elsüllyedt dere

A hajón ugyanis re
kori emlékek,
fogadalmi kövek voltak, amelyek korabeli és talán
ásatásokról, feltárásokról, illetve erődítési munkálatokból s

1723-ban süllyedt el a hajó

Minderről Szalóky Károly Attila, az Octopus Tengeri Régé
tájékoztatta a National Geographic Online-t. Szalóky elm
délutáni kezdés után még pár napig vizsgálják a területet
1723-ban elsüllyedt dereglye érdekli őket, hanem n
rábukkanhatnak – reményeik szerint.

A leginkább keresett dereglye egyébként valószínűleg eg
esetleg az átrakodásnál süllyedhetett el. Később megprób
hiszen a hajó az uralkodó, III. Károly magyar király (s eg
német-római császár) műkincsgyűjteményébe szállított
darabokat, s a dereglye az adatok tanúsága szerint n
mélyén sem.

Róth Izabella

ötvös

1915-17

Érmiek

1930. 87. l.

Róth Jakab

Kőrösi Evangé
1577 be Rosenauer Péter
kassai tabor részére
egy steinzeug gehauen
kürschtydel a Két Kőből
faragott ablakot készitett

+ K + 80.-

A szegedi m. kir. állami fő

Érte

.....

.....

.....

..... *tantárgyakbó*

Magaviselete .....

Szeged, 191..... *év* .....

Látta az atya vagy helyettese:

Roth Zakel

Jeté

A Zoológiai Levelező
Társaság Jan repro-
Vas Lajos 1878. 44 sz.

MDK

Róth Jakab

Bronzéremmel tüntették ki a párisi világkiállitáson. /Alkalmi diszitések és kárpitosmunkák oszt./

Cikk: Kitüntetések a párisi világkiállitáson.

Magyar Iparművészet 1900. 356.l.

MDK

Róth Jakab

Elismerő-oklevelet kapott a párisi világkiállitáson. /Olcsó és diszbutorok./

Cikk: Kitüntetések a párisi világkiállitáson.

Magyar Iparművészet 1900. 356.l.

MDK

Róth Jakab

1900. Páris, bronzérem és elism. okl.

Az Iparm. Társ. kiállitásainak kitüntetettjei.
M.I. 1903. 154.l.

MDK

Róth Jakab

1900-ban a párisi kiállitáson elism.okl.,
1900-ban a párisi kiállitáson bronzéremkitüntetései.

Cikk: A magyar iparművészek törzskönyve.

Magyar Iparművészet, 1903. 154.l.

M.D.K.

Róth Fabab, kőfaragó

Löcséről, 1577-ben Kassán Rosenauer Péter kassai lakos részére kőből faragott ajtó- és ablakkeretet készít.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek.
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye. Bp. 1904. 38.köt. 80.old.

MDK

Róth Jakab, lőcsei kőfaragó

1577-ben Rosenauer Péter kassai lakos részére "eyn steinern gehauen türschtydel és két köböl faragott ablakot készitett.

Kemény Lajos: Kassai épitömesterek. Renaissance korszak. MMEE Közl. 1904 évf. 80.1. 28 kötet, 3. füz.

Roth Jakob

MDK

(-bern)
1570 neve a brassói kézmíves céh
legjai között említve.

Brassó
Das Burzenland. III. köt. 1. rés. E. Jekelius
kiad. Brassó 1928.
emlí. l. 184. old.

MDK

Roth János és Roth Bálint eperjesi ácsok

Muz.Kvt. Ért. 1918. 122,124,126.l.

Róth János ács

Iványi Béla dr: Eperjes város középkori építkezései és építészei. Műv. és Könyvt. Ért. 1918.

122 l.

Roth János

Győr 1816 – 1822

l.

Jankó Ötös – apródok

11. l.

Roth Joh. Chr

győri ötvös

1816.

l.

Jankó Ötvös-apródok

11. l.

papírkereskedő
VILLÁNY

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Roth János
vérmüves
Segesvár
XVIII. u

l-

Korrespondenzblatt
1886. 85. l

h.84

Müv.

1 köt. 8-ad r.

PIPER

Ferdinand

Einleitung in die monumentale Theologie.

I-XXI+1.-910.11.

Gotha

R. Besser, 1867.

Roth Lajos

ötvös úrs.

Mester Wandel Lajos
Kassai. Vevő segédök
1785. szept. 15. felvak.
1789. szept. 21. Lőcsei
fiai.

Mihalik József Kassavárosi
ötvösnéjének története.
Pest. 1900. 32 l.

Pálffy Lajos gróf, a dóli

fcsk.

Róth János

ÖZS 1845

Lásd

Mih. Pozs 89

Roth János

ötvös 1845-

Lásd

Mih. Pozs. 153

Roth János

Körmöcbányai polgár
marásra festő

arckép

László.

Rendes Kontinens
M. Képír. Lex
I. k. 157. l.

Beck Tóbiás György
verim.
alatt

.NKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA.

Rőth János

Első díjat nyert a gárdonyi pályázaton

Sikeres tervpályázat...

Magyar Nemzet, Sp. 1970. jül. 2.

Roth János

ácsmester

l. Gerecsereptár

381. h.

Nagy - Lithvánia T. I.

Róth János

Róth János: Szakszervezeti üdülő, Agárd. /Schulz István épitész./ - Müszaki Tervezés, 1966. 6.sz. 11.l.

Az 1966. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Irt. 1969. 3.sz. 243-283.l./ 249.l.

Roth János

orgonamives

Sopron

1782. márc. 1.

polg. eskü

Hasi

Szikulikár VIII. 170.

Roth (Rath) János

orgonakészítő

Sopronban

† 1792

Ő készítette a

lorettói és osli

templomok régi

orgonáit-

l.

= Soproni Szemle

1940. 171. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Roth (Rott) János, porosnyi
Múz. és Kvt. Ért.
oklevél V. 153.

Roth János

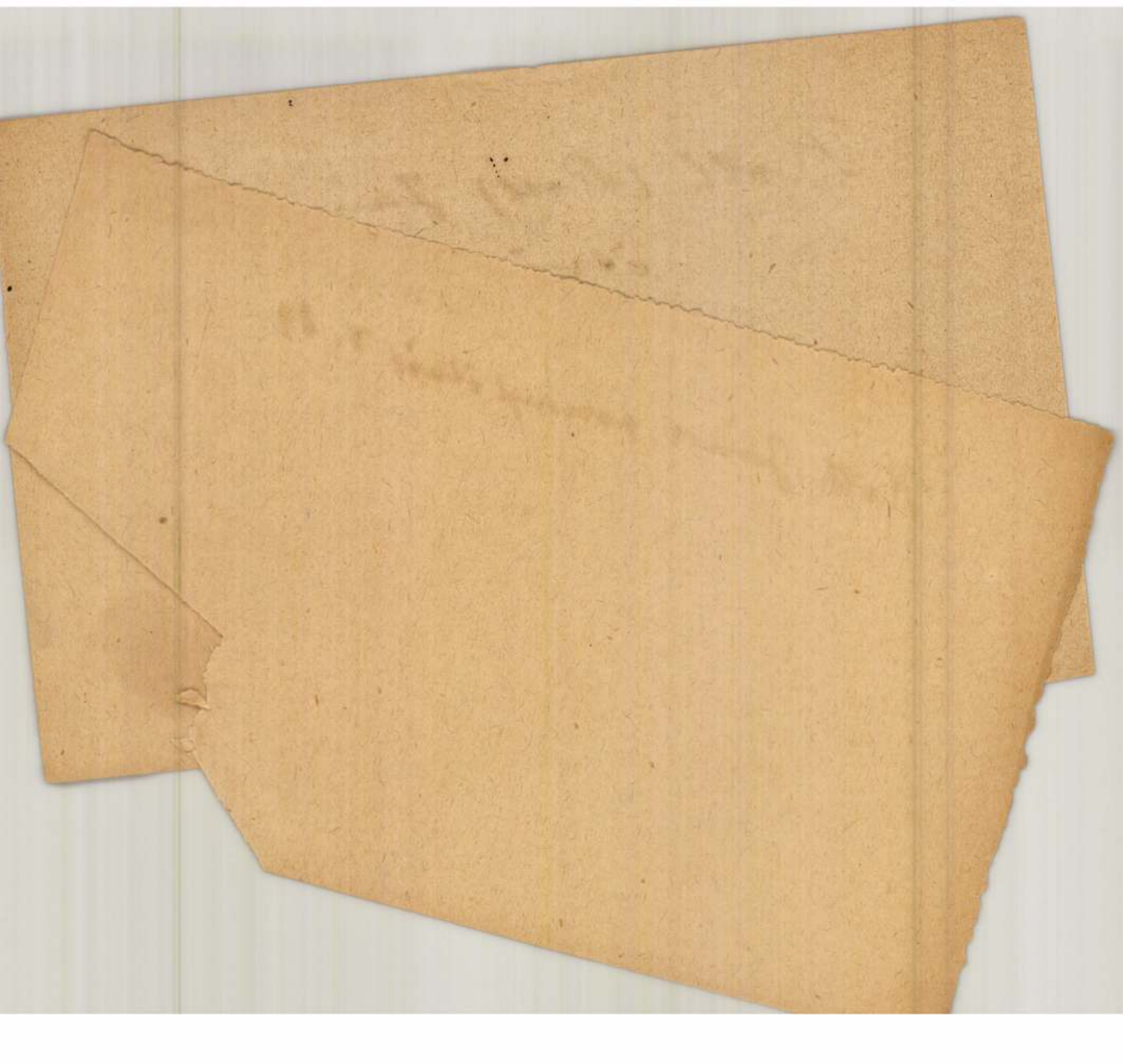

Roth János

Kubinszky Mihály: Két foghij beépitése Sopronban. /Lenin krt 108, épitész Sedlmayr Jánosné, - Széchenyi tér, posta üzemi épület, Roth János./

56-57.l.

Magy.Ép.műv. 1972. 6.sz.

Roth János

az alábbi pályázaton kiemelt megvételben rész esült
14. számú terv egyik szerzője.

Lehoczky Ödön: Országos vezető módszertani szociális otthon tervpályázata, 1971.
Magyar Építőművészet, 1972. 1.sz. 2-7.l.

Paul Kuo

Rotk János

az alábbi tervpályázaton 2. díjat nyert 11. számú pályaterv egyik munkatársa

Tokaji Béla: Fonyódi gyógyfürdő-gyógyszálló és meleg-vizü strandfürdő tervpályázata, 1971.
Magyar Epitő művészet, 1971.6.sz.2-5.l.

Johann Roth

szobrai a „gyönyörködtető" mesterek képsítette 1761-ben a Lorette-i szentháromságról.

Georg Dehio: Handbuch der deutschen Kunstdenkmäler, Burgenland, Wien 1935. 657 p

Johann Rath (Mohl)

Kápolnája a Loretto-i templom orgonájáról. (Sopron).

Allgemeine Sonnenstandsgraphie des Burgenlandes, Eisenstadt, 1963.

II/a kötet

7111

Róth János, építész

L. Mátis Lajos

-: Kiosztották a romlatlanul épített templomházakat :-

Népszabadság, Bp. 1977. dec. 16.

J.

Roth János

aranyműves.

1789. választott polgár Budán.

Schmall L., Adalékok Bp. 1895. II. 275. l.

~~Állami segítséggel létesülő kulturházak tulajdonjogának szabályozása~~

~~VI. 200~~

Roth János

aranymüves

1789-től vándorolt

polgár Budán

Schmall

II. 275. l.

LAGER ELECTROTECHNISCHER
ARTIKEL UND TECHNISCHES BUREAU
BUDAPEST,
VI., VILMOS CSÁSZÁR-UT 45
NAGYMEZŐ-U. SAROK
TELEFON: 144-72 és 272-67

T.

Dr. Szentiváry Gyula úrnak

Budapest.

Horthy Miklós út 63.

104 — Szepes-nyomda Tel. 131-64

Róth Jónas

Fényes alkotóján épült fel a soproni Elő-
kapu környéke fotogrammetriai Iroda
épülete.

Dercsényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál,
Mezényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem,
1949-70. Budapest, 1962

2981

Roth János

tervei alapján épült fel 1967-68-ban
a pécsi tervezői Szabadság tér 2. sz. a.
iroda. ér lakóház. —

Mezényi F.: dall'ultimo quatro di Secolo
della Tutela dei Monumenti in Ungheria.
Acta Hist. Artium, Bp. 1972 1-2 ss 62 l

Nyugati pályaudvar építése

magtér és környéke rendezése 1884-85. Tervpályázatot

Feszl Frigyes – mester munkacsoportok.

Feszl Antal – Gugnoghy György – Rath János.

Magyar Építőművészet, 1989, 1-2 szám, 19-old.

...ve díjas építész

...a VIII. ciklusának programja, 1984-85.

Január 11. „Építészeti praxis" – Ráth János vezető építész műhelybemutatója.

A Mesteriskola VIII. ciklusának programja, 1985-86.

Április 10. Épületlátogatás: Grand Hotel Hungaria (Ráth János).

Magyar Építőművészet, 1989, 1-2 számú borító belső oldala.

...ive díjas építész
...mesteriskolája VIII. ütemének hallgatói).

Mesterek: Rólh János,
Turányi Gábor. (és még többen).

Magyar Építőművészet, 1979, 1-2 szám, 2-old.

ROTH János építész

Vadas Ferenc

Stílustörés nélküli elegancia

Grand Hotel Hungária

Magyar Nemzet, 1986. jan. 11. 8.

Laterano áramlik forgalmában, de még a *Trinità dei ti*-templomtól a Piazza Barberiniig vezető, ma a pá-ol nevezett Via Sistinán sem gondol minderre az em-. A *Palazzo Venezia* bemutatója ebből a szempont-l a kiállítást nagy számban látogató, tősgyökeres ró-aiaknak is láthatóan sok meglepetéssel szolgált, a né-ány napi városnézést követően a város szerkezetével még csak ismerkedő turista számára pedig egyenesen megvilágító erejű volt.

Az új útvonalak palotákkal, lakóházakkal való beépítését már maga V. Sixtus megkezdte. A tervek azonban a gyakorlati célokon túl nem kevés, a kiállításon sokoldalúan bemutatott, szimbolikus jelentést is hordoztak. Korabeli fametszet tárta fel a S. Maria Maggiore-templomhoz futó útvonalak jelképes, Mária-szimbólumként értelmezett ötágú csillagát. A XVI. század végi város háztömbökként rekonstruált térképén (a komoly tudományos munka nagy mappában kapható is volt a pénztárnál) kirajzolták azt a hatalmas útkeresztet, amelyet a Porta

nyert.

A négy egymást köv-kékre festett obeliszkje-nico Fontana által valób-liszkre utaltak. A S. Pie-Maggiore és a S. Giova-egyiptomi eredetű grán-legalább hét további e-templom előtt, illetve rosképileg ma is megha-liszkek — az új útvona-tók — évszázados hagy-pák Róma-szerte folyta-elgondolt helyeken, az *ria sopra Minerva* előt-1667-ben faragott elefá-obeliszket. A Spanyol-lé-ti-templom előtti terec-állíttatott obeliszkhez n-

KUTH János építész

Vadas Ferenc
Népszerű ritmusa
Grand Hotel Hungária

Magyar Nemzet, 1986. jan. 10. 4.

ait obeliszk szállítási és felállítási munkálatainak: s helyszínrajzokon tüntették fel a csigák, bakok, latok helyét a munka különböző fázisaiban, a kö-, fadúcok, az egyes emberek dokumentatív meg-ítést nyertek. A világraszóló technikai bravúrként rpretált események kapcsán azonban óhatatlanul etődött a látogatóban — pedig se V. Sixtus korának ppagandája, se a kiállítás maga nem utalt rá —, hogy inderre korábban már legalább kétszer sor került: az rópai kora újkori technikai fejlődésének élmezőnyé-e tartozó Itália a XVI. század végére az obeliszkek mozgatása tekintetében sikeresen eljutott arra a szintre, amit évezredekkel korábban először az egyiptomiak (ők ráadásul ki is faragták előbb az oszlopokat), majd az ókori rómaiak (ők át is szállították a kolosszeusokat a tengeren) már elértek.

V. Sixtus obeliszkek iránti vonzalma nem merítette ki az ókori emlékek iránti érdeklődését. Gondos munkával restauráltatta a spirál alakban futó domborművekkel díszített *Traianus-* és *Marcus Aurelius-oszlop*okat.

pompás pápai menet
foglalkozó részében ka
gelo Rocca (1545—162
Sixtus utasítására ő jele
a Vulgatát, 1587-ben e
formálta az 1561-ben a
rafia Vaticanát, új r
könyvtárat. (Az V. Sixt
káni könyvtár állomán
ben rendezett, IX—XV
jól kiegészítette minde

V. Sixtus építkezéseih
csolódtak falképciklus
a vágányok helyén, Di
S. Maria Maggiore köz
V. Sixtus díszkertje, a
letekkel, sarkában a Pal
termének, a Salone Si
vanni Guerra, illetve s
dosan leválasztották, n

Roth János

Fintá József - Kaszab Ákos - Roth János együttes terve az alábbi pályázaton megvételt nyert.. /Ismertetés, képekkel/

Finta József:Nemzetközi tervpályázat Perugia új városközpontjára, 1972. - Magy.Ép.műv. 1972.4.sz.9-13.l.

Roth János

Roth János: OTP vállalati üdülő, Balatonszemes. /rövid életrajz + ismertetés, képekkel. Vezető építész: Finta József./

Magy. Ép. Műv., 1972. 4. sz. /Fiatal Építészek Köre-szám/ 45.1.

ROTH JANOS, molnar

Schulter György velemi molnar unokaja 1811-ben egy kőszeszegi molnarhoz ment férjhez, akinek nevét a velemi nép ugyancsak magyaritotta, mert egyik gyermeke születésekor Vörös Janos néven szerepelt. A család Velemben él és nevük továbbra is Roth, és férfi tagjai mind molnarok.
286.old

MOESS ALFRÉD: Velem népessége 1711-1895, I.rész
277.old

VASI SZEMLE, XXVI.évf. 1972. 2.szam, Szombathely

Ráth János, Ybl-díjas építész

az építőművészek szövetségének székházában ma kiosztották az idei Ybl Miklós díjakat. – A győri Martinovics tér egy-két épületének – műemléképületének – helyreállításáért Hulyák Ármát, a pozsonyi Dóm tér kialakításáért Ráth Jánost tüntették ki. /említve/.

Esti Magazin

1980. márc. 31. Kossuth 18.30 /M/.

Roth János, építész

L.: Bajnay Zsolt

– Átadták az idei Rózsa Ferenc, – … díjakat 4.

Népszabadság 1980. ápr. 1

Roth János, építész,

d: Kormos Dezső

–: Átadták az idei YBL-díjakat. 1

Esti Hírlap, 8n.1980.márc.31.

Roth János, építész

L. Ellei István

–: Szövetségi kísérl

10-12.

Magyar

Építőművészet Bp. 1983

83/4

Roth János, elpíkár

L. Farkasdy Z.

– Közelségi kísérlet

6.

Magyar

Építőművészet Bp. 1983

83/3

Roth János, építész

L: Ungvári Péter

_: Szovetségi hírek

Magyar

Építőművészet, Bp. 1983

Boríték 3

83/1

Róth János építész

M.D.K.

A falusi egészségügyi létesítmények tervpályázaton 6000 Ft-os megvételben részesült.

Társtervező: Körner András-Bitó János

Magyar Építőművészet 1963/6. 2.l.

M.D.K.

Róth János épitész

A falusi egészségügyi létesitmények tervpályázatán 6ooo Ft-os megvételben részesült.
Társtervező: Körner András- Bitó János

Magyar Épitőművészet 196 5/6. 2.1.

Roth János épitész M.D.K.

Budape t uj Sportcsa nok tervpályázaton
B/ feladatnál megvétel
Társtervező: Petrucz György

Magyar Építőművészet 1966/6. 6.l.

ü. D. U.

RÓTH János asztalos

Asztalos Pesten (1693.)

Bővebb közlés: Budapest Története
Bpn. 1896. 132. l.

M.D.K.

ROTH, János Gottlieb von Rothenfels
festő

Szül. Körmöcbánya

1741-ben a bécsi Akadémián
Meytens mellett tanult, Bécsben miniatűr
arcképeket festett

Garas XVIII. 77. 245. l.

Roth János orgonakészítő M.D.K.

Orli, r.k. templom orgonája 1770

Gerth. Mitteil. 1959 I. 231

ROTH Johann, ötvösmester Pozsonyban

J. R. Silberarbeitergesell, 6 évet lánya meghalt
(1842, 535 l.)

(Mikáli J. Mus. é. Kt. Ért., 1911, 153 l.)

Preßburger Zeitung
(Gutthal)

Illyefalvi: Pesti és budai polgárok 1686-1848 I. 238

Név: Roth Johann Mathias

Foglalkozás: Arany műves (Goldschmid)

Szárm. hely: _____

Hitfelekezet: _____ Csal. állapot: _____

A polgárjog megszerzésének időpontja: 1776. VI. 3.

A polgárjogért fizetett összeg forintban: _____

Roth János úrnak

Ott

Kőmagyóton 341.

Roth J. Mátyás

Budai ötvös

Kehely, XVIII sz. 2 fele

bajai ferencesek

templomi

ex 25.5

Jul

Róth Jenő

festő

1904

Címtár 1930. 88. l.

ROTH, JEREMIÁŠ
KŘIMSKÝ ŘEMESLNÍK

M. VILÍMKOVÁ-KERHARTOVÁ:
KŘIMSKÉ MEDAILÉRSTVÍ 16.
A 17. STOLETÍ

ARS N. 1970, 1-2. sv., 104-105

Roth Jeremiás id

vénök

1.

Husvét Emlékezem

2, 5. l. 6. 18. l.

Meghalt állítólag

1751. Febr. 15.

de a fenti cikk

szerint ugancsen a

napon halt meg

Roth Jeromos is!

Ht valamivel

vendéken!

Roth Jeremiás id
Cancicó
+ 1757.

Laid
Hunszolgy
21. l. 23. l.

D. Kertész Gyula

hivatalfőnök h.

Roth Jeremiás id

értekező

l.

Husz Sz Gy

39. l.

40, 41 l.

42, 43. l.

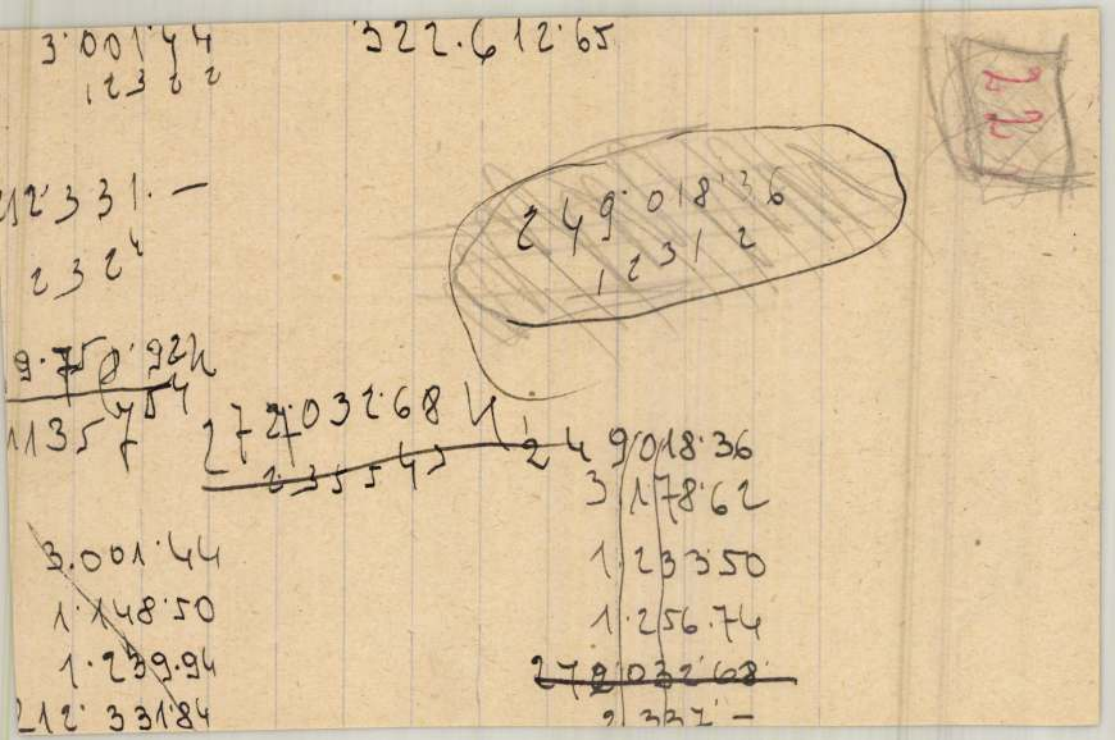

Roth Jeremiás ev

kőrnöci lelkész

† 1751. jan. 9.

l.

Num. Közl

1942. 57. l. 55. l.

57. l.

61. l.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"

címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Roth Jeremiás

Herman

ejemvéré

+ 1754

Lajd

Huszéty

21. l.

MŰEMLÉKEK.

BIBLIOTEKA UJ

Roth Jeremiás ifj

vésnök

l.

Huszár Emlékérem

6. l.

Roth von Rothenfels

Jeremias

1718–1754.

Leid

Thr Prmagyeren

41. l. 29. l.

Roth von Rothenfels, Jeremias

Flemming

Münzeisenschneider in Kremnitz, gestorben 1754, / Jeremias Roth (+ 1751) fil. (sehr 17.)

1718. R. wird als Eisenschneider mit wöchentlich 4 fl. Besoldung für Kremnitz bestellt.

Katmünzen IV. 1324. 1.

Eolithok IV 213

Roth von Rothenfels, Jeremias

Münzeisenschneider in Kremnitz, gestorben 1751 (9. januar) / Hermann Christian Roth (1645–1690)

fia.

1690. Roth erscheint als Eisensenker im Münzamte zu Kremnitz mit jährlich 120 fl. Gehalt angestellt.

1697. R. wird Bürger von Kremnitz.

Katmünzen IV. 1324. 1.

Eolithok TV. 217

Roth v. Rothenfels, Ferencz

Körmöcbánya XVIII sz. első felében

Ilku Primagyiczm. 69. l.

Földes Bent Gábor emlékét
készítette.

Kuzsárd. A Bent Gábor
énekk. Magyar Múzeum
1832. 1–2. sz.

Lerleg ónüstből, aranyozott, a liszkai ref.
egyház tulajd. V. 9, 10.

Roth von Rothenfels, Hermann

Eisenseider in Kremnitz, gestorben 1797. Jeremias Hermann Roth (†1754) fia-

Goldschmiedlehrling, später Eisenschneider in Kremnitz

1754. wird zum Münzeisenseiker scholar in Kremnitz ernannt.

1764. wird dritter Münzeisenschneider in Kremnitz mit 358 fl Gehalt.

Katmünzen IV. 1324. f

Eburnéen IV. 213.

Roth Jenő

Temető

Waron Dániel lantvárja
a XVIII. század 10-es évei-
környezetében.

Rampacher Pál. Rákóczi
emlékérmei. Numizma-
tikai Közlöny. 1907. 94.1.

..... *műhely.*

yfőnökség!

y ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... szamu .....

ım.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezű aláírás és munkásszám.

Roth Jeremiás ifj

MAGYAR MUVESZET
1932.22

erület.

ér	Szent Királyi-u.47.III.
	" " " 11.III.
	Futóucca 25.
	József-körut-49

kerület.

üzér	Gönczy Pál-ucca 2.II.6.
"	Üllői-ut 51.
"	Mester -ucca 43.
"	Rádai-ucca 46.
"	Mester-ucca 24.IV.1.

Roth Jeremiás

lásd

Ráth. I. 208.

Roth Jenmás

Lova ...

Hubermagyérem

VII. tabla.

MAGYAR SZEM

YAR SZEMLE» * «A MAGYAR SZEMLE KÖNYVEI» * «KINCSESTÁ

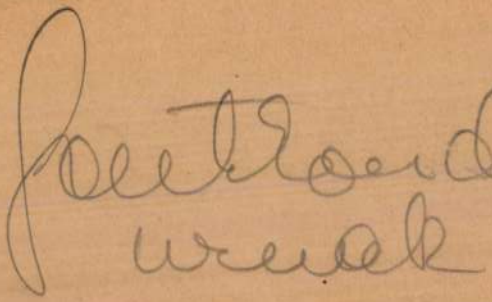

R. S. Jeremiás, bélyegmetsző, Waroň Dániel tanítványa. Az 1710-es években Körmöcbányán dolgozott.

Roth Jeremiás, éremvésnök

Roth Keresztély Herman körmöci főéremvésnök második fi
fia. Éremvésnök Körmöcön. Meghalt 1751-ben. 16./106/old

SZENTGÁLI K.: A körmöcbányai Szent-György érmek
15./105./.old

AZ ÉRME, V. évf. BP. 1927. jan-jun

ROTH JEREMIÁS HERMAN, éremvésnök

Roth Keresztély Herman körmöci főéremvésnök unokája. Roth Jeremiás körmöci éremvésnök fia.-Éremvésnök Körmöcön. Meghalt 1754-ben. 16./106./.old.

SZENTGÁLI K.: A körmöcbányai Szent György érmek 15./105./.old

AZ ÉREM, V. évf. BP. 1927. jan-jun

ROTH JEREMIAS id.,éremvésző

A körmöci pénzverde személyzete:
A M.N.M.Éremtárában iratmásolatokban 1748-1768.években a személyzet fizetése.Ebből összeállitható az alkalmazottak névsora.
ROTH JEREMIAS id.,éremvésző,1748.-+1751.I.9. 42.old.

HUSZÁR LAJOS: Pénzverés Körmöcbányán 1748-1768. években 32.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó,Budapest. 1958.

ROTH JEREMIAS ifj.,éremvésó

A körmöci pénzverde személyzete:
A M.N.M.Éremtárban iratmásolatokban 1748-1768.években a személyzet fizetése.Ebből összeállitható az alkalmazottak névsora.

ROTH JEREMIAS ifj.,éremvésó,1748.-1754.II.19.+ 42.old

HUSZÁR LAJOS: Pénzverés Körmöcbányán 1748-1768. években 32.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LVI-LVII.évf. 1957-1958. Akad.Kiadó,Budapest. 1958.

id. Roth Jeremiás

1738-ban készült 100 dukátos
arany a emlékre

Huszár Lajos · Huszt György érmei
Bp. Magyar Történeti Múzeum 1940
23. old

id. Rotk Jeremiás

1690-ben lett vészkör Kőrmöcön,
ít halt meg 1751 jan 9.-én.

Huszár Lajos: Kaut György érmei
Bp. Magyar Történeti Múzeum 1940
23. old

Roth, Johann Christoph

ötvös, Győr, 1807 – 1828.

29. l.

Jankógyőrötvös. 34. l.

1809 – 1820. céhmester

Roth János Kristóf

ötv.

Kőmagyitkoj 749. 77.

JOAN ROTH, textilfestomester

"Verzeichniss der zur Neusohler priv. Sieben-Bergstadtisen Lade einverliebten Schwarz und/ und schön-färbeme meister, aus dem Meister-Buche ausgezogen./1823/.
in Sohler Comitat: Altschl/Jolsva/:
24.-Joan Roth.
111.old. 31.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textiltestület első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. évkönyve, 16. Győr, 1973-1974.

Joh. Theoph. Thobbe de Rotz-
pels obt 1749

Joh. Godofredus Oer-
telius, Eccl. Evang.
primum Osdgraniensis,
deinde Neosolicus. jam
Semproniens. Pastor,
Aetat suae 53. Mi-
nisterii 28 Anno.

Matthäi oval Eccl
Rim. fol.

pant. pictres &
J. M. Bernigeroth
sc. Lipsiae 1751.

Roth Josef

Lvov 1842

Laid

Mich. Port. 150

Roth, Joseph, rossonyi ötvöslegény

Muz. és Kvt. Ert. V. 150.

Roth József

JOSEPH R O T H , textilfestőmester

HAUPT LADEN BUCH.-Eines Ehrsamen Handwerks Deren Kais: Königl: PRIVILEGIRT Bürgerlichen Schön und Schwartzfärbern in der Königlichen Freyen Stadt Pressburg.
Név: 1/ 275.- Herr JOSEPH R O T H
Felvétel ideje: 1811. 17. März.
Hová vették fel: Kapuswar, /Kaposvár/. 159.old

DOMONKOS OTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

ROTH JÓZSEF, textilfestőmester

1819.-Sok vidéki mestert, kik hosszabb ideje a pozsonyi céhben voltak, a budaiak maguknak igényeltek, mert a Helytartó Tanács 1813-ban nem határozta meg pontosan a budaiak területét.-E mesterek egyike volt:
Roth József, Kaposvárról. 130.old

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARBABOHAR A Janus János Múz. Évkönyve, 16. Győr, 1974

RÓTH JÓZSEF , iparos

1899.évben Miskolcon a megyei bizottsági tagok névjegyzékében szerepel.Az előbbiekhez képest feltű nő az iparosok számának növekedése. Ezek egyike volt ő is. 344.old .Sorszám.53.Listaszám 173.Miskolc.Adója 382.71 Frt.

DOBROSSY ISTVÁN: Kereskedelmi kapcsolatok és hitelviszonyok Miskolcon a 19.sz.végén 335.old

A Herman Ottó Múz.Évkönyve, XIII-XIV. Miskolc, 1975

Roth Judit
diákköltő

A lenti verset
küldte

(f. h.): Minden diákos.
Vörös Lapja, 1978 november 16 - 18. lap.

Róth Károly József

Róth Károly József, 1731-ben iratkozott be.

Fleischer Bécs

80.l.

Budapest VII. 71.

Róth Károly

rézmetsző

és

Kartézmintakönyv

275 l.

tár. Fővárosi Lapok, XIII., 1876., 760. l. — Rényi 20. l. — Körösy László: Esztergom. Esztergom, 1887., 239. l. — Z.: Az esztergomi érseki képtár leírása. Új Magyar Sion, XVI., 1885., 844. l. — Maszlaghy II., 132—133. szám. — Esztergom vármegye... Bp. é. n. 176. l. — Gerevich: Az Újság, 1916. júl. 20, 4. l. — Lepold—Homor 97. l. Gerevich: PA, 244. l. (Daniel Seghers.) — Rónay, Maria: Die Schätze des Christlichen Museums in Esztergom. A Műgyüjtő, V., 1931., 8. l. — Lepold—Lippay 56. l.

Ecce Homo virágkertben

Vászon, olaj, 132×96 cm.

Maszlaghy II., 393. szám. — Esztergom vármegye... Bp. é. n. 176. . — Lepold—

FRANCIA

AVIGNONI FESTŐ 1480 körülről

Apostolfejek (134. kép)

Egy predella három töredéke.

Fa, tempera, egyenkint 20×18 cm.

„Franciaország délkeleti határhelyei egyikéről" Ipolyi vásárolta.

Ipolyi Arnold képgyüjteménye. Új Magyar Sion, II., 1871., 372—373. l.

ROTH, József, pozsonyi ónöntőmester
J. L., bürgerl. Zinngießermeister, 6 hónapos lánya meghalt. (1802, 94 l.)

—

U. az, 3 éves lánya meghalt. (1802, 113 l.)

—

U. az, 2 éves lánya meghalt. (1806, 937 l.)

—

U. az, 5 hónapos lánya meghalt. (1813, I. kötet, 514 l.)

—

U. az, 2 éves lánya meghalt. (1816, 1257 l.)

—

U. az, † 68 éves korában, Pozsony, 1819 március 18. (1819, 395 l.)

—

Preßburger Zeitung
[Gentheon]

M.D.K.

Róth József műbutorasztalos

Ezüstkoszorus mester tervezte és készitette a kézmüvesipari kiállitáson bemutatott/ leányszobát, melyet fényképen közöl a lap.

Szinházi Élet. Bp. 1928. okt. 14-20. XVIII. évf. 42. sz. 108. lap.

M.D.K.

Roll József, ónöntő

1819-ben halt meg Pozsony-
ban, 68 éves korában.

Csatkai Endre: Pozsonyi képzőművészek és iparművészek 1750-1850 között

Művészettörténeti Értesitő. Bp.1963. XII.évf.
1. sz. 28. old.

Rath Károly Hermann festészete

Nove emlitve

Huszár Lajos: Ernst György ötvös
Bp. Magyar Történeti Múzeum 1940
22. old

M.D.K.

rothenfelsi Roth Keresztély,vésnök,

Körmöcbányán ő volt a fővésnök,1645-1690.több emlékérem ismeretes tőle.A Szt.György érmek körmöci tipusát ő készitette.Lehet,hogy ő készitette a Nádasdy emlékérmet is. 207.o.

Huszár Lajos: Nádasdy Ferenc emlékérme. 205.o.

Folia Archaeologica.IX.1957.Bp.Bibliotheca Kiadó.Bp. 1957

Roth Kerentély

Hermann

ügynök

l. Fekete Bástya

38-tábla

A vajdahunyadi várépítk

1915.évi november

Év	hó	nap	T á r g y :
1915.	nov.	17.	Möller Müépitész tiszt
			1915. IV. negyedre
		30.	Czipper Nándor rajzo
			téke november havára
			a Müemlékek Orsz. Bizo
			tól leszámolásra felve
			fedezetre felvett rész

Budapest,1915. dece

Budapest műemlékei II. k. 1962.

RETH Alvós

M.N.K.

Müveiből a Budapesti Történeti Muzeumban

~~Müveiből a Budapest Történeti Muzeumban~~

~~Budapest müemlékei II. p. 1962. 395.l.~~

Budapest müemlékei II. p. 1962 . 395.l.

Roth Lili

Kiállítás a Budapesti
Történeti Múzeumban

Magyar Nemzet 1984. 1. 18.

Roth M.

Nusramüves lyukcsöd

Vadászpuska, gyula-

csos, kétcsövű

XIX. sz. vége

MNM Fegyvertár

1663. leltsz.

ent Lipót Kenna Hajdúszoboszló, Kelemen, Nérsben örökedvel. Németh, XIII. 23.

Roth M.
puskaműves Szeged
Pisztoly. gyutacsos
XIX. sz.
MNM. Fegyvertár
14.34. leltsz.

Roth M.

ötvös XIX. sz. közepe

Kőszeghy Elemér
kőrlete.

készül .Ezen a falon azelőtt Perug
festők freskóival találkozunk.Igy
mikor nozzáfogott,akkor a feslő bo
ivben is megfelelően szintén Michel
tekintet nélkül Peruginora és fiat
ges nagy falfelületet kapjon.Nagyo
csoportok alig kivehetően maradtak
sötétkékje egész kellemetlen árnya
azonkivül rengeteg por és piszok r
az U.I.ezen ábrá olásán.Nagyon har
liából ismerte a témát,s az egyes
ennek az alapján könnyen megtehett
Dante Divina C-nak egyes részei,te
halhatatlan müve alapján készült.I
mas freskó sem a bibliának,sem Dan
adott.Sok alakot a maga fantáziájá
alakot lehet bibliai személyekkel
csoprotositani,hogy ezek egy függő

Róth Mano

Thieme Becker

XXIX. 89. l.

(dyka)

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Roth Mano

végette az üveg-
festési munkálatokat

Löw Immánuel dr.

A szegedi új zsina-
góga Szeged, 1903.
(Kőjelkel.)

A Magyarországi

PROHÁSZKA KÖRÖK

alakuló ülése 1935. október 2-án, (szerdán) délután 1/2 5 órakor a SZENT ISTVÁN-TÁRSULAT díszter-mében. (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.)

Felelős kiadó: Kézai Béla. Stephaneum r. t. Budapest.

Roth Margit, cikkei

Magyar Művészet

1932. 388.

let.

Baross u.4.
József krt:51. - BBT. Toldy rep.
izér, Muzeum krt.4-6.
" RőkkSzilárd u:22.
" Fővám tér.2-3.

Roth Mór

készítette az egykori Fővárnál üvegmunkáit.

Gábor István: Egy régi épület új élete.
Budapest, 1971. 1..sz. 16-19. l.

MOK

Rőth M., magyar fegyverkovács

Szegedin.

pl. Kalmár János kőrkése: magyar fegyverkovácsok nevei.

Rückseite: Mustertext Vorderseite

Rückseite

Rückseite: Weiteres Muster Rückseite: Mustertext Vorderseite weiter.

Róth Manó festő

Századok 1874.184-205 o.
Nagy Iván:Magyarország képzőművészei
/Róth Manó/

Reithoffer, festő

Divatcsarnok, 1853. juli 17. 31. 619-621.

A pesti állandó képtárlat.

Pest

Századok 1874.184-205 o.
Nagy Iván:Magyarország képzőművészei
/Róth Manó/

T u r y Gyula festő

A velencei nemzetközi müvészeti kiállitás magyar csoportját szervező bizottság tagja

M Ü V É S Z E T
XIII.évf.1914.
127-128.
"Magyar müvészet..."

MDK

Roth Manó

Vladár Sándor. E.G. II. 597.l.

Roth Martin

ötvös

1741 mesterré lett.

BRASSÓ
RE. 1 22 l.

Roth Martin

ötvös 1741

Lad

Gyárfás Brassó 134

Roth Martinus

ötvös 1739

barát

Gyárfás Brassó 61

Roth Márton

ótv. Brassó. 1741–72

Cröa

geg 130 l.

mester ég Evolve

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláirása.

yezem:

.....
ay helyettesének
ása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Roth Márton

ötvös

beléptt 1741. aug. 2

irod

Gyg. Brassó Prot. Mutz.

384

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírás

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Rott Márton

ötvös 1741–72

Lásd

Gyárfás Brassó 322

..... nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
sa.

Endrényi Imre, Szeged.

MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG
SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE
BUDAPEST, IX. RÁKOS-U. 10

NYOMTATVÁNY

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrhölgynek

BUDAPEST,

ifj. Kellner E. Bpest.

LA SOCIETÀ ITALO-UNGHERESE

invita la S. V. Illma ad intervenire alle

CONFERENZE

che

il Rev.

P. VITTORINO FACCHINETTI

Professore dell'Università del Sacro Cuore di Milano

terrà

sabato, 27 aprile alle ore 18
nella Sala del Museo d'Arte Decorativa
(IX., Üllői-út 33—37.) sul tema:

DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA

(con proiezioni); e

lunedì, 29 aprile alle ore 18
nella Sala della TESz (V., Falk Miksa-utca 1) sul tema:

LA RADIO IN VOLO

LA PRESIDENZA

Gli ospiti sono graditi.

Roth Matild

szül. Wagyneben 1873

Leányiskola

1894/95 I. női ovtály

Közokt. miniszter, olaz V. 22

Róth Matild

1900/1 – 1903/4

Ferképzőmfőiskèvk

127.C.

trebelés, maratás, niellirozás, zománcozás, aranyozás, ezüstözés stb. Habár a kovácsművesség ősrégi, a vas művészi megmunkálása mégis meglehetősen későn kezdődik. Írott adatok és néhány fennmaradt emlék igazolják, hogy az ókori görögök és rómaiak jól ismerték a vas előállítási és feldolgozási módját, de ebből nem annyira művészi, mint inkább egyszerű használati tárgyakat és főkép fegyvereket készítettek. Ez okból az antik kovácsművesség alig gyakorolt befolyást a későbbi V. művészi fejlődésére. A vasnak jelentékenyebb művészi feladatokra való felhasználása tulajdonképen csak a Kr. u. X. században kezdődik. Ekkor már a fegyvereken és szerszámokon kívül a kazetták előállításánál játszik jelentékeny szerepet. Ezek a kazetták csak kivételesen készülnek tisztán vasból, túlnyomólag fából és vasvereteket rájuk csak a biztonság kedvéért alkalmaznak. A biztosításnak ez a módja nemsokára átszármazik az ajtóra is és a lakás teljes biztonsága megkívánta, hogy az ablakok nyílásai rácsok által elzárassanak. A román vasmunkákat leginkább az ősi csigavonalas motívum jellemzi, mely a gótika fellépésével teljesen eltűnik és soha többé nem játszik szerepet a V.-ben. A korai gótika nyugodt formái vasmunkákban igen jól hatnak; ennek a stílusnak később kifejlődött gazdag díszítményei és apró részletei azonban kevésbbé voltak alkalmasak arra, hogy vasból készüljenek. A középkorban ajtók és ládák vasalásain, a zárakon és ablakrácsokon kívül egyéb tárgyak is készültek vasból, ú. m. fáklyatartó rudak, gyertyatartók, falikarok és még sok egyéb. A középkor vége felé a vasból készült tárgyak köre egyre nagyobbodik. Ekkor

Roth Matild

1894/95

Ferkèpzomfoiskèvk

127. l

VASMŰVESSÉG. A vas vegyileg tiszta állapotában lágy, ezüstfehér és ezért a gyakorlatban használhatatlan. Az iparban használt vas mindig más anyagokat is tartalmaz, melyek közt legfontosabb a szén. Kitűnő használhatóságát különösen két tulajdonságának köszöni ez a fém, egyrészt rendkívüli ellenállóképességének, másrészt annak, hogy az izzó állapotban levő anyagnak gyorsabb vagy lassúbb lehűtése, széntartalmának növelése vagy csökkentése által a vas struktúrája s ezzel tágulási képessége, valamint keménysége is megváltozik. Ez utóbbi tulajdonsága alapján a vasnak három fajtája készül: a nyers, vagy öntött vas, a kovácsvas és az acél.

Az öntöttvas művészi feladatok megvalósítására kevésbbé alkalmas. Ilyeneknek jobban felel meg a bronz, melynek színe szebb, mint a vasé és az idők folyamán az ú. n. patina képződésével még szebbé válik. Az acél sem játszik szerepet az iparművészet terén; de annál inkább a kovácsvas. Ennek az a kitűnő tulajdonsága, hogy belőle szabad kézből a legegyszerűbb szerszámok, úgymint üllő, fogó és kalapács segítségével a legváltozatosabb formákat lehet alakítani, ügyes mestereket már régóta arra serkentett, hogy ezt az anyagot művészi munkákra felhasználják. A kovácsolás technikája úgy történik, hogy a világosvörös izzásig felhevített vasat az üllőn kalapács segélyével kalapálják s a kívánt formára alakítják. A kovácsolt vasból készült tárgyakon a fémművesség valamennyi díszítési módja alkalmazható, ú. m. a vésés, metszés,

Roth Mayer

ötv

Kolmagyüty 356 ft.

Roth Mayer jud.

ötvös

1828 Buda Országút

Kapumagyarországötvösök 44 l.

Gumilap:

Az istállóban, mely
s egy ökrös látnak ábráz
a námárét s Zsófia korom
is, a két ülő alak elfrepe
Tellacsics ~~Lóbal~~ kire sivítv
van, ki azt bal kezével me
felsvereléji ~~tasiánál~~ s a lapi
ablaknál a polcon üveg s
Tellachich: O mein liber A
"Sophie: Ich will noch zu
kann haben."

Rézkarc, méretei a vonalke

Lapa 85

Kinek jobb kezében kés van s oldalán görbe kard lóg, Kenki

Roth Michál

acsm.

1721–22.

Virakend.

Schuller Zwei

410, 411. l.

Roth Mihály

ötv.

XVIII – XIX. sz. Segesvári.

1819-ben már az egyetem
hallgatója a segesvári főiskolán

orvod.

Roth Rimstgew. 82. l.

vred

Müll Fr. 48. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tesénél .....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191..... (

.....

tanu.

.....

tanu.

ROTH Michael muratius

M.D.A.

Szepes-Durand

4 sodal

1952)

Művért. Galossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban 137.l

Róth Miklós

M.D.K.

A szegedi új zsidótemplom ornamentikáját, üvegablakait készítette

Bálint Sándor: Szeged városa, Bp. 1959. 128 l.

KERN

ROTH KERN MIHÁLY, gombkötőinas

28.-Id. Pauer János polgár 1719.-Mester 1720.-Meghalt 1758-61 közt.-Szerződtetett inasai:Romwalter Mihály, 17?0 ..-17?4.aug.24.-fia János,felsz.1738.jan.4.-Roth Kern Mih[illegible]ly,174?.nov.10.-1747.nov.21.-Leithner Mihály 1748.okt.16.-175?.ápr.5.- 401.old

SZÖVÉNYI ISTVÁN: Kőszegi gombkötőmesterek és műhelyek keletkezésüktől megszűnésükig 395.old

SAVARIA, A Vas Megyei Múzeumok Értesítője, 5-6.
1971-72. Szombathely, 1975

Tauszig Béla és Róth Miklós építészek

érdekes emelt sarokmegoldást terveztek.
Architekturájuk erősen támaszkodik a régihez,
de uj elemeket is találunk.
1000 pengővel jutalmazott tervük nézete a
Dohányuccából és földszinti alaprajz. Kép 44.1.

R-Z: A Dohányuccai "Hősök temploma" tervpályáz
Tér és Forma. 1929.II.évf. 1.sz. 35-44.l.

RÓTH Miksa

gisgrafikái kerültek a gyüjteménybe

HAULISCH Lenke: Az 1980-85 közötti uj szerzemények kiállítása Kiscellben. = TBM XXIV. Bp., 1991 235.p.

v Bratislave, doložený v rokoch 1792—
ské práce a opravy na tzv. záhradnom
v Bratislave.

David Matyáš 1802/3

Demossi Pavel, maliar v Levoči,
Bystrice („Paul Demossi, Mahler von Ne
1667, keď sa stal v Levoči mešťanom.

Desidor, František, maliar, 1743 dostal za bližšie neuvedené práce v chráme sv. Martina a v škole patriacej ku kostolu, ktorá bola na Dolnej Vydrici, podľa položky č. 57 26 zl. a 17 a pol grajciara (Kniha kostolných účtov dómu sv. Martina, 1743—1744, s. 40, sign. EC 39). — 1744 podľa položky č. 61 dostal za maliarske práce 1 zl. a 25 grajciarov (Kniha kostolných účtov dómu sv. Martina, 1743—1744, s. 96, sign. EC 39).

Dickhardt (Dikhardt, Tickhardt, Dickart), Karol, kamenár (lapicida sodalis, lapicida), 27. júna 1775 sa uvádza s manželkou Klárou pri krste svojej dcéry Anny. Krstní rodičia: Matej Szendrei, panský sluha (famulus dominalis), s manželkou Annou Máriou. K. Dickhardt býval v tom čase na Špitálskej ulici — platea hospitali (MP fary sv. Martina). — 2. februára 1777 sa uvádza s manželkou Klárou pri krste svojho syna Jozefa. Krstní rodičia: Matej Szendrey, panský sluha, s manželkou Annou Máriou. K. Dickhardt býval v tom čase v meste (MP fary sv. Martina). — 14. februára 1778 sa uvádza s manželkou Klárou pri krste svojej dcéry Márie Anny. Krstní rodičia: Václav Ruzicska, kuchár, s manželkou Annou Máriou. K. Dickhardt býval vtedy mimo mesta — extra urbem (MP fary sv. Martina). — 24. augusta 1778 sa uvádza s manželkou Klárou ako kmotor Karola, syna tabačiara Jána Grünbauma

Róth Miksa

"A nyolcvanas években fejlődött ki Róth Miksa üvegfestészete, Jungfer Gyula és a többiek kovácsoltvas-művészete...."

Kiss Ákos: A historizmus a magyar iparművészetben
MNvtört.Ért.1972.2.sz.104-119.l.

110.l.

Róth Miksa, üvegfestő iparművész 2. Folytatás

Totzorka Wiegand Ede, Körösfői Kriesch Aladár, Nagy Sándor és Rippl-Rónai kartonjait választja meg. Hatott rajta az, hogy Amerikában Louis C. Tiffany a párizsi technikát utánozó, saját anyagukban színezett üveglapocskákkal dolgozik. Hamburgból utazott, hogy az új technikát tanulmányozza. 1898 karácsonyán már maga készítette opalescens üvegablakokkal ékesítik az Iparművészeti Múzeumban.

Sisa Endre: Secessziós üvegablakok.
Budapest, 1979. 10. 24-25 old.

Róth Miksa, üvegfestő ipadművész

1) Fotósta-tás

A szecessziós üvegablak-művészete visszakapcsolódott a középkori, elfeledett technikához. – Hofstätter Antal megelőzte a cseh származású Kratzmann Edét München, ahol 1879-ben megalakul az első pesti üvegfestő műhely. Kratzmann még historizáló-eklektikus stílusban dolgozik ezt követi Falka József és Róth Zsigmond. Róth műhelyében dolgozik Miksa, a századforduló magyar üvegművészetének külföldön is ismert, lecsüngő alakja, aki érzéki és szellemi ipadművészet kapcsolatban áll a kor vezető építészeivel és festőivel.

Bűcs Endre: Szecessziós üvegablakok.

Budapest, 1949. 10. 24. old.

Róth Miksa üvegkvarc ipari célokra

49-no.51

Klein, Dick: A bécsi Terstel - parszőrös kalóztársa

Magyar Építőművészet, 82 n. 1983

83/3

RÖTH Miksa

VARGA Vera: A kápolna üvegfestményei az Országos Budai Tébolyda együttesében. = Magyar Építőművészet, 83,1992, 6. 48 - 51. ill.E

RÓTH Miksa

üvegablakairól 9-10.p.

DEMÉNY Dittel Lajos: Budapest, A kőbányai Szent László-plébániatemplom. Bp., TKM, 1991

Breuer Marcell 1822
Brion, Marcel 1327
Brocky Károly 1323
Brodszkaja, Natalia 1387
Bródy-Marótiy Dóra 1823
Bródy Vera 1742
Brogyányi Kálmán 547, 1272
Brózer István 99o
Bruschi, Arnold 141
Buczkó György 1824
Buda István 1825
Budai Katalin 115
Budai Rózsa 1913
Budai Tibor 1826
Buday György 1827
Bulev, Todor 1435
Bundev-Todorov Ilona 1743, 1
Butak András 1805, 1828

RÓTH Miksa

Dittó, 2. tpl

üvegablakai 1913

Kerepesy Sró, 1990. 10. 21.

KOTH MIKSA

91 11. 50

Új Müvészet

RÓTH MIKSA

A Lotz Károly által tervezett és Róth Miksa által
újratelepített címer helyreállítása és újbóli felavatása
a Sikháznál

ld Magyar Hirlap 1992. jún. 27. old
Magyar Nemzet, 1992. június 27.
Új Mo. 1992. június 29. 4. p. old

1974

1961

1983

RÓTH Miksa

Muzeumi kincsek : Válogatás a Savaria Muzeum és a Nádasdy Ferenc Muzeum gyüjteményéből. Szombathely, 1990 47.p.

Két üvegablak, 1900 k. ill. 1925-1930. Mindkettő kivitelezője Róth. A korábbi tervezője Horti Pál. Tasnádiné Marik Klára ajándéka a muzeumnak

ropriate Type Size

points; 72 points equals an inch. The larger the typeface
legible it will be—especially from the back of the room.
wever, a larger typeface means that fewer words will fit
lides or overheads.

e, select the text and choose the Size command from the
rough the list of available options and release the mouse
sired type size is highlighted (appears as white type
ground).

sizes are output device dependent. If you're using a Post-
pare black-and-white or color overhead transparencies,
safely use the "other" option that allows you to specify
es.

rPoint, however, if you're creating black-and-white over-
with a Hewlett-Packard LaserJet printer, you're limited

Likew
prepa
Size s

Type

A clo
words
also e
to con

-
-
-

RÓTH MIKSA

Berti Béla: 125 éve született Róth Miksa.
= Heti Budapest. II. évf. 50. sz. 1990. dec. 28.
15. p. ill

3-46,49-131,134-152,
53,277-36o,364-365

),1o2-113,115-13o,
)5,2o6-265,266-287,
53,365

,189-248,25o-274,
52,359,362,365
)kt.-dec.
.-szept.,okt.-dec.
.-jun.,jul.-szept.

tések a szocialista Fo 5622
a bankmunkával
Kiad. a Magyar Nem-
zt. Belső használ-

RÓTH Miksa

MENDÖL Zsuzsanna: Épületekhez kapcsolódó diszitő üvegmunkák Pécsett. - A Janus Pannonius Muzeum Évkönyve, 35. 1990 (1991) 220 - 223.p. és ill.

A pécsi egyetem központi épületeibe készitett üvegablakai, 1923

RÓTH Miksa

Üvegablakai Dob u. 35
Szeged. Nagyzsinagógja. 117. p

ORBÁN Ferenc: Magyarország zsidó emlékei, nevezetességei. Bp. : Panoráma, 1991 30 p.

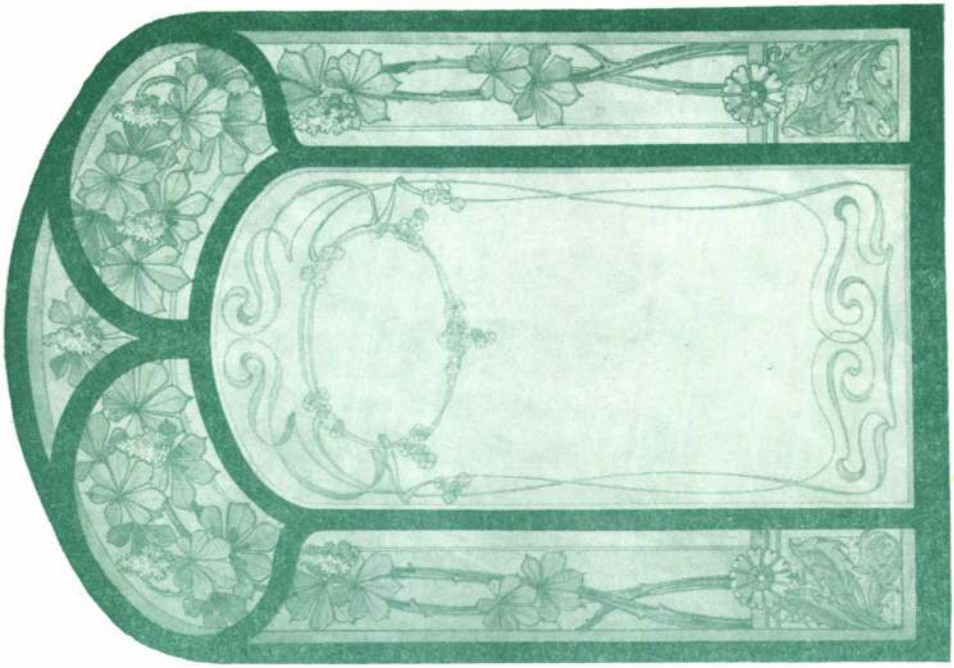

KECSKEMÉTI
GALÉRIA
H.6000.KECSKEMÉT, RÁKÓCZI U.1.

A KECSKEMÉTI GALÉRIA
TISZTELETTEL MEGHÍVJA
1985. MÁJUS 24-ÉN 16 ÓRÁRA

RÓTH MIKSA
(1865–1944) ÜVEGFESTŐ-IPARMŰVÉSZ

EMLÉKKIÁLLÍTÁSÁNAK
MEGNYITÓJÁRA A GALÉRIA
I. EMELETI DÍSZTERMÉBE
MEGNYITJA: R. GELLÉR KATALIN
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ
A KIÁLLÍTÁS 1985. SZEPTEMBER 15-IG
TEKINTHETŐ MEG

F. k.: dr. Bánszky Pál — Petőfi Ny.

Nagy Leventéné
részére

III

Róth Miksa, üveg művén

L: Alpár Ignác

Pusztai L: A magyar építészeti műremek . . 35

Magyar.

Építő művészet Bp. 1983 .83/2

Róth Miksa, üvegfestő iparművész (1865–1944).
Gerle János: Iskolaépítés a századfordulón.

5. Hegedüs Ármin: Honlokszatrészlet a Dob-utcai elemi iskoláról, Róth Miksa mozaikjával. (rep.)

Magyar Építőművészet, 1984. 3., 18. old.

Roth Miklós építész

Tér és Forma, 1929

II. évf. 38-44.

R. Z.: A Dohány utcai „Hősök Templo-
ma" terpályázata.

Róth Miksa üveglestőművész

1865-1944

→ lsd Róth Miksa
→ Művészet 1985/3

Róth Miksa üvegművei

1

d: Major Géza

Gerle János: Major Géza építészete ... 50-51

Magyar Építőművészet Bp. 1983 83/6

Róth Miksa

Magyar képzőművészet Hollandiában

Magyar Nemzet 1984. I. 11.

RÓTH MIKSA

ÚJ MŰVÉSZET

1998/dec.

P - 9396

25.o.

nyen nyélbe üthető. Vagy úgy gondolod,

gcsinálni, S egyáltalán valahogy meg-

a véve, kikkel s hogyan.

enül is szíves üdvözlettel mindkettőnktől

Fülep Lajos

RÓTH MIKSA

Prakfalvi E : Róm kat tem

2003.

22.o./30.o./31.o.

:ket az eseményeket. A teofánikus víziókra épülő,
isok gyakran bővülnek különböző elemekkel.
bűnbeesésre, megváltásra utaló részletek mellett 245–246
ki. A *kassai* dóm déli kápolnájának északi falán 1402
obb hangsúlyt. *Nekcsei Demeter* tárnokmester 286
ül tipologikus párhuzamba a megváltás és az
n – a templomalapítás – erősíti meg. Hasonló

másik jelentős csoportját az *eszkatologikus*
ompozíciókból szakadt ki. Ide tartoznak a *Szent*
t az ítéletnek szelídebb, elhunytakat pártfogoló
iomachia vonatkozásai domborodnak ki. Ilyen
rubai timpanonról olvasható le, ahol Mihály
na foglal helyet. Ebbe a körbe sorolhatók a
vésbé elkülönülő megjelenítései (pl. *Marosszent-*
onátor térdelő alakja húzza alá (például Nekcsei

asonló szerepet töltött be a *Köpönyeges Mária*
közbenjáró szerep adott módot *(Deészisz)*. Az
*iraculorum*ának (1221) egy víziója volt. Ebben
t abban nyilvánítja ki, hogy karjaival oltalmazza

Róth Miksa

A marosvásárhelyi Kultúrpalota
Tükörterem üvegablak díszeinek
kivitelezője Róth Miksa.

R.Gellér Katalin: Néhány szó az erdélyi szecesszióról.
Művészet, 1975. december - 17.oldal.

Roth Miksa, festő

L.: Roth K.

Erdélyi B.: Balaton alkotói 264-266

Élet és Tudomány, Bp. 1982. febr. 26. XXXVII/9.

Roth Miska

1885-től állt fenn üvegfestő és mozaikcsinálói műhelye.

A Hét, 1972. ápr. 14. Berj. 15 n. 12 p.

Roth Miksa

~ Bp.-i műhelyében készült az egyik
Lőrinchegyházi festett ablaka

Sagasz István: Az egyik Lőrinchegyházi üveg
táblás munkái (Idegenforg. Hiv. 1967.

RÓTH MIKSA

Új művészet

1998. dec.

25. o.

Rotta Márta üvegművész

neve említve

Művészettörténeti Értesítő 1972

110. old

Rth Mikua

Neve Kthörfthi -Kniech banitudrpaedut emlitoe.

A Ket, 1973. mbj. 11. 4. elf. 19m. 15p.

Róth Miksa

Dobai Székely Andor hat részből álló üvegfestményéhez készitette az üveglapokat. Róth Miksa ujból elkésziti a müvész üvegfestményeit és külföldi kiállitásra küldi,- irja Kun Imre kritikájában, mely a Müvészet c. rovatban jelent meg.

A HÉT, Bp. 1921. május 1.
XXXII. évf. 12. sz. 2o6. lap.

Roth Miksa

Üvegmunkáiban a magyar szecesszió képviselője.

Műgyűjtő, 1971/3. sz. 22.l. (A szecesszióról)

Rétli Mihsa

neve említve az Art Nouveau.1904.Miskolc
= egy érdekes iparművészeti kiállitás a szá-
zadelőn/D.I.-V.L./ c.cikkben.
/A cikket lásd Kürschfi Kriesch Aladárnál/

Napjaink 1979.december 35-37.o.

Róth Miksa

RÓTH MIKSA üvegtervező magas szintű mesterségbeli tudásáról tanúskodó üvegablakmintái tervrajzai láthatók Székesfehérvárott, a Műemléki Felügyelőség irodaházának pincéjében vasárnap megnyitott kiállításon.

Magyar Hirlap 1980/10/14/9

Róth Miksa

"A nagy tudásu és itéletü müvész, aki az üvegben megtalálta a lelket, a kifejező erőt" s ezáltal harmonikus hatást ért el az Erzsébetvárosi templom üvegképein, melyek a magyar iparmüvészet életképességét bizonyitják, irja Laureatus: "Az uj Erzsébet-városi templom" cimmel.

A HÉT, Bp. 1900. nov. 25. XI. évf.
47. sz. 750-751. lap.

Róth Miksa

"Mély és teli szinezésü, modern, müvészi üvegfestményei"-t igen nagy elismeréssel méltatja I-s /Ignotus/ "Iparmüvészeti kiállitás"-ról szóló kritikájában.

A HÉT, Bp. 1900. dec. 23. XI. évf.
51. sz. 818-820. lap.

Róth Miksa

"Iparmüvészetünk e kiváló képzettségü tagja" készitette az Erzsébet-városi templom kápolnája részére Szent Erzsébet, Szent Margit, Szt. László, és Szent Imre üvegfestményeket. Egyiket bemutatja a lap.
Repr.

A HÉT, Bp. 1900. dec. 23. XI. évf.
51. sz. 825. lap.

Róth Miksa

"A kiváló magyar müvész" mozaikjaival Ebner Lajos képeit rakta bele a templom falába. Minden mozaik korzikai zöld márványból készült.
A Bazilika épitésének és berendezésének történetéről szóló cikk közli: "Szent István temploma" cimmel.

A HÉT, Bp. 1905. nov. 19. XVI. évf.
47. sz. 770-772. lap.

Póth Miksa

Kiépítette a VII. Gothij fasor 5-7 p. a. ref. templom üvegablakait.

Benza László, Bethnóth György, Groki Ferenc stb.: Budapest lexikon, Budapest 1973. 1335 l

3161

Roth (Roth) János, porcsonyi

Múz. és Kvt. Ért.

ötvös V. 153.

Roth János

Muz. és Kvt. Ert.

Roth János, porosnyói ötvös V. 89

Róth Miksa

A nemzeti Szalon épületének épitészei Vágó József és Vágó László voltak; a magyar stilust kereső Lechner Ödön nyomdokain haladtak. Az épület üvegfestményeit Körösfői Kriesch Aladár, Nagy Sándor és Róth Miksa készitették.

Mészöly Gábor: Ujjászületésben a Nemzeti Szalon. Budapest, 1972. 5.sz. 28-31.l.

Róth Miksa

Az 1904. es ìri St. Louis-i vi-
lágki állitáson nyert nett a mü-
vész.

Entzeyi Gyula: Tiffanytól Moholy Nagyig.
Müvészet, 1978. Október - 38. lap.

Róth Miksa

Róth Miksa a századforduló jelentősebb magyar üvegablakainak alkotója.

Ernyei Gyula: Tiffanytól Moholy-Nagyig. Művészet, 1978. október – 38. lap.

Róth Miksa 21, 34 - 35, 40 - 43, 64, 73 - 74, 76, 89, 92 97, 102 - 103, 123, 128, 144, 146
(in: Déry Attila; Budapest eklektikus épületszobrászata /Művészettörténet-Műemlékvédelem I. /OMF kiad. Bp. 1991.

n "kés nélkül való körülmetélés"-nek
teológia ó- és ujszövetségi fel-
keresztséget vallja. /Ahogyan a
os korban kellett a gyermekeket
sen megengedi a felnőttkeresztséget
or egyházában is gyakori volt a felnőttek
Csel. 16:33/ megkeresztelése.
glalása nem egységes a keresztség
letően. Luther változatlanul meg-
akorlatot, Zwingli egyszerüsitette a
egszigorubb puritán elveket vallotta
katolikus szertartás külsőségeit
gyertya, fehér ing, stb. használatát/,
aptisteriumot meghagyta a templomban

Roth Imre

akad. festő

Horovitz Lipót festő az 5 kamt-
vára volt a 1850-es évek elején
Rajztanár is (Kassán?)
Képzőművészeti Szemle. 1879. 111 l.
Nagy István: Horovitz Lipót.

CHRISTIAN HERMANN ROTH VON ROTHENFELS

21. Seelmann Christian, lőcsei lelkész arcképe. „C. H. R. V. R. F." Rézmetszet.

SZELEPCHÉNYI GYÖRGY (Szelepcsény 1595—Litovica 1685) esztergomi érsek, műkedvelő rézmetsző.

22. I. Lipót arcképe. „... Georgius Szelepchény Eppus Nitr. ..." Rézmetszet. 1655.

SZELEPCHÉNYI GYÖRGY

23. IV. Ferdinánd arcképe. „... Georgius Szelepchény Eppus Nitr. ..." Rézmetszet. 1654.

TISCHLER ANTAL rézmetsző Egerben 1781 körül, Budán 1787—1793 közt.

24. Címkép. Etelka és Zoltán „Gravé par Ant. Tischler a Bude." Rézmetszet. (Megjelent: Dugonics: Etelka 1788. I.)

SZELEPCHÉNYI GYÖRGY

25. Pázmány Péter arcképe. „Geor. Szelepchény invenit et fecit." Rézmetszet. (Megjelent: Szelepchényi doktori értekezésének címlapjaként. R. M. K. III. 1363.)

SZELEPCHÉNYI GYÖRGY

26. Pázmány Péter arcképe. „G. Szelepchény f." Rézmetszet. 1632. (Egyetlen ismert példánya az esztergomi prímási könyvtárban Pázmány prédikációinak 1636-os kiadásában a címlap mellé ragasztva.)

SZELEPCHÉNY GYÖRGY

27. Szelepchény exlibrise önarcképével. Rézmetszet, 1667 után.

TISCHLER ANTAL

28. Címkép. Illusztráció. „Gravé par Ant. Tischler." Rézmetszet. (Megjelent: Dugonics: Etelka 1788. II.)

FESTŐ RÉZKARCOLÓK

SPIELBERGER J. M. Kassai festő a XVII. század közepe táján.

29. Táj domborművel díszített rommal, három teherhordó lóval és egy lovassal. „JM. S." Rézkarc.

JOHAN DANIEL THER PORTTEN holland rézmetsző Nagyszombatban 1658—1671 közt.

14. Címlap. Allegoria Korontaly Zsigmond rajza után. „Del: Si: Ko: 1671. D. P. sc. Tyrn." Rézmetszet. (Megjelent: Szarka: Assertationes. Nagyszombat, 1671. R. M. K. II. 1282. sz.)

ELIAS NESSENTHALER

15. Címlap. Magyar várak látképei hadi trófeák közt. „E. Nessenthaler inv. et fe." Rézkarc. (Megjelent: Az 1688-as nagyszombati kalendáriumban R. M. K. II. 1636. sz.)

MAGYARORSZÁGI RÉZMETSZŐK

ISMERETLEN XVI. SZÁZADI RÉZMETSZŐ

16. Orvos a betegével. Rézmetszet. (Megjelent: Frankovith Gergely: Hasznos és fölötte szükséges könyv. Monyorókerék, 1588. R. M. K. I. 223. sz.)

JÁRAY MIHÁLY rézmetsző Bártfán 1668 körül.

17. Schaweneck kastélya. „Mi: Jaray Scu. Bartp." Rézmetszet. (Megjelent: Klesch: Historischer Bericht. Bártfa, 1670. R. M. K. II. 1227. sz.)

CHRISTIAN HERMANN ROTH VON ROTHENFELS érem- és rézmetsző Körmöcbányán (meghalt 1690).

18. Weber János eperjesi patikus és főbíró apotheozisa. „Christianus Hermannus Roth V. R. F. sculpsit Crembnitz A. o. 1664." Rézmetszet. (Megjelent: Weber Lectio Principum. Lőcse, 1665. R. M. K. II. 1057. sz.)

CHRISTIAN HERMANN ROTH VON ROTHENFELS

19. Eperjes látképe. „Sculpsit C. H. R. V. R. F." Rézmetszet. (Megjelent: Weber: Wappen der Königl. Freyen Stadt Epperies. Lőcse, 1668. R. M. K. II. 1150. sz.)

SUBARICH GYÖRGY rézmetsző Nagyszombatban 1646—1651 közt.

20. A Zrinyiász címképe. „G. Subarich f." Rézmetszet. (Megjelent: Zrinyi Miklós: Zrinyiász, Bécs, 1651. R. M. K. I. 842. sz.)

Spielberger János: Zabler Jób arcképe (31. sz.)

Christian Hermann Roth v. Rothenfels: Weber János apotheozisa (18. sz.)

Szépm. Múz.-grafikai ltár. 87. Kiáll. 1954

Roth János Kristóf

Ötvös Győr.

Kőmagyötty. 125. l.

749		**Johannes Christophorus Roth,** e. 1807—1828, MC 1809—1820.
	Nr. 712	*a)* Kávéskanál. — *Kaffeelöffel.* Mus. Nat. Hung.
		Valószínűleg ugyanaz a mesterjegy, de ICA-nak olvasták — ← *Vermutlich dasselbe Meisterzeichen, doch als ICA erwähnt*
	?	*b)* 2 sótartó kígyókból font szárral. — *2 Salzfässer, als Schaft Schlangen.* Strasser-Feldau Zelma, Bp. Expos. 1927: 693.

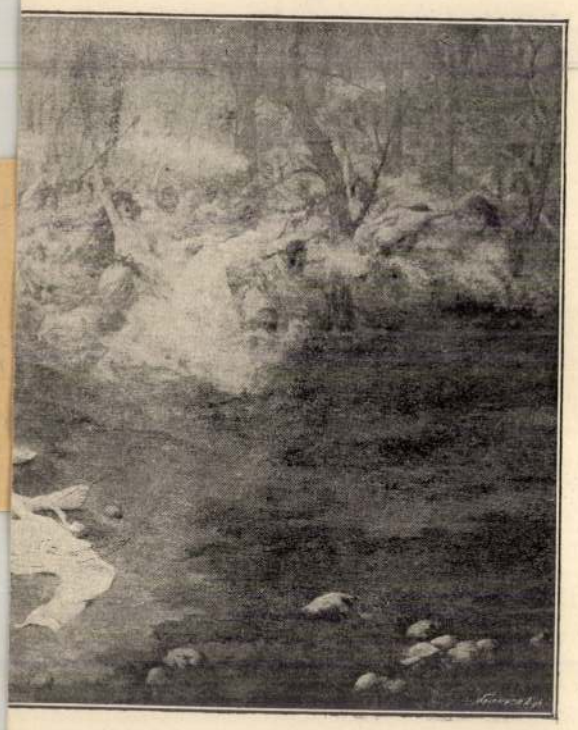

c. Orpheus halála.

Róth Miksa, üveg festő

-: (- fénykép -

Esti Hi.

6.

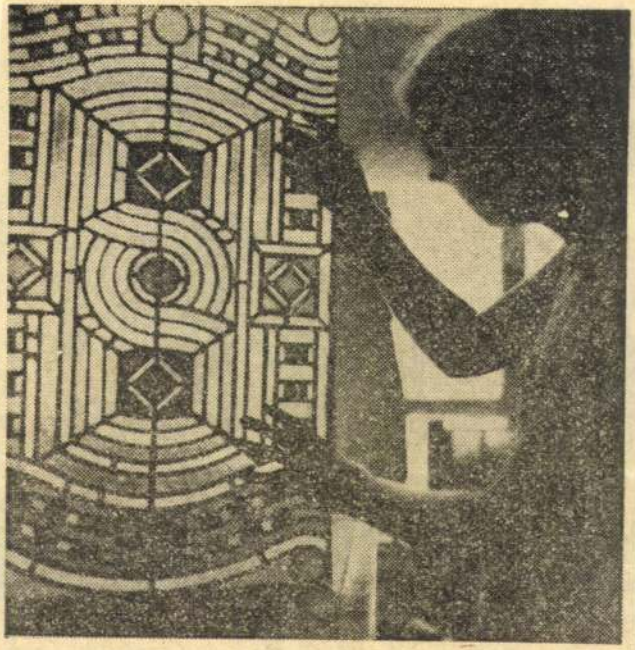

Eredeti szépségükben pompáznak majd ismét a Zeneakadémia üvegmozaik ablakai. A halványzöld-fehér-sárga-lila színű kompozíciók stilizált lantokat és más hangszereket ábrázolnak. A szecessziós stílusú díszműüvegeket hetven esztendeje készítette Róth Miksa. A koncertterem több tízezer üvegmozaikból álló ablakait most az Üveges Szövetkezet egy kollektívája újítja fel. Két hónapja kezdték a restaurálást. Megtisztították, megújították a mozaikablakokat, új ólomkereteket készítettek, pótolták a hiányzó üvegszemeket. Befejezéséhez közeledik a munka

(Wormser felvétele)

Szoba-konyhából összkomfortba

ZÉLÉN MODERN VÁROS

régi, de már szeretik az újat

Halász Erika felnőtt

Róth Miksa

Róth Miksa üvegtervező, -festő és mozaikkészítő iparművész tiszteletére szeptember 3-án, hétfőn délután fél hat órakor a Budapesti Művészetbarátok Egyesülete emlékestet rendez a Metró Klub kupolatermében.

Magyar Nemzet 1984. VIII. 31.